T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAMZA-NÂME
(23. CİLT)

İNCELEME- METİN- SÖZLÜK- İNDEKS

Begüm Hande ÇAY

145160127

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Muhammet YELTEN

İSTANBUL - 2017

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi Dönem Projesi olarak sunduğum: **"HAMZA-NÂME (23. CİLT) İNCELEME- METİN- SÖZLÜK- İNDEKS"** başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlâk ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Begüm Hande ÇAY

ONAY

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

□ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

□ Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.

□ Tezimin … yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Begüm Hande ÇAY

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI- SOYADI: **Begüm Hande ÇAY**

DOĞUM YERİ: **ÜSKÜDAR**

DOĞUM TARİHİ: **31.10.1991**

MEDENİ HÂLİ: **BEKÂR**

TELEFON: **(0) 531 490 37 40**

E-mail: **bgmhnd@msn.com**

EĞİTİM DURUMU

1997-2005: **Gülizar Zeki Obdan İlköğretim Okulu**

2005-2010: **Tuzla Lisesi**

2010-2014: **Beykent Üniversitesi – Fen Edebiyat Fakültesi – Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü**

YABANCI DİL

İngilizce: Orta Derece.

İŞ TECRÜBESİ

Özel Pendik Kale Koleji – Türkçe Öğretmenliği (2014)

Özel Gebze Kale Anadolu Sağlık Meslek Lisesi – Dil ve Anlatım Öğretmenliği (2014-2015)

Seviye Dergisi Dershanesi – Türk Edebiyatı Öğretmenliği (2014-2016)

ÖZET

Türk Edebiyatı bünyesinde ele alınan Hamza-nâmeler, ilk defa Emir Süleyman Çelebi'nin musahiplerinden şâir Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî tarafından yazıya geçirilmiştir. 14. yüzyılda Türkler tarafından şekillendirilen bu eser, millî bir hüviyet kazanmış ve Türkler arasında itibar görmüştür. İçeriğinde gazâ anlayışından dolayı teşekkül eden dinî motifler barındırır. İslâm peygamberi Hazret-i Muhammed'in kendisinden bir yaş büyük olan amcası Hazret-i Hamza'nın merkeze alınarak, ailesi ve çevresi etrafında gelişen bu hadiseler, okunduğu kitleye kahramanlık, cesaret, adalet, hak ve hukuk duygularını aşılamayı amaçlamıştır.

İncelediğimiz metnin içinde olağanüstü ögeler fazlaca bulunmaktadır. Bu ögeler, yine dinî motiflere dayandırılarak işlenmiş ve metinde yaşanan gündelik hayata dâhil olmuştur. 23. ciltte Hazret-i Hamza'nın, İran şahı Nûş-i Revân'a ve Salsal'a yaptığı savaşlar anlatılır.

Çalışmamızı Eski Anadolu Türkçesi dönemine uygun nitelikte metin ve sözlük ile tamamladık. Metinde geçen kişi ve yer adları sözlük dışında indeks başlığı altında verilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız 23. cildin, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde ve Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde birer nüshası bulunmaktadır. Metin bu iki nüshadan yararlanılarak oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hamza-nâme, Hamzavî, 14. Yüzyıl, Eski Anadolu Türkçesi, destansı hikâye.

ABSTRACT

The collection of Hamza-nâme (heroic war stories of Saint Hamza), discussed within the body of Turkish Literature, were put in writing for the first time by Hamzavî, brother of Poet Ahmedî one of the companions of Commander Süleyman Çelebi. Developed by the Turks in the 14th century, this work of literature gained national identity and was well respected by the Turks. Within its contents, it includes religious themes because of the understanding of having holy wars.

These stories of holy wars, revolving around Saint Hamza, who was an uncle being a year senior of Prophet Mohammed, prophet of Islam, and his family, were aimed at instilling bravery, courage, justice, rights and law to the listeners when read publicly.
In the discussed work of literature, there are much supernatural elements. These elements are based on religous themes and are somehow blended into the daily life recounted in these texts. In the 23rd volume, Saint Hamza's wars against the Nûş-i Revân and Salsal are recounted.

We have completed our work on this piece of literature with the text and glossary suitable to the former Anatolian Turkish Period. Personalities and names of places mentioned in the text have been noted under index titles out of the glossary.

Prints of the 23rd Volume that we have worked on can be found both in the Istanbul University Rare Found Books Library and in the Yapi Kredi Sermet Çifter Research Library. The text is created based on the the aforementioned two prints.

Keywords: Hamza-nâme, Hamzavî, 14th Century, Former Anatolian Turkish Period, Epic story.

Ön Söz

Lisan, toplumların varlık nişanesidir. Tarih başlangıcından günümüze kadar gelinen süreçte lisan, varlığını çeşitli değişimler göstererek muhafaza etmiş ve daha da geniş kitlelere, gelişerek yayılmıştır. Bu süreçte dönemler, belli başlı isimler ile zikredilir. İsimlendirilen her dönem, şüphesiz kendi zaman hududu içerisinde mukayese edilmelidir. Bu mukayeseyi de günümüzde varlığını muhafaza eden eserler doğrultusunda incelemek mümkündür. İlk olarak VIII. yüzyılda yazıya geçirilen eserler ile birlikte Türk dilinin özelliklerini inceleme fırsatı buluruz. Buradan yola çıkarak daha sonraki dönemlerde var olan yazılı kaynaklar, gelişim ve değişim sürecine ışık tutmuş ve Türk dilinin yapı ve mânâ hususlarının başlangıç hatlarını çizmiştir. XI. yüzyıla kadar devam eden bu döneme Uygur yazısıyla yazılan metinlerinin miktarca fazla olması hasebiyle "Uygur Devresi" denmiştir. XI. ve XIII. yüzyıllarda ise Yeni Türk dilinin temelleri atılmış ve bu döneme "Orta Türkçe" (Geçiş Dönemi Türkçesi) denmiştir. Peşi sıra gelen XIII. ve XV. yüzyıllar arasında teşekkül eden eserler ise "Eski Anadolu Türkçesi" olarak isimlendirilen dönem içerisinde kabul edilmiş ve dönem içinde yazılan diğer eserler ile birlikte mukayeseli olarak ortak bir kaide oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kaidelere katkı sağlamak amacıyla bizim de üzerinde çalıştığımız Hamza-nâme eseri, bahsi geçen Eski Anadolu Türkçesi dönemi içerisinde kaleme alınmış ve dönemin dil ve mânâ hususiyetlerini metin içerisinde çoğunlukla yansıtmıştır.

Hamza-nâmeler, daha çok İslâmiyet'in yayılma dönemlerinde yaşanan tarihi hadiselerden yola çıkılarak, İslâm peygamberi Hazret-i Muhammed'in kendisinden bir yaş büyük olan amcası Hazret-i Hamza'yı merkezinde barındıran ve onun etrafında şekillenen olayları anlatan destansı hikâyelerdir. Başlangıçta şifahî Arap hikâyeciler tarafından aktarılan bu olaylar, yazıya geçirildikten sonra, İranlılar tarafından farklı unsurlar katılarak genişletilmiştir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise Türkler tarafından dinî ve mitolojik unsurların çokça barındığı destansı hikâyeler olarak değer görmüş ve benimsenmiştir.

İncelediğimiz Hamza-nâme eserinin 23. cildi, 2 nüsha olarak tespit edilmiştir. Daha kapsamlı olan nüshayı ele alarak, diğer nüshadan da eksik olan yerleri tamamlamaya çalıştık. Üzerinde çalıştığımız 23. ciltte de Türk dilinin ve Eski Anadolu Türkçesi döneminin gramer özelliklerini, dönemde kullanılan kelime kadrosunun genişliğini, deyimlerin, tekerlemelerin ve atasözlerinin varlığı ile birlikte esere kattığı millî hüviyeti tespit ettik. Metinde kullanılan kelimelerin dillere göre kimliklerini ve sayılarını da tespit ettik.

Çalışmamızın birinci bölümünde metnin tamamını yaygın transkripsiyon alfabesi ile günümüz harflerine aktardık.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise metnimizde geçen kelimelerin mânâlarını ve geçtiği yerleri Sözlük şeklinde hazırladık.

Son bölümünde ise metnimizde yaygın olarak kullanılan şahıs ve yer isimlerini sıraladık.

Çalışmamı başından sonuna kadar takip eden, bilgilerini ve yönlendirmelerini eksik etmeyen kıymetli hocam Prof. Dr. Muhammet Yelten'e, İndeks sıralamasında emek harcayan hocam Halil Açıkgöz'e, lisans eğitimimde ve sonrasında, bilgisini ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ali Şeylan'a, çalışmamın her aşamasında fikir veren ve yardımcı olan değerli arkadaşım Haydar Egesel'e ve mânevî destekleri için de aileme minnet ve şükranlarımı sunarım.

Begüm Hande ÇAY

İSTANBUL / 2017.

İÇİNDEKİLER

İç Kapak.....I
Yemin Metni.....II
Onay Metni.....III
Öz Geçmiş.....IV
Özet.....V
Abstract.....VI
Ön Söz.....VII
İçindekiler.....IX
Kısaltmalar.....X
Transkripsiyon Alfabesi.....XI

GİRİŞ
HAMZAVÎ VE HAMZANÂME

1. Hamzavî.....2
2. Hamza-nâme..... 2
2.1. Hamza-nâme Nüshalarının Tanıtımı (23. Cilt) 3
2.2. Hamza-nâme Metninin Özeti (23. Cilt).....6
2.3. Hamza-nâmenin Dil ve Anlatım Özellikleri (23. Cilt).....25
2.4. Hamza-nâme Sözlüğünde Geçen Kelimelerin Dillere Göre Dağılımı (23. Cilt) 31

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN……..33

İKİNCİ BÖLÜM

SÖZLÜK……100

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞAHIS VE YER ADLARI İNDEKSİ……277

SONUÇ……....……..……....……..……..……...293
KAYNAKÇA……..…..……..……..…….....…..….....294
TIPKIBASIM…….…..……..……..……..……296

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
Ar.	: Arapça
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt.
e.	: Edat
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
İt.	: İtalyanca
Rum.	: Rumca
s.	: Sayfa
ünl.	: Ünlem
vb.	: ve benzeri
Yun.	: Yunanca
v.d.	: ve diğerleri

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, e	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ż, ḍ
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s̲	ع	‘
ج	c, ç	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, ñ, g
د	d	ل	l
ذ	z̲	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ü, o, ö,ū
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	ى	y, ı, i
ش	ş		

GİRİŞ

Hamza-nâmeler, çoklukla, İslâmiyet'in yayılma döneminden geriye kalan bazı tarihî olaylarla bazı menkıbelerin efsane kisvesine büründürülerek anlatılmasından meydana gelir.[1] Hikâyelerin ismi Araplar arasında Sîretü Hamza, Esmârü'l-Hamza; İranlılar'da Kıssa-i Emîr Hamza, Kitâb-ı Rümûz-ı Hamza, Dastân-ı Emîr Hamza; Türkler'de ise Hamza-nâme olarak geçer.[2] Eski Anadolu Türkçesi döneminden günümüze kadar olan süreçte, Türk Dilinin gelişimini ve değişimini inceleme açısından oldukça önem teşkil eden bir eserdir. Halk Edebiyatı bünyesinde hakkında çeşitli araştırmalar ve çalışmalar yapılmış; fakat dil incelemesi açısından eksik kalmıştır. Eski Anadolu Türkçesinin önemli bir devresini teşkil eden Beylikler döneminde yani 14. yüzyılda yer yer nesir eserleri de meydana getirilmiştir. Kimi zaman nazım ve nesir karışımı tarzında yazılmış bu dönem eserlerin bir başka niteliği de genellikle Arapça ve Farsçadan tercüme edilmiş olmalarıdır. Edebî cephesiyle çok fazla öne çıkamayan bu telif ve tercüme eserlerin üslubu kolaylıkla anlaşılabilecek niteliktedir. Bu yüzyıldaki eserlerin en temel özellikleri konularının genellikle dinî, dillerinin sade ve didaktik mahiyette olmalarıdır.[3]

Üzerinde çalıştığımız 23. ciltte olduğu gibi Hamza-nâmelerin hemen hemen tamamında, şahıs kadrosu oldukça geniş tutulmuştur. İran Edebiyatına ve İran Tarihine ait olduğu bilinen çok önemli isimlere, hükümdarlara ve mitolojik kahramanlara da Hamza-nâmelerde sıklıkla rastlarız. İslâm Tarihi incelendiğinde, Hazret-i Hamza'nın yanındakiler ve etrafında gelişen olayların nesnelliği hususunda uyum sağlamayan öğeler, belli başlı değişmezler haricinde mevcuttur. Bizim cildimizde geçen: *Behmen Şāh, Behrām, Efrāsiyāb, Cemşīd, İsfendiler, Ḳubâd, Rüstem-i Zâl, İskender, Nûş-i Revân,* aslında İran hüviyeti ile zikredilen bazı isimlerdir. Türklerin, Hamza-nâmeleri İran menkıbelerinden alarak, millî bir hüviyet kazandırarak geliştirdikleri fikri, bu bağlamda kesinlik kazanmaktadır. Millî bir karakter taşımamasına karşın Türk halkı tarafından kısa sürede benimsenerek yaygınlaşmasında, İslâm dinine duyulan içten saygının yanı sıra hemen hemen bütün hikâyelerin özünde kahramanlık ve cihat anlayışının bulunması, Hazret-i Hamza'nın cesareti, dürüstlüğü ve daima zayıftan yana olması, Türk halkının onun şahsında kendi

[1] Abdullah Uçman, "Hamzanâme" mad., **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1981, s.91

[2] Muhammet Yelten, "Hamza-nâme'nin Okuma Mekânları", **Turkish Studies** - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013, p. 151-165, ANKARA-TURKEY

[3] Muhammet Yelten, "Hamza-nâme'nin Nesir Üslûbu", **Turkish Studies** - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, p. 17-30, ANKARA-TURKEY

benliğini bulması da önemli bir sebep teşkil eder.[4] Bu bilgilerden yola çıkarak, Hamza-nâmelerin kıraat edildiği kitleye göre inanç, hayat tarzı, savaş gibi kriterlerde örnek teşkil etmesi amaçlandığı açıktır. Anlatılan olaylarda Müslümânlar; iyiliği, kişi ayırmaksızın hak ve hukuku adâletli bir şekilde gözetmeyi, doğruluğu ve dürüstlüğü, saygın bir kişiliği, hoşgörüyü, Allah korkusunu, zalimin ve zulmün karşısında olmayı, hatta bu uğurda can vermeyi yansıtırken; Müslümân olmayanlar ise bu kriterlerin tam tersini yansıtır.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Bölümünde kayıtlı bulunan Hamza-nâme'nin yirmi üçüncü cildinde bir tane "Kıraat olundu." kaydı bulunmaktadır.

HAMZAVÎ VE HAMZANÂME

1. Hamzavî

Hamza-nâmeler ilk kez, Emir Süleyman Çelebi'nin musahiplerinden, şair Ahmedî'nin kardeşi *Hamzavî* (ö. 815/1412-13) tarafından yazıya geçirilmiştir. *Hamzavî*'nin gerçek ismi hakkında bir bilgi yoktur; fakat Hamza-nâme yazarı olduğundan dolayı bu isimle tanınmaktadır. *Hamzavî*'nin bilinen iki eserinden biri Hamza-nâme; diğeri ise *Kıssa-i İskender*'dir.

2. Hamza-nâme

İslâm peygamberi Hazret-i Muhammed'in kendisinden bir yaş büyük amcası ve sütkardeşi olan Hazret-i Hamza'ya, ailesine ve oğullarına isnat edilen uzun bir eserdir. Arapça siyerlerden İran Edebiyatına, İran Edebiyatından da Türk Edebiyatına kazandırılmış kıymetli bir eserdir.

Büyük bir kültür tarihçisi olarak kabul edilen Evliya Çelebi'nin Seyahat-nâme adlı eserinde: "Sultan, vezir ve âyan meddahlarının vasıfları"nı ele aldığı bir başlıkta, meddahlardan bahsederken, Hamza-nâme hakkında şu cümleler geçer: Pirleri Süheyb-i Rumî'dir ki Hz. Peygamber'in meddahıdır. Bunlar cehâlet zamanında Anternâme okurlardı. Hazret bunlara: "Amcam Hz. Hamza-i bâ-safânın gazavatın okusan ümmeti cenge teşvik ederdin." buyurduklarında ilk defa Hamzanâme'yi bunlar yazdılar. Daha sonra Ebu'l-Me'āli 261 [875] tarihinde güzellik verip 60 cilde çıkardı. Hâlâ bu altmış cildi

[4] Nurettin Albayrak, "Hamzanâme", **İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997, s. 517.

Rum meddahları genişleterek 366 cilt Hamzanâme oluşmuştur.[5] Bu kahramanlık destânı; Yeniçeri ocaklarında okunarak savaş meydanlarında tek er kalıncaya kadar çarpışmak ve hiçbir suretle düşmandan yüz çevirmemek gerektiğini iyice aşılamak için o çağın diliyle ve güzel bir üslûp ile yazılmıştır.[6]

Hamza-nâme'nin girizgâhı: "Ebu'l-Me'āni şöyle, şu yüzden ḥikāyet iderler ki…" diye başlamaktadır. Seyahat-nâme'de, Ebu'l-Me'āni'nin kabri hakkında bilgi verirken, Hamza-nâme ile olan bağlantısıyla karşılaşmaktayız. Evliyâ Çelebi şöyle bir bilgiyi kaydetmiştir: "Hazret-i İdris'ten Ebu'l-Me'āl zamanına kadar öyle tarihçi gelmemiştir. Hatta Hamza-nâme onun telifidir." [7]

Hikâyelerin millî bir karakter taşımamakla beraber Türk halkı tarafından kısa sürede benimsenerek yaygınlaşmasında; İslâm dinine karşı içten bir saygı beslenmesi yanında hemen hemen bütün hikâyelerin özünde kahramanlık ve cihat anlayışının bulunması ile Hazret-i Hamza'nın cesareti, dürüstlüğü ve daima zayıftan yana olması, Türk halkının onun şahsında kendi benliğini bulması da önemli bir sebep teşkil eder.[8]

2.1.Hamza-nâme Nüshalarının Tanıtımı (23. Cilt)

İlk kez *Hamzavî'nin* kaleme aldığı Hamza-nâmenin tamamı 72 cilttir. Çoğunluğu İstanbul'daki kütüphânelerde olmak üzere Anadolu'nun çeşitli illerinde de nüshaları bulunmaktadır. Prof. Dr. Muhammet YELTEN'in araştırmaları doğrultusunda yalnızca 40. ve 42. ciltler bulunamamış; fakat bunun dışındaki ciltlerin hepsi tespit edilmiştir. [9]

Üzerinde çalıştığımız 23. cildin tespit edilmiş iki nüshası vardır: Birinci nüsha İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesinde (Nd. 2496.); ikinci nüsha ise yine İstanbul'da, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde (Y- 0906.) bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan nüsha metin oluşturmamızda esas kabul edilmiştir.

Metnimizde zamanla tahribata uğramış varaklar yanında okumakta güçlük yaşadığımız bazı kelimeler ve bölümler bulunmaktadır. Bu sorunlu

---

[5] Evliyâ Çelebi, **Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, C. I., 2013, s. 310.
[6] Türk Dil Kurumu, **Tarama Sözlüğü**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, C.I., 2009, s.XXXV.
[7] **A.g.e.**, C.10, 330.
[8] **A.g.e.**, p. 17-30.
[9] **A.g.e.**, p. 151-165.

durumları çözüme kavuşturmak için diğer nüshaya başvurduk. Mesela *24b* numaralı varakta 1, 2 ve 3. satırlarda okunamayan kelimeleri Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde bulunan nüshadan yararlanarak okuduk. *(26b/9, 10.)* Her iki nüshadan hareket ederek vuzuha kavuşturamadığımız ibareler de bulunmaktadır. Bu durumda olan kelimeler metinde nokta işaretiyle gösterilmiştir.

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesinde kayıtlı bulunan (Nd. 2496.) 23. cilt, 102 varaktan oluşmaktadır. Eserin varaklarında bulunan satır sayıları aşağıda sıraladığımız düzendedir:

22 Satır: 8a.

21 Satır: 4a, 7b, 9a, 98b, 102a.

20 Satır:2b, 3b, 3a, 4b, 5a, 6b, 9b, 10b, 10a, 11b, 11a, 12a, 13b, 13a, 14b, 15b, 16a, 54b, 73a, 76b, 77b, 79b, 86b, 87b, 87a, 88b, 92b, 96b, 97a, 98a, 99b, 99a, 100a, 101a.

19 Satır: 2a, 5b, 6a, 7a, 8b, 12b, 14a, 15a, 16b, 17b, 18b, 18a, 19a, 24b, 25a, 42b, 43b, 52b, 56b, 57b, 59b, 62b, 67b, 68b, 71b, 72b, 73b, 74a, 75a, 77a, 78b, 79a, 80b, 80a, 81b, 81a, 82b, 82a, 83b, 88a, 85b, 89b, 90a, 91b, 92a, 93b, 93a, 94b, 95a, 96a, 97b, 101b.

18 Satır: 1b, 17a, 20b, 20a, 21b, 22b, 22a, 23a, 25b, 26b, 26a, 27b, 27a, 28b, 29b, 30b, 30a, 31b, 31a, 32b, 32a, 34b, 35b, 35a, 36b, 37b, 38a, 40b, 41b, 42a, 43a, 44a, 45b, 47a, 48b, 50b, 50a, 51b, 53a, 54a, 55b, 56a, 57a, 58b, 58a, 59a, 60b, 60a, 61b, 63b, 65b, 66b, 66a, 67a, 70b, 70a, 71a, 72a, 74b, 75b, 78a, 83a, 84b, 85a, 86a, 89a, 90b, 91a, 94a, 95b, 100b.

17 Satır:19b, 21a, 23b, 24a, 28a, 29a, 33b, 34a, 36a, 37a, 38b, 39b, 39a, 40a, 41a, 44b, 45a, 46b, 46a, 47b, 48a, 49b, 49a, 51a, 52a, 53b, 55a, 61a, 62a, 63a, 64b, 64a, 65a, 68a, 69b, 69a, 76a, 84a.

16 Satır: 33a.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde bulunan nüsha ise toplamda 72 varaktan oluşmaktadır. Cildin içeriğini incelediğimizde, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesindeki nüshadan farklı olarak nesir haricinde çizimler ve şiirlerin de bulunduğunu tespit ettik. Görsel olarak İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesindeki nüshaya göre biraz daha yıpranmış vaziyettedir. Varaklardaki satır sayıları çoğunlukla 17'dir. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan nüshaya kıyasla, gramer olarak kelimelerin ve eklerin Eski Anadolu Türkçesi dönemine uygun olarak yazıldığını gördük. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler

Kütüphanesindeki nüshadan hacimce az olması, anlatılan hikâyenin tamamlanmamasından kaynaklanmaktadır.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde bulunan nüsha toplamda 1224 satır iken; İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesindeki nüsha ise toplamda 3735 satırdan oluşmaktadır. Bu da Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde bulunan nüshanın eksik olduğunu göstermektedir.

2.2.Hamza-nâme Metnin Özeti

Hamza-nâme"nin 23. cildinde gerçekleşen olayların özeti.

Şemse Banu, bir rüya görür ve Ömer Ayyar falcı gibi bu rüyayı kum falı ile yorumlar. Ona, kuşluk zamanı savaş meydanında Hamza'ya karşı durursa bu durumun aleyhine olacağını söyler. Bir sonraki gün ise alaylar ve saflar meydana gelip hazır durumda beklemeye başlar. Hamza meydana gelir ve bir süre Nigâr'ın aşkı hasebiyle hüner göstererek sessiz kalır. Bir süre sonra iki taraftan gelen çeng seslerini susturur ve yüksek sesle, gece bârgâhına gelip kendisini öldürmeyi amaçlayanın nerede olduğunu sorar. Onu meydana davet eder. Şemsiye Banu Hamza'yı duyar ve Hürmüz'e tokat atarak meydana doğru gelir. Hürmüz, Nigâr'dan ümidini kesip ağlamaya başlar. Çünkü Hamza'ya doğru öfke ile gitmiştir. Elinden kurtulmasını da mümkün görmez. Banu, aynı öfkeyle selâm verir ve cihanın emîri Hamza, bu selâmı lutf ederek alır. Banu'ya: "Yüzüme bir kere gülerek baksan ne olur, ben senin babanı öldürmedim." diyerek sitem eder. Banu da ona, yedi iklim şehriyârı hükümdârın bahtı açık bir oğlu varken, Hamza'yı kabul etmesinin imkânı olmadığını söyler. Hamza ise bahsettiği konumdaki hükümdârın; ancak kendisinin hizmetinde olabileceğini ve hâlâ kudretli ve üstün hükümdârın kendisi olduğunu söyler. Banu, bu cevabı yeterli görmez ve Hamza'nın kendisine vurmasını ister. Hamza ise, Banu'ya olan hislerinden dolayı: "Ben sana gül ile bile vurmaya kıyamam." der. Banu diretmeye devam eder ve mızrağını Hamza'ya doğru savurur. Hamza, Banu'nun hamlelerini engelleyerek karşılık vermek zorunda kalır. Banu bu hamlelerin karşılığını adeta bir aslan kudreti ile engellese de vücudu oldukça sarsılır. Banu, Hamza'nın bu savunmaları ve hamleleri karşısında şaşırır. Çünkü Hamza'nın yaşlanmış olduğunu ve eski gücünde olmadığını düşünmüştür. İçinden, dedikleri kadar varmış diye geçirir. Hamza ise Banu'nun saldırılarına izin verir. Kuşluk zamanı geldiğinde ise Banu, Hamza'ya, onu öldüreceğini, bu yüzden de ailesine ve yakınlarına vasiyet etmesini söyler. Hamza ise hâlâ Banu'ya olan teslîmiyetini, benim senden yakın kimsem yok, öldüreceksen günahım boynuna, diyerek söylemeye devam etmektedir. Banu ise bunun karşılığında, Hamza'ya bir rüya gördüğünü, bir azizin bunu yorumladığını ve Hamza'yı öldürmesi gerektiğini anlatır. Hamza ise bu azizin yalan söylediğini savunur. Ömer oradan konuşmaya girer ve Banu'ya azizin yalan söylemeyeceğini ve Hamza'yı hemen öldürmesi gerektiğini söyler. Banu bunun üzerine Hamza'ya bir hamle daha yapar ve kılıcının çok yakın geldiği bir anda Hamza, Banu'yu bileğinden tutarak zabt eder. Ömer birden taraf değiştirir ve Banu'yu bağlamak ister. Hamza ise, Ömer'e inanmadığını ve karışmaması gerektiğini söyler. Hamza, Banu'yu alır ve bir sancağa bağlayarak Mukbîl'e emanet eder.

Yaşananları gören hükümdâr Hürmüz çok üzülür ve askerlerine Hamza'yı öldürmelerini emreder. Birden 300.000 küffâr askeri Hamza'nın ve Müslümân serverlerin üzerine saldırır. Bunun üzerine iki taraf birbirine karışır ve Hürmüz tarafları yenilgiye uğrar. Hamza bu duruma çok sevinir ve iki namaz arası olunca Hürmüz'ün sancak yerine ulaşıp orayı yerle bir eder. Asker bu durumu görünce kaçmaya başlar ve Hürmüz de aynı şekilde kaçmak ister; fakat Arap emîri fark edip hemen Hürmüz'ün önüne geçip, kemerinden tutup yere atar. Hamza, Ömer'e Hürmüz'ü bağlamasını söyler. Ömer de lâtife ederek bağlatılacak şeyi bana bağlatmadın diyerek güler. Hamza da Banu'da gözün mü kaldı diye sorarak bu şakalaşmayı sürdürür. Daha sonra Ömer Hürmüz'ü sancak yerine götürerek hapseder. Bu sırada küffâr askeri bozguna uğrar ve tamamen dağılır. Müslümânlar ise küffârdan kalan ganimetleri zapt eder. Bunun üzerine İslâm beyleri saray perdesinin olduğu yerde toplanır ve bir karar verirler. Hürmüz'ün artık yaşamak için ümidi kalmamıştır. Hürmüz'ü Hamza'nın huzuruna getirirler. Hamza, kendisine başkaldırma cesaretini nereden bulduğunu Hürmüz'e sorar. Hürmüz de bunun üzerine geri adım atarak, kendisinde suç olmadığını, mel'un Bahtek'in Berûz Dağı'nda Hamza'nın öldüğünü söyleyerek kandırdığını ve bunun üzerine de babasının kendisini zorla gönderdiğini söyler. Şemse Banu'yla da evlenmek arzusuyla geldiğini söyler. Hamza dinler ve Hürmüz'ün söylediklerine inanır. Bütün mal ve hazinesini Hürmüz'e geri vererek serbest bırakır. Babasına da dönüp Bahtek'in sözüyle hareket ettiği için olacaklara hazır olmasını söylemesini ister.

Diğer taraftan Bahtek ve Şah neler olduğunu merak etmiştir. Dağılan askerleri görünce olanları anlarlar. Çünkü askerlerden gelen haberler Hürmüz'ün ve Şemse Banu'nun esir olduğu hatta ve hatta Hürmüz'ün Müslümân olduğu üzerinedir. Şah ise Hürmüz'ün öldürüleceğinden korksa da Hoca onu tesellî eder. Hürmüz'ün ölmeyeceğini, döneceğini; fakat peşinden de Hamza'nın geleceğini söyler. Bir gün Hürmüz Şah'a gider, elini öper ve ağlamaya başlar. Keyyûs sağ tarafına, Serküb Türk sol tarafına Rüstem ise alt tarafa oturur. Her biri bir şeyler konuşur ve Şah'a üzülmemesini söyler. Hamza'nın gelmesinin aslında bir fırsat olduğunu belirtirler. Çünkü onlara göre Hamza henüz, gerçek bir düşman ile karşılaşmamıştır. Bu cümleler Şah'ı biraz da olsa rahatlatır ve içki içmeye devam eder.

Diğer tarafta Hamza, Şemse Banu'nun odasına gider ve onu ağlarken görür. Bütün ailesinin yanında olduğunu ve eğer Hürmüz gibi bir kâfir için ağlıyorsa bunun uygun olmadığını söyler. Hatta kendisi gibi bir hükümdâra eş olacağı için şükretmesi gerektiğini söyler. Banu önce sussa da sonra dayanamaz ve konuşur. Böyle sözlerin hiçbir fayda etmeyeceğini söyler. Fırsatı varken kendisini öldürmesini ister. Hatta yıldızlar bile benden sana daha yakındır diyerek müspet bir duygu beslemediğini belirtir. Hamza çok nasihatler etse de fayda etmez. Kapıdaki bekçiler Banu'ya yapacağı hiçbir şey olmadığını

ve kendisinin artık Hamza'nın nasibi olduğunu ve Hamza'nın ne kadar iyi biri olduğunu söyler. Bu sırada Banu uykuya dalar ve bir rüya görür. Uyandığında Mukbîl'e bunu anlatır ve Müslümân olduğunu söyler. Mukbîl hemen bu müjdeyi Hamza'ya verir. Hamza, bunu duyunca çok sevinir ve Mukbîl'e hediyeler verir. Odasına tekrar gelip Banu'ya sarılır. Banu da Hamza'dan özür diler. Sabah olunca herkes durumu öğrenir ve mutlu olurlar. Hamza'nın annesi ve diğerleri gelerek tebrik ederler. Hemen düğün hazırlıkları yapılır ve evlenirler. Ömer Ayyar'a da bir düğün yapılır ve o da evlenir. Ertesi gün gusül ayîni yerine getirildikten sonra bütün beyler toplanıp eğlenceye dalar. Daha sonra Hamza bütün beylerine danıştıktan sonra Medâin şehrine gitmek için hazırlıklara başlanılmasını emreder. Yol tedarikleri görülür ve 500.000 asker ile yola çıkarlar. Medâin şehrinin sınırlarına ulaşıldığında Nûş-i Revân'a Hamza'nın geldiği haber verilir. Hamza'yı daha evvel görmeyenler onu seyretmek ister. Ömer Madi, önce Medâin sahrasına gelir ve rahat bir yere bârgâh kurar. Bunu görenler hayranlıkla bakar çünkü tam 366 kubbeye sahiptir. Bu gösterişli bârgâhı gören Keyyûs çok şaşırır ve Hamza'nın bunlara nasıl sahip olduğunu düşünür.

Ertesi gün kuşluk vakti olunca, Hicâz tarafından kalabalık alaylar geldiği görülür. Kürrenâ-yı Cemşîd önderliğinde ve diğer şahlar vardır. Herkes gelen eşyaları görerek çok beğenir. Keyyûs ve Deyyûs oldukça sinirlenir. Meydana çıkınca Hamza'yı patlıcan dolması gibi yutarım diyerek öfkelerini belirtirler. Üç gün bekleyip dördüncü gün olunca Seyf-i zü'l-yezen bir mektup yazdırır ve Ömer vasıtasıyla Şah'a gönderir. Ömer de giyinir kuşanır, hançerlerini beline bağlar ve baltasını omzuna alarak Şah'ın kapısında kendisini tanıtır. Şah'ın izniyle içeri girer. Bahtek inkâr etmeye başlar. Nâr-ı Nûr'un kendilerine öfke duyduğunu ve bu sebepten sakal haracı aldığını söyler. Ömer'e bir şey söylenmemesini ve sessizce gitmesini istediğini söyler. Keyyûs, Bahtek'i korkaklıkla suçlamaya başlar. Elçiye zevâl yoktur, yoksa onu hemen öldürürdüm, der. Bahtek yine de onlara bir gözdağı verilmesini düşünür. Ömer Şah'ın huzuruna gelerek ona farklı dualar eder, Şah'ın da bu dualar oldukça hoşuna gider. Neden geldiğini sorar ve Ömer de sebebinin getirdiği mektupta yazdığını söyler. Mektubu verirken, Hamza'nın Şah için, gerektiği gibi davransın yoksa pişman olur, dediğini söyler. Ömer'e bir sandalye verirler ve oturur. Hoca Dânâ, mektubu alır ve yüksek sesle okur. Mektup, Hakk Te'âlâ'ya övgülerle başlar. Sonra da Hamza kendisini: "Ben ki…" şeklinde başlayan cümlelerle övmüştür. Peşinden de Nûş-i Revân'a Müslümân olmasını söyler. Eğer olmazsa haraç vermeyi kabul etmesi gerektiğini yazmıştır ve hemen cevabını bildirmesini de eklemiştir. Şah ve Bahtek bu sözlerden sonra oldukça şaşırır ve ne söyleyeceklerini bilemezler. Deyyûs'un oğlu Keyyûs bu duruma çok sinirlenir ve tepki göstermeye başlar. Hamza'nın bu cesareti karşısında şaşırmıştır. Mektubu hemen yırtıp atmak ister. Ömer hemen ayağa kalkar ve hükümdârların mektupları yırtılmaz diyerek mektubu alır ve koynuna saklar. Cesareti varsa bunu savaş meydanında Hamza'ya karşı göstermesini

söyler. Ömer ve Keyyûs bu tarz konuşmalara devam ederken Bahtek, Keyyûs'a amacın Ömer değil Hamza olduğunu ve Ömer'e kim altın verirse ona hizmet edeceğini söyler. Ömer bunu duyunca onaylar. Keyyûs da bu durumu görünce çok gururlanır. Kılıcını fırlatarak Hamza'ya meydan okur. Şah hazinedârına Ömer'e hediyeler vermesini emreder. Keyyûs, Şah'a dönerek dosttan gelen elçiye bile bu kadar iyi davranılmaz, kaldı ki bu düşmandan gelen bir elçi, diyerek sebebini sorar. Şah da Keyyûs'a karışmaması gerektiğini ve bir bildiği olduğunu söyler. Keyyûs yine dayanamaz ve Ömer'e verilen hediyeleri geri almak ister. Ömer bu Şah'ın kanunu, zaten senelerdir alıyoruz, verememe, dese de Keyyûs bir türlü ikna olmaz. Tüm bunlar olurken Ömer, Keyyûs'a fazlaca yaklaşınca Keyyûs, öpecek düşüncesiyle elini uzatır. Tam o anda Ömer, Keyyûs'un ensesine öyle bir Arap tokadı vurur ki Keyyûs yere düşer ve tâcı başından çıkar. Bahtek'e de aynı şeyi yaparak oradan ayrılır. Şah ve diğer beyler Keyyûs'a gülmeye başlarlar. Bir süre sonra Keyyûs kendine gelir, tâcını başına tekrar koyup otur. Kafası davul kadar şişmiştir; ancak yara yoktur yine de merhem sürülür. Keyyûs'un öfkesi bir türlü geçmez. Şah'a bir sonraki gün meydan yerinde Ömer'e haddini bildireceğine dair vaatlerde bulunur. Ömer'in uyanık bir kimse olduğunu bu sebepten savaş meydanında çıkıp savaşmayacağını söyler. Ejderha bile olsa, uzaktan sapan taşıyla vura vura kendisine köle eder, der. Senin gibi nâmı olan birçok beylerin gururunu kırmıştır, der. Ömer'in ne kadar uyanık olduğunu tekrar tekrar anlatır.

Şah savaş haberini duyurur. Ömer, Hamza'ya gelip olanları anlatır. Hamza, Keyyûs'un Müslümân olma ihtimâli vardır diyerek, Ömer'e Keyyûs'un gururunu kırdığı için çok kızar. Ömer de onda öyle bir alâmet yoktu, diyerek kendini savunur. Hediyelerimi ve paramı elimden almak istedi, der. Tam o anda Ebu'l-Fettâh, Hamza'nın yanına gelerek, Şah'ın savaş haberini duyurduğunu söyler. Ömer'e de sana da çok kin besliyor, seni de meydana davet edecek diyerek haber verir. O gece tedarikler görülür. Hamza, İslâm âlemi için yarın savaş vardır, diye herkese haber salar. Güneş sabah yüzünü gösterdiğinde iki tarafın askeri de savaşa hazırlıklı bir şekilde karşı karşıya gelir. İki taraftan çeşitli deyimlerle meydana kim çıkacağı konusunda sesler duyulur. 65 arşınlık yolu, atıyla Şah'ın yanına gelir ve duâ ister. Hem Hamza'yı hem de Ömer'i öldüreceğini, eğer yapamazsa Nâr-ı Nûr'un yüzünden mahrum kalayım diye de dua eder. Keyyûs meydana çıkar. Hamza Keyyûs'u görünce beğenir. Ömer'e Keyyûs bu mudur diyerek sorar ve müsbet cevabı alınca bunda erlik nişanı vardır der. Ömer'e tekrar kızar çünkü böyle dilâverleri İslâm'a davet edecekken Ömer onun gururunu kırmıştır. Ömer de ısrarla Keyyûs'ta hiçbir Müslümânlık belirtisi olmadığını savunur. Bu sırada Keyyûs, seslenmektedir. Ya Hamza, der. Bugün meydanıma ya sen gel ya da Lendühâ gelsin, başka hiç kimseyi istemem, der. Bunu duyar duymaz Hamza, Aşkar'a biner ve Keyyûs'un yanına gelir. Yaklaşınca selâm verdikten sonra Keyyûs selâmı alır ve kimsin diye sorar. Hamza da adımı zikrederek çağırdın, benden başka kim gelecek, diyerek cevap verir.

Keyyûs ile Hamza bu arada konuşmaya devam ederler. Keyyûs, Hamza'ya onun hakkında çok şey duyduğunu hatta bir fırsatını yakalayıp da tanışmak bile istediğini söyler; fakat Ömer konusunda da oldukça sitemlidir. Bir ayyara bu kadar ruhsat vermenin doğru olmadığını, elçilik vasfıyla geldiği bir Şah'ın huzurunda, onca dilâver arasında ensesine vurmasının da doğru olmadığını söyler. Sizin gibi bir hükümdâra lâyık mı, diyerek her şeyi anlatır. Bundan sonra da imâna gelmem ve senin yanında olmam diyerek cümlesini bitirir. Bunun üzerine Hamza, Ömer'e çok sinirlenir ve kendisine tembih etmesine rağmen bu tarz şeyler yaptığı için kızar. Ömer'e sözümü tutmadığın için böyle pehlivânların karşısında beni utandırırsın, der. Ömer hemen söze atılır. Keyyûs'un tatlı sözlerine kanma, der. Seninle beni düşman edip bizden intikam almak istiyor, der. Çünkü Ömer, Keyyûs'un Müslümân olacağına inanmamaktadır. Eğer Keyyûs'un Müslümân olma niyeti varsa, benim sana söylediğim bütün sözler yalan olsun diyerek de kendisini savunur. Keyyûs hemen cevap verir, Ömer öyle yapmasaydı Müslümân olacağını söyler. Bunun üzerine Hamza daha fazla dayanamaz ve Aşkar'ı Ömer'in üzerine doğru sürer. Ömer kaçsa da nasıl olsa bir gün elime geçersin diyerek bırakır. Ömer hem Keyyûs'a hem de kendisi yerine ona inanan Hamza'ya çok sinirlenir. İntikam almak ister. Hemen Bârgâha gelerek bütün eşyalarını toplar. Ebu'l-Fettâh ve diğerleri başına üşüşür, nereye gittiğini sorarlar. Ömer de gönlüm nereye isterse oraya giderim diyerek Hamza'nın yaptıklarını anlatır. Ben onun mektubunu bile yırttırmazken o beni bir kâfir yüzünden dövmek istedi diyerek sitem eder. Şimdi kıymetimi bilen birinin yanına gider, onun için çalışırım diyerek Ebu'l-Fettâh'ı yerine vekil bırakarak gider.

Diğer tarafta Hamza ile Keyyûs konuşmaya devam etmektedir. Keyyûs, Hamza'ya hadi hamleni göster, der. Hamza da ilk hamleyi kendisinin yapmadığını ve bunun adeti olmadını bildirmesi üzerine Keyyûs gürzünü çıkarır ve savaşmaya başlarlar. Keyyûs çok zorlanır, akşam olur ve herkes kendi yerine döner. Hamza, bârgâha gelip Ömer'i sorar. Her şeyini alıp gittiğini öğrenince nasıl olsa elime geçer diyerek konuyu kapatır. Diğer tarafta Ömer Ayyar ise tenha bir yerde ne yapacağını düşünmeye başlar. Önce Kâbe'ye gidip ticâretle uğraşma fikrini üretir, sonra da Keyyûs aklına gelince oraya gitme fikri daha câzip gelir.

Keyyûs Şah'ın sarayına gelince oradakiler Hamza ile iyi savaştığını söyleyerek övgüler yağdırırlar. Keyyûs bu sözlere gülerek Hamza'ya ve Ömer'e oynadığı oyunu anlatır. Bahtek de bu durumdan çok hoşnut olur; yine de Keyyûs'a Ömer'in ne kadar tehlikeli ve zeki olduğunu bundan dolayı da kendisini iyi korumasını söyler. Bunun üzerine önlem almak açısından her tarafa bekçiler yerleştirir ve içki içmeye, eğlenmeye başlarlar. Ömer gece yarısı Keyyûs'un bârgâhına gider ve çokça bekçiyi görünce giremeyeceğini anlayıp Şah'a gider. Çünkü Ömer'e göre Şah'ı kandırmak daha kolaydır. Şah'ın yanına gittiğinde uyumadığını görür. Şah, Ömer'i görür ve kimsin diye sorar. Ömer de tahtının kenarını öperek kendini hatırlatır. Bu saatte neden geldiği sorulunca Hamza'ya küstüğünü ve o gün yaşadıklarını uzun uzun anlatır. Şah'ın kendisini hizmetine

almasını söyler. Şah düşünür ve kabul eder. Hamza'nın Ömer'e ne kadar para verdiğini sorunca da Ömer kendisini iyice acındırmaya başlar. Şah önce inanmak istemese de Ömer'in yalvarışlarına dayanamaz. Bahtek bu sırada yanlarına gelir, Ömer'i de görünce şaşırır. Durumun aslını öğrenip karşı çıksa da Şah onu dinlemez. Ömer, yeminler etmeye devam etse de Bahtek onu dinlemez. Şâhmerd-i Ayyar'ı çağırarak Hamza'nın bârgâhına gidip, Ömer'in anlattıklarının doğruluğunu teyit etmesini emreder. Şâhmerd-i Ayyar da, Ömer'in doğru söylediğini tasdik ettikten sonra, Ömer, Bahtek'i bile inandırır. Hatta Bahtek, Hamza'nın etrafındakilerin bile kendisine düşman olduğunu düşünür. Ömer, Keyyûs ile barışmak istediğini Bahtek'e söyler. Bahtek de Keyyûs'un yanına gidip olan biten her şeyi açıklar ve Ömer'le barışmasını ister. Keyyûs bu duruma şüpheyle yaklaşsa da mecburen kabul eder ve Ömer'le barışırlar. Ömer, Şah'a dönerek artık daha çok paraya ihtiyacı olduğunu, geldiği yerde sultan olarak bilindiğini her şeyden evvel hizmetinde 4.000 askeri olduğunu söyler. Bu sebepten bir yılda alacağı parayı peşin olarak alması gerektiğini de belirtir. Onlar da yine Ömer'e inanarak 360.000 çil parayı Ömer'e verirler. Ömer sayesinde Keyyûs da Nûş-i Revân'ın ülkesinde hükümdâr gibi söz sahibi olur. Tekrar meydan açılınca Hamza duysun diye Ömer, Keyyûs'un adını sesli bir şekilde zikretmeye başlar, Keyyûs'un da bu durum hoşuna gider. Hamza'nın, duymasını ve Ömer'in kendisine hizmet ettiğini görmesini ister. Şah, Hamza'ya birkaç adam gönderir ve Ömer'in kendilerinin hizmetine girdiğini haber vermesini söyler. Hamza, Ömer'in kâfirlere hizmet ettiğini öğrenince şaşırır. Nasıl olsa ben Ömer'in hakkından gelirim diyerek düşünür. Ömer bu durumu öğrenince üzülür. Tekrar, meydana çıkıldığında, Keyyûs'un yanında Ömer'in yürüdüğünü görmek İslâm beylerinin hoşuna gidecektir. Hamza, Ebu'l-Fettâh'a, gerçekten Ömer'i öldürmesini ister; fakat Ebu'l-Fettâh Ömer'in bir bildiği vardır, yoksa Ömer'in onlarla işi olmaz, diyerek Hamza'nın bu isteğini geri çevirir. Meydan açılınca Keyyûs, Hamza'yı çağırır. Hamza atı Aşkar'a binerek yanına gider. Hamza, Ömer'e bakar ve Keyyûs neden baktığını sorar. Hamza da ben senin hatrın için Ömer'i dövmek istedim; fakat sen onu yanına almışsın, der. Keyyûs da Ömer'in yalvardığını ve diğer söylediklerini tek tek anlatır. Hamza, Ömer'e dönerek, kime hizmet ediyorsun, diye sorar. Ömer de Keyyûs hükümdâra der. Sebep olarak da Hamza'dan hiçbir şey görmediğini; fakat onların parayı peşin verdiği şeklinde açıklar. Hamza, benden iyilik görmedin öyle mi, diyerek sitem eder. Keyyûs'la tekrar savaşmaya başlarlar. Keyyûs'un mahareti mızrak ile bilinir; ancak Keyyûs mızrak yerine gürz kullanmaktadır. Ömer hemen atılıp neden mızrak kullanmadığını sorar, Keyyûs da ben Hamza'yı öldürmek istemem, eğer mızrağı elime alırsam ölür, şeklinde bir açıklama yapar. Daha sonra Hamza öyle bir hamle de bulunur ki Keyyûs yere düşer. Ömer hemen Hamza'ya bağlayım mı, diye sorar. Hamza da Ebu'l-Fettâh zannederek bağla der. Ömer yine taraf değiştirmiştir. Keyyûs'un askerleri bu durumu görünce hemen Hamza'nın üstüne saldırırlar. Hamza hepsini tek tek öldürür. İslâm halîfesi bu durumu görünce o da askere emreder ve iki taraf savaşmaya başlar.

Bu esnada Ömer bir ağaca çıkıp olanları seyretmeye başlar. Bir ara Hamza gelir ve Ömer'i öldürmek için ona yaklaşır. Ömer hemen Hoca Dânâ'yı ortaya atıp bana yalan söyledi, der. Hamza ne olduğunu sorunca, Ömer, Hoca bana Hamza seni kılıçla öldürecek, başka bir aletle değil, dediğini söyler. Hamza bunu duyunca Hoca'nın sözü yere düşmesin diyerek kılıcını alır. Bu sırada Ömer yine kaçar. Hamza, Ömer'in kendisini kandırdığını anlasa da Ömer yine kaçmıştır. Keyyûs kendine geldiğinde oldukça utanır. Yine de savaş meydanına doğru gider. Bu sırada İslâm beyleri olan Melik-i Behrâm, Amrân-ı Cabelka, Ercesb-i Âdiyye ile karşılaşır ve hepsiyle savaşır. En son Lendühâ'yı görür. Serküb Türk de o anda oradadır ve Lendühâ'nın Keyyûs'u öldürmesini engeller. Serküb Türk, Lendühâ'yı tam öldürecekken Hamza gelir ve Lendühâ'yı kurtarır. Serküb Türk'ü de öldürür. Şah bu duruma çok üzülür; ancak Keyyûs'un sağ olmasına da şükreder. Ömer, artık Keyyûs ile kimsenin savaş meydanına çıkmayacağını söyleyerek onu tesellî eder. Keyyûs'u kurtararak aldığı bir yıllık paranın karşılığını verdiğini de ekler. Keyyûs kabul eder ve Hoca'yı da şâhit tutarlar. Ömer sonra da Hoca'dan, ölmemek için Hamza'yı kendisini kullanarak kandırdığı için helâllik ister. Bahtek yine kötü düşünceler içindedir. Ömer'e dönüp Hamza'yı kendisine getirmesi karşılığında ne istediğini sorar. Ömer de Hamza'nın kendisine düşman olduğunu; ancak yine de Bahtek'in isteğini yerine getireceğini söyler. Diğer tarafta İslâm beyleri de dinlenmektedir. Yaralı olanlar tedâvi edilir. Ömer de çokça düşünür ve Hamza ile barışmanın yollarını arar. Şah'a da Hamza'yı getirmenin ne kadar zor olduğunu anlatır. Şah, Ömer'in para istediğini düşünerek para verir. Ömer de Şah ve Bahtek'i, Hamza'yı getireceğine dair vaatlerde bulunarak kandırmaya devam eder. Hamza ise her yerde Ömer'i aramaktadır. Eğer bulursa Ömer'i öldürecektir. Gece olunca Hamza bârgâha döner. Ömer de bir fırsatını bularak Hamza'nın bârgâhına gelir. Bir eline hançer diğer eline de şarap alır. Hamza'nın uyuduğunu düşünerek yanındaki beylere şarap ikram ederken Hamza birden uyanır ve Ömer'in hançer tutan bileğinden kavrar. Hamza'nın sesine bütün bekçiler uyanır ve toplanır. Hamza hemen cellâdı çağırmaları için emir verir. Ömer de herkesin içinde kendini savunmaya ve kâfir sözünü dinlediği için Hamza'yı suçlamaya başlar. Keyyûs'a boşu boşuna inandığını, aslında Keyyûs'un Hamza'yı kandırmak istediğini ve Bahtek'e neler söylediğini tek tek anlatır. Yine de kendisini öldürmek isterse öldürebileceğini söyler; fakat İslâm beylerinin Şah'ın sarayında esir edildiğini eğer kendisini öldürürse, beylerinin de orada aç ve susuz öleceğini söyler. Öyle ki anlattıkları hasebiyle Ömer yine haklı çıkmıştır ve herkes ona içinde bulunduğu durumdan ötürü acır. Çünkü Ömer ne olursa olsun Hamza'nın mektubunu Keyyûs'un yırtmasına izin vermemiştir. Hamza her ne kadar affetmek istemese de İslâmî adetler üzerine affetmesi gereklidir. Ömer, Hamza düşünürken boynuna sarılır ve af diler. Yine de kendisini affetmese bile onların yanına gitmeyeceğini söyler. Hamza, Ömer'i affeder. Ömer Madî ve diğer beyler de Şah'ın sarayında hâlen esir durumdadır. Ömer, Hamza'dan izin alır

ve onları kurtarmaya giderler. Ömer Madî, Lendühâ ve diğer İslâm beyleri esâretten kurtulur. Hamza ile birlikte bârgâha dönerler.

Sabah olduğunda olanları öğrenen Şah, oldukça üzülür ve sinirlenir. Ömer gibi bir hilekâr tarafından kandırıldıkları için öfkelidir. Bu sırada Şah'a müjde vermek için gelirler. Müjdeli haber ise, Keylân Zemîn denilen hükümdârın elçisindeki mektupta gizlidir. Şah elçiyi kabul eder. Mektubu okuduklarında Keylân Zemîn 100.000 asker ile geldiğini söyler. Güzelliğiyle dillere destan olan kızı Çehre-zen Bânu'yu da Hürmüz için getirdiğini, eğer aynı tarafta olurlarsa kazanılan savaştan sonra düğün yapmak istediğini söylemiştir. Şah, Keylân Zemîn'in gelmesine ve böyle bir teklifte bulunmasına oldukça sevinmiştir; fakat kızıyla ilgili olan durumu gizli tutmak ister. Eğer Hamza bunu duyarsa, Çehre-zen Bânu'yla kendisinin evlenmek isteyeceğini düşünmektedir. Bu sebepten mektubu kendisi dışında kimse okumaz, alır ve dizinin altına saklar. Herkes mektupta ne yazdığını merak etmektedir. Bahtek, içinde gizli bir bilgi mi var diye merak ederek Şah'tan rica eder ve mektubu kendisi de okur. Bir rivâyete göre Ömer de oradadır. Merakını saklayamayıp, Bahtek'in okuduktan sonra dizinin altına koyduğu mektubu kapar ve okur. Ömer'in yaptığı bu davranıştan dolayı, Ömer'i ağzı burnu kan revân içinde kalana kadar döverler. Sonra bir yol bulup tekrar barışırlar. Keylân Zemîn'den gelen bu elçiye, Keylân Şah'a gidip gelmesinden ötürü çok memnun olduğunu ve kızını da iyi saklaması gerektiğini söylemesini ister. Ertesi gün Şah ve Keylân Şah görüşürler. Üç gün boyunca ziyâfet çekerler. Keylân Şah'ın, Müzrek Hekîm adında oldukça mezhepsiz bir vezîri vardır. Mizaçları aynı olduğundan dolayı Bahtek'le de iyi anlaşırlar. Bahtek, sürekli Ömer'i ve Hamza'yı kötülemeye başlar. Olanları tek tek anlatır, durur. Bahtek, Hürmüz için gelen diğer kızı Hamza'nın aldığını anlatır ve Şah'ın evlilik çağına gelmiş Gülfehr-i Tâc adında bir kızı daha olduğunu söyler. Onu da Hamza'ya kaptırmamaları gerektiğini anlatır. Müzrek de Bahtek'e, Şah kendi kızını alsa, diye fikir verir. Put-perestlikte kendi kızını almanın câiz olmadığını; ancak Âteş-perestlikte bu durumun câiz olacağı söylenmektedir. Keylân Şah'ın sözü üzerine Nûş-i Revân ertesi gün yapılacak olan savaş haberini duyurur. Hamza ve beyleri zaten savaşa hazır durumdadır. İki taraf askerleri de o akşam hazırlık yaparlar. Diğer taraftan Ömer, Bahtek'ten kaçırdığı mektubu gelip Hamza'ya okur. Hamza da nasîbimizde o kızla evlenmek varsa ayağımıza gelir diyerek tebessüm eder. Savaş vakti gelince meydan yerinde toplanırlar. Herkes meydanda Keyyûs'un olacağını düşünürken iki asker arasından bir asker görünür. Hamza Makbil'e gidip bu askerin kim olduğunu sormasını ve karşısına onun ayarında bir asker çıkartacaklarını söylemesini emreder. Makbil gidip kim olduğunu sorar, asker ise benim kim olduğum sînemde yazar, diyerek Makbil'e kim olduğunu söylemez. Kim benim sırtımı yere getirip beni yenerse; ancak ona kim olduğumu söylerim, der. Bunun üzerine bu haberi götürmesi için Makbil'e 1000 altın verir. Makbil gelip durumu Hamza'ya anlatır. Ömer altını görünce aklı gider. Hamza'dan izin alarak kendisinin gidip

öğrenebileceğini söyler. Hamza da izin verir. Ömer o askerin yanına gider. Kim olduğunu sorar; fakat aldığı cevap aynıdır. Asker bu sefer karşısında Hamza'yı görmek istediğini söyler ve Ömer'e altın vermez. Ömer bekler bekler; fakat altın gelmemektedir. Bunun üzerine askere yalvararak altın ister. O da dayanamayıp verir. Hamza'ya gelir ve Mukbil'in verdiği cevabın aynısını söyler. Bunun üzerine Hamza, Aşkar'a binerek meydan yerine, o askerin yanına gider. Kâide üzerine nâmını bildirmesi gerektiğini söylese de o asker, ben kâide bilmem, der. Er isen hemen hamleni yap ve savaşalım, der. Hamza, Ömer'e bakıp, Keylân Şah'ın kızı olmasın, bu der. Askere dönerek ilk hamleyi yapmak benim âdetim değildir, der. Eğer benimle savaşmak istiyorsan ilk hamleyi sen yapmalısın, der. Asker de hazır ol diyerek gürzünü çıkarır, akşama kadar savaşırlar. Akşam olunca Hamza, askeri tebrik eder. Benimle teke tek savaşmak herkesin harcı değildir, der. Artık kendini tanıtsan olmaz mı, diye sorar. Bunun üzerine asker yüzündeki örtünün bir kısmını açar. Hamza görünce aklı gider; çünkü bu asker bahsedilen Keylân Şah'ın kızı Çehre-zen Bânu'nun ta kendisidir. Çehre-zen Banu çok uzaklardan Hamza'nın nâmını duymuş ve gönül vermiştir. Babası Keylân Şah da sefere çıkınca bunu bahane ederek onunla beraber gelmiş ve Hamza'ya kendisini göstermiştir. Hamza da Çehre-zen Bânu'yu beğenir. Çehre-zen Bânu eğer beni istersen peşimden gel, diyerek bir tarafa doğru yürür. Hamza, Ömer'e tahtına vekîlen Lendühâ'nın oturmasını söyler ve Çehre-zen Bânu'nun peşinden gider. Ömer bârgâha gelir ve üstü kapalı bir şekilde durumu izah eder. Lendühâ, Hamza'nın tahtına geçer. Bu sırada Şah ve diğer beyler de, adını bilmedikleri asker sayesinde o günlük Hamza'nın şerrinden kurtulduk diye sevinirler. Bu sırada Hamza Çehre-zen Bânu'nun peşinden gider ve bir ormanı geçtikten sonra dağın içinde ateş yakan bir grupla karşılaşır. Çehre-zen Bânu'nun grubu olduğunu söylerler. Hamza da Aşkar'ı bağlayıp içeri girer. Çehre-zen Bânu savaş kıyafetlerini çıkarıp normal kıyafetlerini giymiştir. Hamza Çehre-zen Bânu'yu görünce onu cennetten çıkan huriye benzetir. Gerçekten de o kadar güzeldir. Çehre-zen Bânu Hamza'yı görünce ayaklarına kapanır. Hamza da onu yerden kaldırarak neden böyle yaptın, bizi günaha soktun, diyerek sarılır. Hamza Çehre-zen Bânu'ya, hangi bağın gülüsün, diye nezaketli bir soru sorarak kim olduğunu öğrenmeye çalışır. Çehre-zen Bânu da Keylân Şah'ın kızı olduğunu söyler. Hamza'nın câriyesi olmak istediğini de ekler. Hamza da bunu hoşnutlukla kabul eder; fakat Hamza bârgâha dönememiştir. Ertesi gün meydanda savaş için toplanılır. Keylân Şah tarafından Abdu'l-Kahhâr-i Keylânî, İslâm beylerinden de İstefenos-ı Yunânî adında iki asker savaşmaya başlar. Keylân Şah tarafından da birkaç asker karışınca ortalık iyice birbirine girer. Keyyûs ve İstefenos çarpışmaya başlar. Tam bu sırada İstefenos zor durumda iken Hamza'nın sesi duyulur. Keyyûs, Hamza'yı görünce İstefenos'u bırakır ve onunla savaşmaya başlar. Hamza, Keyyûs'u öldürmese de ona gâlip gelir. Akşam olduğunda Hamza tekrar Çehre-zen Bânu'nun yanına gider. Keyyûs da acaba o asker kim diye merak ederek peşinden gider. Ömer bârgâha gelip durumu Lendühâ'ya bildirdikten sonra, Keyyûs'un Hamza'nın peşinden gittiğini ve kötü bir şey yapmaması için

kendisinin de gitmesi gerektiğini söyleyerek oradan ayrılır. Keyyûs tarafından takip edildiğinden Hamza'nın haberi yoktur. Ömer ormanın içinde kestirme bir yol bularak Keyyûs'un önüne geçer. Bir çoban kılığına girer ve kaval çalmaya başlar. Keyyûs, çoban zannettiği Ömer'i görerek kendisini tanıtır. Buradan sarı atlı biri geçti mi diye sorar. Ömer de herhangi bir tarafı göstererek, şuraya gitti, der. Keyyûs, çoban Ömer'in de kendisiyle gelmesini ve bârgâha döndüklerinde ona çok mal ve altın vereceğini söyler. Ömer benim koyunlarım var, diyerek bu teklifi reddetse de Keyyûs yalvarmaya başlar. Ömer de kabul eder ve söylediği tarafa doğru beraber giderler. Sapa bir yere geldiklerinde Ömer eline sapan alarak Keyyûs'a kıyafetlerini çıkarıp Ömer'e vermesini söyler. Eğer itiraz ederse öldüreceğini de söyler. Keyyûs karşı çıkınca Ömer birkaç kere sapanla taş atarak Keyyûs'u atından yere düşürür. Keyyûs da kalkıp yayan gitmeye karar verir. Öyle olunca Ömer yağmur gibi art arda taşları yağdırmaya başlar. Keyyûs tekrar yalvararak Ömer'i durdurur. Kemerini çıkartır, oldukça pahalı bunu al; ancak kaftanımı verememe. Çıplak asker mi olur, der. Ömer hâlen soyun, demeye devam etmektedir. Keyyûs, kaftanını, gömleğini ve en son da iç çamaşırını Ömer'e vermek zorunda kalır. Vücûdunda taşlardan dolayı yarasız bir yer kalmamıştır. Ömer tekrar taşlamaya başlar, bu sefer ne oldu diye düşünürken Ömer, helâllik almak ister. Keyyûs da helâl olsun diye bağırarak kendisini bırakmasını ister. Ömer bu cevaptan memnun olmaz ve tekrar taşlamaya başlar. Zorla helâl ettiğini bu sebepten içtenlikle helâl etmesi gerektiğini söyler. O arada Keyyûs taş hamlelerine dayanamaz ve düşer. Bir süre bekler Ömer; fakat Keyyûs hiç hareket etmemektedir. Yanına gider bakar ki Keyyûs çoktan ölmüştür. Duyulmaması için hemen Keyyûs'u alır ve bir kumsal yere gömer. Gece olduğundan dolayı Hamza'nın yanına da gidemez. Üzerindeki şok etkisi geçsin hem de sabah olsun diye bir dağın eteğinde yatar. Diğer tarafta Hamza bir rüya görerek uyanır. Askerlerine bakması gerektiğini ve karşılarında Keyyûs gibi tehlikeli bir düşman olduğunu söyler. Çehre-zen Bânu da bundan sonra zaten ayrılmayacaklarını söyleyerek Hamza'ya veda eder. Hamza yolu geri dönerken Ömer, Aşkar'ın sesini duyarak uyanır. Hamza'nın geldiğini anlar ve ona bir oyun oynamayı ister. Orada bulunan kemikleri önüne koyar ve bir abdal kılığına bürünür. Hamza da Ömer'i görünce iki gündür buradan geçtiğini; ancak böyle bir kemikli mezarı ilk kez gördüğünü ve yolu şaşırdığını düşünür. Ömer'in yanına gider ve selâm verir. Dede Sultan, burada yatan kimdir, diye sorar. Ömer de ona Yatağan Dede derler, diye cevap verir. Hamza, bunca zamandır burada olduğunu ve Yatağan Dede adında bir evliyânın adını hiç duymadığını söyler. Ömer de kızarak inkâr mı edersin, der. Bu şekilde konuşmalar sürerken Keyyûs birden canlanır. Çobanın aslında Ömer olduğunu Hamza'ya söyler. Hamza da dikkatle bu abdala bakınca aslında Ömer olduğunu anlar. Ömer de Hamza'ya sarılarak tüm olanları anlatır. Hamza, Ömer'in Keyyûs'tan aldığı şeyleri geri vermesini ister. Ömer de mecbur kalarak verir. Hamza, Keyyûs'a neden peşinden geldiğini sorar. Keyyûs da o bahsi geçen asker ile yaptığı savaşı izlemek istediğini ve başka bir amacının olmadığını anlatır. Keyyûs o kadar perişan hâldedir ki yürüyecek bile

dermanı yoktur. Hamza da Ömer'e Keyyûs'u bârgâha getirmesini söyler. Ömer Keyyûs'u bârgâha getirir. Keyyûs'a önceden tembih eder. Şah'a bir oyun oynayıp para almak istemektedir. Şah öncelikle onları tanımaz ve hüner gösterecek olan bir grup zanneder. Daha sonra her şey ortaya çıkar. Keyyûs'u alıp hamama götürüp yıkarlar ve kıyafetlerini giydirirler. Ömer'in bunca oyununa kandıkları için çok üzülürler. Diğer taraftan Ömer bârgâha gelir. Hamza, Ömer gelmeden evvel olanları anlatmıştır. Bütün beyler Ömer'i takdir eder, gülüşür ve keşke Keyyûs'u öldürseymiş, derler. Ömer bârgâha gelince Hamza'ya söz verdiği gibi Keyyûs'u yerine teslim ettiğini ve diğer yaptıklarını da anlatır. Bir süre sonra Hamza, Ömer'i alarak Çehre-zen Banu'nun yanına gider. Orada da olanları bir bir anlatırlar. Çehre-zen Banu ve yanındakiler gülmekten kendilerini alamaz. Hamza artık gitmek gerektiğini söylediğinde Çehre-zen Banu bütün eşyalarını ve hizmetlilerini toplayarak Hamza'nın bârgâhına gelir. Şah ve Bahtek olanları duyunca oldukça üzülür. Bahtek hemen Şah'ın kızı Gülfehr'iyi birine vermediğini ve onu da ellerinden alırlarsa çok üzüleceğini söyler. Müzrek Hekîm ile tekrar istişare ederek Şah'ın aklına girme konusunda anlaşırlar. Keylân Şah'a da durumu bildirirler ve gece yarısı 200.000 asker ile Hamza'nın bârgâhına saldırmak isterler. Bu konuşulanları Ebu'l-Fettâh duyar ve önceden gelip Hamza'ya bildirir. O gece iki asker birbirine karışır ve savaşırlar. Hamza ve ordusu gâlip gelir. Şah da son gücüyle kaçıp bir yere saklanır. Hürmüz yine esir düşer; fakat babasının gittiğini öğrenince Hamza'nın ayaklarına kapanır ve af diler. Yedi gün boyunca asker sefa sürer ve sekizinci gün Çehre-zen Banu ile Hamza'nın düğünü yapılır.

Şah, Bahtek ve Keylân Şah'ın kaçıp saklandıkları yere Ömer de gelir. Hizmetli kılığına girerek Müzrek Hekîm ve Bahtek'in neler konuştuğunu dinler. Hemen Medâin'e dönerek Hamza'ya olanları anlatır. İki tane büyük hükümdârın geldiğini söyler. Bu hükümdârlar Şah'a yardım için gelecektir. Bir tanesi Efrâsiyâb neslinden olan Şehruz Han'dır ve diğerinin adı da Âyine Şah-ı Mağrıbi'dir. Bunun yanı sıra Bahtek'in, Şah'a kendi kızını aldırmak istediğini de söyler. Hamza bu duruma çok üzülür ve Ömer'e bu kızı kurtarırsan sana çok iyilikte bulunurum, der. Diğer tarafta Bahtek ve Müzrek, Hoca'nın bütün karşı çıkmalarına rağmen Şah'ı ikna ederek Gülfehr'iye düğün yaparlar. Kıza güzel kıyafetler giydirirler; fakat kız kendini öldürmek istiyordur; çünkü gönlünde Hamza vardır. Gülfehr yanındaki lalasını kandırarak bir tenha yere götürüp orada öldürür ve bir ağacın arasına saklanır. Şah, düğün günü eğlenirken herkes Gülfehr'inin ortada olmadığını söyler ve onu aramaya başlarlar. O sırada Ömer Şah'ın olduğu yere ulaşmıştır. Hemen Hoca'nın yanına gider ve Hoca da ne yaptıysa dinletemediğini söyler. Ömer'den de yardım diler. Gülfehr'i tam kendini öldürecekken o bahçeye Ömer iner ve olanları anlatır. Bir plan yaparlar, Gülfehr hiçbir şey olmamış gibi gidip Şah'ın yanına gece yarısına kadar oturacaktır, Ömer de gece yarası Müzrek'i dört parçaya ayırıp her bir parçasını bir kapıya asacaktır.

Gülfehr, Ömer'in ona söylediği gibi yanındaki hizmetliyi dışarıya gönderir. Şah'a da kıyafet değiştirmek için aşağı indiğini ve o yüzden olmadığını söyler. Ömer bir süre sonra o hizmetli kılığında odaya gelir. Şah'a biraz içki içmelerini ve ondan sonra gerdeğe girmelerinin daha doğru olacağını, kızın biraz utandığını söyler. Şah da bu durumu normal karşılar. Şah'a verdikleri ikinci kadehe zehir koydular ve Şah yere düştü. Ömer dışarı çıkıp diğer hizmetlilere, Şah ve Gülfehr'in onlara ihtiyacı olmadığını bu sebepten kendilerinin de bir yerde eğlenebileceklerini söyler. Bütün hizmetlileri bir yere toplar ve içki içmeye başlarlar. Herkes sarhoş olup yattığı zaman Müzrek'in yanına gider ve onu öldürür. Dört parçaya ayırıp her bir parçasını bir kapıya asar. Ertesi gün Bahtek bakar ki onca şey olmuş. Şah'a olanlara hayret eder. Keylân Şah dâhil herkes Ömer'in bu işlerine şaşırıp kalır. İçten içe de takdir ederler; çünkü Ömer gerçekten çok zekîce işler başarmıştır. Bütün herkes olanları duyar ve Ömer'i takdir etmekten kendilerini alamazlar. Keylân Şah ise Ömer ve Hamza ile uğraşılmayacağını anlayarak, Şah'a yardım için geldiğine pişman olur.

Ömer, Gülfehr'i bârgâha gönderir ve Hamza'nın yanına gidip olanları anlatır. Hamza ve diğer beyler gülmekten kendilerini alamazlar. Şah kendine geldiğinde Hamza'ya bir mektup yazar. Mektupta Ömer'e söz geçirememesinden yakınmaktadır. Hamza ve beyler bu mektubu okuduklarında yine güler. Hamza hemen cevap olarak bir mektup yazdırır. Kızını üç kez bana vermek için söz verdin ve sonra da kendin almaya kalktın, Ömer'in yaptıklarından haberim var, der. Şah bu mektubu okuyunca utanır; ancak yine de kızı Hamza'ya vermek istemez. Keyyûs'u yanına çağırır ve gidip kızı alıp onunla evlenmesini ister; fakat Keyyûs, Hamza ile böyle bir savaş içine girmek istemez. Ne Şehruz Han geldi ne de Âyine Şah-ı Mağrubî der. Bunun üzerine Bahtek'in aklına bir fikir gelir. Şah'a senin oğlun Hürmüz'ü, Hamza evvelden beri sever, der ve onun üzerinden Hamza'ya bir oyun oynamak isterler. Hürmüz'ü çağırıp Hamza ile barışmak istediklerini; fakat teke tek görüşemediklerini bu yüzden Hamza ile bir görüşme ayarlaması gerektiğini söylerler. Hürmüz de babasının hatırı için bu isteği Hamza'ya ulaştırır. Diğer taraftan, Ömer'in Keylân Şah'ın vezîri Müzrek'i öldürmesini Keylân Şah sindirememiştir. Belhî diyârında hilekâr bir kimse vardır. İsmi de Sungur-ı Belhî'dir. Ömer'in hakkından gelse gelse, bir o gelir, diye düşünür. Keylân Şah bir mektup gönderir ve Sungur'u Medâin'e getirtir. Ömer'den oldukça şikâyet ederler. Şah, Sungur'a eğer kızımı alıp getirirsen sana çok ihsan ederim, der. Sungur da ne yapar eder, kızı alır ve getirir. Şah kızı öldürmek için üstüne yürüyünce Hoca engel olur. Hamza bunu duyarsa ne yaparız, der.

Diğer tarafta Hamza olanları öğrenince çok üzülür, İslâm beyleri kendisini tesellî etse de pek fayda etmez. Ömer'e gidip bu durumu araştırıp kızı bulmasını söyler. Ömer ne kadar ararsa arasın kızı bulamaz; ancak Sungur hadisesini öğrenir ve Hamza'ya anlatır. Daha sonra Hamza'dan izin alarak

Sungur'la hesaplaşır. Ömer gâlip gelir ve Sungur'u Hamza'nın bârgâhına getirir. İslâm beyleri, Sungur'u öldürmek ister; fakat Sungur yalvarıp yakarır ve Müslümân olarak Ömer'in hizmetine girer. Diğer tarafta Keylân Şah ve Şah bu durumu öğrenip üzülürler. Hamza hemen Şah'a bir mektup yazar ve kendi kızını nasıl almayı düşündüğünü söyleyerek kızar. Eğer bu kavgadan kurtulmak istiyorsa, kızı Gülfehr'i kendisine vermesini söyler. Şah da mektubu getiren Ömer'e kızını Keyyûs'a verdiğini söyler. Keyyûs söze girer ve yarın meydan yerinde Hamza ile savaşacağını, bu savaşın gâlibinin de kızı alacağını söylemesini ister. Hamza ile Keyyûs meydan yerinde savaşmaya başlarlar; fakat Hamza fırsat bulsa bile Keyyûs'u yine de öldürmez. Onu bağlayıp sancak dibine götürecekken Keyyûs'un bağlı olduğu ip kopar ve askere doğru kaçar. Askerler Keyyûs'u kurtarmak amacıyla geldiğinde Hamza onların üzerine saldırarak geri püskürtür. Keyyûs'u çok hırpalar ve derin yaralar açar. Sonra da onu Şah'a götürür. Şah Keyyûs'u o hâlde görünce çok şaşırır. Birkaç gün savaş olmayacak diye haber salar.

Başka bir tarafta Efrâsiyâb'ın oğlu Şehruz Han, Sincâb Şâh diyârına ve birçok diyârı da gezerek Medâin'e ulaşırlar. Ulaştıklarında Lendühâ, Hamza yaralandığı için onun yerinde oturmaktadır. Oradan da Şah'ın divânına geçer. Şah'ın en iyi askerini sorar ve oradakiler de Keyyûs'un adını verirler; fakat Hamza ile savaşıp yaralandığını bu yüzden de ikisinin de hasta bir şekilde yattığını söylerler. Bunlar devam ederken Şah da Bahtek yokken, Hürmüz'ü çağırır ve Hamza ile barıştırmasını söyler. Hürmüz, babasına inanır ve Hamza'nın tek kalmasını bekler. Bahtek'in Kâbil adında bir hizmetlisi vardır. Hürmüz onu da yanına alır. Hamza'yı boş bir anda bulunca gider ve babasının kendisiyle barışmak istediğini; ancak utandığını kendisini de bu konuda aracı olması için vekil olarak gönderdiğini söyler. Hamza, Hürmüz'ü çok sevdiğini; ancak babasına iyilik yapmasına rağmen hep kötülük gördüğünü, yine de Hürmüz'e çok güvendiği için bu talebi kabul eder. Elbette bu oyundan Hürmüz'ün de haberi yoktur. Bahtek bu durumu öğrenip hizmetlisi Kâbil'e biraz zehir verir ve Hamza'nın içeceğine koymasını ister. Hürmüz ile Hamza, Gülfehr hakkında konuşur. Hamza'ya kızı verdiklerini söyler. Hamza da kızı versin ben de kendi diyârıma gideyim ve barışalım, demektedir. Bu sırada Kâbil, içecekleri getirip sunar. Hamza içecekten şüphelenir. Hürmüz de isterse içmemesi gerektiğini söyler. Hamza her şey kaderdir, diyerek içer ve o an yere düşer. Kâbil'in verdiği içecekte zehir olduğunu anlarlar. Hamza, Hürmüz'e beni buralarda bırakma ve beni beylerimin yanına götür, dedikten sonra kendinden geçer. Hamza akşama kadar hiç kıpırdamadan yatmaktadır. O sıralarda Bahtek gelir ve Hamza'dan kurtulduk diye sevinir. Hürmüz çok üzgündür. Ömer'e haber vermek isteyince Hürmüz'ü etkisiz hâle getirirler. Hamza'nın kıpırdamadan yatan bedenini başkaları gece yarısı görünce Hoca Mâlik adında bir dervişi çağırıp gösterirler. Hamza'yı kimse tanımamaktadır. Hoca Mâlik bu adama zehir verdiklerini vücudunun şeklinden anlamış, ölmediğini de görünce ve ona bir ilaç verir. Bir zaman sonra Hamza inleyerek

uyanır ve başında tanımadığı birini görür. Kim olduğunu bilmediği için önlem almak amacıyla gerçek kimliğini söylemez. Durumu anlatırken de yalan söyler. Kendisine etrafındakilerin zehir verdiğini ve mallarını da alıp kaçtıklarını söyler. Hamza da bu hocanın kim olduğunu sorar, o da yoldan geçerken onu gördüklerini, zehirlendiğini ve iyileştirmek için durduklarını anlatır. Hoca Mâlik'in etrafındakiler Hamza'nın Yezdân-perest olabileceğini ve kendilerine zarar vereceğini bu yüzden bırakmaları gerektiğini söyleyince Hamza Hüdâ-perest olduğuna yemin eder. Hoca Mâlik de onlara, Hamza'ya verilen zehir miktarı sebebiyle bir seneye kadar iyileşemeyeceğini ve kendilerine zarar verebilecek bir durumda olmadığını söyler. Kendisinin Hamza ile kalacağını istiyorlarsa onların gidebileceğini de ekler. Hoca Mâlik'in kulları kabul eder ve yola çıkar. Yalnızca Hümâyun adında bir kulu vardır ve o Hoca Mâlik'i Hamza ile yalnız bırakmaz. Hamza, Hoca Mâlik'e dualar eder. Birkaç gün sonra Hamza kederinden ağlar ve duâ eder. Bu sırada Hamza, mağara gibi bir yerde yatarken Hümâyun, Hoca Mâlik'e gördüğü ruyayı anlatmaktadır. Hamza'nın duâsından sonra Hazret-i Hızır, Hamza'nın yanında belirir. Ona ilaca benzer bir şey verip duâ eder. Hamza bir süre sonra iyileşmiş bir şekilde ayağa kalkar. Dışarı çıktığında Hoca Mâlik'i görür. Hoca Mâlik, oldukça fazla şaşırmıştır. Hümâyun da gelince o da şaşırır ve Hamza'nın ayaklarına kapanır. Hamza, iyi olmasının sebebini Hazret-i Hızır'ın gelmesiyle açıklar. Çünkü Hoca Mâlik bilir ki Hızır (a.s.) herkese gitmez. Bu yüzden Hamza'ya kim olduğunu tekrar sorunca, Hamza her şeyi en baştan ve doğru şekilde tekrar anlatır. Hoca Mâlik'in iyi bir atı vardır. Onu Hamza'ya verir. Birlikte tekrar yola çıkarlar. Hümâyun'da erlik alâmeti vardır, Hamza bunu fark eder. Bir gün yoldayken Hoca Mâlik'in kullarını malları çalınmış bir şekilde bulurlar. Haramîlerin gece gelip bütün her şeylerini çalıp götürdüğünü anlatırlar. Hamza'nın iyileşmesine onlar da çok şaşırmıştır. Hoca Mâlik, bu dilâverin aslında Hamza olduğunu anlatınca, eğer mallarımızı geri alırsa biz de Müslümân oluruz, derler. Hamza da bunu kabul eder ve haramîlerin olduğu yere doğru giderler. Hamza haramîleri bulur ve katleder. Bütün malları geri alıp Hümâyun vasıtasıyla Hoca Mâlik'e gönderir. Haramîlerden kalanlar beş yüz adam toplayıp tekrar Hamza'nın üstüne gelir. Elli altmış tanesini Hamza öldürür; fakat içlerinde Ferâmerz adında biri vardır. Tam onu öldürecekken Hamza Müslümân olur musun, diye sorar. Ferâmerz de ağlamaya başlar. Önceden haramî olmadığını; fakat Râhip Kalagir adında bir Şah'ın kızına âşık olduğunu, onun da kızını vermek için yüz yük mal istediğini o sebepten haramîlik yaptığını söyler. Malı tamamlamak için elli yükü kaldığını ve ne yapması gerektiğini bilmediğini de ekler. Hamza, Ferâmerz'e eğer Müslümân olursa o kızı ona alacağı vaadinde bulunur. Ferâmerz de bunu kabul eder. Oradan Ferâmerz'in kalesine gelirler. Hamza, Hümâyun'u Hoca Mâlik'e gönderir ve durumu bildirir. Ferâmerz'in Müslümân olduğunu diğer beylerle birlikte Hoca Mâlik'in yanına gelmesini söyler. Hoca Mâlik ve diğer beyler de hemen gelirler. Hamza, Ferâmerz, Hoca Mâlik ve diğer beylerle birlikte dört yüz adam Râhib'e giderler. Hamza bir mektup yazdırıp gönderir. Mektupta Râhib'in Müslümân olmasını ve kızını da

Ferâmerz'e vermesini, aksi bir durumda kötü şeylerin olacağını belirtmiştir. Cevabını da gelen elçiye bildirmesini ister. Râhib kum falı bakabildiği için hemen bakar ve Hamza'nın söyledikleri hususundaki ciddiyeti anlar. Hamza'yı davet eder ve şartlarını kabul edip Müslümân olduğunu söyler. Bir oyun oynar; fakat yaptığı bu hilede başarı gösteremeyince bu kez samimiyetle Müslümân olur. Kızını Ferâmerz'e verir ve düğün yaparlar. Râhip, Hamza'ya Nektâş Şâh adlı bir padişahtan bahsetmiştir. Hamza da onun kim olduğunu sorar ve öğrenir ki Nektâş Şâh'ın bir kızı vardır ve kim beni savaş meydanında yenerse onunla evlenirim, der; ancak kimse kendisine güvenemediği için meydana çıkmaz. Hamza, bu kızın yakın zamanda Şehbûr adında biriyle meydana çıkacağını öğrenince gidip izlemek ister. Ferâmerz'e yeni evlendiği için gelmemesini söylese de, Ferâmerz onu yalnız bırakmaz. On bin kişi ile birlikte yola çıkarlar. Hamza ne olur ne olmaz diyerek Hümâyun'u diğer adamları getirmesi için gönderir ve meydanda bekleyen askerlerin yanına kadar gider. Şehbûr meydana çıktığında Banu'nun hasta olduğuna dair bir haber gelir. Şehbûr önce inanmaz, bunun üzerine Şah gelir ve tekrar eder. Şehbûr inat edince Hamza onlara yaklaşır ve Şehbûr ile meydana çıkmak istediğini, kim gâlip olursa onun Banu ile görüşmesini ister. Diğer tarafta Banu da gece bir ruya görmüştür. Rüyasında nur yüzlü biri onu gelip kurtarmıştır ve onu kurtaran bu kişinin Hamza olduğunu, evleneceği kişinin de o olacağı söylenmiştir.

Ömer ise Hürmüz ile barışır ve Bahtek'in bütün malını alarak sakalını keser. Durumu Şah'a anlatırlar. Tüm bunlar olurken Efrâsiyâb'ın oğlu Şehrûz'un 400.000 asker ile geldiğini duyar. Şah buna sevinse de Şah-ı Mağrıbi'nin babası Imlak Şah'ın da 300.000 asker ile geleceğini duyunca üzülür. Şah bunlara elçi gönderse de kabul edilmemiştir. Hoca Hamza'nın Imlak Şah'a denk geleceğini düşünerek Imlak Şah'ı çok önemsemez; fakat Efrâsiyâb'ın oğlu Şehrûz'dan korkulacağını söyler. Keyyûs da Yezdân-perestleri övdüğü için Hoca'ya çıkışır ve Hamza'nın Şehrûz'dan aşağı kalacağını mı söylemek istiyorsun, diye sorar. Hoca da bu durumun mümkün olmadığını; ancak Şehrûz'un Hamza'ya denk gelebileceğini söyler. Şah bunları duyunca üzülür. Hoca Şah'ı sakinleştirerek Hamza'nın onları yenebileceğini söyler. Bu sırada Hamza Ömer'i, Ömer de Hamza'yı aramaktadır. Ömer, Hamza'ya bir şekilde ulaşır ve hasret giderirler. Ömer, Medâin'de olanları Hamza'ya anlatır. Hamza da, ona gitmesini ve peşinden geleceğini söyler. Medâin'e gelen Ömer, İslâm beylerine ve diğerlerine Hamza'nın evlendiğini ve olanları duyunca geleceğini anlatır. Herkes çok mutlu olur. Düşmanlar ise çok üzülür. Rüstem bir gün Hamza'ya mektup yazdırmaya karar verir. Bir mektup da Nûş-i Revân'a yazdırır. Ömer bu olanları duyunca, Rüstem'e bir oyun yapmak ister. Bir sazcı kılığına girip, Rüstem'in yanına gider. Rüstem, Ömer'in hangi köyden olduğunu sorar. Ömer de Nâbdîd köyünden olduğunu söyler. Rüstem de etrafındakilere öyle bir köy olup olmadığını sorar. Bir sürü köy isimleri söylerler; fakat Ömer'in dediği köy değildir. Ömer oradakilere bir fasıl yapar. Herkes hayrân olur. Rüstem aslında bu sazcının Ömer olduğunu

tahmin etmiştir. Ona birkaç soru sorduktan sonra altın verecek gibi yapıp Ömer'i yakalar ve cellâtlarına Ömer'i öldürmelerini emreder. Ömer de gülmeye başlar. Rüstem neden güldüğünü sorunca, Ömer de, efendim Hamza'ya ne cevap vereceksin, diyerek kendini biraz olsun koruma altına alır. Hamza burada değildir; ama Hamza'nın çok sevdiği Hürmüz buraya gelince o sana hesap sorar, dedi. Rüstem bunu duyunca gözleri yaş ile doldu ve Ömer'e bir daha kılık değiştirip gelmemesi gerektiğini, Müslümân olduğu için de bunu şimdilik yapmayacağını; ancak tekrar ederse bu sefer Ömer'i öldüreceğini söyler. Hamza'yı beklediğini eğer Hamza'ya yenik düşerse onun hizmetine gireceğini aksi olursa da onu hizmetine alacağını da ekler. Ömer de zaten kural budur, diyerek onaylar. Ömer duâlar ederek oradan ayrılır. Hamza'ya mektup götüren Gümrân adındaki elçiyi yolda yakalar ve üzerinde ne varsa alır. Yol zahmetinden seni kurtarıyorum, diyerek de mektubu elinden alıp Hamza'ya götüreceğini söyler. Ömer önce İslâm beylerinin yanına gelip olan olayları anlatır. Onlar da Hamza'ya git ve çabuk gelmesini söyle, o gelmeden savaşa girmeyiz; ancak o gelene kadar neler olur bilmeyiz, derler. Ömer de yola çıkar. Bu sırada Şah'a giden mektup ulaşır ve Şah da onu Hoca'ya okutur. Şehrûz Han, Şah'tan İslâmı kabul etmesini, eğer etmezse de haraç vermesini ister. İkisini de kabul etmezse, savaşa hazır olmasını söyler. Şah, Keyyûs'tan bir cevap yazmasını emreder. Keyyûs da mektubu alır ve dört parça edip gelen elçinin üstüne atar. Şah'ın olacak oğlana söyle, kendi yerine dönsün, der. Elçi, bu duruma çok sinirlenir ve kalkar. Bütün olanları ve Keyyûs'un söylediklerini Şehrûz Han'a anlatır. Şehrûz Han da askerlerini alır ve Şah'ın üzerine yola çıkar. Bu sırada Ömer de Şehrûz Han'la yaşadıklarını Hamza'ya anlatır ve mektubu Hamza'ya verir. Hamza mektubu okuyunca hemen kalkar ve Hümâyun Banu'nun yanına gider. Bütün olanları anlatır ve gitmesi gerektiğini söyler. Banu da Hamza'nın nasihatlerini ve söylediklerini kabul eder. Tam bu sırada oradaki hocalar feryât ederek içeri girer. Hamza ne olduğunu merak eder ve onları dinlemeye başlar. Salsâl ibn-i Zâl adında bir Şah olduğunu ve bu Şah'ın yaptığı kötülükleri anlatmaya başlarlar. Bu Şah'ın öz annesinden kırk adet çocuğu olduğunu, bu kadar kötü biri olduğunu uzun uzun anlatırlar. Nektaş Şah, bunları duyunca üzüntüsünden ağlamaya başlar. Ömer'e, Medâin'e dönmesini, İslâm beylerine haber vermesini, Nûş-i Revân ve diğer düşmanların biraz daha beklemesi gerektiğini söyler. Bir mektup yazıp Ömer'e haberi götürmesi için verirler. Ömer Medâin'e dönüp olanları anlatır ve Salsal'ın durumunu bildirir. İslâm beyleri derhal hazırlık yapıp yola çıkar. Keyyûs bu duruma inanmaz ve Şah'tan izin isteyip Hamza'nın askerlerini arkadan vurmayı istese de Nûş-i Revân buna izin vermez. Nektâş Şah ve diğer beyler, Medâin'den gelen Hamza'nın askerlerini görünce hayran olur. Lendühâ ve diğer beyler gelip Salsal hakkında Hamza'dan bilgi alırlar. Söylenene göre Salsal Şah'ın babasının çocuğu olmaz ve en son birinden Salsal olur. Babası kum falı baktırır ki bu Salsal çok kötü şeyler yapacaktır. Üç kere zehirleyerek öldürtmek istese de Salsal ölmez, sonra bu fikrinden vazgeçer. Salsal'ın annesi babasının bu fikirden vazgeçmeyeceğini düşünerek cadılık yapan bir kadına

para karşılığında oğlunun ölmemesi için büyü yaptırır. Babası bir süre sonra ölür. Salsal da büyümüştür ve evlenmek ister. Bir padişahın kızıyla evlendirirler; fakat Salsal o kadar kötüdür ki padişahın kızı gerdek gecesi dayanamayarak ölür. İnsanlar bunu duyunca Salsal'a kız vermek istemezler. Salsal da eşek, katır gibi hayvanlarla cinsel birliktelik kurmaya başlar; ancak hayvanlar telef olmaktadır. Daha önce doğum yapan dul kadınlar, biz ona dayanabiliriz, diyerek Salsal'a evlenmek isterler ve evlenenler bile dayanamaz. Bunun üzerine Salsal annesini tehdit eder ve bir kız bulmasını ister. Kadın tekrar o cadılık yapan dostuna gider ve olanları anlatır. Kadın da Salsal'ın ayakkabısı kime olursa o dayanabilir, der. Bunun üzerine annesi bütün kadınlara ve kızlara bu ayakkabıyı denetir; ancak olumlu bir sonuç alamaz. En son kendisi dener ve kendisine olur. Oğlum bu yalancı dünyada bu zevkten mahrum kalmasın, diyerek oğluyla beraber olmaya başlar ve öz oğlundan kırk tane çocuğu olur. On iki yaşından beri bu dinsiz Salsal Kamerü'l-Kavm denen yerin padişahıdır, derler. Bunu duyanlar sinir küpü olur, bunca kötü şeyi kaldıramaz ve hemen gidip savaşmak ister. Nektâş Şah'a ve Hümâyun Banu'ya veda ederek yola çıkarlar. Bir müddet gittikten sonra zor bir yola girerler. Hamza'ya gelip on beş gün su bulunmayacağını, bu sebeple de kapların doldurulması gerektiğini haber verirler. Üç gün boyunca asker, kaplarına sularını doldursa da, uzun bir süre gidildikten sonra suları biter. Hâl böyle olunca, Hamza askerlere emir verir ve herkes bir tarafa dağılıp su aramaya başlar. Hamza da Aşkar'ı alarak su aramaya gider. Dört köşesi de beyaz mermerden inşa edilen bir kubbe bulur. Bu kubbenin ne olduğunu anlamaya çalışırken Melik Ezder ve Lendühâ ile karşılaşır. Sonra bakarlar ki, orada bir satır yazı yazılıdır. Hamza yazıyı okur. Yazıda şöyle yazmaktadır: "Her kim buraya gelir ve bu yazıyı okursa benim adımın İskenderî Zülkarneyn olduğunu bilsin. Buraya gelen ve su bulamayan çok insan ölmeye başladı, baktım ki kimse kurtulamıyor. Ben de Allah'a dua ettim ve Allah'ın izniyle Hazret-i Hızır geldi. Bir asa ile vurdu ve yerden su çıkardı ve birden kayboldu. Ben de Hazret-i Hızır'ın su çıkardığı yere bu kubbeyi inşa ettim. Kim buraya gelir ve su aramaya başlarsa bu kubbeyi yerinden kaldırsın." Bunu okuyan Hamza, hemen o kubbeyi kaldırır ve içeriden dört tane dev (şeytan, cin) çıkar. Hamza bu devleri iki parçaya ayırarak öldürür ve içeride büyük bir havuz ile karşılaşır. Bütün askerleri çağırır ve herkes suya doyar. Hamza da o kubbeyi tekrar yerine koymadan evvel, İskenderî Zülkarneyn gibi mermerin üzerine tarih atarak olan durumu yazar. Bir müddet yol gittikten sonra yine askerin suyu azalmaya başlar. Hamza da, Ömer Mâdi'ye iyi olduğunu ve gidip su bulmasını söyler. Ömer Mâdi bir süre gezip bir yerde ateş görür. Orada bir köy olduğunu düşünerek gider. Bir kadının ekmek pişirdiğini görür. Sıcak ekmeği sevse de o kadar susuz kalmıştır ki kadından su ister. Kadın ona bir deste su verir ve kendine gelir. Kadına, pişirdiği bu ekmekleri kendisine satmasını söyler. Pişmişlerinden yerken, bir yandan da kadına pişirmeye devam etmesini ve bu ekmeklerin hesabını da yapmasını söyler. Karnı doyduğu için o kadar mutlu olmuştu ki ekmeği yedikten sonra birden fenalaşıp bayıldı. Orada Kala-yı

Siyah denilen bir kale vardır. Bu kaleyi zamanında Süleymân yaptırmıştır ve içine de yetmiş tane devi hapsetmiştir. Bu kalenin kapısı yoktur. Ekmek pişiren kadına da Gurura Cazu derlermiş ve bu devlerle de oldukça yakındır. Devlerin dışarı ile olan iletişimini bu kadın sağlarmış. Devler de asla dışarı çıkamazlarmış. Ömer Mâdi'yi bir küpe sığdırıp, kaleye sokmak istese de Ömer Mâdi bu küpe sığmayınca ona bir büyü yapıp asaya çevirerek kaleye götürür. Kadın Ömer Mâdi'yi devlerin önüne getirince, devler bundan iyi yemek olur, diye sevinir. Ömer o an uyanıp durumu anlayınca, kadına, kendisini neden buraya getirdiğini sorarak bağırmaya başlar. Kadın da devlere yemek olarak getirdiğini ve devlerin kuvvetlenince kendisini daha iyi kullanacağını söyler. Ömer de gülmeye başlar. Neden güldüğünü sorduklarında, Ömer de kendisinin de dev olduğunu söyler. Çünkü Ömer Mâdi, Ömer Ayyar'dan hile yapmayı öğrenmiştir. Devler, nerenin devisin diye sorduklarında Ömer Mâdi, kendisini Esmâ Peri'nin getirdiğini söyler. Adının da Kebâbe Cinnî olduğunu söyler. Ömer Mâdi devlerle samimi olurken diğer tarafta Ömer Ayyar su ararken bu kadınla karşılaşır. Ömer Mâdi ile yaşanan durumu Ömer Ayyar da yaşar. Kadın, Ömer Ayyar'ı kaleye getirince devler, bu kadar zayıf olduğu için gülüşürler. Ömer Ayyar da kendi adının Meyyit-i Cinnî olduğunu ve cin olduğunu söyler. Ömer Mâdi, Ömer Ayyar'ı görür ve adıyla hitap ederek selâm verir. Ömer Ayyar, Ömer Mâdi'ye kızarak duyurmak mı istiyorsun, der. Devler Ömer ne demektir, diye sorar. Ömer Ayyar da bunun bir lakap olduğunu söyler. İkisi de birlikte devlerle samimi olmaya devam ederken, diğer tarafta Hamza bir yere gelir ve su bulur. İçip uyuyakalır ve uyandığında yeşil kanatlı birinin başında beklediğini görür. Hemen kılıcını alıp, kimsin, diye sorar. Yeşil kanatları olan bu kimse, Hamza'ya, Esmâ Peri olduğunu söyleyip Hamza'nın elini öper. Esmâ Peri, Ömer Mâdi'nin ve Ömer Ayyar'ın başına gelenleri anlatır. Hamza'yı hemen Gurura Cazu'nun olduğu yere götürür. Hamza beylerini sorunca, kadın da ekmek yiyip, su içip üstüne bir de para vermedikleri için onları Kala-yı Siyah'a götürdüğünü söyler. Hamza, Esmâ Peri'nin kendisini Kala-yı Siyah denilen yere götürmesini ister. Kaleye girdiğinde öyle bir nara atar ki bunu duyan Ömer Ayyar, Allah'a şükreder. Birkaç devi öldürür. Ömer Mâdi ve Ömer Ayyar da Hamza'ya yardım ederek bütün devleri öldürür. Olan durumu da Hamza'ya anlatırlar. Hamza duruma güler. Sonra kalede bulunan zindanlardan, esir edilmiş bir sürü insanı Esmâ Peri'nin yardımıyla kaleden çıkarırlar. Gurura Cazu'yu da yakalayıp askerlerin yanına götürürler. Hamza, bu kadını Ömer'e teslim eder, Ömer de kadını öldürür. Olayları diğer beylere anlatırlar, onlar da kahkaha ile güler. Daha sonra Esmâ Peri, Hamza'ya veda ederek Kaf Dağı'na geri döner. Sularını doldurup tekrar yola çıkarlar. Kamer'ül-Kavm denilen yere geldiklerinde Hamza, Salsal'a elçiyle bir mektup gönderir. Salsal'ın etrafındakiler, Hamza'nın ne denli güçlü olduğunu, neler yaptığını, kimleri yendiğini bir bir anlattılar. Daha sonra Salsal, annesini çağırıp Hamza denilen kişiden kendisine zarar gelip gelmeyeceğini sorar. Annesi de zarar gelmeyeceğini söyledi; ancak belindeki iki çatala Zülfekâr denilen ve adı Ali olan kişiden zarar

gelebileceğini söyler. Salsal'ın ölümünün, Ali'nin elinden olacağını bu sebepten Hamza'dan korkmamasını söyler. Diğer tarafta, Hamza oturak yaptıkları yerden çıkıp dolaştığında bir ahu ile karşılaşır. Atına binerek onun peşine düşer ve bir yere gelirler. Ahu bir dağın önüne gelir ve dağ ikiye ayrılır, içeri girdikten sonra da kapanır. Hamza bu tılsıma bakmak için yaklaşır ve orada birkaç satır yazı görür. Yazıyı Dal-i Azam yazmıştır ve kapının nasıl açılacağını belirtmiştir. Hamza, yazıda gördüğü gibi kenardaki bir topu çeker ve dağ ikiye ayrılır. Hamza girince tekrar kapanır. İçeriye girdiğinde yine bir mermerde yazı vardır. Dal-i Azam bu yazıda önce kendini tanıtmış sonra da oğlundan ve olanlardan bahsetmiştir. Kırk adım ileride mezarı olduğunu, Hamza'nın geleceğini bildiğini ve onun için de oraya savaş aletleri bıraktığını yazmıştır. Hamza bunu okuyunca Dal-i Azam'a dua eder. Söylediği gibi kırk adım gider ve bir türbe ile karşılaşır; fakat görür ki türbenin yanında iki tane boş mezar kazılmıştır. Yine bir yazı görür, Dal-i Azam bu mezarların birini Hamza, diğerini de Ömer için kazdığını söyler. Hamza ile ahrette komşu olmak istediğini yazmıştır. Hamza bunu okuyunca sinirlenir ve savaş aletlerini de almadan türbenin içinden ayrılır. Dönecekken yolu bulamaz, Dal-i Azam'a akıllı derlerdi; ancak değilmiş, diye düşünür. Benim gibi hükümdârı buraya hapsetti ve hayırlı işler yapmamı engelledi, diyerek kızar. Durum böyleyken yirmi üçüncü cilt tamamlanmış olur.

2.3.Hamza-nâme'nin Dil ve Anlatım Özellikleri

Masal ve destan türündeki eserlerde görüldüğü gibi Hamza-nâme'de de her cilt kalıplaşmış bir ifade ile başlamaktadır. İlk varakta, yani 1b'nin ilk satırında cilt sayısını verdikten sonra kalıplaşmış rivayet yapılı cümlelerin arkasından bir önceki ciltte kalınan yerden olaylar devam etmektedir.

[1b/1]*Ḥamza-yı Bā-ṣafā'nuñ yigirmi üçünci cildi beyān*

Rāviyān-ı aḫbārān ve nāḳilān-ı aṯārān ve muḥaddiṯān-ı ***(2)*** *rūzigār ve Ebū'l-Me'āni şöyle, şu yüzden ḥikāyet iderler ki:* ***(3)*** *Ḳıṣṣa-i pür-hiṣṣemüz ol araya degin naḳl ve beyān olınmış idi ki,* ***(4)*** *Şemse Bānū vāḳ'a görüp 'Ömer 'Ayyār remmāl şeklinde düşin ta'bīr idüp:* ***(5)*** *"Yarın ḳuşluḳ zemānı, Ḥamza'ya muḳābil olursan ġalebeidersün." didi.*

Cildin bitişi de hemen hemen birbirine yakın ifadelerle olmaktadır.

[102a/1] *Ṭurub üzerinde yazmış ki: "Bu mezārun biri Ḥamza içündür ve biri 'Ali içündür. Bunları anuñ için ḥāẕırladum* ***(2)*** *ki bu ṭılsımı anuñ için baġladum ki bunda geldükde* ***(3)*** *artuḳ çıḳmayup ölince bunda ḳalasın. Zīrā bir* ***(4)*** *adamuñ eyü mezār ḳomşusı olsa fā'idesi olur. Belki* ***(5)*** *ḳıyāmet ḳopduḳda şefā'at idüp fāsıḳı ḳurtara.* ***(6)*** *İmdi bu diyārda sayd ü şikār çoḳdur. Ölince bu arada* ***(7)*** *eglenesin." dimiş. Ḥamza bunı, ol ṭārīḫde bunı oḳudı.* ***(8)*** *Cān başına şıçradı. Elem çeküb "Bre ne yabāna söyler bu nābekār?* ***(9)*** *Ölince bundan ṭur ne dimekdür? Ya ben senüñ türbe-dārun mıyam?* ***(10)*** *Ḳorsam bana yādigār ḳomış, başına çal."* ***(11)*** *diyüp bir şey almadı. Andan girü dönüp geldi ki yola* ***(12)*** *gitdi; ammā yolı bulamadı. Ḥayrān u ser-gerdān olup* ***(13)*** *ḳaldı. "Eyü ḳıṣṣa! Bunca rūzigārda 'ālemi geşt eyledüm.* ***(14)*** *Başuma böyle ḥāl gelmedi. Bu ḥarīf 'ālim ü 'āḳıl* ***(15)*** *idi" diyüp medḥ iderler idi; ammā aṣla 'āḳıl yoḳ* ***(16)*** *imiş. Zīrā bu aralıḳda cehli iẓhār eyledi. Benüm gibi ġāzi* ***(17)*** *Server'i böyle ḥabs idüp ḫayr işlerden men' idüp* ***(18)*** *ne zamān öleceğüm bellü degül ve yārāna alışan adam* ***(19)*** *ölüme muntaẓır olmaḳ nice olur?" diyüb aġladı.* ***(20)*** *İşte benüm efendüm yigirmi üçünci cild de tamām oldı.(102a/1-20)*

Metnimizdeki cümleler birbirine gerundium (zarf-fiil) eklerinden -up, -üp ile bağlanarak yer yer uzun cümleler hâlinde devam etmektedir. İç içe birleşik ve devrik cümle yapıları da metnin örgülenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bunun dışında cümlelerin uzamasına katkı yapan "ki, ve" gibi edatlar da kullanılmıştır. Uzun cümlelerin meydana gelmesinde çoklukla Türkçe gerundium ekleri kullanılmıştır. Metinde kullanılan cümleler gayet sade ve rahatlıkla anlaşılabilir niteliktedir. İfadelerin basit olması daha çok didaktik bir gaye gütmekten kaynaklanmaktadır. Ayrıca diyalog tarzında olan anlatımların varlığı da metnin sade olmasını sağlayan faktörler arasındadır.

Günümüzde varlığını hâlen sürdüren veya sürdürmeyen bazı deyimler, metinde mânâ derinliğini sağlamak gayesiyle oldukça sık kullanılmıştır.

> ***ʻaḳlı al-:*** *53a/9,* ***ʻaḳlı gel-:*** *57a/3,* ***ʻaḳlı git-:*** *56b/9,* ***ʻaḳlun bāşına cemʻ it-:*** *54b/13,* ***ʻaşḳ it-:*** *1b/12,* ***ʻırż yıḳ-:*** *6b/9,* ***ʻırżına ṭoḳın-:*** *7a/17,* ***ara bul-:*** *51b/16,* ***baġrına baş-:*** *4a/3,* ***baş eg-:*** *69a/8,* ***baş ḳaldur-:*** *69a/2,* ***baş yire eg-:*** *44b/10,* ***başa çıḳ-:*** *50a/3,* ***bāşdan çıḳ-:*** *54b/11,* ***burnuñ ḳulaġun kes-:*** *76a/17,* ***burnuñ yelün indür-:*** *82b/3,* ***cān başına şıçra-:*** *2b/12,* ***cān ile muḥabbet eyle-:*** *73a/19, 20,* ***cān u bāş ḳurtar-:*** *42a/9,* ***ele düş-:*** *3b/2,* ***ele getür-:*** *54a/4,* ***ele gir-:*** *6a/19,* ***eleme düş-:*** *3a/19,****eli boşan-:*** *3b/16,****eline tükür-:*** *10a/17,****gönlinden eyit-:*** *4b/20,****göze şalındur:*** *2a/10,****gözin̈ ḳorḳ-:*** *4b/19,****gözine aldur-:*** *4b/8,****gücine gel-:*** *52a/15,****gül ile ur-:*** *2a/4,****ḥaḳḳından gel-:*** *7a/12,****ḥāṭırun ḫoş ṭut-:*** *87b/16,****iki eteklerün der-miyān it-:*** *92a/8, 9,****ilerü git-:*** *21b/14,****ḳor giceyi gündüze ḳat-:*** *92a/9, 10,* ***ḳūça düş-:*** *11b/18,* ***murād alub murād vir-:*** *42b/16, 17,* ***yüz çevir-:*** *9b/12,****yüz ṭut-:*** *9b/20,* ***zārī dārī aġla-:*** *40a/12.*

Metinde deyimlerin nispetinde olmasa da atasözlerine ihtiyaç duyuldukça yer verilmiştir.

"Server! ***Gönül ḳalsun, yol ḳalmasun.*** *Senüñ ile kemer ṭutuşalum." didi. Ḥamza da nola, diyüb kemerün teslīm eyledi.(73b/1-2)*

Metnin renkli anlatım yönlerinden biri de mahalli anlatım değerlerinin ironik zeminde kullanılmasıdır:

Şāhlar ise: "Nedür ***(3)*** *aşlı? Bunlar eskiden dostlar imiş, şimdi bulışdılar." dirken* ***(4)*** *ʻÖmer bir kerre cerḥ urub, kendü ṣūretine girince, cümle* ***(5)*** *ehl-i dīvān baḳub gördiler ki,* ***bir ḳaraca ḳuraca, noḫud (6) boranluca ve köçek gözlüce, yedi iş böylece bir (7) küçücek adam****dur. Cümlesi bildiler ki bu Serhenk Sultān-ı ʻAyyārān'dur.* ***(8)*** *Yirleründen ṭurub, taʻẓīm eylediler.* (81a/2-8)

İki ṭarafdan ***(4)*** *naẓar ber-meydān idüb:* ***"ʻAceb bugün meydāna kim gire? Erlik nişānun (5) kim ḳazana? Ecel cāmīn kim nūş ide?"*** *dirken anı gördiler ki* (7a/3-6)

Metnimizde bol olarak şahıs adı geçmektedir. Şahısların adları genellikle tek ve yalın bir şekilde kullanılmamış, konumları ve davranışları göz önünde bulundurularak yeni unvanlara da oldukça sık yer verilmiştir. Bu unvanlar genellikle Farsça tamlamalar şeklinde oluşturulmuş ve bir şahıs için birden fazla niteleyici tamlama ile üslubun daha süslü hâle gelmesi sağlanmıştır.

Keyyūs'un ardına geçüp: ''Bre pehlivān! Ṣaḳın!'' diyince ḳadar ***'Ayyār-ı Cihān(8)*** *bunuñ eñse kökine bir sille 'arabı öyle urdı ki, şaḳırdısı* ***(9)*** *dīvānı ṭutdı.* (6a/8-10)

İşte Ḥamza'nuñ, bu Bānū'dan ***Ca'fer-i Ḥicāz-nām (8)*** *bir oġlı olur inşa'allah, maḥallinde naḳl olunur.* (4a/8-9)

Ol dem ***(16) Ebū'l-Fettāḥ-ı 'Ayyār*** *gelüp, ceng nidāsı eyitdürdüklerin ḫaber virdi ve 'Ömer daḫı ḳoca* ***(17)*** *dayısında "ġāfil olma. Sana da ziyāde kīni var. Seni meydāna da'vet idecek,* ***(18)*** *didi.* (6b/16-19)

Evvelā Ḥaḳ Te'ālā'yı medḥ idüp, ba'de: "Ben ki Ṣāḥibḳırān-ı 'Ālem ***Ḥamza-yı Bā-ṣafā****yam.* ***(10)*** *Yā Nūş-i Revān! Nāmum sana varduḳda, gelüp ḥużūrumda ḫaḳ dīni ḳabūl idesin.* (5a/10-11)

Zīrā cā'izesin aldı idi. ***Keyyūs-ı Nīze-dār****'a* ***(13)*** *murād hemān miḳdārın bildürmek idi. Şāh vesā'irler bu ḥāli görüp,* ***(14)*** *ḫayrān ḳalup, gülerler idi. Baḫtek ise iṭmānlı pelīd idi. Tezziye ḳalḳup,* ***(15)*** *tācın başına giyüp oturdı.* (6a/13-16)

Baḫtek-i la'īn, Keylān Şāh'uñ vezīri ***Müzrek-i mel'ūn****ı* ***(15)*** *tenhāsına çaġırup eyitdi: ''Sen geçende şöyle bir herze* ***(16)*** *yidün. Nār-ı Nūr meẕhebinde, kişi kendü ḳızun almaḳ olur* (41a/15-17)

Andan bārigāh ḳapusından girüp gördi ki, ***(13)Nigār-ı 'ālem*** *ceng libāsın çıḳarup, bizüm libāsların* ***(14)*** *giyüp, cennetden çıḳmış ḥūriye dönmiş. Dürlü dürlü* ***(15)*** *cevāhire ġarḳ olmış, cemāli āfītāba benzer.* (26b/13-16)

Metinde "iyi ve güçlü" gösterilmek istenen şahıslar, tamlamalarla birlikte "daha iyi ve daha güçlü"; "kötü ve bayağı" gösterilmek istenenler ise yine tamlamalarla birlikte mânâca "daha kötü ve daha bayağı" hâle gelmektedir.

Ḳız da elemünden ḫançere düşmek diler. ***(6)*** *Ol dem bir* ***Pīr-i nūrānī*** *gülüp eydür ki: "Ey Bānū! Niçün* ***(7)*** *elem çekersün. Ol dilāver Ḥamza'dur. Allah emri ile sen anuñ* ***(8)****ḫelāli olursın." dir. Ḳız da ol ḫavf ile uyanur, ḫasta* ***(9)*** *oldı. Eger öyle olmasa, şimdiye ḳadar çoḳdan meydāna* ***(10)*** *girerdi.* (71a/6-11)

Baḫtek-i Ḥarām-zāde *eyitdi: "Dilāver! Niçün böyle idersin?* ***(10)*** *Bu ḳadar men' iderüz, ferāġat itmezsin; ammā çoḳ peşīmān olursın."* (7a/10-11)

Baḫtek-i la'īn*, Keylān Şāh'uñ vezīri Müzrek-i mel'ūnı* ***(15)*** *tenhāsına çaġırup eyitdi: ''Sen geçende şöyle bir herze* ***(16)*** *yidün. Nār-ı Nūr meẕhebinde, kişi kendü ḳızun almaḳ olur. (*41a/15-17)

'Ömer 'Ayyār'un ***(9)*** *bu iş gücine gelüp, eyitdi: "Olsun bre* ***Deyyūs-u la'īn!*** *Ben de sana bir iş* ***(10)*** *ideyüm ki, kimseye olmış olmaya; ammā şol Ḥamza'ya ne dirsin ki, şöyle bir gidinün* ***(11)*** *hīlesine inanup, benüm 'ırżım yıḳmaḳ ister.* (8a/9-12)

Şāh ile Baḫtek'ün nuṭḳları ṭutulup, ***(15)*** *ne cevāb vireceklerin bilemediler.* ***Keyyūs bin Deyyūs****, ol sözlerden ġażaba* ***(16)*** *gelüp: ''Bre! Bu nābekār ne söyler? Yedi iḳlim şāhına, böyle nā-ma'ḳūl cevābları* ***(17)*** *yaza da göndere. Getürün şol nāmeyi çāk ideyüm.'' diyüp el uzatdı ki,* ***(18)*** *nāmeyi ala.* (5a/15-19)

neler çekerüz.'' diyüb ġam-gīn oldılar; ammā ***Sulṭān-ı 'Ayyārān*** *çünki Keyyūs'dan bu ḳadarca intiḳām aldı, andan bārigāh-ı Süleymān'a* ***(2)*** *gelüb yirinde oturdı. Meger Ṣāḥibḳırān* ***(3)*** *daḫı, beglere Keyyūs ile 'Ömer'ün mācerāsın ḥikāyet iderdi.* (40b/1-4)

Metnimizdeköken olarak ağırlığını tespit ettiğimiz Arapça kelimelerin tamlamalı şekilleri Farsçalara göre daha azdır.

'aḳd-i nikāh *idüb,* ***(11)*** *kendüne daḫı ṭāye ḳızun virdiler.*
(81a/9-14)

bād-ı şarşar *gibi ardına düşüb 'Ömer de gitdi;*
(30b/9-18)

*Bir kāfire senüñ****(12)*** ***meyl-i muḥabbet*** *itmen münāsib degüldür.*
(3b/10-14)

Serā-perde öñüne gelince ***'alem-i ejderhā****, peykere öñüne gelince arḳa virüb (4) ṭurdı.*
(14b/3-6)

Meger ölüm ayıra!'' ***(7)*** *diyüb vāfir* ***'arż-ı muḥabbet*** *eylediler.*
(18a/5-9)

Āfitāb-ı 'ālem *cānib-i şarḳdan baş ḳaldurub, 'arẕ-ı cemāl eyledi.*
(7a/1-4)

İki 'asker birbirine ḳarışub, ***ceng-i maġlūba*** *oldı;*
(2b/6-11)

*“Ey **yār-ı ġārum**! **(5)** Lutf idüb, cüst ü cū bu iş ‘ayyār işi midür*
(53b/1-9)

*Bārigāhlar ḥāli ḳaldı; ammā öteden **(3)** küffār ‘askeri **nışfü’l-leyl** iki yüz biñ ‘asker olub, **(4)**bārigāhlara yaḳın geldükde,*
(42a/1-8)

***Fi’l-ḥāl(14)** elli altmış adam helāk eyledi. Ferāmerz ol ḥāli görüb, **(15)** ġayrete gelüb, altmış dört arşın ḳaddile el nīzeye **(16)** urub, ḥamle eyledi.*
(66b/10-17)

Hadiselerin geçtiği coğrafî bölgeler oldukça geniş ve çoktur. İran, Irak, Arabistan ve Hindistan gibi ülkeler değişik konumlarda tasvir edilmiştir.

*‘Ömer **(4)** eyitdi: “Ne bileyüm? Ne **‘Arabistān** ḳaldı ve ne **Hindistān** **(5)** ve ne **Cābelḳā** ḳaldı. Benüm dünyādagezmedigüm yer az ḳaldı. **(6)** Her nereyi ṣorarsan ḫaber vireyüm.” didi. Rüstem gönlinden **(7)** eyitdi: “Hāy nābekār!Bilürem, seyyāh-ı ‘ālemsün. Naẓarun **(8)** yoḳdır; ammā istemem ki serrime vāḳıf olasun.’’ diyüb, **(9)** Ḥazīne-dārına: ‘’Bana falān kiseyi getür.’’ didi.*

(84a/4-10)

*Ol adam eyitdi: “Bu şehre “Bulġār Zemīn” dirler ve şahına **(2)**“Nektāş Şāh-ı Bulġārī” dirler. Müslimān olup, ḳızun Ṣāḥibḳırān’a **(3)** virdi. İşte anuñ içün şenlikler ider.” **(4)** didi ve dönüp ‘Ömer’e eyitdi: “Müsāfir misün?” didi. ‘Ömer **(5)** eyitdi: “Belī, müsāfirem, **Irāḳ**’dan gelürem” didi.*

(79b/1-6)

*Bir gün **‘Acem** diyārına yaḳın gelüp, anda **(12)** oturaḳ eylediler. Ba‘de, cāsus gönderüp ḫaber aldılar ki, **(13)** Ḥamza, Şāh’ı, **Ḥāver Zemīn**’de bıraġup, andan **Kūhü’l-beruẕ’a** gidüb, **(14)** feṭḥ idüp, andan Cābelḳā’ya varub, ol diyārları **(15)** cümle feṭḥ idüp ve andan **Mekke**’ye varup, anda olan **(16)** cengleri, andan **Medāyin**’e varup, Şāh’un bozup, Şāh’ı **(17)** ḳaçırup, **Keylān Zemīn**’e gelüp, ḥālā anda cengi…*

(58a/12-18)

*Ferāmerz eyitdi: “Ḫayır Server! Ben şimden girü sizden ayrılmam **(6)** bile, giderem. Her ḳaçan ise ehlüm benümdür.” didi. Bunlar **(7)** tedārik görüp, on biñ adam ile yola **(8)**revān oldılar. Bir gün **Bulġar Zemīn**’e gelüp şehre **(9)** yaḳın bir ṭaġ var idi. Ol arada ḳondılar. Hemān **(10)** Ḥamza şikāra bindi. Bir āhūya rast gelüp, fal **(11)** ṭutdı.*

(69b/6-12)

‘Āḳıbet anı da bugün yarın ***(10)*** *elünden alur, baḳaḳalursun.’’ didi. Şāh: “Nice idelüm?* ***(11)*** *Ḥamza’nuñ ḳorḳusından kimseye iḳrār idemedüm; ammā şol* ***(12)*** *ceng, ber-ṭaraf olup Ḥamza,* ***Ḥicāz****’a gitdükde, ġayrı göz ḳarārdup* ***(13)*** *bir ere vireyüm.” didi. Çünki dīvān ṭaġıldı.* ***(14)*** *Baḥtek-i la‘īn, Keylān Şāh’uñ vezīri Müzrek-i mel‘ūnı* ***(15)*** *tenhāsına çaġırup eyitdi.*

(41a/10-16)

Didiler ki: “Cümle nesi var ise, alup ***(12)*** *gitdi.” didiler. Ḥamza eyitdi: “Olsun bre ḥīlekār ‘Ayyār! Meger elüme girmeye.” didi;* ***(13)*** *ammā ‘Ömer ‘Ayyār bir tenhāya çıḳup, fikr eyledi. ‘Aceb neylesem, diyüp gāh* ***Kābe****’ye gidecek* ***(14)*** *oldı. Anda varup ticāret ideyüm, didi; ammā gene dönüb eyitdi:* ***(15)*** *“Şol Keyyūs didükleri Deyyūs, bana şöyle renk virdi. İmdi ben de bāri* ***(16)*** *varup, Keyyūs’ı uġurlayup, ana bir eyü renk vireyüm.”*

(8b/12-17)

Hürmüz de ḳıṣṣayı ḫaber virdi ve eyitdi ki: “Server bilürsün, ***(14)*** *size ne mertebe muḥabbetüm vardur.” didi. Ḥamza eyitdi: “Ben de seni* ***(15)*** *severem; ammā pederüne iyilik iderem, ol bilmeyüp benüm helāküme* ***(16)*** *ḳaṣd ider. İmdi ey şehzāde! Ben ol Ḥamza degül miyüm ki,* ***(17)*** *on iki yaşumda iken ‘Alḳame beyhūde varup, Medāyin’i* ***(18)*** *ẓabṭ eyledükde, ben* ***Yemen****’den gelürken bāşın kesüp, malını* ***(19)***

(59b/14-19)

Hamzaname’nin anlatımında Türkçe birleşik fiiller çok geçmektedir. Birleşik fiilerin isim unsurları daha çok Arapçadan alındığı gözlenmiştir:

‘acele it-: 45b/11, **‘aleyk al-:** 7b/4, **bahāne eyle-:** 37b/2, **şabırlı ol-:** 48a/12, **‘ırż yıḳ-:** 6b/9.

2.4. Hamza-nâme Sözlüğünde Geçen Kelimelerin Dillere Göre Dağılımı

Harf	Arapça	Farsça	Türkçe	Batı Dilleri	Yekün
A	63	19	81	-	163
B	27	37	117	-	181
C	32	16	3	-	51
Ç	1	7	35	-	43
D	21	29	28	-	78
E	27	5	31	1	64
F	21	3	3	1	28
G	24	17	64	-	105
H	79	28	26	-	133
I	1	-	5	-	6
İ	41	-	34	1	76
J	-	-	-	-	0
K	67	21	152	-	240
L	15	3	1	-	19
M	125	16	10	1	152
N	33	23	10	-	66
O	-	-	32	-	32
Ö	1	-	15	-	16
P	-	32	7	2	41
R	16	13	-	-	29
S	42	20	95	-	157
Ş	24	16	15	-	55
T	51	24	54	-	129
U	2	2	26	-	30
Ü	1	3	8	-	12
V	31	1	6	-	38
Y	4	11	90	-	105
Z	20	14	4	-	38

YEKÜN	769	360	952	6	2087
NİSPET	% 36	% 17	% 45	% 0,002	

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN

[1b/1] Ḥamza-yı Bā-ṣafā'nuñ yigirmi üçünci cildi beyān

Rāviyān-ı aḫbārān ve nāḳilān-ı aṣārān ve muḥaddiṣān-ı **(2)** rūzigār ve Ebū'l-Me'āni şöyle, şu yüzden ḥikāyet iderler ki: **(3)**

Ḳıṣṣa-i pür-hişşemüz ol araya degin naḳl ve beyān olınmış idi ki, **(4)** Şemse Bānū vāḳ'a görüp 'Ömer 'Ayyār remmāl şeklinde düşin ta'bīr idüp: **(5)** "Yarın ḳuşluḳ zemānı, Ḥamza'ya muḳābil olursan ġalebe idersün." didi, eyitdi. **(6)** İşte irtesi gün olduḳda, meydān yirine gelüp, alāylar ve ṣāflar baġlayup durdılar. **(7)** Ḥamza, meydāna girüp, Nigār'un **'**aşḳıyla, bir zemān 'arż-ı hüner gösterüp, andan **(8)** ḳol ḳaldurup, iki cānibden çalınan çeng-i ḥarbīleri dindürüp ve bülend-āvāz **(9)** ile na'ra urup: "Ḳanı ol bār-gāhımuza gelüp, gicelerine bizi ḳatl itmek murād iden? **(10)** Bugün meydānuma gelsün, anuñ ile merdāne ceng idelüm." didi. Ḥamza'nuñ na'rasın **(11)** Şemsiye Bānū işidüp, Hürmüz'e 'aşḳ idüp, atına süvār olup, 'azm-i meydān eyledi. **(12)** Hürmüz'ün 'aḳlı gidüp, aġlayup ḳaldı ve Nigār'dan ümīdi kesdi. Ne mümkindür, **(13)** Ḥamza'nuñ pençesinden ḫalāṣ ola, dir idi. Çünki Nigār, Ḥamza'ya muḳābil olup, **(14)** ḥışmıyla gelüp, selām virdi. Emīr-i Cihān, luṭfıyla selāmuñ alup: "Nedür ey Bānū **(15)** bu ġażabun? Ben senüñ baban öldürmedüm. Yüzüme bir gülerek baḳsan ne olur?" **(16)** didi. Bānū eyitdi: "Ey nābekār! Yabāna söyleme. Benüm Hürmüz-ü Tācdār gibi **(17)** yedi iḳlim şehriyārınuñ oġlu, bir cüvān-baḫt şehzādem var iken, iḫtimālüm yoḳdır ki **(18) [2a/1]** ben seni ḳabūl idem." didi. Ḥamza eyitdi: "Hürmüz gibi nice şehzādeler benüm ḫizmetüm iḫtiyār eylemişlerdür ve ḥālā Ṣāḥibḳırān'um." Ḳuluna eyüce baḳdı idi. Bānū eyitdi: **(2)** "Ne olursan ol, hele ḥamle eyle görelüm." didi. Ḥamza eyitdi: "Ben sana ḥamle itmege **(3)** elüm varmaz ve gül ile urmaġa ḳıyamam." didi. Bānū eyitdi: "Ey nābekār! Yiter ezildün, **(4)** büzildün. Şimdi seni ḳatl iderem." didi. Ḥamza eyitdi: "Efendüm, sen beni çoḳdan **(5)** öldürdün. 'Āḳıbet ben de seni sīneme ṣararam." didi. Bānū ġazaba gelüp, **(6)** gör imdi ḥālini diyüp, nīzesin çevirüp ḥavāle eyledi. Emīr-i 'Ālem siper kübe **(7)** ile çarpup men' eyledi; ammā ḥāli zor gördi. İki nīze, bir gürz ḥamlesin **(8)** men' idüp, üç ḥamle de Ḥamza eyledi. Bānū daḫı şīrāne men' eyledi; ammā vücūdı **(9)** ṣarṣıldı. "Hāy nābekār 'Arab! Ben bunı ḳocamış, diyüp gözime ṣalındurmadum; **(10)** ammā bu da didükleri ḳadar var imiş. Hemān neyler isem eyleyüp bunı öldürmek **(11)** gerek." diyüp iḳdām ile ḥamleler iderdi. Ḥamza ise müsā'ade iderdi. **(12)**

İşte ḳuşluḳ vaḳti oldı. Bānū dönüp: "Yā Ḥamza! Seni öldürsem gerekdür. **(13)** Var ehline, evlādına vaṣiyyet eyle." didi. Ḥamza eyitdi: "Benüm ḥālā senden yaḳın **(14)** bir kimsem yoḳdır. Öldürir isen, günāhum boynuna; ammā beni öldürecegün neden **(15)** ḥükm eyledün?" didi. Şemse Bānū eyitdi: "Ben bir vāḳ'a gördüm. Bir 'azīz ta'bīrün **(16)** öyle eyledi." didi. Ḥamza eyitdi: "Ol 'azīz yabāna söylemiş." didi. 'Ömer **(17)** eyitdi: "Ey Bānū! Hiç 'azīz yabāna söyler mi? Söyletme bu nābekārı, ḳatl eyle!" **(18)** didi. Bānū hemān depere ṭutup, Ḥamza'ya bir ḳılınç ḥavāle eyledi. Server-i 'Ālem, **(19) [2b/1]** sipere muḳayyed olmayup yaḳın geldükde, Bānū'nuñ ḳılıç ṭutan bilegünden

ḳaçup ẓabṭ eyledi. ‘Ömer eyitdi: “Bre meded Server! Ur yire bağlayam.” didi. Ḥamza **(2)** eyitdi: “Sana ne zaḥmet? Ben bunı sana degül, babama daḫı inanmam.” diyüp, şāhin **(3)** serçe ḳapar gibi, Bānū’yı çeküp raḫşından ḳucağına alup, at başın **(4)** çevirüp ‘alem dibine getürüp, bende çeküp, Muḳbil’e teslīm eyledi; ammā berüden **(5)** Hürmüz-ü Tācdār, bu ḥāli görüp āh eyledi ve ol elem ile ‘askere: “Bre! Ḳoman şol **(6)** nābekārı! Ola ki Bānū’yı ḥalāṣ idersiñüz.” didi. Hemān, üç kerre yüz biñ ‘asker-i küffār, **(7)** bir uġurdan yüriyüp cenge ṭurdılar. İslām serverleri daḫı yüriyüp, **(8)** iki ‘asker birbirine ḳarışup, ceng-i maġlūba oldı; ammā Ṣāḥibḳırān-ı ‘Ālem, **(9)** Nigār’un ṣafāsıyla na‘ralar urup, beyne’ṣ-ṣalāteyn olunca Hürmüz’ün ‘alemlerine **(10)** irişüp, ‘alem ‘alemdārı tīg-i żaḥḥāk ile çalup, sernigün eyledi. ‘Asker gördükde **(11)** bir ṭarafdan ḳaçmaġa başladı. Hürmüz’ün cān başına şıçrayup, bir ata binüp **(12)** ḳaçmaḳ istedi. Emīr-i ‘Arab görüp, tīz öniñ alup, kemeründen ḳapup **(13)** yire urdı. “Yā ‘Ömer! Bağla şol nābekārı.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Āferin! ‘Arab bağlayacaḳ **(14)** şeyi bana bağlatmaz da, şimdi bu pelīdi bağladur.” diyüp ‘Ömer güldi. **(15)** Ḥamza eyitdi: “Hey Nābekār-ı ‘Ayyār! Yoḳsa Bānū’da gözün mi ḳaldı?” didi. **(16)** ‘Ömer eyitdi: “Yoḳ Server, laṭīfe iderem. Allah mübārek eylesün.” diyüp Hürmüz’i **(17)** bende çeküp, ‘alem dibine götürüp, ḥabs eyledi.

Küffār ‘askeri daḫı bozulup **(18)** ḳaçdılar. Ehl-i İslām küffārun cümle mallarını ẓabṭ idüp, dönüp **(19)** ḳondılar. Emīr-i Cihān begleri ile rezm ṭonlarun çıḳarup, bizüm ṭonların **(20) [3a/1]** giyüp, Serā-perde’ye cem‘ oldılar. Herkes oturup, yirleründen ḳarār eylediler. Andan Ṣāḥibḳırān-ı ‘Ālem buyırdı. Bend ile Hürmüz’i getürüp, siyāset meydānına **(2)** çökerdüler. Hürmüz kendünden ümīdi keserdi. Emīr-i Cihān baş ḳaldurup **(3)** eyitdi: “Ey nābekār! Senüñ ḥaddün midür ki benüm üzerüme gelesün?” didi. **(4)** Hürmüz eyitdi: “Devletlü Ṣāḥibḳırān! Bu ḥuṣūṣda benüm ṣuçum yoḳdır. **(5)** Baḫtek-i la‘īn, sizi Kūhü’l-berūz’da öldi, diyüp, pederüm daḫı beni cebren **(6)** gönderdi ve Şemse Bānū’yı bana virecek oldı. Ben de ol sevdā ile **(7)** geldüm.” didi. Server gene mürüvvet idüp, bendün alup cümle bār-gāhun **(8)** ve mal ḫazīnesün virüp, azād eyledi ve eyitdi ki: “Bunda senüñ ṣuçın **(9)** yoḳdır. Var, atan ma‘tūfa söyle, vaḳtüne ḥāẓır olsun. Ana işler **(10)** ideyüm ki, ol da görsün, Baḫtek’e uymaḳ nice olur?” didi. Biñ ḳadar **(11)** yanına ‘asker ḳoşup gönderdi; ammā ol ṭarafdan Şāh ve Baḫtek, **(12)** ‘aceb nice oldılar? Bir ḫaber ẓuhūr itmedi, dirken, ol bozġun ‘asker birbirin **(13)** basup, dīvāne dökildiler. “Bre nedür aṣlı; yoḳsa Ḥamza gelüp irüşdi mi?” **(14)** didiler. Anlar da eyitdiler ki: “Ey şehriyār! Çoḳdan gelmiş, bī-ḳıyās **(15)** ‘asker ile oturup, sizün üzeriñüze gelmek istermiş. Pīr oġlu ile **(16)** Müslimān oldılar. Ḥamza, Şemse Bānū ile Hürmüz’i esīr eyledi ve ‘askerimüz **(17)** tār u mār eyledi.” diyüp bir bir ḥikāyet eylediler. Şāh, āh idüp: “Ḳorḳaram, **(18)** Ḥamza oġlum Hürmüz’i ḳatl ider.” diyüp eleme düşdi. Ḫāce tesellī **(19)** idüp: “Ḳorḳma Şāh’um! Ḥamza, Hürmüz’i öldürmez. Ṣaġ gelür; ammā **(20) [3b/1]** Ḥamza da ardınca gelür. Bu Medāyin ṣaḥrāsında ‘aẓim ḳattāl olur.” didi.

Baḫtek ile Şāh elüme düşdiler. “Bir gün Hürmüz gelüp, Şāh’un elin öpüp **(2)** aġladı ve az ḳaldı ki, bu defʿā başdan çıḳayazdum; ammā nābekār ʿarab, kerem **(3)** kānīdür. Mürüvvet eyledi.” didi. Keyyūs-ı Nīze-dār ṣaġ ḳoldan, Serküb Türk ṣoldan, **(4)** Rüstem naʿra-zen altında otururdı. Her biri lāf-ı güzāf urup eyitdiler ki: “Ey şehriyār! **(5)** Elem çekme, daḫı Ḥamza, ḥaşma rast gelmedi. Biz anda varsaḳ gerek idi. Ol bunda **(6)** gelür imiş. Bizi zaḥmetden ḳurtardı. Hele gelsün de, ol da görsün neler iderüz.” **(7)** didiler. Şāh da bir miḳdār tesellī bulup, ʿişrete meşġūl oldılar.

Bu ṭarafdan **(8)** Ḥamza, Hürmüz’i gönderüp, andan Şemse Bānū’nuñ hālvetine gelüp gördi ki, **(9)** bend içinde aġlayup, oturur. Server’i gördükde iltifāt itmedi. Server de **(10)** geçüp ḳarşusında oturup eyitdi: “Ey nāzenīn! Niçün aġlarsun? Baban, ḳarındaşun **(11)** vesāʿir tevābiʿin heb bundadur ve eger Hürmüz içün aġlarsan, bir kāfire senüñ **(12)** meyl-i muḥabbet itmen münāsib degüldür. Niçün şükr itmezsün ki bencileyin bir Ṣāḥibḳırān’a **(13)** naṣīb oldun.” diyüp, ol ḳadar söyledi. Bānū aṣla cevāb virmedi. Āḫır **(14)** Bānū eyitdi: “Yā Ḥamza! Böyle sözleri ḳo. Benden sana gökdeki yıldızlar yaḳındur. **(15)** İmdi hemān kes başumı gitsün. Yoḳsa elüm boşanur ise, çoḳ fesād **(16)** iderem.” didi. Server çoḳ naṣiḥat eyledi, kār itmedi. Āḫır bekçiler tenbīh **(17)** idüp, eyü gözedün. Bir fesāda bāʿiṯ olmasun, diyüp gitdi. Bānū ol **(18)** arada ḳalup, hāba varduḳda, vaḳʿā: “Ey Bānū! Niçün serkeşlik idersün? **(19)** Sen Ḥamza’nuñ naṣībisün.” diyüp Ḥamza’nuñ ḳadrin bildürdiler. Bānū uyanup **(20)** **[4a/1]** Muḳbil’e eyitdi: “Var, Ṣāḥibḳırān’a söyle. Şöyle bir vaḳʿā görüp Müslimān oldum.” didükde Muḳbil segirdüp, Ḥamza’ya varup, müjde eyledi. Server şād olup Muḳbil’e **(2)** çoḳ yādigārlar virdi. Andan gelüp Nigār’un bendün alup, baġrına başdı. Bānū **(3)** da Server’ün ayaġına yüz sürüp, ʿözrin diledi. Çünki ol gice geçüp ṣabāḥ **(4)** oldı. Bu aḥvāl ṭuyulup, cümle begler şād oldılar. Ḥamza’nuñ vālidesi gelüp, bulışup, **(5)** mübārek ola, didiler. Andan dügün tedārigün görilüp, bir muḫtaṣarca dügün **(6)** eylediler. ʿÖmer ʿAyyār nikāḥ eyledi. ʿÖmer’e de tayafezin nikāḥ idüp, begler öñlerine **(7)** düşüp, bunları gerdege ḳodular. İşte Ḥamza’nuñ, bu Bānū’dan Caʿfer-i Ḥicāz-nām **(8)** bir oġlu olur inşa’allah, maḥallinde naḳl olunur.

İrtesi gün āyīn-i ġuslī yirine **(9)** getürüp, baʿde dīvāna gelüp, begler ile ʿayş ü nūşa başladılar. Andan bir gün **(10)** müşāvere idüp, Emīr-i Cihān eyitdi: “Begler! İmdi tedārik görin, Medāyin **(11)** üzerine gidelüm.” diyüp ehl-i menṣūb olanlara ḫilʿat giydürüp ve ʿaskerlere **(12)** baḫşiş virdiler. Andan yol tedārigün görilüp Serā-perde-i Süleymān’ı ḳaldurup, **(13)** beş kerre yüz biñ ʿasker ile bir gün ʿazm-i Medāyin eylediler.

Bir gün, Medāyin serḥaddine **(14)** irüşdükde, Nūş-i Revān’a ḫaber geldi ki, Ḥamza geliyor deyü. Ḥamza’yı görmeyenler **(15)** seyr itmege ḥāẓır oldılar. Öteden ʿÖmer Maʿdī, evvelā Ṣaḥrā-yı Medāyin’e gelüp, **(16)** şād kenārında bir müferriḥ yirde bār-gāhı Süleymān’ı ḳurup, vesāʿir beglerün **(17)** bār-gāhlarun daḫı ḳurdılar. Serā-perde’yi görenler ḫayrān oldılar. Üç yüz **(18)** altmış altı

ḳubbe üzerüne ḳurılur idi. Eṭrāfında yedi ḥavlu gūyā kim **(19)** bir şehr-i ʿaẓīmdür. Andan bār-gāh-ı İsḥaḳ vesāʿir bār-gāhlar daḫı ḳurıldı. **(20)** Keyyūs eyitdi: "Bre! Bu nābekār, ne ʿaceb darāta mālik olmış; ammā buna ġalebe idersem, **(21) [4b/1]** elünden alup, Rüstem-i Zāl gibi ʿālemde nām çıḳarur idüm." didi.

İrtesi gün, ḳuşluḳ zemānı olduḳda Ḥicāz ṭarafından ṭozlar peydāh olup, ʿalemler ve bayraḳlar ve ṭuġlar **(2)** ṭoz içinde, yıldızlar gibi şaʿşaʿa virüp, atlarun süheylī gergedānlarun bögürmesi, **(3)** fillerün ġazġırması, erenlerün naʿrası, hāy-ı ḥūyı kös-ü İskender ṭabl-ı ḥāliyle, **(4)** Kürrenā-yı Cemşīd vesāʿir şāhlarun ẓurna ve nefīr ṭabl naʿrası ʿālemi ṣadā ile **(5)** doldurdı. Şöyle ki, bölük bölük ziynet ile alāylar gösterüp, varup bār-gāhlaruna **(6)** ḳondılar. Görenlerün cümlesi begendi; ammā Ṣāḥibḳırān'uñ ḳaddin, Keyyūs **(7)** ve hem Deyyūs gözine aldurmayup eyitdi: "Hele meydān olsun, ben ol 'Arab'ı **(8)** baṭlıcān ṭolması gibi yuduvireyüm. Bunuñ miḳdārı nedür?" diyüp lāflar **(9)** urdı. Andan dönüp yirlerüne geldiler. Ṣāḥibḳırān, üç gün oturaḳ idüp, **(10)** dördinci güni Seyf-i zü'l-yezen emr eyledi. Bir nāme yazup, 'Ömer'e virüp Şāh'a yolladı. **(11)** 'Ömer'dür, giyinüp ḳuşandı. Ḥançerlerin belüne ṣoḳup, teberin omuzına urup, Şāh'un **(12)** dīvānḫāne ḳapusına gelüp, kendün 'arẓ eyledi. Şāh dāḫı icāzet virüp, **(13)** 'Ömer içerü girdi. Baḥtek görüp, cühūd istemesi ṭutdı. Keyyūs görüp: "Bre **(14)** noldın Ḫāce Baḥtek?" didi. Baḥtek eyitdi: "Meded pehlivān! Bunda neler eylemüşdür? **(15)** Nār-ı Nūr'un bir büyük ḥışmıdur. Bizden her sene ṣaḳal ḫarācı alur, sencileyin **(16)** nām-dārlarun 'ırẓın yıḳar. Meded kerem eyle! Bir söz söyleme, edebiyle gitsün." **(17)** didi. Keyyūs eyitdi: "Ey Ḫāce Baḥtek! Size olmış olıcaḳ bunlardan, sizün **(18)** göziñüz ḳorḳmuş. Elçiye zevāl yoḳdır. Yoḳsa şimdi çeker, başun ḳoparur, **(19)** atar idüm." didi. Baḥtek gönlinden eyitdi: "Olmaz bu pelīdlere bir yol, 'ırżlarun **(20) [5a/1]** poha bulaşmayunca tek durmazlar." didi; ammā 'Ömer 'Ayyār, çünki içerü girdi. Muallāḳlar atup, Şāh'a duʿālar eyledi. Baḳalım ne söyledi: "Dāʿimā **(2)** ṣofrān bulansun, beynün az olsun begüm, dest-gīrün Nār-ı Nūr, 'ömrün **(3)** az olsun begüm, dostlarun taḥte'ş-şerāda, düşmānun fevḳ-i 'ālāya, **(4)** sana yavuz ḳaṣd idenüñ 'ömri dırāz olsun begüm." didi. Şāh **(5)** daḫı, bu duʿādan ḫaẓẓ idüp: "Ḫoş geldün 'Ayyār, ne ḫaber?" didi. 'Ömer eyitdi: **(6)** "Ḫaber nāmededür. Ṣāḥibḳırān mücībince 'amel eylesün, 'inād iderse peşīmān **(7)** olur didi." diyüp nāmeyi ṣundı. 'Ömer'ün altına bir ṣandalye ḳodılar. Ol da **(8)** geçüp oturdı. Ḫāce-i Dānā, ayaġa ṭurup ve bülend-avāz ile oḳudı. **(9)** Evvelā Ḥaḳḳ Teʿālā'yı medḥ idüp, baʿde: "Ben ki Ṣāḥibḳırān-ı 'Ālem Ḥamza-yı Bā-ṣafāyam. **(10)** Yā Nūş-i Revān! Nāmum sana varduḳda, gelüp ḥużūrumda ḫaḳ dīni ḳabūl idesün. **(11)** Veyāḫūd ḫarāca rāżı olasun ve ol seni iżlāl iden cühūdı **(12)** ḳayd-bend ile ḥużūruma irsāl idesün. Yoḳ dirsen ṣoñra peşīmān **(13)** olursun. Bilirsün, 'ināyet ḫaḳ ile bana, 'asker ve pehlivānlar ḫāʿil olmaz. **(14)** Hemān şāfi cevāb virsün." dimiş. Şāh ile Baḥtek'ün nuṭḳları ṭutulup, **(15)** ne cevāb vireceklerün bilemediler. Keyyūs bin Deyyūs, ol sözlerden ġażaba **(16)** gelüp: "Bre! Bu nābekār ne söyler? Yedi iḳlim şāhına, böyle nā-maʿḳūl cevābları **(17)** yaza da

göndere. Getürün şol nāmeyi çāk ideyüm.” diyüp el uzatdı ki, **(18)** nāmeyi ala. ‘Ömer ṣıçrayup Ḫāce’nüñ elinden nāmeyi ḳapdı ve ḳoynuna **(19)** ḳoyup eyitdi: “Pehlivān! ‘Ayıbdur, Ṣāḥibḳırānlar’un nāmesi çāk olmaz. Hünerün **(20) [5b/1]** var ise, yarın meydānda icrā eyle.” didi. Keyyūs eyitdi: “Bre Nābekār-ı ‘Ayyār! İster isen seni de yırtaram.” didi. ‘Ömer ‘Ayyār eyitdi: “Pehlivān! Daḫı sen beni **(2)** bilmezsün. Hele ṣabr eyle!” didi. Keyyūs anlamayup: “Bre! Ne söyler şol Nābekār-ı ‘Ayyār?” **(3)** didi. Baḥtek boyun çeküp: “Pehlivān! Luṭf eyle, muḳayyed olma. Senüñ ‘ırżun **(4)** yoḳ mıdur ki, böyle mücādele idersün? Murād, Ḥamza’dur. Hemān anuñ ḥaḳḳından geldi. **(5)** Buna altunı çoḳ vir. Sana ḳul olur.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Gerçekden bu mel‘ūn **(6)** altunı hemān virsün de, ana çoḳ ḫizmetler ideyüm.” didi. Keyyūs ġururlanup **(7)** bıyıḳların balṭa kesmez oldı. Hemān meyānından ḳılınç çeküp, meydāna atup, eyitdi: **(8)** “Mābeynümüzde bu ayırd ider meydān olduḳda, ol da görsün ki, kime dūş oldı?” **(9)** didi. ‘Ömer ‘Ayyār, Şāh’un yüzine baḳup, Şāh dāḫı ḥazīne-dāra emir eyitdi. **(10)** Cā‘izesin virüp, bir ḳaftan ve bir āfitābe ve bir kemer ve bir ḥançer ve biñ daḫı altun **(11)** virdiler. Keyyūs elem çekdi; ammā ‘Ömer enbāna ṣaldı. Keyyūs dönüp eyitdi: “Ey **(12)** Şehriyār! nedür bunuñ aṣlı? Adam bu iḥsānı dostdan gelen elçiye bile bu ḳadar **(13)** itmez. Ḳaldı ki, bu düşmāndan gelen elçi.” didi. Şāh eyitdi: “Pehlivān! Sen bilmezsün, **(14)** bizüm başḳa mu‘āmelemüz vardır. Senüñ nene gerek ḳovarsun? Alup **(15)** gitsün.” didi. Keyyūs eyitdi: “Eyü ḳıṣṣa, düşman ile mu‘āmele ne dimekdür? Benüm **(16)** buna rıżām yoḳdır. Bir ḫil‘at ne yitmez. Bre Nābekār-ı ‘Ayyār! Şol alduḳlarun vir.” **(17)** didi. Baḥtek, ‘Ömer’e baḳup eyitdi: “Olmaz, şu nābekār biraz gūşmāl ister.” diyüp **(18)** işāret eyledi. ‘Ömer eyitdi: “Ey pehlivān! Bu yedi iḳlim şāhınun ḳānūnıdur. **(19) [6a/1]** Biz bunı, ḥayli senedür ki, alıruz. Sen ne dimek istersün?” didi. Keyyūs eyitdi: “Ḫayır ben, ol ḳānūnı bozaram. Ḳā‘il degülem. Vir şol alduġun malı, **(2)** yoḳsa şimdi benden żarar görürsün.” didi. ‘Ömer ‘Ayyār eyitdi: “Yabāna söyleme! **(3)** Şimden girü ben, adamun gözine ḳavruḳ bile virmem; ammā luṭf eyle! **(4)** Ġażabın ḳo. Bir cömerd şehriyārdur, iḥsān eyledi. Nerresi eksildi ve size de **(5)** almaḳ revā degüldür ve şānuna düşmez.” diyüp ve yanına yaḳın geldi. Keyyūs elin **(6)** öpecek ṣanup, ṭutmaġa ḥāẓırlandı. Bu maḥalde, ‘Ömer ‘Ayyār, ‘Uḳḳāb mişāli **(7)** atılup, Keyyūs’un ardına geçüp: “Bre pehlivān! Ṣaḳın!” diyünce ḳadar ‘Ayyār-ı Cihān **(8)** bunuñ eñse kökine bir sille ‘arabı öyle urdu ki, şaḳırdısı **(9)** dīvānı ṭutdı. Keyyūs bu ḳadar ḳaddile, yüzi üzerine yıḳılup, tācı **(10)** başından fırladı. ‘Ömer ‘Ayyār ḳapup, enbāna ṣaldı. Andan: “Yā Ḫāce Baḥtek! **(11)** Sen de maḥrūm ḳalma, meyāncılıḳ eyledün.” diyüp, bir sille de ana urup, tācın **(12)** almadı, çıḳup gitdi. Zīrā cā‘izesin aldı idi. Keyyūs-ı Nīze-dār’a **(13)** murād hemān miḳdārın bildürmek idi. Şāh vesā‘irler bu ḥāli görüp, **(14)** ḫayrān ḳalup, gülerler idi. Baḥtek ise iṭmānlı pelīd idi. Tizziye ḳalḳup, **(15)** tācın başına giyüp oturdı. Keyyūs ise bir zemāndan ṣoñra güç **(16)** ile başın ḳaldurdı: “Bre şol nābekār teber ile mi urdu?” diyüp **(17)** eliyle yoḳladı. Gördi ki yara yoḳdır; ammā davul ḳadar şişmiş. **(18)** Keyyūs eyitdi: “Olsun bre ‘Ayyār! Elüme girersen, ben de bilürem, sana neler **(19) [6b/1]** iderem?” didi. Hele varup bir tāc getürdiler giydi; ammā

sillenüñ acısı cigerine geçüp, hele biraz merhem şardı; ammā öykesinden: “Şāh’um! Emr eyle, **(2)** yarın ceng olsun, elbetde ben ol ‘Ayyār’ı da‘vet idüp, meydānda iki ‘asker **(3)** ortasında bacağından ḳapup, iki yırtayum. Eger itmezsem, adum Keyyūs olmasun.” **(4)** didi. Baḫtek eyitdi: “Server! Nār-ı Nūr ‘aşḳına olsun. Bir nām-dār pehlivānsun. **(5)** Ana muḳayyed olma. Görmedün mi, anı **(6)** ṭutmaḳ ḳabil degüldür. Sana yaḳın gelüp, ceng itmez. Iraḳdan şapan ṭaşı ile **(7)** ejderhā olsan ura ura zebūn ider. Sencileyin böyle çoḳ nām-dārlarun **(8)** ‘ırżın yıḳmışdur.” diyüp, ‘Ömer’ün evṣāfın taḳrīr eyledi. Keyyūs eyitdi: “Ḫū! Şimdi **(9)** hele Ḥamza’yı görelüm, ṣoñra ben bunı ana da elbetde ḳomam.” didi. Şāh daḫı ceng **(10)** nidāsın eyitdürdi; ammā Serküb Türk ve Rüstem Na‘ra-zen, Keyyūs’a bu işi **(11)** olduġuna ma‘nen ḥaẕẕ eylediler. Zīrā ġayetle maġrūr-u la‘īn idi.

İşte bunlar **(12)** bunda; ammā ‘Ömer ‘Ayyār sürüp Serā-perde’ye gelüp, Ḥamza’ya aḥvāli ḫaber virdi. Ṣāḥibḳırān **(13)** eyitdi: “Niçün ol pehlivānuñ ‘ırżın yıḳdun? Şāyed İslām’a gele.” didi. **(14)** ‘Ömer ‘Ayyār eyitdi: “Server! Anda öyle ‘alāmet yoḳdır, cā‘izemi elimden almaḳ **(15)** istedi. Ben de kendümi bildürdüm; ammā yā Ḥamza yamān giydi. Ġāfil olma.” didi. Ol dem **(16)** Ebū’l-Fettāḥ-ı ‘Ayyār gelüp, ceng nidāsı eyitdürdüklerin ḫaber virdi ve ‘Ömer daḫı ḳoca **(17)** dayısında ġāfil olma. Sana da ziyāde kīni var. Seni meydāna da‘vet idecek, **(18)** didi. ‘Ömer de: “Ḫayr ola! Biz ḥāẕıruz.” didi. Ḥamza daḫı buyurdı: “‘Asker-i İslām içün de, **(19)** yarın cengdür.” denildi. Ol gice iki ṭarafdan tedārikler görildi. Çünki ṣabāḥ **(20) [7a/1]** oldı. Āfitāb-ı ‘ālem cānib-i şarḳdan baş ḳaldurup, ‘arẕ-ı cemāl eyledi. Hemān iki ‘asker yirlerinden ṭurup, cebe vü cevşene ġarḳ olup, **(2)** tīġ-i teberlerin giyünüp, at fil gergedānlarına süvār olup, meydān **(3)** kenārına gelüp, alaylar ve ṣāflar baġlayup, rū-be-rū ṭurdılar. İki ṭarafdan **(4)** naẕar ber-meydān idüp: “‘Aceb bugün meydāna kim gire? Erlik nişānun **(5)** kim ḳazana? Ecel cāmın kim nūş ide?” dirken anı gördiler ki, **(6)** Keyyūs-ı Nīze-dār altmış beş arşın ḳaddile raḫşın sürüp, Şāh’un taḫtı **(7)** öñüne gelüp: “Şāh’um! Beni du‘āda unutman, bugün meydāna girüp, ne Ḥamza’yı **(8)** ḳorum ve ne ‘Ayyār’ı ḳorum. Eger intiḳām almazsam Nār-ı Nūr’un cemālinden mahrūm **(9)** olayum.” didi. Baḫtek-i Ḥarām-zāde eyitdi: “Dilāver! Niçün böyle idersün? **(10)** Bu ḳadar men‘ iderüz, ferāġat itmezsün; ammā çoḳ peşīmān olursun. **(11)** İmdi benüm sözüm dinlersen, hemān Ḥamza ile Lendühā’nuñ ḫaḳḳından gel. Sā‘irin **(12)** işi āsāndur.” didi. Keyyūs eyitdi: “Ḫoş imdi öyle olsun.” diyüp, **(13)** himmet alup, ‘azm-i meydān eyledi. Çünki meydāna gelüp ‘arż-ı hüner gösterüp **(14)** cevelān eyledi. Ḥamza görüp, begendi! “Yā ‘Ömer! Keyyūs bu mıdur?” didi. ‘Ömer de, **(15)** belī budur, didi. Server eyitdi: “Bunda erlik nişānı var. Abeş eyledün. **(16)** Şol dilāverün ‘ırżına ṭoḳındun. Ben evvel sana söyleyüp tenbīh eyledüm ki, **(17)** böyle nām-dārlarun ‘ırżın yıḳma. Ṣoñra İslām’a gelmesinde güçlük **(18)** olur.” didi. ‘Ömer ‘Ayyār eyitdi: “Server! Ol nābekārda İslām eşeri **(19) [7b/1]** yoḳdır. Beni ḫor bilürsün. Ben de biraz żamīr-şināzam.” didi; ammā berüden Keyyūs na‘ra urup: “Yā Ḥamza! Bugün meydānuma kimse istemem. İllā sen gel veyāḫūd Lendühā **(2)**

gelsün.” didi. Hemān Emīr-i ‘Arab ‘Aşkar’ı sürüp, ‘azm-i meydān eyledi. Yaḳın **(3)** geldükde selām virdi. Keyyūs ‘aleyk alup, bilmezlik ile, kimsün, didi. Ḥamza **(4)** eyitdi: “Ey dilāver! Ẓāhir adımuz ile çaġırdıñuz. Ġayrı kim gelür? Ḥamza benüm!” didi. **(5)** Keyyūs gördi, ‘Ömer Ḥamza’nuñ rikābında kendüne baḳup tebessüm idersün ki nicesin **(6)** ögindi. Maḳāmında Keyyūs çoḳ bilür la‘īn idi. Fikr eyledi ki: “Bāri şol **(7)** ‘Ayyār, bir eyü renk virüp, intiḳām alayum.” diyüp, dönüp eyitdi: “Bārekallah, **(8)** yā Ḥamza! Ol Server sen misin? Biz senüñ erligin işidüp, dā‘imā taḥsīn iderdük. **(9)** Ḥatta bir bahāne olsa da, görüşsek dir idüm. Hele işte Şāh da‘vet eyledükde, **(10)** cān atup geldüm ki merdāne görişelüm. Temām-ı muḳādirüm bilindükde, ḳul **(11)** olam; ammā inṣāf mıdur? Ey Server! Bir ‘ayyāra bu ḳadar ruḫṣat virirsün. Elçilik **(12)** ile gelüp, yedi iḳlim şāhınun dīvānında, bu ḳadar dilāverler arasında ġāfil **(13)** iken atılup, eñsemüze sille ura, tācımuz ḳapup gide, ‘ırżımuz yıḳıla, size **(14)** lāyıḳ mıdur? Ya bundan ṣoñra, nice imāna gelüp, senüñ bār-gāhunda, erenler ṣafında **(15)** oturmaḳ, nice ḳābildür? Biz maḥrūm ḳalmamuza sebeb oldı.” didi. Ṣāḥibḳırān **(16)** ziyāde ġażaba gelüp: “Bre Nābekār-ı ‘Ayyār! Ben sana dā‘imā tenbīh itmez miyüm ki, **(17)** böyle pehlivānlarun ‘ırżına dokunma! Söz ṭutmayup, bizi böyle ḥicāba **(18)** düşürürsün. Bunlar da ḳıyās iderler ki, benüm rıżām ile idersün.” didi. **(19)** ‘Ömer eyitdi: “Hey Server! Bu gidinün böyle ṭatlu sözlerine baḳma, nifāḳ murād ider. **(20)** Senüñ ile beni mābeyn idüp, intiḳām almaḳ ister. Yoḫsa bu pelīd, aṣla İslām’a **(21) [8a/1]** gelmek iḥtimāli yoḳdır. Eger bu Müslimān olacaḳ olursa, benüm başum şarṭ olsun ve senüñ yanunda her sözüm yalan olsun. Mel‘ūn yabāna söyler.” didi. **(2)** Keyyūs-ı Ḥarām-zāde eyitdi: “Ey Nābekār-ı ‘Ayyār! Eger öyle itmesen nā-merd idüm, İslām’a **(3)** gelmezsem; ammā şimden girü çāre yoḳdır. Beni biñ pāre itseler, ḳul olmaḳ iḥtimālüm **(4)** yoḳdır.” didi. Server-i ‘Ālem dibelik elem çeküp, hemān tāziyāne çeküp: “Ey **(5)** Nābekār-ı ‘Ayyār! Heb sen sebeb olursun. Böyle nām-dārlar ‘ār idüp, İslām’a **(6)** gelmezler. Ben sana göstereyüm, söz ṭutmamak nice olur?” diyüp ḥışm ile üzerine **(7)** ‘Aşḳar’ı sürdükde, ‘Ayyār-ı Cihān ṭabān ḳaldurup kendüni alāya ṭoġrı urdı. **(8)** Ḥamza eyitdi: “Olsun bre Nābekār-ı ‘Ayyār! Elüme girersün.” didi; ammā ‘Ömer ‘Ayyār’un **(9)** bu iş gücine gelüp, eyitdi: “Olsun bre Deyyūs-u la‘īn! Ben de sana bir iş **(10)** ideyüm ki, kimseye olmuş olmaya; ammā şol Ḥamza’ya ne dirsün ki, şöyle bir gidinün **(11)** hīlesine inanup, benüm ‘ırżum yıḳmaḳ ister. Ben bunca yıldan berü ḫizmetinde **(12)** olam da, bana inanmaz. Ben geçdüm anuñ ḳarındaşlıġundan. Elḥamdulillah, kimseye **(13)** iḥtiyācum yoḳdır. Ticāret iderüm.” diyüp, sürüp bār-gāhına geldi. **(14)** Esbābların derüp, devşürüp bār-gāhın yıḳdı. Ebū’l-Fettāḥ ve şākirdleri **(15)** başına üşüp: “Ey Sulṭān-ı ‘Ayyārān! Ḳanda gidersün?” didiler. ‘Ömer eyitdi: “Göbegüm **(16)** Ḥamza ile kesilmedi. Gönlüm ḳanda isterse anda giderem. Ben anuñ ‘ırżın **(17)** dā‘imā gözedürem. Ol, bir kāfirden ötürü beni dögmek istedi. Nāmesin **(18)** çāk itdürmege ḳomadum. Ṣāḥibḳırān’uñ rütbesin ne köy ne dir. **(19)** ‘Ayyārundan fehm eylesün didüm. Gene benüm ḳadrüm bilmez. İmdi varır bir **(20)** ḳıymet bilür adama ḫazz iderem.” diyüp, kendüne lāzım olan esbābını **(21)** alup, sā‘irin defter idüp,

Ebū'l-Fettaḥ'a teslīm eyledi. Sen benüm ḫalifem olup, **(22) [8b/1]** yerümde otur, diyüp gitdi; ammā berüden Ṣāḥibḳırān, gene Keyyūs'a muḳābil olup, eyitdi: "Dilāver! Ḫüdā ḥaḳḳıçün, benüm bu işlere rıżām yoḳdır. Ben **(2)** anı bulup ḥaḳḳından gelürem ve elem çekme. Andan senüñ bahadırlıġına noḳṣān **(3)** gelmez. 'Ayyārlarun dā'imā ḳārı ḥīledür. Hemān gene evvelki niyyetünden dönme, ḥükm ġālibindür! **(4)** Sen de bana ġalebe idersün. Ben sana ḳul oluram. Ben de sana ġalebe idersem, **(5)** sen de bana ḳul olup ḫizmetüm iḫtiyār eyle. Serā-perde-i Süleymān'da, sana ḥaddinden **(6)** ziyāde ri'āyet iderem." didi. Keyyūs-ı Ḥarām-zāde eyitdi: "Ḫū! Şimdi ḥamle **(7)** eyle hele, görelüm kim kime ġālib olur?" didi. Ḥamza eyitdi: "Server! Ben evvel kimseye **(8)** ḥamle itmem ve 'ādetüm degüldür. Hemān ṭurma. Ḥamle eyle." didi. Keyyūs el gürze urup, **(9)** cenge başladılar. Mel'ūn da 'aceb zor gördi. Aḫşam olınca ceng idüp, **(10)** andan dönüp ḳondılar. Keyyūs, aṣla nīzeye el urmadı. Ḥamza çünki, dönüp **(11)** bār-gāha gelüp, 'Ömer 'Ayyār'ı ṣordı. Didiler ki: "Cümle nesi var ise, alup **(12)** gitdi." didiler. Ḥamza eyitdi: "Olsun bre ḥīlekār 'Ayyār! Meger elüme girmeye." didi; **(13)** ammā 'Ömer 'Ayyār bir tenhāya çıḳup, fikr eyledi. 'Aceb neylesem, diyüp gāh Kābe'ye gidecek **(14)** oldı. Anda varup ticāret ideyüm, didi; ammā gene dönüp eyitdi: **(15)** "Şol Keyyūs didükleri Deyyūs, bana şöyle renk virdi. İmdi ben de bāri **(16)** varup, Keyyūs'ı uġurlayup, ana bir eyü renk vireyüm. Ḥamza da beni bulursa **(17)** bildüginden ḳalmasun." diyüp küffār ṭarafına gidüp, furṣat gözetmege **(18)** başladı; ammā Keyyūs cengden dönüp, dīvān-ı Şāh'a geldi. Ta'ẓīm olunup **(19) [9a/1]** eyitdiler ki: "Ey pehlivān! Bugün Ḥamza ile eyü ceng eyledün." didiler. Keyyūs gülüp eyitdi: "Ol Nābekār-ı 'Ayyār'a bir maḥcūb renk virdüm. Ḥamza ile ḥaşm eyledüm." diyüp **(2)** naḳl eyledi. Baḥtek eyitdi: "Āferin! Eyü renk virmişsün. Ol Nābekār-ı 'Ayyār'a bu rengi **(3)** bir kimse itmiş degüldür; ammā ziyāde ḥazer eyle. Zīrā, ḥīlekār 'ayyārdur. Sana bu **(4)** intiḳāmı ḳomaz. Hele ġāfil olma!" didi. Keyyūs fikr idüp, ḥadd-i zātında **(5)** ḳorḳulur diyüp, kendü de çoḳ bilür şeyṭāndur. Ziyāde tedārikler görüp, **(6)** her cānibe bekçiler ta'yīn idüp, ġāfil olman deyü tenbīh eyledi ve bir miḳdār 'işret **(7)** idüp, gözleri daḫı ḳapuda idi. 'Ömer daḫı, aḫşam olduḳda dolaşup Keyyūs'un **(8)** bār-gāhına geldi. Gördi ki muḥkem te'kīd vardur. Çoḳ sa'y eyledi; ammā furṣat **(9)** bulamadı. Gördi olmaz, didi ki: "Bāri Şāh'a varayum. Anı aldatmaḳ ḳolaydur." **(10)** diyüp, Şāh'a gelüp gördü ki, bār-gāhında yatur. Meger Şāh daḫı uyumamış **(11)** idi. 'Ömer'i görüp: "Kimsün ve ne istersün?" didi. 'Ayyār taḫt kenārın öpüp, **(12)** 'Ömer 'Ayyār ḳulunam, didükde, Şāh bengleyüp döşek üzere oturavardı. Şāh **(13)** eyitdi: "Nedür 'Ayyār böyle, bu vaḳt gelmede murādun nedür?" didi. 'Ömer eyitdi: **(14)** "Şāh'um elem çekme. Doġrısı budur ki Ḥamza'ya küsdüm. Zīrā, iki 'asker ortasında **(15)** beni dögmek istedi. Ben de Kābe'ye gidicek oldum. Gene eyitdüm ki, bir **(16)** yol Şāh'a varayum. Eger ḫizmetüne ḳabūl iderse, ḳulu olayum didüm. Zīrā **(17)** bilürsün ki, oġlan yaşumdan berü ḫizmet idüp, cān u başum yoluna **(18)** fedā eyledüm. Gene ḳadrüm bilinmez. İmdi geçdüm, anun ḫayrından ve şerrinden. Eger **(19)** sen de ḳabūl itmezsen varur bir diyār daḫı giderem." diyüp aġladı. Şāh gönlinden **(20)** eyitdi: "'Aceb gerçek mi, yoḳsa

murādı ḥīle midür?" diyüp dönüp eyitdi: "'Ayyār! **(21) [9b/1]** Ḥamza sana yevmiyye ne ḳadar 'ulūfe virür?" didi. 'Ömer eyitdi: "Hiçbir manġır bile virmez. Hemān şundan bundan geçinürem. İşte size geldükçe iḥsān idersüñüz." didi. **(2)** Şāh eyitdi: "Baḳ a 'Ayyār! Ḳorḳaram, murādun ḥīledür. Bizi çoḳ aldatup inanacak **(3)** ḥāl ḳomadun; ammā ḳavline ṭurup, ḫalāṣ üzere ḫizmet eylesen, **(4)** sana günde biñ altun 'ulūfe ta'ayyün iderdüm." didi. 'Ömer hemān gelüp Şāh'un **(5)** etegin öpdi. "Şāh'um! Bundan böyle yolına cān ve başum virürem. Göresün, Ḥamza **(6)** beglerine neler iderem. Eger itmez isem, her ne dirsen öyle eyle." didi. Şāh ḥaẓẓ idüp, **(7)** tīz Baḥtek'i çaġırup, geldi. 'Ömer'i görince şaşup eyitdi: "Nedür aṣlı, ey şehriyār! **(8)** Dostumuz 'Ömer Çelebi bunda neylemek ister?" didi. Şāh daḫı ḳıṣṣayı söyledi. **(9)** Baḥtek gelüp eyitdi: "Şāh'um neye olursa inanursuñuz. Hiç 'Ömer 'Ayyār kimseye **(10)** dost olur mı? Kim bilür gene murādı nedür?" didi. 'Ömer eyitdi: "Yezdān-ı pāk **(11)** ḥaḳḳıçün, bu kerre Ḥamza'dan yüz çevirdüm. Bir daḫı yanına varmaḳ iḥtimāli yoḳdur." didi. **(12)** Eger ḳabūl itmezseñüz ġayrı şāhlar yanına giderem. Artuḳ Ḥamza'ya varmam." didi. **(13)** Baḥtek eyitdi: "Ḫayır inanmam! Sen bize dost olmazsun." diyüp Şāhmerd-i 'Ayyār'ı çaġurun, **(14)** didi. Çaġurdılar. Baḥtek eyitdi: "Var Ḥamza 'askerine baḳ, gör bu 'ayyār gerçek **(15)** andan gitmiş mi?" didi. Şāhmerd-i 'Ayyār eyitdi: "Belī, dün ben anda idüm. Çadırın **(16)** bozup gitdi. Ḥatta Ḥamza cengden döndükde ṣorup bulamadı." didi. 'Ömer ise **(17)** muṣanna' yemīnler idüp, Baḥtek gibi mel'ūnı inandurdı. Ḥaram-zāde şād olup, **(18)** ṣafāsından raḳṣa girdi. "Şāh'um! Ḥamza'dan devlet yüz çevirdi. Ben de **(19)** bildüm ki, devlet bize yüz ṭutdı. Zīrā 'Ömer 'Ayyār gibi 'ayyār, anı terk idüp **(20) [10a/1]** bize gele." diyüp 'Ömer'i öpdi ve ḳucaḳladı. Andan 'Ömer 'Ayyār eyitdi: "Ey Ḫāce Baḥtek! Çünki beni ḳulluġa ḳabūl itdiñüz; ammā Keyyūs ile nice barışdurursañuz?" **(2)** didi. Baḥtek eyitdi: "Ol ḳolaydur. Benüm boynuma at. Sen otur." diyüp hemān fī'l-ḥāl **(3)** ḳalḳup, Keyyūs'un bār-gāhına geldi. Keyyūs gördükde, ayaġa ṭurup **(4)** görüşdiler. Baḥtek, Keyyūs'un taḫt üzerüne geçüp oturdı. Andan eyitdi: **(5)** "Ey pehlivān! Sana müjde olsun ki, 'āleme Ṣāḥibḳırān oldun. Nār-ı Nūr sana **(6)** 'aẓīm ri'āyet eyledi." didi. Keyyūs eyitdi: "Neden bildün yoḫsa vaḳ'ā mı **(7)** gördün?" didi. Baḥtek eyitdi: "'Ömer 'Ayyār, gelüp bize ḳul oldı. İmdi sana **(8)** ricāya geldüm. Bizüm ḥaṭrımuz içün 'Ömer'den 'adāveti ḳaldurup dost **(9)** olasan. Sen Ṣāḥibḳırān ol. Senüñ rikābında yürüsün. Ḥamza eleminden **(10)** helāk olur. Sen de bilürsün, başına devlet ṣaçdı. Zīrā ḥükemā ḳavli budur ki, **(11)** 'Ömer 'Ayyār kimin rikābında yürürse, Ṣāḥibḳırān oldur." didi. Keyyūs, **(12)** bu sözden ziyāde ḥaẓẓ eyledi. Andan eyitdi: "Ey Ḫāce Baḥtek! Nola, münāsib; **(13)** ammā ol Nābekār-ı 'Ayyār'dan vefā gelmez. Ḥamza'yı terk idünce bize neylese gerek? Ḫoş **(14)** imdi; ammā ḥaḳīḳat 'Ömer gibi 'ayyār, rikābumda yürimek ne devletdür." diyüp, **(15)** ḳalḳup Baḥtek ile Şāh'a geldiler. Baḥtek, 'Ömer'e işāret idüp, 'Ömer de **(16)** gelüp, Keyyūs'un eline tükürdi. "Yā Ṣāḥibḳırān! Ṣuçumuz 'afv eyle. Ḳul **(17)** olmaġa geldüm. Ḳapuñuzdan redd itmen." didi. Şāh da ricā eyledi. Barışup **(18)** görişdiler. Andan, 'Ömer 'Ayyār eyitdi: "Ey şehriyār! Çünki bizi ḳulluġa **(19)** ḳabūl eylediñüz. Cümle nem var

ise çadırum ve esbābum anda ḳaldı. **(20) [10b/1]** Şimdi bana çoḳ ḥarçlıḳ lāzımdur. Ẓāhir anda nāmum Sultān-ı ʻAyyārān idi. Dört biñ neferüm var idi. Bu ḳadar gelene gidene ṣofrām çıḳar idi. Şimdi **(2)** sizün yanıñuzda daḫı, ziyāde olmaḳ gerekdür. Zīrā yedi iḳlim şāhınun serbāzı **(3)** oldum ve bilürem ki Keyyūs, Ḥamza'dan ziyāde pehlivāndur. Ana göre bizüm de şānımuz **(4)** ziyāde olur. İmdi bir yıllıḳ ʻulūfemi peşīn virün. Ben de levāzımātum **(5)** göreyüm. Ṣafā ile ḫizmet ideyüm." didi. Aḥmaḳ kāfirler! Üç yüz altmış **(6)** biñ çil filori ʻÖmer'e çıḳarup virdiler. ʻAyyār-ı Cihān fi'l-hāl cümlesin der-enbān **(7)** eyledi. Ḫāce güler idi. Keyyūs daḫı, bir nice tuḥfeler bağışladı. Baḫtek **(8)** eyitdi: "Ey Sultān-ı ʻAyyārān! Daḫı sana çoḳ iḥsān olunur. Hemān göreyüm seni. **(9)** Er gibi ol!" didi. ʻÖmer de: "Ḫayr ola, hem bize giden yabāna gitmez. Şöyle ḫizmetler **(10)** ideyüm ki, sen de taḥsīn idesün. Belki bu virdigüñüz bir günki ḫizmetün ücreti **(11)** olmaya." didi. Bunlar şād olup, Nūş-i Revān'un devleti küşāde olup, **(12)** Keyyūs'un Ṣāḥibḳırān'lıġı temām oldı ve Baḫtek vezīrün baḫtı açıldı." dirler idi. **(13)** Şāh ol şādlıḳ ile ṭabl-ı şādmānı çaldurdı.

Öteden Ḥamza ve Kubād **(14)** Şehriyār ve İslām begleri işidüp: "Ne ola aṣlı? Bu vaḳt Şāh düş mi gördi **(15)** ola?" didiler. Andan Şāh ʻaskerine, ʻayyārlar varup ḫaber alup, gelüp **(16)** ʻÖmer'ün ḥālin ḫaber virdüler. Ṣāḥibḳırān işitdükde, başın ṣalup eyitdi: **(17)** "Baḳ a şol Nābekār-ı ʻAyyār'a! Varup bir alāy kāfirler içinde ḳulları ola. **(18)** Nola ʻayyār? Ben de senüñ ḥakkından geleyüm." diyüp ʻÖmer'e dibelik elem çekdi. Begler **(19)** ise didiler ki: "Eyü seyr, yarın Keyyūs ʻaẓamet ile meydāna girdükde ʻÖmer de **(20) [11a/1]** yanınca yürüp, güzel seyr olur didiler."

Rāvi eydür. Çünki ṣabāḥ oldı. İki ʻasker yirleründen ṭurup, raḫşlarına süvār **(2)** olup, meydāna geldiler. "'Aceb meydāna kim gire? Erlik nişānın kim **(3)** ḳazana?" dirken, ʻÖmer kendüsin tezeyyün idüp, Keyyūs'un rikābında **(4)** ṭurup, pervāne miṣāli ḫizmet ider didi ve Keyyūs'a: "Yardımcun **(5)** Nār-ı Nūr olsun." derdi. Meydān açılduḳda ʻazm-i meydān **(6)** eyledi. ʻÖmer de medḥ idüp pek pek çaġırur idi. **(7)** Ḥamza işitsün deyü, Keyyūs ise ḥaẓẓ iderdi. Ḥamza baḳup, **(8)** Ebū'l-Fettāḥ'a eyitdi: "Bre gerçek öldür!" didi. Ebū'l-Fettāḥ eyitdi: **(9)** "Ẓāhir Server! Ya kim olsa gerek; ammā Server elem çekmen. ʻÖmer'ün **(10)** gene bir yüzden murādı vardır. Ḥāşā ki, anlara meyl ide. **(11)** Bir miḳdār size istinā itmek ister veyāḫūd anlara renk virmek **(12)** ister." didi. Ṣāḥibḳırān elem çeküp eyitdi: "Nola bre! Ḳalleş **(13)** olmaya, ille ḫayır!" didi; ammā Keyyūs meydāna girdi. Naʻra urup: **(14)** "Yā Ṣāḥibḳırān! Gel meydāna. Bugün senünle ayırd olayum." **(15)** didi. Ḥamza, ʻAşḳarʻı sürüp muḳābil oldı. Ḫışm ile, Ḥamza ʻÖmer'e **(16)** baḳmaġa başladı. Keyyūs eyitdi: "Yā Ḥamza! Ne baḳarsun?" didi. Ḥamza **(17)** eyitdi: "Ey pehlivān! Ben senün ḫāṭrun içün bu ʻayyār dögmek **(18)** istedüm. Sen niçün yanuna aldun?" didi. Keyyūs eyitdi: "Neyleyem yalvardı. **(19)** Ḥamza beni redd eyledi, ben de bir daḫı yanuna varmam. Size ḫizmet **(20) [11b/1]** itmege geldüm, didi. Şāh da yanuna aldı." didi. Ḥamza eyitdi: "Ey ʻAyyār! Kime ḫizmet idersün?" didükde, ʻÖmer eyitdi:

“Keyyūs Ṣāḥibḳırān’a iderem. **(2)** Zīrā anlar bana günde biñ altun ‘ulūfe eylediler. Bir yıllıḳ **(3)** peşīn aldum. Bunca yıldır senün neni gördüm?” didi. Ḥamza pür-āteş **(4)** olup eyitdi: “Ey ‘Ayyār! Benden iyilik görmedün, öyle mi?” **(5)** Nola ġāfil olman, diyüp, el gürze urup, cenge başladılar. ‘Ömer **(6)** ise Keyyūs’a dir idi ki: “Pehlivān! Niçün nīze ile ḥamle itmezsün? **(7)** Zīrā herkes bir alātda māhirdür. Senün iştihādun andadur.” didi. **(8)** Keyyūs eyitdi: “Ben Ḥamza’yı öldürmek istemem. Zīrā benüm nīzem men‘**(9)** olmaz.” didi. Aradan birḳaç ḥamle ḫaṭa geçdi. Ḥamza eyitdi: “Yā Keyyūs! **(10)** Nīze ile ḥamle eyle! İşte gürz ile hünerün bilindi.” didi. Keyyūs **(11)** eyitdi: “Yā Ḥamza! Senden ne gördüm ki nīze el uram?” didi. Ḥamza eyitdi: **(12)** “Ben seni el ucıyla ṭutaram. Yoḫsa gör imdi ḥālini!” diyüp sām **(13)** gürzün eline alup, çevirüp şöyle bir gürz urdu ki, ol da **(14)** gürzün berāber virdi; ammā olmadı. Ḳolları bükülüp, gürz başına **(15)** iner. Keyyūs cān ḫavliyle başın ilerü ṣalup, arḳaya aldı; **(16)** ammā gürz şöyle ṭoḳundı ki, siper arḳaya naḳş olup, bendüni **(17)** filin başına başı berāber olup, raḫşun boynun ḳūça düşdi. **(18)** Ḥamza dönüp Keyyūs’un üzerine gelüp, zor idüp altmış beş **(19)** arşın ḳaddile ḳolunun üzerine alduḳda, ‘Ömer ḥayḳırup: “Server! **(20) [12a/1]** Ur yire baġlayam.” didi. Ḥamza da Ebū’l- Fettāḥ’ı ṣanup, baġla diyüp yire urdı. ‘Ömer de segirdüp, ḳapup Keyyūs’ı Şāh’a getürdi. Şāh **(2)** ol ḥāli görüp ‘askere ḳul ṣaldı. ‘Asker daḫı Server’ün üstüne **(3)** hücūm itdiler. Server-i ‘Ālem daḫı, tīġ-i Żahhāki çeküp, küffārı ḳarşulayup **(4)** ḳırmaġa başladı. Berüden ḫalife-yi İslām daḫı, ol ḥāli görüp, **(5)** ol da ‘askere ḳul ṣalup, anlar da deryā miṣāli yürüp, iki ‘asker **(6)** birbirine ḳarışup, cenge başladılar; ammā berüden Şāh, ‘Ömer’e vāfir **(7)** iḥsān eyledi: “Āferin! Pehlivānı eyü ḥalāṣ eyledin; ammā ey ‘Ayyār! **(8)** Senün āteş-bazlıġun da vardur. Ḥamza ‘askerine āteş ursun, **(9)** olmaz mı?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey şehriyār! Anun zemānı degül. **(10)** Zīrā anlar bizüm ‘askerimüz ile ḳarışmışdur. Bizüm ‘askerimüz de **(11)** yanar imdi. Anun da maḥalli vardur. Ṣabır eyle. Gör ki, ben anlara **(12)** neler iderem. Hele Ṣāḥibḳırān’ı ḳurtardum. Gene ölmeye. İllā ḫayır!” **(13)** diyüp ceng olan yire gelüp, bir aġaca çıḳup, seyre ṭurdı. **(14)** Seyr iderken bir de gördü ki, ansızdan Ḥamza ol araya geldi. **(15)** Gözleri, ṭās-ı pür-ḫūna dönmüş insān ḳanından lāl-i pelenge **(16)** dönmüş. ‘Ömer şaşırup ḳaçamadı. Nā-gāh Ḥamza, ‘Ömer’i gördükde, **(17)** hemān tīr ü kemāneye el urup: “Hāy Nābekār! Eyü elüme girdün.” diyüp **(18)** kemāne bir ok koyup, ‘Ömer’i urmak istedi. ‘Ömer de eyitdi ki: “Hāy **(19)** Ḫāce-i Dānā! Meger yalancı imişsün. Bana dirdün ki, ‘āḳıbet Ḥamza seni **(20) [12b/1]** öldürür; ammā ḳılınç ile öldürür, didi idi. İşte sen ise oḳ ile öldürürsün. Böyle olacaġın bileydüm, ḳaçup **(2)** bir ġayrı diyāra giderdüm.” didi. Ḥamza bu cevābı işitdükde, yā öyle **(3)** mi, Ḫāce’nüñ sözi yalan olmasun, diyüp el ḥançere urup, **(4)** oḳı yirine ḳorken, ‘Ömer de hemān atılup, ‘askerün içüne doġrı **(5)** ḳaçdı. Ḥamza baḳup eyitdi: “Hāy ḥīlekār! Şunı bilürken beni de **(6)** aldatdı.” diyüp bir cānibe yüridi; ammā berüden Keyyūs kendüne **(7)** gelüp, böyle olduġuna ‘ār idüp, ġayret ile atlandı. Hemān **(8)** nīzesin elüne alup, şevüküm öñüne geleni ḳatl idüp giderken, **(9)** Melik-i Behrām rast gelüp, benüm Melik-i Behrām, diyünce ol da benüm Deyyūs, **(10)** diyüp, ṭut imdi

bunı, diyüp bir nīze ṣundı. Behrām siper **(11)** virdi; ammā hā‘il olmayup uyluġına bir zaḫm urdı. Behrām, **(12)** bī-mecāl olup, ḳafādārları ḳabdılar; ammā Keyyūs gene ceng **(13)** idüp giderken, ‘Amrān-ı Cābelḳā’ya rast gelüp, ana da bir zaḫm **(14)** urdı. Andan Ercesb-i ‘Ādiyye rast gelüp zaḫm-dār eyledi. Andan **(15)** Lendühā’ya rast gelüp ana da bir nīze ṣundı. Lendühā’dur, **(16)** siper-zāli berāber virdi; ammā dürüst viremeyüp, nīze ḳayup, **(17)** meme üzerine bir zaḫm urdı. Lendühā’dur, ġazaba gelüp elünde **(18)** olan danyāl gürzin, hāy nābekār, diyüp Keyyūs’a ardından **(19) [13a/1]** fırlatdı. Deste çöpü eñsesüne doḳınup ṣāḳ eyledi ve ḳubbe filün ṣarġısına ṭoḳunup, ḫurd eyledi. Mel‘ūn yıḳılunca Lendühā **(2)** diledi ki, üzerine vara. Meger Serküb Türk yaḳın idi. Ol **(3)** ḥāli görüp, bir oḳ atup Lendühā’nuñ pençesünden urup, **(4)** gürz ṣalmadan ḳaldı. Bir eliyle ḳılınca yapışınca ve bir oḳ daḫı **(5)** atup, ol ḳılınç ṭutan elin pāzusundan urdı. Lendühā **(6)** üç yirden zaḫm yiyüp, ‘amelden ḳaldı. Serküb diledi ki, bir oḳ **(7)** daḫı atup işin bitüre. Ol maḥalde Ḥamza irişüp, na‘ra urup: **(8)** “Ey nābekār! Çek elün andan, żarar görürsün benden.” didükde Serküb **(9)** Ḥaram-zāde eyitdi: “Nola evvel senün işin bitüreyüm.” diyüp oḳı **(10)** Ḥamza’ya atdı. Ḥamza da siper virdi; ammā Gerşāṣb siperine te‘sīr **(11)** itmedi; lakin ḳayup yire ṣablandı. Ḥamza ġażaba gelüp, ‘Aṣḳar’ı **(12)** sürüp yetişdükde, Serküb baḳup gördi ki, artuḳ oḳ atılmaz. **(13)** Hemān el ḳılınç urup Ḥamza’yı ḳılınçaldı. Ḥamza da siper virüp, **(14)** men‘ eyledi. Andan tīġ-i żaḥḥāk ile bir ḳılınç şöyle urdu ki, **(15)** eger ḫānesine varınca iki biçdi. Şāh’a feryādçılar varup, **(16)** didiler ki: “Şāh’um! Deyyūs yaralandı. Serküb cehenneme gitdi. **(17)** Siz ṣaġ olun.” didiler. Aḫşam yaḳın idi. Ṭabl uram çaldurup, **(18)** iki ‘asker işidüp, dönüp ḳondılar. Şāh **(19)** Serküb içün ziyāde melūl oldı; ammā Keyyūs ṣaġ ḳalduġuna **(20) [13b/1]** şükr eyledi. Lakin ol da zaḫm-dār inleyüp yatur. Şāh ḫaṭrın ṣorup tesellī virdi. Öyle olur pehlivān, belki bir daḫı **(2)** sen de ana ġālib olursın, didi. Ammā pehlivān Lendühā’nuñ **(3)** gürzine ḳulle-i ḳaf ṭāḳat getüremez. Anuñ ile bir ġayrı yoldan **(4)** ceng itmek gerek idi, didi. Keyyūs eyitdi: “Şāh’um! Ṣuç **(5)** benümdür. Maġrūr olup, nīzeye el urmadum. Yoḫsa ben de Ḥamza’nuñ **(6)** ḫaḳḳundan gelürdüm. Bugün beglerine itdügüm işi kimse **(7)** itmemişdür; ammā neyleyem? Ben ol Lendühā didükleri nābekār, ben ġāfil **(8)** iken ardumdan beni böyle zaḫm-dār eyledi.” didi. ‘Ömer ‘Ayyār eyitdi: **(9)** “Ḫayr ola Server! Hele ol ḳadar gözlerüni ḳorḳutdun. Şimden ṣoñra **(10)** senüñ ile Ḥamza’dan ġayrı muḳābil olur kimse yoḳdur. Senüñ **(11)** ile artuḳ, kimse senüñ ile ceng idemez; ammā sen nīzeyi elden ḳoma. **(12)** Ḥamza’nuñ bu ḳadar pehlivānları vardur. Her biri bir alāt ile **(13)** meşhurdur; ammā Ṣāḥibḳırānlar her alātı bir ḳullanur ve bir **(14)** pehlivān ile isterse, ḳırḳ gün ceng ider. İsterse bir günde **(15)** ‘ırżını yıḳar. Anlara ḳıyās yoḳdur; ammā Ḥamza senüñ ile murādı **(16)** birḳaç gün ceng itmek idi. Ammā sen yavuzlandurdun. İkinci **(17)** günde böyle eyledün. Zīrā seni gördükde bana eyitdi: ‘Bu dilāver de **(18)** Ṣāḥibḳırān ‘alāmeti var.’ didi. Bana: ‘Ṣaḳın ‘ırżına **(19)** doḳınma!’ dimiş idi. Sen ise tek ṭurmayup, bana uyup **(20) [14a/1]** ulaşdun. Ṣonı böyle oldı; ammā ey pehlivān! Ḳulunı begendin mi? Seni ḳurtarduġum içün bir yıllıḳ ‘ulūfenüñ mükāfātı olmadı mı?” **(2)** didi. Keyyūs

eyitdi: “Belī ‘ayyār, berḫudār ol!” **(3)** didi. ‘Ömer de, Ḫāce’ye, şāhid ol, diyüp işāret eyledi. Andan **(4)** ‘Ömer eyitdi: “Ey Ḫāce! Bugün sana sövdüm, bana helāl eyle!” didi. **(5)** Ḫāce eyitdi: “Niçün sövdün?” didi. ‘Ömer ‘Ayyār eyitdi: “Keyyūs’ı **(6)** ḳurtardukdan ṣoñra ceng ortasında bir aġaca çıḳup seyr **(7)** iderken, Ḥamza çıḳageldi. Beni görüp oḳ ile urmaḳ istedi. **(8)** Ben de ḥīle idüp sana sövmeye başladum. Bana didi ki: ‘Niçün söversün?’ **(9)** didi. Ben de didüm ki, Ḫāce bana söyledi. Ḥamza seni öldürür; **(10)** ammā ḳılınç ile öldürür dimiş idi. Sen ise oḳ **(11)** ile öldürirsün didüm. Ol da: ‘Ḫāce ısḳalayla yalan söylemez.’ **(12)** diyüp hemān elünden oḳı bıraġup, el tīġa urunca ḳadar **(13)** ben de ḳaçup ḳurtuldum.” didi. Ḫāce de gülüp: “Ḥelāl olsun **(14)** ‘Ayyār! Tek sen başın ḳurtar.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Hele saġ ol! **(15)** Sen benüm pederümsün.” didi. Baḫtek gene ḥasede başladı. Şāh eyitdi: **(16)** “‘Ayyār! Her iş elünden gelür. İmdi Ḥamza’yı ṭutup, benüm elüme **(17)** virsen, ne ḳadar mal dilersen vireyüm.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Baş **(18)** üzerine Şāh’um; ammā nābekār-ı ‘arab, şimdi ġāfil diñledür. Benüm **(19)** **[14b/1]** ile ḥaşım oldı. Ḥuṣūṣā, size ḳul olduġum bilür; ammā ben anı ḳomam. Bu yolda baş virirem. Beni du‘ādan unutman.” didi. **(2)** İşte bunlar da, bunda rāvi eydür. Çünki Ḥamza cengden döndi. **(3)** Serā-perde öñüne gelince ‘alem-i ejderhā, peykere öñüne gelince arḳa virüp **(4)** ṭurdı. Cümle begler öñünden geçdiler. Bir de gördi ki, zaḫm-dār **(5)** olmaduḳ az kimse ḳalmış. Herkese su‘āl itdi. Cümlesi Keyyūs’dandur, **(6)** didiler. Melik-i Behrām ve ‘Amrān-ı Cābelḳā ve Lendühā zaḫm-dār **(7)** ölince, ġayrısı ölmez mi? Server başın ṣalup, şol nābekār **(8)** ola ki İslām’a geleydi, diyüp bār-gāha gelüp, ol nām-dār **(9)** dilāverlerün zaḫm-dārlaruna merhem-i Süleymān’ı urdılar. Üç sā‘at **(10)** mürūrunda ṣıḥḥat bulup, ‘işrete oturup, ṣafāya meşġūl **(11)** oldılar. Andan ḫaber oldu ki, Şāh’un birḳaç gün cengi yoḳ, **(12)** imiş. Bunlar da biz ḥāẓıruz her ne zemān dilerse, diyüp **(13)** kendü ‘ālemleründe oldılar; ammā bu ṭarafdan Sulṭān-ı ‘Ayyārān **(14)** fikr eyledi ki, bu böyle olmaz. Murād eyledi ki, Ḥamza’yı ele getürüp, **(15)** biraz cefā ideyüm. Andan barışayüm, diyüp ol gice çoḳ dolaşdı. **(16)** Ḥamza’ya furṣat bulamadı. Āḫır ‘Ömer Ma‘dī’yi şikār idüp, **(17)** Şāh’a getürdi. Şāh ve Baḫtek şād olup, ‘Ömer’e vāfīr iḥsān eylediler. **(18)** Andan ṭurup, ‘Ömer Ma‘dī’yi öldürmek istediler. ‘Ömer eyitdi: **(19)** “Yoḳ Şāh’um! Hele Ḥamza’yı ele getüreyüm, andan ṣoñra nice dilerseñüz, **(20)** **[15a/1]** öyle eyleyün.” diyüp, alup gitdi. Bir ṣarb yerde, bir maġara var idi. Anda getürüp ḥabs eyledi. Andan gene Şāh **(2)** dīvānına geldi. Artıḳ ‘Ömer ‘Ayyār i‘tiḳādları ziyāde oldı, **(3)** ‘Ömer bize dost oldı, dirler idi. Baḫtek eyitdi: “Hemān birer birer **(4)** getür ḥaḳlarundan geleyüm.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey Ḫāce Baḫtek! **(5)** Siz dimek lāzım degül, ben size ḫizmetüm bilürem. Benüm murādum, **(6)** Ḥamza’yı ele getürüp Şāh’uma teslīm eylemekdür. Ḥaḳḳından gelüp, cezāsın **(7)** virsün; lakin beni ġayrete getürün. Her dā‘im Şāh’un iḥsānıdur.” **(8)** diyüp lāflar urdı. Şāh bildi ki, ‘Ömer filori ister. Buyurdı, **(9)** bir kise altun götürüp, virdiler. Baḫtek ḥased idüp, **(10)** didi ki: “Daḫı birinün başı kesilmeden, bu ḳadar iḥsān itmek ne **(11)** lāzım?” diyüp ḫomurdanmaġa başladı. Şāh eyitdi: “Ṣuṣ bre hey **(12)** la‘īn! Hele görelüm ṣonı nice olur? Bu ḳadar pehlivānlar cem‘ **(13)** idüp,

mal ḫarāc eyledük. Ḳanġısı bir iş gördi? Hele **(14)** bugüne iki günde bu ḳadar iş itdi. Görelüm daḫı neyler?" **(15)** didi. Baḫtek daḫı acımaz ḳodı. 'Ömer andan gelüp, Lendühā **(16)** ile ol gice, yedi pehlivān ele getürüp, ol ġāra ḥabs eyledi. **(17)** Andan varup, bir ḳucaḳ ḳızılcıḳ dikeniñi getürüp yanlarına **(18)** kodı. Bunlardur, uyanup 'Ömer'i görüp ve kendülerin bunda **(19) [15b/1]** zincir içinde görünce, didiler ki: "Ey 'Ayyār! Biz sana neyledük? 'Ömer eyitdi: "Ey nābekārlar! Ḥamza beni bir kāfir içün ḳatl itmek **(2)** istedi. Siz men' itmeyüp acımaz ḳodıñuz." didi. 'Ömer Ma'dī **(3)** eyitdi: "Ne yabāna söyler bu 'Ayyār? Bir la'īni incitmişsün, ol da **(4)** seni Ṣāḥibḳırān'a ḳoġaladı. Ḥamza yavuzlanup seni öldirmek **(5)** istedi. Bizüm ne ḳabaḥatimüz var? Bizi ḳoyuvir aç ṣusuz, **(6)** bizüm bunda ḥālimüz nice olur?" didi. 'Ömer eyitdi: "Ey şikem-ḥāre! **(7)** Ḳarnuñ acıḳursa, işte bir ḳucaḳ ḳızılcıḳ şerbeti ḥāẓırladum. **(8)** Sana içüreyüm." diyüp, çıḳup gitti. Bunlar birbirine baḳup: **(9)** "Hāy Nābekār-ı 'Ayyār! Bu işi bir kerre daḫı itdi. İmdi ne dirsiñüz?" **(10)** didiler. Lendühā eyitdi: "'Ömer'ün böyle itmeden murādı Ṣāḥibḳırān **(11)** ile barışmaḳdur. Ṣabır idelüm. Düşmān elinde degülüz." **(12)** didiler; ammā ötede bunlarun barigāhlarunda feryād ḳopdu. Ḥamza **(13)** aġāh olup, ġam-gīn Ebū'l- Fettāḥ'a bakup eyitdi: "Hele **(14)** var, küffār ṭarafını yoḳla." didükde Ebū'l- Fettāḥ eyitdi: "Pes bellü **(15)** bu işleri iden ṭayumdur. Size bu yoldan cefā idüp barışmaḳ **(16)** ister." didi. Ḥamza eyitdi: "Hele bir var gör ki, şāyed öyke **(17)** ile begleri Şāh'a götürmesün." didi. Ebū'l- Fettāḥ daḫı varup, **(18)** cüst ü cū idüp, gördi hiç ses yoḳ. 'Ömer de görünmez. **(19)** Gelüp ḫaber virdi. Ḥamza eyitdi: "Yüri, varup arayalum." didi. **(20) [16a/1]** Andan ḳalḳup ṭaġ ṭaraflarında çoḳ aradılar; ammā 'Ömer bunları bulınıcaḳ yire mi ṣaḳlar? Çāre olup, bulamadılar. **(2)** 'Ömer ise, çoban şeklinde ṭaġ başında gözedür idi. Āḫır **(3)** Server-i 'Ālem dönüp geldiler; ammā berüden şāhid, 'Ömer'ün bu **(4)** işlerin işidüp, 'aceb niçün bize getürmedi, dirken 'Ömer **(5)** geldi. Baḫtek eyitdi: "Ey 'Ayyār! İşitdük, bu gice Ḥamza beglerine **(6)** fenā virmişsün. Niçün bunda getürmedin?" didi. 'Ömer eyitdi: **(7)** "Benüm murādum Ḥamza idi. Furṣat bulamadum. Ben anları bunda **(8)** getürsem, 'ayyārlar uġurlar yāḫūd Ḥamza gelüp dīvānı baṣup, **(9)** ḳurtarmaġa ḳādirdür. Himmet eylen! Ḥamza'yı ele getüreyüm. Ġayrı **(10)** senüñ işi ḳolaydur." didi. Bunlar da gerçek ṣanup, **(11)** ṣafāda oldılar. 'Ömer, ol gice gidüp otuz dilāver daḫı **(12)** şikār eyledi. İrtesi gün işidüp, gene 'Aṣḳar'a süvār olup, **(13)** vāfir aradı, bulamadı. Āḫır ol elem ile dönüp, Serā-perde'ye **(14)** geldi. Ṣaġa ṣola baḳup neyleyecegün bilmez idi. **(15)** Bulsa 'Ömer'i ḳatl iderdi. Bir miḳdār oturup, herkese **(16)** tenbīh eyledi ki, ġāfil olman, diyüp kendü de tedārik ile **(17)** haba girüp yatdı; ammā uyumayup gözetmege başladı. **(18)** 'Ömer de ne ḥāl ise yol bulup, Ḥamza bār-gāhına dāḫil oldı. **(19)** Gördi ki Ḥamza yatmış uyur. Eyü furṣatdur diyüp, yaḳın **(20) [16b/1]** gelüp, bir elüne dārū, bir elüne ḫançer alup, Ḥamza ger begleri arasından gözedürdi. 'Ömer de dārūyı ṣunarken, Ḥamza ansızdan na'ra **(2)** urup, ḫançer ṭutan bileginden ḳavradı. Vücūd virmeyüp **(3)** bende çekdi; ammā Ṣāḥibḳırān'uñ na'rasından ḫüddamlar uyanup, **(4)** içerü girdiler. Server eyitdi: "Bir ḫayırsız ṭutdum, baḳın kimdür?" **(5)** didi. 'Ömer eyitdi:

“La‘net ḫayırsıza ḳanda varsa kimdür ḫayırsız?” **(6)** didükde, Ḥamza eyitdi: “Hāy uġru! Ben sana göstereyüm. Varup **(7)** düşmāna ḳul olup, benüm bu ḳadar beglerüm uġurlayasun. Şimdi de **(8)** benüm seyr ḳatıma girüp, bana ḳaṣd idersün. Bre cellād!” diyüp ḥayḳırduḳda, **(9)** ‘Ömer eyitdi: “Görün! Bunda ṣuç kimindür? Bir kāfirün söziyle **(10)** bunca yıllıḳ yārimdür, dimedün. ‘Irżım yıḳup belki öldürmek **(11)** istedün. İnṣāf mıdur?” didi. Ḥamza eyitdi: “Yoḳ olmaz! **(12)** Senden ḫayr gelmez. Her zemān böyle idersün.” didi. ‘Ömer **(13)** eyitdi: “Ḥoş, imdi beni bunda öldürirsün; ammā anda **(14)** beglerün aç ṣusız ölürler. Ṣoñra aḫiretde cevāb da virebilür misin?” **(15)** didi. Ḥamza eyitdi: “Sen anlar içün ġam çekme! **(16)** Ben anları buluram.” didi. ‘Ömer eyitdi. ‘Ömer eyitdi: “Yā iki **(17)** gündür ararsun. Niçün bulamadun?” didi. Ḥamza eyitdi: **(18)** “Ey Nābekār! Bunca zemāndan berü sen benüm ḳarındaşum iken **(19)** **[17a/1]** böyle idecek ne var idi?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Bārekallah! Hiç kendü itdügün işi bilmezsün. Ben Keyyūs didükleri **(2)** gidide aṣla imān eseri görmedüm. Bed aḫlāḳ olduġundan, **(3)** Ṣāh da bana eyitdi ki, iḥsāna ḥased idüp elümden almaḳ ister. **(4)** Üzerime sürdi ve hem senüñ nāmını yırtmaḳ istedi. Ben de **(5)** öyle eyledüm. Ne var idi, beni meydānda öyle pelīdün söziyle **(6)** dögmek istedün? Ol Keyyūs didükleri Deyyūs, **(7)** varup ṣınaru Baḥtek didükleri mel‘ūna: ‘Ḥamza’yı ben aldadup **(8)** yavuz renk virdüm. ‘Ayyār’un ḳoġdurdum.’ didi. Anlar da **(9)** vāfir ṣafālandılar. Ṣoñra beni ol dıraḫt üzerinde görüp **(10)** ḳatlime sa‘y eyledün. Ben sana neyledüm? Babanı mı öldürdüm? **(11)** Olur olmaz ṣuç içün adam mı ölür? Yarın ḳıyāmet **(12)** yoḳ mıdur?” diyüp aġlamaġa başladı. Bu maġlatayı ḫalīfe-yi İslām **(13)** ve Seyf-i zü’l-yezen ve Muḳbil vesā‘ir yaḳın olan beglerden **(14)** işidüp geldiler. Her biri, ‘Ömer’e acıyup: “Yā Ṣāḥibḳırān! **(15)** Öyle bir mel‘ūn içün, ‘Ömer’e bu ḳadar cefā çoḳdur.” **(16)** didiler. Ṣāḥibḳırān eyitdi: “Behey begler! Kim ister ana cefā **(17)** itmegi? Ammā ki ‘ırż-ı Ṣāḥibḳırān’ı vardur, güci yitmedigüne **(18)** **[17b/1]** ḳıyar, beni gönderir ẓann iderler. Bir de ol dilāver didi ki: ‘Ben Müslimān olurdum, bundan ötüri olmam.’ didügi gücüme **(2)** geldi. Murādum bir bahāne idecek yeri ḳalmasundur, ideyüm.” **(3)** didi. ‘Ömer eyitdi: “İmāna gelicek adam bahāne itmez. Murādı **(4)** olmayan böyle ider. Zīrā İslām’a gelicek adam bir iki ġalebe **(5)** gördükde İslām’uñ şerefiñ anlayup, ḥaḳḳına ḳā‘il olur.” **(6)** didi. Ḥamza, ‘Ömer’ün bendin alup, barışdılar. Ḥamza eyitdi: “‘Ayyār! **(7)** Yā sen Ṣāh’dan üç yüz altmış biñ altun aldun. Şimdi **(8)** isterse ne dirsün?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ben anuñ mükāfātın itdüm. **(9)** Keyyūs’ı senüñ pençenden ḳurtarup, Ṣāh’a götürdüm ve bir **(10)** yıllıḳ ‘ulūfe ḫizmetiñ edā eyledüm.” didi ve: “Hem Ṣāh rāżı **(11)** oldı. Ḫāce’yi ṣāhid ṭutdum. Da‘vā iderse, ḥāżır cevāb.” **(12)** didi. Ḥamza eyitdi: “İmdi ‘Ayyār, ṣaḳın bir daḫı böyle bahādıra **(13)** ulaşma!” didükde, ‘Ömer eyitdi: “Ḫayır olmaz! Ben bu emrini **(14)** ṭutamam. Yoḳ yire başın aġrıdursun. Meger beni bu ḫizmetden **(15)** ḳaldırasan; zīrā benüm ‘ırżum vardur. Kimi cā‘izemi virmez, **(16)** kimi nāmeyi yırtmaḳ ister. Ṣāḥibḳırān’uñ nāmesin yırtmış, dimekden **(17)** başım kesmek yegdir.” didi. Ḥamza gördi olmaz. **(18)** Gene eski ahd üzere İslām ‘alāmeti olan dilāverlere **(19)** **[18a/1]** böyle ḥaḳāret itmeye. Ḥamza eyitdi: “Hele ‘Ayyār, unutma bunı!

Varup Keyyūscı olduġun ziyāde gücime geldi.” didi. ‘Ömer **(2)** ‘Ayyār Ḥamza’nuñ boynuna ṣarılup: “Sulṭānum! Nice ḳābildür **(3)** senden ayrılmaḳ? Nihāyet bu da bir nezāketdür. Bir alāy kāfirleri **(4)** aldatmaḳ içün eyitdim. Yoḫsa sen beni redd eylesen **(5)** ben gene yüzce virmem; ammā anı da bilürem ki, sen de bensiz **(6)** olamazsun. Birbirimüzden ayrılmaẕuẕ. Meger ölüm ayıra!” **(7)** diyüp vāfir ‘arż-ı muḥabbet eylediler. İşiden begler de safālar **(8)** idüp, uyumayup ṣabāḥa ḳadar zevḳ eylediler. Çün **(9)** ṣabāḥ oldı. Ol maḥbūs olan dilāverlerün atların **(10)** ve adamların ḥāẕırladup eyitdi: “Yā Ṣāḥibḳırān! Ben varup **(11)** begleri getüreyüm. Yoḳ yire anlara cefā oldı. Ḥuṣūṣā dostumuz **(12)** ‘Ömer Ma‘dī, iki gündür yimek virmedüm.” diyüp revān **(13)** olup, ol ġāra geldiler. ‘Ömer Ma‘dī cümleden evvel feryād **(14)** idüp: “Bre ‘Ayyār! Ben senüñ neni aldum? Açlıḳdan bayıldum. **(15)** Bizüm ṣuçumuz nedür?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Nābekār! Daḫı ṣuçını **(16)** bilmez misin? Gördiñüz, Ḥamza cüz‘ī şey içün bana **(17)** ne ḳadar cefā eyledi. Siz ise ricā itmeyüp acımaz ḳodıñuz; **(18)** ammā hele bu ṣuçıñuz baġışladum. Ahd idün ki, böyle bir ḥāl **(19) [18b/1]** ẓuhūr iderse, cān ile dilek idesiñüz.” didi. Bunlar da ahd idüp, bir daḫı cümlemüz çalışalum.” didiler. Cümleden **(2)** evvel ‘Ömer Ma‘dī eyitdi: “Meded ‘Ayyār! Benüm dermānum ḳalmadı. **(3)** Enbāndan ekmek ḳurıcıḳları çıḳar yiyelüm. Yoḫsa ol dem **(4)** günāhun boynuna!” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ölürsen uġur olsun! **(5)** Hemān ṭasam ol olsun.” didi. ‘Ömer Ma‘dī eyitdi: “Bre kerem **(6)** eyle! Her ne ḳadar sevmez isek böyle itme.” didi. ‘Ömer eyitdi: **(7)** “Behey nābekār! Şimdi bunda olur olmaz şey ile ḳarnıñ **(8)** ṭoyursun. Bār-gāha varduḳda ol ṭa‘āmlardan yiyemezsün.” **(9)** didi. ‘Ömer Ma‘dī eyitdi: “Yiter cefā itdün, bu bana **(10)** kötekden ziyādedür. Hemān şimdi bana ṭa‘ām vir. Eger anda **(11)** varup, ṭa‘āmda cümlesin yimez isem başıma dök.” didi. **(12)** ‘Ömer gülüp bunların bendlerün alup, enbāndan ṭa‘ām çıḳarup, **(13)** ṭoyunca yediler. Gülüşerek maġaradan ṭaşra çıḳup, **(14)** andan süvār olup, bār-gāha gelüp, Ḥamza’ya buluşup **(15)** yirlerüne oturdılar. Lendühā baş ḳaldırup eyitdi: **(16)** “Yā Ṣāḥibḳırān! Olur olmaz kāfirden ötüri ‘Ömer’e cefā **(17)** itmen rāżı degülüz. Bize bile żararı doḳındı.” didi. **(18)** ‘Ömer Ma‘dī feryād idüp didi ki: “Yā Ṣāḥibḳırān! Keyyūs’dan **(19) [19a/1]** ötüri ‘Ömer’e cefā eylediñüz. Anun da güci bize yiter. İki gündür ṭa‘ām yimedüm. Ḳarnum ḳasıġum ne ḥāle varmışdur? İḥsān **(2)** eylen, ana uracaḳ tāziyāneyi bana urun. En ṣon bir gün **(3)** bu beni açlıḳdan öldürir.” didi. Begler daḫı gülüşdiler. **(4)** Ḥamza eyitdi: “Bu Nābekār-ı ‘Ayyār ḳavī ḥaşımdur. Az ḳaldı beni de size **(5)** ulaşdırayazdı. Hele ġāfil bulınmadum. Yoḫsa bugün **(6)** daḫı, açlıḳ çekerdiñüz.” didi. ‘Ömer Ma‘dī eyitdi: “Meded Server! Ḳo, **(7)** incitme! Nābekār bize ṭa‘ām yirine vāfir dinlik ḥāẕır eylemiş. **(8)** Ḥaḳḳı ḥuḳūḳ falān ber-ṭaraf …” didi. Ḥamza gülüp eyitdi: “‘Ayyār! **(9)** Beni de götürsen neylerdün? didi. ‘Ömer eyitdi: “Neylesem gerek? Ḳavi **(10)** yemīn virdüreydüm.” didi. “Ammā neyleyüm, olmadı. Siz bana **(11)** ġalebe eylediñüz.” didi. Begler eyitdi: “Hele biz ahdimüze ṭurduḳ.” **(12)** didiler. Ḥamza eyitdi: “Çünki bunları ḥabs itdün. Ya niçün **(13)** ṭa‘ām tedārik itmedün?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Behey Server! ‘Aceb **(14)** ḥāliñüz var, ṭaġ

başında ṭa‘āmı ḳanda bulayum?” didi. Ḥamza **(15)** eyitdi: “Hey ‘Ayyār! Senüñ ṭa‘āmuñ yanındadur. Nice biñ ‘askere **(16)** żiyāfet itmege ḳādirsün.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Yā Server! Ol **(17)** ḳudret ṭa‘āmıdur. Ben anı dostlaruma yidürirüm.” didi. **(18)** Ḥamza eyitdi: “Ya bunlar senüñ düşmānlarun mıdur?” didi**. (19) [19b/1]** ‘Ömer eyitdi: “Yoḳ Server, her biri cānumdan ‘azīzdür; ammā ol maḥalde olmaz ‘adāvet var idi. Lakin atlara ben bir **(2)** żiyāfet ḥāẓırladum idi; ammā gene ḳıyamadum.” didi. Ḥamza **(3)** eyitdi: “Naṣıl żiyāfet ide eydürsün? Aḳça virüp, bir şeyi **(4)** almazsun.” didi. ‘Ömer de aḳça ile almam; ammā ṭaġdan kesüp **(5)** getürmekde ḥīle zaḥmetdür.” didi. Ḥamza eyitdi: “Nedür ol? **(6)** Yoḫsa odun mı kesdün? Zīrā sen de ṭa‘ām da pişmişdür.” **(7)** didi. Lendühā gülüp eyitdi: “Behey Server! Bunuñ żiyāfeti ḳarın **(8)** ṭoyurıcaḳ nesne degüldür. Ma‘nevīdür.” didi. ‘Ömer Ma‘dī **(9)** eyitdi: “Eger Nābekār, ol żiyāfeti ideydün bir daḫı senüñ **(10)** ile barışmazduḳ.” didi. ‘Ömer ‘Ayyār eyitdi: “Eger Ḥamza bana **(11)** uraydı, ben de size ururdum.” diyüp gülüşerek **(12)** ‘ayş u nūşa başladılar. Şāh bu ḫaberi işitdükde ‘aẓīm ḳasāvete **(13)** düşüp eyitdi: “Olmadı, biz uşlanmaduḳ. Bir ‘ayyār **(14)** bize ol ḳadar işler ider, gene aldanıruz.” diyüp nice idiceklerin **(15)** bilmediler.

Ol gice geçüp ṣabāḥ olduḳda bu elem **(16)** ile otururken Şāh’a müjdeciler geldiler ki: “Şāh’um!” **(17) [20a/1]** Keylān-ı Zemīn sulṭānı, yüz biñ ‘asker ile gelüp irişdügin ḫaber virüp, elçiyi içerü aldılar. Şerbet içüp, nāmesin **(2)** ṣundı. Baḫtek alup, Şāh’a virdi. Şāh gözden **(3)** geçürüp dimiş ki: “Ey şehriyār! Çünki ben Keylān Şāh’um! Yüz **(4)** biñ dilāver ile geldüm ve bir ḳızum vardur. Çehre-zen **(5)** Bānū dirler ve Rüstem’lerün yolun keser. Hürmüz içün getürdüm**. (6)** Düşmān ile ber-ṭaraf olduḳda, dügün idelüm. Zīrā **(7)** güzellikde naẓiri yoḳdur.” dimiş. Şāh, Keylān Şāh’un **(8)** geldigine ḥaẓẓ eyledi; ammā ḳız aḥvālin işitdükde: “Meded! **(9)** Kimse ṭuymasun, gene Ḥamza’ya ḳısmet olur.” diyüp, nāmeyi oḳutmayup **(10)** dizi altına kodı. İçünde kimse ne olduġın **(11)** bilmedi. Baḫtek şübhelenüp: “İçinde bir gizli söz **(12)** vardur, vāḳıf olayum.” diyüp: “Şāh’um luṭf eyle! Ben de **(13)** bir göreyüm.” diyüp ricā eyledi. Şāh bilür ki Baḫtek ḥaẓẓ **(14)** ider. Nāmeyi elüne virdi. Baḫtek daḫı alup oḳudı **(15)** Bu ḥāle vāḳıf olup, ‘aẓim ṣafālar eyledi. Gene dizi **(16)** altına ḳodı. Rāvi meger, ‘Ömer de anda idi. Ol mektūb **(17)** āşikāre oḳumaduḳları içün şübhelenüp, sırra vāḳıf **(18) [20b/1]** olmaḳ içün bir ḥādim şeklinde Baḫtek’ün öñüne geldükde bir söz söyler**.** Ḳıyāsı idüp, ‘Ömer de ḫaber ala. Gördü ki gene dizi **(2)** altına ḳodı. ‘Ömer de hemān dizi altından ḳapdı: “Bre getür! **(3)** Neylersün anı?” didüklerinde, ‘Ömer eyitdi: “Ben de göreyüm, ne var anda?” **(4)** diyüp alup yürüyivirdi. Şāh, ‘Ömer olduġun bilüp, **(5)** Baḫtek’e eyitdi: “Bre hey la‘īn! Şimdi ne lāzım idi, anı benden **(6)** almaḳ?” diyüp öykesünden yumruḳ ṭokat ile girüşdi **(7)** buna. Aġzı burnı ḳanlara boyandı. Hele ricā idüp **(8)** barışdurdılar. Andan geçüp, yeründe ḳarār eyledi. Şāh **(9)** elçiye eyitdi: “Hele var Keylān Şāh’a söyle. Ḫoş geldi. **(10)** Ṣafā geldi. Ḳızun pek ṣaḳlasun, elünden aldurır.” didi. **(11)** Elçi daḫı varup Şāh’un cūvānların söyledi**.** Keylān Şāh **(12)** elem çeküp: “Benüm ḳızum yabanda yatmaz.

Diyārumda ben anı, her kime **(13)** olsa virürdüm.” didi. Hele irtesi gün Şāh’a yaḳın **(14)** geldükde ḳarşulayup ḳondurdılar. Keylān Şāh, hedāyesin **(15)** düzüp, Şāh’a gelüp, bulışup görişdiler. Şāh daḫı **(16)** ḳarşusunda yüriyüp, ‘aẕīm iltifāt eyledi ve üç gün żiyāfet **(17)** idüp, Baḥtek-i pelīd başladı ‘Ömer’den ve Ḥamza’dan şikāyet **(18) [21a/1]** itmeye başladı. Keylān Şāh’un bir vezīri var idi. Müzrek Ḥekīm dirler idi. Ziyāde meẕhebsiz idi. Baḥtek ‘aẕīm mizāç **(2)** alışdurup, pāk-i dost oldılar. Baḥtek, Müzrek Ḥekīm’ün bār-gāhına **(3)** vardı. Oturup muṣāḥabet iderken, Müzrek Ḥekīm **(4)** eyitdi: “Ol gün ne idi aṣlı? İşitdüm, Şāh senüñ ‘ırżın yıḳmış.” **(5)** didi. Baḥtek eyitdi: “Şāhıñuz Keylān Şāh’un kāġıdında ḳızını **(6)** medḥ eylemiş. Şāh daḫı Ḥamza’nuñ ḳorḳusından nāmeyi dizi altına **(7)** ḳodı. Ben de ne vardur diyüp, alup oḳudum. Aḥvāli bildüm. **(8)** Ben de dizüm altına ḳodum. Zīrā ‘Ömer dirler. Bir ‘ayyār vardur. Ṭuyacaḳ **(9)** olursa, Ḥamza’ya ḫaber virir. Ol nābekār-ı ‘arab ise ġayrı **(10)** ḳomaz, elbetde ele getürür. Böyle birḳaç oldı, Hürmüz’e **(11)** ḳız getürdiler, ol aldı.” didi. Müzrek Ḥekīm eyitdi: “Biz anı **(12)** ṣaḳladuḳ. Ḳanda bulur? Kāġıda ne ‘amel…” didi. Baḥtek eyitdi: **(13)** “Ḥamza ve ‘ayyārı nice ḳavī ḫaṣmıdur. Şāhımuzun bir ḳızun **(14)** aldı. Şimdi bir ḳızı daḫı yetüşdi. Gülfehr-i Tāc dirler. Nābekār-ı ‘Arab **(15)** ana da göz atdı. Almaḳ ister.” didi. Müzrek vezīr eyitdi: **(16)** “Ḳız şimdi büyük midür, ere yarar mı?” didi. Baḥtek eyitdi: **(17) [21b/1]** “Belī çoḳdan ‘āḳil olmuşdur. Bir ere varsa, evlādı bile olur. Nihāyet bunca yıldur Şāh’un cengden eli degmez ki, bir ere **(2)** vire.” didi. Müzrek-i la‘īn eyitdi: “Ya şāhıñuz ḳızun ele viricegüne **(3)** kendü alsa olmaz mı?” didi. Baḥtek eyitdi: “Nice ḳabil olur? **(4)** Kişi kendü evlādın ala.” didi. Müzrek eyitdi: “Ya niçün olmaz? **(5)** Siz kitābıñuz ḥükmin bilmez misüñüz. Gerçe bizüm şāhımuz puṭ-perest **(6)** olmaz; ammā ben āteş-perestiyem. Mecūsī **(7)** kitābında, kendü ḳızın almaḳ cā‘izdür. Hele bir maḥalli düşdükde **(8)** ben Şāh’a anladayum.” didi. Baḥtek-i la‘īn eyitdi: **(9)** “Hey diriġā! Ġāfil olup böyle cāhil ḳalmışam. İmdi **(10)** hemān göreyüm sizi, neyler isen eyle. Bu ma‘nāya muḳayyed ol, ṣevābda **(11)** bulun!” didi. Müzrek eyitdi: “Ḥayıf size! Nār-ı Nūr ḳulı **(12)** olup da bilmeyeseñüz. Emrini ṭutmayasıñuz. Anda içün, sizün **(13)** işiñüz ilerü gitmez. Nār-ı Nūr’a lāyıḳ olmazsıñuz.” didi. Baḥtek **(14)** bu sözleri işidüp, ṣafālar eyledi. Andan ḳalḳup bār-gāhına **(15)** gitdi. “Ha şöyle! Ben de ‘ömrümde bir meẕheb ṣaçı **(16)** buldum; ammā ḳıyās da bundan azġuncadur.” didi. Çünki **(17)** żiyāfet temām oldı. Keyyūs daḫı eyü oldı. Keylān Şāh **(18) [22a/1]** eyitdi: “Şāh’um! Hemān şimden girü ceng olsun.” didiler. Nūş-i Revān, nola, diyüp ceng nidāsın eyitdiler. İslām ‘ayyārları **(2)** işidüp, gelüp ḫaber virdiler. Şāḥibḳırān daḫı, nola **(3)** biz de ḥāẕıruz, diyüp emr eyledi. Yarın cengdür, diyüp **(4)** nidā olundı. Ol gün, ol gice iki ṭarafdan tedārikler **(5)** görülüp, muntaẕır oldılar; ammā ‘Ömer ‘Ayyār, Ḥamza’nuñ tenhāsına **(6)** varup gülerek eyitdi: “‘Arab! Gene sana müjdem **(7)** var; ammā arayup bulup, netīcesine vāḳıf olamadum.” **(8)** diyüp Baḥtek’den alduġı nāmeyi, çıḳarup virdi. Server **(9)** de müṭāla‘a eyledi. Ol Nigār’un vaṣfın işidüp, **(10)** tebessüm eyledi, bā‘de eyitdi: “Ey ‘Ayyār! Naṣībimüz ise ayaġımuza **(11)** gelür.” didi. “Ammā ya şimdi Bānū bu ‘askerde midür?” **(12)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Çoḳ

aradum; ammā bir ḫaber alamadum.” didi. **(13)** Server de, ḫoş nola, diyüp çünki ṣabāḥ oldı. **(14)** İki ‘asker alāt ḥarblerine müstaġraḳ olup, andan raḫşlarına **(15)** süvār olup, meydān kenārına gelüp, alāylar ṣāflar **(16)** baġlayup ṭurdılar. “‘Aceb bugün meydāna kim gire?” dirken **(17)** ol gün istedi ki, Keyyūs meydāna gire. Nā-gāh bir de anı gördiler ki, **(18) [22b/1]** iki ‘asker ortasından bir süvār ẓāhir oldı. Meydān ortasında bir miḳdār cevelān idüp, ‘arż-ı hüner gösterdi. **(2)** İki ‘asker ḫayrān oldılar. Andan ol süvār arḳasın **(3)** Nūş-i Revān’a virüp, yüzin İslām ṭarafına **(4)** döndürüp, na‘ra urup er diledi. Ṣāḥibḳırān, Muḳbil, **(5)** Zerrīn Kemer’e baḳup eyitdi: “Var ṣor, görelüm kimdür? Biz de **(6)** ana göre er gönderelüm.” didi. Muḳbil, nola, diyüp, varup **(7)** ol süvāra selām virdi: “Ey süvār! Ṣāḥibḳırān **(8)** sizlere selām idüp, nāmıñuzı su‘āl ider.” didi. Ol **(9)** süvār eyitdi: “Sen Ḥamza’nuñ nesisün?” didi. Muḳbil eyitdi: **(10)** “Ḳapucı başısıyam ve eski ḳullarından olduġum içün bizi **(11)** gönderdi.” didi. Ol süvār eyitdi: “Var Ḥamza’ya söyle, **(12)** benüm nāmum sīnemde yazılmışdur. Her kim arḳam yire getürür ise **(13)** ol bilür. Sīnem üzerine çıḳduḳda nāmum görür.” didi. **(14)** Muḳbil: “Nola sulṭānum! Varup söyleyüm.” diyüp gitmek istedükde **(15)** ol süvār eyitdi: “Çünki öyle bir Ṣāḥibḳırān’dan geldün. **(16)** Bāri boş gitme, gel.” diyüp bir zey-ḳıymet cevher **(17)** virüp: “Al şunı, ma‘zūr ṭut!” diyüp, ‘özür diledi. **(18) [23a/1]** Muḳbil ta‘accüb idüp, du‘ā iderek döndi. Emīr-i Cihān’a gelüp, ol süvārun cevābıñ söyledi ve ben ḳulına da bir cevher **(2)** iḥsān eyledi, diyüp gösterdi. Ḥamza gördi, biñ altun **(3)** deger, ol dilāvere taḥsīn eyledi: “Eyüce merd dilāvere **(4)** benzer; ammā ne ‘aceb kendün bildürmedi.” didi. ‘Ömer de **(5)** baḳup: “Nedür ol?” didi. Muḳbil eyitdi: “İşte Ṣāḥibḳırān **(6)** cevāb getür diyüp, ḫizmete gönderdi. Ol niḳāb-dār **(7)** bana bir gevher virdi.” diyüp gösterdi. ‘Ömer’ün ‘aḳlı gitdi: **(8)** “Yā Ḥamza! Evvel bu aṣıl ḫizmet benüm idi. Ben ṭururken **(9)** ne lāzım idi anı göndermek? İşte gör, bir ṭoġrı **(10)** cüvān getürmege ḳādir olmadı. Böyle ḥālde başḳa **(11)** ṣan‘at vardur. Beni göndermek gerek idün.” didi. **(12)** Ḥamza eyitdi: “Ḳorḳaram murādun cerrārlıḳdur.” didi. ‘Ömer **(13)** eyitdi: “Ḫayır cerrārlıḳ itmem; ammā kendü mürüvvetünden virürse **(14)** almamaḳ olmaz.” didi. Ḥamza, nola var sen de git bir ḫaber **(15)** getür. didi. ‘Ömer’de kendüne ziynet virüp gitdi. **(16)** Varup selām virdi. Ol niḳāb-dār eyitdi: “Merḥabā! **(17)** Ḫoş geldün. Ne ḫaber?” didi. Zīrā ‘Ömer’ün de vaṣfın **(18) [023b]** işitmiş idi. Gördükde bildi. ‘Ömer de tekrār du‘ā idüp: “Ey dilāver! Ṣāḥibḳırān size ben ḳulun gönderdi. Sizün **(2)** ismiñüz ve murādıñuz nedür?” su‘āl eyledi. “Demüñ gelen murād **(3)** üzere cevāb viremedi. Şimdi ben geldüm. Bir ḫoşça **(4)** cevāb olup, götürem didi. Ol süvār eyitdi: “Kim benüm **(5)** arḳam yire getürür, ol vaḳt ismüm bellü olur. Ne var **(6)** bunda bilinmeyecek?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ne güzel eyü cevāb. **(7)** Ṣuç ol ġulāmda imiş. Sizün kināyī cevābıñuzı fehm **(8)** idüp, anladamamış.” didi. Ol süvār eyitdi: “Var **(9)** imdi, Ḥamza’ya söyle. Gelsün, biraz anuñ ile de söyleşelüm.” **(10)** didi. ‘Ömer de gördi ki hiçbir nesne virmedi. ‘Ömer de **(11)** başladı ayaġına baḳup, eyvāh şevḳ ile ziyādece ṣıçramışum, **(12)** pābucum sökülmiş.” didi. Ol süvār duydı ki, **(13)** bu da iḥsān ister. Hiç muḳayyed olmayup, acımaz

ḳodı. **(14)** ‘Ömer gördi, gene olmadı. Āḫır eyitdi: “Sulṭānum! Ol gelen **(15)** ġulāma cevāhir iḥsān imişsiñüz didi.” Belī itdük**. (16)** Ẓāhir evvel gelen ḥürmetlü olur, ṣoñra gelen olmaz.” didi. **(17) [24a/1]** ‘Ömer de: “Hāy meded! Ben evvel gelmek gerek idüm. ‘Acaba ol güherden daḫı var mı?” didükde, “Vardur, neylersün?” didi. **(2)** ‘Ömer eyitdi: “Sulṭānum! Birini de bize virseñüz olmaz mı?” didi **(3)** ve hem ol nice du‘ācı oluruz.” didi. Ol süvār gördi: **(4)** “Olmaz, zīrā ‘ayyār özge cerrārdur.” Bir eyü cevāhir de **(5)** ana virdi. ‘Ömer begenüp eyitdi: “Bārekallah! Ne tuḥfe güher **(6)** olur? ‘Ömrün ziyāde olsun sulṭānum; ammā bir hemşire-zādem **(7)** vardur. Nāmuna Ebū’l-Fettāḥ dirler. Ziyāde fettāndur. **(8)** Benüm ise ana muḥabbetüm ġālibdür. Şimdi yalvarır, elümden **(9)** alur. Hemān bunda sundum ki, ḳalur.” didi. Ol süvār **(10)** eyitdi: “Ya nice olsun, dirsün? Bundan murād nedür?” **(11)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Sulṭānum! mürüvvetine nihāyet yoḳdur. **(12)** El-iḥsān bi’t-temām dimiş. Ḫāceler! İmdi, ol ḳuluñuzı **(13)** daḫı sevindürün.” didi. Ol süvār gülüp: “Ne ‘aceb ‘ārsız **(14)** ‘ayyār imişsün. Al da, var git.” diyüp, çıḳarup **(15)** bir güher daḫı virdi. ‘Ömer şād olup dönüp, Ṣāḥibḳırān’a **(16)** gelüp, ol güheri gösterdi. Ebū’l-Fettāḥ **(17) [24b/1]** eyitdi: “Dāyı sulṭān! Ẓāhir biri bizümdür.” didi. “Belī, senüñçün yüz ḳızardsam [10] gerek idi. Sende varsa baña vir.” didi. Hamza: “Nābekār-ı ‘Ayyār! Ol[11]……. ……. ……. ……. **(2)** ‘Ömer Ma‘dī eyitdi: …….. ……. ……. Muḳbil’e **(3)** bir virüp, sana iki virsün. Uġurlamışsun yāḫūd **(4)** enbāndan çıḳardun.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey şikem-ḥāre! Nice **(5)** ḳābil yalan söylemek?” didi. Ḥamza eyitdi: “Hele neylersen **(6)** eyledün. Ol süvārı ḥaḳladun; ammā sana ne cevāb virdi?” **(7)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Cevāb gene evvelki cevābdur; lakin sana ġāliba **(8)** muḥabbeti ziyāde; ancaḳ zīrā var söyle, Ḥamza gelsün, biraz anuñ **(9)** ile söyleşelüm.” didi. Dilāver-i ‘ālem daḫı, bundan renk **(10)** alup, hemān bī-ḳarār olup, ‘Aşḳar’ı sürüp, ‘azm-i meydān **(11)** eyledi. Yaḳın gelüp, selām virdi. Ol süvār eyitdi: **(12)** “Sen kimsün, yoḫsa şarḳ-ı ‘arabda meşhūr olan Ḥamza mısın?” **(13)** didi. Server eyitdi: “Belī, ne ḫoş bildiñüz. Ya sizler kimsiñüz? **(14)** Niçün namıñuz söylemezsiñüz? ‘Aynī dilāverān oldur ki, **(15)** herkes kendüni ta‘rīf idüp, nāmın beyān ider. Tā bileler ki, **(16)** iṣbād-ı vücūd itmiş kimse midür? Herkes meydānına **(17)** girüp, ceng itmeye. Busıñuz, evza‘ıñuz ḳā‘ide-i dilāver-āne **(18)** muġāyir ancaḳ.” didi. Bānū eyitdi: “Yā Ḥamza! Ben **(19) [025a]** ḳā‘ide falān bilmezem. Hemān er isen, ḥamle eyle ve erlik göster. Andan ṣoñra ḳā‘ide görelüm. Ẓāhir siz Ṣāḥibḳırān’sıñuz**. (2)** Biz de anda içün geldük ki, senden ḳā‘ide ögrenelüm.” **(3)** didi. Ḥamza, ‘Ömer’e baḳup eyitdi: “Ṣaḳın şol Keylān Şāh’un **(4)** duḫteri olmasun?” didi. ‘Ömer: “Bilmem.” didi. “Ammā dimekde ol **(5)** bunda yoḳdur, daḫı gelmemişdür; yāḫūd Şāh’un sarāyındadur.” **(6)** didi. Ḥamza eyitdi: “Yoḳ ‘Ayyār, sen ḫod żamīr-şinās **(7)** geçinürsün; ammā bunda ḫaṭā eyledün. Zīrā bunda merdānelik **(8)** nişānı var. Ya oldur ki bir ġayrı duḫter olmalı; ammā

[10] Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi: 26b/9.
[11] Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi: 26b/10.

hele kim **(9)** olursa olsun." diyüp eyitdi: "Ey niḳāb-dār evvel ḥamle **(10)** itmek ʻādetüm degüldür. İmdi, eger murādun ceng ise, ḥamleyi **(11)** sen idersün." didi. Ol süvār eyitdi: "İmdi ḥāẓır **(12)** ol!" diyüp el nīzeye urup, aḫşam olınca ceng itdiler**. (13)** Çünki dönmek lāzım geldükde Ḥamza eyitdi: "Ey niḳāb-dār! Her zār **(14)** āferin sana! Bugün benüm ile eyü aḫşam olınca ceng eyledün**. (15)** Zīrā herkesün kārı degüldür benüm ile yekāyek ceng itmek. **(16)** Bāri kendün bildirseñüz olmaz mı?" didi. Bu kerre ol süvār **(17)** yüzinden, bir miḳdār niḳābı giderdi**.** Server görince **(18)** ʻaḳlı gideyazdı. Ḥadd-i zātında, bu Keylān Şāh'un ḳızı **(19) [25b/1]** Çehre-zen Bānū idi. Tā vilāyetinden berü, Ḥamza'nuñ vaṣfın işidüp, gönül virmiş idi. Nice mülāḳāt oluram **(2)** diyüp, fikr iderdi**.** Çünki babası ṣefere çıḳdı. "Elüme **(3)** eyü bahāne girdi. İşte bu kerre murādıma vāsıl oluram." **(4)** diyüp babasına: "Ben de senüñ ile bile giderem." diyüp **(5)** ricā eyledi. Keylān Şāh: "Nola gidelüm, hem seni Hürmüz'e **(6)** virüp, yedi iḳlim şāhına ḥışm oluruz diyüp, **(7)** māʻnen berāber getürmiş eyle." Çünki gelüp Şāh'a murādın **(8)** iʻlām idüp, Şāh daḫı ḳızun ʻarablardan ṣaḳınsun**, (9)** didükde, Keylān Şāh daḫı ṭaġ ardında bir miḳdār **(10)** ʻasker ile, anda ḳomuş idi. İşte Bānū gelüp kendün **(11)** ʻarż eyledi ve gördi ki Server daḫı kendüne gönül **(12)** virdi: "Ey dilāver! Beni isteyüp dilersen ardımca **(13)** gel." diyüp raḫşın sürüp, bir cānibe gitdi. Ḥamza 'Ömer'e **(14)** baḳup: "'Ayyār! Var Lendühā'ya söyle, yirüme otursun. **(15)** Ben şol süvārı varup göreyüm; ammā saḳın bunıñ **(16)** ḳız olduġun kimseye söyleme! Göreyüm nice olur?" **(17)** didi**.** 'Ömer de, nola buyırun, diyüp Server, Bānū'nuñ **(18) [026a]** ardınca gitdi; ammā berüden çünki iki ʻasker aḫşam olduġun bilüp, dönüp ḳondılar.

İki ṭarafdan Ḥamza'nuñ **(2)** cengin söyleşirler idi. 'Ömer de gelüp Lendühā'ya, **(3)** yerüme otursun**,** didügin söyledi**.** Lendühā da geçüp **(4)** sām ṣandalyesinde oturdı. Herkes oturduḳda **(5)** Lendühā eyitdi: "Ṣāḥibḳırān, ol süvārın cenginden **(6)** ʻāciz degüldür. Ben gördüm cümle ḥamlesin āsān **(7)** menʻ iderdi. İstese çoḳdan alurdı **(8)** ve şimdiye ḳadar düşmān ardınca gitdügi yoġıdı. **(9)** 'Aceb şimdi ne ḥāl oldu ki, böyle ʻādete muḫālif **(10)** iş eyledi?" didi. Begler eyitdiler: "Bilmezüz, elbetde **(11)** bir aṣlı vardur, ḫaber aluruz." didiler. 'Ömer de küffār **(12)** ʻaskerine gelüp, gördi. Anlar da dönüp, Şāh'un **(13)** dīvānına cemʻ olup, Keyyūs geçüp Rüstem ṣandalyesinde **(14)** oturmış. Keylān Şāh daḫı, Nūş-i Revān'uñ yanında **(15)** muṣāḥabet iderler. "'Aceb ol kim ola?" **(16)** didiler. "Kimi şöyle ki, böyle." didi. Baḥtek eyitdi: "Kim olursa **(17)** olsun. Nār-ı Nūr'un luṭfudur. Bugünlük bizi bunuñ **(18) [26b/1]** şerrinden ḳurtardı. Böligi Ḥamza'yı helāk ide idi." didi. Çünki Server Nigār'un ardınca gitdi**.** Orman **(2)** geçüp bir ṭaġun içine girdi. Bir de gördi, ol ṭaġdan **(3)** bir cānib-i ṣaḥrā, bir ḳızıl aṭlasdan bār-gāh ḳurılmış. **(4)** Bir de gördi ki biraz kimseler Emīr'i görüp ḳarşu **(5)** geldiler: "Ḫoş geldin Server! Bizleri Bānū gönderdi**. (6)** Buyırun didiler. Meger Bānū bār-gāhına gelüp ḫizmet-kārlarına **(7)** eyitdi: "Ardımca bir süvār geliyor. Ḳarşu **(8)** varup, alup getürün." dimiş idi**.** Bu kerre ḳarşulayup, **(9)** alup getürdiler. Ḥamza bār-gāh öñüne geldükde**, (10)** 'Aşḳar'dan inüp nīzesin yire ṣoḳup, 'Aşḳar'ı bende **(11)** eyledi. "Ṣaḳın da

yanına varmayın, sizi helāk ider." **(12)** didi. Andan bār-gāh ḳapusından girüp gördi ki, **(13)** Nigār-ı ʻālem ceng libāsın çıḳarup, bizüm libāsların **(14)** giyüp, cennetden çıḳmış ḥūriye dönmüş. Dürlü dürlü **(15)** cevāhire ġarḳ olmuş, cemāli āfitāba benzer. Bī-niḳāb **(16)** ḳarşu gelüp: "Ey dilper-i ʻālem! Ḫoş geldün, ṣafā **(17)** geldün!" diyüp ayaġına düşdi. Server ḳomayup: **(18) [27a/1]** "Ey nāzenīnüm! Niçün böyle idersün? Bizi günāha ḳodun." diyüp, ḳucaḳlayup baġrına başdı. Emīr-i Cihān eyitdi: **(2)** "Ey nigār-ı ʻālem! Luṭfuñuz mezīd olsun; ammā luṭf idüp **(3)** ḫaber vir, ḳanġı baġın gülisün ve ne diyār güherisün?" didi. **(4)** Bānū eyitdi: "Server! Ben cāriyen, Keylān Şāh'un ḳızıyam. Adıma **(5)** Çehre-zen Bānū dirler. Tā vilāyetimüzden sizün nāmıñuz işidüp, **(6)** muḥabbet eyledüm. ʻAceb nice görsem cemālin? diyüp, ḥasret çekerdüm. **(7)** Hele ṭālimüm yār olup, Şāh ṭarafından atama nāme **(8)** geldi. Ol da gidicek oldı. Ben de bile gideyüm, diyüp **(9)** ricā eyledüm. Āḫır sözüm ḳabūl idüp, bile getürdi ve ceng **(10)** itmeden murādum, sizün ile āşinālık idi. Şükür murāduma **(11)** irdüm. Cemālün ile müşerref oldum. Ġayrı ölürsem de ġam **(12)** degül. İmdi luṭfuñuzdan ricā iderem ki, beni cāriyelige kabūl **(13)** idesiñüz." didi. Emīr-i Merdān şād olup: "Cān u baş **(14)** üzerine! Tek sen beni ḳabūl eyle!" diyüp tekrār ṣarıldılar. **(15)** Server eyitdi: "Ey Nigār! Yüri imdi, gidelüm. **(16)** Böyle yabān yirde ne ararsun?" didükde, Bānū eyitdi: **(17)** "Ẓāhir giderüz; ammā ey Server! Keyyūs ile cengiñüz ber ṭaraf **(18) [27b/1]** olsun, andan gidelüm." didi. Āḫır meclis̱ ḳurup, ʻişrete başladılar. Temcīd zemānı olınca, ṣafālar eylediler; ammā Server **(2)** ne gidebilür ve ne ḳalabilür. Āḫır anda ḳaldı; ammā **(3)** irtesi gün ṣabāḥ oldı. İki ʻasker yirlerinden ṭurup, **(4)** raḫşlarına süvār olup, alāylar ve ṣāflar baġlayup, meydān **(5)** açılduḳda, ʻÖmer'ün gözi dört olup, Ṣāḥibḳırān gelmedi. **(6)** "Keyyūs meydāna girdükde, kim cevāb virür?" diyüp, ḳaṣāvete **(7)** düşdi; ammā çünki meydān açılduḳda Keyyūs'a, meydāna **(8)** girdiler: "Ḥamza bunda yoḳ kime meydāna gireyüm? Ġayrı **(9)** adam girsün, görelüm. Belki Ḥamza gelür, ben de göreyüm, hele **(10)** biraz ceng olsun." didi. Andan alāy çavuşları **(11)** nidā idüp, her kim ceng ʻarżusın dilerse, meydāna **(12)** girsün." didiler. Keylān Şāh ʻaskerinden ʻAbdu'l-Ḳahhār-i Keylānī, **(13)** meydāna girüp, er ṭaleb eyledi. İslām beglerinden **(14)** İstefenos-ı Yunānī, meydāna girüp, berāber olup, cenge **(15)** başladılar. İstefenos, ʻAbdu'l-Ḳahhār'a oḳ ile bir zaḫm **(16)** urdı. Anı görüp, ʻAbdu'l-Cebbār meydāna girdi. **(17)** Zaḫm-dār oldı. Birbiri ardınca, Keylānīlerden on beş **(18) [28a/1]** dilāvere zaḫm urdı. Keylān Şāh, ol ḥāli görüp, ġayrete gelüp, hemān ʻazm-i meydān eyledi. İstefenos'a **(2)** muḳābil olup, bir faṣıl eyü ceng eylediler; ammā İstefenos, **(3)** oḳ atmada māhir idi. Ana da bir zaḫm urdı. **(4)** Keyyūs anı görüp, ġażaba geldi. Göre şol nābekārı! **(5)** Ben sana göstereyüm." diyüp, raḫşın sürüp, İstefenos'a **(6)** muḳābil oldı. "Ey nābekār! Erlik daʻvāsın idersün. **(7)** Nedür bu miḥnet alātı ile ceng idersün? Ġayrı alātun **(8)** yoḳ mıdur?" didi. İstefenos eyitdi: "Yā Keyyūs! Ya sen **(9)** niçün ol muḫālif nīzeyi ḳullanursun? Ẓāhir senün de ġayrı **(10)** alātun yoḳ mı? Ammā sen nīzede meşhūrsun, ben de tīrendāzlıḳ **(11)** ile meşhūram." didi. Keyyūs eyitdi: "Ḫoş! İmdi **(12)** ben nīzeyi elüme almayam, senüñ gider

elünden tīr ü kemāne. Gürz **(13)** ile ceng idelüm.” didi. İstefenos: “Nola?” diyüp, el **(14)** gürze urup, cenge başladılar. Birḳaç ḥamle ḫaṭā **(15)** geçdükden ṣoñra, Keyyūs, zeber-dest mel‘ūn idi. Bir gürz **(16)** şöyle urdı ki, bu da gürzin berāber virdi; ammā gürz **(17) [28b/1]** gürzden ḳayup, arḳaya alduḳda, ‘aḳıl dā‘iresinden çıḳup, raḫşın bu yanuna ḳūça düşdi. Keyyūs, meydān başına **(2)** varup, tekrār üzerine gelüp, İstefenos’un kemerine el **(3)** urup, ḳapıcaḳ maḥalde, Ḥamza irişüp, ol ḥāli görüp, **(4)** bir na‘ra şöyle urdı ki, meydān ṣarṣıldı. Şāh: “Bre **(5)** nedür ol?” didükde, Baḥtek eyitdi: “Bellü ya, Ḥamza geldi. **(6)** Nār-ı Nūr ḥışmına uġrasun.” didi. Berüden ‘Ömer’de **(7)** ḳarşu varup: “Ey Server! Bu naṣıl gelişdür?” didi. **(8)** Emīr-i Cihān eyitdi: “Neyleyem? Ḥaşım ḳavī, ḳoyuvirmez, ne var, **(9)** nedür, noldı?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ḫayr bir nesne yoḳ, hemān **(10)** yetiş! İstefenos’u ḳurtar.” didi. Ḥamza’dur. Tekrār na‘ra **(11)** urup: “Ey nābekār! Çek elün andan, işte ḥaşım da benüm.” **(12)** didi. Keyyūs daḫı el çeküp, Ḥamza cānibine teveccüh eyledi. **(13)** Berüden ‘Ömer de, İstefenos’ı meydāndan çıḳardı. Keyyūs, **(14)** Ḥamza ile berāber olup, Server selām virdi. Ol da ‘aleyk **(15)** alup: “Ḫoş geldün dilāver! Giceden berü ḳanda **(16)** idün?” didi. Ḥamza eyitdi: “Dün bunda ol süvārīler **(17)** ceng eyledüm; ammā alup yürüyivirdi. Ben de kimsün **(18) [29a/1]** didüm. Bilmek dilersen, ardımca gel!” didi. “Ben de varmasam, ḳorḳdı dirler diyüp bunda gitdüm.” didi. Keyyūs eyitdi: **(2)** “Ya nice oldı? Öldürdün mi? Yalñız geldün yoḫsa ol sana **(3)** ġālib mi oldı? Elünden ḥīle ile mi ḫalāṣ oldun?” **(4)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey Deyyūs! Bu su‘ālden murādun nedür? **(5)** Sen kendü başın gör ki, Ḥamza’nuñ pençe-i ḳahrından ḳurtulasun. **(6)** Buna Ḥamza dirler, çoḳ sencileyin ṭonuzın boynuzın **(7)** ḳırmışdur.” didi. Keyyūs, ziyāde elem çeküp: “Ey ḥīlekār ‘ayyār! **(8)** Ne yüz ile söylersün? Sen iki yüzlüsün, ḳanda varsun? **(9)** Bugün biri beş aḳça virse, bunca yıllıḳ efendüni **(10)** terk idersün. Bu ḳadar filori alup, Şāh’a ḳul oldun. **(11)** Aldadup, gene alup, yürüyivirdün. İmdi senden hiç **(12)** kimseye vefā gelmez.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey ḥarām-zāde! Münāfiḳsun! **(13)** Sen ki beni, efendüm ile ġammazlıḳ idüp çekişdürdün.” **(14)** Hiç ben efendümi terk ider miyüm? Ol senüñ sözün ile **(15)** bir miḳdār bana cefā eyledi. Ben de biraz istiġna eyledüm. Sana görelik **(16)** gene barışdum ve ulūfe aldum ise, seni Ṣāḥibḳırān’ımuñ **(17) [29b/1]** elünden ḳapup ḳurtardum. Eger ben ḳurtarmasam, çoḳdan cehenneme giderdün; zīrā sende İslām nişānesi yoḳdur. **(2)** İmdi, yüz biñ daḫı virsen, ol ḫizmetüñ mükāfātı **(3)** olmaz.” didi. Emīr-i Merdān gülüp: “Dilāver! Ferāġat ile **(4)** ‘Ömer, Ḥamza’dan ġayrı kimseye ḳul olmaz; ammā dilāver, ben ḥīle **(5)** bilmem. Ol süvār bir ḳavī ḫaşmıdur. Rast geldüm, daḫı ayırd **(6)** olmadum. Şimdi meydānda seni buldum, gündüz senüñ **(7)** ile gice anuñ ile tā ayırd olınca ceng iderem.” didi. **(8)** Keyyūs bunı işidüp, kendü kendüne eyitdi: “Ne dimek **(9)** gündüz benüm gibi adam ejderhāsıyla ceng ide, yorulmaya **(10)** da, gice varup bir ḫaşım ile daḫı ceng ide?” didi. **(11)** Andan Ṣāḥibḳırān eyitdi: “Ey Keyyūs! Ol nīze ile ḥamle **(12)** eyle! İşte evvel gördün miḳdārını.” didi. Deyyūs **(13)** ḳaḳıyup, el nīzeye urup eyitdi: “Ey nābekār-ı ‘arab! **(14)** Bildüm ki zevālin yaḳın geldi; zīrā kendün ṭālib oldun.” **(15)** diyüp, ol yedi ṭoylu nīzeyi elüne alup, at başın **(16)**

çevirüp, meydān virüp, andan sürüp, mīzān yirüne **(17)** geldükde bir nīze ṣundı. Server siper ile çarpup **(18) [30a/1]** men‘ eyledi. Yan yana geçüp gitdiler. Keyyūs baş ṣalup ḳıyās iderdi ki, kendünüñ nīzesi redd olunmaz; ammā kendü didigi **(2)** olmadı. Bir daḫı urdı, gene Ḥamza redd eyledi; çünki üç **(3)** ḥamlesin Ḥamza men‘ eyledi. Andan na‘ra urup: “Yā Keyyūs! **(4)** Nīze öyle urılmaz, er isen sen de men‘ eyleyüp, ‘Aşḳar’a **(5)** meydān virüp, ḥışm ile irişüp, nīzeyi semek ile bir nīze **(6)** öyle urdı ki, Keyyūs diledi ki, siper ile çarpup men‘ eyleye; **(7)** ammā Ḥamza’nuñ nīzesi siperün orta āyinesine nice doḳındı **(8)** ise orta āyinesinden geçüp, sīnesine yüridükde **(9)** Keyyūs, hāy, diyüp vücūdın uġurlayınca, nīze kemer üstünden **(10)** uġurlayup, cebe ve cūşun ḫalḳların sökerek geçüp gitdi; **(11)** ammā siper, nīzenüñ ucında ḳaldı. Keyyūs gördi ki, ḳoltuḳ **(12)** altı balıḳ aġı gibi açılup, cebe ḫalḳaları zemīne ṣaçıldı. **(13)** Baş ṣalup: “Eyvāh! Biz de cihānda kendümüzi er ṣanurduḳ; **(14)** ammā neler varmış.” diyüp ḫayrān oldı. Andan yekāyek **(15)** cenge başladılar. Gāh nīze cānistān ile ve gāh gördi girān **(16)** ile aḫşam olunca ceng eylediler. Görenler taḥsīn iderdi. **(17)** Çünki aḫşam oldı, gene bulışalum, diyüp döndükde ‘Ömer, **(18) [30b/1]** Ḥamza’nuñ öñüne düşüp, diledi ki bār-gāha getüre. Server at başın çevirüp eyitdi: “Var ‘Ayyār, Lendühā’ya söyle. Yerümde **(2)** otursun ve hem beglere selām eyle.” didi. ‘Ömer laṭīfe idüp: **(3)** “Behey Server! Böyle nice bir ceng idersün. Ḳarşunda Keyyūs gibi **(4)** ḫasmuñ var, eger bugün gelmeseñ idi beglere fenā virirdi. **(5)** Bāri erken gel.” didi. Ḥamza eyitdi: “Nola ‘Ayyarān Şāh! İlle **(6)** gelürem.” diyüp gitdi; ammā Keyyūs eyitdi: “‘Acaba kimün ile ceng **(7)** ider? Gidüp göreyüm.” diyüp Ḥamza’nuñ ardına düşüp **(8)** gitdi.

Berüden ‘Ömer de, Lendühā’ya gelüp Ḥamza’nuñ selāmıñ **(9)** degürüp: “Daḫı ol süvār ile ayırd olmamış; ammā Keyyūs daḫı **(10)** şerrine vāḳıf olup, bilmek içün ardına düşüp **(11)** gitdi. Ġāfilen Ṣāḥibḳırān’a bir elem virmeye, ben de gideyüm.” **(12)** diyüp bād-ı ṣarṣar gibi ardına düşüp ‘Ömer de gitdi; ammā **(13)** begler Ḥamza’nuñ gitdügine melūl oldular. ‘Ömer de yolda gördi ki, **(14)** Keyyūs gidiyor. Ḥamza’nuñ ḫaberü yoḳ, hemān ‘Ömer orman **(15)** arasından gidüp, Keyyūs’un öñin alup, bir çoban **(16)** şekline girüp, bir tepe üzerine oturup, ḳavāl **(17)** çalmaġa başladı; ammā Keyyūs, ‘Ömer’ün öñüne geldükde ‘Ömer de **(18) [31a/1]** ḳavālın pek pek çalmaġa başladı. Keyyūs: “Bre çoban! Berü gel, sana ṣorıcaġum var.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ḳorḳaram ḫarlu ḥarīfe **(2)** benzemezsün.” didi. Keyyūs eyitdi: “Gel ḳorḳma! Ḥālā ben yedi **(3)** iḳlim sulṭānınuñ pāk-i taḫt pehlivānıyam.” didi. ‘Ömer eyitdi: **(4)** “Hāy sulṭānum! Ol Deyyūs didükleri sen misin? Ṣaḳın **(5)** yalan söyleme!” didi. Keyyūs eyitdi: “Bre yoḳ, hey adam! Yalan **(6)** söylemem, berü gel.” didi. ‘Ömer gene ḳavāl çalmaġa başladı. **(7)** Keyyūs eyitdi: “Bre hey çoban! Berü gel, senden bir şey **(8)** istemem. Sana birin su‘āl iderem.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ne bileyüm **(9)** gāhī ḫarāmīler bizi ṭutup, aḳçamı alup, ḳoyunum daḫı alurlar. **(10)** Anda içün ṣapa yirlerde gezerem, ṣaḫraya inmem.” didi. **(11)** Keyyūs eyitdi: “Oraları ṭursun; ammā bu aradan bir ṣarı **(12)** atlu geçdi mi?” didi.

‘Ömer eyitdi: “Geçdi; ammā yavuz keskin **(13)** atı var, senüñ atun ṭurġun.” didi. Keyyūs eyitdi: “Hāy! **(14)** Benüm atum da yaḫşidür; ammā ana irişmez. İmdi ne ṭarafa gitdi? **(15)** Benüm ḳulaġızam ol, sana çoḳ filori vireyüm.” didi. ‘Ömer **(16)** eyitdi: “Benüm ḳoyunum var, bıraḳmam; lakin şol ṭarafa gitdi.” **(17)** diyüp bir ḫilāf yol gösterdi. Keyyūs eyitdi: “Bre yabāna **(18) [31b/1]** söyleme, gel!” didi. ‘Ömer eyitdi: “Var yoluna git, yoḳsa ben çoban oġlu çobanam. Beni öldüremezsün; ammā şunda **(2)** bir serkeş çoban çaġırıram, gelür seni deste çöp ile **(3)** döger.” didi. Keyyūs neylesün? Çoban bu, yüksekde eli irişmez. **(4)** Hemān eyitdi ki: “Ey çoban! Ben sana laṭīfe iderem, gel kerem **(5)** ile bana delīl ol. Bār-gāha varduḳda, sana çoḳ iḥsān **(6)** iderem.” diyüp yalvarmaġa başladı. “Zīrā ḥaşmum ḳaçdı. **(7)** Ardından yetişemedüm.” didi. ‘Ömer de aşaġı inüp: “İmdi **(8)** gel ardımca!” diyüp, öñüne düşüp gitdi. Keyyūs’ı bir dar **(9)** yire getürdi. Andan ṣapanuñ elüne alup, bir ṭaş ḳoyup, **(10)** ṣallanmaġa başladı. Keyyūs eyitdi: “Nedür ol?” didi. ‘Ömer eyitdi: **(11)** “Ṭaş terāzisidür, aġırın yigin ṭarṭaram.” didi. Keyyūs **(12)** eyitdi: “Ya ṭartup neylersün?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Biz çobañuz, **(13)** bunuñ ile ceng iderüz.” didi. Keyyūs: “Ya senüñ **(14)** ḥaşmun da kimdür?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Evvelā şimdi senden büyük **(15)** ḥaşmum yoḳdur. Eger cānuñ kendüne gerekse ṣoyun, atuñ **(16)** ṭonuñ bana vir, başunı ḳurtar. Eger ‘inād idersen, ölince **(17)** dögerem seni.” didi. Keyyūs eyitdi: “Bre yabāna söyleme! Ben Keyyūs **(18) [32a/1]** olam da, sencileyin bir çoban beni ṣoya. Ölmeñ yegdür. Düş öñime, yoḫsa şimdi seni öldürürem.” diyüp **(2)** el tīr ü kemāne urdı. ‘Ömer’ün elünde ṭaş ḥāẓır, nice **(3)** atdıysa gögsinden urdı. Keyyūs āh idüp, iki bükildi. **(4)** “Neylersün çoban? Ben de seni ṣaġ ḳor mıyum?” diyüp **(5)** üzerine sürince, bir ṭaş daḫı atup oḳ ṭutan elinden **(6)** urdı. Oḳ yay elünden düşüp, elin oġmaġa başladı. **(7)** Bir ṭaş da atınuñ ḳafāsına urup, at yıḳılup helāk **(8)** oldı. Keyyūs: “Piyāde gideyüm.” didi. ‘Ömer öñün alup: “Nereye **(9)** bre gidi? Ṣoyun esbābların vir, yoḫsa seni helāk **(10)** iderem.” didi. Keyyūs eyitdi: “Bre çoban! Gel böyle itme, **(11)** ṣoñra elümden ḳurtulamazsun. Ḥuṣūṣā bu vilāyet **(12)** Nūş-i Revān’uñ degül midür? Belki sen de bir ḳulunuñ çobanısan. **(13)** Ḳorḳmaz mısun, Ṣāh ṭuyarsa seni degül, belki efendüni **(14)** bile öldürür? Sencileyin çoban ḳullanduġı içün…” **(15)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Boynuzını ḳırayum senüñ de ve Ṣāh’unun da. **(16)** Eger benüm ġayrıdan elemüm olaydı, senüñ yanına gelmez **(17)** idüm. İmdi gör ḥālini. Sana iyilik ile ṣoyun didüm. **(18) [32b/1]** Sözüm ṭutmazsun.” diyüp ṣapan ṭaşını yaġmur gibi yaġdırmaġa başladı. Keyyūs ḳaçayum ṣandı, olmadı. Ṣıçrayagördi **(2)** olmadı, āḫır ‘āciz olup eyitdi: “Ey çoban! Dīnini **(3)** seversen bana amān vir!” didi. ‘Ömer de ṭurdı. Keyyūs **(4)** eyitdi: “Behey adam! Ne ‘aceb merḥametsüz ḥarīfsün. Sana ḳandan **(5)** ṣataşdum? Ḳulaġuzlıḳdan geçdüm. Bāri kemerüm al, nice **(6)** filori ider.” diyüp kemeri virdi. ‘Ömer kemeri alup: “Yoḳ, **(7)** şimden girü olmaz, ṣoyun!” didi. Keyyūs eyitdi: “Bre hey **(8)** çoban! Daḫı ne istersün? İşte kemerüm aldun ya, ḳaftanı nice **(9)** vireyüm? Çabalāḳ ‘askere nice varılur? Zīrā adımuz büyükdür. **(10)** Bāri atımuñ üzerinde olan raḥtı da al, ol da ne ḳadar **(11)** filori ider.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Yabāna söyleme! Anlar çoḳdan

(12) benüm oldı, ṣoyun!” diyüp gene ṭaşa ṭutdı. Keyyūs eyitdi: **(13)** “Hāy Nār-ı Nūr ḥışmına uġrayacaḳ! Bāri tācumı da al. Ḳoyuvir **(14)** beni, varayum gideyüm.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ṣoyun da, var **(15)** ne nereye gidersen git!” didi. Keyyūs eyitdi: “Hāy oldı bize **(16)** olıcaḳ.” diyüp çıḳarup ḳaftanı da virdi. “Gideyüm.” **(17)** didükde ‘Ömer eyitdi: “Dur bre gidi! Nereye gider?” didi. **(18) [33a/1]** Keyyūs eyitdi: “Daḫı ne ḳaldı, vireyüm.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Gömlegi de vir, ḳorḳma üşümezsün. Sana çoban kepesi **(2)** vireyüm.” didi. Gömlegi de çıḳarup virdi, gene gitmek **(3)** istedükde, ‘Ömer: “Ṭur! Nereye gidersün?” didi. Keyyūs eyitdi: **(4)** “Daḫı ne istersün?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ṭonu da vir, zīrā uçḳur **(5)** ḥürmetlü ancaḳ.” didi. Keyyūs eyitdi: “Bre ne yabāna söylersün? **(6)** Uṭ yirüm açılu, ‘ayıbdur gel ferāġat eyle!” didi. ‘Ömer de ben **(7)** senüñ ‘ayıbunı bilmem. Tīz çıḳar!” didi. Keyyūs: “Yā Nār-ı Nūr! Bu ne **(8)** ḥāldür, başuma geldi?” diyüp gördi ki, virmese öldürür. **(9)** Bedeninde bir ṣaġ yiri ḳalmadı. Çıḳarup ṭonı da virdi. **(10)** Andan eyitdi: “Yarın ben de seni ṭutdurup, gör ki nice **(11)** iderem?” diyüp bir elin öñüne ḳoyup, bir elin ḳoyup giderken **(12)** ‘Ömer gene ṣapana el urup öñin aldı: “Ey nābekār! **(13)** Ne söylersün? Tīz ḥelāl eyle diyüp, ṭaşa ṭutdı. **(14)** Keyyūs, ‘üryan dibelik bedeni acıyup ṣıçramaġa **(15)** başladı. “Bre nābekār! Ḥelāl olsun, ḳo beni kendü ḥālüme.” **(16) [33b/1]** diyüp eşekler gibi çıġırdı. ‘Ömer eyitdi: “Yoḳ, sen bana kin itdün. İntiḳām almaḳ murād idersün, bir ḥoşça ḥelāl eyle. **(2)** Beni inandur.” diyüp öñüne geçdi. Urdı, ṭaş arḳaya **(3)** geçdi. Urdı, ṭaş ṣaġına geçdi. Urdı, ṭaş ṣolına **(4)** geçdi. Urdı ṭaş, mel‘ūn acısından kendüni çalılara **(5)** urup, dibelik vücūdın paraladı. ‘Ayyār-ı Cihān, ol ḳadar **(6)** dögdi ki, ‘aḳlı gidüp, yıḳılup, meyyit gibi oldı. Zīrā **(7)** muḳaddem ‘Ömer’i ṭutup, helākine ḳaṣd eyledigünden ötüri, **(8)** ‘Ömer’ün ziyāde kīni var idi. Furṣat arardı ki, intiḳām **(9)** ala. ‘Ömer gördi, Keyyūs yıḳıldı, artuḳ ḥareket itmez **(10)** oldı. ‘Aceb öldi mi ṣol pelīd diyüp, varup biraz **(11)** silküp ṣarṣdı. Gördü ki dünden ölmüş. ‘Ömer eyitdi: **(12)** “Eyvāh! Nice olur ḥāl? Artuḳ şimden girü Ḥamza benüm **(13)** ile barışmadan ḳaldı. Hāy kāfir gidi! Ne ‘aceb ḳaba **(14)** ḥarīf imiş.” diyüp: “Bre nice oldun? Aç gözini!” deyegördi, **(15)** olmadı. Yirinden deprenmedi. “Başun cehenneme **(16)** uġur olsun, ne olmaḳ iḫtimāli vardur? Bir zemān **(17) [34a/1]** terk-i diyār iderüz; ammā ṣunı bir yere gömsem, bu ḥāl duyulmasa.” diyüp Keyyūs’ı arḳasına urup, bir ḳumsal **(2)** yire getürüp, teber ile ḳavmi ḳazup, bunı gömeḳodı; **(3)** ammā bu ḥāl, gice ve ḳatı idi. Zīrā aḫşam cengden dönüp, **(4)** ḳondılar idi. ‘Ömer andan ṣoñra ardılarına **(5)** düşüp gitdi, yetişdi. Ay aydınlıḳ idi. ‘Ömer eyitdi: **(6)** “Şimden girü iş bitdi. Ḥamza’nuñ ardınca varup **(7)** neyleyem? Şimdi bana gücenür. İmdi ol ḳız ile ṣafāda **(8)** olsun, biz de biraz şevḳ ile yorġunluġum gitsün.” diyüp, **(9)** ol ṭaġ eteginde yatdı; ammā rāvi eydür, meger ol arada **(10)** Ṣāḥibḳırān ol ḳız ile biraz ‘işret idüp, ba‘de yatup **(11)** uyudılar. Emīr-i ‘Arab, bir ‘acāyib vāḳ‘a görüp, uyanup **(12)** gözün açup gördi. Aydınlık ṣabāḥ ṣandı, ḳalḳup **(13)** giyündi ve eyitdi ki: “Ey Bānū! Şöyle bir vāḳ‘a gördüm. **(14)** Ma‘zūr olsun, gene ḫizmet baḳıvirüp göreyüm. **(15)** ‘Askerde ne var; zīrā ḳarşumuzda Nūş-i Revān pehlivānı **(16)** Keyyūs gibi ḳavī ḥaşımlar var. Şāyed bir ḫaṭā olmasun.” **(17) [34b/1]** didükde

Bānū eyitdi: “Nola Server, buyırun hemān, her ḳanda isen ṣaġ olun. Şimden girü sen benümsün, ben **(2)** senün.” diyüp ‘Aşḳar’ı çekivirdi. Andan Bānū’ya **(3)** vedā‘ idüp gitdi. Nā-gāh Ḥamza! Ol araya yaḳın **(4)** geldükde ‘Aşḳar’ı sehīl urdı. ‘Ömer bengleyüp uyandı. **(5)** Ay aydın baḳup gördi gelen Ḥamza’dur. “Amān şol **(6)** ‘Arab’a bir renk vireyüm.” diyüp, ol ṭaġın biründe vāfir **(7)** giñ kemükleri var idi. Tīz varup, getürüp baş **(8)** ucına ayaġı ucına dikeḳodı. Andan kendüni bir abdāl **(9)** ṣūretine ḳoyup, enbāndan bir çırāḳ çıḳarup, öñüne **(10)** ḳodı. Eline bir tesbīḥ alup çatır çatır çekmege başladı. Andan **(11)** Ḥamza ol araya gelüp, baḳup ol boynuzlı mezārı görüp, **(12)** ta‘accüb eyledi. “İki gündür ben bu aradan gelüp **(13)** giderem. Hiç böyle mezār görmedüm; yoḫsa yolu mı yanıldum?” **(14)** diyüp, gelüp ‘Ömer’e selām virdi. ‘Ömer de ‘aleyk **(15)** aldı. Ḥamza eyitdi: “Dede sulṭān! Bu yatān ere kimdüler?” **(16)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Bu yatān ere Yatāġan Dede dirler ve hem **(17)** gürbüz dilāverdür.” didi. Ḥamza eyitdi: “Ben bu aradan **(18) [35a/1]** birḳaç def‘ā gelüp geçerüm, görmedüm.” didi. ‘Ömer de var ise erenleri inkār idersün, eger ‘itiḳādun kemālünde ise **(2)** nezīrün vir.” didi. Ḥamza eyitdi: “Aydede! bunuñ nezīri **(3)** ne ḳadardur?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ne ḳadar olduġı mu‘ayyen **(4)** degüldür. Hemān her kişi yanında olanı virür, bir ḥabbe alaḳomaz. **(5)** Eger virmez ise bu Yatāġan er ana himmet eylemez. **(6)** Belki ḥışm ider; ammā bir adam cümle varını virse, ol da **(7)** ana biñ ḳat ‘ivaż ider, ṣaġlıġında size adāḳ ne ḳadardur?” **(8)** diyüp su‘āl olunduḳda neye ḳādir olursa, yanında **(9)** olanı cümlesin virüp, gitsün.” diyüp buyırdı. “Hemān **(10)** neye ḳādir isen, yanında olanı cümlesin virüp gitsün, **(11)** deyü buyırdılar. Hemān siz de yanıñızda olanı virün.” didi. **(12)** Ḥamza eyitdi: “Sizün adıñuz nedür?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Kemāl Dede **(13)** dirler. Bu kişinüñ velī olmasına sebeb bu olmuş ki, bir evliyāya **(14)** rast gelmiş. Bu da sizcileyin bir bahādur imiş. Hemān **(15)** üzerinde olan cümlesin virüp, ṭonun gömlegün **(16)** bile virüp dımdıẓlaḳ ḳalu. Öyle itmekle, **(17)** fi’l-ḥāl bu mertebeye irişdi. İmdi, her kim daḫı **(18) [35b/1]** bunuñ tīz nezīrün virirse, tīz murādına irer.” didi. Ḥamza eyitdi: “Behey Dede Sulṭān! Siz bunı yavuz uçurdıñuz; **(2)** ammā bu vilāyetlere gidüp gelen adam çoḳdır. **(3)** Hiç biründen Yatāġan Er nāmını da işitmedük. Siz bunı **(4)** nereden peydāh itdiñüz?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Behey! Kerem kānī **(5)** bu kişi ġāyet erenlerdendür. Gāh görinür gāh görünmez. **(6)** Yüz yıldan berü yaturmış, bilen erenleründen öyle **(7)** işitdükdi.” Ḥamza eyitdi: “Āferin Kemāl Dede! ‘Aceb düş **(8)** ta‘birün bilür misiñüz?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ḫayır, ben senüñ **(9)** didigün degülem. Çoḳ su‘āli ḳoman, adaġın **(10)** virüp gidün. Evliyā size himmet eylesün.” didi. Ḥamza **(11)** eyitdi: “Behey Dede Sulṭān! Derdün aḳçadur, ẓāhir virürüz; **(12)** ammā fikr iderem ki, bu diyār, kāfir vilāyetidür. Bunda **(13)** evliyā olmaḳ maḥaldür. Ḳorḳaram bu mezārı sen peydāh **(14)** eyledün. Ṣaḳın bir kāfir ölisi getürüp, bu araya **(15)** gömmeyesün?” didi. ‘Ömer de gönlinden eyitdi: “İşte **(16)** gerçek aṣıl evliyā sensün.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey dilāver! **(17)** Ne ‘aceb söz söylersün? Besbellü münkersün; ancaḳ hemān **(18) [36a/1]** viricegün vir de, var uġurun ḫayr olsun. Kişi ‘itiḳād ile beter, ‘itiḳād ile yiter.” didi. Ḥamza da **(2)** gördi olmaz, Kemāl Dede maḥrūm

olmasun diyüp, **(3)** bir üç altun virürken Keyyūs'un 'aḳlı başına gelüp, **(4)** ḳımıldamaġa başladı. Ḥamza ol ḥāli görüp: "Hāy **(5)** abdāl! Nedür bunuñ aşlı? Evliyān dirildi gibi." didi. **(6)** 'Ömer eyitdi: "Ẓāhir çoḳ dil uzatdıñuz, ol da kendün **(7)** bildürmek ister. Adaġun bıraḳ da var git; yoḫsa **(8)** şimdi size żararı doḳınur." dirken bu kerre āh idüp, **(9)** ḥareket eyledi. Ḥamza: "Eyü temāşā!" dirken ḳum içünden çıḳup **(10)** oturavardı. Tekrār āh idüp: "Ey çoban! Taḥḳīḳ bildüm ki, **(11)** sen 'Ömer 'Ayyār imişsün. Zīrā bu işe senden ġayrı **(12)** kimse ḳādir degüldür. Baḥtek'ün sözün ṭutmadum. Ol **(13)** bana vaṣf itmiş idi; ammā dīnüñ 'aşḳına, Ḥamza'yı seversen **(14)** bana yiter cefā eyledün. Ḳıyma bana." didi. Ḥamza, eyü seyr, **(15)** diyüp ḫayrān oldı. Baḳup gördi bir tufāne **(16)** ḥarīf. Yüz göz belürsüz olmuş ve vücūdında ṣaġ **(17) [36b/1]** yiri yoḳ. 'Üryān, dımdızlaḳ bir ḥarīf. Ḥamza eyitdi: "Bre! Kime söylersün? Kimsün?" didi. Keyyūs baḳup, Ḥamza'yı **(2)** bildi. "Hāy dilāver! Ben Keyyūs'um. Gör 'ayyārun beni ne **(3)** ḥāle ḳodı? Nem var ise virdüm, gene elünden ḳurtulamadum." **(4)** didi. "Āḫır 'aḳlum gitmiş, beni öldi, diyüp **(5)** böyle yire gömmiş." didi. Ḥamza eyitdi: "Bre cāẕu olmayasun. **(6)** Yanuma yaḳun gelme seni öldürürem." didi. Keyyūs **(7)** eyitdi: "Ḥāşā ben cāẕu degülem, Keyyūs'um, eger inanmazsan **(8)** şuna ṣor." didi. Ḥamza diḳḳatle baḳup gördi ki, **(9)** 'Ömer 'Ayyār'dur. "Bre Kemāl Dede! Gel berü göreyüm, bu ḫizmet **(10)** itdügün 'azīz kimdür?" didi. 'Ömer eyitdi: "Bre ḥarīf! Ne **(11)** ṣorarsun? İşte ṣora ṣora ḥarīfi diritdün. Buna Cabalāḳ **(12)** Abdāl dirler. Adaġın vir de, var git. Ol 'azīzi **(13)** ben gene yirine götüreyüm." didi. Ḥamza bī-iḫtiyār güldi. **(14)** "Ey Nābekār! Bu ne işdür ki itdün?" didi. 'Ömer de gülüp **(15)** Ḥamza'nuñ rikābına ṣarılup: "Valla Server, Sözin ṭoġrısı **(16)** budur ki, bu gidi, sizi bana öldürtmek istedi. **(17)** Ol günden berü nā-kīnüm var idi. Böyle renk **(18) [37a/1]** virdüm. Aḫşamdan gördüm, sizün ardıñuza düşdi. Varup bir ḫāṭā ide, nice ṭurayum didi." didi. **(2)** Ḥamza eyitdi: "Behey 'Ayyār! Ṭutalum 'ahd imişsün, bu ḳadar **(3)** itmek ne lāzım idi?" didi. 'Ömer eyitdi: "Yā Ḥamza! Ben sana **(4)** żarar olıcaḳ yirde nice itmeyüm ḳıblemi?" didi. Ḥamza **(5)** eyitdi: "Olmuş olıcaḳ, bāri cümle esbāblarun virüp, **(6)** maḳāmına ilet. Yoḫsa senüñ ile bir ṣofraya el ṣunmam **(7)** ve yanuma getürmem." didi. 'Ömer de neylesün, ḫoş nola **(8)** vireyüm; ammā bizüm emegimüz nice olur, didi. Ḥamza eyitdi: **(9)** "Ya ne emek eyledün?" didi. 'Ömer eyitdi: "Göre idün, ben buna **(10)** ne ḫizmetler eyledüm." didi. Ḥamza gördi, Keyyūs aġlar. Ḥamza **(11)** dönüp Keyyūs'a eyitdi: "Ey pehlivān! Ya sen benüm ardıma **(12)** niçün düşdün?" didi. 'Ömer eyitdi: "Allah senden rāżı **(13)** olsun, ana ṣorun. Ben de bu ḳula ḳā'ilem. Zīrā bu gidi **(14)** merdāne geçinür, ḥīlesi olmasa ardıñuza düşmez idi." **(15)** didi. Keyyūs eyitdi: "Server, murādum varup, ol süvār **(16)** ile cengiñüz seyr itmek idi." didi. "Ammā bu Nābekār'un **(17) [37b/1]** bana ġareżi var imiş. Anı bahāne eyledi." didi. Andan 'Ömer de bunuñ tācın ḳaftanuñ virüp, sā'ir alātuñ **(2)** ṭursun, çādır da al." didi. Ḥamza eyitdi: "Ṣaḳın bir ḥoşça **(3)** getür, ṣoñrasın bilürsün." didi. Andan Ḥamza gitdi. 'Ömer de **(4)** yüri gidelüm." didi. Keyyūs eyitdi: "Ey 'Ayyār! Ya benim raḫşum **(5)** yoḳdır. Nice gideyüm? Yayan yürümege dermānum yoḳdır." **(6)** didi. 'Ömer eyitdi: "Ey nābekār! Ya ben seni

arḳam ile götüricek **(7)** degülem. Ḳal imdi bunda, ben varup giderem.” didi. **(8)** Keyyūs eyitdi: “Yoḳ olmaz, ṣoñrasından Ḥamza’ya şikāyet **(9)** iderem.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey nābekār! Ya ben sana bincek ḳanda **(10)** bulayum?” didi. Keyyūs eyitdi: “Ḳanda bulursan bul, atum **(11)** öldürmegi bilürsün. Elbetde beni götürmegi de bilürsün.” **(12)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Eyü derde uġraduḳ. Köpegi öldüren **(13)** sürür, dirler. Meger gerçek imiş, diyüp, biraz bu arada **(14)** ṭur. Varayum göreyüm, ola ki şol vādide bir raḫş bula **(15)** idüm.” diyüp gitdi. Bir köye gelüp gördi, vāfir ṣıġırlar **(16)** ṭurur. ‘Ömer fikr idüp, şol mel‘ūna bundan eyü **(17)** bincek ḳanda bulayum, diyüp içinden birin sürüp, **(18) [38a/1]** getürdi. “İşte bunı buldum. Binersen ḫoş, binmez isen sen bilürsün.” didi. Keyyūs neylesün, anda ḳalur ise **(2)** bu ḳadar vücūdında yara beresi var. Düşüp bir yirde **(3)** ḳalur. Bār-gāhına düşüp, kendüne timār itmek ister. Nā-çār **(4)** olup ol gāve bindi. Çekilüp gitdiler. Gün ṭoġarken **(5)** ‘asker kenārına geldiler. ‘Ömer de bir ışlıḳ çaldı. **(6)** Şākirdleri ve ḫalīfeleri işidüp geldiler. Zīrā işāretin **(7)** bilürler idi. Besbellü Sulṭān-ı ‘Ayyār, anuñ bir ḫizmeti **(8)** var, diyüp, bir yüz ‘ayyār ḳadar cem‘ oldı. ‘Ömer eyitdi: **(9)** “İşte aḥvāl şöyle oldı. Tīz birer sāz bulın Keyyūs’ı, **(10)** Şāh dīvānına bir eyü şenlikler ile götürelüm.” didi. **(11)** Anlar da nola diyüp, kimi def, kimi dünbelek, kimi ẓurna, kimi **(12)** neyi, kimi ṣanṭur, kimi kemān, kimi ḳanbur, kimi saz, kimi söz, her biri **(13)** bir dürlü çalġı peydāh eyledi. Esbābların alup, bir at **(14)** çulı delüp, boġazına geçürdiler. Çulı dürlü ṣadālı **(15)** ziller ile ṭonatdılar ve başuna birer ḳulāç, iki boynuz **(16)** ṭutdılar idi. Dürlü boya ile boyadılar ve yüzine **(17)** daḫı boya sürüp, bir ‘acāyib ṣūrete ḳodılar. Keyyūs **(18) [38b/1]** eyitdi: “Bre nedür bu itdigün? Ben Deccāl miyüm? Neylemek istersün?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Eñ ṣon İslām’a gelür pelīd **(2)** degülsün. Sizi ben ṣoyınca ḳadar ne zaḥmet çekdüm. Ḥamza **(3)** esbābların vir didi, virdüm. İmdi emegüm żāy‘ **(4)** mi olsun? Bu yüzden Şāh’ı ḥaḳlaram; ammā ṣaḳın ben **(5)** Şāh’ı ḥaḳlayup oradan gitmeyünce kendüni bildürme. **(6)** Yezdān ḥaḳḳıçün seni ḳatl iderem. Ḥamza beni redd iderse **(7)** itsün. İşte ‘Ayyār’a ola şānınuñ ḥāli budur.” didi. **(8)** Keyyūs neylesün, nola, didi; ammā gönlinden: “Ne ġarīb **(9)** derde uġradum, bir sözden ötüri, bu ḳadar ‘ırż **(10)** eksiklügi oldı. Erenler içünde yüzüm ḳalmadı.” didi. **(11)** ‘Ömer de gözlerine birer āyīne yapışdurdı. Andan arḳasına **(12)** bir büyük çalı bağladı. ‘Ömer’ün elünde dinlik, **(13)** bu ṭarīḳ ile ‘askere geldükde, bir şamata ḳopdu ki **(14)** olmaz. Hāy oyuncılar gelmiş; ammā heybetlü adamları **(15)** var. Kimisün eydür, kimi de siz naṣıl adamlarsıñuz, dirler. **(16)** ‘Ömer de: “Görmez misüñüz pehlivānlar? Oyuncılarız ve büte **(17)** **[39a/1]** ‘acāyib kūhī dirler. Ḳaf ṭaġınuñ eteginde ele getürdüm; ammā çoḳ zaḥmet çekdüm.” dir idi. İmdi oynadun görelüm, **(2)** didiler. ‘Ömer eyitdi: “Yoḳ ‘ādet degüldür. Evvel Şāh’a **(3)** oynayup hünerimüz gösterelüm, ṣoñra siz de görürsiñüz.” **(4)** didi. İşte gitdükçe maġlata büyüyüp, Şāh’un ḳulaġına **(5)** gitdi. “Bre nedür ol?” didükde, Serhenkler eyitdiler: **(6)** “Şāh’um! Bir bölük oyuncılar geldi; ammā ġarāyib adamlar **(7)** olur. Şöyle ki, bu āna gelince ḳadar görilmiş şey degüldür. **(8)** İçleründe bir dīv öküze binmiş ‘acāyib kūhī dirler **(9)** imiş. Ḳaf ṭaġınuñ eteginde ele getürmişler ve hünerleri **(10)** çoḳ imiş.”

didiler. Şāh vesā‘ir erbāb-ı dīvān bunı **(11)** işitdükleründe yirleründen ṭurup, varun getürün, **(12)** didiler. Varup getürmege gitdiler. Bār-gāhun eteklerin **(13)** ḳaldurdılar. ‘Ömer de bu ḳadar ‘ayyār ile her biri bir **(14)** ‘acāyib ṣūret ile geldiler. Ellerinde birer saz, dizildiler. **(15)** Baḥtek ve Şāh, böyle masḥaralıġı görince gülmege başladılar. **(16)** Ḫāce, Baḥtek’e eyitdi: “Hele çoḳ gülme, ṣoñra aġlarsun.” **(17) [39b/1]** didi. Baḥtek eyitdi: “Bre yüri şuradan, ey nābekār yezdān-perest!” didi. Şāh işāret eyledi. Bunlarun **(2)** başı kimdür, didükde ‘Ömer’i çaġırdılar. ‘Ömer de geldi. **(3)** Şāh su‘āl eyledi: “Siz ne ṭā‘ifesiñüz ve nereden **(4)** gelürsiñüz?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Şāh’um! Yoldan gelürüz. **(5)** Hemān hünerimüzi temāşā idün.” didi. Şāh da, diyen, **(6)** idi: “Hüneriñüz ‘arż eyleyün, görelüm.” didi. ‘Ömer eyitdi: **(7)** “Şāh’um! Evvelce iḥsān eyleyün, biz de şevḳ ile oyun **(8)** oynayalum, ṣoñra murād üzere oyun olmaz ve iḥsān **(9)** daḫı görilmez; zīrā bizüm oyunımuz ġayrılara benzemez. **(10)** Bu dünyāda görilmiş degüldür ve hem ‘ādetimüz, **(11)** iḥsānı evvel aluruz.” didi. Şāh buyırdı, varup **(12)** ḫazīne-dārlar bir kise altun getürüp virdiler. **(13)** ‘Ömer de du‘ā idüp, andan ‘ayyārlara işāret eyledi. **(14)** Her biri elleründe olan sazları çalup, bir şamata **(15)** eylediler ki, ol vādiler velvele ile ṭoldı. Birbirine **(16)** uymaz uṣūl yoḳ. Şāh da bu naṣıl hünerdür, **(17) [40a/1]** ṭurın der; ammā kime söylersün, kim işidür? Keyyūs’un altında olan cāmūs ürküp, ḥob ḥob ṣıçramaġa **(2)** başladı. Serhenkler çaġırup: “Bre ṭurun!” didükde, **(3)** ‘Ömer işāret idüp ṭurdılar. Şāh eyitdi: “Nedür bu **(4)** şamata? Hüneriñüz hemān bu mıdur; yoḫsa daḫı var mıdur?” **(5)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Biz de hüner çoḳdır. Böyle **(6)** hüner gördigüñüz yoḳdır; lakin alātlarımuz bunda yoḳdır, **(7)** urup getürelüm.” diyüp gitdiler. Keyyūs ġayreti ‘ārī **(8)** bıraġup, na‘ra urup, bir kerre silkindükde üzerinde **(9)** olan ziller gūnāgūn ṣadālar virdi. Erbāb-ı dīvān **(10)** gülmekden bayıldılar. Keyyūs eyitdi: “Benüm ḥālime merḥamet **(11)** itmeyüp gülersiñüz.” diyüp zārī dārī aġladı. Baḥtek **(12)** ve Şāh vesā‘irleri Keyyūs’ı bilüp kendüleründen geçdiler. **(13)** Şāh buyırdı, Keyyūs’ı alup ḥamāma getürdiler, yıḳayup **(14)** andan üzerine libāslar giydürüp, timārına meşġūl **(15)** oldılar. Ba‘de Şāh, Baḥtek’e yıḳup: “Ey mel‘ūn! Bunuñ **(16)** daḫı ḥāli ma‘lūm oldı. Gör ki bir ‘ayyārun elünden **(17) [40b/1]** neler çekerüz.” diyüp ġam-gīn oldılar.

Ammā Sulṭān-ı ‘Ayyārān çünki Keyyūs’dan bu ḳadarca intiḳām aldı, andan bār-gāh-ı Süleymān’a **(2)** gelüp yirinde oturdı. Meger Ṣāḥibḳırān **(3)** daḫı, beglere Keyyūs ile ‘Ömer’ün mācerāsın ḥikāyet iderdi. **(4)** Begler de gülüşüp: “Āferin! ‘Ayyār elleri var olsun, kāşke **(5)** ol mel‘ūnı öldürmiş olaydı, elünden ḳurtulurduḳ.” **(6)** dirlerdi. Çünki ‘Ömer geldi. Ḥamza eyitdi: “Neyledün? **(7)** Keyyūs’ı Şāh’a teslīm eyledün mi?” didi. “Nāmum yā Ṣāḥibḳırān! **(8)** ‘Aceb ta‘ẓīm ile getürdüm.” diyüp olan vaḳ‘a ḥāli beyān **(9)** eyledi. Ḥamza başun şalup: “Ne yamān ḫaşım olursun.” didi. **(10)** Bir zemāndan ṣoñra Ḥamza, gene Lendühā’yı yirine ḳoyup raḫşına **(11)** süvār olup, ‘Ömer’i öñüne ḳatup, ‘azm-i Bānū idüp gitdiler. **(12)** Çünki Bānū’ya geldükde, Bānū bunları ta‘ẓīm ile bār-gāhuna **(13)** getürüp, mecliş ḳurup oturdılar. Bir zemān bāde-nūş **(14)** idüp, Ṣāḥibḳırān, Keyyūs ile ‘Ömer’ün mācerāsın

Bānū'ya **(15)** bir bir beyān eyledi. Bānū-yı 'ālem vesā'irleri gülmeden **(16)** bayıldılar. 'Ömer'e hezār taḥsīn eylediler. Server-i 'ālem eyitdi: "Ey **(17)** Bānū-yı 'ālem! İmdi gitmek ḫayırlıdur." didükde Bānū eyitdi: **(18) [41a/1]** "Emīr, Ṣāḥibḳırān'undur. Ben cāriyen daḫı söylesem gerekdür?" diyüp hemān ḳalḳup, bār-gāhlarun bozup, cümle cihāz ile **(2)** ve ḫādimlerün ve cāriyelerün alup Serā-perde-i Süleymān'a **(3)** geldiler.

Rāvi eydür. Bu ḫaber küffāra irişdükde, **(4)** Keylān Şāh ve gerek Nūş-i Revān 'aẕīm melūl oldılar. **(5)** Neylesünler? Elleründen ne gelür? Emīr-i 'Ālem emr eyledi. Ṭabl-ı **(6)** şādmānı çaldurup, şenlikler eylediler. Şāh ve Baḫtek **(7)** elemünden 'ayş oldılar. Āḫır Baḫtek murdār aġzın **(8)** açup, Şāh'a eyitdi: "Şol ḳızun Gülfehr, bu ḳadar **(9)** zemāndur bir ere virmedün. 'Āḳıbet anı da bugün yarın **(10)** elünden alur, baḳaḳalursun." didi. Şāh: "Nice idelüm? **(11)** Ḥamza'nuñ ḳorḳusından kimseye iḳrār idemedüm; ammā şol **(12)** ceng, ber-ṭaraf olup Ḥamza, Ḥicāz'a gitdükde, ġayrı göz ḳarārdup **(13)** bir ere vireyüm." didi. Çünki dīvān ṭaġıldı. **(14)** Baḫtek-i la'īn, Keylān Şāh'uñ vezīri Müzrek-i mel'ūnı **(15)** tenhāsına çaġırup eyitdi: "Sen geçende şöyle bir herze **(16)** yidün. Nār-ı Nūr meẕhebinde, kişi kendü ḳızun almaḳ olur **(17) [41b/1]** didün, gerçek olur mı?" didi. "Belī āteş-perest kitābında olur." didi. Baḫtek eyitdi: "Bunı bir ṭarīḳ, Şāh'a anladup **(2)** 'aḳluna sindirmelisün." didi. "Ammā şimdi olmaz, **(3)** ḳorḳaram, 'Arab diyüp, ana da bir cengāl atar. Bu ceng **(4)** olsun da anuñ tedārigün görelüm." diyüp, ol iki şeyṭān **(5)** birbiriyle söyleşüp, müşāvere eylediler. Andan bunlar eyitdiler ki: **(6)** "Ḥamza ile nice ceng itmek ḳābildür? Keyyūs da ḫasta; ammā ṣaġ **(7)** da olsa başa çıḳamaz. Şimdi Ḥamza ṣafāsında ġāfil **(8)** iken bāri şeb-ḫūn idelüm. Temām maḫallidür." diyüp, ol **(9)** iki ḫarām-zādeler, Keylān Şāh'a gelüp müşāverelerün **(10)** bildürdiler. Keylān Şāh eyitdi: "Ma'ḳūl eylemişsiñüz, **(11)** varın bu ḫāli Şāh'a bildürün." didi. Anlar da Nūş-i Revān'a **(12)** gelüp, Şāh'ı da uydurdılar, andan 'asker içünde **(13)** adamlar ṣalup, aḫfādun cümlesin āgāh eylediler; ammā **(14)** Ebū'l-Fettāḥ-ı 'Ayyār anda idi. Bu ḫāli duyup bildükde, **(15)** tīz gelüp, Ḥamza'ya bildürdi. Emīr-i 'Arab, begleri da'vet **(16)** idüp, Lendühā'ya emr eyledi ki: "Gice olduḳda, sen var **(17)** şehir ṭarafında yüz biñ 'asker ile ṭur. Küffār ḳal'adan **(18)** **[42a/1]** çıḳduḳda, girmek murād eyledükde, ḳomayasun." didi. Andan cümle 'asker süvār olup, gice olduḳda kenāra **(2)** çıḳup, ṭurdılar. Bār-gāhlar ḫāli ḳaldı; ammā öteden **(3)** küffār 'askeri nışfü'l-leyl iki yüz biñ 'asker olup, **(4)** bār-gāhlara yaḳın geldükde, na'ralar urup: "Ey nābekārlar!" **(5)** diyüp yürüdiler. İslām serverleri daḫı dört **(6)** ṭarafdan na'ralar urup, hücūm idüp, birbirlerine **(7)** urdılar. Ḳılıncı Cihān-ı 'ālem hāy hūy ile doldı. **(8)** Keyyūs işidüp: "Ḥāẕır olun! Cān u baş ḳurtaralum; yoḫsa **(9)** bir ḫaṭā iderüz, diyüp tedārike başladı; ammā İslām **(10)** erenleri bunlara ġalebe idüp, girüye sürdiler. Çoġı **(11)** ḳılıçdan geçüp, az adam ḳurtuldı. Şāh: "Kör ṭurmaḳ **(12)** olmaz, bölige çoḳluḳ ile bir iş iderem." diyüp **(13)** buyırdı. Cümle 'asker yüriyüp 'aẕm-i ceng oldı. **(14)** Keylān Şāh gördi, 'askerinüñ çoġı ḳırıldı. Hemān **(15)** bār-gāhuna gelüp, yanunda olan adamlaruna: "Tīz bār-gāhları **(16)** yıḳın, gidelüm! Bu ḳadar

zaḥmet çekdük, maldan ve ḳız **(17)** çıḳduḳ diyüp nesi var ise ḳaldurup, ḳandasun **(18) [42b/1]** Keylān Zemīn?" diyüp gitdi. Keyyūs da dilāverlerün alup, ardılarına düşüp gitdi. Berüden Şāh da ‘asker ile **(2)** ṣabāḥa yaḳın olınca, ‘aẓm-i ceng idüp, ‘āḳıbet ‘asker **(3)** bozulup, Şāh güciyle ḳal‘aya ḳaçdı. Ṣabāḥ olınca **(4)** ‘askeri küffār tār u mār olup, gitdiler. Emīr-i ‘Arab, ‘Aşḳar’dan **(5)** inmeyüp, elbetde Şāh’ı ele getürmedükçe olmaz, diyüp **(6)** ṣabāḥ olınca ḳal‘a ḳapusına gelüp, sām gürz ile yıḳup **(7)** içerü girdi. Şāh, Ḫāce’ye yüz ṭutup: "Nice idelüm?" didi. **(8)** Ḫāce eyitdi: "Şāh’um! Ṭurma, gidelüm. Ḥamza’nuñ ġażabı kemālindedür." **(9)** diyüp, süvār olup, bir uġurdan ḳaçdılar. Hürmüz, **(10)** hemān Ṣāḥibḳırān’a ḳarşu gelüp, ayaġına ṣarılup: "Amān **(11)** Server! Pederüm gitdi. Bana amān vir!" diyüp, ayaġın öpmek **(12)** diledi. Ḥamza ḳomadı, andan dönüp ḳondılar. ‘Askerün **(13)** cümle malın cem‘ idüp, ṭaġlar gibi yaġup, ‘askere baḫş **(14)** eylediler. Andan yedi gün dügün idüp, sekizinci **(15)** gice gerdek eylediler. Çehre-zen Bānū ile murād alup, **(16)** murād virdiler. Bundan bir oġlu ola! Adına ‘Adelān-ı Teber-dār **(17)** diyeler.

Ammā berü ṭarafdan Ḫāce, Şāh ve Baḥtek **(18)** ḳaçup, ardılarından Keylān Şāh’a yetişdiler. Keylān **(19) [43a/1]** Şāh ḳarşulayup, ta‘ẓīm eylediler. Andan Keylān Zemīn’e revān oldılar.

Bir gün Keylān’a gelüp ḳarār eylediler. Eṭrāfa **(2)** nāmeler perākende idüp, ‘asker cem‘ine meşġūl oldılar; **(3)** ammā bu, Keylān Şāh, Nūş-i Revān ile dīn baḥşi idüp, **(4)** Nār-ı Nūr’ı medḥ eyledi. Keylān Şāh bütleri vaṣf **(5)** eyledi. Mābeynleründe ḥayli baḥş oldı. ‘Ömer de ol zemān, **(6)** tebdīl-i ṣūret Keylān Zemīn’e gelüp, bunları seyr **(7)** iderdi. ‘Ömer gördi, Baḥtek bir ṣarı neşīn Ḥarām-zāde **(8)** ile baş başa virüp söyleşürler. ‘Aceb ne **(9)** söylerler ola, diyüp ḫizmet ider şeklinde, bunlara **(10)** yanaşup gördi ki, Müzrek la‘īn ile müşāvere iderler ki, **(11)** Şāh’un ḳızun, Şāh’a virmek isterler. ‘Ömer ile Ḥamza **(12)** duymasun dirler. ‘Ömer eyitdi: "Eyü ḳıṣṣa! Bu da olur imiş. **(13)** Bre meded! Varayum, Ḥamza’ya ḫaber vireyüm." diyüp, hemān ṭabān **(14)** ḳaldurup, Medāyin’e gelüp, Ḥamza’ya cümle olan mācerāları **(15)** bir bir beyān eyledi ve hem iki Ṣāḥibḳırān gelürmüş, Şāh’a **(16)** imdāda. Biri Şehrūz Ḫān, Nesl-i Efrāsiyāb imiş ve birine **(17)** Āyīne Şāh-ı Maġribī dirler imiş; lakin ḳıṣṣa bu ki, Şāh’a **(18) [43b/1]** kendü ḳızın Gülfehr-i Tāc’ı aldırmaḳ isterler. Keylān Şāh’un, Müzrek dirler, bir vezīri var." diyüp, ḥāli bildirdükde **(2)** Ṣāḥibḳırān-ı ‘ālem ziyāde elem çeküp: "‘Ayyār! Luṭf ile var. **(3)** Gör bu ḥāl nice olur? Bu ḳıṣṣa eger gerçekden vāḳi‘ **(4)** ise sa‘y idüp ḳız ḳurtarasun. Sana çoḳ iḥsān **(5)** iderem." didi. ‘Ömer de şād olup, icāzet alup, ‘azm-i Keylān **(6)** Zemīn, diyüp gitdi; ammā ol gice Baḥtek ve Müzrek **(7)** müşāvere idüp, irtesi gün Nūş-i Revān’a varup, tenhāsına **(8)** girüp, du‘ā idüp, biraz muṣāḥabetden ṣoñra, Baḥtek eyitdi: **(9)** "Şāh! A bizler bu araya niye geldük? Ḳızun Gülfehr’i, Ḥamza ḳorḳusından **(10)** ötede bunda ḳaçurursun. Nār-ı Nur ḳulınca kendüñüz **(11)** alsañuz olmaz mı?" didükde, Şāh bengleyüp: "Bre ne herze yir **(12)** bu mel‘ūn? Hiç kişi kendü ḳızun alur mı?" didi. Müzrek **(13)** Ḥarām-zāde eyitdi: "Behey Şāh’um! Söz Ḫāce Baḥtek’ündür. Niçün **(14)** öyle söylersün? İşte sizler de, dā‘imā böyle cefā çeküp, **(15)** işiñüz rast gelmediginüñ aṣlı bu imiş. Nār-ı Nūr ḳulına **(16)** muḫālefet idersiñüz. Mecūsīler’ün ‘aynī erkānuñ bilmezseñüz **(17)** eger, Nār-ı Nūr’a mūṭī‘ olaydun. Her ne bed ‘atları var ise

(18) işlerdün. Evvelā işitmedün mi Behmen Şāh, āteş-perest idi **(19) [44a/1]** kendü." didi. Şāh eyitdi: "Belī işitdüm; ammā Mecūsī ḳulınca olduġun bilmezdüm." didi. Müzrek eyitdi: "Belī, Mecūsī **(2)** ḳulıncadur." diyüp, ḳoynundan kitāblar çıḳarup ḳodı. **(3)** Oḳuyup mes'ilesün virdi. Evvelā eyitdi: "Şāh'um! Bir kişi **(4)** bir meyve aġacı dikse, ibtidā kendüsi mi yer; yoḫsa ele mi **(5)** yidürür?" didi. Şāh eyitdi: "Kendü yir, niçün ele yidürür?" **(6)** didi. Müzrek eyitdi: "İmdi ey Şāh! Ol ḳız daḫı **(7)** senüñ vücūdun meyvesidür. Ġayrı virmek ma'ḳūl **(8)** degüldür." didi. Şāh eyitdi: "Nār-ı Nūr buna ḳā'il olur mı? **(9)** Ben bunı idemem, buna bir millet irtikāb eylemez. Ḳorḳaram, Nār-ı Nūr **(10)** bana ḥışm ider." didi. Müzrek eyitdi: "Ey Şāh! İster misün ki, **(11)** Nār-ı Nūr sana kendü emr ide?" didi. Şāh: "Öyle olur **(12)** ise ḳābildür." didi. Müzrek eyitdi: "İmdi ben Nār-ı Nūr'a **(13)** 'arż ideyüm, yedi gün mühlet vir." didi Şāh da, öyle **(14)** olsun, didi; ammā Şāh bu ḳıṣṣayı Ḫāce'ye danışdı. **(15)** Ḫāce feryād idüp: "Ṣaḳın Şāh'um! Bu işden ferāġat **(16)** eyle, ṣoñra nedāmet çekersün ve hem cümle şāhlar size la'net **(17)** oḳur ve hem ol ḳız Ḥamza'nuñ naṣībidür. Yoḳ yire **(18) [44b/1]** zaḥmet çekersün." didi; ammā Müzrek la'īn, kendü gibi bir seyr-dāş mel'ūna eyitdi: "Ben şöyle söylerem sen de şöyle **(2)** söyle." diyüp ögretdi. Andan varup bir maḥalle, bir **(3)** çuḳur gibi bir şey ḳazdı. Ol ḥarīfi içine ḳodı **(4)** ve ṣuyun ekmegün daḫı ḳoyup, üstün ḳapadı ve yanı **(5)** başına bir ölü āteş yaḳdı. Üç gün, üç gice yaḳup **(6)** dördinci gün, Şāh'ı da'vet eyledi. Şāh ve Baḥtek **(7)** cümle vüzerāsıyla ve ne ḳadar āteş-perest var ise **(8)** cümlesi ḳalḳup geldiler. Ol maḥalde āteş gördükleründe, **(9)** cümlesi baş yire egdiler. Müzrek la'īn eyitdi: "Ey Nār-ı Nūr! **(10)** Sen bana bir kerre daḫı söyledün idi, şimdi dilerüm **(11)** ki, bir daḫı söylemeyesün. Āteş-perest olan kendü ḳızun **(12)** almaḳ cā'iz midür?" didi. Bir de anı gördiler **(13)** ki, ol āteş içinden bir ḥazīn āvāz ile dünyāda olmaduḳ **(14)** kelām idüp, cā'izdür, diyüp dürlü poḫlar **(15)** yedi. Baḥtek eyitdi: "Nār-ı Nūr, ḳızun almaġı hemān şāhlara mı **(16)** revā gördi; yoḫsa ġayrıya da var mıdur?" didi. **(17) [45a/1]** Müzrek tekrār su'āl eyledi: "Cümlesi alur." didi. Baḥtek ise kendü ḳızun almaḳ murād eyledi. Andan şād **(2)** olup, düp şehre gelüp, dügün tedārikin görmege **(3)** başladılar. Gülfehr'e dibālar biçdiler. Şāh eyitdi: "Ḳızum! **(4)** İşte seni ḳocaya virdüm. Ne elem çekersün, seni bir ere **(5)** virdüm ki, aḳrānı yoḳdır." didi. Derd-mend bī-çāre **(6)** ḳıyās eyledi ki, Ḥamza'ya virüp barışmaḳ ister." diyüp, **(7)** sevindi. Ṣoñra işitdükde, kendüsin ḳatl itmek murād **(8)** eyledi. Zīrā Gülfehr'ün Nār-ı Nūr'a i'tiḳādı yoḳ idi. **(9)** Poḥ yemiş ol da ve ana ṭabān da. Āḫir-kār **(10)** Ḫāce'ye ḫaber gönderdi ki, kendümi helāk iderem." **(11)** didi. Ḫāce ḫaber gönderdi ki, elem 'alem üzere olmasun. **(12)** 'Ömer ana yetişür, ol Ḥamza'nuñ naṣībidür." didi. Çünkü **(13)** dügün temām oldı. Bānū'yı ḥamāma ḳoyup envā' **(14)** dürlü libāslar ile zin eylediler. Çünki aḫşam **(15)** oldı. Şāh'un öñüne düşüp, 'izzet ile getürdiler. **(16)** "Mübārek yār ola!" diyüp, döndiler. Gülfehr daḫı ṭāus **(17) [45b/1]** gibi giyünüp, varup elin öpdi. Bānū eyitdi ki: "Beni ḳanġı ḳulıñuza virdiñüz?" didi. Şāh eyitdi: "Gözüm nūrı! **(2)** Seni alan yedi iḳlim şāhıdur." didi. Bānū eyitdi: **(3)** "Devletüm ata! Sizden ġayrı yedi iḳlim şāhı bir daḫı **(4)** var mıdur?" didi. Şāh: "İşte ben aldum." Didükde, Bānū **(5)** dibelik şaşup bī-hūş oldı. Şāh ol ḥāli **(6)** görüp: "Naṣiḥat idüp, gözüm nūrı! Ben evvel bu **(7)** mes'ileden ġāfil idüm, diyüp Nār-ı Nūr olan **(8)** mubāḥaṯeleri beyān eyledi. Bānū gördi, olmaz. Müdārāya **(9)** başladı. Yanunda olan ṭāyeler ve yengeler: "Şāh'um! **(10)** 'Acele itme, ne ḳadar ise sizi baba bilüp, ḥicāb ider." **(11)** diyüp orṭaya mecliṯ ḳurdılar. Bānū kendüni ḳatl **(12)** itmek içün ṭaşra çıḳmaḳ diledi. Bir ḥādim şem'dānı **(13)** alup, öñüne düşdi. Bānū eyitdi:

“Ey Lala! Şol **(14)** cānibe git.” diyüp bir tenhā yire geldiler. Tīz Bānū bir ḫaber **(15)** urup, ḥādimi ḳatl eyledi. Andan kemend ile dīvārdan **(16)** inüp, bacaya girdi. Aġaçlar arasında ṣaḳlandı; **(17)** ammā nereye gitsün? Bildügi yer degül. Āḫır fikr **(18) [46a/1]** eyledi. Āḫır ölmegi iḫtiyār idüp, ol kemendin bir ucın aġaç dalına, bir ucın boġazına bend idüp, ayaġı **(2)** altına bir ṭaş ḳoyup, amuda durdı. Şāh gördi, **(3)** çoḳ eglendi gelmedi. Aramaġa başladılar. Bānū işidüp **(4)** cān başına ṣıçradı; ammā cān da ‘azīz.

Rāvi eydür ki: “Sulṭān-ı ‘Ayyārān **(5)** ol gün, anda gelmiş idi. Tenhāca Ḫāce’ye bulaşdı. **(6)** Ḫāce eyitdi: “Meded ‘Ayyār! Şāh’a neylediyse Müzrek didükleri **(7)** la‘īn eyledi; lakin sarāyun falān ṭarafına varup, Bānū’yı **(8)** anda bulursun, iriş.” didi. Sulṭān-ı ‘Ayyārān, Ḫāce’ye **(9)** du‘ā idüp, gelüp bir ṭarafdan ol baġcaya kemend ile **(10)** inüp, Bānū olduġı yire gelüp, gördi bir şey ḥareket **(11)** ider. Meger Bānū, ‘Ömer’ün geldügin görüp: “Hāy beni buldılar!” **(12)** deyü ayaġı altında olan ṭaşı ḳaḳup, başladı **(13)** ṣallanmaya. ‘Ömer irişüp kemend teber ile çalup, **(14)** ḳızı ḳapdı. Gördi ki bī-hūş olmuş. ‘Ayyār başını **(15)** dizine alup, yataraḳ ‘aḳlı geldi. ‘Ömer’i ḥādim ṣanup, **(16)** gene beni ṭutdılar, diyüp ḥançer çeküp, diledi ki kendüni **(17) [46b/1]** helāk ide. ‘Ömer eyitdi: “Ey Bānū-yı ‘ālem! Ben ‘Ömer’üm. Ḫāce işāretiyle gelüp seni ḳurtardum. Niçün kendüne ḳıyarsun?” **(2)** didi. Banu’nuñ gönli şād olup: “Hāy Sulṭān-ı ‘Ayyārān’um! **(3)** Ḫoş geldün.” diyüp ayaġına düşdi ve eyitdi ki: **(4)** “Atam olıcaḳ ma‘ṭuḥ āḫır ‘ömründe gör ki ne olmaz **(5)** ḳabāḥat işledi, bu iki la‘īnüñ iġvāsıyla. Ben de bilmem **(6)** ġayretüm ucından ölümüm iḫtiyār eyledüm. Böyle idicegün **(7)** bilmez idüm. Ṣanırdum ki, beni Ḥamza’ya virüp **(8)** barışa. Utanmayup aḳ ṣaḳalıyla geldi, Nār-ı Nūr böyle **(9)** emr eyledi diyüp, dürlü ḥaltlar eyledi. Eyü oldı, **(10)** gelüp yetişdün. İmdi tīz ol gidelüm.” didi. ‘Ömer **(11)** eyitdi: “Seni benüm elümden kimseler alamaz ve hem itdükleri **(12)** ḳabāḥat anlarun yanlaruna ḳalmaya. Ol Müzrek didükleri **(13)** pelīdi, bu gice dört pāre idüp, şehrün dört ḳapusına **(14)** ṣalup ideyüm. Şāh da bir eyü renk vireyüm, ḳorḳma! **(15)** Yüri sen, gene Şāh’un yanına varup otur. Bir bahāne **(16)** ile ṭāyeni bunda gönder. Ben anı żāy‘ idüp, atanuñ **(17) [47a/1]** şekline girüp, Şāh meclişine dāḫil olayum. Sen de göresün ki, ‘ālemde ne kār-zār olur.” didi. Bānū küçükden **(2)** berü ‘Ömer’ün ḥāllerin bilür, hemān kemend atup yuḳarı **(3)** çıḳdı. Ḫādemler ve cāriyeler görüp: “Ey Bānū! Sen ḳanda **(4)** idün? Bizler seni araruz. İçerüde Şāh intiẓārdadur.” **(5)** diyüp iki elleründen ṭutup, içerü getürdiler. Şāh eyitdi: **(6)** “Ey ciger-kūşem! Bize ḥayli intiẓār çekdürdün.” didi. Bānū eyitdi: **(7)** “Şāh’um! Ḫużūruñuzda ḥicābdan ṣaḳladum idi. Bir miḳdār **(8)** aşaġı inüp, gömlek degişdüm.” didi. Şāh eyitdi: “Ya öyle mi? **(9)** Zīrā ne var bunda bizden ḳaçıcaḳ? Ha bu gice ṣaḳladun. **(10)** Yarın alışduḳda, kendün ṭālib olursun.” didi. Bānū **(11)** ise cüvān merg ol, babalar çıḳarası!” diyüp: “Ey ṭāye! **(12)** Var bir miḳdār ṭaşra çıḳ, ben bir miḳdār babam ile tenhāca **(13)** müṣāḥabet ideyüm.” didi. Ṭāye: “Nola ḳızum, ṣafāda **(14)** ol. İşte döşek ḥāẓır, hemān girüp zevḳ-i ṣafā **(15)** idün.” diyüp ṭaşra çıḳdı. Sulṭān-ı ‘Ayyārān ṭaşrada **(16)** gözedürdi. Fī’l-hāl bunı ṭuyup, boġazun ṣıḳup, **(17)** bir tenhā yire bunı pinhān eyledi. Andan ṭāye ṣūretine **(18) [47b/1]** girüp, içerü dāḫil oldı. Bānū eyitdi: “Ey ṭāye! Gel şundan birḳaç ḳadeḥ nūş idelüm.” didi. ‘Ömer de: **(2)** “Baş üzerine sulṭānum!” diyüp ilerü gelüp eyitdi: **(3)** “Ey şehriyār-ı zemān! ‘Acele eyleme. Zīrā ḳızum maḥcūbdur. **(4)** Bānū’nuñ ḥicābı ref‘ olduḳda, ḳoyunuñuza alup zevḳ **(5)** idersiñüz; yoḫsa böyle tizlik ile olmaz; lakin **(6)** biraz bādecek nūş idün. Şimden girü her ḳaçan **(7)** ise Bānū

sizindür.” didi. Şāh da ma‘ḳūldur.” **(8)** didi. ‘Ömer ol dem, ḳadeḥi eline alup, evvel ṭoldurup **(9)** Bānū’ya virdi. “İç, ḳorḳma benüm.” diyüp işāret eyledi. **(10)** Bānū, ‘Ömer’e taḥsīn idüp içdi. Andan ṭoldurup **(11)** Şāh’a virdi. İşte bunlar ṭāye ṣanup, nūş iderler **(12)** idi. ‘Ömer bir daḫı ṭoldurup, içüne dārū ḳatup, **(13)** Bānū’ya işāret eyledi. Bānū ḳadeḥi elüne alup, **(14)** eyitdi: “Şāh’a gerçe küstaḫlıḳdur; ammā elümden bir ṭolu **(15)** nūş eyle.” didi. Şāh daḫı alup, içdi. Andan birbiri **(16)** ardınca birḳaç ḳadeḥ içdükde, Şāh’un ‘aḳlı **(17) [48a/1]** gidüp yıḳıldı. ‘Ömer ṭāye ṣūretinde ṭaşra çıḳup, anda olan cāriyeleri ve ḥādimleri ṭoplayup, Şāh, Bānū **(2)** ile ṣafā itmekde. Bizler de ṣafā idelüm, diyüp sarāyın **(3)** dīvānḫānesinde bir mecliṣ ḳurup şaraba dārū **(4)** ḳatup, bunları daḫı bī-hūş eyledi. Andan ortalıġa **(5)** fenā virüp, bildigi üzere bulduġı yādigārları **(6)** alup enbāna ṣaldı. Bānū, ‘Ömer çāpeklene ve enbānuñ **(7)** dolmadıġına ḫayrān oldı. Andan Bānū’ya eyitdi: “Ey **(8)** Bānū! Sen bunda dur, ben varup ṣol Müzrek didükleri **(9)** la‘īni Nār-ı Nūr’a ḳavuşdurayum.” didi. Bānū eyitdi: “ Ḳorḳaram **(10)** gice ḥāli bir müşkil olur.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey **(11)** Bānū! Sen ṣabırlı ol! Gör neler iderem.” diyüp gitdi. **(12)** Ol dem, Müzrek la‘īnüñ sarāyına varup, ḥarām-zāde ise: **(13)** “Şāh’ı ḳızı ile gerdege ḳodum.” diyüp ṣafā ile yaturdı. **(14)** Pāk-i dārū virüp, ‘aḳlın aldı ve buldıġı **(15)** yādigārları alup, silüp süpürdi. Andan mel‘ūnı **(16)** getürüp, bir virāneye yaturdı. Tīz mum yaḳup, **(17) [48b/1]** ‘aḳlın başına getürdi. Müzrek göz açup, ‘Ömer’i gördi. Eṭrāfına baḳup, gene gözin yumdı. Böyle düşün ḥaẓẓ **(2)** yoḳ gibi.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Bre mel‘ūn! Gözün aç, ol ḳoduġun **(3)** gibi kitābunda bu aḥvālleri gördün mi?” didi. Müzrek **(4)** başına geleni bilüp: “Amān ‘Ayyār! Ḳıyma bana, sana çoḳ mal vireyüm.” **(5)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Baḳ a mel‘ūn! Sen cihānda bir bid‘at **(6)** ḳodun ki, ‘ālemde sana la‘net idüp sögerler. Bundan ṣoñra **(7)** seni saġ mı ḳorum?” diyüp, artuḳ söyletmeyüp, teber ile **(8)** çalup, dört pāre eyledi. Andan bir pāresin Keylān **(9)** Şāh ḳapusına aṣdı. Bir tezkere yazup, yanına ḳodı **(10)** ve bir pāresin Nūṣ-i Revān ḳapusına aṣdı ve iki pāresin **(11)** şehrün ḳapularına aṣdı. Anlara da bir tezkere **(12)** aṣdı. Andan sürüp Baḥtek-i merdūdun sarāyına geldi. **(13)** Ana da dārū virüp, ṣaçın ṣaḳalın tıraş idüp, **(14)** ol sarāyda daḫı ne buldı ise silüp süpürdi. **(15)** Andan Bānū’ya gelüp, gidelüm, didükde Bānū’da nola **(16)** diyüp, Sulṭān-ı ‘Ayyārān ol dem arḳasına urup, **(17)** ḳatı yaydan oḳ çıḳar gibi ‘azm-i ḥicāz idüp gitdi. **(18) [49a/1]** Çünki ṣabāḥ oldı. Ḫāce ḳalḳup, Şāh’un olduġı yire geldi. Gördi ortalıḳ bozuḳ düzen, Şāh’unuñ **(2)** ve Baḥtek’ün keyifleri yoḳ. Ḫāce’yi görüp dibelik keyifleri **(3)** bozuldı. Baḥtek eyitdi: “Ey Ḫāce! Çünki böyle **(4)** olıcaġına ‘ilmün var idi. Bize niçün bildürmedün?” **(5)** didiler. Ḫāce gülüp eyitdi: “Ḳanġı sözüm **(6)** ḳabūl eylediñüz ki bunı da idesiñüz? Ḳanı Müzrek Ḥekīm, **(7)** nice oldı?” didi. Anlar da, bilmezüz, didiler. Ol da **(8)** cehenneme gitdi, ben size biñ kerre söyledüm. Muḳayyed olmadıñuz.” **(9)** didi. Şāh ḳaḳıyup, elüne tāziyāneyi alup, bu **(10)** işlere sebeb heb sen oldun diyüp, tīz ol ḳızı **(11)** bul; yoḫsa şimdi başun keserüm, diyüp girüşdi. **(12)** Ol ḳadar tāziyāneyi urdı ki, Baḥtek’ün feryādı āsmāna **(13)** çıḳdı. Ḫāce gördü ki ṭınmaz ise mel‘ūnı **(14)** öldürür. Hele Şāh’un ḳolına ṣarılup: “Şāh’um ṣabır **(15)** eyle! Neylesün ḳovarsam sana ḫayr ṣandı. Belki bunuñ **(16)** ḫaberi yoḳdır.” falān dirken, ol tezkereyi bulup **(17) [49b/1]** oḳudular. Dimiş ki: “Ey Şāh-ı bī-dīn! Ne işdür bu senüñ āḫır ‘ömründe eyledigün? Bed nāmı kim iḫtiyār ider? Ḫamza **(2)** icāzet virmez; yoḫsa seni Müzrek-i Ḫarām-zāde gibi **(3)** pāre pāre iderdüm ve sana bu işi iden kāfirlerün daḫı **(4)** ḥālleri ne oldı, gör.” dimiş. Şāh elemünden ölüm mertebesine **(5)** vardı. Ne dimekdür bir ‘ayyārun elünden

‘āciz **(6)** ḳalduḳ, diyüp ziyāde perīşān oldı; ammā Müzrek’ün **(7)** öldügine ziyāde ḥaẕẕ eyledi. Bir gidicek mel‘ūn idi**. (8)** “Eyü olmış, ḫalḳ-ı ‘ālem elünden ḳurtulmış.” diyüp, Baḥtek’e **(9)** sögdi. “Kāşke seni daḫı depelemiş olaydı. Senüñ daḫı elünden **(10)** ḳurtulurdum.” diyüp ṭururken, ṭaşradan ḫādimleri gelüp: **(11)** “Şāh’um! Bī-çāre Müzrek’i papara idüp aşmışlar.” diyüp **(12)** ḫaber virdiler. Ol dem, Keylān Şāh daḫı bu ḳıṣṣadan āgāh **(13)** olup, cān başına ṣıçradı. “Hāy! Ne ḳattāl ‘ayyār **(14)** imiş, bir gicede bu ḳadar işler idüp, bā-ḥuṣūṣ **(15)** Gülfehr gibi nāzeni de alup, bunda ḳomayup çıḳup gide. **(16)** Zihī ‘ayyār!” diyüp ḫayrān oldılar ve bu ḥāl ṣāyī‘ **(17) [50a/1]** olup, şehre yayıldı. Ḫalḳ-ı ‘ālem ḫayrān olup ḳaldılar ve ‘Ömer’den ziyāde vehm eylediler. Keylān Şāh bildi ki, bunlar **(2)** ile başa çıḳılmaz. Şāh’a yardıma varduġına peşīmān **(3)** oldı. Ḫāce Baḥtek ise yüzine niḳāb aşup, ehl-i perde **(4)** oldı. Keylān Şāh eleminden Şāh’un yanına gelüp, **(5)** bulışup eyitdi: “Şāh’um! Öyle bir şeyṭāna uyup, olmaz **(6)** işte bulındun. İşte gör ki, ḫalḳa mesḫūr olduġundan **(7)** mā‘adā, bir de ḳızdan oldun. ‘Aḳlın var ise Ḥamza’ya **(8)** du‘ā eyle ki, sebeb olup seni bed nāmlıḳdan ḳurtardı.” **(9)** didi. Şāh da: “Ben ne bileyüm? Nār-ı Nūr öyle **(10)** söyledi, ben de gerçek ṣandum, meger yalan imiş.” diyüp, **(11)** her biri bu elem ile bār-gāhlarına gitdiler.

Ezīncānib **(12)** bu ṭarafdan Sulṭān-ı ‘Ayyārān, Gülfehr’i alup gitmiş idi. **(13)** Bir gün Ḥamza’ya geldi. Gülfehr’i Ḥamza’nuñ sarāyına **(14)** gönderüp ve kendü de gelüp, Ṣāḥibḳırān ile görüşüp, **(15)** olan ḥālleri bir bir beyān eyledi. Müzrek **(16)** la‘īn āteş yaḳup, fetvā virüp ve āteş söyledüp, **(17)** Şāh’ı bu yüzden azdurdıġın, tā ki ḳızı bulup, **(18) [50b/1]** alup, gelince ḳadar olan ḥālleri bildür, dirdi. Ḥamza ve begler vāfir gülüşdiler. Andan Bānū, ‘Ömer’e çoḳ ikrām eyledi. **(2)** Andan Ḥamza’nuñ öñünde yüz yire urup ayaġına düşdi **(3)** ve ‘özürler diledi. Andan Server-i ‘Ālem, Nigār’a bār-gāh ve cāriyeler **(4)** ta‘yīn idüp, ana da müpālaġa mal virdi. Bānū da **(5)** ol ḥāli görüp, Ḥaḳḳ’a şükürler idüp, ol bār-gāhda ḳarār eyledi. **(6)**

İşte bunlar da bunda; ammā öte cānibden Nūş-i Revān **(7)** kendüne gelüp buyırdı. Ḥamza’ya bir nāme yazdılar ki: “Yā **(8)** Ḥamza! Bu ne dimekdür? Böyle bir ‘ayyārun ẓabṭına ḳādir degülsün. **(9)** Gelüp bizüm vezīrimüz öldürdi. Bu ḳadar olmaz ḥaḳāretler **(10)** eyledi.” diyüp, nāmeyi bir peyk eline virüp gönderdi**. (11)** Çünki nāme Ḥamza’ya geldi. Açup oḳudı. **(12)** Vāfir güldiler, andan Ḥamza öyle bir nāme yaz ki: “Ey **(13)** Şāh-ı ma‘ṭuḥ! Bir kāfir pelīdin söziyle böyle olmaz **(14)** işe irtikāb eylemişsün, ‘ayıb degül midür? Eger ‘ayyārum **(15)** benden izin alaydı, bir gice cümleñüzi yoḳ iderdi **(16)** ve hem bana ḳızun üç kerre virmege va‘ad eyledün. **(17)** ‘Āḳıbet kendün almaḳ murād eyledün; ammā şimdi eyü **(18) [51a/1]** elüme girdi ve hem ben ṣaġ iken, anı benüm elümden kimseler alamaz ve senüñ rıżān olmaduḳça ben de almam**.** Eger bu **(2)** ṣulḥe böylece ḳā‘il olmaz isen, çoḳ zaḥmet çekersün.” **(3)** diyüp gelen ile nāmesün virüp gönderdi. Çünki **(4)** nāme Şāh’a vāṣıl oldı, oḳudu. Ġāh ḳızardı, **(5)** ġāh bozardı. Āḫır dönüp Keyyūs’a eyitdi: “Ey pehlivān! **(6)** Yüri var, ḳız senüñ olsun**.** Ḥamza’nuñ elünden ḳurtar. **(7)** Tek ana ḳalmasun.” didi. Keyyūs güldi: “Ey **(8)** Şāh! bilmem ne söylersün? Ol şimden ṣoñra gitdi**,** arslan pençesine **(9)** girdi**.** Andan ḫayr yoḳdır. Görmez misün, **(10)** gözümüze ḳarşu Keylān Şāh’un ḳızun nice aldı? **(11)** Varup niçün ḳurtarmadıñuz? Şimden girü ol **(12)** ḳızı Ḥamza’nuñ elinden ḳurtarmaġa

kimler ḳādir **(13)** olur? Lakin hele Ḥamza gelsün, görelüm.” diyüp, işte **(14)** bunlar da bunda; ammā rāvi eydür.

Emīr-i ‘Arab bir gün, **(15)** dört kerre yüz biñ ‘asker ile göç idüp, Keylān **(16)** Zemīn’e gelüp, Şāh ‘askerine ḳarşu bārklarun ḳurup **(17)** **[51b/1]** ḳondılar. Şāh ile Baḫtek müşāvere idüp, Ḥamza’nuñ öñüne ṭurup kimler cevāb virebilür? Ne Efrāsiyāb oġlu Şehrūz **(2)** Ḥān geldi ve ne Āyīne şāh-ı Maġrıbī geldi.” didi. Baḫtek **(3)** eyitdi: “Şāh’um! Neyleyem bu ḳadar çalışurum, gene benüm başıma gelür. **(4)** Ben senüñ ġayretüñ çeküp cān ve başum yolına fedā iderem.” **(5)** didi. Şāh eyitdi: “Ya nice idelüm ey mel‘ūn? Gücüm **(6)** sana yetüşür, görmez misin? Bizler ne belāya giriftār olduk? **(7)** Bāri bize bir tedbīrün var ise söyle, görelüm.” didi. **(8)** Baḫtek eyitdi: “Şāh’um! Ḥamza, Hürmüz’e ziyāde mā‘ildür. Evvelden **(9)** berü birbirlerüne muḥabbet iderler ve Ḥamza anuñ sözine **(10)** inanur. Hürmüz’i bunda da‘vet idün, gelsün. Anuñ eliyle **(11)** furṣat bulıruz. Nice zemāndur gönlümde bir ḥīle vardur. **(12)** Anı icrā ideyüm.” didi. Şāh daḫı Baḫtek-i mel‘ūn söziyle **(13)** bir iş ola, diyüp Şehmerd-i ‘Ayyār’ı tenhāsına çaġırup, **(14)** ne ise sipāriş idicegi idüp: “Bana Hürmüz’i bunda **(15)** da‘vet eyle, gelsün. Ḥamza ile bizüm aramuz bulup ṣulḥ **(16)** eylesün.” diyüp, bir mufaṣṣal nāme yazup virdi. Andan **(17)** ‘ayyār bir gün sorup, Medāyin’e geldi. Hürmüz’e buluşup **(18)** **[52a/1]** nāmesün virdi. Hürmüz oḳuyup, ‘aceb neylese gerek, diyüp hemān iki üç günde tedārikin görüp, on biñ ‘asker **(2)** ile gelüp Şāh’a bulışdı. Şāh ‘izzet idüp yanuna **(3)** aldı. “Ey ciger-kūşem! Ḫoş geldün. Ben seni niçün da‘vet **(4)** eyledüm, bilür misin?” didi. Hürmüz eyitdi: “Ḫayır, devletüm ata! **(5)** Ḫizmet nedür?” didi. Şāh da, Baḫtek-i la‘īnüñ ta‘līm **(6)** üzere: “Gözüm nūrı! En ṣon ben, Ḥamza ile başa **(7)** çıḳamam. Ḥamza ise senüñ ile eyücedür. Eger “Sen Medāyin’de **(8)** bulınmasan, Ḥamza Medāyin’i ẓabṭ iderdi. **(9)** Murādum budur ki, Ḥamza ile barışup, ġavġadan ferāġat **(10)** idelüm. Sen gözet, Ḥamza’yı bir tenhā yirde görüp, sen bizüm ṣuçumuz **(11)** dileyüp, bizi barışdurasun.” diyüp Hürmüz’e, nice **(12)** bunuñ gibi luṭf yüzinden sözler söyledi. Hürmüz daḫı, **(13)** nola, diyüp, Ḥamza’yı gözetmege başladı; ammā ‘Ömer’ün itdügi **(14)** işler, Keylān Şāh’un pek gücine gelmişdi. Bu ‘Ayyār, benüm **(15)** vezīrüm öldüre, bundan nice intiḳām aluram? diyüp, fikr **(16)** iderdi. Meger Belḫī şehrinde bir ‘ayyār var idi. Nāmına **(17)** **[52b/1]** Sunġur-ı Belḫī dirlerdi. Ġāyet ḥīlekār idi. ‘Ömer’den intiḳām alursam, bunuñ eliyle aluram, diyüp biraz hedāyeler düzüp **(2)** ve bir da‘vet-nāme yazup gönderdi. ‘Ömer’den vāfir şikāyet **(3)** idüp: “Eger ṭutup elüme virürsen, seni iḥyā iderem.” didi. **(4)** Nāmedür, Sunġur’a gelüp vāṣıl olduḳda oḳuyup, mefhūmun **(5)** bildükde ṭabān ḳaldurup, Keylān Zemīn’e vāṣıl olduḳda, **(6)** Keylān Şāh’a gelüp bulışdı. Şāh eyitdi: “‘Ayyār! **(7)** Ḫoş geldün.” diyüp ‘aẓīm ri‘āyet eyledi. Ol da ‘Ömer’i **(8)** ṣorduḳda, Keylān Şāh, vāfir şikāyet eyledi. Andan alup, **(9)** Nūş-i Revān’a gelüp, şāha Baḫtek’i bulışdurup, bunlara **(10)** vāfir ta‘rīf eyledi: “Buna Sunġur-ı Belḫī dirler. Dünyāda **(11)** miṣli yoḳdır. Belḫ’den da‘vet idüp getürdim görelim **(12)** neyler didi. Baḫtek eyitdi: “Meded ‘Ayyār ‘Ömer! Senüñ geldügün **(13)** ṭuymasun, ḫaberi yoḳ iken ele getürüp, başun **(14)** keser; yoḫsa dünyāda ana ġarīm yoḳdır.” didi. Sunġur **(15)** eyitdi: “Elem çekme ey vezīr! Ne ‘aceb gözün ḳorḳutmış. **(16)** Cihānda ‘ayyār ‘Ömer midür? Anuñ ile ṭutuşmayınca **(17)** bellü olmaz.” didi. Nūş-i Revān eyitdi: “Göreyüm seni! ‘Ömer’den **(18)** kendün ṣaḳın, bu yaḳunda ḳızumı uġurlayup **(19)** **[53a/1]** Ḥamza’ya götürdi. Eger sen de alup, bana ḳızumı getürür isen, sana çoḳ ikrām iderem.” didi.

Sunġur, nola, diyüp **(2)** diyüp gitdi. Ne ḥāl ise ḳızı bulup, uġurlayup, **(3)** alup getürdi. Şāh ziyāde ḥaẕẕ idüp, ‘Ayyār’a bir **(4)** ḫil‘at ve bir kise altun virdi. Sunġur, şād olup, **(5)** Şāh’a du‘ālar idüp gitdi. Şāh Gülfehr’i görüp **(6)** eyitdi: “Niçün ‘Ömer’e rām oldun, ey ṣaçı buçuḳ mekkāre?” **(7)** diyüp el ḥançere urdı. Bānū eyitdi: “Devletüm ata! Benüm **(8)** ne ṣuçum vardır? Ṭāye ṣūretine girüp ‘aḳlum almış. **(9)** Ben de kendümi Ḥamza’nuñ yanında buldum. Ṭāyemüñ ve ḥādimüñ ölüsün **(10)** bulmadıñuz mı? Ya sen beni öldürürsen, **(11)** Ḥamza benüm ḳanumı sana ḳor mı?” didi. Şāh dibelik **(12)** ḳaḳıyup: “Baḳ a mel‘ūna! Beni Ḥamza ile mi ḳorḳudursun?” **(13)** diyüp, tekrār üzerine hücūm eyledi. Ḫāce eyitdi: “Şāh’um! **(14)** Neylersün? Bir iş eyle ki, ṣoñra peşīmān olmayasun. Eger Ḥamza **(15)** ṭuyacaḳ olursa, öñüne kimler ṭurur? Mihr öldükde, **(16)** zebūna neler eyledi, bilmez misin? Bunı ṣaḳla, Ḥamza ile **(17)** ber-ṭaraf olduḳda bunuñ işi āsāndur. Kendü evlādundur. **(18) [53b/1]** Belki bir gün ola ki, sana lāzım ola.” didi. Şāh da şehirde bir gizli yire ṣaḳladı. ‘Ömer gelüp çalmaya; ammā çünki **(2)** öte ṭarafda ṣabāḥ oldı. Ḥamza bu ḥāli duyup, ġāyet **(3)** elem çekdi ve melūl oldı. Anda olan serverler **(4)** biraz tesellī eylediler; ammā Ḥamza, ‘Ömer’e baḳup: “Ey yār-ı ġārum! **(5)** Luṭf idüp, cüst ü cū bu iş ‘ayyār işi midür; **(6)** yoḫsa cāẕu işi midür? didi. ‘Ömer, pes ḥışm **(7)** diyüp, küffār ‘askerine gelüp, ḥāle vāḳıf olup; lakin **(8)** Nigār’ı çoḳ aradı, bulamadı. Āḫır Ḥamza’ya gelüp, **(9)** Sunġur’un aḥvālin söyledi. Ḥamza eyitdi: “‘Ayyār! Ḥalāṣına **(10)** kerem idüp, bir çāre eyleye.” diyüp yalvardı. ‘Ömer de **(11)** tebdīl-i ṣūret olup, Sunġur’ı ele getürmek **(12)** ardınca oldı. Ḥamza da, ‘Ömer’e intiẓārda oldı. **(13)** Ḥamza gördi, birḳaç gün oldı. ‘Ömer’ün eṣeri ẓuhūr **(14)** eylemedi. Ḥamza ġāyet maḥzūn olup, beglere şikāre **(15)** gidelüm.” didi. Begler de, nola, diyüp, irtesi gün **(16)** şikāre çıḳdılar; ammā bu aralıḳda, üç kerre Sunġur, **(17) [54a/1]** ‘Ömer’i ṭutdı ve üç kerre de ‘Ömer, Sunġur’ı ṭutdı; ammā birer ṭarīḳ ile ḳurtuldılar; ammā ‘Ömer’ün **(2)** bār-gāh-ı Süleymān’a gelicek ḥāli ḳalmadı. Āḫır Ḥaḳḳ’a niyāz **(3)** idüp, dördinci de ‘Ömer bunı ele getürüp, alup **(4)** Serā-perde’ye getürdi. Begler şād olup: “Hemān ḳılıç **(5)** üşürüp, pāre pāre idelüm.” didiler. Sunġur eyitdi: **(6)** “Amān ey dilāverler! Kişi hünerde kāmil olmaḳ ‘ayıb mıdur? **(7)** Sizlere ne eyledüm. ‘Irżıñuza mı doḳındum? Ben **(8)** Sulṭān-ı ‘Ayyārān ile imtiḥān oldum. Mertebem bilinmek **(9)** idi; çünki bana ġālib oldı. Şimden girü ḳuluyam.” **(10)** diyüp imāna geldi. ‘Ömer şād olup, bunuñ bendün **(11)** alup, kendüne ḫalīfe eyledi. Bunı ḳanda oturup **(12)** ṣandalye ta‘yīn idelüm, dirken ḫalīfe-yi İslām ‘Ömer’e baḳup: **(13)** “Ey Sulṭān-ı ‘Ayyārān! Bu ‘ayyārı bana vir, ḫizmet eylesün.” **(14)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Nola ey şehriyār! Senüñ olsun.” didi. **(15)** “Var ‘ayyār, elin öp, ḫizmetine muḳayyed ol.” didi. Sunġur **(16)** varup, Ḳubād Şehriyār’un elin öpüp, ḫil‘at giyüp, **(17)** ḫalīfe ṭarafına geçdi. Sunġur ayaġa ṭurup: “Devletlü **(18) [54b/1]** Ṣāḥibḳırān! Bilmezlik ile bir ḫaṭā eyledüm; eger buyırur iseñüz, varup Bānū’yı size getüreyüm.” didi. Ḥamza eyitdi: “Yoḳ **(2)** ‘ayyār, anı ‘Ömer, öyle ḳabāḥat itmesün diyüp, alup getürmiş **(3)** idi.” didi. İşte Sunġur Müslimān olup Ḳubād’a **(4)** ḳul oldı. Ṣoñra Sa‘di Şehriyār daḫı ḫizmet ider; çünki **(5)** bu ḫaber Keylān Şāh’a ve Nūş-i Revān’a geldükde, ‘aẕīm ġam-gīn **(6)** oldılar. “Ne ġarīb temāşādur? Bu Yezdān-perestler de ne ḥaṣṣā **(7)** vardur ki, bir adam başlu başına sulṭān iken, varup **(8)** anlara ḳul olur?” diyüp ḳaldılar; ammā Emīr-i ‘Arab bir nāme **(9)** yazdı ki: “Ey Şāh! Sen bu aḥmāḳ pelīdlere uyup, ‘āḳıbet **(10)** başdan çıḳarsun. Hiçbir adam kendü ḳızun alduġı **(11)** işidilmiş mi? İmdi oldı olıcaḳ, şimden girü **(12)** ‘aḳlun başına cem‘ idüp, ḳızun Gülfehr’i bana virüp, **(13)** ġavġadan ḳurtul. Varup taḫtunda ḳarār eyle.

Yoḳ, dirsen **(14)** ben de sana işler iderem ki, dimek ile olmaz.” diyüp, **(15)** ‘Ömer’i gönderdi. ‘Ömer de andan, dīvān-ı Şāh’a gelüp, **(16)** du‘ā idüp, berüde oturdı. Baḥtek’e baḳup: “Nedür aşlı, **(17)** ey devletlü! Ehl-i perde olmışsun.” didi. Baḥtek eyitdi: **(18)** “Sen bende baḳıcaḳ yüz mi ḳodun? Nār-ı Nūr senden dār **(19)** olsun. Şāh’un bile yüzi yoḳ.” Hele ḫoş geldün ‘Ayyār, **(20) [55a/1]** diyüp, şerbet virdiler, içdi. Ba‘de eyitdiler ki: “‘Ayyār! Ne ḫaber? Gene niye geldün?” didiler. ‘Ömer ayaġa ṭurup: **(2)** “Ṣāḥibḳırān-ı ‘ālem sizlere selām ider. Nāmemde **(3)** olan sözlere ‘amel eylesün, yoḳ dirse ḥāẓır **(4)** olsun. Ben bilürem ki, ana neler iderem, dir.” diyüp, **(5)** nāmesin virdi. Şāh alup nāmenüñ mührin giderüp, **(6)** Ḫāce’ye virdi. Ol da oḳuyup, mefhūmuñ bildükde, Şāh **(7)** eyitdi: “Ben ḳızum aldum ise Nār-ı Nūr ḳulıyla aldum. **(8)** Şimden ṣoñra Keyyūs’a virdüm. İşte ḥışmım cevāb **(9)** virsün.” didi. Keyyūs eyitdi: “Var ‘Ayyār, Ḥamza’ya söyle **(10)** yarın cengdür. Ya alup, ya virirüm.” didi. ‘Ömer de, nola **(11)** siz bilürsiñüz, didi. Andan cā‘izesün alup, gelüp **(12)** Ḥamza’ya ḫaber virdi. Server de, ‘asker içinde ceng **(13)** nidāsın eyitdürdi. İki cānibden ḥāẓır oldılar. **(14)** Çünki ṣabāḥ oldı. İki ‘asker meydān merkezine **(15)** gelüp, meydān açılduḳda hemān Keyyūs ‘azm-i meydān **(16)** idüp, na‘ra urup, er ṭaleb eyledi. Melik Eşter-i **(17) [55b/1]** Necefī, Ḥamza’nuñ ḳız ḳarındaş oġlıdur. Ṣāḥibḳırān’uñ öñüne gelüp, icāzet alup, Keyyūs’a muḳābil oldı. Keyyūs **(2)** gördi, bir yaḳışıḳlu serverdür. “Kimsün?” diyüp su‘āl itdükde, **(3)** “Ḥamza’nuñ hemşire-zādesiyem. Nāmuma Melik Eşter-i Necefī dirler.” didi **(4)** Birbirleriyle ḥisli nizā‘ eylediler. Āḫır Melik Eşter el nīzeye **(5)** urup, üç ḥamle eyledi. Nevbet Keyyūs’a geldükde, Deyyūs **(6)** eyitdi: “İşte nevbet bana geldi, var Şāh’uma ḳul ol. **(7)** Sana ḥamle itmeyüm; yoḫsa benüm nīzem redd olmaz. Sen de **(8)** bilürsün.” didi. Melik Eşter yavuzlanup: “Ey pelīd-i la‘net! **(9)** Sana da Şāh’una da. Hemān ḥamle eyle; eger nevbet bize degerse, **(10)** sen de görürsün.” didi. Keyyūs ḳaḳıyup, ol ‘acāyib **(11)** nīzesün çevirüp, bir nīze öyle urdı ki, berüden Melik de **(12)** siperün berāber virdi; ammāca fā‘ide sipere doḳınduġı **(13)** gibi orta āyīnesinden güzār ḳılup, Melik, **(14)** hāy, diyüp, vücūdun uġurlayınca ḳolcaġun yardı. **(15)** Melik rikāb üzerine yatdı. Keyyūs geçüp **(16)** gitdi; ammā rikāb ḳırılup Melik yıḳıldı. Berüden **(17)** ‘Ömer bin Ḥāris anı görüp, Melik’i zaḫm-dār oldı **(18) [56a/1]** ṣanup, at sürüp Keyyūs’a muḳābil oldı. ‘Ömer yetişüp, Melik’ün atun ṭutup, süvār idüp ‘alem dibine getürdi; **(2)** ammā ‘Ömer bin Ḥāris dal ḳılıç olup, Keyyūs’ı ḳılıçladı. **(3)** Mel‘ūn redd idüp, bir nīze öyle urdı ki, siperden geçüp **(4)** arḳasundan yalmān gösterdi. Ḳarındaşı Süheyl girüp, **(5)** üç ḳılıç da ol urdı. Mel‘ūn men‘ idüp, bir nīze **(6)** urup, anda şehīd eyledi. Ḥamza ol ḥāli görüp Keyyūs’a **(7)** muḳābil oldı: “Ey la‘īn nedür bu itdigün? Öyle dilāverlere **(8)** nice ḳıydun?” didükde Keyyūs eyitdi: “Neyleyem yā Ḥamza? Bir ‘Ayyār’a **(9)** yüz virüp, bana bu ḳadar iş itdükden ṣoñra, yedi **(10)** iḳlim şāhına idüp, Keylān Şāh’uñ vezīrün ‘āleme **(11)** rüsvā eyledi. Ben de intiḳām almaḳ murād eyledüm. Her nice **(12)** olursa olsun, başum gidince çalışuram.” didi. Ḥamza **(13)** eyitdi: “Ḥamle eyle! Benden daḫı intiḳām al.” didi. Keyyūs **(14)** eyitdi: “Nola, imdi ġāfil olma.” diyüp, raḫşına meydān **(15)** virüp, bir nīze urdı. Server men‘ eyledi. Keyyūs **(16)** eyitdi: “Āferin yā Ḥamza! Nīzemi men‘ eyledün; ammā eger er isen **(17)** siperi dürüst virüp men‘ eyle.” didi. Ḥamza eyitdi: **(18) [56b/1]** “Ḳorḳaram siper taḥammül itmeye; ammā ey la‘īn! Gerçe nevbet benümdür; ammā bir daḫı ḥamle eyle, görelüm. Neye ḳādir olursun?” didi. **(2)** ‘Ömer eyitdi: “Bu la‘īnüñ ḥīlesine niçün inanursun? İmdi **(3)** gene sen bildigün eyle.” didi; ammā Keyyūs, fursatdur, **(4)** diyüp, ol ‘acāyib nīzeyi ḥavāle eyledi. Ḥamza ḳoltuḳ **(5)**

altına girüp, nīze gelürken ṭob dibinden ḳavrayup, **(6)** çeküp elünden aldı: “Yā Keyyūs! Sen de kendü nīzeni **(7)** ṭut.” diyüp, ‘Aṣḳar’a meydān virüp, ḥışm ile sürdükde, **(8)** Keyyūs’un ‘aḳlı gitdi. Zīrā bilür ki redd olunmaz, ḳaçmaġa da **(9)** ‘ār eyledi. Ḥamza yaḳın geldükde eyitdi ki: “Yā Keyyūs! Şimdi **(10)** ben seni bu nīze ile ursam, ‘özr bahāne olur, meḫālikdür, **(11)** dirler. Ṣāḥibḳırānlar ḥaṣmun almaḳ murād eyledükde, ne ṭarīḳ **(12)** ile olursa olur. Ṭut imdi benden şol yādigārı.” **(13)** diyüp, sām gürzün elüne alup, bir gürz **(14)** urdı. Keyyūs da gürzün berāber virdi; ammā gürz **(15)** gürze doḳunduḳda ‘alevler, āteşler ṣaçılup, ḳolları **(16)** bükülüp, arḳaya alduḳda başı at başına berāber **(17)** olup, ‘aḳlı gitdi. Öldürmek murād eylemedi; **(18)** yoḫsa ḫurd iderdi. Server gürzün ẓabṭ idüp, **(19) [57a/1]** meydān başına çıḳdı. Tekrār dönüp irişüp, Keyyūs’un kemeri zincirine dest urup, ḳoluna alup, ‘alem dibine **(2)** gitdi. Yolda giderken mel‘ūnuñ ‘aḳlı gelüp, helāk **(3)** mertebesine vardı. Bir yol silkindükde, kemer zincirleri **(4)** taḥammül itmeyüp ḳırıldı. Keyyūs köpek ṭāmdan düşer **(5)** gibi yire düşüp, andan siperi ṭutup, ‘askere doġru **(6)** ḳaçdı. ‘Ömer de ardından bir ẓurta çekdi, ḳuma gitdi, **(7)** diyüp, iki ‘askerden hāy hoy ḳopdı. Berüden Keyyūs’un **(8)** yüz biñ ‘askeri yüriyüp, Keyyūs’ı ḳapdılar. Ḥamza’dur. **(9)** Tīġ-i żaḥḥāki ‘üryān idüp, ol ‘askere urdı. Ḳılıcı **(11)** ‘askeri girü döndürdi. Şāh anı görüp, ‘askere ḳumān **(12)** eyledi. Küffār ‘askeri, bir uġurdan yüriyüp, **(13)** ceng-i maġlūba oldı. Keyyūs gene atlanup, çoḳ adam **(14)** helāk eyledi; ammā Ṣāḥibḳırān ‘alemleri ‘arżu idüp, **(15)** giderdi. Keyyūs görüp, ses itmeyüp, Ḥamza’nuñ **(16)** ardına düşüp gitdi. Toz cihānı bürümüş; ancak na‘ralarından anlarlar idi. La‘īn gözedüp, ardından **(17)** irişdi. Nice bir nīze urdıysa, Muḳbil: “Bre Server ṣaḳın! **(18) [57b/1]** diyünce, Ḥamza dönivirdi; yoḫsa ḫaṭā olurdı. Ṣaġ pehlūsı üzerine iki ḳarış zaḫm urdı. **(2)** Ḥamza, na‘ra urup eyitdi: “Ey la‘īn! Artuḳ senün ölmen **(3)** ḫayırlıdur.” diyüp, ardıdan irişüp, bir tīġ urup, **(4)** başın ḳaçırup siperün dört pāre idüp, omuzı **(5)** başından kemere varınca bir ‘aẓīm zaḫm urdı. Raḫşun **(6)** yaşın zemīne bir aḳdı, ḳafādārları leş gibi sürüyerek **(7)** ḳapup getürdiler. Ḥamza’nuñ daḫı zaḫmı ziyāde olmaġla **(8)** tīġ ile uġrun açup, bār-gāha gitdi. Keyyūs’ı, meyyit **(9)** gibi Şāh’a getürdiler. Şāh şaşup ḳorḳdu ki, ‘asker **(10)** perīşān ola, diyüp emr eyledi. Ṭabl-ı arām çalınup, **(11)** iki ‘asker dönüp ḳondılar. Baḫtek, Keyyūs’a timār itmege **(12)** başladı. Ḥamza’nuñ daḫı, zaḫmına merhem-i Süleymān’ı sürüp, **(13)** üç sā‘atde eyü oldı; ammā Gerşāsb siperi delindi. **(14)** Gene ta‘accüb eylediler. Bunuñ ile Keyyūs’un nāmı ḳalur dā‘imā. **(15)** Anarlar; ammā berüde Keyyūs’un zaḫmı ziyāde olmaġa. Şāh, **(16)** birḳaç gün ceng yoḳdır, diyüp nidā eyitdürdi **(17)** ve eleme düşüp ġayrı imdāda gelmedi. Nice idiceklerün **(18)** bilmediler; ammā rāvi eydür.

Bizüm ḳıṣṣamuz **(19) [58a/1]** Rüstem, ‘Ālemşāh Rūmī’ye geldi. Üstād eydür, çünki dilāver-i ‘ālem, nāmun Efrāsiyāb oġlu Şehrūz Ḫān ḳodı **(2)** idi. Efrāsiyāb’uñ üç dāne oġulları ve dört **(3)** taḫt-ı neşīn şāhlar ve Tanṭānūş vesā‘ir dilāverler ve Cenīdpūş **(4)** ser‘asker olup, ‘azm-i diyār Sincāb Şāh idüp **(5)** gitdiler. Bir gün Sincāb Şāh diyārına geldiler. Üç gün oturaḳ **(6)** idüp, andan yirine ḳā‘imḳām ḳoyup, ḳalḳup **(7)** gitdiler. Bir gün Kāpūs Şāh diyārına geldiler. Üç gün **(8)** daḫı andan oturup, ol da yirine ḳā‘imḳām ḳoyup, ḳalḳup **(9)** Żamīrān Şāh diyārına geldiler. Üç gün de anda oturup **(10)** ol da yirine ḳā‘imḳām ḳoyup, andan ḳalḳup yollarına **(11)** revān oldılar. Bir gün ‘Acem diyārına yaḳın gelüp, anda **(12)** oturaḳ eylediler. Ba‘de, cāsus gönderüp ḫaber aldılar ki, **(13)** Ḥamza, Şāh’ı, Ḥāver Zemīn’de bıraġup, andan Kūhü’l-beruẕ’a

gidüp, **(14)** fetḥ idüp, andan Cābelḳā'ya varup, ol diyārları **(15)** cümle fetḥ idüp ve andan Mekke'ye varup, anda olan **(16)** cengleri, andan Medāyin'e varup, Şāh'un bozup, Şāh'ı **(17)** ḳaçırup, Keylān Zemīn'e gelüp, ḥālā anda cengi **(18)** **[58b/1]** olduġun bir bir ḥikāyet eylediler. Rüstem başın şalup: "Hāy ḳoca baba! 'Ālemde erlik sana maḥṣūṣdur." diyüp, **(2)** ṣafā eyledi. Andan emr eyledi, 'asker göç idüp, Keylān **(3)** Zemīn ṭarafına revān oldılar. İki üç günlük yir **(4)** ḳalduḳda, ol dem Rüstem, 'Ayyār'ı gönderdi ki: "Var **(5)** gör atam ne 'ālemdedür?" didi. 'Ayyār'dur, ṭabān getürüp, **(6)** Keylān Zemīn'e geldi. Gördi ki, ṭaġ ṭaş **(7)** 'asker ile ṭolmuş. İki cānibden bār-gāhlar ḳurılmış. **(8)** 'Asker döşenüp yatur. Orṭa yirde bār-gāh-ı Süleymān'ı **(9)** bu ḳadar ḳubbe üzerine görüp, eflāke serecekmiş. **(10)** 'Ayyār ḫayrān oldı. Ba'de içerü dīvāna girüp, naẓar **(11)** eyledükde, bir 'aẓīm cema'āt gördi ki, 'aḳlı gitdi; ammā **(12)** Ḥamza yirinde yoḳ. Lendühā oturmış. Meger ol gün idi ki, **(13)** Ḥamza yaralanmış idi. 'Ayyār berüden su'āl idüp, aḥvāli **(14)** bildükde, andan sürüp Nūş-i Revān dīvānına geldi. **(15)** Anlar da 'aynī erkānlarun gördi; ammā pāy-i taḫt **(16)** ṣandalyesine poşede çekilmiş birinden su'āl idüp, **(17)** Şāh'un pāy-i taḫt-ı pehlivānı kimdür ve ḳandadur, didi. Ol **(18)** **[59a/1]** ḥarīf eyitdi: "Keyyūs Nīze-dār dirler. Ḥamza ile cengde başa çıḳamayup āḫır ceng-i maġlūbada Ḥamza'ya zaḫm **(2)** urdı. Ḥamza da ana bir zaḫm urdı. Ḥālā ikisi de yaturlar." **(3)** didi. 'Ayyār bu ḫaberleri alup, gelüp Rüstem'e ḫaber **(4)** virdi. Rüstem bu maḥalde atasınuñ zaḫm-dār olduġun **(5)** işidüp, gözleri yaz ile ṭoldı. Nola bre mel'ūn, **(6)** diyüp şol ḳadar elem çekdi ki, yāḫūd ol mel'ūnı **(7)** iki pāre itmeyince cānım alma, diyüp, niyāz eyledi. **(8)** Gör ki ḳoca Rüstem gene geldi. Ne ḳanlar döküp, **(9)** ne erlikler itse gerekdür? Sālārı-rum 'aẓametle, dört **(10)** kerre yüz biñ 'asker ile gelmekde ve bir ṭarafdan Āyīne Şāh **(11)** daḫı, üç kerre yüz biñ 'asker ile ol da gelmekde; ammā bizüm **(12)** ḳışṣamuz bir ġayrı yüzden denlü. Rāvi eydür.

Çünki **(13)** Şāh, Baḫtek tedbīri ile, Hürmüz'i Medāyin'den getürdi **(14)** idi. Şimdi Şāh eyitdi: "Oġlum! Beni Ḥamza ile **(15)** barışdur. Benüm söylemege yüzüm yoḳdır. Hem 'ār iderem. **(16)** Bir tenhā yirde bulasun, benüm vekīlüm olup, **(17)** Gülfehr'i vir. Artuḳ Baḫtek sözüne uymam." didi; **(18)** **[59b/1]** ammā Şāh bu sözi Baḫtek yoḳ iken söyledi ki, Baḫtek'ün ḫaberi olmaya. Hürmüz gerçek şanup, Ḥamza'yı gözetmege **(2)** başladı; ammā Baḫtek'ün bir ḫādimi var idi. Ḳābil dirlerdi. **(3)** Anı Hürmüz'ün yanına ḳoşup, ol ḫādimi ışmarladı ki: **(4)** "Her ḳaçan Hürmüz, Ḥamza ile oturup 'işret iderken, **(5)** tīz gelüp, bana ḫaber vir. Sana çoḳ iḥsān iderem." **(6)** didi. Ḥamza'dur. Gördi birḳaç gün ceng yoḳdır. **(7)** Gönli şikār 'arżu idüp, 'Aşḳar'a süvār olup, bir nice **(8)** begler ile şikāra çıḳdı. Hürmüz de, ol gün şikāra çıḳup, **(9)** bir muḫtaṣarca bār-gāh ḳurup, mecliṣ alātun müheyyā idüp, **(10)** soyunır idi ki, Ḥamza ile barışalar. Ol ḫīleden ḫaberi **(11)** yoḳ. Hürmüz, Ḥamza'yı gördükde, yaḳın gelüp rikābına ṣarıldı. **(12)** Ḥamza eyitdi: "Nedür ey şehzāde, bu aralarda ne gezersün?" **(13)** Hürmüz de ḳışṣayı ḫaber virdi ve eyitdi ki: "Server bilürsün, **(14)** size ne mertebe muḥabbetüm vardur." didi. Ḥamza eyitdi: "Ben de seni **(15)** severem; ammā pederüne iyilik iderem, ol bilmeyüp benüm helāküme **(16)** ḳaṣd ider. İmdi ey şehzāde! Ben ol Ḥamza degül miyüm ki, **(17)** on iki yaşumda iken 'Alḳame beyhūde varup, Medāyin'i **(18)** ẓabṭ eyledükde, ben Yemen'den gelürken başun kesüp, malını **(19)** **[60a/1]** kendüne gönderdüm ve buna benzer atana dürlü iyilikler idüp, belālardan ḳurtardum. Ol gene bunlara mükāfāt idicek **(2)** iken, başuma ḳaṣd eyledi. Ba'de, mühri iḳrār

idüp virmeyüp, **(3)** bana ne zehirler yutdurdı. Bilürsün ve gene şimdi **(4)** üç def‘a Gülfehr’i iḳrār itmiş iken, gene tek ana müyesser **(5)** olmasun diyüp, nā-ma‘ḳūl işler eyledi.” didi. Hürmüz eyitdi: **(6)** “Server! Siz anuñ itdügine baḳman. Her ḳaçan ise Gülfehr’i **(7)** sizündür. Ben de ol maṣlaḥata geldüm. Yanıñuzdan ḫüddāmların **(8)** ṣavun. Size bir tenhā yirde, birḳaç cevābum vardur ve hem **(9)** maḥfīce mecliṣ ḳurdum. Bir miḳdār ‘işret idelüm.” didi. **(10)** Ḥamza da neylesün? Hürmüz’den ḥıyānetlik ummaz. Nola, **(11)** diyüp, yanunda olanlara icāzet virdi. Anlar da gitdiler. Ḥamza **(12)** eyitdi: “Aḫşam olınca gelürem.” didi. ‘Ömer anda yoḳ idi. **(13)** Yoḫsa işkil alurdı; ammā ne fā‘ide? Olıcaḳ var. Ḥamza **(14)** yalñız Hürmüz ile gitdiler. Ol muḥtasarca bār-gāha **(15)** geldiler. Mecliṣ ḥāẓır idüp, geçüp oturdılar. Başladılar, **(16)** bāde-nūş itmege. Hürmüz’ün daḫı, yanunda beş altı ḥādim **(17)** ḳaldı. Sā‘irine ol da icāzet virdi; ammā ol Baḥtek’ün **(18) [60b/1]** virdügi ḥādim, ol dem gelüp, Baḥtek’e eyitdi: “İşte ḥālā Hürmüz ile Ḥamza bir tenhā yirde oturup, ‘işret eylediler.” **(2)** didi. Baḥtek daḫı Şāh’a varup ‘ilām eyledi. “Şimdi **(3)** nice idelüm?” didi. Şāh eyitdi: “Dārū virelüm, ḥabs iderüz. **(4)** ‘Ahd itdürüp barışalum.” didi. Baḥtek, ma‘ḳūl, **(5)** diyüp, gidüp bir buçuḳ miṣḳāl zehiri var idi. **(6)** Ol ḥādime virüp: “Di imdi göreyüm seni! Ḥamza mest **(7)** olduḳda, bunı şarāba ḳoyup, Ḥamza’ya viricek olursan, **(8)** seni azād idüp, çoḳ mal vireyüm.” didi. Ḳābil de, **(9)** nola, diyüp, ol araya gelüp, furṣat gözetmege başladı; **(10)** ammā Hürmüz ile Ḥamza ‘ayş-ı nūş idüp, ikindiye degün **(11)** şarāb içüp, mest oldılar. Ekṣerī ṣoḥbetleri Gülfehr **(12)** idi. Hürmüz eyitdi: “Yā Ḥamza! Atam itdügi işlerden **(13)** peşīmān oldı. Beni bunda getürmekden murādı, vekīlüm **(14)** olup Gülfehr’i vir, didi. İmdi bu ricāmuz ḳabūl **(15)** eyle.” didi. Ḥamza eyitdi: “Ey şehzāde! Senüñ ricān bana **(16)** geçer, degül ki bu aṣıl nesneye. İmdi elem çekme! Hemān Şāh **(17)** bizüm ile ahd idüp, ḳızun virsün. Ben diyāruma **(18) [61a/1]** gideyüm. Ol da varup taḫtunda otursun.” didi. Hürmüz de: “Ḳavlimüz bunuñ üzerinde olsun. Ben varup **(2)** Şāh’a müjde ideyüm; ammā o ḥabere ṭolu daḫı içelüm. Zīrā **(3)** aḫşam oldı.” diyüp, sāḳiye buyırdı. Ol Ḳābil **(4)** didükleri mel‘ūn, maḳbūl ḥādim idi. İlerü gelüp **(5)** ḳadeḥi elüne alup, doldurup Hürmüz’e virdi. **(6)** Andan Ḥamza’ya virdi. Gene üçüncide ol Ḳābil **(7)** didükleri mel‘ūn, bir buçuḳ miṣḳāl zehri ḳadeḥe **(8)** ḳoyup, Ḥamza’ya şundı. Ḥamza elüne alup gördi ki, **(9)** benzi bozuḳdur. Gülüp eyitdi: “Yā Hürmüz! Diyār-ı Hind’de **(10)** mihr ‘aşḳına bir zehirlü şarāb içdüm. Bu da **(11)** ana benzer.” didi. Hürmüz eyitdi: “Server, Allah ṣaḳlasun. **(12)** Benüm sana yaramaz ḳaṣdum yoḳdır; ammā çünki şübheñ **(13)** var ise içme. Server, anı döküp, ġayrı virsünler.” **(14)** didi. Ḳābil eyitdi: “Ey şehzāde! Andan **(15)** ġayrı yoḳdır. Eger daḫı eglenürseñüz, varup getüreyüm.” **(16)** didi. Ḥamza ġayrete gelüp eyitdi: “Eger daḫı zehirlü olursa **(17) [61b/1]** bile içerem, döndürmem. Eger ecelüm gelmediyse ölmem.” didi. Hürmüz: “Bre ṭur Server! İçme diyünce ḳadar **(2)** Ḥamza bilā-cür‘a nūş eyledi; ammā içdügi gibi, āh **(3)** eyledi. Bildi ki ol ḥādimden oldı. Hemān cāmı ḳaldurup, **(4)** ḥādime doġru atup, eyitdi: “Yā Hürmüz! **(5)** Bana oldı olıcaḳ; eger bana dostluġun var ise, **(6)** benüm meyyitüm böyle yabān yirde ḳomayasun. Beglerüme ḫaber **(7)** vir.” diyüp, arḳası üzerine yıḳıldı. Kendünden **(8)** geçdi. Hürmüz ol ḥāli görüp, feryād idüp: “Bre **(9)** mel‘ūn! Bunı sana kim örgetdi?” diyünce Ḳābil eyitdi: **(10)** “Baḥtek ta‘līm eyledi.” didi. Hürmüz dal ḥançer alup, **(11)** ḥādimi helāk eyledi. Andan bār-gāhı ḳaldurup, **(12)** ses çıḳmasun, diyüp, olbir ḥādimleri daḫı ḳatl **(13)** eyledi. Zīrā ‘Ömer ne ḳavī ḥaşımdur. Eger duyarsa, ‘ālemi **(14)** fenāya virür. Aḫşam ḳaranlıġı olduḳda, bār-gāhuna **(15)** gelüp acımaz ḳodı;

ammā Baḥtek gözedür idi. “Ey **(16)** şehzāde! Neyledün?” didi. Hürmüz eyitdi: “Bre la‘īn! **(17)** Bir Ṣāḥibḳırān’a ḳıydun.” didi. Baḥtek eyitdi: “İşte **(18)** **[62a/1]** düşmāndan ḳurtulduḳ. Ya sen niye elem çeker?” diyüp, varup Ṣāh’a müjde eyledi. Ol da ḥaẕẕ eyledi; ammā **(2)** ‘Ömer’den elem çekdiler. Eger duyarsa çoḳ fesād ider, **(3)** didiler ve Hürmüz’i ṣaḳladılar; ammā çünki berüden Ḥamza **(4)** düşüp ḳalınca, ‘Aṣḳar’ı gördi. Aḫşam oldı. Ḥamza **(5)** ḥareket itmez, āḫır licāmun sürüyerek gitdi. Rāvi eydür. **(6)**

Ol ṭarafda bir kārbān ḳonmış idi. Nıṣfü’l-leylde ḳalḳup **(7)** giderken, ol araya uġrayup gördiler. Bir dilāver, başlarına **(8)** yatur bunlarun. Ḫāce Mālik dirlerdi. Ana ḫaber virdiler **(9)** gelüp gördi. Bir adam yatur. Şişüp ṭuluma **(10)** dönmüş, vücūdı yarılup ṣarı ṣular aḳar. Ol dem **(11)** ḳaṭırdan inüp, yanına gelüp: “Bildüm ki zehir virmişler. **(12)** Besbellü bu, bir nām-dār ki zehir virmişler. ‘Aceb ṣaġ mıdur?” **(13)** diyüp, aġzına āyīne ṭutdılar. “Daḫı ölmemiş, **(14)** diridür. Yazıḳdur ṣol dilāvere! ‘İlāç idelüm; eger ṣaġ **(15)** olursa, bize fā‘idesi ola.” diyüp, Server’e timāra başladı. **(16)** Yanunda pāzu mühre var idi, içirdi. Kendünüñ taḥte’r-revānuna **(17)** **[62b/1]** ḳoyup, örtüp, başdurup yollarına revān oldılar. Server ṣarṣılınca ḳuşmaġa başladı. Ḳuşluḳ zemānı olınca, **(2)** göz açup gördi, ġayrı ‘ālem olmuş ve taḥte’r-revān içinde, **(3)** bir zemān fikr idüp, ‘aḳlunı cem‘ idüp bildi ki, bu **(4)** iş meclişde oldı; ammā taḥte’r-revān kimüñ ola, diyüp, **(5)** hele ḳonaḳ yirine geldiler. Ḫāce Mālik, Server’i göreyüm **(6)** nice oldı, diyüp, yanına geldi. Gördi ki, eṭrafına **(7)** baḳup āh ider. Şād olup eyitdi: “Sen kimsün ve bu **(8)** işi sana kim eyledi?” didi. Ḥamza gördi, bildügi degüldür. **(9)** Eger Ḥamza’yum dise, belki beni helāk iderler, diyüp eyitdi: **(10)** “Ben bir Ḫāce-i Bezirgān idüm. Ḳullarum zehir virüp, **(11)** malum alup, ḳaçmışlar; ammā sizler kimlersiñüz? Böyle maḥalde **(12)** derdüme dermān oldıñuz.” didi. Ḫāce Mālik **(13)** eyitdi: “Bana Ḫāce Mālik dirler. Bulġar diyārındanum. **(14)** Bu gice giderken, seni yolda bulduḳ. Benüm bir miḳdār **(15)** ‘ilm-i ṭıbṭan ḫaberüm olmaġla aṣar-ı zehir oldıġun **(16)** bilüp, yanumda pāzu mühre bulındı. Size içürdüm, **(17)** elem çekme. Ḥalāṣ oldıñuz.” didi. Ḥamza şād olup: “Allah **(18)** sizden rāżı olsun.” didi. Ben de size bunuñ **(19)** **[63a/1]** **‘**arżını iderem.” didi. Ol bezirgānlar, bunuñ başına üşüp dinlerler idi. “Bre! Bu Yezdān-pereste beñzer, bize żararı **(2)** doḳınur.” didiler. Ḫāce Mālik eyitdi: “Ṭoġrı söyle! **(3)** Ḫüdā-perest misin?” didi. “Belī, Ḫüdā-perestem.” didi. Mālik **(4)** ise āteş-perest idi. Neylesün? ‘Adāvet maḥalli degüldür. **(5)** İmdi mürüvvet degüldür ki, şimden girü buna yaramaz ḳaṣd **(6)** idem. Her ḳaçan ise iyilik żāy‘ olmaz, diyüp cān **(7)** ile ḫizmetine bel baġladı. Olbir ḥāceler eyitdiler: **(8)** “Eger bu, eyü adam olaydı, böyle olmazdı. İmdi **(9)** bundan bize ḫayr gelmez. Belki żarar gelir. Hemān gene, bunı **(10)** bunda ḳoyup gidelüm. Tā kim biri daḫı bulup timār ide, **(11)** didiler, zīrā bu bir Ḥamza beglerinden ola veyāḫūd bir ḥarāmī **(12)** ola. Eyü olduḳ, bizi ḳırup malımuz alur.” didiler. **(13)** Mālik eyitdi: “Bilmem siz ne söylersiñüz? Bu kişi bir yıla dek **(14)** eyü olmaz ve olmasında bile şübhe vardır. **(15)** Zīrā buna bir buçuk miṣḳāl zehir virmişler. Bir ḳaṭresinden **(16)** nice adam helāk ider. İmdi bu ḥarīf bir maḳbūl **(17)** **[63b/1]** ḳul imiş ve eceli daḫı gelmemiş. İmdi ben bunı bıraġup gitmem, çāre yoḳdır. Nāfile yoḳ yire söylemen!” **(2)** didi. Bunlar da eyitdiler ki: “Çünkü öyledür, biz de **(3)** senden ayrılıruz.” didiler. Ḫāce Mālik: “Siz bilürsiñüz, **(4)** ben de ardıñuzca yab yab gelürem. Allah kerimdür!” **(5)** didi. Anlar da āḫır ayrılup gitdiler. Ḫāce Mālik, **(6)** on beş ḳul ṣāḥibi idi. İçleründen biri ġāyet **(7)** bahādur idi. Nāmına Hümāyūn dirlerdi.

Mālik’e eyitdi: **(8)** “Ey efendi! Elem çekme, varsunlar gitsünler. Biz böyle zebūn **(9)** kimseyi bıraġup gitmek inṣāf degüldür. Cihānda iyilik **(10)** żāy‘ olmaz.” didi. Ḥamza da, bu mücādeleyi görüp eyitdi: **(11)** “Ey Ḫāce! Bana bu ḳadarca iḥsān eyledün. Allah senden **(12)** rāżı olsun, var yolda işleründen ayrılma. Beni bunda **(13)** bıraḳ.” didi. Ḫāce eyitdi: “Ḫayır Server! Mādem ki cānum tendedür, **(14)** ben de seni bıraḳmam.” diyüp, yab yab çekilüp gitdiler. **(15)** Üç gün gidüp, bir gün bir ṣaḥrāya gelüp ḳondılar. **(16)** Ḥamza bir pāre eyüce olmuş idi. Ṭa‘ām yimege başladı. **(17)** Üç gün anda oturaḳ idüp, Ḥamza’nuñ ḳoltuġına **(18) [64a/1]** girüp, bār-gāh öñüne çıḳardılar; ammā ata binmege ḳādir degül idi. Gönline bir ġarīblik çöküp, aġladı. “Server **(2)** niçün aġlarsun?” didiler. Ḥamza eyitdi: “Aṣlı var; ammā beni **(3)** içerü götürün.” didi. Ḥamza’yı içerü götürüp ḳodılar. **(4)** Anlar da kendü ‘ālemlerinde oldılar. Hümāyūn nām ḳulı **(5)** Ḫāce’ye eyitdi: “Bu gice bir vāḳ‘a gördüm, varup **(6)** bir āhū şikār ideyüm.” didi. Ḫāce Mālik de, nola, diyüp, **(7)** Hümāyūn şikāre gitdi; ammā berüde Ḥamza Ḥaḳḳ’a niyāz idüp, **(8)** derdüne dermān istedi. Yüzün yirlere sürüp, aġladı. **(9)** Ba‘de, ḥażret-i Ḫıżır gelüp, Server’ün ḥāṭırın ṣorup, **(10)** aġzı yarın virüp, mübārek eyleye, vücūdın ṣıġādi **(11)** du‘ā eyledi. Server de: “Āmīn.” diyüp, ṣıḥḥat buldı. Andan **(12)** vedā‘ idüp gitdi. Andan Server daḫı, bār-gāhdan **(13)** ṭaşra çıḳdı. Gördi Ḫāce Mālik oturmuş ‘işret **(14)** ider. Anlara ṭoġrı yüridi. Ḫāce Mālik gördi. **(15)** Server ṣaġlanmış gelür. Ḫāce Mālik ḳarşu varup: **(16)** “Şükür ṣaġlıġa! Bu ne ḥāldür?” didi. Ḥamza eyitdi: **(17) [64b/1] “**‘Ālemde Ḫıżır dirler bir kimse vardır. İzn-i Ḥaḳḳ ile geldi, ṣıḥḥat buldum.” didi. Bunlar eyitdiler: “Server! **(2)** Sen tehī kimse degülsün; yoḫsa Ḫıżır degme kimseye **(3)** gelmez.” diyüp, Ḥamza’yı üst yanlaruna alup, ‘işrete **(4)** oturdılar. Ba‘de, Hümāyūn şikārdan gelüp, Server’i **(5)** ṣıḥḥatde görince: “Ṣıddıḳ yā Ḫalīlullah!” diyüp, Server’ün **(6)** ḳademünde baş ḳoyup, düşünde ḥażret-i İbrāhīm’i gördigün **(7)** ve Ḥamza’nuñ ḳaderün kendüne bildürdigün ḫaber **(8)** virdi. Hemān İslām’a gelüp ayaġına düşdi. “Server! **(9)** Siz ise ḥażret-i İbrāhīm neslünden imişsiñüz. Niçün **(10)** ṣaḳlarsıñuz?” didi. Server eyitdi: “Neyleyem adam! Ṣormadıñuz, **(11)** şöyle ḳaldum. İmdi bilün ve āgāh olun! Ben Ḥamza’yam. **(12)** Nūş-i Revān benüm ḳılıcum ḳorḳusundan taḥtun **(13)** terk idüp, diyār be diyār gezer.” diyüp, Hürmüz ile **(14)** olan ḳıṣṣayı ḫaber virdi. Ḫāce Mālik daḫı, cümle ḳulı **(15)** ile Müslimān oldı. Meger Ḫāce Mālik’ün bir eyü atı **(16)** var eyledi. Ol atı Server’e bağışladı. Birbirleriyle ata **(17) [65a/1]** oġul oldılar. Andan ol aradan göç idüp, yola revān oldılar. Ḥamza da ḥaẕẕ idüp, Hümāyūn’da gördi ki **(2)** erlik ‘alāmeti var. Hem giderler ve hem Hümāyūn’a ceng ‘ilmini **(3)** ta‘līm iderdi. Bir gün ḳuşluḳ zemānı gördiler, ḳarşudan **(4)** bir alāy ṣoyulmış adamlar gelür. Bunları gördükde, **(5)** feryād eylediler. Hemān ilerü varup gördi, kendüleründen **(6)** ayrılan arḳadāşlarıdur. “Bre bu ne ḥāl?” didükde, anlar **(7)** eyitdiler: “Bu gice ḥarāmīler bizi ṣoyup, cümle malımuzı aldılar. **(8)** Eyü hele siz de bizüm ile bile bulınmadıñuz.” didiler. Ḫāce **(9)** Mālik eyitdi: “Elḥamdulillah! Bu dilāverün ḳıdemidür, bizi **(10)** ḫalāṣ eyledi.” didi. Ol ḥāceler, Server’i ṣıḥḥatde **(11)** gördükleründe: “Bu dilāver kim imiş, ne tīz eyüce olmış?” **(12)** didiler. Mālik de, Server’ün kim oldıġun ve düş görüp **(13)** Müslimān olduḳlarun ḫaber virdi. Bunlar da ol ḫaberi **(14)** işidüp eyitdiler ki, çünki öyledür: “Ol ḥarāmīlere **(15)** cevāb virüp, malımuzı alıvirür ise, biz de cümlemüz **(16)** Müslimān olalum.” didiler. Ḥamza eyitdi: “Nola, gelin bana **(17) [65b/1]** gösterün.” didi. Ḫāceler de öñlerüne düşüp, gördiler ki alduḳları malı üleşirler; ammā bunlarun başlarına Ferāmerz **(2)** dirlerdi. Elli altmış adam ile elvān-ı pīri, ol araya **(3)** göndermiş idi. Ḥamza

da ilerü varup, bunlara selām **(4)** virdi. Bunlar da Server'e ri'āyet idüp, malı yükleyüp, **(5)** yollarına giderken Ḥamza eyitdi: "Ey adamlar! Yolda gelürken **(6)** biraz çabalāḳ adamlara rast geldüm. Bizi ḥarāmīler ṣoydı, **(7)** didiler, ben de ol da'vā ile geldüm ki ol mallarun alam. **(8)** İyilik ile virün; yoḫsa siz bilürsiñüz." didi. Bunlar **(9)** eyitdiler: "Hiç bu olur mı? Laṭīfe mi idersün?" didiler. **(10)** Ḥamza eyitdi: "Yoḳ eger virmezseñüz cümlenizi ḳıraram." didi. **(11)** Bunlar da: "Hāy bre nābekār! 'Aceb kendüne 'itimādı var." **(12)** diyüp, içlerinden biri, yanına gelüp, açıl şuradan **(13)** ben buna miḳdārun bildüreyüm; ammā ẓuyumlugu benüm olsun." **(14)** didi. Biri daḫı eyitdi: "Altında olan atı eyü ata **(15)** benzer." didi. Ḥamza eyitdi: "Bre! Ben de mal çoḳdır, cümleñüz **(16)** yiter." diyüp, yanuna gelen ḥarīfüñ ḳafāsına nice bir müşt **(17)** urdıysa, başı ḳabāḳ gibi ṭār u mār oldı. Olbirleri: **(18) [66a/1]** "Hāy! Nābekār adam öldürdi." diyüp, altmış miḳdār adam Server'ün üzerine, hücūm itdiler. Server-i ālem, **(2)** ṭīġ-i żaḥḥāki 'üryān idüp, na'ra urup, nücūm sā'atde **(3)** bunları ḳırur. Elvān-ı Pīr ile beş adam, ol **(4)** malı bıraġup, güç ile ḳaçup gitdiler. Ḥamza Hümāyūn'a **(5)** eyitdi: "Var bu malı Ḫāce Mālik'e teslīm eyle. Gene **(6)** ister ise gel, ben yab yab gideyüm." didi. Hümāyūn **(7)** malı getürüp giderken, Elvān-ı Pīr ilerü varup **(8)** eyitdi: "Hāy nābekār! Bize ne 'aceb iş eyledi? Cümlemüzi **(9)** ḳırup geçirdi. Nice olur ḥāl şimdi? Biz böyle **(10)** varsaḳ, serdārımuz bize ġażab ider. Elli altmış kimse **(11)** iki adamuñ ḥaḳḳından gelmediñüz." dir. Ol sözden **(12)** ölmek yegdir, diyüp ardına döndi. Gördi ki **(13)** Hümāyūn ḳaṭarı sürüp gider. öñün alup, benüm **(14)** Elvān-ı Pīr, diyüp cenge ṭurdılar. Hümāyūn, Elvān-ı Pīr **(15)** ḳatl idüp, olbirlerün de ḳırup, biri güç ile **(16)** ḳaçup ḳurtuldı. Ol ḥarīf başları olan Ferāmerz'e **(17)** gelüp eyitdi: "Elvān-ı Pīr gitdi. Vesā'irleri kimse **(18) [66b/1]** ḳalmadı. Ben güç ile ḳurtuldum." diyüp, olan ḥāli ḥikāyet eyledi. Ferāmerz ġażaba gelüp, hemān yirinden **(2)** ṭurup, beş yüz adam ile süvār olup, ol ḥarīfi **(3)** öñlerine ḳatup gelmekde. Berüden Hümāyūn daḫı, malı **(4)** Ḫāce Mālik'e getürüp teslīm eyledi. Ol da, herkesün **(5)** malın virüp, anlar da Müslimān olup, cümlesi **(6)** şād olup, Emīr-i 'Ālem'e du'ā eylediler. Hümāyūn daḫı **(7)** gelüp, Server'e irişüp, Elvān-ı Pīr'i ḳatl eyledigün **(8)** ḥikāyet eyledi. Ṣāḥibḳırān daḫı, āferin eyleyüp, Hümāyūn'ı **(9)** alup, ḥarāmīlerün üzerine gitdiler. Bir de gördiler ki, **(10)** beş yüz ḥarāmī gelürler. Bir de yaḳın geldükde, **(11)** ol ḥarīf Ferāmerz'e gösterdi. Hemān ol da ḳoma **(12)** eyledi. Beş yüz adam bunları ortaya aldılar. Server, **(13)** ṭīġ-i żaḥḥāki 'üryān idüp, bunlara girişdi. Fi'l-ḥāl **(14)** elli altmış adam helāk eyledi. Ferāmerz ol ḥāli görüp, **(15)** ġayrete gelüp, altmış dört arşın ḳaddile el nīzeye **(16)** urup, ḥamle eyledi. Server, bunuñ birḳaç ḥamlesin **(17)** men' idüp, bir siper göbegi ile çarpup raḫşından **(18) [67a/1]** sernigün idüp, kendü de atılup diledi ki başın kese. Ḥamza eyitdi: "Server! Ḥarāmīligi tevbe idüp, imāna **(2)** gelür misin?" didi. Ferāmerz 'aġlayup eyitdi: "Server! Ben **(3)** evvelden ḥarāmī degül idüm. Rāhib Ḳal'agīr-i nām **(4)** bir şāhun ḳızına 'āşıḳ oldum. İstedüm, virmedi. **(5)** Āḫır bu ḥarāmīlige iḫtiyār eyledüm. Varup ceng **(6)** eyledüm, başa çıḳamadum. Benden yüz yük mal istedi. **(7)** Āḫır ḥarāmīligi iḫtiyār idüp, elli yükün cem' eyledüm. **(8)** Elli yüki ḳaldı, neyleyem? İşte aḥvāl böyle oldı." didi. **(9)** Ḥamza eyitdi: "Gel Müslimān ol, ahd olsun ol ḳızı **(10)** sana alıvireyüm." didi. Ferāmerz, nola cānuma minnet, diyüp, **(11)** imāna geldi ve yanunda olan ḥarāmīler daḫı Müslimān **(12)** oldılar. Andan ḳalḳup Ferāmerz'ün ḳal'asına geldiler. **(13)** Ḥamza, Hümāyūn'a eyitdi: "Server! Var Ḫāce Mālik'e vesā'ir **(14)** ḥācelere benden selām eyle. Ferāmerz'ün Müslimān olduġun **(15)** müjde eyle. Anlar da ḳalḳup bunda gelsünler." didi. **(16)**

Hümāyūn, nola, diyüp, varup Server'ün selāmuñ degürüp **(17)** Ferāmerz'ün Müslimān olduġun müjde eyledi ve sizi **(18) [67b/1]** Ṣāḥibḳırān ister, didi. Ḫāce Mālik de yirinden ṭurup, vesā'ir ḥāceler Ferāmerz ḳal'asına geldiler. Server **(2)** bunları ḳarşulayup ḳal'aya aldı. Bunlar da Ḥamza ile **(3)** görüşüp, Ferāmerz ile daḫı görişdiler. Andan Ṣāḥibḳırān, **(4)** Ferāmerz'e baḳup eyitdi: "Ne dirsün, bizüm ile bile **(5)** gider misin?" didi. Ol da eyitdi: "Nola Server." diyüp, Ḫāce **(6)** Mālik vesā'irleri, Ferāmerz dört yüz adam ile **(7)** ḳandasun Rāhib Ḳal'agīr diyüp, yola revān oldılar. **(8)** Günlerde bir gün, Rāhib ḳal'asına gelüp, bir cānibine **(9)** ḳondılar. Ol dem Emīr-i Merdān bir nāme yazup, birḳaç **(10)** adam ile gönderdi. Anlar da varup kendülerün arż **(11)** eylediler. Bevvābларun da Rāhib'e gelüp, Ḥamza'dan elçi geldi, **(12)** didiler. Ol dem Rāhib bengleyüp, varun getürün, didi. **(13)** Anlar da gelüp, nāmeyi ṣundılar. Rāhib de açup oḳudı. **(14)** Dimiş ki: "Ben ki Ḥamza bin 'Abdu'l-Muṭṭalib, sen ki Rāhib Ḳal'agīr'sün. **(15)** Nāmum vüsūlünde maġlūb ola ki, ḥużūruma **(16)** gelüp Müslimān olasın ve ḳızun Ferāmerz'e viresün. **(17)** Eger 'inād idersen, ṣoñra peşīmān olursun. Varan **(18)** adamuma cevāb viresün." dimiş. Meger bu Rāhib Ḳal'agīr **(19) [68a/1]** 'ilm-i remilde māhir idi. Tīz remil idüp gördi ki, Ḥamza'nuñ ṭālimi ḳuvvette, hemān ḥīle yüzünden eyitdi: **(2)** "Ḫoş geldi, ṣafā geldi. Çünki Ferāmerz Ṣāḥibḳırān'a **(3)** ḳul olmış. Mübārek ḳıdemiyle diyārımuzı müşerref **(4)** ḳılsunlar." diyüp, elçiye ri'āyet idüp gönderdi. **(5)** Kendü de biraz peşkeş düzüp, ḳal'adan çıḳup, Ḥamza **(6)** ṭarafına revān oldı. Elçi de gelüp ḥāli beyān iderken, **(7)** Rāhib de gelüp, Ḥamza'nuñ elin öpdi. Vāfir **(8)** 'arż-ı muḥabbet idüp: "Yā Ḥamza! Bilmedük, gerçe üç dört **(9)** yüz adam ṣaḥrāya ḳondı, didiler, bizler bāzīrgān ṣanduḳ. **(10)** Çünki sizler idiñüz. Niçün ṭoġrı ḳal'amuza gelmediñüz? **(11)** Luṭf idüp ḳal'amuza buyırun." didi. Ḥamza da nola, **(12)** diyüp, birḳaç dilāverler ile gitdiler; ammā Ḫāce Mālik **(13)** gitmedi. Rāhib'dür, bunlarun öñüne düşüp, sarāya getürüp, **(14)** 'izzet idüp, bunlara ol gice ziyāfet eyledi. Ba'de **(15)** ṣarāblarına dārū ḳatup, bī-hūş eyledi. Ḥamza ile Ferāmerz'i **(16)** bende çeküp, getürüp ḥabs eyledi. Çünki ṣabāḥ **(17) [68b/1]** oldı. Bunlar yataraḳ 'aḳılları geldi. Kendülerün bend içünde görüp, Ferāmerz eyitdi: "Server! Bu ne ḥāldür?" **(2)** didi. Ḥamza eyitdi: "Bilmem ne ḥāldür?" dirken, Rāhib **(3)** Ḳal'agīr çıḳageldi. Ḥamza bunı görüp eyitdi: "Yā Rāhib! **(4)** Niçün böyle eyledün?" didi. Rāhib eyitdi: "Murādum **(5)** sizi öldürmek idi. Remil idüp gördüm, **(6)** senüñ ṭāli'in ḳuvvetdedür. Bana żarar olmasun, hemān **(7)** seni Nektāşī Şāh'a gönderem. Ol nice bilür ise **(8)** eylesün." diyüp, ol dem emr eyledi. Ḥamza'yı atlara yükledüp **(9)** getüreler. Ol dem Server, elem çeküp eyitdi: "Gel beni ṣalıvir." **(10)** didi. Rāhib dinlemeyüp ṣalıvirmedi. Ḥamza'dur, **(11)** bir kerre zor idüp, bendlerün kütür kütür ḳırup, ba'de **(12)** atlayup, Ferāmerz'ün daḫı bendün alup, andan Rāhib'i **(13)** yaḳasından ḳapup, yere urdı. Rāhib'dür, ol ḥāli **(14)** görüp: "Amān Server! Ben de bildüm ki dīnüñ ḥaḳdur. **(15)** Zīrā böyle benden ḳurtulmaḳ, degme erün kārı degüldür." **(16)** diyüp cān ile Müslimān oldı. Ba'de şehri **(17)** da'vet idüp, anlar da imāna geldiler. Ḥamza eyitdi: "Ey **(18)** Rāhib! Ben de size ricā iderem ki, kerīmenüzi Ferāmerz'e **(19) [69a/1]** virüp, bir murād idelüm." didi. Rāhib daḫı, nola Server, diyüp dügün idüp, gerdek eylediler. Andan Ḥamza **(2)** baş ḳaldurup eyitdi: "Yā Rāhib! Medḥ itdigün **(3)** Nektāş Şāh nicedür, ḫaber vir." didi. Rāhib eyitdi: **(4)** "Server, Nektāş bir ulu ṣāḥib-i ḳadīr pādişāhdur **(5)** ve bir maḥbūbe ḳızı vardır. Ol diyārda ḥüsni ile meşhūr **(6)** ve ṭālibleri bī-nihāyedür. Lakin ol duḫteri, ziyāde **(7)** ḳuvvete mālikdür. Degme kimselere tenezzül idüp, baş egmez. **(8)** 'Her kim benüm arḳamı yire getürür ise ben ana

‘avrat oluram.’ **(9)** dir. Çoḳ kimseler, bu şarṭ ile meydāna girdiler, maġlūb **(10)** oldılar. ‘İnād idenüñ başın kesdi. Şimdi her yıl **(11)** nevrūz ider; ammā şimdiye dek kimseler ana cevāb virmedi. **(12)** Nektāş Şāh’uñ bir pehlivānı vardur. Ḳānūs-ı **(13)** Ṣaḥrā-neşīn dirler. Ol da altmış sekiz arşın ḳadd çeker. Ol **(14)** ḳıza mā‘ildür. Geçen sene nevrūz itdükde meydāna girüp, **(15)** ḳız ile ceng eyledi. Ḳız ana ġalebe eyledi. Şimdi Şehbūr-ı **(16)** Ḫaṭāyī nām bir dilāver gelmiş. Bānū anuñ ile ceng itse **(17) [69b/1]** gerek imiş, öyle işitdük.” didi. Ḥamza gönlinden eyitdi: “Gene mi ṣafā? Her ḳanda varsam bir ḳız bulınur.” didi. **(2)** Andan dönüp Ferāmerz’e eyitdi: “Dilāver! Ben giderem, **(3)** ol nevrūzu seyr ideyüm; lakin sen daḫı yeñi evlendün. **(4)** Bunda ḳal, eger ṣaġ olursaḳ gene bulışuruz.” didi. **(5)** Ferāmerz eyitdi: “ Ḫayır Server! Ben şimden girü sizden ayrılmam **(6)** bile, giderem. Her ḳaçan ise ehlüm benümdür.” didi. Bunlar **(7)** tedārik görüp, on biñ adam ile yola **(8)** revān oldılar. Bir gün Bulġar Zemīn’e gelüp şehre **(9)** yaḳın bir ṭaġ var idi. Ol arada ḳondılar. Hemān **(10)** Ḥamza şikāra bindi. Bir āhūya rast gelüp, fal **(11)** ṭutdı: “Eger bu āhūyı şikār idebilürsem, ḳızı da **(12)** şikār iderem.” diyüp, āhūyı ḳovaraḳ ṭaġın depesine **(13)** çıḳdı. Āḫır oḳ ile urup, boġazlayup, **(14)** pāk eyledi. ‘Askere gideyüm dirken, ḳulaġına bir hāy **(15)** hūy ṣadāsı geldi. Ol ṭarafa naẓar idüp gördi ki, **(16)** bir mu‘aẓẓam şehirdür. Öñünde iki bölük ‘asker birbirine **(17) [70a/1]** ḳarşu alāylar ve ṣāflar baġlayup durmuşlar. Ḥamza eyitdi: “Var ise Bulġar Zemīn budur. Nice eylesem? Bu maḥallinde **(2)** gelmişem, varup seyr ideyüm; ammā şol āhūyı neylesem?” diyüp **(3)** ṭururken, Hümāyūn çıḳageldi. Eyitdi ki: “Server! Niçün **(4)** yalñız gidersiñüz? Ḳulunı bile götürsen olmaz mı?” didi. **(5)** Ḥamza eyitdi; “Eyü zemānda geldün. Bundan eyü ḫizmet **(6)** olmaz. İmdi ben varup, anda bulınayum. Belki bana da **(7)** nevbet degerse, meydāna girem; ammā sen bu āhūyı bār-gāha **(8)** iletüp, andan ‘askeri alup gel. Zīrā söz ve ḳatı **(9)** degül.” didi. Hümāyūn da, nola Server diyüp, āhūyı **(10)** getürüp, gitdi. Ḥamza ol ṭaġdan aşaġı inüp, ‘askerün **(11)** kenārına geldi, seyre ṭurdı. Seksān biñ ‘asker, Nektāş **(12)** Şāh’un; otuz biñ ‘asker Şehbūr Ḫaṭāyī’nüñ. Ol ḥālde **(13)** Şehbūr, raḫşın sürüp meydāna girdi. Na‘ra urup **(14)** eyitdi: “Yā Nektāş Şāh! Ḳanı ḳızun? Gönder gelsün.” didi. **(15)** Ḥamza gördi, Nektāş Şāh ṭaraflarından bir **(16)** serhenk geldi. Şehbūr’a eyitdi: “Ey **(17)** Şāh Ḫaṭāyī! Ḥālā Bānū ḥastadur, varıñuz tā‘ḫir **(18) [70b/1]** idün. Eyüce olsun, gene bulışmaḳ ḳābildür. Eger pek murād idersen sana da cevāb virür.” didi. Şehbūr **(2)** inanmadı. “Ḫayır! Aṣlı yoḳdır, var söyle hemān göndersün; **(3)** yoḫsa kendü bilür.” didi. Ḥamza da ol cevābı **(4)** işidüp fikr eyledi: “Ben şimdi meydāna girüp, şol **(5)** ḥarīfüñ ḥaḳḳından gelsem, Bānū’ya ve atasına bir ḫizmet **(6)** itmiş oluram.” dirken, serhenk varup Şāh’a söyledi. **(7)** Ol dem Nektāş Şāh, kendü meydāna gelüp eyitdi: “Yā Şehbūr! **(8)** Niçün inanmazsun? Ḳızum taḥḳīḳ ḥastadur.” didi. **(9)** Şehbūr eyitdi: “Neden ḥasta oldı?” didi. Ḥamza da **(10)** bunlara yaḳın geldi ki, göreyüm şunlar ne söyleşirler **(11)** deyü. Bunlar da gördiler bir atlu hemān yaḳın gelür. **(12)** Bre görün, kimdür ve ne ister, didiler. Bir iki adam **(13)** ḳarşu varup, ne istersün, didiler. Ḥamza eyitdi: **(14)** “Ben de Bānū’ya ṭālibüm. Murādum Şehbūr ile ceng eylemekdür. **(15)** Her ḳanġımuz ġālib olursaḳ, Bānū ile ol görişsün.” **(16)** didi. Nektāş Şāh eyitdi: “Doġrısı budur ki, **(17)** Bānū bu gice vaḳ‘asında şikāre çıḳar. Anı görür ki, **(18) [71a/1]** bir alāy ḫınzırlar etrāfın alup, üzerine hücūm iderler. İçlerinden bir büyük ḫınzır gelüp, Bānū’yı çalıcaḳ **(2)** zemān, bir ṭarafdan bir yüzi nūrlu kimse gelüp, ol **(3)** ḫınzırı ḳatl ider. Daḫı sā‘irlerin tār u mār ider. Andan **(4)** ḳızun öñin alup ceng ider. Āḫır ḳızun kemeründen **(5)** ḳapup, yire urur. Ḳız da

elemünden ḥançere düşmek diler. **(6)** Ol dem bir Pīr-i nūrānī gülüp eydür ki: ‘Ey Bānū! Niçün **(7)** elem çekersün. Ol dilāver Ḥamza’dur. Allah emri ile sen anuñ **(8)** ḥelāli olursun.’ dir. Ḳız da ol ḫavf ile uyanur, ḥasta **(9)** oldı. Eger öyle olmasa, şimdiye ḳadar çoḳdan meydāna **(10)** girerdi.” didi. Şehbūr eyitdi: “Bu naṣıl sözdür? **(11)** Var ḳıza söyle! Eger muḳāvemet idemezse, eller gibi sen de **(12)** vir, ġavġadan ḳurtul.” diyüp, mücādele eyledi. Ḥamza **(13)** ol cevābları işidüp eyitdi: “Yā Nektāş Şāh! Senüñ **(14)** ḳızun bana naṣīb imiş. Daḫı sen ne istersün?” didi. **(15)** Şehbūr eyitdi: “Ḥamza mısın?” didi. “Belī, işte ben dillerde **(16)** şehbūr olan Ḥamza’yum.” didi. Şehbūr eyitdi: “Baḳ a **(17)** nābekār! Ḥamza kimdür ve bunda ne arar? Ben sana göstereyüm, **(18) [71b/1]** öyle küstaḫlıḳ itmek nice olur?” diyüp, hemān dal ḳılıç olup Server’i ḳılıçladı. Server daḫı, el arḳasıyla **(2)** ḳılıç ṭutan bilegine öyle urdu ki, ḳılıç elünden **(3)** fırladı. Andan bunı kemerinden ḳapup, yire urup, bende **(4)** çekildi. Ol dem Hümāyūn irişüp teslīm eyledi. Berüden **(5)** Şehbūr’un ‘askeri, ol ḥāli görüp, Server’ün **(6)** üzerine hücūm itdiler. Server daḫı bunlara urdı. **(7)** Ḳılıç bir demde fenā virdi. Bir de Şehbūr’un ḳafādārları, **(8)** Hümāyūn’uñ üzerine üşüp, Şehbūr’ı ḳurtardılar. **(9)** Andan süvār eylediler. Ḥamza ise ‘alemlere sürüp, **(10)** gider. Gene Şehbūr irişüp Server’i ḳılıçladı. Ḥamza **(11)** men‘ idüp, tekrār bir gürz urup yıḳdı. Bende **(12)** çeküp Hümāyūn’a virdi. Nücūm sā‘atde tār u mār eyledi. **(13)** Ol dem Ferāmerz ve Rāhib Ḳal‘agīr ve Ḫāce Mālik, **(14)** on biñ ‘asker ile gelüp baḳsın anlar ḳırdılar. Andan **(15)** Ḥamza, Ferāmerz, Hümāyūn vesā‘ir dilāverler ile dönüp, **(16)** Ferāmerz’ün bār-gāhına geldiler. Ḥamza buyırdı, Şehbūr’ı **(17)** götürdiler. Server naṣiḥat idüp eyitdi ki: “Dilāver! **(18)** Ẓāhir işidürsün. Bu āne gelince çoḳ diyār gezdüm ve **(19) [72a/1]** çoḳ kimselerün gūşın burdum. Bu diyāre bir sebeb ile geldüm.” didi. Şehbūr daḫı taḥḳīḳ Ḥamza olduġun **(2)** bilüp, İslām’a geldi. Bendün aldılar ve ḫil‘at giydürdiler. **(3)** Ba‘de icāzet alup, Nektāş Şāh’a varup **(4)** eyitdi: “Taḥḳīḳ ol dilāver Ḥamza imiş. Ben ol ḳızdan **(5)** ferāġat eyledüm. Hemān eyüsi budur ki, ana serfürū **(6)** itmekdür.” didi. Çünki Nektāş Şāh, Şehbūr’dan bunı **(7)** işidüp ḥaẓẓ eyledi. Hemān biründen a‘yān-ı devlet **(8)** ile Ḥamza’ya ḳarşu gitdükde, berüden Ḥamza da ḫaber-dār **(9)** olup ḳarşu çıḳdı. Nektāş Şāh ile görüşü, cümlesi **(10)** Müslimān oldılar. Nektāş Şāh eyitdi: “Server **(11)** ḳulunam, ḳızum cāriyedür didi. Ḥamza da ḥaẓẓ eyledi. Berüden **(12)** Bānū’ya müjde virdiler ki, düşde gördügin Ḥamza **(13)** geldi. Şehbūr’ı başup, kendüne ḳul eyledi. Pederün de **(14)** Müslimān oldı, didiler. Bānū ṣafālar eyledi. Çünki **(15)** ṣabāḥ oldı. Ḥamza yiründen ṭurup begler ile dīvāna **(16)** geldiler. Şāh’dur, Ḥamza’ya ‘izzet eyledi. Ḥamza da geçüp **(17)** pāy-i taḫt ṣandalyesinde oturdı. İşte bunlar da **(18) [72b/1]** bunda; ammā Nektāş Şāh’un bir pāy-i taḫt pehlivānı var idi. Ḳānūs-ı Bulġārī dirlerdi. Bunda degül idi. Ol dem çıḳageldi. **(2)** Buna olan ḥāli söylediler. Ḳānūs elem çeküp eyitdi: **(3)** “Ḥamza kimdür ki, anuñ söziyle bunca yıllıḳ dīnüñ terk **(4)** idüp, anuñ dīnine gire. Ben bu ḳadar zemāndur ḳıza ‘āşıḳ **(5)** olam da, ben ṭururken ḳızun ana vire.” diyüp dīvāna **(6)** girdi. Baḳup Ḥamza’yı kendü yerinde gördükde, Şāh’a baş **(7)** ḳoyup ayaḳ üzerine ṭurdı. Nektāş Şāh eyitdi: **(8)** “Dilāver! Otur; zīrā bu Server müsāfirimüzdür. Ri‘āyeten pāy-i taḫta **(9)** oturtduḳ. Şimdi sen ṣolda otur, gene senüñ **(10)** merteben bellüdür.” didi. Ḳānūs eyitdi: “Şāh’um! Sen atan **(11)** deden dīnüñ terk itmişsün ve ben ṭururken ḳızun **(12)** buna viresün.” didi. Şāh eyitdi: “Dilāver! Ḳızum vāḳ‘asında **(13)** buna naṣīb olıcaġın görmiş ve hem ḳız ḥasta **(14)** yatur. Lakin ben de bildüm, bu dilāverün dīni ḥaḳdur **(15)** ve hem virmesem zor ile daḫı alur. Zīrā yalñız baş ile **(16)** otuz biñ ‘askeri bozdı. Var

şolda otur, **(17)** ‘ayıbdur.” didi. Ḳānūs eyitdi: “Yoḳ olmaz, elbetde **(18)** ben seni yerümden zor bile ḳaldurıram diyüp, Server’ün **(19) [73a/1]** yaḳasına yapışup, var ḳuvvetüñ pāzūya getürüp, bir zor eyledi; ammā alamadı. Nihāyet üç kerre zor eyledi**, (2)** gördi olmaz**.** Āḫır nā-çār olup şalıvirdi. Ḥamza **(3)** daḫı, zor-ı evvelde Ḳāpūs’ı ḳapup, ḳoluna alup, ba‘de yire **(4)** ḳodı. Ḳāpūs daḫı Müslimān olup, geçüp şol ḳolda **(5)** oturdı. Nektāş Şāh ḫil‘at giydürdi, ba‘de Şāh ḳalḳup **(6)** ḥaremine gitdi. Gördi Bānū daḫı yatur. Ḥāṭırın şordı **(7)** ve eyitdi ki: “ Ḳızum, elem çekme! Ol Ḥamza didükleri dilāver **(8)** geldi; ammā ben öyle dilāver görmedüm ve seni ana virdüm.” **(9)** didi. Bānū eyitdi: “Bir kerre görsem, ‘aceb düşümde gördigüm midür?” **(10)** didi. Şāh eyitdi: “Varun ol dilāveri **(11)** çaġırun.” didi. Ḥādem gelüp: “Buyırun Server, sizi **(12)** Şāh icāzetiyle Bānū ister.” didi. Ḥamza ḳalḳup ḥareme **(13)** dāḫil oldı. Bānū’nuñ gözi ḳapuda idi. Server’i **(14)** görince: “Ṣıddıḳ yā Ḫalīlullah!” diyüp, ol dem şıḥḥat buldı. **(15)** Ḥamza’nuñ ayaġına düşüp, işte benüm gördigüm Ḥamza budur **(16)** diyüp, Müslimān oldı. Ḥamza da, Bānū’ya naẓar idüp **(17)** gördi ki**,** temām yetişüp çaġın bulmış. Bunda bir ḥüsn **(18)** gördi ki vaṣf olunmaz. Ḥamza, Bānū’yı gördükde cān **(19)** ile muḥabbet eyledi. Bānū daḫı ol dem dönüp eyitdi**: (20) [73b/1]** “Server! Gönül ḳalsun, yol ḳalmasun. Senüñ ile kemer ṭutuşalum.” didi. Ḥamza da nola, diyüp kemerün teslīm eyledi. **(2)** Bānū’dur, üç kerre zor eyledi, alamadı. Ba‘de, Ḥamza yapışup **(3)** zor-ı evvelde ḳapup, ḳolına alup, yire bıraḳdı. **(4)** Bānū āferin idüp, Server’ün elin öpdi**.** Birbirlerine **(5)** ‘aẓīm muḥabbet eylediler. Andan Server ṭaşra çıḳup, **(6)** gelüp yirinde ḳarār eyledi. Ba‘de, ehl-i vilāyet cümlesi **(7)** Müslimān oldılar. İşte Ḥamza bu ṭarīḳ ile bu diyārları **(8)** feṭḥ eyledi. Andan dügüne başladılar.

Sen ḳıṣṣa ol **(9)** ṭarafdan dinle. Rāvi eydür. Ol zemān ki, Ḥamza şikāre **(10)** çıḳdı idi. Aḫşam yaḳın oldı, baḳup gördiler **(11)** Ḥamza geldi. Ḫalīfe baş ḳaldurup eyitdi: “Ḥamza ile **(12)** bile kim gitdi. Bu zemān oldı gelmedi.” diyüp, eṭrāfa **(13)** baḳup gördi. ‘Ömer, Muḳbil cümle begler bunda, kimse gitmemiş; **(14)** ammā Ḥamza ile bile gidüp icāzet virdigi kimseler **(15)** eyitdiler ki: “Ṣāḥibḳırān şikār üzerinde Hürmüz’e **(16)** rast geldi**.** Bir yirde çadır ḳurup, mecliş döşeyüp, **(17)** Ḥamza’yı da‘vet eyledi. Ḥamza da bize gidün**,** ben gelürem**, (18)** didi, Biz de döndük.” didiler. Ḫalīfe eyitdi: “‘Acaba **(19) [74a/1]** gice ḳalur mı ola? Yoḳlamaḳ gerekdür; zīrā Hürmüz de bize düşmāndur.” falān dirken, bir de gördiler ki ‘Aşḳar’ı **(2)** licāmun sürüyerek çıḳageldi. Bir sehīl öyle urdı ki, **(3)** ol vādiler dürlü dürlü ṣadālar virdi. Bunlar **(4)** ol ḥāli görüp cān başlaruna ṣıçradı. Ḫalīfe, ‘Ömer’e **(5)** eyitdi: “Ey ‘Ayyār! Ne ṭurursun? Var gör, bize bir ḫaber **(6)** getür.” didi. ‘Ömer de cān atup, ol yire geldi**.** Gördi **(7)** kimse yoḳ; zīrā aḳarşu var idi. Cümle ne var ise **(8)** anda itmişler idi. Aṣla bir eṣer yoḳ. Sürüp şāh dīvānına **(9)** gelüp**,** tecessüs idegördi**.** Bir ses yoḳ; ammā Hürmüz **(10)** görünmez. ‘Ömer eyitdi: “‘Aceb bunlarun ikisi de mi żāy‘ **(11)** oldı?” diyüp, vāfir su‘āl eyledi. Olmadı, bir ḫaber almadı. **(12)** Āḫır Ḫāce’yi uġurlayup, bir tenhā yire getürdi. ‘Aḳlun **(13)** başuna getürdükde, Ḫāce, ‘Ömer’i görüp: “Ne ḫaber?” didi. **(14)** ‘Ömer eyitdi: “Dün Ṣāḥibḳırān, Hürmüz ile ‘işret iderdi. **(15)** ‘Aşḳar’ı geldi, Ḥamza gelmedi. Ben çoḳ aradum. Ne Ḥamza’yı **(16)** ve ne Hürmüz’i bulamadum. Luṭf eyle, bir ḫaber vir. **(17)** Ne oldı?” didi. Ḫāce eyitdi: “Behey ‘Ayyār! Dostluḳ **(18)** böyle mi olur ki, benüm başuma ḳaṣd idersün.” didi. **(19) [74b/1]** ‘Ömer nice, didi. Ḫāce eyitdi: “Ben sana her olanı ḫaber vire idüm, başum çoḳdan giderdi.” didi. “Ammā elem çekme! Ḥamza **(2)** ṣaġdur, yaḳında bulışursun; ammā ‘askere bu

yaḳında ḳavuşmaz. **(3)** Zīrā arada ġayrı ‘ālem olmuşdur; ammā sen tīzlik **(4)** idüp, kimseye ḳıyma ve hem bu sırrı ṣaḳla! Hürmüz falān **(5)** yirdedür. Var Ḥamza’yı andan ṣor.” didi. ‘Ömer de varup, **(6)** Hürmüz’i bulup getürdi. “Tīz söyle nābekār! Ḥamza’yı neyledün? **(7)** Yoḫsa seni öldürürem.” didi ve üzerine yürüdi. **(8)** Hürmüz eyitdi: “Ey ‘ayyār! Benüm ṣuçum yoḳdır. Ne oldıysa **(9)** Baḥtek’den oldı. Beni Medāyin’den getürdüp, bizi Ḥamza ile **(10)** barışdur didiler. Ben de gelüp Ḥamza ile bulışup oturduḳ. **(11)** Gidecek zemān üçer ṭolu içdük. Bir de anı gördüm ki, **(12)** Ḥamza ḳadeḥi ol ḥādimüñ yüzine urup yoḳladı. **(13)** Ben de şaşdum Ḥamza’yı anda bıraġup, ben de ḳaçup ṣaḳlandum; **(14)** eger bana ḳıyarsan vebāle girersün. Zīrā bu işden ḫaberüm yoḳdır.” **(15)** didi. ‘Ömer’dür, hele sen otur diyüp, varup Baḥtek’i de **(16)** uġurlayup getürdi. Hürmüz eyitdi: “Meded ‘Ayyār! Bunı **(17)** öldür! Şerrinden emīn olalum.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ḥamza’dan **(18) [75a/1]** ḳorḳaram; yoḫsa ve hem ‘ahdüm vardur. Bunı keşkek pişürüp Nūş-i Revān’a yedirsem gerek.” didi. Baḥtek de **(2)** göz açup, Hürmüz’i görüp eyitdi: “Ey şehzāde! Ben **(3)** sana neyledüm?” didi. Hürmüz de ardına baḳ, didi. Baḥtek **(4)** ardına baḳup, ‘Ömer’i gördi ki dal ḫançer olup, ṭurup **(5)** hemān ḥarām-zāde gözlerün yumup: “Yā Nār-ı Nūr! Sana ṣıġındum.” **(6)** didi. ‘Ömer de eyitdi: “Ey la‘īn! Aç gözlerin!” didi. Baḥtek **(7)** gördi olmaz. “Merḥāba! Ne ḳabāḥatimüz ẓuhūr eyledi, senüñ başın **(8)** içün bilmem.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey la‘īn! Fesādı idersün **(9)** dönüp, bilmem dirsün; ammā benüm de Ḥamza’da umudum var; yoḫsa **(10)** şimdi seni keşkek idüp, Şāh’una yidürürdüm. Bre la‘īn! **(11)** Bu işi ne zehir ile eyledün ki, Ḥamza’ya zehir içürdün? **(12)** Şimdi seni nice ideyüm?” didi. Baḥtek eyitdi: “Nār-ı Nūr **(13)** ḥaḳḳıçün! Ben Ḥamza’ya dārū virdüm, zehir degüldür. Ẓāhir **(14)** düşmān düşmāna furṣant arar. İmdi ey ‘Ayyār! Elem çekme, **(15)** eger ṣaġ ise gene gelür. Zīrā ben Keçi kitābında Laḳlaḳ-nāme’de **(16)** gördüm. Bana ḳıyma!”didi. ‘Ömer dönüp eyitdi: “Hele bir ṣaḥiḥ **(17)** ḫaber alayum da, sen de gör ki, sana neler iderem.” diyüp, varup **(18)** Ḫāce’yi alup, bunların yanına getürdi. Baḥtek, Ḫāce’yi **(19) [75b/1]** gördükde eyitdi: “Hāy Nār-ı Nūr’un ḥışmına uġra! Şimdi yüzümüz ḳāra olur.” didi. Ḫāce de bunları gördükde: **(2)** “Nedür ‘Ayyār, bizi bunda getürmeñden murād, nedür?” **(3)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Ẓāhir bilürsiñüz, Ḥamza ġā‘ib oldı. **(4)** İşte bu la‘īn zehir içürdi.” didiler. “Tīz Ḥamza’nuñ **(5)** ölüsün ve dirisün bulun; yoḫsa dīnüm ḥaḳḳıçün **(6)** cümleñüzi helāk iderem.” didi. Ḫāce eyitdi: “‘Ayyār **(7)** benüm bu ḥuṣuṣda ṣuçum nedür? İşte ḥaṣmuñ elinde var, **(8)** ana ṣor. Eger dirsen ben Ḥamza’yı, Keyyūs ile ceng ideliden **(9)** berü görmedüm, ister iseñ biñ kerre yemīn ideyüm.” didi. **(10)** Baḥtek eyitdi: “Hürmüz anuñ ile bir meclişde idi, **(11)** ol bilür.” didi. Hürmüz eyitdi: “Bre la‘īn! Ben ne bilürem? **(12)** Senüñ ḥādimüñ bāde ile bilmem ne içürdi, Ḥamza **(13)** yıḳıldı. Ben de ḳorḳup ḳaçdum. Ne bileyüm nice oldı?” **(14)** diyüp, başladılar birbiriñün üzerine atmaya. Āḫır ‘Ömer **(15)** eyitdi: “Ey Ḫāce! Sen ḫaber vir, ben bunlarun ḥaḳlarından **(16)** geleyüm.” didi. Ḫāce eyitdi: “Ya ben ne bilürem? Elimi **(17)** çöz, remil ideyüm.” didi. ‘Ömer de nola diyüp, Ḫāce’nüñ **(18) [76a/1]** elin çözdi. Ḫāce remil idüp eyitdi ki: “Ey ‘Ayyār! Elem çekme! Ḥamza ṣaġdur. Bir ḥekīm **(2)** bulup timār eylemiş. Bulġār Zemīn’e götürmişler. Ol **(3)** diyārı daḫı feṯḥ idüp, Şāh’un ḳızun alur. Sen **(4)** daḫı, ol cānibe gidersün inşa’allah. Dügün üzerine **(5)** varup Ḥamza ile bulışursun.” didi; ammā Baḥtek **(6)** bu cevābı işitdükde gönlinden eyitdi: “Behey nefesi ṭutulası! **(7)** Gördün mü Ḥamza’yı? Dirilivirdi, ben öldü diyüp **(8)** sevinürken; ammā gene olmadı.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ey **(9)** mel‘ūn! Bu dem Ḥamza öleydi, seni keşkek iderdüm. **(10)** Çünki ölmemiş, ben de seni Ebā

‘Ömer Ḫabeşī gibi burnuñ **(11)** ḳulaġun keseyüm, bir daḫı adam yanına varıcaḳ yüzün **(12)** ḳalmasun.” diyüp, ḥançer çeküp üzerine geldükde, Baḥtek **(13)** feryād idüp: “Ey Sulṭān-ı ‘Ayyārān! Luṭf eyle öldür **(14)** beni. Burnum ḳulaġum kesme!” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ḥamza’dan **(15)** icāzet yoḳdır; yoḫsa çoḳdan öldürürdüm; **(16)** ammā burnuñ ḳulaġun kesmege icāzet aldum.” didi. **(17) [76b/1]** Baḥtek’ün dibelik ‘aḳlı gitdi. “Meded luṭf eyle ‘Ayyār! Bār-gāhumda her nem var ise al.” didi. ‘Ömer gülüp eyitdi: “Behey **(2)** mel‘ūn! Ben anda idüm. Senüñ çadırunda bir şey yoḳdır. **(3)** Belki ṣamān çöbi bile yoḳdır. Ben sana ‘aceb ḥizmet itdüm. **(4)** Elli adam süpürmege ḳādir olmaduġı yiri, fī’l-ḥāl pāk **(5)** eyledüm. Bār-gāhunda çadır direginden ġayrı nesne yoḳdır. **(6)** Anı al götüne ṣoḳ!” didi. Baḥtek eyitdi: “‘Ayyār! Daḫı ne **(7)** istersün, vireyüm.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Yoḳ olmaz, benüm murādum **(8)** seni öldürmek idi. Anuñ içün, ḥaşıra varınca **(9)** aldum. Çünkü Ḥamza ṣaġdur, elbetde burnuñ ḳulaġun **(10)** keserem. En ṣon gözinüñ biri de yoḳdır. Bāri burnuñ **(11)** ḳulaġun da keserem. Adam yüzine baḳıcaḳ ḥālin ḳalmasun.” **(12)** didi. “Bre meded! Ḳıyma ‘Ayyār!” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ya nice **(13)** ideyüm? Senüñ başdıġun yirlerde ot bitmez. İşte benüm **(14)** murādum, senüñ burnuñ ḳulaġun kesmekdür.” diyüp, ilerü **(15)** varup, burnuna el vurduḳda, Baḥtek feryād idüp: **(16)** “Luṭf eyle ‘Ayyār! Bana ḳıyma, bāri ṣaḳalum tıraş eyle. Elüme **(17)** girdükde, sana on biñ altun vireyüm.” didi. ‘Ömer eyitdi: **(18)** “Ḫoş, imdi öyle olsun.” diyüp, mel‘ūnuñ ṣaḳalun **(19)** tıraş eyledi. Hürmüz bu ḥāli görüp güldi. Baḥtek: **(20) [77a/1]** “Ne gülersün?” didi. Hürmüz eyitdi: “‘Ömer **(2)** maḥcūb dostdur ve hem şimdi ki ḳarıcuḳlar ṣaḳallu sevmezler, **(3)** cüvān isterler. ‘Ömer de, elli altmış yıllıḳ dosdumuzdur. **(4)** Çoḳdan berü ḥizmet ider.” didi. ‘Ömer’i **(5)** ḳalıbdan dökme gibi özün olsun diyince, ‘Ömer de **(6)** bī-iḫtiyār güldi. “Behey mel‘ūn! Ne söyler isen söyle, **(7)** hemān on biñ altun meydān görsün, ben anı senden **(8)** tīz aluram. Hemān var, Ṣāh’dan ödünç al; yoḫsa **(9)** eger ḥaftaya ḳalursa gitdi burın ḳulaḳ.” didi. **(10)** Baḥtek eyitdi: “‘Ayyār bilürsün, ben sözümden dönmem. Tek **(11)** sen altun al.” didi. ‘Ömer dönüp, Hürmüz baḳup eyitdi: **(12)** “Ceremenüñ çoġı sana düşdi. Hem içünde bulınursun **(13)** hem ṣuçum yoḳdır, dirsün. İşte bu söz degüldür.” didi. **(14)** Hürmüz gördi olmaz, ol da biñ altun viricek **(15)** oldı, dönüp Ḫāce’ye eyitdi: “Size remil aḳçası **(16)** düşdi. Buyırun, ne viricekseñüz…” didi. Ḫāce **(17)** de gülüp eyitdi: “Ben de biñ altun vireyüm.” didi. **(18)** ‘Ömer uṣūl ile: “Ḫayır laṭīfe iderem. Sen benüm pederümsün.” **(19) [77b/1]** diyüp, elün öpdi. Andan eyitdi: “Ey Ḫāce! Senden ricā iderem ki, ṣabāḥ Ṣāh dīvānunda Ḥamza’nuñ āḥvālinden **(2)** ve sizün ḥāliñüzden her ne oldıysa, bir bir ḫaber viresün.” **(3)** didi. Andan dönüp Baḥtek’e eyitdi: “Ey mel‘ūn! Ṣaḳın **(4)** benden şikāyet itme!” didi. Baḥtek eyitdi: “Şikāyeti kime **(5)** ideyüm? Sen kimden ḳorḳarsun?” didi. Andan ‘Ömer bunları **(6)** gene yerüne götürdi. Ba‘de dönüp ṣabāḥ olduḳda, bār-gāha **(7)** gelüp, Ḳubād Şehriyār’a ve beglere Ḥamza’nuñ ṣıḥḥat ḫaberin **(8)** virdi. Bunlar da gerçe Ṣāḥibḳırān’uñ ṣıḥḥatine sevindiler; **(9)** ammā ġarībte düşdügine ġam-gīn oldılar; ammā berüden, çünki **(10)** ṣabāḥ oldı. Ṣāh dīvānı ḳuruldı. Ḫāce, Baḥtek **(11)** yüzünde niḳāb, gülüp oturdı. Ṣāh eyitdi: “Nedür **(12)** aṣlı? Gene ehl-i perde olmışsun.” didi. Baḥtek eyitdi: **(13)** “Bize tenbīh eylediler, Ḫāce’den su‘āl idün.” didi. **(14)** Ḫāce’ye ṣordılar, Hürmüz’e ṣorun, dirken Hürmüz **(15)** geldi. “Bre niçün geldün?” didiler. Hürmüz eyitdi: “Biz ‘Ömer **(16)** ile barışduḳ, hele Baḥtek’e ṣorun.” didi. Ṣāh eyitdi: **(17)** “Behey cānum! Nedür aṣlı? Heb bir yirde miydiñüz?” didükde **(18)** Baḥtek eyitdi: “Hem

ṣaḳaldan çıḳdum hem cümle malum gitdi. **(19)** Andan mā‘adā borç idindüm, ḳaldum. Eger viremezsem **(20) [78a/1]** burun ḳulaḳ…” didi. Ṣāh eyitdi: “Hele söyle! Nedür aṣlı?” didi. Baḥtek eyitdi: “Ben söyleyemem, Ḫāce’ye ışmarlandı. **(2)** Ol söylesün.” didi. Ḫāce de olan ḳıṣṣayı **(3)** bir bir beyān eyledi. Ṣāh eyitdi: “Eyü ḳıṣṣa-i derdimend. **(4)** Baḥtek senüñ anlar ile ‘adāvetüñ oldığı içün, her **(5)** zemān başuna böyle belālar gelür.” didi. Baḥtek eyitdi: **(6)** “Ṣikāyet degül, ḥikāyetdür. Neyleyem buna da ḳā‘ilem, burnum **(7)** ḳulaġum kesilmiş olaydı elümden ne gelir idi?” didi. **(8)** Keyyūs eyitdi: “Ey Ḫāce, Baḥtek! Bir adam bu ḳadar zehir **(9)** içe de, yabānda ḳala. Gene anı elbetde ḳurdlar yimişdür.” **(10)** didi. Ḫāce eyitdi: “Ḥamza sizün bildigiñüz gibi degüldür. **(11)** Çoḳ kerre ölmeden ḳurtuldı. Ḥamza’nuñ öldügün ne ben **(12)** ve ne Ṣāh görür.” didi. Bu kerre Ṣāh inanmayup Şehmerd-i **(13)** ‘Ayyār’ı gönderüp: “Var gör, ‘Arablar’da ne vardır?” **(14)** didi. Şehmerd ṭabān ḳaldurup gitdi. Ṣāh da ol elem **(15)** ile otururken bir ḫaber geldi ki: “Ṣāh’um! Belālar mübārek **(16)** ola. Kīş-i Baḥreyn-i Ṣāḥibḳırān’ı olan Şehrūz Ḫān **(17)** Efrāsiyāb oġludur. Dört kerre yüz biñ ‘asker ile **(18) [78b/1]** ve dört taḫt-ı neşīn şāhlarıyla ve bu ḳadar manḳāle dilāverler ile geliyor. Ḥuṣūṣā Melik Ṭanṭānūş Tīmūr **(2)** Cübbe’ye ser ḳıblendedür.” didiler. Ṣāh buna ḫayrān iken **(3)** bir ḫaber daḫı geldi ki: “Maġrib-i Zemīn ṭarafından Āyīne **(4)** Ṣāh Maġribī pederi, ‘Imlāḳ Ṣāh, üç kerre yüz biñ **(5)** ‘asker ile gelür; ammā anun da ‘aceb şevketi var. Cān biñ **(6)** cān ṭılsımuñ bozup, ‘aẓīm yādigārlara mālik olmış **(7)** ve bī-ḥesāb mal ile getürmiş ve Zü’l-cenāḥ Baḥri **(8)** dirler imiş. Bir ata mālik olmış ki, iki ḳanādı var **(9)** imiş. Ḳuş gibi uçar imiş ve ḍarbı ḥarbine dīv ü cinnī **(10)** ṭāḳat getüremez imiş. Bu genç yaşında yirlere varmış ki, **(11)** Ḥamza adın bilmez.” diyüp medḥ eylediler. Ṣāh eyitdi: **(12)** “Bize çoḳdan medḥ itdiler. Elçi gönderdüm, ḫaber gelmedi.” **(13)** didi. Baḥtek eyitdi: “Ṣāh’um! Nār-ı Nūr andan dād alsun, **(14)** elçiyi ḳabūl itmedi. Ol da Yezdān-perest imiş. Cümlesi **(15)** bize düşmāndur. Bilmem ḳanġısına cevāb virürüz?” **(16)** didi. Ṣāh’un ‘aḳlı gitdi. Ḫāce eyitdi: “Ṣāh’um **(17)** elem çekme. Ḥamza anlara cevāb virür; ammā Efrāsiyāb **(18)** oġlundan ḳorḳulur. Size ḫayli elem virür.” **(19) [79a/1]** didi. Keyyūs eyitdi: “Ey Ḫāce! Hemān yezdān-perestleri medḥ idersün, ġayrı kārun yoḳdır. Ol Ḥamza’dan **(2)** ziyāde midür şol nābekārlar? Ḳon gelsünler.” didi. **(3)** Ḫāce eyitdi: “Dilāver! Ḥamza’dan ziyāde degüldür; ammā **(4)** çoḳ da aşaġı degüldür. Belki andan sana bir żarf görünür; **(5)** çünki muḳayyed olmasan eyü olur.” didi. Baḥtek **(6)** eyitdi: “Bre ḳuzġun nefeslü! Gene aġrun acıdı mı? **(7)** Şimden gerü bu pehlivānlardan ḫayr olmaz. Ola ki **(8)** bu nābekārun sözleri yalan olaydı, başun aldururdum.” **(9)** diyüp, bu maḥalde Ḥamza oldı, yoḳ olmadı diyüp, **(10)** nizā‘ eylediler. Ḫāce başın şarṭ eyledi. Baḥtek de, götüne **(11)** beş yüz dinlige ḳā‘il oldı. İslām ‘ayyārları **(12)** dinleyüp, gelüp Ḳubād Şehriyār’a ḫaber virdiler. **(13)** Emīr’ün ṣıḥḥatde olup ve Ḫāce’nüñ, Ḥamza anlara cevāb **(14)** virür, didigüne şād olup, du‘āya meşġūl oldılar. **(15)**

İşte bunlar bunda; ammā bu ṭarafdan Sulṭān-ı ‘Ayyārān **(16)** bir gün gelüp, Bulġār Zemīn’e irişdi. Ol dem **(17)** baḳup gördi ki, şehirde ‘aẓīm şenlikler ve şādlıḳlar **(18)** var. Ol dem bir adamdan su‘āl eyledi. “Bu şehre ne dirler **(19) [79b/1]** ve şāhınuñ adı nedür ve hem bu şenliklerün aşlı nedür?” didi. Ol adam eyitdi: “Bu şehre Bulġār Zemīn dirler ve şāhına **(2)** Nektāş Ṣāh-ı Bulġārī dirler. Müslimān olup, ḳızun Ṣāḥibḳırān’a **(3)** virdi. İşte anuñ içün şenlikler ider.” **(4)** didi ve dönüp ‘Ömer’e eyitdi: “Müsāfir misin?” didi. ‘Ömer **(5)** eyitdi: “Belī, müsāfirem. Iraḳ’dan gelürem didi ve gönlinden **(6)** eyitdi.

“Göre şol ‘Arab’ı. Biz bu ḳadar zemāndur anı arayup **(7)** gezelüm. Bu nābekār ise adım başına evlenür, zevḳ ü ṣafā **(8)** ider. Ḥuṣūṣā her evlendükde beni de berāber evlendürse **(9)** gerek idi; ammā göre hiç oralar ḥāṭırına gelür mi?” **(10)** didi. “Ola ben de sana bildüreyüm.” diyüp, bir serhenk **(11)** ṣūretine girüp, ol aradan sürüp, Nektāş Şāh’uñ **(12)** dīvānına geldi. İçerü girüp gördi ki, Ḥamza pāy-i taḫt **(13)** ṣandalyesinde geçüp oturmuş. Durmayup ‘işret **(14)** iderler. ‘Ömer eyitdi: “Hāy nābekār! Zehir içen adam böyle mi **(15)** olur? Gene Ḫüdā’nuñ luṭfına muẓahhir olmış.” diyüp durdu. Sen **(16)** Meger dügün de temām olmuşdı. Kim nikāh eylesün didükleründe, **(17)** Rāhib Ḳal‘agīr eyitdi: “Ḫāce Mālik itsün.” **(18)** didi. Ḥamza eyitdi: “Güzel; ammā benüm bir yār-ı ġārum vardur. **(19)** ‘Ömer dirler. Anuñ ile ahdüm vardur. Ben her ḳaçan evlensem **(20) [80a/1]** anı da evlendürirem. İmdi ol bunda olmayınca olmaz.” didi. Nektāş Şāh eyitdi: “Güzel, imdi bir kimse gönderelüm, **(2)** varup ḫaber virsün.” diyüp, bir ‘ayyārı var idi. **(3)** Dīmurṭāş dirler idi. Nektāş Şāh anı da‘vet idüp **(4)** göndermek istedi. Ḥamza eyitdi: “Ḫoş, güzel; ammā ḳaçında **(5)** varup gelür?” didi. Eyitdiler ki: “Server, yedi günde **(6)** varur, yedi günde gelür, eger ṣabır iderseñüz.” didi. Ḥamza **(7)** dönüp eyitdi: “Bu ‘ayyār anda vardığı günde, ‘Ömer bunda **(8)** gelür; ammā yedi güne ḳadar kim ḳanlanur?” didi. Nektāş Şāh: **(9)** “Kāşke öyle bir adam olaydı, biñ altun virürdüm.” didi. **(10)** Ol dem hemān ‘Ömer de ilerü gelüp, Serhenk-i ṣūret Nektāş **(11)** Şāh’a du ‘ā idüp, Nektāş şāh eyitdi: “Nedür adam? Ne istersün?” **(12)** didi. ‘Ömer eyitdi: “Şāh’um! Ben ḳulunı gönderürsen, **(13)** bir günde varup, ol ‘ayyārı getüreyüm.” didi. Şāh eyitdi: **(14)** “Nola; ammā ḳādir misin?” didi. “Belī Şāh’um, ḥużūrunda kizb **(15)** olmaz.” didi. “Adun nedür?” didi. “Aduma Usṭa Aġa dirler.” **(16)** didi. Serhenk başı çaġırun diyüp, geldükde, şol Serhenk **(17)** bilür misün, didi. Ol da bilür bilmez: “Belī Şāh’um, eski **(18)** ḳulıñuzdur.” didi. “İmdi göreyüm seni.” diyüp buyırdı. **(19) [80b/1]** Biñ altun getürüp virdiler. ‘Ömer, Ferāmerz’i görüp: “Ya şu kimdür? O da virsün biñ altun, bu böyledür, ḳolay degüldür.” **(2)** didi. Ferāmerz daḫı, Ḥamza ḥāṭır içün biñ altun da ol virdi. **(3)** Ḥamza’ya baḳup: “Yā Ṣāḥibḳırān! Sen de vir, şimdi **(4)** varup fī’l-ḥāl ‘Ömer’i getüreyüm.” didi. Ḥamza eyitdi: “Ey **(5)** Serhenk! Sen ne nazlı olursun? İki biñ altun **(6)** aldun, daḫı istersün, gel beni incitme, varup fī’l-ḥāl **(7)** alup gelürem, didi. ‘Ömer eyitdi: “Yoḳ sen yirinde otur **(8)** ve hem aṣıl biñ altunı sen vir ki, bu dügün senüñdür **(9)** ve hem yārenüñ böyle mi seversün?” didükde Ḥamza gönlinden **(10)** eyitdi: “Bre bu Serhenk ‘Ömer olmasun?” diyüp diḳḳat ile **(11)** naẓar eyledi. Gördi ki kendüsidür. Zīrā ‘Ayyār her **(12)** yirin tebdīl ider; ammā gözlerün idemez. Zīrā gözleri **(13)** hemān şimşek gibi oynardı. Diḳḳat iden andan bilürdi. **(14)** Bu kerre Ḥamza: “‘Arab dilence! Ḫoş geldün, ṣafā geldün **(15)** ‘Ayyār.” didi ve: “Niçün bizden kendüni ṣaḳlarsun?” didi. **(16)** ‘Ömer eyitdi: “Ya ẓāhir neyleyem? Beni bilmeyenler bize **(17)** altun virdi. Sen bir ḥabbe virmezsün. Her zemān **(18)** cömerd idün, şimdi bilmem ne oldı? Yoḫsa ḥasīs mi **(19) [81a/1]** oldun? Yoḫsa zügürtledün mi?” didi. Server gülüp eyitdi: “‘Ayyār! Görmez misün, olanca malum ḥarç eyledüm.” diyüp, ‘Ömer **(2)** ile ḳucaḳ ḳucaġa gelüp görişdiler. Şāhlar ise: “Nedür **(3)** aṣlı? Bunlar eskiden dostlar imiş, şimdi bulışdılar.” dirken **(4)** ‘Ömer bir kerre cerḥ urup, kendü ṣūretine girince, cümle **(5)** ehl-i dīvān baḳup gördiler ki, bir ḳaraca ḳuraca, noḥud **(6)** boranluca ve köçek gözlüce, yedi iş böylece bir **(7)** küçücek adamdur. Cümlesi bildiler ki bu Serhenk Sultān-ı ‘Ayyārān’dur. **(8)** Yirleründen ṭurup, ta‘ẓīm eylediler. Bu arada **(9)** itdügi ṣan‘ata ḫayrān oldılar. Andan ḥāẓır pişmiş aş. **(10)** ‘Ömer de ḳızun atasından cā‘izesün alup, ‘aḳd-i

nikāh idüp, **(11)** kendüne daḫı ṭāye ḳızun virdiler. Ol gice bunlar gerdek **(12)** idüp, birbirinden murād aldılar. İşte Ṣāḥibḳırān'uñ bu **(13)** ḳızdan iki oġlu olur. Birine Erc-i Bulġārī ve birine **(14)** Fuzālān Şāh dirler. Anda 'Ömer üç gün oturup, Ḥamza'ya **(15)** eyitdi: "Server! Gidelüm; zīrā bilürsün Keyyūs ne ġārīmdür. **(16)** 'Askerde ana cevāb virür yoḳdır, öldürmege daḫı **(17)** icāzet virmezsün ve hem daḫı Nūş-i Revān'a eṭrafdan **(18)** 'asker ve pehlivānlar gelmekdedür." didi. Ḥamza eyitdi: "Hele sen **(19) [81b/1]** var, ben de ardınca varayum." didi. 'Ömer eyitdi: "Nola; ammā luṭf idüp eglenme." diyüp gitdi. Böyle de bir adama rast **(2)** gelüp gördi. Şehmerd-i 'Ayyār'dur. Şāh, Ḥāce'nüñ sözine **(3)** i'timād itmeyüp göndermiş idi. Ḥamza ṣaġ mıdur deyū. **(4)** 'Ömer bunı bilüp: "Ḳanda gidersün ve bu yollarda ne ararsun?" **(5)** diyüp, ṭutup ṣoydu. "Baḳ a 'Ayyār! İşte ben Ḥamza'dan gelürem, **(6)** Ḥamza ṣaġdur. Nektāş Şāh'uñ ḳızun aldı, ṣafā idüp **(7)** oturur. İnanmazsan var gör, o da gelicekdür. Ben **(8)** müjdeye giderüm." diyüp gitdi. Derdimend 'ayyār göndere **(9)** ne de 'Ömer de sögerek gitdi. 'Ömer de, İslām 'askerine **(10)** gelüp, Ḳubād Şehriyār'a ves'āir beglere müjde idüp, olan **(11)** ḥāli naḳl eyledi ve Ṣāḥibḳırān'uñ selāmuñ degürdi. Cümlesi **(12)** işidüp şād oldılar. Andan ḫalīfe emr eyledi, **(13)** ṭabl-ı şād-ı mānı çaldılar. Küffār işidüp, melūl oldılar. **(14)** Şehmerd-i 'Ayyār geldükde, Ḥāce du'ācı olup, Baḥtek'e **(15)** beş yüz dinlik urdılar. 'Ömer'ün şākirdlerinden bir ikisi **(16)** cāsusluḳdan gelüp, Efrāsiyāb oġlu Şehrūz **(17)** Ḥān gelüp yaḳlaşdı, diyüp ḫaber virdiler. Ḳubād, 'Ömer'e **(18)** baḳup: "Ey 'Ayyār! Var gör, bu Şehrūz Ḥān naṣıl **(19) [82a/1]** dilāverdür? Zīrā ḥayli zemāndur gelür dirler. İşte şöyle dārāta mālik server dirler. Sen de hele bir urup **(2)** gör, ol didükleri ḳadar var mıdur? Bir ḫaber alup **(3)** getür." didi. 'Ömer de: "Nola, benüm de murādum çoḳdan urup, **(4)** anuñ naḳşın çıḳarmaḳ idüm. Nihāyet berüden **(5)** Ṣāḥibḳırān'a şöyle bir ḥāl vāḳ'a olmaġla ihmāl **(6)** itdüm. Beni du'ādan unutman." diyüp, böyle revān **(7)** oldı. Tenhā yire geldükde ṣūreti tebdīl idüp gitdi. **(8)** Bir gün Rüstem'üñ 'askerine gelüp gördi. Bār-gāhlar **(9)** dünyāyı ṭutmış. Dört kerre yüz biñ 'askeri var. Şöyle ki **(10)** çalḳanup yatur. 'Askeri gezüp temāşā eyledi. Andan **(11)** iḳdām idüp, Efrāsiyāb bār-gāhına geldi. Ba'de **(12)** içerü girüp, 'aẓīm dārāt gördi ve bu ḳadar āhen **(13)** kemerlü dilāverler ṣaġlu ṣollu oturmışlar. Dört **(14)** pādişāh taḫt üzerinde vüzerāsıyla ḳarār itmişler **(15)** ve Rüstem ise on sekiz arşın ḳaddile pāy-i taḫt ṣandalyesinde **(16)** oturup, 'işret iderler. Ol maḥalde başun **(17)** ḳaldurup kātiblerine eyitdi: "Bre! Şu Ḥamza didükleri **(18)** ḥarīfe bir nāme yazun görelüm. Alātı Ṣāḥibḳırān'ı iyilik **(19) [82b/1]** ile virür mi? Yoḫsa 'inād ider mi?" didükde, 'Ömer'ün gücüne gelüp: "Göre ṣol nābekārı! Ḥamza'ya ṣol ḥarīf **(2)** disün. Nola ben senüñ burnuñ yelün indüreyüm." diyüp, **(3)** baḳup gördi. Hele Şehrūz Ḥān murādı üzere nāmeyi **(4)** yazdı ve bir nāme de Nūş-i Revān'a yazdı. Birin Zerhīb-i **(5)** 'Ayyār'a virüp, birin Gümrān-ı 'Ayyār'a virüp **(6)** gönderdi. 'Ömer ṭaşra çıḳup kendüni bir sāzende ṣūret **(7)** idüp, içerü girüp ṭurdı. Rüstem eyitdi: "Sāzende misin?" **(8)** didi. "Belī, güzel saz çalaram." didi. "Ḳanġı köydensüz?" **(9)** didi. 'Ömer eyitdi: "Nābedīd köyünden oluram." **(10)** didi. Rüstem gülüp eyitdi: "Nābedīd köyi ḳanda imiş?" **(11)** didi. 'Ömer eyitdi: "Bereketlü köyün öte yanundadur." didi. **(12)** Rüstem dönüp yanında olanlara su'āl eyledi: "Bu aralarda **(13)** Nābedīd köyi var mıdur?" didi. Anlar da: "Yoḳdır, **(14)** işitmedük, falān köy vardur." diyüp birḳaç **(15)** köy söylediler. 'Ömer eyitdi: "İşte ol köydür; lakin **(16)** la'bī bereketlü köydür." didi. Rüstem eyitdi: "Behey cānum! **(17)** Köyün la'bī olur mı?" didi. 'Ömer eyitdi: "Olur, ādamuñ **(18)** la'bī olur da, köyün la'bī olmaz

mı?" didi. Rüstem eyitdi: **(19) [83a/1] "**Ol adamdur." 'Ömer eyitdi: "Ol da köydür." Rüstem eyitdi: "Bu ḳoca muṣāḥib; ancaḳ hele otur." didiler. 'Ömer de oturup, **(2)** bir faṣıl eyledi. İşidenler ḫayrān oldılar. Şöyle ḳocalıḳda, **(3)** böyle ma'rifete mālik ola, didiler; ammā Rüstem **(4)** bildi ki, bu taḫḳīḳ 'Ömer'dür. "Āferin ḳoca baba! 'Aceb **(5)** ḳaç yaşında varsın?" didi. 'Ömer eyitdi: "Daḫı dünki **(6)** oġlanum; ancaḳ üç yüz altmış beş yaşındayum." **(7)** didükde, ta'accüb eylediler. Rüstem eyitdi: "Baḳ a baba 'Āli! Ya **(8)** bunca 'ömri nerede geçürdün?" didi. 'Ömer eyitdi: "Ne **(9)** bileyüm server? Bir zemān 'āmil oldum, bir zemān gezüp **(10)** seyyeḥat eyledüm." didi. Rüstem: "Nerede 'āmil oldun pīrüm?" **(11)** didükde, 'Ömer eyitdi: "Kīş-i Baḥreyn iskelesinde. Meger ol **(12)** iskeleyi Hītāl tutardı." didi. Rüstem Hītāl'ün yüzine **(13)** baḳup: "Dilāver! Sen bunı bilür misin?" didi. Hītāl: **(14)** "Ḫayır, bilmem. Bu mihalden eski ancaḳ." didi. Rüstem eyitdi: **(15)** "Ya sen anda ne zemān 'āmil oldun?" 'Ömer eyitdi: "Senüñ **(16)** baban Efrāsiyāb zemānında 'āmil idüm." didi. Rüstem **(17)** eyitdi: "Efrāsiyāb öleli ḳaç yıl oldı?" 'Ömer eyitdi: **(18) [83b/1]** "İki biñ yıl oldı." didi. Rüstem gülüp eyitdi: "Behey bunamış ḳoca! Ya sen üç yüz altmış yaşındayum **(2)** dirsün, iki biñ yıldan berü ölen adamuñ zemānunda **(3)** nicesine 'āmil olursun?" didi. 'Ömer eyitdi: "Yoḳ **(4)** ya neyledüm? Ben senüñ baban zemānunda 'āmil idüm." didi. **(5)** Rüstem eyitdi: "Ya benüm babamuñ adı ne idi?" didi. **(6)** 'Ömer, Efrāsiyāb, didi. Rüstem eyitdi: "Ne söyler bu ḳoca? **(7)** Hem Efrāsiyāb öleli iki biñ yıl oldı dir **(8)** ve hem baban Efrāsiyāb dir." didi, "Efrāsiyāb benüm **(9)** ceddüm idi. Ben sana babamuñ adın ṣoraram." didi. **(10)** 'Ömer eyitdi: "Ya sen şimdi Efrāsiyāb oġlu degül misin?" **(11)** didi. Rüstem eyitdi: "Ẓāhir degülem." didi. 'Ömer eyitdi: **(12)** "Ya sen kimüñ oġlusun?" didi. Rüstem eyitdi: "Sen bil! **(13)** Ben niçün söyleyem?" didi. 'Ömer ḳahḳaha ile gülüp, ṭura **(14)** urdı. Rüstem eyitdi: "Ne gülersün?" didi. 'Ömer: "Ya nice **(15)** gülmeyem? Ananı siken babanuñ adını bilmezsün, **(16)** bana ṣorarsun." didi. Rüstem elem çeküp, Tanṭānūş'a **(17)** eyitdi: "Ne dirsün şol ḥarīfe?" didi. Ol da: "'Aceb **(18)** yalancı ḳoca ancaḳ." didi. Andan eyitdiler: "Köyün **(19) [84a/1]** yaḳın mıdur?" didiler. 'Ömer eyitdi: "Belī, ṭaş atsun berü yanına düşer." didi. "Ya senüñ adun nedür?" didiler. "Ṣoñra **(2)** göresün." Didi. "Biz böyle ad işitmedük." didiler. "Hele **(3)** 'āmilligün bilindi; ammā nereleri gezdün?" didiler. 'Ömer **(4)** eyitdi: "Ne bileyüm? Ne 'Arabistān ḳaldı ve ne Hindistān **(5)** ve ne Cābelḳā ḳaldı. Benüm dünyāda gezmedigüm yer az ḳaldı. **(6)** Her nereyi ṣorarsan ḫaber vireyüm." didi. Rüstem gönlinden **(7)** eyitdi: "Hāy nābekār! Bilürem, seyyāh-ı 'ālemsün. Naẓarun **(8)** yoḳdır; ammā istemem ki serrime vāḳıf olasun." diyüp, **(9)** Ḫazīne-dārına: "Bana falān kiseyi getür." didi. Ol da varup **(10)** getürdi. Mührün açup, iki ucıyla alup, 'Ömer'e, ṭut, **(11)** didi. 'Ömer ise altunı gördükde 'aḳlı gitdi. "'Aceb heb **(12)** virür mi?" diyüp, başından eski külāhı çıḳarup, Rüstem'üñ **(13)** öñüne ḳoyuvirdi. Rüstem iki ucıyla döküvirdi. **(14)** 'Ömer, bir daḫı, didi, virdi. Bir daḫı, bir diyüp, üçüncide **(15)** 'Ömer el uzatdı ki ala. Rüstem iki eliyle 'Ömer'ün belüñden **(16)** ḳabdı. 'Ömer eyitdi: "Devletlü! Benden ne istersün? Altunundan **(17) [84b/1]** geçdüm, cānum azād eyle." didi; ammā Rüstem bunı bende çeküp eyitdi: "Ṣoyıñ şu nābekārı! Ben senüñ vaṣfun Kīş-i Bahreyn'de **(2)** işidüp ṭururdum. Hele ele getürdüm." **(3)** didi. 'Ömer: "Beni kime benzetdün?" didi. Rüstem eyitdi: "Hiç **(4)** amān virmem, öldürürem." didi. Andan eyitdi: "Bre **(5)** cellād! Ur şol nābekārun boynun." didi. 'Ömer güldi, **(6)** Rüstem eyitdi: "Ey nābekār! Ne gülersün? Ölecek adam güler mi?" **(7)** didi. 'Ömer eyitdi: "Sen benüm vaṣfum işitdün

mi? Sen benüm **(8)** ḳadrüm bilmiyorsun.” didi. Rüstem: “Nice nābekār? Benüm sencileyin **(9)** iki ‘ayyārum vardur. Urun şol nābekārun boynun, söyletme.” **(10)** didi. Cellādlar, ‘Ömer’ün yaḳasına yapışup: “Emīr-i Ṣāḥibḳırān nedür?” **(11)** diyince, ‘Ömer eyitdi: “Baḳ a dilāver! Sen beni öldürürsün; **(12)** ammā efendüm Ḥamza’ya kim cevāb virebilür? Ḥamza’nuñ **(13)** bir oġlu vardur. Nāmına Rüstem dirler, ol beni ne ḳadar **(14)** sever. Şimdi bunda yoḳdır. Ṣoñra geldükde, sen ana **(15)** nice cevāb virürsün?” diyünce, Rüstem’üñ gözleri yaş ile **(16)** ṭoldı. Andan dönüp eyitdi: “Baḳ a ‘Ayyār! Neyleyem? **(17)** Sen de İslām’dansun; ammā ahd eyle ki, bir daḫı bana **(18)** **[85a/1]** kendüni tebdīl idüp gelmeyesün. Ṣoñra sana ḳıyaram. Her ḳaçan gelürsün, işte ḳapu açıḳ. Āşikāre gel, benüm **(2)** kimseye yaramaz ḳaṣdum yoḳdır. Murādum, Ḥamza’dan alāt-ı Ṣāḥibḳırān’ı **(3)** ṭaleb iderem. Eger ol bana ġālib olursa **(4)** ben de sā‘irleri gibi ḫizmetün ḳabūl iderem. Eger ben **(5)** ana ġālib olursam, ẓāhir ol da bana serfürū ider.” **(6)** didi. ‘Ömer de: “Belī server, anun da murādı dā‘im bunuñ **(7)** üzerinedür.” diyüp, ġaliẓ yemīn eyledi. Rüstem daḫı **(8)** bunuñ bendün alup, tekrār ‘Ömer’e çoḳ iḥsān idüp **(9)** didi ki: “Ey ‘Ayyār! Var Ḥamza’ya söyle, vaḳtine ḥāẓır **(10)** olsun.” didi. ‘Ömer de, nola Server diyüp, du‘ā iderek **(11)** çıḳup gitdi; ammā Rüstem’den gözi ḳorḳdı. **(12)** Kendü kendüne eyitdi: “İmdi geçdüm ben senüñ iḥsānundan, **(13)** benüm ne keferetüme yarar, senüñ ile muṣāḥabet **(14)** itmek? Ne gizli giderem ve ne āşikāre giderem. Senüñ ile **(15)** āşinālıḳdan geçdüm. Ḳırḳ yıl yüzün görmesem, ḳatlanurum.” **(16)** diyüp, ol elem ile gidüp, Kemerān-ı ‘Ayyār’un **(17)** ardundan irişdi. Bir yol ṣıçrayup, bir teberdükdügi **(18)** **[85b/1]** şöyle urdı ki, bī-çāre kemer anı yıḳup zeyri zeber eyledi. Ba‘de, vücūd virmeyüp öyle ṣoydı ki, bī-çāreyi **(2)** faḳir eyledi ve üzerinde ne buldıysa aldı. Ḥamza’ya **(3)** götüricek nāmesinde elinden aldı. Andan dönüp **(4)** Gümrān’a eyitdi: “Baḳ a ‘ayyār! Beni bilür misin?” didi. Gümrān **(5)** eyitdi: “İşte Tañrı’nun bir ṣavılmaz ḳażāsı; ancaḳ ne bileyüm? **(6)** Ne ḥışımsun, nereden geldün?” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ben ḳatı **(7)** kem adam degülem. Öyle olur, efendün zengindür. Benüm bugün **(8)** bir pāre zügürtlügüm var. Yol ḥarçlıġı yanumda az almışam. **(9)** Anuñ içün esbāblarun elümde ki, bir yere varduḳda ṣatup **(10)** yol ḥarçlıġı iderem. Zīrā bana Babay ‘Ömer dirler. Ben ‘Ömer **(11)** ‘Ayyār’um. Var sen gerü dön, ben seni yol zaḥmetünden **(12)** ḳurtardum. İyiligüm unutma! Ben bu nāmeyi ṣāḥibine **(13)** ulaşdururum.” didi. Gümrān da söverek dönüp gitdi; **(14)** ammā ‘Ömer ‘Ayyār, sürüp Serā-perde’ye geldi. Ḳubād Şehriyār’a **(15)** baş ḳoyup, du‘ā eyledi. Andan: “Efrāsiyāb oġlu **(16)** Şehrūz Ḫān’a vardum. Tebdīl-i ṣūret ile vardıġun **(17)** nice kendüni sāzende şekline ḳoyup içerü girdigün **(18)** ve ne yüzden olan muṣāḥabetleri ve iḥsān idüp, **(19)** **[86a/1]** nice ṭutdıġun ve öldürmek istedigün ve ṣoñra azād idüp, tekrār iḥsān eyledigün ve kendüsine tebdīl-i ṣūret **(2)** gelme diyüp, eger tebdīl gelürsen seni helāk **(3)** iderem, didigün ve yolda Gümrān-ı ‘Ayyār’a rast gelüp, **(4)** teber ile yıḳup ve ṣoyup, Ḥamza’ya gelicek nāmeyi elinden **(5)** alduġın ve Şehrūz Ḫān’uñ olan dārātun ve ele getürdigi **(6)** pehlivānları, Naḳīri ḳıṭmīr bī’l-cümle Ḳubād Şehriyār’a **(7)** ve beglere taḳrīr eyledi. Begler dönüp eyitdiler: “‘Ayyār, ḫayr ola. **(8)** Hemān ḳo gelsünler. Bizler ḥāẓıruz; lakin Ṣāḥibḳırān’ımuz gelince ḳadar, **(9)** bizler ceng-i cidāl eylemeyüz, meger anlar murād eyleye. İmdi hemān **(10)** sen luṭf eyle. Gene varup Ṣāḥibḳırān’a ḫaber eyle ki, anda **(11)** eglenmeyüp, gelüp yetişsün. Ol gelmeden kim bilür ne ḥāl **(12)** ẓuhūr ide?” didiler. ‘Ömer de, nola pes çeşm diyüp, ḳandasun **(13)** Ḥamza diyüp, ṭabān ḳaldurup, Bulġār Zemīn diyüp gitdi. **(14)** Ammā Zerhīb-i ‘Ayyār daḫı, Şāh-ı Nūş-i Revān’a gelüp

nāmesin **(15)** virdi. Şāh daḫı nāmeyi alup, mührün giderüp, Ḫāce'ye **(16)** şundı. Andan emr eyledi, altına ṣandalye ḳodılar. **(17)** Geçüp oturdı. Şerbet virdiler, içdi. Ḫāce de **(18) [86b/1]** nāmeyi açup oḳudı, dimiş ki: "Ben ki ḥālā 'aṣrun Ṣāḥibḳırān'ı ve dehrün ḳahramānı Efrāsiyāb neslünden Şehrūz **(2)** Ḫān'um. Sen ki yedi iḳlim şāhı Nūş-i Revān-ı 'ādilsün. Nāmem **(3)** vuṣūlünde gelüp istiḳbāl idesün. Andan İslām'ı ḳabūl **(4)** idesün; yāḫūd ḫarāca rāżı olup, emrüme mūṭī' olasun. **(5)** Andan ṣoñra, ol dīvānunda olan pāy-i taḫt ṣandalyesin **(6)** Rüstem bin Zāl'ündür. Anı bana viresün ki, ben senüñ dostuna **(7)** dost, düşmānuna düşmān olam. Eger yoḳ diyüp 'inād-ı muḫālefet **(8)** idicek olursan vaḳtüne ḥāżır olasun. Varan **(9)** 'ayyāruma bir şāfī cevāb viresün." Dimiş. Şāh'dur, nāmede **(10)** bu cevābları işitdükde ol dem baş ḳaldurup, dönüp Keyyūs-ı **(11)** Nīze-dār'un yüzine baḳup eyitdi: "Bunlara ne cevāb virelüm?" **(12)** didi. Keyyūs la'īn dönüp eyitdi: "Şāh'um! Getürün nāmeyi, ben **(13)** ana cevāb yazayum." didi. Şāh buyırdı, nāmeyi Keyyūs'a virdiler. **(14)** Keyyūs çünki nāmeyi aldı. Hemān la'īn nāmeyi dört pāre **(15)** idüp, nāmenüñ pārelerün Zerhīb-i 'Ayyār'un üzerine **(16)** atıvirdi. Andan ġażab ile dönüp eyitdi: "Baḳ a **(17)** 'ayyār! Var imdi, ol efendün olıcaḳ oġlana söyle, **(18)** gene gerü gidüp geldigi yola gitsün; yoḫsa Nār-ı Nūr'un **(19)** cānı içün ana bir iş iderem ki, ḳıyāmete dek dillerde **(20) [87a/1]** söylene." didi; ammā çünki Zerhīb-i 'Ayyār, Keyyūs la'īnden, ol cevābları ḳulaġıyla işitdi ve nāmeyi pāre pāre idüp üzerine **(2)** atdıġun görüp, hemān ayaġa ṭurup eyitdi: "Baḳ a **(3)** pehlivān! Böyle Ṣāḥibḳırān'uñ nāmesün paralamaḳ, erlik ve dilāverlik **(4)** degüldür. Cihānda erlik oldur ki, erenler meydānunda **(5)** Ṣāḥibḳırān'a merdāne cevāb virüp, elinden ḳurtulasun." **(6)** diyüp, çıḳup gitdi. Rüstem'e gelüp, nāmenüñ pārelerün **(7)** gösterüp, Keyyūs'un cevāblarun söyledi. Gel imdi gör seyri! **(8)** Nāmenüñ pārelendigün görincek şöyle ġażaba geldi ki, gözleri **(9)** ṭās-ı pür-ḫūna döndi. Andan dönüp eyitdi: "Nola **(10)** ey nābekār? Eger ben de seni nāme gibi meydān ortasında iki **(11)** yırtmaz isem, cihāna er bilenden ḥarām gelmişlerden olayum." diyüp, **(12)** yemīn eyledi. Andan bu elem ile emr eyledi, cümle 'askerün **(13)** ḳaldurup, işte bu da Nūş-i Revān üzerine gelmekde; **(14)** ammā bu ṭarafdan 'Ömer 'Ayyār daḫı ṭabān ḳaldurup, bir gün Bulġar **(15)** Zemīn'e irişüp, ba'de Ṣāḥibḳırān öñüne gelüp, baş ḳoyup **(16)** du'ā eyledi. Ḫalīfenüñ ve beglerün selāmuñ degürdi. **(17)** Andan ṣoñra, Şehrūz Ḫān'a vardıġun ve anlar ile ne **(18)** yüzden mu'āmele idüp, anlar da kendüni ṭutup öldirmek **(19)** isteyüp, ba'de azād eyledigün ve cümle dāratuñ **(20) [87b/1]** ve pehlivānlarun ḥikāyet idüp, ba'de Rüstem'üñ nāmesün çıḳarup şundı. Ḥamza, nedir bu 'ayyār, didükde 'Ömer eyitdi: "İşte **(2)** bu nāmeyi ben anda varduḳda Şehrūz Ḫān, Gümrān-ı 'Ayyār ile **(3)** size göndermiş. Ben de ardından yetişüp elinden alup, **(4)** siz Ṣāḥibḳırān'a getürdüm." didi. Ḥamza'dur, nāmeyi elüne alup, **(5)** açup oḳudu. Server baḳup gördi ki, alāt-ı Ṣāḥibḳırān'ı **(6)** istemiş. Ḥamza başun ṣalup eyitdi: "Nola ḳādir ise alsun, **(7)** ẓāhir ḥükm ġālibindür." diyüp hemān şimden ṣoñra bunda **(8)** ṭurmaḳ olmaz diyüp, yiründen ṭurup, Hümāyūn Bānū'ya **(9)** gelüp, öpüp ḳucaḳladı ve biraz naṣiḥat eyledi. Ba'de, **(10)** vāfir tesellī virüp eyitdi: "Ey Bānū! İşte bilürsin ki, ben **(11)** bir ehl-i ṣefer adamum. Bir ay, bir yirde ṭurmaġa ḳādir degülem; **(12)** ammā benüm raḫşuma menzil-i ḫā'il olmaz. Gönül çekdükde fī'l-ḥāl **(13)** gelüp mülāḳat oluruz. 'Ayyārum daḫı, kezālik ḳırḳ **(14)** günlük yolı bir günde alur. Gāhīce biz sizi yoḳlaruz, **(15)** elem çekme, ḥāṭırun ḫoş ṭut, hemān siz de bizi **(16)** gönülden çıḳarmayup du'ādan ferāmūş buyırmayasıñuz." **(17)** didi. Hümāyūn Bānū daḫı neylesün, dönüp eyitdi: "Devletlü **(18)** Ṣāḥibḳırān!

Neyleyem, hemān bundan ṣoñra her ḳanda olursañuz, **(19)** cihānda ṣaġ olasıñuz. Eger ölmezsek gene cemāliñüz **(20) [88a/1]** ile müşerref olup, şād u ḫandān oluruz.” didi. İşte Ḥamza buna bir pāzubend virüp eyitdi: “Ey Nigār! **(2)** Eger oġlum olursa, bu pāzubendi pāzusına baġla. **(3)** Eger ḳızum olursa, ol zemān ṣatup aḳçası ile **(4)** cihāzun görüp, bir ma‘ḳūl kimseye viresün. Hiç bize **(5)** ṭanışmaḳ ḥācet degüldür.” diyüp, andan çıḳarup biraz **(6)** yādigār daḫı virdi. Andan Bānū’ya vedā‘ idüp **(7)** gideyüm dirken, ol ḥālde ḳapuda bir ġalebe ḳopdı. **(8)** Bre nedür aṣlı diyünce, ‘Ömer ‘Ayyār içerü girüp eyitdi: **(9)** “Devletlü Ṣāḥibḳırān! Bir alāy adam geldi; ammā ‘aceb **(10)** şikāyetleri var. Buyırun ṭaşrada.” didi. Server-i ‘ālem **(11)** yiründen ṭurup ṭaşra çıḳdı. Bir de gördiler ki, **(12)** bir alāy ḥāceler ilerü gelüp, Ḥamza’nuñ ayaġına düşdiler. **(13)** “Yā Ṣāḥibḳırān! Şükür Ḫüdā’ya ki, sizi saġ iḥsān **(14)** görüp, bunda bulduk.” didiler. Ḥamza eyitdi: “Nedir **(15)** adamlar, sizler kimlersiñüz ve ḳandan gelürsiñüz? Bizüm ile **(16)** neden āşinā oldıñuz ve şikāyetiñüz kimündür? Beyān **(17)** idün.” didi. Ol ḥāceler eyitdiler ki: “Devletlü Ṣāḥibḳırān! **(18)** Biz ḳuluñuz ve Ḫāce Mālik sizi gerüde **(19) [88b/1]** ele ḳoyup, bizler ilerü gitdükde, bizi ḥarāmīler ġārāt itdükde gelüp size şikāyet eyledigümizde, siz daḫı gelüp malımuzı **(2)** alıvirmiş idiñüz. Bizler daḫı ḥużūrıñuzda İslām’a gelüp, **(3)** ba‘de bunda bile geldük. Ba‘de varup, diyārı Ḳamerü’l-ḳavme **(4)** gitdük idi. Anda vardıġımuzda ol diyārun bir mel‘ūn **(5)** şāhı var ki, adına Ṣalṣāl ibn-i Zāl dirler imiş. Ḥatta **(6)** ol la‘īn vālidesün taṣarruf idüp, zinā idermiş. **(7)** Böyle azġun la‘īn imiş. Biz anda vardıġımuzda **(8)** Müslimān oldıġımuzı ḫaber alup, siz Müslimān olup **(9)** eski dīniñüzi terk itmişsiñüz, diyüp bizi ṭutup **(10)** malımuzı aldı. İmdi Server, bu zemānda ol mel‘ūnuñ **(11)** ẓūlmi çoḳ vardur. Elüne bir Müslimān girmesün, girdükde **(12)** envā‘ dürlü ‘azāb ile helāk ider.” didiler. Ol dem **(13)** Nektāş Şāh dönüp eyitdi: “Server! Ol mel‘ūn adam **(14)** degüldür. Taḥḳīḳ dīvdür. Anuñ ḍarb ḥarbine kimseler **(15)** ṭāḳat getüremezler. Zīrā ṭoḳsān bir arşın ḳadd çeker. **(16)** Ḥatta la‘īn bir gün evlenüp ‘avrat almaḳ ister, olmaz. **(17)** Buna bir ‘avrat taḥammül idemez. Āḫir-kār vālidesün taṣarruf **(18)** ider. Andan ḳırḳ dāne veled-i zinā oġlu olmışdur. **(19)** Şöyle bir mel‘ūndur.” didi. Ḥamza-yı ‘Arab ol Ṣāḥibḳırān; **(20) [89a/1]** çünki Nektāş Şāh’dan bu cevābı işidüp elemünden aġladı. “Hey diriġā, bunca cihānda ḳılıç urup, ẓālim **(2)** araruz. Baḳ a şol ẓālime böyle fesād ide, ḫayflar bize.” **(3)** dönüp, ‘Ömer ‘Ayyār’a ḫiṭāb idüp didi ki: “Yā ‘Ayyār! Tīz **(4)** var, bār-gāh-ı Süleymān’ı ḳaldurup, ḫalīfe-i İslām’ı ve cümle **(5)** beglere ḫaber eyle. Nūş-i Revān ve ġayrı düşmānlarımuz ṭursun. **(6)** Zīrā bunuñ üzerine ġazā-yı ekberdür. Şāh’ı ṣoñra gene bilürüz. **(7)** Şimdiki ḥālde benüm Ḳamerü’l-ḳavme seferüm vardur.” diyüp, andan bir **(8)** nāme yazup virdi. ‘Ömer de pes çeşm diyüp, yiründen ṭurup, **(9)** ṭaşra çıḳup, yel gibi esüp çekilüp gitdi. Günlerde bir gün **(10)** Keylān Zemīn’e irişüp, ba‘de bār-gāh-ı Süleymān’a gelüp, Ṣāḥibḳırān’uñ **(11)** nāmesin ḫalīfe'ye virdi ve du‘ā eyledi. Bunlar ‘Ömer **(12)** ‘Ayyār’ı gördükde: “Nedür ‘Ayyār? Ṣāḥibḳırān gene gelmedi mi?” **(13)** didiler. ‘Ömer tekrār du‘ā idüp: “Ey begler! Ḳıṣṣa **(14)** bir ġayrı yüzden daḫı oldu. Hele nāmeyi görün.” diyüp, **(15)** çıḳarup virdi. Ḫalīfe-i İslām daḫı Ṣāḥibḳırān’uñ **(16)** nāmesinüñ mührün giderüp, Seyf-i zü’l-yezen eline **(17)** virüp, Seyf daḫı nāmeyi açup oḳudı. Cümle beglere vāfir **(18) [89b/1]** selāmdan ṣoñra, Ṣalṣāl’un aḥvālün beyān eyleyüp, imdi bu cānibe gelesiñüz, varup böyle bir ġazāyı eger idelüm, dimiş. **(2)** Bunlar da Ṣāḥibḳırān’uñ nāmesünden bu cevābları işitdükleründen, **(3)** cümlesi bu ḥāle ḫayrān olup, ta‘accüb eylediler. Andan hemān **(4)** yirleründen ṭurup, cümle tedāriklerin

görüp, ‘azm-i Bulġar **(5)** Zemīn eylediler. Berüden çünki küffār ‘askeri baḳup, bu ḥāli **(6)** görüp, ḫayrān olup ta‘accüb eylediler. Tīz cāsus **(7)** gönderdiler. Cāsus daḫı varup, Ṣalṣāl ḳışṣasun **(8)** ḫaber alup, gelüp Ṣāh’a beyān eylediler; ammā Keyyūs la‘īn **(9)** inanmadı. “Anuñ aṣlı yoḳdır. Ya ḫalīfe öldi yāḫūd **(10)** Lendühā öldi. İmdi ben, elbetde varup bu ‘askeri ardından **(11)** bir eyü ḳılıç ḳorum.” didi; ammā Nūṣ-i Revān ḳā‘il **(12)** olmayup, icāzet virmedi ve eyitdi ki: “Bu ‘askerün içünde **(13)** ‘Ömer ‘Ayyār gibi bir ‘ayyār ola. Ana ẓafer bulmaḳ güçdür. Ḳovun **(14)** gitsünler, tek sen hemān Efrāsiyāb oġluna cevāb vir.” **(15)** didi. Keyyūs da fikr idüp, ḥadd-i zātında nābekār ḳavī **(16)** ḥaṣmdur. Anuñ şerründen ḳorḳulur diyüp, ferāġat **(17)** eyledi.

Bunlar bunda; ammā ḫalīfe ile begler, bir gün Bulġar **(18)** Zemīn’e gelüp ḳondılar Ba‘de Nektāṣ Ṣāh ‘āyān ile **(19) [90a/1]** ḳarşu çıḳup, ḫalīfeyi ta‘ẓīm ile getürdiler; ammā bunlardur. Ṣāḥibḳırān’uñ böyle dārātun ve pehlivānlarun ve bār-gāh-ı Süleymān’ı **(2)** görüp ḫayrān oldılar. Andan Lendühā sā‘ir **(3)** begler, bir yire gelüp Emīr-i Merdān ile bulışup görişdiler. **(4)** Andan Nektāṣ Ṣāh ile görüşüp, ba‘de Nektāṣ Ṣāh tedārik **(5)** görüp, bunlara ẓiyāfet eyledi. Ba‘de ‘işrete mübāşeret eylediler. **(6)** Dönüp Ḥamza eyitdi: “Ṣāh’um! Bu Ṣalṣāl didükleri **(7)** ḥarīf naṣıl kimsedür ve nereden ẓuhūr eyledi? bilür misiñüz?” **(8)** didi. Nektāṣ Ṣāh eyitdi: “Server! Bizüm bildügimüz **(9)** budur ki, bunuñ babasına Dāl-i A‘ẓam dirler imiş. Ol **(10)** Ḳamerü’l-ḳavm didükleri diyāre, bunca yıl pādişāh olup ‘ömür **(11)** sürmüş ve hem bir ‘amelde müsellem bir kimse imiş. ‘İlm ḳuvvetiyle **(12)** eline çoḳ ḫazīne ve bār-gāh girmiş ve hem Cemşīd **(13)** Ṣāh ṭılsımun ‘ilm ḳuvvetiyle bozmış; ammā eline ol ḳadar **(14)** ḫazīne mal girer ki, cümle ḳullarınuñ bile rikāblarun ṣāfī **(15)** altundan ider ve bu Dāl-i A‘ẓam, ziyāde ḳuvvet-i ḳāhireye **(16)** mālik bir şāh imiş; ammā ḥikmet-i Ḫüdā, bu ṣāh çoḳ ‘avrat **(17)** alur, aṣla birinden bir evlād olmaz. Āḫır bir pādişāhun **(18)** bir ṭılsımı var imiş. ‘İlm ḳuvvetiyle bozar, eline **(19) [90b/1]** çoḳ ḫazīne ve yādigār girer. Andan bu pādişāh ile ziyāde dost olmaḳ ile ḳızun alur. Ol pādişāhuñ **(2)** adına Temām dirler imiş. Ol ḳızdan bu mel‘ūn olur. **(3)** Ṭāli‘īn ṭutup görür ki, böyle fāsıḳ olıcaḳdur. **(4)** Bāri ölsün diyüp, üç kerre zehir içirivirür. Üç gün **(5)** ḳayy ider, gene ḳurtulur. Tekrār remil ider ki, bunuñ ‘ömri **(6)** uzun ve kendünden ṣoñra vāriṣ mal mülk salṭanāt olacaḳdur; **(7)** ammā neylesün? Çāre yoḳ. “Olacaḳ olur. Her ne **(8)** iderse kendüne.” diyüp öldürmek sevdāsından **(9)** ferāġat eyledi; ammā anası didükleri mel‘ūn, fikr idüp **(10)** kendü kendüne eydür: “Bu kişi, bu oġlanı istemez. Lābüd öldürür.” **(11)** diyüp, meger bu la‘īnenüñ sitārı, bir sāḥire **(12)** mel‘ūn dostı var imiş. Anı da‘vet idüp dimiş ki: **(13)** “Ḳorḳaram babası bunı, bir gün öldürür. Buna bir çāre **(14)** eyle ki, babası bunı helāk idemeye.” diyüp, ol cāzūya **(15)** ziyāde minnet idüp yalvarır. Meger ol mel‘ūne siḥirde **(16)** kāmil imiş, gülüp eydür: “Ey Bānū! Elem çekme, ben ana bir **(17)** nesne ideyüm ki, babası degül; cihān ḫalḳı bir yire gelse, **(18) [91a/1]** öldürmege ḳaṣd eyleseler çāre idemeyeler.” diyüp, bir ligen içine ṣu ḳoyup, bir siḥir idüp üfürür. **(2)** Oġlanı ‘üryān idüp, ol ṣuya batırur. Oġlan **(3)** ol günden berü İsfendiler rūyın-ten gibi rūyın-ten **(4)** olur. Aṣla ḳılıç, bıçaḳ, oḳ kār itmez olur. Ṣoñra **(5)** Dāl-i A‘ẓam bu ḥāli ṭuyup elem çeker; ammā ne fā‘ide? Bilürdi ki **(6)** bunda Ḥaḳḳ’uñ bir ‘aẓīm ḥikmeti vardur. Ḳażāya **(7)** rıżā diyüp ḳalur. Gördi ki kendünüñ daḫı āḫır ‘ömri **(8)** yaḳlaşur; ammā dā‘im gice gündüz bu Ṣalṣāl’un aḥvālin **(9)** fikr ider. Āḫır ol kāmil şāh, fikr idüp kendünüñ de ḥükm **(10)** itdügi memleketlerün etrāfına dā‘ire çizüp, bir ṭılsım **(11)** baġlamış. Bu mel‘ūn ol

diyārdan çıḳup, bir ġayrı **(12)** diyāra daḫı ḳadem başmaya çıḳup, āḫır yirlere gidüp tecāvuzlıḳ **(13)** itmeye. Ḥadd-i zātında her ḳaçan ḥükm itdügi diyārun **(14)** serḥaddinden bir adım öte geçicek olursa, belüne **(15)** ḳadar yire gömülür idi. Görür olmaz, gene gerü **(16)** döner; yoḫsa eger öyle olmasa dünyāyı ḫarāb iderdi. **(17)** Çünki Dāl-i A‘ẓam vefāt eyledi. Bu Ṣalṣāl, anuñ **(18) [91b/1]** yirine pādişāh oldı. Anasına, beni evlendür, didi. Ol da varup bir pādişāhun ḳızun alıvirdi. Ol **(2)** gice gerdek olup cem‘ oldılar. Ḳız taḥammül idemeyüp **(3)** cān virdi. Ġayrı kimseler de işidüp ḳız virmediler. **(4)** Birḳaç ṭul ‘avratlar biz ṭoġurduḳ, taḥammül iderüz **(5)** diyüp, geldiler. Anlar da ṭayanamayup feryād iderek **(6)** ḳaçup ḳurtuldılar; ammā bu pelīd ise tāze deliḳanlu. **(7)** Gözleri ḳızmış yeni boġa. Bülūġa girmiş, gāh ḳancıḳ **(8)** ḳaṭır ḳullanur gāh merkeb ḳullanur; ammā anlarun da ba‘żusı **(9)** taḥammül idemezdi. Āḫır bir gün eline alup anasına **(10)** varur. Ziyāde mest idi. “Meded ana! Benüm ‘umudıma ṭayanup **(11)** bir ‘avrat bul; yoḫsa seni ṭutaram.” dimege başlar. **(12)** Anası mel‘ūn ‘āciz olup, āḫır gene ol cāzūyı **(13)** getürdüp, ana mürāca‘at idüp, ḥāli bildürdi. **(14)** Ol eydür: “Oġlunuñ pābucun alup ‘avratları gezesün. **(15)** Her kimün ayaġına olursa, ol ‘avrat ana ṭayanur.” **(16)** didi. Ol dem anası da yiründen ṭurup, oġlunuñ **(17)** pābucın elüne alup, kendünüñ sarāyın içünde **(18)** ne ḳadar ‘avrat var ise gezdürür. Birinüñ ayaġına olmaz. **(19) [92a/1]** Ṭaşra gönderüp köyleri şehirleri gezdürürler. Aṣla bir ‘avratuñ ayaġına olmaz. Anası bī-zār olup: **(2)** “Başından arta ḳalsun, ne büyük ayaġın var. ‘Aceb **(3)** bana olur mı?” diyüp giydükde, rast gelür. Mel‘ūnun da **(4)** mizācı çeker imiş. “Ḥuṣūṣā tāze oġlan, neyleyem yazıḳdur. **(5)** Yalancı dünyāda oġlum bu ṣafādan maḥrūm ḳalmasun.” **(6)** diyüp, hemān gelüp ṣırtı üzerine yatıvirür. Oġlan **(7)** görür, ḥāẓır ṭavar meydānda iki eteklerün der-miyān **(8)** idüp, bir kerre ḳıçlarun ḳaldurup otur da ḳor giceyi **(9)** gündüze ḳatup urur zınbāyı. Ḥālā vālidesinden **(10)** ḳırḳ dāne oġlu olmışdur. Meşhūrlarına Māhān ibn-i **(11)** Ṣalṣāl ve birine Sāmān ibn-i Ṣalṣāl ve birine Dāl ibn-i **(12)** Ṣalṣāl ve birine Zāl ibn-i Ṣalṣāl dirler. Bunlarun her **(13)** biri birer tüvāne mel‘ūnlardur. Şöyle ki, degme bir dilāver **(14)** bunlara ḳarşu durmaġa ḳādir degüldür. İşte şöyle **(15)** bir mel‘ūn, on iki yaşından berü ol diyāra pādişāhdur. **(16)** Ẓālim ve bir bī-dīndir ki, hiçbir vech ile ta‘bīr **(17)** olunmaz. Bunı bir ḥāl idüp ol diyārı **(18)** fetḥ itmek, bütün dünyāyı fetḥ itmek ḳadar vardur.” **(19) [92b/1]** didi. Nerre-i ‘Arab bu cevābları işitdükde Ṣalṣāl’a kin idüp, gögsü çifte kösler gibi gürlemege başladı. Andan Lendühā’ya **(2)** baḳup eyitdi: “Begler! Şöyle bir mel‘ūnuñ bu aṣıl **(3)** ẓūlmi dünyādan ḳaldurmaḳ ne sa‘ādetdür. İmdi hemān **(4)** tedārik görüp ol diyāra gidelüm. Nūş-i Revān eski **(5)** ḫaşmımuzdur. Her ḳaçan ise anı buluram. Şehrūz Ḫān, **(6)** Āyīne Şāh ise anlar Müslimāndur ve hem anlar bizden alāt-ı Ṣāḥibḳırān’ı **(7)** ṭaleb ideyorlar. İmdi anlarun murādı imtiḥāndur. **(8)** Birḳaç gün ṣabır eylesünler.” didi. Begler eyitdi: “Nola **(9)** Server, emr sizündür.” didiler. Andan tedārik görüp, bir gün **(10)** ol aradan göç idüp Nektāş Şāh’a ve Hümāyūn Bānū’ya **(11)** vedā‘ idüp gitdiler. Yeye içe, ḳona göçe bir gün **(12)** Ḳamerü’l-ḳavme gelüp yetişdiler. Ḳulaġuz, Ḥamza öñüne gelüp **(13)** eyitdiler: “Server, bundan öte tā şehre yaḳın varınca on **(14)** beş güne dek şu bulınmaz. ‘Askere tenbīh idün, şuları **(15)** çoḳ alsunlar. Şoñra ṣıḳılıruz.” didiler. Server-i ‘ālem daḫı **(16)** emr eyledi. Ol arada üç gün oturaḳ idüp, temām-ı **(17)** murādları üzere şuların alup ḳalḳdılar. Bir gün **(18)** yaḳın geldükleründe bunlarun şuları dökindi. Çoḳ **(19)** arayup eṭrāfı dolaşdılar. Aṣla bir yirde şudan eṣer **(20) [93a/1]** bulamadılar. İrtesi gün olduḳda, dibelik zebūn oldılar. Gördiler olmaz, āḫır ol gün oturaḳ **(2)** idüp ḳondılar. Ṣāḥibḳırān emr idüp

buyırdı ki: **(3)** “Şol eṭrāfa ṭaġılun arayun. Ṣu bulasıñuz.” **(4)** diyüp, tenbīh eyledi. Cümle ‘asker, her biri bir ṭarafa ṭaġılup **(5)** ṣu aramaġa gitdiler. Andan Ṣāḥibḳırān-ı ‘ālem **(6)** daḫı, ‘Aşḳar’a süvār olup, yalñız bir ṭarāfı ṭutup gitdi. **(7)** Vāfir yir gezüp ṭolaşdı. Āḫır bir yire gelüp, iki ṭaġ **(8)** arasına girdi. Bir ḳubbe gördi ki, çār-ḳūşe beyāz mermerden **(9)** binā eylemişler. Aşaġısı çoḳ, yuḳarusı sivri, dört **(10)** kemer eylemişler ve bir ḳapusı var. Server ol ḳapuya gelüp, bu ne **(11)** ola dirken, nā-gāh ol maḥalde, Lendühā ol araya ṣu aramaġa **(12)** ol ṭarafa çıḳageldi. Ardınca Melik Ejder de geldi. **(13)** Anlar da baḳup ol ḳubbeyi gördiler, dönüp eyitdiler: **(14)** “Server, ‘aceb ne ola bu ki, tā bu mertebe emek çekmişler?” **(15)** didiler. Lendühā eyitdi: “Belki bir nişān içün itmişlerdür.” **(16)** didi; ammā Ḥamza baḳup gördi, şems ṭarāfından **(17)** yana vāḳi‘ olan kemerde bir saṭur yazı gördi. Yaḳın **(18)** varup oḳudı. “Her kim bunda gelüp, bu ḥaṭṭı oḳuduḳda **(19)** **[93b/1]** öyle bilsüñ ki, ben ki İskenderī Zülkarneyn idüm. Bunda gelüp, ṣu bulamayup çoḳ adam **(2)** helāk oldı. Gördüm cümlemiz żāy‘ olup giderüz. **(3)** Āḫır ḥażret-i Ḥaḳḳ’a niyāz idüp ṣu ṭaleb eyledüm. **(4)** Emr-i Ḥaḳḳ’ıyla ḥażret-i Ḫıżır çıḳageldi. ‘Āṣā ile urup **(5)** yirden ṣu çıḳardı, ṣulandıḳ. Bir adım gitmeden ṣu **(6)** gene ġā‘ib oldı. Ben de ol ṣu çıḳduġı yire bu ḳubbeyi **(7)** yabdum. Her kim bu arada ṣu dilerse, bu ḳubbeyi yiründen **(8)** ḳaldıra.” dimiş. Ḥamza hemān raḫşından atılup diledi ki, **(9)** ol ḳubbenüñ öñünde olan ‘umudı yiründen ḳobarup **(10)** ḳaldıra. Nā-gāh yirde anı gördiler ki, ol ḥālde bir gürülti **(11)** oldı. Ḳubbenüñ ḳapuları açılup, içünden **(12)** dört dāne dīv ẓuhūr eyledi. Dördi de bir uġurdan **(13)** Ḥamza’nuñ üzerine hücūm eylediler. Ol dem Ṣāḥibḳırān **(14)** bir na‘ra cānistān öyle urdı ki, ol vāde‘-i ṣaḥrālar **(15)** ve ol ḳubbe dürlü dürlü ṣadālar virildi. **(16)** Andan ṣoñra tīġ-i żaḥḥāki ‘üryān idüp, amān virmeyüp, **(17)** ol dīvleri biri biri ardınca çalup ikişer **(18)** pāre eyledi. Rāvi eydür ki: “Meger İskenderī, bu dīvleri **(19)** **[94a/1]** ol arada ḥabs eylemişdi.” Andan Server-i ‘ālem ḳaṣd eyledi ki ol ḳubbeyi ḳaldıra. Bir de ol ḳapudan içerü **(2)** baḳup gördi ki, ‘aẕīm ṣular aḳar. Dört ṭarafdan **(3)** ṣādırvānlar eylemişler. El urup zor eyledi. ‘Umudı **(4)** çeküp ḳaldurdı. Ḳubbedür, yek-pāre gibi bir yana **(5)** devrildi. Andan ‘askere ḫaber olup, ol ḥavuża gidüp **(6)** ḫalḳ-ı temām ṣulandı. Ḳapları daḫı doldurdılar. Andan **(7)** gene Ḥamza, ol ‘umudı ḳaldurup yerine ḳodı. Gene **(8)** ḳapular ḳapandı. Server-i ‘ālem ol arada bir mermer-i ‘amūd **(9)** bulup, getürüp ol ḳubbenüñ öñüne dikeḳodı **(10)** ve ne zemān ol araya gelüp, ṣuya bunalup, ol ḳubbeye **(11)** yaḳın varup, ṭārīḫ bulup oḳudıġun ve ḳapusına **(12)** el urup ḳaldurdıġun, içerüden dört dāne **(13)** dīv çıḳup, kendüne hücūm itdigün, tīġ-i żaḥḥāk ile **(14)** ḳatl eyledigün, rūşen tīġ ile ḳazup ṭārīḫ eyledi. **(15)** Andan dönüp yollarına çekilüp gitdiler. Eẕincānib **(16)** rāvi eydür: “Bunlar biraz gidüp gene ṣuları dökinüp **(17)** azalmaġa başladı. Gene bir beriyyeye düşdiler. **(18)** **[94b/1]** Bu kerre gene her biri bir cānibe çekilüp, ṣu aramaġa başladılar. Çoḳ aradılar bulamadılar. Āḫır aḫşam olduḳda, dönüp **(2)** ḳondılar. Ol gice, ol arada ‘askerden bellü **(3)** başlulardan elli nefer-i dilāver ġā‘ib oldı. İrtesi **(4)** gün Ḥamza, ‘Ömer’e baḳup eyitdi: “Yā ‘Ömer ne ṭurursun? **(5)** Sen ḥodça peksün. Tīz ol, ṣol eṭrāfı **(6)** devr eyle. Ola ki bir yirde ṣu bulasun.” didi. ‘Ömer **(7)** de nola diyüp, bir cānibe çekilüp gitdi. Meger ‘Ömer Ma‘dī **(8)** daḫı ṣusızlıḳdan ziyāde bunalup, zebūn oldıġı **(9)** ecelden ol da bir cānibe çekilüp ṣu aramaġa gitmiş idi. **(10)** Bir vādiye düşüp, ol ḳadar ṣu arayup gezdi ki, gelüp **(11)** aḫşam oldı, ḳaranlıḳ başdı. ‘Ömer Ma‘dī eṭrāfına baḳup **(12)** giderken bir de gördi ki bir ḳaya ḳoltuġı dibünden āteş **(13)** şū‘lesi görinür. ‘Aceb bu arada köy mi var diyüp, **(14)** āteşden yana çekilüp gitdi. Çünki yaḳın geldi. Baḳup **(15)** gördi, bir

ḳarı mel‘ūne āteş yaḳup, üzerine **(16)** bir ṣāc ḳoyup, ol ṣācın üzerinde durmaz itmek pişürür. **(17)** ‘Ömer Ma‘dī gerçe ṣu arardı; ammā sıcāḳ **(18)** ekmekden daḫı ḥaẕẕ iderdi. Ammā ṣudan ziyāde bunalmış **(19) [95a/1]** idi. “Meded ana ḳadın! Hiç ṣucaġıñuz var mıdur?” didi. Ḳarı eyitdi: “Var oġul.” diyüp, bir **(2)** büyük desti ile ṣu getürdi. ‘Ömer Ma‘dī alup **(3)** ‘aṣḳ ile içdi. Andan ṭa‘āma iştihāsında açıldı. **(4)** Andan eyitdi: “Ana ḳadın, bu ekmekden de ṣatar mısın?” **(5)** didi. Ḳarı: “Belī, ṣataram oġul.” didi. ‘Ömer Ma‘dī **(6)** hemān ḳarın ḳasıḳ ṣalıvirüp, geçüp oturdı **(7)** ve didi ki: “Şol pişmişleri getür öñime, yaġ vir. Yandan **(8)** sen ṭurma pişür. Heb cümlesün aluram, hemān sen **(9)** ḥesābun unutma.” didi. Ḳarı, nola buyırın, didi. **(10)** Öñüne vāfir ekmek ḳatdı. ‘Ömer Ma‘dī ol ḥāli gördükde: **(11)** “Bre ne güzel, hem şöyle ṣovuḳ ṣu bulasun hem böyle **(12)** eline sıcāḳ ekmek gire. Bre bu ne sa‘ādetdür. Aḫşama **(13)** ḳaldıġuma göre ġam degül. Şöyle bir yol üzerinde, **(14)** nedür bu ṣafā?” diyüp, ‘aṣḳ ile girüşdi. Biraz yiyüp **(15)** ṭoyar ṣūretinde olduḳda, hemān devrilüp, ‘aḳlı **(16)** gidüp yıḳıldı. Meger ol araya yaḳın bir ḳal‘a **(17)** var idi. Nāmına Ḳal‘ay-ı Siyāh dirlerdi. Ol **(18)** ḳal‘ayı zemānıyla Süleymān yapdurup, dīvlere binā **(19) [95b/1]** itdürmiş idi ve hem ol ḳal‘anuñ aṣla ḳapusı ve bacası yoġdı. Şöyle ki üzeründen inilür **(2)** çıḳılur idi ve ḥażret-i Süleymān ol ḳal‘anuñ **(3)** içünde, yetmiş dāne dīv ṭutup, ḥabs itmiş idi. **(4)** Bu ekmek pişüren mel‘ūnenüñ adına Ġurūra Cāzū **(5)** dirlerdi. Ol ḳal‘aya varup, dīvler ile āşinā **(6)** olmış idi. Anlar aṣla ṭaşra çıḳmazlardı. Bu cāzū **(7)** la‘īne, anlara adam şikār idüp getürür idi. Anlar **(8)** da bu mel‘ūneyi ḳullanurlar idi. ‘Ömer Ma‘dī yıḳılduḳda, **(9)** hemān ḳalḳup bende çeküp, andan varup bir gün **(10)** getürdi; ammā gördi ki küpe ṣıġmaz. Hemān kendüsi **(11)** küpe binüp, andan bir siḥir oḳuyup ‘Ömer Ma‘dī’ye **(12)** üfürdi. ‘Ömer Ma‘dī de bir ‘āṣā şeklünde olup, **(13)** eline alup, siḥir ḳuvvetiyle ol Ḳal‘ay-ı Siyāh içünde **(14)** olan dīvlere getürüp eyitdi: “Baḳ a ey kührāblar! **(15)** Ben size ne şikār getürdüm?” diyüp, çıḳarup ‘Ömer **(16)** Ma‘dī’yi öñlerine ḳodı. İşte ben size eyü nefāyis **(17)** getürdüm, didi. Anlar da ne semiz adam olur **(18) [96a/1]** diyüp, kimi baldırun ve kimi ḳolını oḫşayup, ne güzel ḳavurma olur, kimi eydür bunuñ ḳıyması eyü olur, **(2)** kimi eydür yaḫnisi eyü olur, kimi eydür orman kebābı **(3)** olur dirlerdi. Kimi de: “Bre bilmem ne söylersiñüz, bu dīv **(4)** palāz mıdur? Hiç böyle adam görmedük.” dirken, **(5)** ol ḥālde ‘Ömer Ma‘dī göz açup, kendüni ol ḥālde **(6)** görüp ḫayrān oldı. Eṭrāfına baḳup gördi ki, **(7)** bir alāy la‘īnler kendüsin orṭaya alup, kimi şöyle ki **(8)** böyle diyüp, her biri bir söz söyler. Kimi de bu adam degüldür, **(9)** ıfrit palāzı mıdur, hiç böyle adam görmedük diyüp, **(10)** söyleşürler. Gözin açup: “Bre meded! Bana böyle düş **(11)** gerekmez.” dirken, sordu ki düş degül. Ne fā‘ide? Bir daḫı gözün **(12)** açup, eṭrāf baḳup, ekmek pişüren ḳarıyı görüp **(13)** bildükde, ol dem cāzū la‘īnüñ yüzine baḳup, ḫayḳırup **(14)** eyitdi: “Ey mel‘ūne! Beni bunda niçün getürdün?” didi. **(15)** Ḳarı eyitdi: “İşte bu dīvler seni pişürüp yisünler de, **(16)** ḳuvvetlenüp beni bir ḫoşça ḳullansunlar.” didi. ‘Ömer Ma‘dī **(17)** bir kerre ḳahḳaha ile güldi. Bunlar eyitdiler: “Bre adam! Ne gülersün?” **(18)** didiler. ‘Ömer Ma‘dī eyitdi: “Naṣıl adam? Ben nice adama **(19) [96b/1]** benzerem? Hiç dīv dīvi yir mi ve hem ḳanda gördiñüz bre aḥmaḳ la‘īnler?” diyünce, bunlar da birbirine baḳup ‘Ömer Ma‘dī’ye **(2)** eyitdiler: “Ya sen de dīv misin?” didiler. ‘Ömer Ma‘dī: “Ẓāhir **(3)** görmez misiñüz? Dīv palāzıyam.” didi. Bunlar da eyitdiler: **(4)** “Ṭoġrı söylersün. Dīve de benzersün; ammā biz seni Süleymān **(5)** dīvleri arasında görmedük. Sen ne şekil dīv olırsun?” **(6)** didiler ve: “Ne yirün ‘ıfritisün? Dīv-i cinnī misün yoḫsa?” **(7)** didiler. Ammā ‘Ömer Ma‘dī ise, ‘Ömer ‘Ayyār ile bir arada **(8)** ekmek yedi.

Ba‘żu ḥīle yüzin bilürdi. ‘Ömer Ma‘dī **(9)** eyitdi: “Esmā Peri beni Ḥamza’ya virdi idi.” didi. “Anda **(10)** neylersün?” didiler. Süleymān bār-gāhınuñ müekkiliyem. Adıma Kebābe **(11)** Cinnī dirler, bilmez misiñüz?” didi. Bunlar eyitdiler: “Belī bilürüz. **(12)** Merḥabā dīv ḳarındaş!” diyüp, ‘Ömer Ma‘dī’nüñ biri bendün **(13)** aldı. Andan her biri gelüp, ‘Ömer Ma‘dī ile görişdiler. **(14)** Andan ‘Ömer Ma‘dī oturup başladı, Süleymān zemānından **(15)** berü olan ḳıṣṣalarun ḥikāyetine. Birḳaç dīv eyitdiler: **(16)** “Hāy bre! Sen olmasan gerçek biz seni anda gördük.” **(17)** didiler. Andan içleründen biri eyitdi: “Bre bu benüm ortaġum **(18)** olsun. Eyü hele geldi; zīrā Süleymān zemānunda ikimüz **(19)** bir yirde ḫizmet iderdük. Bu da Süleymān ḫizmetidür. **(20) [97a/1]** Temām idelüm, andan Ḳaf’a gidüp ṣafā sürelüm.” diyüp, ‘Ömer Ma‘dī’yi alup, bir ḥavużuñ kenārına getürdi. ‘Ömer **(2)** Ma‘dī gördi, bir ḳara gice pāresi ṭurur. Nedür **(3)** bu, didi. Dīv eyitdi: “Aġarınca döñerüz, aġarduḳda **(4)** işimüz temām olur.” didi. ‘Ömer Ma‘dī gönlinden **(5)** eyitdi: “Behey aḥmaḳ la‘īnler! Ol da aġarup da siz ḫalāṣ **(6)** olursıñuz.” didi; ammā ol dīv varup, bir ṭoḳmaḳ **(7)** bulup getürdi. ‘Ömer Ma‘dī’nüñ eline virdi, **(8)** didi ki: “İmdi dīv ḳarındaş, göreyüm seni. Bolayki şunı **(9)** aġardasun.” diyüp, ḳoma eyledi. ‘Ömer Ma‘dī de neylesün? **(10)** Ölmekden diri olmaḳ yegdür. Bolayki Ḥamza bu aralara gele **(11)** diyüp, Allah-u Te‘ālā’nuñ luṭfına tevekkül idüp, ḳażāya **(12)** rıżā diyüp ṭurdı. Ammā rāvi eydür ki: “Berüden ‘Ömer **(13)** daḫı ṣu arayup, ol araya gelüp gördi ki, bir ḳarıcuḳ **(14)** ṭurma ekmek pişürür. Yaḳın gelüp: “Bre ana ḳadın, **(15)** ṣuyun var mı?” didi. Ḳarı, vardur diyüp, çıḳarup **(16)** bir desti ṣu virdi. ‘Ömer de alup, ḳane ḳane içüp **(17)** gözleri açıldı. Andan dönüp eyitdi: “Bre ḳadın! Bu **(18)** ekmekler nedür böyle? Yabān yirde bunı pişürüp neylersün? **(19)** Evün yoḳ mı?” didi. Ḳarı eyitdi: “Ey oġul! Benüm de sencileyin **(20) [97b/1]** şeh-bāz oġullarum var idi. Öldiler, ben de böyle yol üzerinde oturup ekmek pişürürüm ki, bu aradan **(2)** gelüp geçen yolcılara, oġullarum cānı içün daġdurum **(3)** ve ṣu virürem.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Ana, ben de bir faḳirem. **(4)** Oġullarun cānı içün bana da vir.” didi. Ḳarı, nola **(5)** diyüp, ‘Ömer’e iki dāne ekmek virdi. ‘Ömer de ḳarını **(6)** aç idi, ṣuyı içdi. İştihāsı ziyāde olmaġla **(7)** fī’l-ḥāl ḥura geçürdi. Ba‘de ‘Ömer’ün de ‘aḳlı gidüp yıḳıldı. **(8)** Ol cāzū ‘Ömer’i de ḳapup, dīvlere getürdi; ammā dīvler de **(9)** baḳup ‘Ömer’i gördükleründe gülüşdiler. “Bre biz bunuñ neresün **(10)** yiyelüm? Ḳarġa ḳadar et yoḳ. Bu da cin yavrusı mıdur? **(11)** Bilmem.” didiler. ‘Ömer de ‘aḳlı gelüp kendüni ol ḥālde **(12)** görüp ḫayrān oldı. Fikr idüp ḳıṣṣa ne olacaġun **(13)** ṭuydı. Hemān ḥayḳırup: “Beni bre, niçün baġladıñuz? **(14)** Ben cin degül miyüm? Benüm aduma Meyyit-i Cinnī dirler.” dirken, **(15)** ‘Ömer Ma‘dī görüp: “Merḥabā yā ‘Ömer!” didi, uṣūl ile. **(16)** ‘Ömer eyitdi: “Baḳ a şol nābekāra! Ben seni adun ile çaġırmadum. **(17)** Sen beni çaġırursun.” didi. “Murādun ṭuyurmaḳ mıdur?” **(18)** didi. ‘Ömer Ma‘dī eyitdi: “Amān ḳarındaş unutmışam.” **(19) [98a/1]** didi. Dīvler işidüp: "‘Ömer dime nedür?” didiler. ‘Ömer eyitdi: “Laġabdur, benüm adım Müseyyed’dür.” didi. “Ḥoş, **(2)** imdi gel sen de şu dīv ile ortaḳ ol.” diyüp, **(3)** bir ḳuyu gösterdiler ve eline bir ṣırıḳ virdiler. “Şunı ḳaruşdur **(4)** ḳoyulduḳda ḳurtulursun.” didiler. ‘Ömer de ḳarışdırmaġa **(5)** başladı.

Bunlar bunda, Ṣāḥibḳırān daḫı gezerek **(6)** bir yire geldi. Ṣu bulup içdi. Bir dıraḫt sāyesine **(7)** gelüp yatdı. Bir miḳdār uyudı. Andan bir gürüldü **(8)** oldı, uyanup gördi yeşil ḳanādlu bir kimse gelmiş **(9)** ṭurur. El ḳılıca urup ṭurdı. Kimsün didükde, **(10)** ol da eyitdi: “Server, yabāndan degülem. Esmā

Peri'yem." diyüp, **(11)** Ṣāḥibḳırān'uñ elin öpdi. Birbirin der-āġūş itdiler. Andan **(12)** Esmā gördi, Server'ün ṣuya mezāḳası var, eyitdi ki: "Server, **(13)** niçün böyle yirde yatursun ve ne yaramaz sefere 'azim itmişsün?" **(14)** didi. Andan ol Ġurūra Cāzū'nuñ aḥvālin ḥikāyet eyledi **(15)** ve mekānun saġlıḳ virdi. Hemān Server yiründen ṭurup, **(16)** 'Aşḳar'a süvār olup, cāzūnun mekānuna varup, ism-i 'āẓam **(17)** oḳuyup, cāzū tāziyāne-i Ḫıżır'ı çıḳarup, ol cāzūyı tāziyāne **(18)** ile ṭutup bende çekdi. "Tīz söyle bre la'īn! Benüm beglerüm **(19)** neyledün?" didi. Cāzū eyitdi: "Neylesem gerek, her biri gelüp **(20)** [**98b/1]** bu ḳadar ṣuyum içüp ve ekmegüm yiyüp, bir aḳça virmediler. Ben de anları ṭutup Ḳal'ay-ı Siyāh'da olan Süleymān dīvlerine **(2)** götürdüm. Kimün yidiler, kimün ḥālā ḫizmetdedür." **(3)** didi. Ol dem Ḥamza dönüp Esmā'ya eyitdi: "Ey sulṭān-ı ḳaḳ! **(4)** Luṭf eylesen, beni ol Ḳal'ay-ı Siyāh'a götürseñüz, **(5)** ben de ol ḳal'aya varup ol la'īnleri helāk idüp, **(6)** elleründe esīr olan begleri ḫalāṣ eylesem." didi. Esmā **(7)** daḫı, nola Server diyüp, Ḥamza'yı omuzına alup, ḳanād **(8)** açup gitdi. Ḥamza'yı ol Ḳal'ay-ı Siyāh'a getürdi. Çünki **(9)** Ṣāḥibḳırān Ḳal'ay-ı Siyāh içine girdi. Ol dem Server-i 'Ālem **(10)** bir na'ra cānistān öyle urdı ki, ol ḳal'anuñ **(11)** içi dürlü dürlü ṣadālar virdi. Andan Ḥamza, na'rayı tekrār **(12)** idüp, benüm Ḥamza-yı Ṣāḥibḳırān diyüp, dāl tīġ olup, **(13)** dīvleri ḳırmaġa başladı; ammā dīvler baḳup gördiler **(14)** ki, Ḥamza kendülerün ḳırar. Hemān anlar da ġayrete gelüp: **(15)** "Ey nābekār ḥāki! Sen de ḳandan geldün; yoḫsa gökden mi **(16)** indün yāḫūd yirden mi çıḳdun?" diyüp, ḳaṣd eylediler ki **(17)** Ḥamza'ya ḳarşu ṭurup ceng ideler; ammā Ḥamza, ol Ḥamza mıdur **(18)** ki, altmış yetmiş dīvden yüz döndüre. Bunlara **(19)** urdı, ḳılıç ikisin bir de ḳomadı. 'Ömer 'Ayyār, Ḥamza'nuñ **(20)** na'rasın işitdükde, Ḥaḳḳ Te'ālā'ya çoḳ şükürler eyledi. Hemān **(21) [99a/1]** ol yanunda olan dīve bir depme urup, ol ḳuyuya düşürdi. Ṭaşra çıḳayum dirken, bir teber urup başın öñüne düşürdi. **(2)** Andan 'Ömer Ma'dī'ye eyitdi: "Bre ne ṭursun? Ben ḳadar ġayretüñ **(3)** yoḳ mıdur?" didi. 'Ömer Ma'dī daḫı ġayrete gelüp, gice dögdigi **(4)** ṭoḳmaḳ ile başına bir ṭoḳmaḳ urdı ki, baş tār u mār **(5)** oldı; ammā berüden Ḥamza da dīvleri ḳırup, şöyle ki dīvden **(6)** eşer ḳalmadı. Andan 'Ömer ile 'Ömer Ma'dī gelüp, Ḥamza'nuñ **(7)** elin öpdiler. "Serveri ġazān mübārek olsun." didiler. Ṣāḥibḳırān **(8)** bunlarun yüzlerine baḳup: "Bre 'Ömer! Sen bunda neylersün?" **(9)** didi. 'Ömer eyitdi: "Devletlü Ṣāḥibḳırān! İşte bu nābekār şikem-ḫāre **(10)** boġazı ucından benden evvel gelmiş. Ben de bunı bunda buldum; **(11)** ammā hele ḳıyāfetine göre degül imiş. Ben bunı ḳaba ṣamān çuvalı **(12)** ṣanurdum; meger bizden 'ayyārlıḳ taḥṣīl eylemiş: 'Ben de dīv palāzam, **(13)** beni bunda kim getürmiş, hiç dīv dīv i yir mi, ben de bār-gāh-ı Süleymān'uñ **(14)** müekkillerindenüm, aduma Kebābe Cinnī dirler.' diyüp, **(15)** bu yüzden ḫalāṣ eylemişler. Yoḫsa çoḳdan böyle semiz kebābı **(16)** yimemişlerdür. Yoḫsa bunı yirler idi." didi. Ḥamza gülüp **(17)** eyitdi: "Ey Nābekār-ı 'Ayyār! Sen nice ḳurtuldun?" didi. 'Ömer eyitdi: **(18)** "Ben arıḳam ve hem küçücek oldıġum içün bu da cin yavrusu **(19)** dirken, ben de, niçün beni bunda getürdiñüz, ben Meyyit-i Cinnī degül miyüm, **(20) [99b/1]** didim. Beni de incitmediler; ammā Server, eyü maḥalinde geldiñüz." didi. Ḥamza gülüp eyitdi: "De imdi! Bu ḳal'ayı arayun görün, daḫı **(2)** maḥbūslar var mıdur?" didi. Evvel ġā'ib olan elli nefer-i dilāverleri **(3)** bir yirde ḥabs buldılar. Anları da çıḳarup, gelüp **(4)** Ḥamza'nuñ elin öpdiler. Ba'de Ṣāḥibḳırān baş ḳaldurup, **(5)** Esmā'ya eyitdi: "Yā Esmā! Luṭf eyle, dīvlere buyur, bu elli nefer-i dilāverleri **(6)** ṭaşra çıḳarsunlar ve bizi de. Ne ḳadar ise siz **(7)** götürün." didi. Esmā, nola diyüp, tīz varup dīvlere **(8)** ḫaber virdi. Elli

altmış ‘ıfritler, gelüp omuzlarına alup, **(9)** ṭaşra çıḳardılar. Andan Esmā da, Ḥamza’yı getürüp, ṭaşra çıḳarup **(10)** ‘askere geldiler. Ṣāḥibḳırān geçüp sām ḳarār **(11)** eyledi, buyırdı. Ġurūrā Cāzū’yı getürdiler. Server de, ‘Ömer’e **(12)** virüp, ‘Ömer de dürlü ġazāb ile helāk eyledi**.** Andan **(13)** bunlar da yirlerine oturup, dilber ile itdükleri mu‘āmeleyi, **(14)** Ḥamza’ya ve ḫalīfeye, beglere bir bir ḥikāyet eylediler. Begler de gülmekden **(15)** bayıldılar. Andan Esmā Peri, Ḥamza’ya vedā‘ idüp gene Kūh-ı **(16)** ḳaf’a gitdi. Andan Esmā’nuñ ta‘līmi ile bir yirde ṣu bulup **(17)** temām-ı murādı üzere içün, ‘asker ve cümle ṭavārlarun ṣuladılar. **(18)** Ba‘de ol ṣudan ḳablarun ṭoldurup, andan yollarına **(19)** revān olup, ḳandasun Ḳamerü’l-ḳavme diyüp, gitdiler.

Andan **(20) [100a/1]** birḳaç gün gidüp, üç mezīz yer ḳalduḳda Ṣāḥibḳırān-ı ‘ālem bir ṣuyun kenārunda oturaḳ idüp ḳondılar. İrtesi **(2)** gün dīvān idüp, cümle a‘yān-ı devlet ve erkān-ı salṭanāt **(3)** gelüp yirleründe ḳarār eylediler. Ṣāḥibḳırān baş ḳaldurup, **(4)** emr idüp buyırdı. Seyf-i zü’l-yezen**,** Ṣalṣāl’a bir nāme **(5)** yazdı. Rāvi eydür: “Ṣalṣāl āhen bedende yirinde oturup, **(6)** bir gün ḫaber geldi ki: “Ġāfil olma, üzerine Ḥamza **(7)** adlı bir Ṣāḥibḳırān geliyor. Ol Ḥamza didükleri on sekiz **(8)** yıl Ḳaf diyārun şikār idüp, semendvend-i hezār yek-dest **(9)** nām-ı dīv ile ceng idüp, helāk eylemişdür ve ra‘d-u nerre **(10)** ve berḳ-i nerre ve helhel-i ḥıffet sel gibi dīvleri ceng idüp, **(11)** helāk eylemiş ve bu ane ḳadar bir kimse anuñ żarb-ı ḥarbine **(12)** ṭāḳat getürememişler.” didiler. Ol dem, Ṣalṣāl bu ḫaberi **(13)** işitdükde, tīz vālidesine ḫaber idüp, da‘vet eyledi. Geldükde **(14)** Ṣalṣāl eyitdi: “Ey vālide! Ne dirsün? Şundan bana żarar olur mı?” **(15)** didi. Şemāme mel‘ūn eyitdi: “ Gözüm nūrı! Elem çekme**, (16)** bundan sana żarar yoḳdır. Zīrā senüñ atan Dāl-i A‘ẓam’dan **(17)** işidürdüm ki, ol da ‘ilm ile cevāb virmişdür ki, **(18)** senüñ ḥaşmınuñ belinde iki çatal ḳılıç ola. Ana Zülfeḳār **(19)** dirler. Adına ‘Ali diyeler. İmdi oġul, senüñ ölümün anuñ **(20) [100b/1]** elinde olsa gerekdür.” didi. “İmdi ṣaḳın Ḥamza’dan elem çekme.” didi; ammā rāvi eydür: “Çünki Ḥamza, ol araya **(2)** gelüp, üç gün oturaḳ idüp ve hem nāme yazmaḳ **(3)** buyırmış idi.” Gene ḫāṭırına bir nesne gelüp, **(4)** neyler öyle mel‘ūna nāme göndermek diyüp, ferāġat eyledi **(5)** Andan irtesi gün, bir nice nām-dār begleriyle şikāre bindiler. **(6)** Eṭrāfı gezüp şikār itdükleründe, her biri bir şikārı öñüne **(7)** ḳatup ḳovar idi; ammā rāvi eydür: “Ṣāḥibḳırān ‘ālem’ün de **(8)** ol ḥālde öñüne bir āhū çıḳageldi. Hemān atılup bir cānibe **(9)** çekilüp gitdi. Server daḫı āhuyı görince ‘Aşḳar’a mehmūz idüp**, (10)** ardına düşdi. Ḳovaraḳ ‘askerden ayrıldı. İki ṭaġun **(11)** arasında, bir vādiye getürdi. Baḳup gördi ki, ol ṭaġlarun **(12)** ḳulleleri birbirine bitişmiş āhudur. Ol araya gelüp ṭaġlar **(13)** birbirinden ayrıldı. Āhudur, ṣıçrayup içerü girdükde **(14)** ṭaġlar gene birbirine ḳapandı. Server şöyle anladı ki bu ya siḥirdür **(15)** yāḫūd ṭılsımdur. Tīz ilerüye yüriyüp, ism-i ā‘zam **(16)** oḳuyup gördi ki bir nesne ẓuhūr itdi. Bildi ki siḥir **(17)** degüldür.” Zīrā rāvi eydür: “Meger bu ṭaġlar Dāl-i A‘ẓam’un **(18) [101a/1]** baġladıġı ṭılsımdur ve hem ol āhū daḫı eser-i ṭılsım idi. Çünki Server yaḳın vardı. Eṭrāfa naẓar idüp, bir ḳubbe **(2)** gördi. Ḳubbesi var. Ṣāḥibḳırān fikre varup: “Bu nice **(3)** açılur?” diyüp baḳarken, bir mermer direk üzerinde birḳaç **(4)** saṭır yazı gördi. Ol dem yanına varup oḳudı. **(5)** Dimiş ki: “Ben ki Dāl-i A‘ẓam idüm. Bu ṭılsımı baġladum. Her kim **(6)** sürmek dilerse, ṣaġ ṭarafında bir ṭob görinür. Anı **(7)** ḳobarasun, ḳapu açılu.” dimiş. Ḥamza ṣafā idüp yaḳın **(8)** geldi. Ẓor idüp, çeküp ṭobı ḳoparduḳda ḳapu açıldı. **(9)** İçerü girdükde gene ḳapu ḳapandı. Andan dört ḳapu **(10)** geçüp, ḳabire geldi. Ba‘żu yiri şüle-dār bir taḫt var. **(11)**

Üzerinde Dāl-i Aʿẓam taṣvīrin eylemişler. Güyā cānlıdur, **(12)** oturmış. Eṭrāfında vüzerā vükelāsı, cümlesi **(13)** yerli yiründe. Görenler diri ṣanurlar. Baḳup gördi, **(14)** Dāl-i Aʿẓam'un ḳalıbınuñ boynunda bir levh var, alup **(15)** oḳudı. Dimiş ki: "Ben ki cihānda Dāl-i Aʿẓam idüm. Bu fenā **(16)** dünyāda üç yüz yıl ʿömür sürdüm, evlād isteyüp bunca **(17)** ʿavrat aldum ve cāriyeler tutdum, olmadı. Dünyāya bir evlād **(18)** getüremedüm. Āḫır ʿömrümde bir evlādum oldı. Adını Ṣalṣāl **(19)** ḳodum; ammā ṭāliʿin ṭutup, ʿilm ḳuvvetiyle bir baḫt-ı ehl-i fesād **(20)** **[101b/1]** olacaġun görüp anladum. Andan bunuñ helākini isteyüp, üç defʿā zehir içürdüm. Ölsün ḳurtulalum **(2)** deyü; ammā emr-i Ḥaḳḳ'la ölmedi. Vālidesi olacaḳ **(3)** melʿūne, bir sāḥire eliyle bedenüñ āhen eylemiş gördüm. **(4)** Dibelik ḥāl müşkil oldı. Ḫalḳun başına bir belā **(5)** oldı. Āḫır fikr idüp, eṭrāf-ı vilāyetde ṭılsım **(6)** eyledüm. Tā ki ṭaşra çıḳup, ġayrı vilāyete gidüp, **(7)** bir kimseye ziyānı doḳunmasun deyü; ammā el-Resūl'den, **(8)** İbrāhīm Ḫalīlullah'dan, Ḥamza bin ʿAbdu'l-Muṭṭalib isek ʿilm **(9)** ḳuvvetiyle senüñ bunda gelecegün bildüm ve Ṣalṣāl ile ceng **(10)** idecegün gördüm. İmdi ḳırḳ adım yirde mezārum **(11)** vardur. Anda sana baʿżu esbāb-ı ceng yādigārları ḳodum, **(12)** alasun dimiş. Ṣāḥibḳırān-ı ʿālem el ḳaldurup, **(13)** ol arada Dāl'ün ruḥına duʿā eyledi. Andan ol **(14)** didigi yere ṭoġru adım ṣayaraḳ gitdi. Çünki ḳırḳ **(15)** adım ṭemām oldı. Baḳup gördi ki, ḳarşısunda bir ulu **(16)** türbe var. Şöyle ki mermerden binā olınmış. İçerü girüp **(17)** gördi ki, Dāl-i Aʿẓam'un mezārıdur. Eṭrāfına baḳup **(18)** gördi, iki cānibünde daḫı, birer mezār ḥāẓır ḳazılmış. **(19)** **[102a/1]** Ṭurup üzerinde yazmış ki: "Bu mezārun biri Ḥamza içündür ve biri ʿAli içündür. Bunları anuñ içün ḥāẓırladum **(2)** ki, bu ṭılsımı anuñ içün baġladum ki, bunda geldükde **(3)** artuḳ çıḳmayup ölünce bunda ḳalasun. Zīrā bir **(4)** adamuñ eyü mezār ḳomşusı olsa fāʿidesi olur. Belki **(5)** ḳıyāmet ḳobduḳda şefāʿat idüp fāsıḳı ḳurtara. **(6)** İmdi bu diyārda sayd ü şikār çoḳdır. Ölince bu arada **(7)** eglenesün." dimiş. Ḥamza bunı, ol ṭārīḫde bunı oḳudı. **(8)** Cān başına ṣıçradı. Elem çeküp: "Bre ne yabāna söyler bu nābekār? **(9)** Ölince bundan ṭur ne dimekdür? Ya ben senüñ türbe-dārun mıyum? **(10)** Ḳorsam bana yādigār ḳomuş, başına çal." **(11)** diyüp, bir şey almadı. Andan gerü dönüp geldi ki, yola **(12)** gitdi; ammā yolı bulamadı. Ḥayrān u ser-gerdān olup **(13)** ḳaldı. "Eyü ḳıṣṣa! Bunca rūzigārda ʿālemi geşt eyledüm. **(14)** Başuma böyle ḥāl gelmedi. Bu ḥarīf ʿālim-i ʿāḳıl **(15)** idi diyüp medḥ iderler idi; ammā aṣla ʿāḳıl yoḳ **(16)** imiş. Zīrā bu aralıḳda cehl-i iẓhār eyledi. Benüm gibi ġāzi **(17)** Server'i böyle ḥabs idüp, ḫayr işlerden menʿ idüp, **(18)** ne zemān ölecegüm bellü degül ve yārāna alışan adam **(19)** ölüme muntaẓır olmaḳ nice olur?" diyüp aġladı. **(20)**

İşte benüm efendüm yigirmi üçünci cild de temām oldı. **(21)**

İKİNCİ BÖLÜM

SÖZLÜK

-A-

‘acaba *(Ar.)* Merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep: 24a/2, 30b/7, 73b/19.

‘acāyib *(Ar.)* Sağduyuya, göreneğe, olağana aykırı, garip, tuhaf, yadırganan, yabansı: 34a/12, 38a/18, 39a/2, 9, 15, 55b/11, 56b/5.

‘aceb *(Ar.)* Acaba: 3a/13, 4a/21, 7a/5, 8b/10, 14, 9a/21, 11a/3, 16a/5, 19a/14, 22a/17, 23a/5, 26a/10, 16, 27a/7, 33b/11, 35b/8, 40b/9, 43a/9, 52a/2, 62a/13, 65b/12, 73a/10, 74a/11, 76b/4, 78b/6, 83b/18, 83a/5, 84a/12, 88a/10, 92a/3, 93a/15, 94b/14.

‘acele *(Ar.)* Hızlı yapılan, çabuk, tez, ivedi: 45b/11, 47b/4.

a. it- Çabuk olmak: 45b/11.

‘āciz *(Ar.)* Gücü bir işe yetmez olan, güçsüz: 26a/7, 32b/3, 49b/6, 91b/13.

a. ol- Güçsüz olmak: 32b/3, 91b/13.

a. ḳal- Güçsüz kalmak: 49b/6.

‘adāvet *(Ar.)* Düşmanlık: 10a/9, 19b/2, 63a/5, 78a/5.

a.-i ol- Düşmanlığı olmak: 78a/5.

a.-i ḳaldur- Düşmanlığı kaldırmak, bitirmek: 10a/9.

‘ādet *(Ar.)* **1.** Alışkanlık: 8b/9, 25a/11. **2.** Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre: 26a/10, 39b/11, 39a/3.

‘afv *(Ar.)* Bir suçu, bir kusuru veya bir hatayı bağışlama.

a. eyle- Bağışlamak: 10a/17.

‘ahd *(Ar.)* Sözleşme: 37a/3, 60b/4, 75a/2.

‘aḳd *(Ar.)* Sözleşme, antlaşma.

‘aḳd-i nikāh Nikâh sözü: 81a/11.

a. it- Nikâh kıymak, evlenmek: 81a/11.

‘āḳıbet *(Ar.)* Sonunda, önünde sonunda: 2a/6, 12a/20, 41a/10, 42b/3, 50b/18, 54b/10.

‘aḳıl *(Ar.)* Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us, kanı: 1b/13, 23a/8, 25a/19, 28b/2, 33b/7, 36b/5, 36a/4, 41b/3, 46a/16, 47b/17, 48b/2, 48a/15, 50a/8, 53a/9,

54b/13, 56b/9, 57a/3, 58b/12, 62b/4, 68b/2, 74a/13, 76b/2, 78b/17, 84a/12, 95a/16, 97b/8, 12, 102a/16.

a. -ı gel- Ayılmak, kendine gelmek: 46a/16, 57a/3.

a. -ına sindür- Bir fikri, bir kişinin mantığına uygun hâle getirmek: 41b/3.

a. -ını al- Korkutmak, etkilemek, etkisi altına almak: 48a/15, 53a/9.

a.-ı git- Korkmak, şaşırmak: 1b/13, 23a/8, 33b/7, 36b/5, 56b/9, 58b/12, 95a/16.

‘āḳil *(Ar.)* Yetişkin, olgunluk yaşına ulaşmış: 21b/2 .

‘ālā *(Ar.)* İyi, pekiyi, daniska: 5a/4.

‘alāmet *(Ar.)* Belirti, işâret, iz, nişan: 6b/15, 13b/19, 17b/19, 65a/3.

‘alem *(Ar.)* Sancak, bayrak: 2b/5, 10, 11, 18, 4b/2, 14b/4, 14, 45a/12, 56a/3, 57a/2, 15, 71b/10.

‘alem-i ejderhā Ejderhâ sancağı: 14b/4.

‘ālem *(Ar.)* Dünyâ, cihân: 2b/9, 2a/7, 19, 3a/2, 4b/2, 5, 5a/10, 7a/2, 8a/5, 10a/6, 12a/4, 16a/4, 26b/14, 17, 24b/10, 27a/3, 40b/16, 17, 18, 41a/6, 42a/8, 43b/3, 46b/2, 47a/2, 48b/7, 49b/9, 50b/4, 50a/2, 55a/3, 56a/11, 58b/2, 6, 58a/2, 61b/14, 62b/3, 64b/2, 64a/5, 66b/7, 74b/4, 84a/8, 88a/11, 92b/16, 93a/6, 94a/2, 9, 98b/10, 100b/8, 100a/2, 101b/13, 102a/15.

‘alev Yanan maddelerin veya gazların türlü biçimlerdeki ışıklı uzantısı, yalım, yalaz, alaz, şûle: 56b/16.

‘aleyk *(Ar.)* Selâm, selâmlama: 7b/4, 28b/15, 34b/15.

‘a. al- Verilen selâmı almak, selâmlaşmak: 7b/4, 28b/15, 34b/15.

‘ālim *(Ar.)* Bilgin.

ālim-i ‘āḳıl Akıl bilgini:102a/15.

‘amel *(Ar.)* Yapılan iş, edim, fiil: 5a/7, 13a/7, 21a/13, 55a/4, 90a/12.

‘āmil *(Ar.)* Etken, etmen, sebep, faktör: 83b/4, 5, 83a/10, 11, 15, 17, 84a/4.

‘ār *(Ar.)* Utanma, utanma duygusu: 12b/8, 24a/14, 56b/10, 59a/16.

a. it- Utanmak: 12b/8, 59a/16.

a. eyle- Utanmak: 56b/10.

‘ārī *(Ar.)* Hür, serbest.

a. bırak- Serbest bırakmak: 40a/8.

‘arż *(Ar.)* Büyük bir kişiye anlatma, bildirme, gösterme, sunma: 1b/8, 4b/13, 7a/2, 18a/8, 22b/2, 25b/12, 39b/7, 44a/14, 63a/2, 68a/9.

‘arẓ-ı cemāl Yüzünü gösterme.

a. eyle- Yüzünü göstermek: 7a/2.

‘arż-ı hüner Maharetini gösterme.

a. göster Maharetini göstermek: 1b/8, 22b/2.

‘arż-ı muḥabbet Muhabbet gösterme.

a. eyle- Muhabbet göstermek: 18a/8.

a. it- Muhabbet göstermek: 68a/9.

a. eyle- Bildirmek: 4b/13, 25b/12, 39b/7.

a. it- Bildirmek: 44a/14, 63a/2.

‘arżu *(Far.)* Dilek, istek: 27b/12, 57a/15, 59b/8.

a. it- 57a/15, 59b/8.

‘āṣā *(Ar.)* Bazı ülkelerde, hükümdarların, mareşallerin, din adamlarının güç sembolü olarak törenlerde taşıdıkları bir tür ağaç veya metalden değnek: 93b/5, 95b/13.

‘aṣır *(Ar.)* Yüzyıl: 86b/2.

‘asker *(Ar.)* Devlet ve memleketin korunması için maaşla veya kur’a ile toplanarak hazır bulundurulan silâhlı kimseler topluluğu, çeri, kol: 2b/6, 7, 8, 11, 18, 3a/12, 13, 16, 17, 4a/12, 14, 5a/14, 6b/3, 19, 7a/2, 9b/15, 9a/15, 10b/16, 11a/2, 12b/5, 12a/3, 6, 9, 11, 13a/19, 19a/16, 20a/2, 22b/2, 3, 22a/12, 15, 25b/11, 26a/2, 13, 27b/4, 13, 32b/10, 34a/16, 38b/14, 38a/6, 41b/13, 18, 42b/2, 3, 5, 13, 14, 42a/2, 4, 14, 15, 43a/3, 51a/16, 17, 52a/2, 53b/8, 55a/13, 15, 57b/10, 57a/6, 8, 9, 10, 12, 13, 58b/3, 8, 9, 59a/11, 12, 70b/15, 17, 71b/6, 15, 71a/9, 11, 12, 13, 72b/17, 74b/3, 78b/6, 78a/18, 81b/10, 81a/17, 19, 82a/9, 10, 11, 87a/13, 89b/6, 11, 13, 92b/15, 93a/5, 94b/3, 94a/6, 99b/11, 18, 100b/11.

‘āşıḳ *(Ar.)* Birine sevgi ve ilgi duyan: 67a/5, 72b/5.

‘aşḳ *(Ar.)* **1.** Hızla vurma, tokat: 1b/12. **2.** Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ: 1b/8, 6b/5, 36a/14, 61a/11, 95a/4, 15.

a. it- Tokat atmak: 1b/12.

‘avrat *(Ar.)* Eş: 69a/9, 88b/17, 18, 90a/17, 91b/5, 12, 15, 16, 19, 92a/2.

a. ol- Evli kadın olmak: 69a/9.

a. al- Bir kadınla evlenmek: 88b/17, 90a/17.

‘āyān *(Ar.)* İleri gelenler: 72a/8, 89b/19, 100a/3.

‘āyān-ı devlet Devletin ileri gelenleri: 72a/8, 100a/3.

‘ayıb *(Ar.)* Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış: 5a/20, 33a/7, 8, 50b/15, 54a/7, 72b/18.

‘aynī *(Ar.)* Tıpkı, tamâmıyla kendisi: 24b/15, 43b/16, 58b/16.

‘ayş *(Ar.)* Yiyip içme, zevk ve safâ: 4a/10, 19b/13, 41a/8, 60b/11.

‘ayyārān *(Ar.)* Dolandırıcılar, hîlekârlar: 8a/16, 10b/2, 9, 10a/13, 14b/14, 30b/6, 40b/2, 46b/3, 46a/5, 9, 47a/16, 48b/17, 50a/13, 54a/9, 14, 76a/14, 79a/16, 81b/3, 81a/8.

‘azāb *(Ar.)* Büyük sıkıntı, eziyet, ezinç: 88b/13.

‘aẓamet *(Ar.)* Ululuk, büyüklük: 10b/20, 59a/10.

‘azim *(Ar.)* Kesin karar ile yola girme, hareket etme, yüz tutma: 1b/12, 4a/14, 11a/6, 24b/11, 28a/2, 40b/12, 42b/3, 42a/14, 43b/5, 6, 48b/18, 55a/16, 58a/5, 89b/5, 98a/14.

‘azm-i Bānū Bânû’ya gitme.

a. it- Bânû’ya gitmeye azmetmek: 40b/12.

‘aẓm-i ceng Savaşa başlama.

a. it- Savaşa başlamak: 42b/3.

a. ol- Savaşa başlamak: 42a/14.

‘azm-i diyār Diyâra gitme: 58a/5.

‘azm-i Ḥicāz Hicâz’a gitme.

a. it- Hicâz’a gitmeye azmetmek: 48b/18.

‘azm-i Keylān Zemīn Keylân Zemîn’e gitme: 43b/5, 6.

‘azm-i Medāyin Medâin’e gitme: 4a/14.

a. it- Karar vererek gitmek: 4a/14.

‘azm-i meydān Meydâna gitme: 1b/12, 11a/6, 24b/11, 28a/2, 55a/16.

a. eyle- Meydâna gitmeye azmetmek: 1b/12, 11a/6, 24b/11, 28a/2.

a. it- Meydâna gitmeye azmetmek: 55a/16.

‘aẕīm *(Ar.)* Büyük, ulu: 4a/20, 10a/7, 19b/13, 20b/17, 21a/2, 41a/5, 52b/8, 54b/6, 57b/6, 58b/12, 73b/6, 78b/7, 79a/18, 82a/13, 91a/7, 94a/3.

‘azīz *(Ar.)* Hürmetli, muhterem: 2a/16, 17, 18, 19b/2, 36b/11, 13, 46a/5.

a *ünl.* Emrin ikinci teklik şahsına gelerek seslenme, uyarma, dikkat çekme bildirir: 9b/3, 10b/18, 48b/6, 53a/13, 71a/17, 81b/6, 83a/8, 84b/12, 17, 85b/5, 86b/17, 87a/3, 89a/3, 95b/15, 97b/17.

abdāl *(Ar.)* Gezgin derviş: 34b/9, 36b/13, 36a/6.

abeş *(Ar.)* Akla ve gerçeğe aykırı.

a. eyle- Akla aykırı bir harekette bulunmak: 7a/16.

acı- Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzülmek: 15b/3, 15a/16, 17a/15, 18a/18, 23b/14, 61b/16, 79a/7.

acı Keder, elem: 6b/2, 33b/5, 33a/15.

acıḳ- Yemek yeme gereksinimi duymak: 15b/8.

aç- Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek: 33b/15, 34a/13, 41a/9, 48b/2, 3, 50b/12, 57b/9, 62b/3, 67b/14, 75a/3, 7, 84a/11, 86b/2, 87b/6, 89a/18, 96a/3, 6, 11, 98b/9.

aç Yemek yemesi gereken, tok karşıtı: 15b/6, 16b/15, 97b/7.

açıḳ Açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı: 85a/2

açıl- Açma işine konu olmak: 10b/13, 11a/6, 27b/6, 8, 30a/13, 33a/7, 55a/16, 65b/13, 93b/12, 95a/4, 97a/18, 101a/4, 8, 9.

açlıḳ Aç olma durumu: 18a/15, 19a/4, 7

a. çek- Acıkmak: 19a/7.

ad Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam: 6b/4, 7b/5, 27a/5, 32b/10, 35a/13, 42b/17, 79b/2, 80a/16, 83b/6, 16, 10, 84a/2, 3, 88b/6, 90b/3, 95b/5, 96b/11, 97b/15, 17, 98a/2, 99a/15, 100a/8, 20, 101a/19.

adaḳ Adanılan şey, nezir: 5b/10, 35a/8, 36b/13, 36a/8.

adam *(Ar.)* Erkek kişi: 5b/13, 6a/4, 8a/21, 17b/4, 5, 17a/12, 18a/11, 27b/10, 29b/10, 31a/6, 32b/5, 35b/3, 35a/7, 38b/15, 16, 39a/7, 42a/12, 16, 54b/8, 11,

57a/14, 62a/10, 63a/9, 64b/11, 65b/3, 6, 7, 17, 65a/5, 66b/3, 13, 15, 66a/2, 4, 12, 67b/7, 11, 19, 68a/10, 70b/8, 13, 76b/5, 11, 76a/12, 78a/9, 79b/2, 15, 79a/19, 80a/10, 12, 81b/2, 81a/8, 82b/18, 83b/3, 83a/2, 84b/7, 85b/8, 87b/12, 88b/14, 88a/10, 16, 93b/2, 95b/8, 18, 96a/5, 9, 10, 18, 19, 102a/5, 20.

adım Yürümek için yapılan ayak atışlarının her biri: 41b/14, 91a/15, 93b/6, 101b/11, 15, 16.

āferin *(Far.)* Övme, takdir, beğenme vb. duyguları belirtmek için söylenen söz: 2b/14, 9a/3, 12a/8, 25a/15, 26b/16, 35b/8, 40b/5, 56a/17, 66b/9, 73b/5, 83a/5.

āfitāb *(Far.)* Güneş: 5b/11, 7a/2.

āfitāb-ı ʻālem Âlemin güneşi: 7a/2.

aġ İplik, sicim, tel vb. ince şeylerden kafes biçiminde yapılmış örgü: 30a/13.

aġa Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen unvan: 80a/16.

aġaç Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki: 12a/14, 14a/7, 44a/5, 45b/17, 46a/2.

āgāh *(Far.)* Bilen, bilgili: 15b/14, 41b/14, 49b/13, 64b/12.

aġar- Aydınlanmak: 97a/4, 6.

aġard- Beyazlatmak: 97a/10.

aġırın Ağırlığındaki: 31b/12.

aġız Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ: 20b/8, 41a/8, 62a/14, 64a/11.

aġla- Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek: 1b/13, 3b/3, 10, 11, 12, 9a/20, 17a/13, 37a/11, 39a/17, 40a/12, 64a/2, 3, 9, 89a/2, 102a/21.

aġrı Vücûdun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı: 79a/7.

aġrıd- Ağrımasına yol açmak: 17b/15.

āh Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem, beğenme, sevgi, acı vb. duygular anlatan bir söz: 2b/6, 3a/18, 32a/4, 36a/9, 11, 61b/3, 62b/8.

a. eyle- Acı duymak: 2b/6, 61b/3.

a. it- Acı duymak: 3a/18, 32a/4, 36a/9, 11, 62b/8.

aḫbārān *(Ar.)* Haberler: 1b/1.

ahd *(Ar.)* **1.** Sözleşme: 17b/19. **2.** Bir işi üstüne alarak söz verme: 18b/2, 18a/19, 19a/12, 60b/18, 67a/10. **3.** Allah'a karşı verilen söz, ant: 79b/20, 84b/18.

a. eyle-: 84b/18.

a. it- Söz vermek: 18b/2, 18a/19, 60b/18.

a. ol- Söz vermek: 67a/10.

āhen *(Far.)* Demir: 82a/13, 100a/6, 101b/4.

aḥfād *(Ar.)* Erkek çocuktan olan oğullar, torunlar: 41b/14.

āḫır *(Ar.)* Sonra, en sonra, sonunda: 3b/14, 17, 14b/17, 16a/3, 14, 23b/15, 27b/2, 3, 27a/10, 32b/3, 36b/5, 41a/8, 45b/18, 46b/5, 46a/2, 49b/2, 51a/6, 53b/9, 54a/3, 55b/5, 59a/2, 62a/5, 63b/6, 67a/6, 8, 70b/14, 71a/5, 73a/3, 74a/13, 75b/15, 90a/18, 91b/10, 13, 91a/8, 10, 13, 93b/4, 93a/2, 8, 94b/2, 101b/6, 101a/19.

aḫiret *(Ar.)* Dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünyâ, öteki dünyâ: 16b/15.

āḫir-kār *(Far.)* Sonunda, nihâyet: 45a/10, 88b/18.

aḫlāḳ *(Ar.)* Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları, aktöre, sağtöre: 17a/3.

aḥmaḳ *(Ar.)* Aklını gereği gibi kullanamayan, bön, budala, aptal: 10b/6, 54b/10, 96b/2, 97a/6.

aḫşam Güneşin batmasına yakın zamandan gecenin başlamasına kadar olan vakit, akşam vakti, akşamleyin: 8b/10, 9a/8, 13a/18, 25a/13, 15, 26a/2, 30a/17, 18, 34a/4, 37a/2, 45a/15, 60a/13, 61b/15, 61a/4, 62a/5, 73b/11, 94b/2, 12, 95a/13.

āhū *(Far.)* Güzel, ince, zarif (kadın): 64a/7, 70b/11, 13, 71a/3, 8, 10, 100b/9, 10, 13, 14, 101a/2.

aḥvāl *(Ar.)* Olaylar: 4a/5, 6b/13, 20a/9, 21a/8, 38a/10, 48b/4, 53b/10, 58b/14, 67a/9, 77b/2, 89b/2, 91a/9, 98a/15.

aḳ Kar, süt vb.nin rengi, beyaz, kara ve siyah karşıtı: 46b/9.

aḳ- Dökülmek: 57b/7, 62a/11, 94a/3.

aḳarşu Yeryüzünde, yer altında belirli bir yatak içinde, eğim boyunca sürekli veya zaman zaman akan su: 74a/8.

aḳça Her tür madenî para, akçe: 19b/4, 5, 29a/10, 31a/10, 35b/12, 77a/16, 88a/4, 98b/2.

aḳrān *(Ar.)* Yaş, meslek, toplumsal durum vb. bakımından birbirine eşit olanlardan her biri, boydaş, böğür, taydaş, öğür: 45a/6.

al- **1.** Selâmlaşmak, selâm almak: 1b/15, 7b/4, 28b/16, 34b/16. **2.** Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak: 2b/4, 6a/13, 8b/12, 8a/22, 40a/14, 50a/13. **3.** Engel olmak, önüne geçmek: 2b/13, 11b/16, 20, 26a/8, 28b/2, 30b/16, 32a/9, 33a/13. **4.** Bağlı olan bir şeyi çözmek: 3a/8, 4a/3, 17b/7, 18b/13. **5.** Kazanmak, elde etmek: 4b/2. **6.** Bir kimseden zorla bir şey almak: 4b/16, 6b/15, 6a/2, 6, 32b/6, 7, 9, 11, 14. **7.** Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak: 5b/15, 5a/19, 12b/9, 15a/2, 16b/2, 20a/3, 15, 21a/8, 22a/9, 28a/13, 29b/16, 31b/10, 38a/14. **8.** Çalmak, izinsiz götürmek: 5b/17, 18a/15. **9.** Öç duygusu gütmek: 7b/8, 21, 7a/9, 33b/2, 10, 40b/2. **10.** Mânen yardım istemek: 7a/14. **11.** Öğrenmek, duymak: 10b/16, 20b/2, 22a/13, 26a/12, 89b/9. **12.** Bir kimseyi himayesi altında bulundurmak: 11b/2, 11a/19. **13.** Kazanç sağlamak: 11b/4, 17b/8, 29a/11, 12, 17, 31a/10. **14.** Ele geçirmek: 17a/4, 20b/5, 7, 24a/10, 26b/9, 10. **15.** Parayla bir şeye sâhip olmak: 19b/5. **16.** Dâvet etmek, buyur etmek: 20a/2. **17.** Evlenmek: 21b/4, 5, 8, 21a/12, 15, 16, 50b/2, 18, 51a/11, 76a/4, 90b/2, 90a/18. **18.** Hediye vermek: 22b/18, 23a/15, 24a/15. **19.** Mesaj almak: 24b/11.

alaḳo- Al- fiilinin süreklilik hâli: 35a/5.

alıvir- Al- fiilinin tezlik hâli: 65a/16, 67a/11, 88b/3, 91b/2.

alāt *(Ar.)* Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne: 11b/8, 13b/13, 14, 22a/15, 28a/8, 11, 37b/2, 40a/7, 59b/10, 82a/19, 85a/3, 87b/6, 92b/7.

alāt-ı Ṣāḥibḳırān Sâhipkıran'ın âletleri: 85a/3, 87b/6, 92b/7.

alāy Genellikle üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu: 1b/7, 4b/6, 7a/4, 8a/8, 10b/18, 18a/4, 27b/5, 11, 65a/5, 70a/2, 71a/2, 88a/10, 13, 96a/8.

aldan- Bir hîleye, bir yalana kanmak: 19b/15.

aldat- Beklenmedik bir davranışla yanıltmak, oyalamak, avutmak: 9b/3, 9a/10, 12b/7, 17a/8, 18a/5, 29a/12.

aldur- Alma işini yaptırmak: 4b/8, 20b/11, 43b/2, 79a/9.

alış- Yadırgamaz duruma gelmek: 102a/19.

alışdur- Alışmasına yol açmak: 21a/3

alt Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı: 3b/5, 5a/8, 20b/3, 20a/11, 17, 21a/7, 9, 30a/13, 40a/2, 46a/3, 13, 56b/6, 65b/15, 86a/17.

altı Beş ile yedi arasındaki rakamın adı: 4a/19, 60a/17.

altmış Elli dokuzdan sonra gelen sayının adı, altı kere on: 4a/19, 7a/7, 10b/6, 11b/19, 17b/8, 65b/3, 66b/15, 16, 66a/2, 11, 70a/14, 77a/4, 83b/2, 83a/7, 98b/19, 99b/9,

altun Bilinen kıymetli mâden: 5b/6, 7, 11, 9b/5, 11b/3, 15a/10, 17b/8, 23a/3, 36a/4, 39b/13, 53a/5, 76b/17, 77a/8, 12, 15, 18, 80b/2, 3, 6, 9, 18, 80a/10, 84a/12, 17, 90a/16,

amān *(Ar.)* Bir suçun bağışlanmasının istendiğini anlatan bir söz: 32b/4, 34b/6, 42b/11, 12, 48b/5, 54a/7, 68b/15, 84b/5, 93b/17, 97b/19.

a. vir- Bağışlanmak: 32b/4, 42b/12.

āmīn *(Ar.)* "Öyle olsun, Allah kabul etsin." anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz: 64a/12.

ammā *e.(Ar.)* Şu kadar var ki, ancak, ama: 2b/5, 9, 2a/8, 9, 11, 15, 3b/3, 3a/12, 20, 4b/7, 4a/21, 5b/12, 5a/20, 6b/2, 13, 18, 6a/4, 11, 18, 7b/2, 12, 7a/11, 8b/2, 14, 15, 19, 8a/4, 9, 11, 9b/4, 9a/4, 9, 10a/2, 14, 15, 11b/14, 15, 11a/10, 14, 12b/2, 7, 12, 13, 17, 12a/7, 8, 13b/3, 8, 12, 14, 16, 17, 13a/11, 20, 14b/2, 14, 14a/2, 11, 19, 15b/13, 16b/4, 14, 16a/2, 4, 18, 17a/18, 18a/6, 19, 19b/2, 3, 5, 19a/11, 20a/9, 21b/7, 17, 22a/6, 8, 12, 13, 23a/5, 14, 24b/7, 24a/7, 25b/16, 25a/5, 8, 9, 26a/2, 27b/2, 3, 8, 27a/3, 18, 28b/18, 28a/3, 11, 17, 29b/5, 30b/7, 10, 13, 18, 30a/2, 8, 12, 15, 31b/2, 31a/12, 13, 15, 34a/2, 4, 10, 35b/3, 13, 35a/7, 36a/14, 37a/9, 17, 38b/5, 9, 15, 39a/2, 7, 40b/2, 40a/2, 41b/3, 7, 14, 41a/12, 42b/18, 42a/3, 10, 43b/6, 43a/4, 44b/2, 44a/2, 15, 45b/18, 46a/5, 47b/15, 49b/7, 50b/7, 10, 51a/15, 52a/14, 53b/2, 5, 17, 54b/9, 54a/2, 55b/13, 17, 56b/2, 4, 15, 56a/3, 17, 57b/14, 16, 19, 57a/15, 58b/12, 16, 59b/2, 3, 16, 59a/12, 60b/11, 60a/14, 18, 61b/3, 16, 61a/13, 62b/5, 12, 62a/2, 4, 64a/2, 3, 8, 65b/2, 14, 68a/13, 70a/12, 71a/3, 8, 72b/2, 73b/15, 73a/2, 9, 74a/10, 74b/2, 3, 4, 75a/10, 76a/6, 9, 17, 77b/10, 78b/6, 18, 79b/10, 19, 79a/4, 16, 80b/13, 80a/5, 9, 15, 81b/2, 83a/4, 84b/2, 13, 18, 84a/4, 9, 85b/15, 85a/12, 86a/15, 87b/13, 87a/2, 15, 88a/10, 89b/9, 12, 18, 90b/8, 10, 90a/2, 14, 17, 91b/7, 9, 91a/6, 9, 93a/17, 94b/18, 19, 95b/11, 96b/5, 8, 97b/9, 97a/7, 13, 98b/14, 18, 99b/2, 99a/6, 12, 100b/2, 8, 101b/3, 8, 101a/20, 102a/13, 17.

ammāca Ama: 55b/13.

ān *(Ar.)* Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza, dakika: 39a/8, 71b/19, 100a/12.

an- Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, hatırlamak: 57b/16, 77b/20.

ana Ona (“Ol” işâret zamirinin datif hâli): 3a/10, 5b/7, 6b/6, 10, 6a/12, 8b/17, 10b/4, 12b/14, 16, 13b/3, 17a/17, 19a/3, 21a/16, 22b/7, 24a/6, 9, 28a/4, 31a/15, 35a/8, 37a/14, 41b/4, 45a/13, 48b/14, 50b/5, 51a/7, 52b/15, 55a/5, 59a/3, 60a/5, 61a/12, 62a/9, 70a/9, 12, 16, 72b/6, 72a/6, 73a/9, 75b/9, 77a/2, 81a/17, 84b/15, 85a/6, 86b/14, 20, 89b/14, 90b/17, 91b/16, 95a/2, 97b/4, 100a/19.

ana Anne: 83b/16, 90b/10, 91b/2, 10, 11, 13, 17, 92a/2, 95a/5, 97a/15.

ancaḳ Yalnız, sadece: 24b/9, 19, 33a/6, 35b/18, 83b/19, 83a/2, 7, 15, 85b/6.

anda Orada, o yerde: 3b/6, 6b/15, 8b/15, 8a/17, 9b/16, 10b/2, 10a/20, 11b/8, 15a/2, 16b/14, 18b/11, 20b/4, 20a/17, 21b/13, 25b/11, 25a/3, 27b/3, 31a/11, 38a/2, 41b/15, 46a/6, 9, 48a/2, 53b/4, 56a/7, 58a/10, 12, 16, 60a/13, 63b/18, 71a/7, 72b/5, 74b/14, 74a/9, 76b/3, 80a/8, 81a/15, 83a/16, 85a/7, 86a/11, 87b/3, 88b/5, 8, 96b/10, 17, 101b/12.

andan 1. Sonra, ondan sonra: 1b/8, 3b/9, 3a/2, 4b/10, 4a/4, 6a/11, 8b/3, 11, 9b/16, 10b/16, 10a/2, 5, 13, 19, 12b/15, 17, 13a/9, 15, 14b/12, 16, 19, 20, 14a/4, 15a/2, 16, 18, 16a/2, 18b/15, 20b/9, 21b/15, 22b/3, 22a/15, 25a/2, 26b/13, 27b/2, 11, 28b/12, 29b/12, 17, 30a/4, 15, 31b/10, 33a/11, 34b/3, 9, 11, 34a/5, 37b/2, 4, 38b/12, 39b/14, 40b/2, 40a/15, 41b/6, 13, 42b/13, 15, 42a/2, 43a/2, 44b/3, 45b/16, 45a/2, 47b/11, 16, 47a/18, 48b/9, 13, 16, 48a/5, 8, 16, 50b/2, 3, 4, 13, 51b/17, 51a/10, 52b/9, 54b/16, 55a/12, 57a/6, 58b/3, 15, 58a/7, 9, 11, 14, 15, 17, 61b/12, 61a/7, 15, 64a/12, 13, 65a/2, 67b/4, 67a/13, 68b/13, 70b/3, 70a/2, 71b/4, 10, 15, 71a/4, 9, 73b/6, 9, 74b/6, 77b/2, 4, 6, 20, 78b/14, 79a/5, 80b/14, 81b/13, 81a/10, 82a/11, 83b/19, 84b/5, 17, 85b/4, 16, 86b/4, 6, 17, 86a/17, 87a/10, 13, 18, 88b/19, 88a/6, 7, 89b/4, 89a/8, 90b/2, 90a/3, 5, 92b/2, 10, 93b/17, 93a/6, 94a/2, 6, 7, 16, 95b/10, 12, 95a/4, 5, 96b/14, 15, 18, 97a/2, 18, 98b/12, 98a/8, 12, 15, 99b/10, 13, 16, 17, 19, 20, 99a/3, 7, 100b/6, 101b/2, 14, 101a/10, 102a/12.

anı Onu (“Ol” zamirinin akkuzatif hâli): 6b/6, 7a/6, 8b/3, 9b/20, 9a/10, 14b/2, 18a/6, 19a/18, 20b/4, 6, 13, 21a/12, 22a/18, 23a/10, 27b/17, 28a/5, 37b/2, 41a/10, 44b/13, 45b/13, 46b/17, 51b/13, 51a/2, 54b/3, 55b/18, 57a/12, 59b/4, 61a/14, 70b/18, 74b/12, 76b/7, 77a/8, 78a/10, 79b/7, 80a/2, 4, 85b/2, 86b/7, 90b/13, 92b/6, 93b/11, 101a/7.

anla- Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işâret ettiğini kavramak: 57a/17, 101b/2

anlar Onlar: 3a/15, 11b/3, 11a/11, 12, 12a/6, 11, 12, 13b/16, 16b/16, 17, 16a/8, 17a/9, 18a/12, 26a/13, 32b/12, 38a/12, 41b/12, 46b/13, 48b/12, 49a/8, 54b/9, 58b/16, 60a/12, 63b/6, 64a/5, 15, 65a/7, 66b/6, 67b/11, 14, 67a/16, 68b/18,

78b/18, 78a/5, 79a/14, 82b/14, 86a/10, 87a/18, 19, 91b/6, 9, 92b/7, 8, 93a/14, 95b/7, 8, 18, 98b/2, 15, 99b/4.

anuñ Onun (“Ol” zamirinin genitif hâli): 1b/11, 5b/5, 8a/13, 17, 9a/19, 12a/10, 12, 13b/4, 17b/9, 19a/2, 23b/10, 24b/9, 29b/8, 31b/16, 38a/8, 41b/5, 51b/10, 11, 52b/17, 60a/7, 70a/17, 71a/8, 72b/4, 75b/11, 76b/9, 78b/6, 79b/4, 20, 82a/5, 85b/10, 88b/15, 89b/10, 17, 91a/18, 100a/12, 20, 102a/2, 3.

ara- Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak: 15b/20, 16b/18, 16a/2, 14, 22a/8, 13, 27a/17, 30a/5, 33b/9, 46a /4, 47a/5, 53b/9, 71a/18, 74a/16, 75a/15, 79b/7, 81b/5, 89a/3, 92b/20, 93a/4, 6, 12, 94b/2, 10, 11, 18, 97a/14, 99b/2.

ara İki şey arasındaki mesâfe: 1b/4, 3b/19, 7b/13, 11b/10, 12a/15, 16b/2, 30b/16, 31a/12, 34b/4, 12, 13, 18, 34a/10, 35b/15, 37b/14, 43b/9, 45b/17, 51b/16, 59b/13, 60b/10, 62a/8, 65b/3, 65a/2, 70b/10, 74b/4, 79b/12, 81a/9, 82b/14, 92b/11, 17, 93b/8, 94b/3, 14, 93a/9, 12, 94a/2, 11, 95a/17, 96b/6, 8, 97b/2, 97a/11, 14, 100b/2, 3, 12, 101b/14, 102a/7.

aralıḳ Ara: 53b/17, 102a/18.

arām *(Far.)* Dinleme: 57b/11.

ard Arka, geri: 3b/2, 6a/8, 12b/19, 13b/9, 25b/10, 26b/2, 26a/2, 9, 27b/18, 30b/8, 11, 13, 31b/8, 34a/5, 7, 37a/2, 12, 15, 42b/2, 19, 47b/17, 53b/13, 57b/4, 57a/7, 17, 66a/13, 75a/4, 5, 81b/2, 85a/18, 87b/4, 89b/11, 93b/18, 93a/13, 100b/11.

arıḳ Zayıf, cılız, kuru, sıska: 99a/19.

arḳa Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı: 11b/16, 17, 14b/4, 22b/3, 13, 23b/6, 28b/2, 33b/3, 34a/2, 37b/7, 38b/12, 48b/17, 56b/17, 56a/5, 61b/8, 70a/9, 71b/2.

arḳadāş Birbirlerine karşı sevgi ve anlayış gösteren kimselerden her biri, bacanak, eş, yâren, yoldaş: 65a/7.

arslan Aslan: 51a/9.

arşın Yaklaşık 68 santimetreye eşit olan uzunluk ölçüsü: 7a/7, 11b/20, 66b/16, 70a/14, 82a/16, 88b/16.

arż *(Ar.)* Yüksek bir makama anlatma, bildirme: 67b/11.

aṣ- Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak: 48b/10, 11, 12, 13, 49b/12.

āsān *(Far.)* Kolay: 7a/13, 26a/7, 53a/18.

aṯārān *(Ar.)* Eserler: 1b/2.

aṯar *(Ar.)* Eserler.

aṯar-ı zehir Zehir eserleri.

a. ol- Zehir eserleri bulunmak: 62b/16.

aṣıl *(Ar.)* Bir şeyin kendisi, örnek, kopya karşıtı: 3a/14, 5b/13, 9b/8, 10b/15, 21a/5, 23a/9, 26a/12, 35b/17, 36a/6, 43b/15, 54b/17, 60b/17, 64a/3, 77b/13, 18, 78a/2, 79b/2, 80b/9, 81a/4, 88a/9, 89b/10, 92b/3.

aṣla *(Ar.)* Hiçbir zaman, hiçbir şekilde, katiyen: 3b/14, 7b/21, 8b/11, 17a/3, 74a/9, 90a/18, 91a/5, 92b/20, 92a/7, 95b/2, 7, 102a/17.

āsmān *(Far.)* Gök: 49a/13.

aş Yemek: 81a/10.

aşaġı Bir şeyin alt bölümü, zir, yukarı karşıtı: 31b/8, 47a/9, 71a/11, 79a/5, 93a/10.

āşikāre *(Far.)* Açık, belli: 20a/18, 85a/2, 15.

āşinā *(Far.)* Bildik, tanıdık: 88a/17, 95b/6.

āşinālık Birini tanıma, tanışıklık: 27a/11, 85a/16.

at Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan, beygir, düldül: 1b/12, 2b/4, 12, 4b/3, 7a/3, 18a/10, 19b/2, 29b/16, 30b/2, 31a/14, 32b/11, 32a/8, 37b/11, 38a/14, 56b/17, 56a/2, 64b/16, 17, 64a/2, 65b/15, 68b/9, 78b/9.

at- Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak: 4b/20, 7b/11, 5b/8, 5a/2, 10a/3, 13a/4, 6, 8, 11, 21a/16, 28a/4, 32a/4, 6, 41b/4, 47a/3, 61b/5, 74a/7, 75b/15, 84a/2.

atıvir- At- fiilinin tezlik hâli: 86b/17.

ata Dedelerden ve büyükbabalardan her biri: 3a/10, 27a/8, 45b/4, 46b/5, 17, 52a/5, 53a/8, 58b/6, 59a/5, 60b/13, 60a/2, 64b/17, 70b/6, 72b/11, 81a/11, 100a/17.

āteş *(Far.)* **1.** Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr: 44b/6, 9, 14, 50a/17, 56b/16, 94b/13, 15, 16. **2.** İranlıların Zerdüşt tarafından kurulan dîninde taptıkları şey: 21b/7, 41b/2, 43b/19, 44b/8, 63a/5. **3.** Tehlike, felâket: 12a/9.

a. ṣaç- Etrâfa ateş parçası sıçramak: 56b/16.

a. ur- Tehlike olmak, felâket vermek: 12a/9.

a. yak- Yanıcı cisimleri tutuşturmak: 44b/6, 50a/17, 94b/16.

āteş-bāzlıḳ *(Far.)* Ateşle oynamak, hokkabazlık: 12a/9.

āteş-perest *(Far.)* Ateşe tapan: 21b/7, 41b/2, 43b/18, 44b/8, 12, 63a/5.

atıl- Bir şeye doğru birden gitmek, birden bir davranışta bulunmak: 6a/8, 7b/14, 12b/5, 13a/13, 67a/2, 93b/9, 100b/9.

atla- Bir engeli sıçrayarak veya fırlayarak aşmak: 68b/13

atlan- Ata binmek: 12b/8, 57a/14.

aṭlas *(Ar.)* Yüzü parlak, sık dokunmuş bir ipekli kumaş türü, saten: 26b/4.

atlu Ata binmiş kimse, süvâri: 31a/13, 70b/12.

āvāz *(Far.)* Yüksek ses, nara, âvâze: 44b/14.

ay Dünyâ'nın uydusu olan gök cismi, kamer, mah, meh: 34a/6, 34a/6.

ay Yılın on iki bölümünden her biri: 87b/12.

ayaḳ Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü: 4a/4, 5a/9, 10a/4, 22a/11, 23b/12, 26b/18, 34b/9, 42b/11, 12, 46b/4, 46a/2, 13, 50b/3, 54a/18, 55a/2, 64b/9, 72b/8, 73a/16, 87a/3, 88a/13, 91b/16, 19, 92a/2, 3.

aydınlıḳ Bir yeri aydınlatan güç, ışık: 34a/6, 13.

ayır- Birbirinden uzaklaştırmak: 18a/7.

ayırd Fark: 5b/9, 11a/15, 29b/6, 8, 30b/10.

a. it- Farkını anlamak: 5b/9,

a. ol- Farkı ayırmak: 11a/15, 29b/6, 8, 30b/10.

āyīn *(Far.)* Bir inanç yolunda yapılan, yapılması gerekli olan şeyler, dînî tören, ritüel.

āyīn-i ġuslī Gusül abdesti alma: 4a/9.

āyīne *(Far.)* Ayna: 30a/8, 9, 38b/12, 55b/14, 62a/14, 78b/4.

ayrıl- Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak: 18a/4, 7, 63b/4, 13, 65a/7, 63b/7, 70b/6, 100b/11, 14.

az Alışılmış olandan, umulandan veya gerekenden eksik olarak: 3b/3, 5a/3, 4, 14b/6, 19a/5, 21b/17, 42a/12, 84a/6, 85b/9.

azād *(Far.)* Serbest bırakma: 3a/9, 60b/9, 84b/2, 86a/2, 87a/20.

azal- Eskisinden az bir duruma gelmek: 94a/18.

azdur- Azmasına sebep olmak: 50a/18.

azġun Cinsel istekleri aşırı olan: 88b/8.

-B-

bā *e.(Ar.)* İle, birlikte: 1b/2, 5a/10, 49b/15.

bā-ḥuṣuṣ Hepsinden çok, hele, en çok: 49b/15.

bā-ṣafā Sefâlı, sefâ süren ile: 1b/2, 5a/10.

ba'de *(Ar.)* Sonra: 4a/10, 5a/10, 22a/11, 34a/11, 40a/16, 55a/2, 58b/11, 58a/13, 60a/3, 64b/5, 64a/10, 68b/12, 17, 68a/15, 72a/4, 73b/3, 7, 73a/4, 6, 77b/7, 82a /12, 85b /2, 87b/2, 10, 87a/16, 20, 88b/4, 89b/19, 89a/11, 90a/5, 6, 97b/8, 99b/5, 19.

bā'iṣ *(Ar.)* Sebep, neden.

b. ol-: Sebep olmak: 3b/18.

ba'żı *(Ar.)* Birkaç, bazı: 91b/9, 96b/9, 101b/12, 101a/11.

baba Baba, peder: 1b/16, 2b/3, 3b/11, 17a/11, 25b/3, 5, 45b/11, 47a/12, 13, 58b/2, 83b/5, 6, 9, 10, 16, 83a/5, 8, 17, 90b/14, 15, 18, 90a/10.

baca Ocak ya da soba dumanını çekmek amacıyla damdan yukarı çıkan kısım: 45b/17, 95b/2.

bacaḳ Kalçadan ayak tabanına kadar uzanan uzuv: 6b/4.

bād *(Far.)* Rüzgâr, yel.

bād-ı ṣarṣar Şiddetli rüzgâr: 30b/13.

bāde *(Far.)* Şarap**:** 40b/14, 60a/17, 75b/13.

bāde-nūş *(Far.)* Şarap içen.

b. it- Şarap içme eylemi: 40b/14, 60a/17.

bādecik Az miktarda şarap: 47b/7.

baġ (*Far.)* Bahçe: 27a/4.

baġca (*Far.)* Bahçe: 46a/10.

baġır Göğüs: 4a/3, 27a/2.

b. -ına bas- Kucaklamak, içtenlikle sarılmak: 4a/3, 27a/2.

bağışla- Gerçekleşen kabahati yok sayarak affetmek: 10b/8, 18a/19, 64b/17.

bağla- 1. İp ya da ipe benzeyen bir cismin iki ucunu birleştirmek: 1b/7, 2b/2, 14, 12a/2, 38b/13, 88a/3, 97b/14. **2.** Sıraya dizilmek, sıralanmak: 7a/4, 22a/17, 27b/5, 70a/2. **3.**Yapılacak eylem için gayret etmek ve kararlılık göstermek: 63a/8. **4.** Büyü yapmak: 91a/12, 101a/2, 6, 102a/3.

bağlat- İp ya da ipe benzeyen bir cismin iki ucunu birleştirme eylemini başkasına yaptırmak: 2b/15.

bahādur: (*Far.)* Yiğit, kahraman: 17b/13, 35a/15, 63b/8.

bahādurlıḳ Yiğitlik, kahramanlık: 8b/3.

bahāne *(Far.)* Sebep, vesîle: 7b/10, 17b/3, 4, 25b/4, 46b/16, 37b/2, 56b/11.

b. eyle- Herhangi bir şeyi sebep olarak kabûl etmek: 37b/2.

b. it- Herhangi bir şeyi sebep olarak ileri sürmek: 17b/3, 4.

b. ol- Herhangi bir şeyi, bir sebebe bağlamak: 7b/10, 56b/11.

baḥs *(Ar.)* Üzerinde konuşulan konu, mevzû: 43a/4, 6.

b. it- Söz etmek: 43a/4.

b. ol- Konu olmak: 43a/6.

baḫş (*Far.)* Değerli bir şeyi karşılık beklemeden bağışlama, hîbe: 42b/14.

b. eyle- Hîbe eyleme: 42b/14.

baḫşiş İş yapan kişilere, kararlaştırılan ücretin hâricinde verilen para.

b. vir- Para vermek: 4a/13.

baḫt *(Far.)* Tâlih: 10b/13, 101a/20.

baḫt-ı ehl-i fesād Bozgunculuk çıkaranların tâlihi. 101a/20.

baḳ- 1. Görmek için gözleri bir şeye yöneltmek: 1b/16, 2a/2, 5b/10, 18, 7b/6, 9b/15, 11a/8, 17, 12b/6, 13a/13, 15b/9, 14, 16b/5, 16a/15, 22b/6, 23b/12, 23a/6, 25b/15, 25a/4, 34b/6, 12, 36b/2, 9, 36a/16, 48b/2, 6, 53b/5, 53a/13, 54b/17, 54a/13, 19, 60a/17, 62b/8, 67b/5, 71b /15, 71a/17, 72b/7, 73b/11, 14, 75a/4, 5, 76b/11, 77a/12, 79a/19, 80b/4, 81b/6, 19, 81a/6, 82b/4, 83a/8, 14, 84b/12, 17, 85b/5, 86b/12, 17, 87b/6, 87a/3, 89b/6, 89a/3, 92b/3, 93a/14, 17, 94b/5, 12, 15, 94a/3, 95b/15, 96b/2, 96a/7, 13, 14, 97b/9, 17, 98b/14, 99a/9, 100b/12, 101b/16, 18, 101a/4, 14. **2.** Anlamak, farkına varmak, fark etmek, dikkat

çekmek: 5a/2, 10b/18. **3.** İlgilenmemek, aldırmamak: 7b/20. **4.** Dikkat etmek: 9b/3.

baḳaḳal- Şaşkınlığa uğrayıp, ne yapacağını bilmez durumda kalmak: 41a/11.

baḳıver- Hizmetini görmek: 34a/15.

baldır Bacağın diz ile topuk arasındaki kısmının butu, kaba eti: 96a/2.

balıḳ Deniz, göl ve nehirlerde yaşayan çeşitli hayvanların genel adı: 30a/13.

balṭa Odun, ağaç vb. şeyleri kesmeye ve yarmaya yarayan, uzun, ağaç saplı âlet.

b. kes- Güçlü olmak, kimseden korkmamak: 5b/8.

bana Ben zamirinin yönelme eki almış hâli: 2b/15, 3a/7, 5a/14, 8b/5, 6, 16, 8a/13, 10b/2, 11b/3, 12a/20, 13b/18, 19, 20, 14a/5, 9, 10, 16b/9, 17a/4, 18b/10, 11, 18a/17, 19b/11, 19a/3, 11, 23a/8, 24b/3, 29a/16, 31b/6, 17, 32b/4, 33b/2, 34a/8, 36b/17, 36a/14, 15, 37b/2, 42b/12, 44b/11, 44a/11, 48b/5, 50b/17, 51b/15, 53a/2, 54b/13, 54a/10, 14, 55b/7, 56a/10, 59b/6, 60b/16, 60a/4, 61b/6, 62b/14, 63b/12, 65a/17, 68b/7, 71a/7, 15, 74b/15, 75a/17, 76b/16, 83b/17, 84b/18, 84a/10, 85b/11, 85a/4, 6, 86b/7, 92a/4, 96a/11, 97b/5, 100a/15, 102a/11.

bārekallah *(Ar.)* Allah mübârek etsin. Beğenme ve şaşakalma durumunda ‘mâşallah’ ve ‘levhaşallah’ “Allah ırak etmesin, âferin” gibi söylenen bir duâ sözüdür: 7b/8, 17a/2, 24a/6.

barış- Düşmanlığı bırakmak, uzlaşıp anlaşmak: 10a/18, 14b/16, 15b/12, 16, 17b/7, 19b/11, 29a/17, 33b/14, 45a/7, 46b/8, 52a/10, 59b/11, 60b/5, 77b/17.

barışdur- Uzlaştırmak, ara bulmak: 10a/2, 20b/9, 52a/12, 59a/16, 74b/11,

bāri *e.(Far.)* Hiç olmazsa: 7b/7, 8b/16, 9a/10, 22b/17, 25a/17, 30b/6, 32b/6, 11, 14, 37a/6, 41b/9, 51b/8, 76b/10, 16, 90b/5.

bār-gāh *(Far.)* Girmek için izin almak lâzım gelen, girilebilecek yer, çadır, yüksek dîvân: 1b/10, 3a/8, 4b/6, 4a/17, 18, 20, 7b/15, 8b/12, 8a/14, 15, 9a/9, 11, 10a/4, 14b/9, 15b/13, 16a/19, 18b/9, 15, 21b/15, 21a/3, 26b/4, 7, 10, 13, 30b/2, 31b/6, 38a/4, 39a/13, 40b/2, 13, 41a/2, 42a/3, 5, 16, 50b/4, 6, 50a/12, 54a/3, 57b/9, 58b/8, 9, 59b/10, 60a/15, 61b/12, 15, 64a/2, 13, 71b/17, 71a/8, 76b/2, 6, 77b/7, 82a/9, 12, 89a/5, 11, 90a/2, 13, 96b/11, 99a/14.

bār-gāh-ı İsḥaḳ İshak’ın bar-gâhı: 4a/20.

bār-gāh-ı Süleymān Süleyman’ın bar-gâhı: 40b/2, 54a/3, 58b/9, 89a/5, 11, 90a/2, 99a/14.

bārk Kalınacak yer: 51a/17.

baş- 1. Kucaklamak: 4a/3, 27a/2. **2.** Ayakla çiğnemek: 76b/14. **3.** Adım atmak: 91a/13.

4. Gelmek, tutmak: 94b/12.

başdur- Bir araçla ilerlemek, yol almak: 62b/2.

baş 1. İnsan ve hayvan bedenlerinin en yukarı kısmı olup, vücûdun beyin, göz, kulak, ağız, burun gibi organlarının toplandığı en mühim kısmı: 2b/4, 3b/16, 4b/19, 6a/11, 16, 17, 8a/2, 10b/17, 10a/11, 11b/15, 16, 18, 14b/8, 14a/15, 18b/12, 16, 29b/16, 29a/6, 30b/2, 30a/2, 14, 31b/17, 33b/16, 33a/9, 36a/4, 38a/16, 40b/10, 42a/9, 44b/6, 10, 46a/15, 48b/2, 5, 51b/4, 56b/17, 57b/5, 6, 58b/2, 60a/3, 62a/8, 65b/18, 72b/7, 16, 74b/2, 74a/19, 75a/8, 78a/6, 82a/17, 84a/13, 85b/16, 86b/11, 87b/7, 87a/16, 92a/3, 99b/5, 99a/2, 5, 100a/4, 101b/5. **2.** Çok korkmak: 2b/14, 46a/5, 49b/14, 74a/5, 102a/9. **3.** Doğru yoldan kötü yola sapmak, ikna ederek kandırmak: 3b/3, 54b/11. **4.** İsyân etmek: 3a/3, 73b/12. **5.** Kendini göstermek: 7a/2. **6.** Bir kişinin etrafında toplanmak: 8a/16, 63a/2. **7.** Bir şey uğruna ölmeyi göze almak, kendini fedâ etmek: 9b/6, 9a/18, 14b/2, 17b/18, 51b/5, 56a/13, 64b/7, 79a/11. **8.** Bir emrin ya da buyruğun hemen yerine getirileceğini ifâde etmek: 14a/17, 27a/14, 47b/3. **9.** Öldürmeye kast eylemek, öldürmek: 15a/11, 49a/12, 52b/14, 59b/19, 67a/2, 79a/9. **10.** Bir şeyin en yukarısı, tepe: 16a/3, 19a/15, 22b/11, 28b/2, 34b/8, 57a/2, 79b/8. **11.** Lider, önder: 39b/3, 65b/2, 66a/17, 80a/17. **12.** Mücâdele etmek: 41b/8, 50a/3, 52a/7, 59a/2, 67a/7. **13.** İki kişinin gizli bir şekilde konuşması: 43a /9. **14.** Diğerlerinden farklı olarak, tek başına olması: 54b/8. **15.** Mantıksız ve ölçüsüz davranışlardan kaçınmak: 54b/13, 74a/14.

başḳa Diğer: 5b/15, 23a/11.

başla- 1. Bir işe girişmek, kalkışmak, ilk adımı atmak, davranmak: 2b/12, 4a/10, 8b/10, 11b/6, 11a/17, 12a/5, 7, 14a/9, 16, 15a/12, 17a/13, 19b/13, 20b/18, 21a/2, 23b/12, 27b/2, 16, 28a/15, 30b/18, 30a/16, 31b/7, 11, 31a/2, 7, 32b/2, 32a/7, 33a/16, 34b/11, 36a/5, 39a/16, 40a/3, 42a/10, 45b/10, 45a/4, 46a/4, 13, 52a/14, 57b/13, 59b/3, 60b/10, 60a/16, 62b/2, 62a/16, 63b/17, 73b/9, 75b/15, 91b/12, 92b/2, 94b/2, 96b/15, 98b/14, 98a/6. **2.** Bir işin meydana gelmesini beklemek: 8b/19, 16a/18. **3.** Tesirini göstermek: 94a/18.

başlu İleri gelen, başa geçen: 54b/8, 94b/4.

batır- Sokmak, bir şeyin içine indirmek, daldırmak: 91a/3.

baṭlıcan *(Ar.)* Bu bitkinin sebze olarak kullanılan, mor renkli, uzunca veyâ toparlak ürünü: 4b/9.

bayıl- Bayılacak gibi olmak, neredeyse bayılmak, dayanamaz hâle gelmek: 18a/15, 40b/17, 40a/11, 99b/16.

bayraḳ [Eski askerlik deyimlerinde] Tabur: 4b/2.

bāzīrgān *(Far.)* Alış-verişte kâr gayesi güden, tüccar: 68a/10.

be *e.(Far.)* -e, -ye, ile, için: 64b/14.

biç- Yaralamak: 13a/16.

bed *(Far.)* Kötü, fenâ: 17a/3, 43b/17, 49b/2, 50a/9.

beden *(Ar.)* Gövde, cisim, ten: 33a/10, 15, 100a/6, 101b/4.

beg Hükümdâr ailesi mensupları ile paşa çocuklarına, askeriyede kaymakam (yarbay) ve miralay (albay) rütbelerini taşıyanlara ve yüksek rütbeli yabancı devlet temsilcilerine verilen unvan: 2b/20, 4a/5, 7, 10, 11, 17, 5a/3, 4, 5, 9b/7, 10b/15, 19, 13b/7, 14b/5, 15b/18, 16b/2, 8, 15, 16a/6, 17a/14, 17, 18a/8, 12, 19a/4, 12, 26a/11, 27b/14, 30b/3, 5, 14, 40b/4, 5, 41b/16, 50b/2, 53b/15, 16, 54a/5, 59b/9, 61b/7, 63a/12, 72a/16, 73b/14, 77b/8, 81b/11, 86a/8, 87a/17, 89b/18, 89a/6, 14, 18, 90a/4, 92b/3, 9, 98b/7, 98a/19, 99b/15.

begen- İyi bulmak, güzel bulmak, hoşlanmak: 4b/7, 7a/15, 9a/13, 14a/2, 24a/6, 34b/5, 43b/11.

behey *ünl.* Öfke ve kızgınlık hâlinde kullanılır: 17a/17, 18b/8, 19b/8, 19a/14, 30b/4, 32b/5, 35b/2, 5, 12, 37a/3, 43b/13, 74a/18, 76b/2, 76a/7, 77b/18, 77a/7, 82b/17, 83b/2, 97a/6.

bekçi Bir yeri veyâ bir şeyi bekleyip koruyan kimse: 3b/17, 9a/7.

bel Bedenin ortası, göğüsle karın arasındaki daralan kısmı: 4b/12, 63a/8, 84a/16, 91a/15, 100a/19.

belā *(Ar.)* İnsanı ne yapacağını bilemez duruma düşüren, ağır, sıkıntılı ve içinden çıkılması çok güç durum veyâ iş: 51b/7, 60a/2, 78a/6, 101b/5.

Belḫī *(Ar.)* Belh şehrine âit olan, Belh şehrinden olan kimse: 52b/2, 11, 52a/17.

belī *e.(Far.)* Evet, hay hay: 7a/16, 9b/16, 14a/3, 21b/2, 23b/16, 24b/2, 14, 41b/2, 44a/2, 63a/4, 71a/16, 79b/6, 80a/15, 18, 82b/9, 84a/2, 85a/7, 95a/6, 96b/12.

belki Olabilir, umulur: 10b/11, 13b/2, 16b/11, 27b/10, 32a/13, 14, 35a/7, 49a/16, 53b/2, 62b/10, 63a/10, 71a/7, 76b/4, 79a/5, 93a/16, 102a/5.

bellü Açık, ortada, meydanda olan: 15b/15, 23b/6, 28b/6, 35b/18, 52b/18, 72b/11, 94b/3, 102a/20.

belürsiz Belli olmayan, gözle fark olunmaz, bellisiz: 36a/17.

ben Teklik birinci şahıs zamiri: 1b/16, 2a/2, 3, 5, 6, 15, 16, 2b/3, 3b/15, 3a/6, 7, 4b/8, 5b/2, 5a/10, 6b/3, 10, 16, 6a/2, 3, 4, 19, 7b/2, 17, 21, 7a/8, 17, 8b/2, 5, 8, 16, 17, 8a/4, 7, 10, 12, 13, 17, 18, 9b/16, 19, 9a/16, 10b/5, 19, 10a/2, 11b/5, 9, 13, 11a/18, 20, 12b/6, 12a/12, 13b/6, 8, 9, 13a/9, 14b/2, 14a/8, 9, 10, 14, 15b/2, 15a/6, 8, 16b/2, 14, 17, 16a/8, 17b/2, 9, 14, 15, 17a/2, 5, 6, 8, 10, 11, 18a/5, 6, 11, 15, 19b/2, 12, 19a/5, 10, 14, 18, 20b/4, 6, 13, 20a/4, 13, 21b/7, 9, 16, 21a/8, 9, 23b/2, 4, 23a/2, 9, 12, 24b/19, 24a/2, 25b/5, 13, 16, 26a/7, 27b/10, 27a/5, 9, 13, 15, 28b/18, 28a/6, 11, 13, 29b/2, 5, 29a/2, 14, 15, 16, 30b/12, 31b/2, 5, 18, 31a/3, 32b/15, 32a/2, 5, 33b/3, 33a/7, 10, 11, 16, 34b/2, 13, 18, 35b/9, 36b/3, 5, 8, 14, 37b/8, 10, 12, 37a/4, 14, 38b/2, 3, 5, 7, 41a/2, 44a/10, 13, 44b/2, 45b/2, 5, 7, 46b/6, 8, 17, 46a/12, 17, 47a/13, 48a/9, 49a/9, 50b/16, 50a/10, 11, 51b/5, 51a/2, 52a/4, 7, 53a/10, 11, 13, 54b/15, 19, 54a/8, 55a/5, 8, 56b/11, 13, 56a/12, 14, 59b/15, 17, 19, 59a/15, 60b/14, 18, 60a/8, 61a/2, 62b/10, 11, 19, 63b/2, 5, 13, 15, 64b/12, 64a/3, 65b/8, 14, 16, 66b/2, 66a/7, 67b/15, 67a/3, 7, 15, 68b/10, 15, 16, 70b/3, 5, 6, 15, 70a/9, 71a/7, 16, 18, 72b/5, 6, 11, 15, 19, 72a/5, 73b/18, 73a/9, 74b/2, 10, 11, 14, 74a/16, 75b/8, 9, 12, 14, 16, 17, 75a/3, 14, 16, 76b/3, 4, 76a/8, 11, 77b/5, 77a/8, 11, 18, 78a/2, 12, 79b/9, 11, 20, 80b/7, 17, 80a/13, 81b/2, 6, 8, 82b/3, 82a/7, 83b/5, 10, 14, 84b/2, 4, 12, 14, 84a/17, 85b/5, 7, 11, 12, 13, 85a/2, 5, 13, 14, 86b/2, 7, 13, 87b/3, 4, 11, 87a/11, 89b/11, 90b/17, 91b/2, 93b/2, 7, 95b/16, 17, 96b/10, 96a/15, 17, 19, 97b/2, 4, 14, 15, 17, 18, 98b/2, 5, 6, 99b/2, 99a/3, 11, 12, 13, 14, 19, 20, 101a/6, 16, 102a/10.

bencileyin Benim gibi: 3b/13.

bend *(Far.)* 1. Bağlama, tutsak veyâ esir etme: **2.** Kendi emri ve tesiri altına alma, ayrılmayacak ve her şekilde kendisine bağlı kalacak şekilde kendisine çekme: 2b/5, 3b/10, 3a/2, 8, 4a/3, 11b/17, 16b/4, 17b/7, 18b/13, 26b/11, 46a/2, 54a/11, 68b/2, 12, 13, 19, 68a/17, 71b/4, 12, 72a/3, 84b/2, 85a/9, 95b/10, 96b/13, 98a/19.

b. eyle- Bağlamak, bağlı duruma getirmek: 26b/11.

b. it- Bağlamak: 46a/2.

b. -in kır- Bağını parçalamak, bağını kesmek: 68b/12.

b. -e çek- Bağlamak: 2b/5, 16b/4, 68a/17, 71b/4, 12, 84b/2, 95b/10, 98a/19.

b. -in al- Bağını almak, bağını çözmek: 3a/8, 4a/3, 17b/7, 18b/13, 54a/11, 68b/13, 72a/3, 85a/9, 96b/13.

bengle- Kızmak, sinirlenmek: 34b/5.

benim bkz. benüm

beniz bkz. benz

benz, beniz Yüz: 61a/10.

benüm, benim Sâhiplik ve âitlik ifâde eder: 1b/17, 2a/2, 14, 3a/4, 5, 5b/16, 7b/5, 19, 7a/12, 8b/2, 8a/2, 12, 20, 22, 10a/3, 11b/9, 12b/10, 13b/6, 14a/16, 17, 19, 15a/6, 16b/8, 9, 19, 16a/8, 17b/16, 18b/3, 20b/13, 22b/13, 23b/5, 23a/9, 24a/9, 25a/15, 16, 28b/12, 29b/10, 31a/15, 16, 17, 32b/13, 32a/17, 33b/13, 34b/2, 37a/12, 40a/11, 46b/12, 47b/10, 51b/4, 51a/2, 52a/15, 53a/8, 12, 55b/8, 56b/2, 59b/16, 59a/16, 17, 61b/7, 61a/13, 62b/15, 64b/13, 65b/14, 66a/14, 70b/7, 70a/9, 73a/16, 74b/9, 74a/19, 75b/8, 75a/10, 76b/8, 13, 77a/19, 79b/19, 82a/4, 83b/6, 9, 84b/8, 9, 84a/6, 85b/8, 85a/2, 14, 87b/13, 89a/8, 91b/11, 96b/18, 97b/15, 97a/20, 98b/13, 98a/2, 19, 102a/18, 22.

benze- bkz. beñze-

beñze-, benze- Bir şeye benzer ve onu andırır olmak: 23a/5, 26b/16, 31a/3, 39b/10, 60a/2, 61a/12, 63a/2, 65b/16, 84b/4, 96b/2, 5.

ber *e.(Far.)* Üstünde, üzerinde olmayı ifâde eder: 7a/5, 19a/9, 20a/7, 53a/18.

ber-meydān Meydan ortası.

b. it- Meydan ortasında olma: 7a/5.

ber-ṭaraf Ayrı, bir yanda: 19a/9, 20a/7, 53a/18.

b. ol- Bir yanda olmak: 20a/7, 53a/18.

berāber *(Far.)* Birlikte bulunan, karşılıklı davranan: 11b/15, 18, 12b/17, 25b/8, 27b/15, 28b/15, 28a/17, 55b/13, 56b/15, 17, 79b/9.

b. ol- Birlikte olmak, birlikte bulunmak: 11b/18, 27b/15, 28b/15, 56b/17.

b. vir- Karşılıklı davranmak, hareket etmek: 11b/15, 12b/17, 28a/17, 55b/13, 56b/15.

bere Vurma ve incitme sonucu vücûdun herhangi bir yerinde meydana gelen çürük: 38a/3.

berḫudār *(Far.)* Emek ve gayretinin sonucunu alan, hayırlı bir işin karşılığını gören: 14a/3.

b. ol- Emek ve gayretinin sonucunu alan, hayırlı bir işin karşılığını gören kişi olmak: 14a/3.

berü Söz, söyleyene göre yakın olan yer, bu taraf, ötenin zıttı: 2b/5, 7b/2, 8b/2, 8a/12, 9a/18, 12b/7, 12a/5, 7, 16b/19, 16a/4, 25b/2, 26a/2, 28b/7, 14, 16, 30b/9, 31a/2, 7, 8, 35b/7, 36b/10, 18, 42b/2, 18, 47a/3, 51b/10, 54b/17, 55b/12, 17,

57b/16, 57a/8, 58b/14, 62a/4, 64a/8, 66b/4, 71b/5, 72a/9, 12, 75b/10, 77b/10, 77a/5, 82a/5, 83b/3, 89b/6, 91a/4, 92a/16, 96b/16, 97a/13, 99a/6.

beriyye *(Ar.)* Çöl: 94a/18.

besbellü Açık, apaçık, âşikâr: 35b/18, 38a/8, 62a/13.

beş Dörtten sonra gelen rakam: 4a/14, 7a/7, 11b/19, 27b/18, 29a/10, 60a/17, 63b/7, 66b/3, 11, 13, 66a/4, 79a/12, 81b/16, 83a/7, 92b/15.

beter *(Far.)* [Far. bed-ter'den kısaltılmış.] Daha kötü, daha fenâ: 36a/2.

bevvāb *(Ar.)* Kapıda bekleyen adam, kapıcı: 67b/12.

beyān *(Ar.)* Anlatma, açık söyleme, açıklama: 1b/2, 4, 24b/16, 40b/9, 16, 43a/16, 45b/9, 50a/16, 68a/7, 78a/4, 88a/17, 89b/2, 9.

b. eyle- Açıklama yapmak: 40b/9, 16, 43a/16, 45b/9, 50a/16, 78a/4, 89b/2, 9.

b. it- Anlatmak, izâhta bulunmak: 24b/16, 68a/7, 88a/17.

b. ol- Anlatılmak: 1b/4.

beyāz *(Ar.)* Aklık, beyazlık, renk: 93a/9.

beyhūde *(Far.)* Boş, faydasız: 59b/18.

beyn *(Ar.)* Ara, aralık: 2b/10.

beyne'ṣ-ṣalāteyn İki namaz arası: 2b/10.

beyün İnsan ve hayvanların kafatası içinde sinirlerin merkezi olarak his ve şuur yeri olan beyaz renkte organ: 5a/3.

bezirgān *(Far.)* Tâcir, ticâret eşyası alış verişi yapan esnaf: 62b/11, 63a/2.

bıçaḳ Hançerden küçük, çakıdan büyük kesici âlet: 91a/5.

bıraḳ- **1.** Elden atmak, tutmaz olmak, elden çıkarmak: 14a/13, 73b/4. **2.** Salıvermek, koyuvermek: 31a/17, 36a/8, 40a/9. **3.** Korunmak üzere bir yere veyâ bir kimseye vermek, emânet etmek: 58a/14, 63b/2, 10, 14, 15, 66a/5, 74b/14.

bıyıḳ Erkeğin üst dudağı üzerinde çıkan kıllar: 5b/8.

bī *e.(Far.)*

bī-çāre *(Far.)* Çâresiz: 45a/6, 49b/12, 85b/2.

bī-dīn *(Far.)* Dinsiz: 49b/2, 92a/17.

bī-ḥesāb *(Far.)* Hesapsız: 78b/8.

bī-hūş *(Far.)* Şaşkın, sersem, aklı başından gitmiş, aklını yitirmiş: 45b/6, 46a/15, 48a/5, 68a/16.

b. eyle- Şaşkınlaştırma, sersemleştirme: 48a/5, 68a/16.

b. ol- Şaşkın olma, sersem olma: 45b/6, 46a/15.

bī-iḫtiyār *(Far.)* Kendi istemeksizin, irâdesini katmaksızın: 36b/14, 77a/7.

bī-ḳarār *(Far.)* Kararsız, yerinde kalıcı ve durucu olmayan: 24b/11.

b. ol- Kararsız olmak: 24b/11.

bī-ḳıyas *(Far.)* Kıyassız, ölçüsüz: 3a/15.

bī-nihāye *(Far.)* Sonsuz, nihâyetsiz, ebedî, bâki, tükenmez: 70a/7.

bī-niḳāb *(Far.)* Örtüsüz olan: 26b/16.

bī-mecāl *(Far.)* Mecâlsiz, güçsüz, dermansız: 12b/13.

bī-zār *(Far.)* Bıkmış, usanmış, bezmiş: 92a/2.

b. ol- Usanmak, bezmek: 92a/2.

bi *e.(Ar.)* Arapça'da bi'li tamlayıcı: 24a/13, 86a/7.

bi'l-cümle Bütün, hep: 86a/7.

bi't-temām Tamamiyle, tekmil, bütün: 24a/13.

biç- (Elbise vb.) ölçüp kesmek: 45a/4.

bid'at *(Ar.)* Dinle ilgili olup Hz. Peygamber'den sonra ortaya çıkan şey: 48b/6.

b. ko- Olmayan dinî bir yargıyı ortaya koymak: 48b/6.

bil- **1.** Bir şey hakkında bilgi sâhibi olmak, anlamak: 5b/3, 14, 5a/14, 16, 6a/19, 9a/18, 10a/7, 11, 12b/2, 6, 14b/2, 16a/15, 17a/2, 18a/17, 19b/16, 20a/12, 14, 22b/14, 24b/14, 16, 25a/2, 5, 26a/11, 29a/2, 30b/11, 31a/9, 35b/9, 37b/4, 12, 38a/2, 8, 43b/17, 44a/2, 46b/6, 8, 47a/3, 48a/6, 49a/8, 50a/10, 57b/19, 63a/14, 68b/3, 68a/9, 75b/4, 12, 14, 17, 75a/9, 10, 78b/12, 16, 80b/19, 83a/10, 84a/5. **2.** Zannetmek, inanmak, düşünmek, öyle saymak, sanmak: 7b/2, 8b/18, 9b/20, 10b/4, 68b/8, 101b/10. **3.** Kurnaz olmak: 7b/7, 9a/6, 96b/9. **4.** Değer vermek, iyiliğe karşılıkta bulunmak, saymak: 8a/20, 21, 15a/9, 59b/16, 84b/9. **5.** Şüphelenmek, yakıştırmak, isnat etmek: 9b/11, 51a/9, 75b/13, 86a/12, 91a/6, 96a/4. **6.** Tanımak, sorumlu olmak: 15a/6, 18a/6, 20b/5, 21b/6, 13, 21a/8, 23b/2, 26a/2, 29b/6, 15, 33a/8, 35b/7, 36b/3, 36a/11, 40a/13, 41b/15,

45b/11, 18, 48b/5, 50a/2, 52b/6, 52a/5, 53a/17, 55b/9, 55a/5, 7, 12, 56b/4, 9, 58b/15, 59b/14, 60a/4, 61b/4, 62b/4, 9, 17, 62a/12, 63b/4, 64b/11, 65b/9, 68b/15, 70b/4, 72b/15, 72a/3, 77a/11, 78a/11, 80b/14, 17, 80a/18, 81b/5, 81a/8, 16, 83b/13, 16, 83a/5, 14, 15, 84a/8, 85b/5, 6, 87b/11, 89a/7, 90a/8, 9, 93b/2, 96b/12, 96a/14, 97b/12, 100b/17.

bilā *e.(Ar.)* -siz, -sizin, eklerinin karşılığı olarak Arapça birtakım kelimelerin başında bulunur: 61b/3, 78a/16.

bilā-cür'a *(Ar.)* Bir yudum etmeyecek kadar az miktarda olan (içki): 61b/3.

bildür- Anlatmak, duyurmak, yazı ile haber vermek: 3b/20, 6b/16, 6a/14, 23a/5, 25a/17, 36a/8, 38b/6, 41b/11, 12, 16, 43b/2, 49a/5, 50b/2, 64b/8, 65b/16, 79b/11, 91b/14.

bile Dahi, da, de: 5b/13, 6a/4, 9b/2, 18b/18, 21b/2, 25b/5, 27a/9, 10, 32a/15, 35a/17, 54b/20, 61b/2, 63a/15, 65a/9, 67b/5, 70b/7, 71a/5, 72b/19, 73b/13, 15, 76b/4, 88b/4, 90a/15.

bilek Kol ile el arasında, yâni dirsekten aşağı olan oynak yer: 2b/2, 16b/3.

bilgin Derin bilgisi olan kimse: 71b/3.

bilin- 1. Benimsenmek, alkışlanmak, takdir edilmek: 7b/11, 11b/11, 9a/19. **2.** Anlaşılmak, öğrenilmek: 23b/7, 54a/9. **3.** Tanınmak: 84a/4.

bilmezlik Bilmez olma hâli: 7b/4, 54b/2.

bin- 1. Hayvanın üstüne çıkmak: 2b/12, 38a/2, 5, 39a/9, 64a/2, 69b/11, 100b/6. **2.** Bir nakil vâsıtasına girmek: 95b/12.

biñ On kere yüz, onluk sistemde dördüncü sırada yazılan sayı: 2b/7, 3a/11, 4a/14, 5b/11, 8a/4, 9b/5, 10b/2, 7, 11b/3, 17b/8, 19a/16, 20a/2, 5, 23a/3, 29b/3, 35a/8, 41b/18, 42a/4, 49a/9, 51a/16, 52a/2, 57a/9, 59a/11, 12, 70b/8, 71b/15, 71a/12, 13, 72b/17, 75b/10, 76b/17, 77a/8, 15, 18, 78b/5, 6, 78a/18, 80b/2, 3, 6, 9, 80a/10, 82a/10, 83b/2, 3, 8.

bin *(Ar.)* ['ibn'den kısaltılmış] Oğul: 5a/16, 67b/15.

binā *(Ar.)* Yapı yapma: 93a/10, 95a/19, 101b/17.

b. eyle- Bir yapı oluşturmak: 93a/10.

b. it- Bir yapı oluşturmak: 95a/19.

b. ol- Yapmak: 101b/17.

binicek Üzerine binilen hayvan, at: 37b/10, 18.

bir En küçük sayı, ilk rakam: 1b/8, 16, 18, 2b/8, 12, 2a/8, 15, 16, 19, 3b/2, 8, 12, 13, 18, 3a/13, 18, 4b/11, 16, 17, 20, 4a/2, 6, 9, 10, 14, 17, 20, 5b/11, 17, 5a/8, 6b/2, 5, 6a/5, 9, 12, 16, 7b/8, 10, 12, 8b/14, 17, 8a/10, 11, 18, 20, 9b/12, 9a/2, 4, 7, 16, 20, 10b/5, 8, 11, 18, 11b/3, 8, 14, 11a/11, 12, 20, 12b/3, 7, 11, 12, 14, 16, 18, 12a/14, 15, 19, 13b/2, 4, 13, 14, 15, 13a/4, 5, 7, 15, 14b/5, 14a/2, 7, 15b/2, 4, 8, 10, 17, 15a/2, 14, 10, 18, 16b/2, 5, 10, 16a/16, 17b/2, 3, 5, 10, 13, 17a/16, 18b/2, 18a/4, 19, 19b/2, 4, 10, 14, 19a/3, 20b/2, 20a/5, 12, 14, 21b/2, 8, 16, 21a/2, 9, 14, 15, 22b/2, 16, 17, 22a/13, 18, 23b/4, 23a/2, 8, 10, 15, 24b/4, 24a/5, 7, 16, 25b/10, 14, 25a/9, 18, 26b/3, 4, 5, 8, 26a/12, 27b/16, 27a/18, 28b/5, 10, 28a/3, 4, 16, 29b/6, 11, 18, 29a/16, 30b/4, 12, 16, 17, 30a/3, 6, 31b/3, 9, 10, 31a/8, 12, 18, 32a/2, 6, 8, 13, 33b/2, 17, 33a/10, 12, 34b/7, 9, 10, 11, 34a/2, 12, 14, 17, 35b/15, 35a/5, 7, 14, 15, 36b/2, 36a/4, 16, 37b/3, 15, 16, 37a/2, 7, 38b/10, 13, 14, 38a/3, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 18, 39b/13, 15, 39a/7, 9, 14, 40b/11, 14, 16, 40a/9, 17, 41b/2, 4, 41a/10, 13, 14, 16, 42b/10, 17, 42a/10, 13, 43b/2, 43a/2, 8, 9, 16, 17, 44b/2, 3, 4, 6, 11, 12, 13, 14, 44a/4, 5, 10, 45b/4, 13, 15, 45a/5, 46b/15, 16, 46a/2, 3, 10, 11, 47b/13, 15, 47a/8, 13, 18, 48b/6, 9, 10, 11, 12, 48a/4, 11, 17, 49b/6, 8, 15, 50b/8, 9, 11, 13, 14, 16, 50a/6, 8, 14, 16, 51b/8, 12, 14, 17, 18, 51a/15, 52b/3, 52a/11, 17, 53b/2, 11, 53a/4, 5, 15, 54b/2, 8, 9, 55b/3, 12, 56b/2, 14, 56a/4, 6, 9, 16, 57b/4, 6, 7, 57a/4, 7, 13, 18, 58b/2, 12, 58a/8, 12, 59b/3, 7, 8, 10, 59a/3, 11, 13, 17, 60b/2, 6, 60a/9, 10, 61b/18, 61a/8, 11, 62b/4, 11, 15, 62a/7, 8, 10, 13, 63b/16, 17, 63a/8, 12, 14, 16, 17, 64b/2, 16, 64a/2, 6, 7, 65b/17, 65a/4, 5, 66b/10, 11, 18, 67b/9, 10, 67a/5, 68b/12, 69a/2, 70b/2, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 70a/5, 6, 13, 17, 71b/8, 12, 71a/2, 3, 7, 16, 72b/2, 72a/2, 73b/17, 73a/2, 10, 18, 74b/12, 74a/2, 3, 6, 9, 10, 12, 13, 17, 75b/11, 75a/17, 76b/3, 76a/2, 12, 77b/3, 18, 78b/4, 9, 78a/4, 9, 16, 79b/11, 19, 79a/5, 17, 19, 80b/18, 80a/2, 3, 10, 14, 81b/2, 16, 81a/5, 6, 7, 82b/5, 7, 17, 82a/2, 3, 6, 9, 19, 83a/3, 10, 84b/14, 18, 84a/15, 85b/6, 9, 10, 85a/18, 86b/10, 20, 87b/12, 15, 87a/15, 88b/5, 12, 16, 17, 18, 20, 88a/2, 5, 8, 10, 12, 13, 89b/2, 12, 14, 18, 89a/8, 10, 15, 90b/12, 14, 17, 18, 90a/4, 12, 17, 18, 19, 91b/2, 10, 12, 91a/2, 7, 11, 12, 15, 92b/3, 10, 12, 18, 20, 92a/2, 9, 14, 16, 17, 18, 93b/6, 11, 13, 15, 93a/5, 7, 8, 9, 11, 16, 18, 94b/2, 7, 8, 10, 11, 13, 16, 17, 94a/2, 5, 9, 18, 95b/10, 12, 13, 95a/2, 14, 17, 96b/8, 20, 96a/8, 9, 12, 17, 18, 97b/4, 97a/2, 3, 7, 14, 17, 98b/2, 11, 20, 98a/4, 7, 8, 9, 99b/4, 15, 17, 99a/2, 5, 100b/4, 6, 7, 9, 12, 17, 100a/2, 5, 7, 8, 12, 101b/4, 5, 8, 16, 101a/2, 4, 7, 11, 15, 18, 19, 20, 102a/4, 12.

biraz Az miktarda, bir parça, çok veyâ yeterince değil: 5b/18, 6b/2, 7b/2, 14b/16, 23b/10, 24b/9, 26b/5, 27b/11, 29a/16, 33b/11, 34a/9, 11, 37b/14, 43b/8, 47b/7, 52b/2, 53b/5, 65b/7, 68a/6, 87b/10, 88a/6, 94a/17, 95a/15.

birbiri Bir diğeri, diğeri de biri: 2b/9, 3a/13, 12a/7, 15b/9, 18a/7, 27b/18, 39b/16, 41b/6, 42a/7, 47b/16, 51b/10, 55b/5, 64b/17, 70b/17, 73b/5, 75b/15, 81a/13, 96b/2, 98a/12, 100b/13, 14, 15.

birer “Bir” sayı sıfatının üleştirme şekli, her biri bir, her birine bir: 15a/4, 38b/12, 38a/10, 16, 39a/15, 54a/2, 92a/14, 101b/19,

biri Bir tanesi, bir teki: 3b/5, 13b/13, 15a/11, 17a/15, 19b/2, 24a/3, 29a/10, 31a/9, 34b/7, 35b/4, 37b/18, 38a/13, 39b/15, 39a/14, 43a/17, 50a/12, 58b/17, 63b/7, 63a/11, 65b/13, 15, 17, 66a/16, 72a/8, 76b/10, 81a/14, 82b/5, 6, 84a/2, 90a/18, 91b/19, 92a/12, 13, 14, 93b/18, 93a/5, 94b/2, 96b/13, 14, 18, 96a/9, 98a/20, 100b/7, 102a/2.

birḳaç Az sayıda kimse veyâ şey: 11b/10, 13b/17, 14b/12, 21a/11, 28a/15, 35a/2, 47b/2, 17, 53b/14, 57b/17, 60a/9, 66b/17, 67b/10, 68a/13, 82b/15, 91b/5, 92b/9, 96b/16, 100a/2, 101a/4,

bit- 1. Sona ermek, tamamlanmak: 34a/7. **2.** Tohum filizlenip topraktan dışarıya çıkmak: 76b/14.

bitiş- Birbirine dokunacak şekilde yaklaşmak, kavuşmak: 100b/13.

bitür- Yok etmek, güç bırakmamak: 13a/8, 10.

biz Çokluk birinci şahıs zamiridir: 1b/10, 3b/6, 7, 4b/16, 6b/19, 6a/2, 7b/9, 16, 18, 9b/3, 14, 20, 10b/10, 10a/2, 8, 14, 19, 14b/13, 15b/2, 6, 15a/4, 16a/5, 18b/18, 19b/14, 15, 19a/2, 8, 12, 21a/12, 22b/6, 11, 22a/4, 24b/2, 24a/3, 25a/3, 26b/6, 26a/18, 27a/2, 30a/14, 31b/13, 31a/10, 32b/16, 34a/9, 39b/8, 40a/6, 43b/9, 47a/5, 7, 10, 48a/3, 49a/5, 51b/7, 8, 52a/12, 55b/10, 62a/16, 63b/3, 9, 63a/2, 10, 13, 65b/7, 65a/10, 16, 66a/9, 10, 11, 68a/10, 73b/18, 19, 74b/10, 74a/2, 6, 75b/3, 77b/14, 16, 78b/13, 16, 79b/7, 80b/16, 17, 84a/3, 86a/9, 10, 87b/15, 16, 88b/2, 3, 8, 10, 88a/5, 19, 89a/3, 91b/5, 92b/7, 96b/5, 17, 97b/10, 99b/7, 99a/13.

bizüm Biz zamirinin genitif hâli: 2b/20, 5b/15, 10b/4, 10a/9, 12a/11, 15b/6, 7, 18a/16, 21b/6, 26b/14, 37a/9, 39b/10, 50b/10, 51b/16, 52a/11, 57b/19, 59a/12, 60b/18, 65a/9, 67b/5, 88a/16, 90a/9.

boġa Sığır aygırı, tosunun büyüğü. Geyik, sığır vb. hayvanların aygırlarına da denir: 91b/8.

boġaz Boynun dış tarafı, boynun önü, gerdan: 38a/15, 46a/2, 47a/17,

boġazla- Hunharca öldürmek: 69b/14.

bolayki Bari keşke, hiç olmazsa, öyle ise: 97a/9, 11.

boranlıca Fırtına gibi, fırtınaya benzer: 81a/7.

boş Gösterilen gayret ve çaba işe yaramamak, olumlu sonuca varamamak: 22b/17.

boşan- Serbest bırakılmak, çözülmek: 3b/16.

boya Aldatıcı görünüş, aslı gizleyen göz alıcı örtü: 38a/17, 18.

boya- Örtmek, boya sürerek kapatmak: 38a/17.

boyan- Bulaşmak, sürünmek, kaplamak: 20b/8.

boynuz Bâzı hayvanların başındaki, tırnağa benzer bir maddeden az çok uzun, düz, kıvrık veyâ çatallı koruma, saldırma organı: 29a/7, 32a/16, 38a/16.

boynuzlı Boynuzu olan: 34b/12.

boyun Vücûdun başla gövde arasındaki kısmı: 2a/15, 5b/4, 10a/3, 11b/18, 18b/5, 18a/3, 28b/2, 84b/6, 10, 101a/15.

boz- 1. Ortadan kaldırmak, artık kullanmamak, terk etmek, fesh etmek: 6a/2. **2.** Düzenini değiştirmek, düzgünlüğünü gidermek, karıştırmak, dağıtmak: 9b/17, 41a/2, 58a/17. **3.** Yenmek, mağlûp etmek: 72b/17. **4.** Geçersiz duruma getirmek, hükümsüz kılmak: 78b/7, 90a/14, 19.

bozar- Utanılacak duruma düşmek: 51a/6.

bozġun Yenilme, yenik düşme, düşman karşısında tutunamayarak düzensiz bir şekilde geri çekilme, mağlûbiyet, hezimet: 3a/13.

bozıl- 1. Mağlûbiyet, hezimet: 2b/18, 42b/4. **2.** Düzenini değiştirmek, olumsuz hâle getirmek: 49a/4.

bozuḳ 1. Bozulmuş, değişip başkalaşmış: 49a/2. **2.** (Organ için) Hasta, rahatsız, tam anlamı ile işlemez, görev yapamaz hâle gelmiş: 61a/10.

bögür- (Öküz, manda gibi hayvanlar için) Bağırmak: 4b/3.

bölük 1. Takımlardan meydana gelen, bir tabur teşkil eden birlik: 4b/6, 42a/13, 69b/17. **2.** Sayısı belirsiz insan topluluğu, güruh, cemaat: 26b/2, 39a/7.

böyle Bunun gibi, bu türlü, buna benzer: 3b/15, 5b/5, 5a/17, 6b/8, 7b/18, 20, 7a/10, 18, 8a/6, 9b/6, 9a/14, 12b/2, 8, 13b/9, 18, 14b/15, 14a/2, 15b/11, 16b/13, 17b/5, 13, 17a/2, 18b/7, 18a/2, 19, 21b/10, 21a/11, 23a/11, 26a/10, 17, 27a/2, 17, 30b/4, 32a/11, 34b/14, 36b/6, 18, 39a/16, 40a/6, 43b/14, 46b/7, 9, 47b/6, 48b/2, 49a/4, 50b/9, 14, 61b/7, 62b/12, 63b/9, 63a/9, 66a/10, 67a/9, 68b/5, 16, 74a/19, 78a/6, 79b/15, 80b/2, 10, 81b/2, 82a/7, 83a/4, 84a/3, 87a/4, 88b/8, 89b/2, 89a/3, 90b/4, 90a/2, 95a/12, 96a/5, 9, 10, 11, 97b/2, 97a/19, 98a/14, 99a/16, 102a/16, 19.

böylece Bu şekilde, aynen böyle, tam böyle: 51a/3, 81a/7.

bre *ünl.* "Ey, hey, yâhu" anlamında seslenme ve şaşma sözü olarak kullanılır: 2b/2, 6, 3a/14, 4b/14, 4a/21, 5b/2, 3, 17, 5a/17, 6a/8, 17, 19, 7b/17, 8b/13, 8a/9,

10, 11a/9, 13, 15a/12, 16b/9, 18b/6, 18a/15, 20b/3, 6, 28b/5, 31b/18, 31a/2, 6, 8, 18, 32b/8, 18, 32a/10, 11, 33b/15, 33a/16, 36b/2, 6, 10, 11, 38b/2, 39b/2, 39a/6, 40a/3, 43b/11, 43a/14, 48b/3, 57a/18, 59a/6, 61b/2, 9, 17, 63a/2, 65b/12, 16, 65a/7, 70b/13, 75b/12, 75a/11, 76b/12, 77b/16, 79a/7, 80b/11, 82b/12, 82a/18, 84b/5, 88a/9, 89a/2, 95a/12, 13, 96b/2, 17, 18, 96a/4, 11, 18, 97b/10, 14, 97a/15, 18, 98a/19, 99a/3, 9, 102a/9.

bu Yakına işâret için kullanılır, işâret edilenin yakında olduğunu gösterir: 1b/16, 2b/3, 6, 15, 2a/11, 18, 3b/2, 3, 8, 3a/5, 4b/9, 18, 20, 4a/5, 8, 21, 5b/6, 9, 13, 14, 17, 19, 5a/6, 17, 6b/10, 11, 12, 6a/2, 7, 9, 10, 14, 7b/12, 13, 15, 19, 20, 21, 7a/11, 15, 16, 8b/2, 8a/2, 10, 9b/2, 6, 12, 15, 9a/3, 4, 14, 15, 10b/2, 11, 12, 15, 10a/11, 13, 11a/18, 12b/3, 11, 13b/13, 18, 14b/2, 3, 13, 14, 15, 15b/4, 9, 10, 13, 16, 15a/11, 13, 15, 19, 16b/8, 16a/2, 4, 6, 11, 17b/2, 14, 15, 17a/13, 16, 18b/2, 10, 13, 18a/2, 4, 19, 19b/13, 16, 19a/4, 5, 13, 19, 20b/8, 20a/16, 21b/11, 15, 17, 22a/12, 23b/14, 23a/9, 24b/10, 24a/11, 25b/4, 16, 25a/17, 19, 26b/9, 26a/18, 28b/8, 28a/8, 17, 29b/9, 29a/5, 7, 11, 31b/4, 14, 31a/12, 32a/12, 33a/8, 34b/13, 16, 17, 18, 34a/2, 3, 4, 35b/2, 3, 4, 6, 13, 14, 15, 35a/3, 6, 14, 15, 18, 36b/10, 12, 15, 17, 36a/6, 9, 12, 37b/2, 14, 17, 37a/3, 10, 14, 17, 38b/2, 5, 8, 10, 14, 38a/2, 3, 39b/2, 11, 17, 39a/8, 11, 14, 40b/2, 13, 40a/4, 5, 16, 41b/2, 4, 6, 12, 15, 41a/4, 9, 42b/17, 42a/11, 17, 43b/3, 9, 12, 15, 43a/4, 7, 10, 13, 18, 44a/9, 10, 15, 16, 45b/7, 46b/6, 14, 47b/12, 47a/10, 17, 18, 48b/4, 7, 48a/5, 49b/2, 4, 13, 15, 17, 49a/7, 10, 16, 50b/7, 9, 10, 50a/2, 12, 13, 18, 51b/4, 51a/2, 15, 52b/2, 10, 11, 19, 52a/10, 13, 15, 16, 53b/3, 6, 17, 53a/17, 18, 54b/6, 7, 10, 54a/4, 11, 12, 14, 56b/3, 11, 56a/8, 10, 57b/15, 58b/10, 59b/9, 13, 59a/4, 5, 60b/8, 15, 17, 60a/2, 61b/10, 61a/2, 11, 62b/4, 8, 15, 19, 62a/9, 13, 63b/2, 3, 11, 12, 63a/2, 6, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 64b/2, 64a/6, 17, 65b/2, 4, 5, 9, 10, 12, 14, 65a/5, 7, 8, 10, 12, 14, 66b/13, 14, 17, 66a/4, 6, 67b/3, 19, 67a/6, 68b/2, 4, 68a/14, 15, 70b/7, 11, 12, 17, 18, 70a/10, 71b/4, 7, 19, 71a/2, 6, 8, 11, 72b/3, 5, 9, 13, 14, 15, 72a/2, 6, 7, 18, 73b/8, 13, 73a/16, 74b/3, 5, 15, 17, 74a/4, 11, 75b/2, 5, 8, 16, 75a/2, 12, 19, 76b/20, 76a/7, 10, 77b/6, 9, 77a/2, 14, 78b/2, 3, 11, 78a/7, 9, 13, 79b/2, 7, 8, 79a/8, 9, 10, 16, 19, 80b/2, 9, 11, 15, 80a/8, 81b/5, 19, 81a/4, 8, 12, 13, 82b/13, 82a/13, 83b/7, 83a/2, 5, 14, 15, 84b/2, 85b/13, 85a/7, 9, 86b/11, 12, 87b/2, 3, 19, 87a/13, 14, 15, 88b/11, 18, 88a/2, 3, 89b/2, 3, 4, 6, 11, 13, 18, 89a/7, 12, 90b/2, 3, 6, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 90a/2, 6, 7, 10, 91b/7, 91a/6, 9, 12, 18, 92b/2, 3, 14, 19, 92a/6, 13, 15, 18, 93b/7, 8, 19, 93a/11, 15, 19, 94b/2, 9, 14, 94a/17, 95b/7, 95a/5, 13, 15, 96b/2, 4, 12, 18, 20, 96a/2, 4, 9, 16, 18, 97b/2, 10, 11, 97a/4, 11, 18, 19, 98b/19, 98a/6, 99b/2, 6, 14, 99a/9, 10, 11, 12, 16, 17, 19, 100b/15, 18, 100a/12, 13, 17, 101b/2, 101a/3, 6, 16, 102a/2, 3, 7, 8, 9, 10, 16, 18.

buçuk Yarım miktarda olan: 53a/7, 60b/6, 61a/8, 63a/16.

bugün İçinde bulunulan ve devam etmekte olan gün: 1b/11, 7b/2, 7a/5, 8, 9a/2, 11a/15, 13b/7, 14a/5, 15a/15, 19a/6, 22a/17, 25a/15, 29a/10, 30b/5, 41a/10, 85b/8.

bugünlük Bugün için, bugüne yeter ölçüde: 26a/18.

bul- 1. Avunmak: 3b/8. **2.** Kaybolmuş bir şeyi arayarak tekrar ele geçirmek: 8b/3, 17, 9b/17, 16b/18, 16a/2, 16, 21a/13, 22a/8, 37b/11, 46a/9, 12, 49a/12, 50a/18, 53b/9, 53a/3, 74b/7, 88a/15, 92b/6, 94b/2, 98a/7, 99b/17. **3.** Uygun, elverişli zamanı yakalamak: 9a/10, 14b/17, 16a/8, 19, 51b/12, 59a/17. **4.** Arayarak veyâ aramaksızın bir şeyi elde etmek: 19a/15, 21b/17, 38a/2, 48b/15, 48a/6, 15, 74a/17, 76a/3, 85b/3, 93a/2, 4, 95a/12, 102a/13. **5.** Görüşmek, rastlamak, karşılaşmak: 29b/7, 37b/15, 18, 49a/17, 53a/10, 11, 62b/15, 63a/11, 94a/10, 12, 99b/4, 99a/11. **6.** Tedârik etmek: 38a/10, 91b/12, 94b/7, 97a/8. **7.** Uzlaşı sağlamak, küs durumda olan kimseleri barıştırmak: 51b/16. **8.** "Kazanmak, elde etmek, kavuşmak": 64b/2, 64a/12, 73a/15, 89b/14. **9.** Varmak, "erişmek, ulaşmak": 73a/18.

bulaş- 1. Kirlenmek, lekelenmek: 5a/2. **2.** Karışmak, sataşmak, takılmak: 46a/6.

Bulġārī *(Ar.)* Bulgar şehrine âit olan, Bulgar şehrinden olan (kimse): 72b/2, 79b/3, 81a/14.

bulın- 1. Kaybolmuş bir şeyin aranarak ele geçirilmesi: 16a/2, 92b/15. **2.** Hazır bulunmak, var olmak: 19a/6, 52a/9, 62b/17, 65a/9, 77a/13. **3.** Bilinmeyen veyâ benzeri olmayan bir şeyin yapılması: 50a/7.

bulış- 1. Birbirini bulmak, bir araya gelmek, görüşmek: 4a/5, 20b/16, 52a/3, 74b/3, 11, 76a/6, 90a/4. **2.** Yer ve zaman üzerinde önceden anlaşarak bir araya gelme**:** 30a/18, 50a/6, 52b/7. **3.** Karşılaşmak, rastlaşmak: 70b/2, 81a/4.

bulışdur- Bir araya getirmek veyâ gelmelerini sağlamak: 52b/10.

buna- Alıklaşmak, ne söylediğini bilmez olmak: 83b/2.

bunal- İçi sıkılmak, tedirgin ve rahatsız olmak: 94b/9, 19, 94a/11.

bunca Bu kadar, bu derecede, çok: 8a/12, 11b/4, 16b/11, 19, 21b/2, 29a/10, 72b/4, 83a/9, 89a/2, 90a/11, 101a/17, 102a/14.

bunda Burada: 2b/18, 3b/6, 12, 3a/9, 4b/15, 6b/13, 9b/9, 14b/3, 15b/7, 15a/19, 16b/10, 14, 16a/7, 8, 18b/8, 19b/8, 23b/7, 24a/10, 25a/6, 8, 27b/9, 28b/17, 29a/2, 35b/13, 37b/8, 40a/7, 43b/10, 46b/17, 47a/10, 48a/9, 49b/16, 50b/7, 51a/15, 51b/11, 15, 60b/14, 63b/13, 63a/11, 67a/16, 70b/5, 71a/18, 72b/2, 73b/14, 73a/18, 75b/3, 79a/16, 80a/2, 8, 84b/15, 87b/8, 88b/4, 88a/15, 89b/18, 91a/7, 93b/2, 93a/19, 96a/15, 98a/6, 99a/9, 11, 14, 20, 101b/10, 102a/3, 4.

bur- Döndürüp bükmek, kıvırmak: 72a/2.

borç Geri verilmek üzere fâizle veyâ fâizsiz alınan para, verecek.

b. it- Borçlanmak: 77b/20.

burın Yüzün ortasında iki kaşın arasından ağzın üstüne dek ve iki yanak ile gözün arasına uzanan, nefes almaya ve koklamaya yarayan iki delikli ve çıkıntılı organ: 20b/8, 76b/9, 10, 14, 15, 76a/11, 15, 17, 77a/10, 78a/7, 10, 82b/3.

buyır- Emretmek, emri ve sözü geçmek: 3a/2, 6b/19, 15a/9, 25b/18, 26b/7, 34b/2, 35a/10, 12, 39b/12, 40a/14, 42a/14, 50b/8, 54b/2, 61a/4, 68a/12, 71b/17, 73a/12, 77a/17, 80a/19, 86b/14, 87b/17, 88a/11, 93a/3, 95a/10, 99b/6, 12, 100b/4, 100a/5.

bükil- Eğilmek, eğik ve eğik hâle gelmek: 11b/15, 32a/4, 56b/17.

bülend-āvāz *(Far.)* Haykırma, yüksek ses: 1b/9, 5a/9.

bülūġ (*Ar.)* Erkek çocuğun çocukluk çağından çıkıp erkeklik, yetişkinlik yaşına ermesi.

b. -a gir- Yetişkinlik yaşına girmek: 91b/8.

büt *(Far.)* Allah'a inanmayanların bir bölümünün taptıkları resim veyâ heykel: 38b/17, 43a/5.

bütün Çok sayıdaki varlık ve nesnelerin hepsi: 92a/19.

büyü- Yayılıp genişlemek, ehemmiyet kazanmak, şiddeti artmak: 39a/5,

büyük 1. (Ölçüye gelmeyen soyut şeyler için) ortalamayı aşan, çok yeğin, şiddetli: 4b/16, 31b/15. **2.** (Yaş olarak) mukayese edilenden fazlaca olan: 21a/17. **3.** Değeri yüksek, güç ve iktidârı çok, büyük bir hânedâna mensup: 32b/10. **4.** Hacimce çok yer tutan; en, boy ve yüksekliği çok olan, iri, ulu: 38b/13, 92a/3, 95a/3. **5.** Ulu, yüce kimse: 71a/2.

büzil- Zor durumda kalıp utandığını belli etmek: 2a/5.

-C-

cā'iz *(Ar.)* Yapılmasında bir sakınca bulunmayan; yapılması veyâ yapılmaması konusunda emir bulunmayıp kişinin isteğine bırakılan: 21b/8, 44b/13, 15.

cā'ize *(Ar.)* Armağan, hediye, para: 5b/11, 6b/15, 6a/13, 17b/16, 55a/12, 81a/11.

c. al- Hediye almak: 6a/13, 55a/12, 81a/11.

c. vir- Hediye vermek: 5b/11, 17b/16.

cāhil *(Ar.)* Bilmeyen, bilgisi olmayan, bilgisiz (kimse): 21b/10.

cām *(Far.)* Bardak, kadeh, maşrapa: 7a/6, 61b/4.

cāmūs *(Ar.)* Erkek manda, su sığırı: 40a/2.

cān *(Far.)* **1.** Çok korkmak: 2b/12, 46a/5, 49b/14, 74a/5, 102a/9. **2.** Çok arzu etmek, tehlikeyi göze alarak istemek: 7b/11. **3.** Bir şey uğruna ölmeyi göze almak, kendini fedâ etmek: 9b/6, 9a/18, 51b/5. **4.** Ölüm korkusundan doğan güçlü bir tepki: 11b/16. **5.** Gönülden istemek, samimiyetle arzu etmek: 18b/2, 74a/7. **6.** Gönül, yürek: 19b/2, 73a/19. **7.** Bir isteğin samimiyetle yerine getirileceğini ifâde etmek: 27a/14. **8.** İnsanın ve hayvanın yaşamasını sağlayan ve cisim ile birlikte şahsiyeti meydana getiren varlık, ölümle cisimden ayrılır: 31b/16, 42a/9, 59a/8, 84b/2. **9.** Fâni olmak: 63b/14. **10.** Çok isteyerek, ciddî bir sevgi ile: 63a/7, 68b/17. **11.** Beklenilmeyen müsbet bir hâlle karşılaşınca hissedilen memnûniyet: 67a/11. **12.** Gönülden muhabbet bildiren hitâbet: 77b/18, 82b/17. 13. Bedenen dünya üzerinde bulunmayan birinin ruhu adına yapılan iyilik: 86b/20, 97b/3, 5. **14.** Ölmek: 91b/4.

c. al- Öldürmek**:** 59a/8.

c. at- Çok istemek: 7b/11, 74a/7.

c. vir- Ölmek: 9b/6, 91b/3.

cānib *(Ar.)* Taraf: 1b/9, 7a/2, 9a/7, 12b/7, 25b/14, 26b/4, 28b/13, 45b/15, 50b/7, 50a/12, 55a/14, 58b/8, 67b/9, 76a/5, 89b/2, 94b/2, 8, 10, 100b/9, 101b/19.

cānib-i şarḳ Doğu tarafı: 7a/2.

cānib-i ṣaḥrā Çöl tarafı: 26b/4.

cānistān *(Far.)* Can çıkarıcı, ruh alıcı, insana belâ olan, güzel: 30a/16, 93b/15, 98b/11.

cānlı Canı olan, diri: 101a/12.

cāriye *(Ar.)* Zevce muâmelesi yapılmak üzere alınan kız: 27a/13, 41a/2, 3, 47a/4, 48a/2, 50b/4, 72a/12, 101a/18.

cāsus *(Ar.)* Düşman tarafından bir devletin askeri durumunu, kuvvetini ve sırlarını öğrenmek üzere kılık değiştirerek onu ülkesine veyâ ordusuna sokulmuş veyâ kendi vatanı aleyhinde böylesine hâince bir görevde bulunmak üzere düşman tarafından kazanılmış (kişi): 58a/13, 89b/7, 8.

cāsusluḳ Casus olma niteliği ve casus olanın yaptığı iş: 81b/17.

cāzū *(Far.)* Sihirbaz, büyücü: 36b/6, 8, 53b/7, 90b/15, 91b/13, 95b/5, 7, 96a/14, 97b/9, 98a/17, 18, 20, 99b/12.

cebe *(Far.)* Zırh: 7a/2, 30a/11, 13.

cebr, cebren *(Ar.)* Zor, zorla: 3a/6.

cebren bkz. cebr

cedd *(Ar.)* Bir sülâlenin başı olan, "kurucusu kabul edilen" kişi: 83b/10.

cefā *(Ar.)* **1.** Eziyet, incitme, haksızlık: 14b/16, 15b/16, 17a/16, 17, 18b/10, 17, 18a/12, 18, 19a/2, 29a/16, 36a/15, 43b/14, 55b/13.

c. çek- Eziyet görmek: 43b/14.

c. eyle- Eziyet vermek: 18a/18, 19a/2, 29a/16, 36a/15.

c. it- Eziyet vermek: 14b/16, 15b/16, 17a/17, 18b/10, 17, 55b/13.

c. ol- İncitici olan: 18a/12.

cehennem *(Ar.)* Günah işleyenlerin öldükten sonra azap gördükleri yer: 13a/17, 29b/2, 33b/16, 49a/9.

cehl *(Ar.)* Bilmezlik, bilgisizlik.

cehl-i iẓhār Görünen bilgisizlik.

c. eyle- Cehâletini ortaya koymak: 102a/17.

cellād *(Ar.)* Ölüm cezasına çarptırılan suçluların ve eskiden örfe göre ölüm cezası uygulanacak olanların öldürülmeleri işini üstlenen kimse: 16b/9, 84b/6, 11.

cem' *(Ar.)* Toplama, biriktirme, devşirme, yığma: 3a/2, 15a/13, 26a/14, 38a/9, 42b/14, 43a/3, 54b/13, 62b/4, 67a/8, 91b/3.

c. eyle- Toplamak: 67a/8.

c. it- Toplamak: 15a/13, 42b/14, 54b/13, 62b/4.

c. ol- Toplanmak: 3a/2, 26a/14, 38a/9, 91b/3.

cema'āt *(Ar.)* Bir yere toplanmış olan insanlar, insan kalabalığı, takım, bölük: 58b/12.

cemāl *(Ar.)* Güzellik, yüz güzelliği: 7a/2, 9, 26b/16, 27a/7, 12, 87b/20.

ceng *(Far.)* "Savaş": 1b/9, 11, 2b/8, 9, 6b/3, 7, 10, 17, 20, 8b/10, 19, 9b/17, 9a/2, 11b/6, 12b/13, 12a/7, 14, 13b/5, 12, 15, 17, 14b/3, 12, 14a/7, 21b/2,

22a/2, 4, 24b/18, 25a/11, 13, 15, 16, 26a/3, 6, 27b/11, 12, 15, 27a/10, 18, 28b/18, 28a/3, 8, 14, 15, 29b/8, 10, 11, 30b/4, 7, 30a/16, 17, 31b/14, 34a/4, 37a/17, 41b/4, 7, 41a/13, 42b/3, 42a/14, 55a/11, 13, 57b/17, 57a/14, 58a/17, 59b/7, 59a/2, 65a/3, 66a/15, 67a/6, 70b/15, 70a/16, 17, 71a/5, 75b/9, 86a/10, 98b/18, 100a/10, 11, 101b/10, 12.

c. -e ṭur- Savaşmak: 2b/8, 66a/15.

c. eyle- Savaşmak: 9a/2, 25a/15, 28b/18, 28a/3, 30a/17, 67a/6, 70b/15, 70a/16.

c. it- Savaşmak: 1b/11, 6b/7, 8b/10, 12b/13, 13b/5, 12, 15, 17, 24b/18, 25a/13, 16, 26b/14, 27a/10, 28a/8, 14, 29b/8, 10, 11, 30b/4, 7, 31b/14, 41b/7, 42b/3, 70a/17, 71a/5, 75b/9, 98b/18, 100a/10, 11, 101b/10.

ceng-i maġlūb Savaş yenilgisi.

c. -a ol-: Savaşta yenilmek: 2b/9, 57a/14.

cennet *(Ar.)* Öte dünyada; inanmış, bağlanmış ve doğru yolda giderek iyi işler yapmış olan kimseler için Allah tarafından vaadedilen yurt: 26b/15.

cereme *(Ar.)* Suç, kabahat, günah: 77a/13.

cerrār *(Ar.)* Arsız, kovulduğu hâlde gitmeyen dilenci: 24a/5.

cerrārlıḳ Cerrâr olan kimsenin işi, dilencilik.

c. it- Dilenmek: 23a/14.

cevāb *(Ar.)* Bir soruya karşı söylenen söz: 3b/14, 5a/16, 17, 12b/3, 16b/15, 17b/12, 23b/4, 5, 7, 8, 23a/2, 7, 24b/7, 8, 27b/7, 51b/2, 55a/9, 60a/9, 65a/16, 67b/19, 70b/2, 4, 70a/12, 76a/7, 78b/16, 18, 79a/14, 81a/17, 84b/13, 16, 86b/10, 11, 12, 14, 87a/2, 6, 8, 89b/3, 15, 89a/2, 92b/2, 100a/18.

c. ol- Sorunun karşılığı olmak: 23b/5.

c. vir- Sorunun karşılığını vermek: 3b/14, 5a/16, 16b/15, 23b/4, 24b/7, 27b/7, 51b/2, 55a/9, 65a/16, 67b/19, 70b/2, 70a/12, 78b/16, 18, 79a/14, 81a/17, 84b/13, 16, 86b/10, 12, 87a/6, 89b/15, 100a/18.

cevāhir *(Ar.)* Kıymetli taş, elmas: 23b/16, 24a/5, 26b/16.

cevelān *(Ar.)* Dolaşma, gidip gelme.

c. eyle- Dolaşmak, gezmek: 7a/15.

c. it- Dolaşmak, gezmek: 22b/2.

cevher *(Ar.)* Elmas vb. kıymetli taş: 22b/17, 23a/2.

cevşen *(Far.)* Zırh: 7a/2.

cezā *(Ar.)* Her türlü kabahat ve suç işleyene gerek dünyada gerek âhirette verilen karşılık.

c. vir- Hak edenin cezasını belirtmek ve uygulamak: 15a/7.

cidāl *(Ar.)* Kavga, muharebe, ceng.

c. eyle- Savaşmak: 86a/10.

ciger *(Far.)* **1.** Aslında Farsça'da bizim 'karaciğer' dediğimiz iç organın ismi olup, dilimizde 'akciğer'e de denir: 6b/2. **2.** İç, yürek: 47a/7, 52a/4.

cihān *(Far.)* Yeryüzü, dünyâ: 1b/15, 2b/20, 3a/3, 4a/11, 6a/8, 8a/8, 10b/7, 23a/2, 27a/2, 28b/9, 30a/14, 33b/6, 42a/8, 48b/6, 52b/17, 63b/10, 87b/20, 87a/5, 12, 89a/2, 90b/18, 101a/16.

cihāz *(Ar.)* Gelinin babasının evinden, kocasının evine beraberinde götürdüğü elbise, eşya ve takımlar: 41a/2, 88a/5.

cild *(Ar.)* Bir büyük kitabın bölündüğü kısımların her biri:1b/2, 102a/21.

cin *(Ar.)* İnsanlardan ayrı olarak ele gelir, göze görünür varlık hâlinde bulunmayan yaratıklar: 97b/11, 15, 99a/19.

cinnī *(Ar.)* Cinleri ilgilendiren, cinlerle ilgili: 78b/10, 96b/11, 97b/15, 96b/7, 99a/15, 20.

cömerd *(Far.)* Eli açık: 6a/5, 80b/19.

cū *(Far.)* Arama, araştırma: 15b/19, 53b/6.

cūş *(Far.)* Kaynama, coşma: 30a/11.

cüvān *(Far.)* Genç, körpe erkek, delikanlı: 1b/18, 20b/12, 23a/11, 47a/12, 77a/4.

cüvān-baḫt Tâlihi gür: 1b/18.

cübbe *(Ar.)* İlmiye sınıfından olanların resmî törenlerde giydiği bir çeşit elbise: 78b/3.

cühūd *(Far.)* İnatçı ve kinci (kimse): 4b/14, 5a/12.

cümle *(Ar.)* Bütün, hep: 2b/19, 3a/8, 4b/7, 4a/5, 8b/12, 10b/7, 10a/20, 14b/5, 6, 18b/2, 12, 18a/14, 26a/7, 35a/7, 10, 11, 16, 37a/6, 41b/14, 41a/2, 42b/14, 42a/2, 14, 43a/15, 44b/8, 9, 10, 44a/17, 45a/2, 50b/16, 58a/16, 64b/15, 65b/16, 65a/8, 16, 66b/6, 66a/9, 72a/10, 73b/7, 14, 74a/8, 75b/7, 77b/19, 78b/15,

81b/12, 81a/5, 8, 87a/13, 20, 89b/4, 5, 89a/5, 18, 90a/15, 93b/3, 93a/5, 95a/9, 99b/18, 100a/3, 101a/13.

cüst *(Far.)* Arama, araştırma: 15b/19, 53b/6.

cüst ü cū *(Far.)* Araştırıp sormak.

cüst ü cū it- Araştırıp sormak:15b/19.

cüz'ī *(Ar.)* Biraz, azıcık, pek az: 18a/17.

-Ç-

çabalāḳ Gerekli donanımı olmayan, teçhizatsız (kişi): 32b/10, 65b/7.

çadır Göçebelerin, ordunun konakladığı yerlerde, askerlerin, bekçi ve korucu gibi kimselerin de geçici olarak kullandıkları barınak: 9b/16, 10a/20, 37b/3, 73b/17, 76b/3, 6.

çaġ Yaş, ömrün gelişme devreleri: 73a/18.

çaġır- Dâvet etmek: 7b/5, 9b/8, 15, 11a/7, 31b/3, 33b/2, 39b/3, 40a/3, 41a/16, 51b/14, 73a/12, 80a/17, 97b/17, 18.

çāk *(Far.)* Yırtmak, paralamak: 5a/18, 20, 8a/19.

ç. it- Yırtmak: 8a/19.

ç. ol- Yırtılmak: 5a/20.

çal- 1. Bir şeyi sert, öfkeli ve kızgın bir davranış içinde vermek: 102a/11. **2.** Bir şeyi sâhibinin izni olmadan kaçırmak, götürmek, hırsızlık: 46a/14, 53b/2, 71a/2. **3.** (Saz vb.) Vurmak, ses çıkarmak: 10b/14, 30b/18, 31a/2, 7, 38a/6, 39b/15, 81b/14, 82b/9. **4.** (Kılıç, mızrak vb.) Savaş aleti kullanmak: 2b/11, 48b/9. **5.** Yakasına yapışmak, kavramak: 93b/18.

çaldur- (Saz vb.) Vurdurmak, ses çıkarttırmak: 13a/18.

çalġı Saz, müzik âleti: 38a/14.

çalı Ağaç ile ot arasında ve çoğunlukla dikenli bitki: 38b/13, 33b/5.

çalın- Müzik âletinden çıkarttırılan ses: 1b/9, 57b/11.

çalış- Çabalamak, gayret etmek, emek harcamak: 18b/2, 51b/4, 56a/13.

çalḳan- Sallanmak, sarsıla sarsıla yürümek: 82a/11.

çāpeklen- Çabuk olmak: 48a/7.

çāre *(Far.)* **1.** Olmasını veya olmasını sağlayacak yol, vâsıta: 8a/4, 91a/2. **2.** Çıkar yol, çözüm yolu, kurtuluş vâsıtası: 16a/2, 53b/11, 63b/2, 90b/8, 14.

ç. eyle- Çözüm yolu bulmak: 53b/11, 90b/14.

ç. it- Çözüm yolu bulmak: 91a/2.

ç. ol- Çözüm yolu olmak: 16a/2.

çār-ḳūşe *(Far.)* Dört köşe: 93a/9.

çarp- Şiddetle vurmak: 2a/8, 29b/18, 30a/7, 66b/18.

çatal İki kola ayrılmış dal şekli: 100a/19.

çatır çatır Kereste, diş ve kemik gibi gevrek cisimlerin gürültüsünü tasvir eder, tekrar şeklinde kullanılır: 34b/11.

ç.çek- Tesbihi hızlı şekilde çekmek: 34b/11.

çavuş Eskiden dîvân ve benzeri devlet dâirelerinde veya hükümdârların hizmetinde bulunan yâver ve muhzır gibi askerlere verilen isim: 27b/11.

çek- 1. Döndürmek: 2b/4. **2.** Bağlamak: 2b/5, 18, 16b/4, 68a/17, 71b/13, 84b/2, 95b/10, 98a/19. **3.** Sıkıntı, zorluk, dert ve kederle iç içe olmak: 3b/6, 5b/12, 8b/3, 8a/5, 9a/15, 10b/19, 11a/10, 13, 16b/16, 20b/13, 29a/8, 43b/3, 15, 44a/17, 45a/5, 52b/16, 53b/4, 59a/7, 60b/17, 62b/18, 62a/2, 3, 63b/9, 68b/10, 71a/8, 72b/3, 73a/8, 74b/2, 75a/15, 76a/2, 78b/18, 83b/17, 87b/16, 90b/17, 91a/6, 100b/2, 100a/16, 102a/9. **4.** Kendine doğru çekmek: 4b/19, 56b/7, 94a/5, 101a/9. **5.** Saygı duyulan bir kimse karşısında, ayaktayken başı öne eğmek: 5b/4. **6.** (Kılıç vb.) Savaş âletleri ile meydan okumak: 5b/8, 12a/4, 46a/17, 57a/7, 76a/13. **7.** Bir kimsenin diğer bir kimseye zarar vermesini önlemek için kullanılır: 13a/9, 28b/12, 13. **8.** Katlanmak, uğramak: 19a/7, 27a/7, 38b/3, 39a/2, 40b/2, 42a/17, 44b/2, 51b/5, 51a/3, 93a/15. **9.** Tesbih ile zikirleri ve virdleri saymak için yapılan iş: 34b/11. **10.** Yol miktarını belirtmek için kullanılır: 69a/14, 88b/16. **11.** Özlemek, hasret duymak: 87b/13. **12.** Benzemek, andırmak: 92a/5.

çekivir- Çek- fiilinin tezlik hâli: 34b/3.

çekdür- Ağırlık vermek, ağırlığı ile ezmek, eziyet vermek: 47a/7.

çekil- 1. Dağılmak, her biri bir tarafa gitmek: 38a/5, 63b/15, 89a/10, 94b/2, 8, 10, 15, 94a/16, 100b/10. **2.** Bağlatılmak: 71b/5.

çekişdür- Dedikodu yapmak, hakkında olumsuz konuşmak: 29a/14.

çengāl *(Far.)* Pençe.

ç. at-: Pençe atmak: 41b/4.

çeşm *(Far.)* Göz: 86a/13, 89a/9.

çevir- 1. Bağlamak: 2b/5. **2.** Döndürmek: 2a/7, 11b/14, 29b/17, 30b/2, 55b/12. **3.** Daha evvel gösterdiği ilgiyi ve yakınlığı göstermemek: 9b/12, 19.

çıḳ- 1. Duyulmak, duyurmak: 4b/2, 49a/14, 61b/13, 82a/5. **2.** İçeriden dışarıya varmak: 8b/14, 15b/9, 28b/14, 36a/10, 42a/2, 3, 45b/13, 47a/13, 16, 48a/2, 68a/6, 73b/6, 82b/7, 88a/12, 89a/10, 94a/14, 95b/7, 98b/17, 99b/10, 99a/2, 101b/7, 102a/4. **3.** Yetmek, yeterli olmak: 10b/2. **4.** Yükselmek, yukarı doğru gitmek: 12a/14, 14a/7, 47a/4, 57a/2. **5.** Gâlip olmak, yenmek: 22b/14. **6.** Sefere gitmek: 25b/3. **7.** Benzetme yaparken kullanılır: 26b/15, 48b/18. **8.** Bulunduğu yerden ayrılmak, yön değiştirmek: 28b/2, 53b/17, 85a/12, 87a/7. **9.** Sıyrılmak, ayrılmak, çekip alınmak: 33a/8. **10.** Üstesinden gelmek, başarı ile sonuçlanmak: 41b/8. **11.** Terk etmek: 49b/16, 91a/12, 13. **12.** Mücâdele etmek: 52a/8, 59a/2, 67a/7. **13.** Avlanmaya gitmek: 54b/11, 59b/9, 70b/18, 73b/11. **14.** Muhalefet etmek: 72a/10, 90a/2. **15.** Vazgeçmek: 77b/19. **16.** Bitmek: 93b/6, 7.

çıḳagel- Çık- fiilinin süreklilik hâli: 14a/8, 68b/4, 71a/4, 72b/2, 74a/3, 93b/5, 93a/13, 100b/9.

çıḳayaz- Çık- fiilinin yaklaşma hâli: 3b/3.

çıḳar- 1. Dışarı atmak, "çekip almak, çıkmasını sağlamak": 2b/20, 84a/13, 87b/2, 99b/10. **2.** Göstermek, meydana veya birinin önüne koymak: 10b/7, 18b/13, 88a/6, 89a/16, 95b/16, 97a/16, 98a/18, 99b/4. **3.** Artık anmaz ve sevmez olmak: 87b/17.

çıḳıl- 1. Mücâdele etmek: 50a/3. **2.** Dışarıya taşınmak, "bulunan yer terk edilmek, başka yere gidilmek.": 95b/3.

çıraḳ *(Ar.)* Mum, kandil: 34b/10.

çift *(Far.)* Bir çift, yani takım oluştururken iki tekten her biri: 92b/2.

çil Yeni, parlak: 10b/7.

çiz- Çizgi çekmek, "resmini yapmak": 91a/11.

çoban Koyun, keçi vb. ehlileşmiş hayvanları gezdirip otlatan kimse: 16a/3, 30b/16, 31b/2, 3, 4, 5, 13, 31a/2, 8, 32b/3, 9, 32a/2, 5, 11, 13, 15, 33a/2, 36a/11.

çoḳ Az olmayan, çok, pek çok: 2a/5, 3b/16, 17, 3a/15, 4a/3, 5b/6, 7, 6b/8, 7b/7, 7a/11, 9b/3, 9a/6, 9, 10b/2, 9, 14b/16, 16a/2, 17a/16, 21b/2, 22a/13, 26a/8,

29b/2, 29a/7, 31b/6, 31a/16, 32b/12, 35b/3, 10, 36a/7, 39a/2, 11, 17, 40a/6, 42a/11, 18, 15, 43b/4, 46a/4, 48b/5, 50b/2, 51a/3, 53b/9, 53a/2, 57a/14, 59b/6, 60b/9, 62a/3, 65b/16, 70a/10, 71b/19, 71a/10, 72a/2, 74b/2, 74a/16, 76a/16, 77a/5, 13, 78b/13, 78a/12, 79a/5, 82a/4, 85a/9, 88b/12, 90b/2, 90a/13, 17, 92b/19, 93b/2, 93a/10, 94b/2, 16, 98b/21, 99a/16, 102a/7.

çoḳluḳ Kalabalık: 42a/13.

çöb bkz. çöp

çök- (Duygu vb. için) kaplamak: 64a/2.

çökert- Vurup oturtmak, itip yerleştirmek: 3a/3.

çöl Kumluk ve susuz ova, yaban: 38a/15, 38a/15.

çöp, çöb Süprüntü: 13a/2, 31b/3, 76b/4.

çöz- Düğüm, bağ vb. şeyleri açmak: 75b/18, 76a/2.

çuḳur Oyulmuş yer, delik: 44b/4.

çuval Pamuklu dokumadan yapılmış büyük torba: 99a/12.

çün *e.(Far.)* Nasıl, nice: 18a/9.

çünki *e.(Far.)* ‘Olduğu için, olduğundan’ anlamında sebep bildirir: 1b/14, 4a/4, 5a/2, 6b/20, 7a/14, 8b/11, 10a/2, 19, 11a/2, 14b/3, 19a/13, 20a/4, 21b/17, 22b/16, 22a/14, 25b/3, 8, 25a/14, 26b/2, 26a/2, 27b/8, 30a/3, 18, 40b/2, 7, 13, 41a/14, 45a/13, 15, 49a/2, 4, 50b/12, 51a/4, 53b/2, 54b/5, 54a/10, 55a/15, 58a/2, 59a/13, 61a/13, 62a/4, 63b/3, 65a/15, 68a/3, 11, 17, 72a/7, 15, 76b/10, 76a/11, 77b/10, 79a/6, 86b/15, 87a/2, 89b/6, 89a/2, 91a/18, 94b/15, 98b/9, 100b/2, 101b/15, 101a/2.

-D-

dā‘im *(Ar.)* Devâm eden, devâm üzre olan, kesintiye uğramayan: 15a/8, 85a/7, 91a/9.

dā‘imā *(Ar.)* Sürekli olarak, her zaman, her vakit, devamlı: 5a/2, 7b/9, 17, 8b/4, 8a/18, 43b/14, 57b/15.

dā‘ire *(Ar.)* Bir merkez noktasını az çok uzaktan ve her noktası o merkeze eşit olacak şekilde çeviren çizgi: 28b/2, 91a/11.

da‘vā *(Ar.)* Bir kimsenin kendisinde bulunmayan nitelik ve üstünlüğü varmış gibi ileri sürmesi, iddiâ: 17b/12, 28a/7, 65b/8.

d. it- İddiâ etmek: 17b/12.

da‘vet *(Ar.)* Çağırma, bir yerde bulunmayı “bir hâl üzre olmayı” teklif etme: 6b/3, 18, 7b/10, 44b/7, 51b/11, 16, 52b/12, 52a/4, 68b/18, 73b/18, 80a/4, 90b/13, 100a/14.

d. it- Çağırmak: 6b/3, 18, 51b/11, 52b/12, 68b/18, 80a/4, 90b/13.

d. eyle- Çağırmak: 7b/10, 44b/7, 51b/16, 52a/4, 73b/18, 100a/14.

da‘vet-nāme *(Far.)* Dâvet mektubu: 52b/3.

dad Lezzet.

d. al- Lezzet almak: 78b/14.

daġıt- Paylaştırmak, pay etmek: 97b/3.

daḫı Hem, bile, da, de: 2b/3, 8, 18, 2a/9, 3b/6, 3a/6, 4a/18, 20, 4b/13, 5b/2, 10, 11, 5a/6, 6b/10, 17, 19, 9b/9, 12, 9a/8, 11, 20, 10b/3, 8, 9, 11a/20, 12a/3, 4, 5, 13b/2, 13a/5, 8, 15b/10, 18, 15a/11, 15, 16, 16a/12, 17b/13, 18b/2, 18a/16, 19b/10, 19a/4, 7, 20b/12, 16, 20a/15, 21b/18, 21a/7, 15, 22a/3, 24b/10, 24a/2, 14, 16, 25b/9, 10, 12, 25a/6, 26a/15, 28b/13, 29b/3, 6, 11, 30b/10, 30a/3, 31a/10, 32b/9, 32a/6, 33a/2, 5, 35a/18, 38a/18, 39b/10, 40b/4, 40a/5, 17, 41a/2, 42a/6, 44b/5, 11, 12, 44a/7, 45b/4, 45a/17, 47b/13, 16, 48b/15, 48a/5, 49b/4, 10, 13, 51b/13, 52a/13, 54b/5, 56b/2, 56a/14, 57b/8, 13, 58a/9, 59a/12, 60b/3, 60a/17, 61b/13, 61a/3, 16, 17, 62a/14, 63b/2, 63a/11, 64b/15, 64a/13, 65b/15, 66b/4, 7, 9, 67b/4, 67a/12, 68b/13, 70b/4, 70a/2, 71b/2, 7, 71a/4, 15, 72b/16, 72a/2, 73a/4, 5, 7, 20, 76b/7, 76a/4, 5, 12, 78b/4, 80b/3, 7, 81a/12, 17, 18, 83a/6, 84b/18, 84a/15, 85a/8, 86a/15, 16, 87b/14, 18, 87a/15, 88b/2, 3, 88a/7, 89b/8, 89a/15, 16, 18, 91a/8, 13, 92b/16, 93a/7, 94b/9, 19, 94a/7, 96a/12, 97a/14, 98b/8, 98a/6, 99b/2, 99a/4, 100b/10, 101b/19, 101a/2.

dāḫil *(Ar.)* Katılan: 16a/19, 47b/2, 47a/2, 73a/14.

d. ol- Katılmak: 16a/19, 47b/2, 47a/2, 73a/14.

dal (1) Buğdayın büyüğü, ağacın ilk verdiği büyük sürgünler, kollar: 46a/2.

dal (2) Kınsız kılıç: 56a/3, 61b/11, 71b/2, 75a/5.

dal ḫançer ol- Hançeri kullanmak: 75a/5.

dal ḳılıç ol- Kılıcı eline almak, kılıcı kullanmak: 56a/3, 71b/2.

dāl tīġ ol- Kılıcı kullanmak: 98b/13.

dāne Adet, miktar: 58a/3, 88b/19, 92a/11, 93b/13, 94a/13, 95b/4, 97b/6.

danış- Bir iş hakkındaki niyet ve düşüncesini birine söyleyip, onun da fikir ve görüşünü sormak: 44a/15.

dar Bol ve geniş olmayan, sıkı. 31b/9.

dār *(Ar.)* Bulunan, durulan veya oturulan yer, yurt: 54b/19.

dārāt *(Far.)* Tantana, şan, şöhret, büyük gösteriş: 4a/21, 82a/2, 13, 86a/6, 87a/20, 90a/2,

ḍarb *(Ar.)* Şiddet, sürat: 78b/10, 88b/15.

dārū *(Far.)* İlaç: 16b/2, 47b/13, 48b/14, 48a/4, 15, 60b/4, 68a/16, 75a/14,

davul *(Ar.)* İki tarafı deri ile kaplanmış, tokmakla vurularak çalınan, yüksek ve gürültülü ses çıkaran çalgı âleti: 6a/18.

dayı, ṭayı Annenin erkek kardeşi: 6b/18, 15b/16, 24b/2.

de- bkz. di-:

def *(Far.)* Daha çok şarkıcıların elde tutup parmaklarıyla çaldıkları bir müzik aleti: 38a/12.

def‘ā *(Ar.)* Kerre, kez: 3b/3, 35a/2, 60a/5, 101b/2.

defter Defter.

d. it- Deftere yazma, deftere kaydetme: 8a/22.

deg- Dokunmak, temas etmek: 21b/2, 23a/4, 55b/10, 71a/8.

degin Kadar, dek: 1b/4, 60b/11.

degir- Ulaştırmak, yetiştirmek: 30b/10, 67a/17, 81b/12, 87a/17.

degiş- Çamaşır değiştirmek, temiz çamaşır giymek: 47a/9.

degme Olur olmaz, rasgele, her kim, her ne olursa: 64b/3, 68b/16, 70a/8, 92a/14.

degül Olumsuzluk anlamı veren bir kelimedir: 2b/3, 3b/13, 6b/7, 6a/2, 6, 8b/9, 9a/4, 12a/10, 15b/12, 15a/6, 18b/18, 19b/9, 25a/11, 16, 26a/7, 27a/13, 32a/13, 14, 35b/10, 35a/5, 36b/8, 36a/13, 37b/8, 38b/3, 39b/11, 39a/3, 8, 44a/9, 45b/18, 50b/9, 15, 59b/17, 60b/17, 62b/9, 63b/10, 63a/5, 6, 64b/3, 64a/2, 67a/4, 68b/16, 71a/10, 72b/2, 75a/14, 77a/14, 78a/7, 11, 79a/4, 5, 80b/2, 83b/11, 12, 85b/8, 87b/12, 87a/5, 88b/15, 88a/6, 90b/18, 92a/15, 95a/14, 96a/9, 12, 97b/15, 98a/11, 99a/12, 20, 100b/18, 102a/20.

dehr *(Ar.)* Zaman, uzun müddet, devir: 86b/2.

dek Son çekim edatı olup, 'tâ, hattâ, ilâ' gibi zaman ve mekân bakımından sınır, sona erme noktası ifâde eder: 63a/14, 70a/12, 86b/20, 92b/15.

del- Bir şeyin içine delik açmak, bir yandan bir yana veya yalnız bir yanda gedik ve çukur açmak: 38a/15.

delikanlu Ergenlik çağına ermiş, genç: 91b/7.

delil *(Ar.)* Kılavuz, rehber, yol gösterici: 31b/6.

delin- Üzerinde delik açılmak, delikli olmak: 57b/14.

dem *(Far.)* An, zaman: 6b/16, 18b/4, 47b/9, 48b/17, 48a/13, 49b/13, 58b/5, 60b/2, 62a/11, 67b/10, 13, 68b/9, 10, 70b/8, 71b/5, 8, 14, 71a/7, 72b/2, 73a/15, 20, 76a/10, 79a/17, 19, 80a/11, 86b/11, 88b/13, 91b/17, 93b/14, 96a/14, 98b/4, 10, 100a/13, 101b/5, 101a/5.

demin bkz. demüñ

demüñ, demin Biraz önce: 23b/3.

denil- Söylenilmek: 6b/20.

denlü Bir türlü, bir çeşit: 59a/13.

depe bkz. tepe

depele- bkz. tepele- 49b/10.

depren- Kımıldamak, harekete gelmek, titremek, çabalamak: 33b/16.

depme bkz. tepme.

depere Tepesine: 2a/19.

d. tut- Tepesi üzerine kaldırmak: 2a/19.

der *e.(Far.)* İçinde bulunma bildirir, -de içinde: 10b/7.

der-āġūş *(Far.)* Kucaklama, sarma: 98a/12.

d. it- Kucaklamak, sarmak: 98a/12.

der-enbān *(Far.)* Yiyecek çantasının içinde, çantasında: 10b/7.

d. eyle- Çantasına koymak: 10b/7.

der-miyān Ortada 92a/8.

d. it- Açmak, ortaya koymak: 92a/8.

derd *(Far.)* Keder, acı, tasa: 35b/12, 37b/13, 38b/10, 45a/6, 62b/3, 64a/9, 81b/9.

derd-mend *(Far.)* Dert sâhibi, tasalı: 45a/6, 81b/9.

dermān *(Far.)* **1.** Kuvvet, kudret, tâkat: 18b/3, 37b/6. **2.** İlaç, çâre: 62b/13, 64a/9.

d. ol- Çâre olmak: 62b/13.

deryā *(Far.)* Deniz: 12a/6.

dest *(Far.)* El: 57a/2.

d. ur- Dokunmak: 57a/2.

deste *(Far.)* Sap, kabza, tutulacak yer: 13a/2, 31b/3.

desti bkz. testi.

devlet *(Ar.)* **1.** Yönetimi elinde bulunduran sülâle, hükümdarlık hânedânı: 9b/19, 20, 45b/4, 52a/5, 53a/8, 72a/8, 100a/3. **2.** Baht, tâlih, saâdet, "mutluluk": 10b/12, 10a/15. **3.** Mevki, makam, servet, mal ve mülk zenginliği: 10a/11.

devletlü Vezîrlere ve müşirlere verilen unvandır: 3a/5, 54b/18, 54a/18, 84a/17, 87b/18, 88a/10, 18, 99a/10.

devr *(Ar.)* Etrâfı kollamak veya bir şey aramak amacıyla gezinmek.

d. eyle- Gezmek, dolaşmak: 94b/7.

devril- Yıkılmak, düşürülmek, baş aşağıya çevrilmek, yuvarlanmak: 94a/6, 95a/16.

deyü Diye: 4a/15, 9a/7, 11a/8, 35a/12, 46a/13, 70b/12, 81b/4, 101b/3, 8.

dımdıẕlaḳ Tamamen çıplak: 35a/17, 36b/2.

di-, de-: Söylemek, ağızdan bir söz çıkarmak: 1b/6, 11, 14, 17, 2b/2, 3, 7, 14, 15, 16, 17, 2a/2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 19, 3b/2, 4, 8, 14, 17, 18, 20, 3a/4, 6, 8, 11, 13, 15, 18, 19, 4b/2, 9, 15, 18, 20, 4a/2, 6, 12, 5b/2, 3, 4, 6, 7, 10, 14, 16, 18, 5a/2, 5, 6, 8, 13, 15, 18, 6b/2, 5, 9, 10, 14, 16, 19, 6a/2, 3, 6, 8, 12, 17, 7b/2, 3, 4, 5, 8, 10, 16, 19, 7a/6, 10, 13, 15, 16, 19, 8b/2, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 8a/2, 5, 7, 9, 11, 14, 16, 20, 21, 9b/2, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 9a/2, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 20, 21, 10b/6, 10, 12, 13, 16, 19, 20, 10a/2, 3, 7, 8, 12, 15, 18, 11b/2, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 11a/2, 4, 5, 6, 9, 13, 14, 16, 17, 19, 12b/2, 3, 4, 7, 10, 11, 19, 12a/2, 10, 14, 18, 20, 13b/3, 5, 8, 9, 19, 20, 13a/9, 10, 17, 18, 14b/2, 7, 9, 13, 16, 14a/3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 15b/2, 3, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 17, 18, 20, 15a/2, 4, 5, 6, 9, 11, 12,

16, 16b/6, 7, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 16a/5, 7, 11, 17, 20, 17b/2, 4, 7, 9, 11, 13, 14, 17, 18, 17a/2, 7, 8, 9, 13, 17, 18b/2, 5, 6, 7, 10, 12, 18, 19, 18a/2, 8, 13, 16, 19b/3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 15, 19a/4, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20b/4, 5, 7, 11, 14, 20a/4, 6, 8, 10, 13, 14, 21b/3, 4, 5, 9, 12, 14, 17, 21a/2, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 22b/7, 9, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 22a/2, 4, 9, 12, 13, 14, 17, 23b/5, 7, 9, 11, 13, 16, 17, 23a/3, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 15, 16, 18, 24b/3, 5, 6, 8, 10, 14, 19, 24a/2, 3, 4, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 25b/3, 5, 7, 10, 14, 18, 25a/4, 5, 7, 10, 12, 13, 17, 26b/2, 7, 9, 13, 18, 26a/4, 11, 12, 17, 27b/2, 7, 11, 13, 27a/2, 4, 6, 7, 9, 14, 15, 17, 28b/6, 7, 8, 10, 11, 13, 17, 28a/6, 9, 12, 14, 29b/4, 8, 9, 11, 13, 16, 29a/2, 5, 7, 8, 13, 30b/3, 6, 7, 8, 13, 30a/2, 10, 15, 18, 31b/2, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 31a/2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 18, 32b/2, 4, 7, 8, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 32a/2, 5, 9, 11, 16, 18, 33b/2, 3, 11, 15, 33a/2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 34b/3, 7, 15, 17, 18, 34a/2, 9, 35b/2, 5, 9, 10, 11, 16, 17, 35a/2, 3, 4, 9, 10, 12, 13, 14, 36b/2, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 36a/2, 3, 6, 9, 10, 15, 16, 37b/2, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 37a/2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 38b/2, 4, 8, 9, 11, 16, 38a/2, 9, 11, 12, 39b/2, 3, 5, 6, 7, 12, 39a/2, 3, 5, 6, 9, 11, 13, 40b/2, 7, 8, 9, 10, 18, 40a/2, 3, 6, 8, 12, 41b/2, 3, 4, 5, 9, 12, 41a/2, 11, 14, 42b/2, 6, 8, 10, 12, 18, 42a/2, 6, 10, 13, 18, 43b/2, 5, 6, 11, 12, 43a/10, 13, 14, 18, 44b/2, 3, 13, 15, 17, 44a/2, 3, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 45b/2, 3, 5, 8, 12, 15, 45a/2, 6, 7, 12, 13, 46b/3, 4, 10, 11, 13, 46a/7, 9, 17, 47b/2, 3, 8, 9, 10, 16, 47a/2, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 48b/3, 4, 6, 8, 16, 17, 48a/3, 9, 10, 11, 12, 14, 49b/2, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 17, 49a/5, 8, 10, 11, 12, 17, 50b/2, 9, 11, 50a/10, 11, 51b/3, 6, 8, 13, 14, 17, 51a/4, 8, 14, 52b/2, 4, 8, 11, 13, 15, 18, 52a/2, 5, 6, 12, 14, 16, 53b/2, 7, 8, 11, 16, 53a/2, 3, 8, 12, 14, 54b/2, 3, 4, 9, 14, 15, 18, 54a/6, 11, 13, 15, 16, 55b/3, 4, 9, 11, 15, 55a/2, 4, 5, 10, 11, 12, 56b/2, 4, 5, 8, 12, 14, 56a/9, 13, 14, 15, 18, 57b/2, 4, 11, 17, 57a/8, 58b/2, 6, 18, 59b/3, 7, 15, 59a/2, 4, 7, 8, 18, 60b/3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 15, 16, 60a/6, 10, 12, 13, 61b/2, 8, 10, 11, 13, 17, 18, 61a/2, 4, 5, 8, 12, 15, 17, 62b/5, 7, 9, 10, 13, 14, 18, 19, 62a/2, 4, 9, 14, 16, 63b/3, 4, 6, 8, 11, 14, 15, 63a/2, 3, 4, 7, 12, 13, 64b/2, 4, 6, 11, 14, 64a/3, 4, 7, 12, 17, 65b/2, 3, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 65a/7, 9, 11, 13, 17, 66b/2, 66a/2, 7, 12, 13, 15, 67b/2, 5, 6, 8, 13, 15, 19, 67a/3, 9, 11, 16, 17, 68b/3, 5, 9, 11, 17, 68a/5, 10, 12, 13, 69b/2, 69a/2, 70b/2, 4, 5, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 17, 70a/2, 4, 10, 14, 71b/2, 71a/3, 5, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 72b/2, 5, 6, 11, 13, 18, 19, 72a/2, 7, 12, 15, 73b/2, 13, 19, 73a/8, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 74b/2, 6, 8, 11, 16, 18, 74a/2, 7, 12, 14, 18, 19, 75b/2, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 15, 17, 18, 75a/2, 4, 7, 9, 10, 13, 17, 18, 76b/2, 7, 8, 12, 14, 17, 18, 76a/6, 8, 9, 13, 17, 19, 77b/2, 4, 5, 6, 14, 13, 15, 16, 17, 18, 77a/2, 5, 6, 10, 12, 14, 17, 18, 78b/3, 9, 12, 14, 17, 78a/2, 3, 6, 8, 11, 13, 15, 79b/2, 3, 5, 6, 11, 15, 16, 17, 19, 20, 79a/2, 3, 6, 10, 19, 80b/3, 5, 8, 10, 11, 16, 80a/2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 81b/2, 6, 9, 18, 81a/2, 19, 81a/4, 15, 82b/2, 3, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 19, 82a/2, 3, 7, 18, 83b/2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 83a/2, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 84b/2, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 84a/2, 3, 4, 7, 9, 10, 12, 13, 15, 85b/5, 7, 11, 14, 85a/7, 8, 10, 11, 17, 86b/2, 8, 10, 13, 14, 86a/3, 4, 13, 14, 87b/2, 5, 8, 9, 18, 87a/2, 7, 12, 88b/6, 10, 13, 20,

88a/2, 6, 8, 9, 11, 15, 18, 89b/2, 12, 16, 17, 89a/4, 8, 9, 14, 15, 90b/3, 5, 9, 10, 12, 13, 15, 90a/7, 9, 10, 11, 91b/2, 6, 12, 17, 91a/2, 8, 92b/2, 9, 10, 16, 92a/4, 7, 13, 93b/9, 93a/5, 12, 16, 17, 94b/7, 8, 14, 95b/6, 16, 18, 95a/2, 6, 8, 10, 15, 18, 96b/2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 18, 96a/2, 4, 5, 9, 10, 12, 15, 17, 19, 97b/3, 5, 6, 12, 15, 16, 18, 19, 97a/2, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 16, 20, 98b/4, 7, 8, 13, 17, 98a/2, 3, 5, 10, 11, 15, 20, 99b/2, 3, 8, 20, 99a/2, 4, 8, 10, 15, 17, 18, 20, 100b/2, 4, 5, 100a/8, 13, 15, 16, 20, 101b/13, 15, 101a/4, 6, 8, 16, 102a/8, 10, 12, 17, 21.

dib bkz. dip

dibā *(Ar.)* [Far. dibâ'dan Arapçalaştırılmış.] Dallı, çiçekli bir cins ipek kumaş: 45a/4.

dibelek bkz. dibelik

dibelik, dibelek Büsbütün, tamamiyle, ebedî: 8a/5, 10b/19, 33b/6, 33a/15, 45b/6, 49a/3, 53a/12, 76b/2, 93a/2, 101b/5.

dik- Kökleşmek üzere toprağa sokmak: 34b/9, 44a/5, 94a/10.

dikeḳo- Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek: 34b/9, 94a/10.

diken Bâzı bitkilerde bulunan iğne gibi sivri ve batıcı çıkıntı: 15a/18.

diḳḳat *(Ar.)* İnceden inceye düşünme veya bakma: 36b/9, 80b/11, 14.

d. it- Dikkatle bakmak: 80b/14.

dil 1. Bir kimse veya bir şey için menfi söz söylemek: 36a/7. **2.** Herkes tarafından her yerde kendisinden söz edilmesi: 71a/16, 86b/20.

dilāver *(Far.)* Yürek taşıyan, yürekli, cesur, kahraman, yiğit: 7b/5, 13, 7a/10, 17, 8b/2, 13b/18, 14b/10, 16a/12, 17b/2, 19, 18a/10, 20a/5, 23b/2, 23a/4, 24b/10, 25b/13, 28b/16, 28a/2, 29b/4, 5, 34b/18, 35b/17, 36b/3, 42b/2, 54a/7, 56a/8, 58a/2, 4, 62a/8, 15, 65a/10, 12, 68a/13, 70b/3, 70a/17, 71b/16, 18, 71a/8, 72b/9, 13, 15, 72a/5, 73a/8, 9, 11, 78b/2, 79a/4, 82a/2, 14, 83a/14, 84b/12, 92a/14, 94b/4, 99b/3, 6.

dilāver-i 'ālem Âlemin kahramanı: 24b/10, 58a/2.

dilāverān *(Far.)* [Dilâver'in çoğulu] Yiğitler: 24b/15.

dilāverāne *(Far.)* Dilâvere yakışır: 24b/18.

dilāverlik Yiğitlik, cesâret, kahramanlık: 87a/4.

dilber, dilper *(Far.)* Gönül alan, gönülleri kendine çekip alan, alımlı: 26b/17, 99b/14.

dilper-i ʻālem Âlemin dilberi: 26b/17.

dile- Arzulamak, talep etmek, istemek: 4a/4, 13a/3, 7, 14b/13, 20, 14a/18, 22b/5, 18, 25b/13, 26a/17, 27b/12, 29a/2, 30b/2, 30a/7, 42b/13, 44b/11, 45b/13, 46a/17, 50b/4, 52a/12, 67a/2, 71a/6, 80b/15, 93b/8, 9, 101a/7.

dilek İstek: 18b/2.

dilper bkz. dilber

dīn *(Ar.)* Allah'a ibâdet ve îmân hakkında her milletin tuttuğu yol: 5a/11, 32b/3, 36a/14, 43a/4, 68b/15, 72b/4, 5, 12, 15, 75b/6, 88b/10.

dindir- bkz. dindür-:

dindür-, dindir- Susturmak: 1b/9.

diñle- , dinle- 1. Kulak asmak, kabul etmek: 7a/12, 68b/11, 73b/10.
2. İşitmek üzere kulak vermek: 63a/2, 79a/13.

dinle- bkz. diñle-

diñlet- Sözünü kabul ettirmek, sözünü geçirmek: 14a/19.

dinlik Değer, kıymet, para: 19a/8, 38b/13, 79a/12, 81b/16.

dip, dib Bir şeyin en derin ve en aşağı yeri, altı: 2b/5, 18, 56b/6, 56a/2, 57a/2, 94b/13, 98b/19.

diraḫt *(Far.)* Ağaç: 17a/10, 98a/7.

dırāz *(Far.)* Uzun.

d. ol- Uzun olmak: 5a/5.

direk 1. Düz ve uzun ağaç, ahşap binâlarda köşelere konur: 76b/6.
2. Binâların bir tarafını tutmak üzere ağaç veya taştan sütun: 101a/4.

diri Canlı: 62a/15, 75b/6, 97a/11, 101a/14.

diril- Canlanmak, hayâta gelmek: 36a/6, 76a/8.

dirilivir- Diril- fiilinin tezlik hâli: 76a/8.

dirilt- bkz. dirit-

dirit-, dirilt- Hayat vermek, hayâta geri döndürmek: 36b/12.

diriġa *(Far.)* Yazık, eyvâhlar olsun: 21b/10, 89a/2.

dīv *(Far.)* Şeytan, cin, ifrît: 39a/9, 78b/10, 88b/15, 93b/13, 18, 19, 94a/14, 95b/4, 6, 15, 95a/19, 96b/2, 3, 4, 5, 6, 7, 13, 16, 96a/4, 16, 97b/9, 97a/4, 7, 9, 98b/2, 14, 98a/2, 3, 99b/6, 8, 99a/2, 6, 13, 14, 100a/10, 11.

dīvān *(Ar.)* Büyük meclis: 6a/10, 7b/13, 8b/19, 15a/3, 16a/9, 26a/14, 38a/11, 39a/11, 40a/10, 41a/14, 54b/16, 58b/11, 15, 72b/6, 72a/16, 74a/9, 77b/2, 11, 79b/13, 81a/6, 86b/11, 100a/3.

dīvān-ı şāh Şâhın divânı: 8b/19.

dīvāne *(Far.)* Deli: 3a/14.

dīvānḫāne *(Far.)* Odalar arasındaki geniş sofa: 4b/13, 48a/4.

dīvār *(Far.)* Gerek binânın yüzünü örmek, gerekse içini bölmelere ayırmak veya bir yeri çevirmek için taş, tuğla veya kerpiçten yapılmış set: 45b/16.

diyār *(Ar.)* Memleket, ülke: 9a/20, 12b/3, 20b/13, 27a/4, 34a/2, 35b/13, 58a/5, 6, 8, 10, 12, 15, 60b/18, 61a/10, 62b/14, 64b/14, 68a/4, 70a/6, 71b/19, 72a/2, 73b/8, 76a/4, 88b/4, 5, 90a/11, 91a/12, 13, 14, 92b/5, 92a/16, 18, 100a/9, 102a/7.

diyār-ı Hind Hint ülkesi: 61a/10.

diz Bacak ile baldır kemiklerinin bağlanma yeri: 20b/2, 3, 20a/11, 16, 21a/7, 9, 46a/16.

dizil- Sıralanmak, sıraya konmak, bir sıra oluşturmak: 39a/15.

doġrı Yalan olmayan, gerçek: 9a/15, 12b/5, 57a/6, 61b/5, 70b/17.

doḳın- 1. Irza, nâmusa dokunmak: 7b/18, 13b/20, 54a/8. **2.** El ile veya bedenin diğer bir organı ile ilişmek, sürülmek, temas etmek: 13a/2, 30a/8, 55b/13, 56b/16. **3.** Sağlık bakımından zararlı olmak, yaramamak, rahatsızlık vermek: 18b/18, 36a/9, 63a/3, 101b/8.

dol- Kaplamak: 42a/8, 48a/8.

dolaş- Dönmek, çepeçevre gezmek: 9a/8, 14b/16, 92b/20.

doldur- 1. (Ses, koku vb.) Yayılmak, kaplamak: 4b/6. **2.** Boş bir şeyi dolu hâle getirmek, içine bir şey koymak: 61a/6, 94a/7.

dost *(Far.)* Sevilen kimse: 5b/13, 5a/4, 9b/9, 11, 14, 10a/9, 15a/4, 18a/12, 19a/18, 21a/3, 77a/3, 4, 81a/4, 82a/9, 86b/7, 8, 90b/2, 13.

dostluḳ Dost olma hâli: 61b/6, 74a/18.

dög-, döv- Vurmak: 8a/18, 9a/16, 11a/18, 17a/7, 33b/7, 99a/4.

dökme Kalıba dökülmüş bayağı demir: 77a/6.

dök- 1. Sıvı veya tahıl gibi bir şeyi bulunduğu kap veya yerden dışarıya veya başka kaba boşaltmak: 18b/12, 61a/14. **2.** Yaralamak veya ölüme sebebiyet vermek, cana kıymak: 59a/9.

dökivir- Dök- fiilinin tezlik hâli: 84a/14.

dökil- Çıkarılmak, yenilmek: 3a/14.

dökin- Bir yere akmak, kendi üstüne dökmek: 92b/19, 94a/17.

dön- 1. Arkaya doğru geri gelmek: 2b/19, 4b/10, 8b/11, 8b/19, 9b/17, 13a/19, 14b/3, 16a/4, 14, 23a/2, 24a/16, 25a/14, 26a/2, 13, 30a/18, 34a/4, 42b/13, 45a/17, 57b/12, 57a/2, 66a/13, 71b/16, 73b/19, 85b/12, 14, 91a/17, 94b/2, 97a/4, 102a/12. **2.** Bir tarafa yönelmek: 2a/13, 5b/12, 7b/8, 9a/21, 11b/19, 37a/12, 51a/6, 73a/20, 75a/10, 17, 77b/4, 7, 77a/12, 16, 79b/5, 80a/8, 82b/13, 84b/17, 85b/4, 86b/11, 13, 17, 86a/8, 87b/18, 87a/10, 88b/14, 89a/4, 90a/7, 93a/14, 94a/16, 97a/18, 98b/4. **3.** Caymak, sözünü ve ahdini tutmamak: 8b/4, 8b/15, 77a/11. **4.** Bir hâl kazanmak, benzemek, bir harekette bulunmak: 12a/16, 17, 26b/15, 62a/11.

dönüvir- Dön- fiilinin tezlik hâli: 57b/2.

döndür- 1. Başka bir hâle koymak, çevirmek: 22b/5. **2.** Geriye çevirmek: 57a/12, 61b/2, 98b/19.

dördinci bkz. dördüncü

dördüncü, dördinci Dördüncü: 4b/11, 44b/7, 54a/4.

dört Üç ile beş arasındaki 4 rakamı, iki kere iki: 10b/2, 27b/6, 42a/6, 46b/14, 48b/9, 51a/16, 57b/5, 58a/3, 59a/10, 66b/16, 67b/7, 68a/9, 78b/2, 78a/18, 82a/10, 14, 86b/15, 93b/13, 93a/10, 94a/3, 13, 101a/10.

döşe- Toplanmak, kurmak: 73b/17.

döşek Yatak: 9a/13, 47a/15.

döşen- Yayılmak, uzanmak: 58b/9.

döv- bkz. dög-

du'ā *(Ar.)* Birinin iyiliği için Allah'a yalvarma: 5a/2, 6, 7a/8, 14b/2, 23b/2, 23a/2, 39b/14, 43b/8, 46a/10, 50a/9, 53a/6, 54b/17, 64a/12, 66b/7, 79a/15, 80a/12, 82a/7, 85b/16, 85a/11, 87b/17, 87a/17, 89a/12, 14, 101b/14.

d. eyle- Allah'a yalvarmak: 5a/2, 50a/9, 64a/12, 66b/7, 85b/16, 87a/17, 89a/12, 101b/14.

d. it- Allah'a yalvarmak: 23b/2, 23a/2, 39b/14, 43b/8, 46a/10, 53a/6, 54b/17, 80a/12, 85a/11, 89a/14.

du'ācı Birinin iyiliği, hayrı için duâ eden kimse: 24a/4, 81b/15.

d. ol- Duâ eden kimse olmak: 24a/4, 81b/15.

duḫter *(Far.)* Kız: 25a/5, 9, 70a/7.

dur- 1. -ıp, -ip ve -a, -e gibi eklerle yapılmış zarf- fiillerden sonra yardımcı fiil olarak devamlılık bildirir: 1b/7, 2b/8, 70a/2, 79b/16. **2.** Hareketsiz kalmak: 5a/2. **3.** Bulunmak, kalmak, bir karar üzere olmak, devam etmek, mevcut ve devamlı olmak: 46a/3, 32b/18. **4.** Beklemek, sabretmek: 48a/9. **5.** Devam etmek: 79b/14, 94b/17. **6.** Karşı çıkmak, diğer tarafta olmak: 92a/15.

dūş Karşı gelme, rastlama.

d. ol- Karşı gelmek: 5b/9.

duy- Öğrenmek, bilgi sâhibi olmak, haber almak: 23b/13, 41b/15, 43a/13, 53b/3, 61b/14, 62a/3.

duyul- Öğrenilmek, bilgi sâhibi olunmak, haber alınmak: 34a/2.

dügün Gerçekleştirilen bir evliliği kutlamak için yapılan büyük eğlence veya tören: 4a/6, 20a/7, 42b/15, 45a/3, 14, 70a/2, 73b/9, 76a/5, 79b/17, 80b/9.

d. eyle- Evlilik töreni yapmak: 4a/6.

d. it- Evlilik töreni yapmak: 20a/7, 42b/15, 70a/2.

dümbelek bkz. dünbelek

dün İçinde bulunulan günden önceki gün: 9b/16, 28b/17, 33b/12, 74a/15, 83a/6.

dünbelek, dümbelek Ağzı gergin deri ile kaplı kâse şeklinde bir âlet olup iki değnekle vurularak çalınır: 38a/12.

dünyā *(Ar.)* Âlem, ahrete göre şimdi yaşadığımız âlem: 82a/10, 84a/6, 91a/17, 92b/4, 92a/6, 19, 101a/17, 18.

d. tut- Çok yayılmak, her yere dağılmak: 82a/10.

dünyāda Olumsuz fiillerle kullanıldığı zaman "hiçbir zaman, asla, hiçbir şekilde" anlamlarına gelir: 39b/11, 44b/14, 52b/11, 15.

düp Merkez, orta, dip: 45a/3.

dürlü bkz. türlü

dürüst *(Far.)* Doğru, hatâsız: 12b/17, 56a/18.

düş Rüya, mânâ âlemi: 1b/5, 10b/15, 35b/8, 64b/7, 65a/13, 72a/13, 73a/10, 96a/11, 12.

düş- Yukarıdan aşağıya birdenbire ve irâdesi dışında inmek: 3b/2, 3a/19, 4a/8, 6a/6, 11b/18, 19b/14, 21b/8, 26b/18, 27b/8, 28b/2, 30b/2, 8, 11, 13, 31b/9, 32a/2, 7, 34a/6, 37a/2, 13, 15, 38a/3, 4, 42b/2, 45b/14, 45a/16, 46b/4, 50b/3, 57b/11, 57a/6, 62a/5, 64b/9, 65b/2, 68a/14, 71a/6, 73a/16, 77b/10, 77a/13, 17, 84a/2, 88a/13, 94b/11, 94a/18, 100b/11.

düşmān *(Far.)* Hasım: 5b/14, 16, 5a/4, 15b/12, 16b/8, 19a/19, 20a/7, 26a/9, 62a/2, 74a/2, 75a/15, 78b/16, 86b/8, 89a/6.

d. ol- Hasım olmak: 86b/8.

düşür- 1. Utandırmak, karşılık vermekten âciz bırakmak: 7b/19. **2.** Aşağıya bırakmak, indirmek: 99a/2.

düz- Düzenlemek, hazırlamak: 20b/16, 52b/2, 68a/6.

düzen Çeşitli unsurların uyumlu bir şekilde birleşmesi ile meydana gelmiş durum: 49a/2.

-E-

ebā *(Ar.)* Ata, baba: 76a/11.

ecel *(Ar.)* Her canlının ve bilhassa insanın mukadder olan ölme vakti: 7a/6, 61b/2, 63b/2, 94b/10.

edā *(Ar.)* Yapma, kılma, "yerine getirme".

e. eyle- Yerine getirmek: 17b/11.

edeb *(Ar.)* Terbiye, güzel tavır ve iyi ahlâk: 4b/17.

efendi *(Yun.)* Sâhip, mâlik, "buyruğu geçen, sözü tutulan kimse": 2a/5, 29a/10, 14, 15, 32a/14, 63b/9, 84b/13, 85b/8, 86b/18, 102a/22,

eflāk *(Ar.)* Felek: 58b/10.

eg-, eğ- 1. Mahçup olmak: 44b/10. **2.** Direnmekten vazgeçip, buyruk altına girmek, inkıyat etmek: 69a/8.

eger *e.(Far.)* Şart edatıdır, şart kipinde olan fiillerle kurulmuş cümlelerin başına gelir. Şart kipi, şart ifâdesini vermek için kâfi olduğundan bu edat gereksizdir. Bu sebeple dilimizde böyle bir edat yoktur: 3b/12, 6b/4, 7a/9, 8a/2, 3, 9b/7, 13, 9a/17, 19, 13a/16, 18b/11, 19b/10, 11, 25a/11, 29b/2, 30b/5, 31b/16, 17, 32a/17, 35a/2, 6, 36b/8, 43b/3, 17, 50b/15, 51a/2, 52b/4, 52a/8, 53a/2, 15, 54b/2, 55b/10, 56a/17, 61b/2, 6, 14, 61a/16, 17, 62b/10, 62a/3, 15, 63a/9, 65b/11, 67b/18, 70b/2, 5, 12, 71a/10, 12, 74b/15, 75b/9, 75a/15, 77b/20, 77a/10, 80a/7, 85a/4, 5, 86b/8, 86a/3, 87b/20, 87a/11, 88a/3, 4, 89b/2, 91a/17.

eglen-, eğlen- Durmak, oyalanmak: 46a/4, 61a/16, 81b/2, 86a/12, 102a/8.

eğ- bkz. eg-

eğlen- bkz. eglen-

ehil bkz. ehl

ehl, ehil *(Ar.)* **1.** Muktedir, becerikli, erbap, "usta": 2b/19, 2a/14, 4a/12, 50a/4, 54b/18, 70b/7, 77b/13, 81a/6, 87b/12, 101a/20. **2.** "Oturan, ikamet eden": 73b/7.

ehl-i dīvān Dîvâna mensup kimse: 81a/6.

ehl-i fesād Fesat karıştıran, huzuru bozan: 101a/20.

ehl-i İslām İslâm'ı kabûl eden kimse, Müslümân: 2b/19.

ehl-i menṣūb Bir kuruluşun üyesi olan: 4a/12.

ehl-i perde Yüzü kapalı kimse: 50a/4, 54b/18, 77b/13.

ehl-i şefer Sefere çıkan kimse: 87b/12.

ehl-i vilāyet Vilâyet sâhipleri: 73b/7.

ejderhā *(Far.)* Yılana benzer; ancak dört ayaklı ve kanatlı olan ve ağzından alevler püskürttüğüne inanılan bir hayâlî hayvan: 6b/8, 14b/4, 29b/10.

ekber *(Ar.)* Daha büyük, pek büyük, en büyük: 89a/7.

ekmek Buğday, arpa, çavdar vb. gibi tahıl cinsinden olan şeylerin unundan yapılan hamurun ateşte, fırında veya tepside pişmişi. İnsan gıdâsının esâsıdır: 18b/4, 44b/5, 94b/19, 95b/5, 95a/5, 11, 13, 96b/9, 96a/13, 97b/2, 6, 97a/15, 19, 98b/2.

ekṣerī *(Ar.)* En çok, çoğu kere, çoklukla, ekseriyâ: 60b/12.

eksiklik Eksik olma, tamam olmama: 38b/11.

eksil- Eksik hâle gelmek: 6a/5.

el 1. Bir işin yapılmasına gönlün razı olmaması: 2a/4. **2.** Ele girmek, yakayı ele vermek, yakalanmak: 3b/2, 4b/2, 6a/19, 8b/13, 8a/9, 14b/15, 20, 14a/17, 15a/7, 17, 16a/10, 21a/11, 39a/2, 10, 42b/6, 51a/2, 53b/12, 54a/4, 84b/3, 86a/6, 88b/12. **3.** Serbest kalmak: 3b/16. **4.** İnsanın tutmak, iş görmek, asılmak gibi işlerde kullandığı iki organın her biri: 5a/18, 19, 6b/15, 6a/6, 18, 8b/9, 11, 10a/17, 11b/6, 12, 13, 14, 12b/4, 9, 18, 13b/6, 12, 13a/5, 6, 9, 14, 14a/13, 16b/2, 20a/15, 25a/13, 28b/3, 28a/13, 14, 29b/14, 16, 31b/4, 10, 32a/3, 6, 7, 33a/12, 13, 34b/11, 38b/13, 39b/15, 39a/15, 40b/5, 45b/2, 47b/9, 14, 15, 47a/6, 49a/10, 50b/11, 53a/8, 54a/16, 17, 55b/5, 56b/7, 14, 61a/6, 9, 66b/16, 68a/8, 71b/2, 3, 73b/5, 75b/8, 17, 76b/16, 76a/2, 77b/2, 84a/16, 85b/4, 10, 86a/5, 87b/4, 5, 89a/17, 91b/10, 18, 95b/14, 95a/13, 97a/8, 98b/7, 98a/4, 10, 12, 99b/5, 99a/8, 101b/4, 13. **5.** Dost olmayan, düşman: 15b/12. **6.** Mahrum bırakmak: 17a/4, 24a/9, 41a/11, 46b/12. **7.** Yabancı: 21b/3, 44a/5, 6, 71a/12, 88b/2. **8.** Fırsat bulmak, uygun zamanı yakalamak: 21b/2, 25b/3, 51b/11, 52b/2. **9.** Bir kimseden veya bir şeyden kurtulmak, kaçmak: 29a/4, 29b/2, 32a/12, 36b/4, 40b/6, 49b/9, 10, 51a/7, 13, 87a/6. **10.** El uzatmak: 37a/7, 94a/4, 13. **11.** Bir kimse yüzünden zorluk çekmek: 40a/17, 49b/6. **12.** Yapmayı becermek, yapabilmek: 41a/6, 78a/8. **13.** Bir kimsenin ya da bir şeyin himâyesi altına girmesi: 90a/13, 14, 19, 100b/2.

e. -den ko- Bırakmak: 13b/12.

e. -e düş- Yakalanmak: 3b/2.

e. -e getür- Yakalamak: 14b/15, 20, 15a/7, 17, 16a/10, 21a/11, 39a/2, 10, 42b/6, 52b/14, 53b/12, 54a/4, 84b/3, 86a/6.

e. -e gir- Yakalanmak, esir olmak: 6a/19, 8a/9, 12a/8, 51a/2, 76b/16.

e. -e koy-: Zorla almak: 88b/2.

e. -e tükür- Af dilemek, barışmak: 10a/17.

e. -e vir- Yakalatmak: 21b/3.

e. -i boşan- Serbest kalmak: 3b/16.

e. -i deg- Bir işi yapmaya zamanı olmak: 21b/2.

e. -i iriş- Bir şeye ulaşmak: 31b/4.

e. kaldır- Vurmak: 101b/13.

e. ur- Bir şeyi yapmaya başlamak, bir işi yapmak: 8b/11, 11b/12, 12a/18, 13b/6, 28b/3, 33a/13, 76b/15, 94a/4,13.

elbetde *(Ar.)* Mutlaka: 6b/3, 10, 21a/11, 26a/11, 37b/12, 42b/6, 72b/18, 76b/9, 78a/10, 89b/11.

elçi Herhangi bir konuda anlaşmayı sağlamak üzere karşı tarafa gönderilen kimse, aracı: 4b/19, 5b/13, 14, 20b/10, 12, 20a/2, 67b/12, 68a/5, 7, 78b/13, 15.

elçilik Elçinin sıfatı ve vazîfesi: 7b/12.

elem *(Ar.)* Keder, dert, üzüntü: 2b/6, 3b/6, 3a/19, 5b/12, 8b/3, 8a/5, 9a/15, 10b/19, 10a/10, 11a/10, 13, 16a/14, 19b/16, 20b/13, 29a/8, 32a/17, 41a/8, 43b/3, 45a/5, 12, 49b/5, 50a/5, 52b/16, 53b/4, 57b/18, 59a/7, 60b/17, 62b/18, 62a/2, 3, 63b/9, 68b/10, 71a/6, 8, 72b/3, 73a/8, 74b/2, 75a/15, 76a/2, 78b/18, 19, 78a/15, 83b/17, 85a/17, 87b/16, 87a/13, 89a/2, 90b/17, 91a/6, 100b/2, 100a/16, 102a/9.

e. çek- Dert çekmek: 3b/6, 5b/12, 8b/3, 8a/5, 9a/15, 10b/19, 11a/10, 13, 20b/13, 29a/8, 43b/3, 45a/5, 52b/16, 53b/4, 59a/7, 60b/17, 62b/18, 62a/2, 3, 63b/9, 68b/10, 71a/8, 72b/3, 73a/8, 74b/2, 75a/15, 76a/2, 78b/18, 83b/17, 87b/16, 87a/13, 90b/17, 91a/6, 100b/2, 100a/16, 102a/9.

e. -e düş- Derde, üzüntüye düşmek: 3a/19, 57b/18.

e. vir- Dert vermek: 78b/19.

elḥamdulillah *(Ar.)* Şükür, Allah'a şükürler olsun: 8a/13, 65a/10.

el-iḥsān *(Ar.)* İhsan üzerine ihsan, lütuf üzerine lütuf: 24a/13.

elli Beş defâ on, yüzün yarısı: 65b/3, 66b/15, 66a/11, 67a/8, 9, 76b/5, 77a/4, 94b/4, 99b/3, 6, 9.

emek Çalışma, "bir işin yapılması için harcanan beden ve zihin gücü.": 37a/9, 10, 38b/4, 93a/15.

e. çek- Bir işte çok ve özenle çalışarak yorulmak: 93a/15.

e. eyle- Bir işte çok ve özenle çalışmak, gayret göstermek: 37a/10.

emīn *(Ar.)* Şüphe etmeyen, tam bir doğrulukla bilen.

e. ol- Şüphesiz olmak: 74b/18.

emir. bkz. emr:

emr, emir *(Ar.)* Buyurma, buyuruk, ferman: 4b/11, 5b/10, 6b/2, 17b/14, 21b/13, 22a/4, 41b/17, 41a/6, 44a/12, 46b/10, 57b/11, 58b/3, 68b/9, 71a/8, 81b/13, 86b/5, 86a/17, 87a/13, 92b/10, 17, 93a/3, 100a/5, 101b/3.

e. eyle- Buyurmak: 4b/11, 6b/2, 22a/4, 41b/17, 41a/6, 46b/10, 57b/11, 58b/3, 68b/9, 81b/13, 86a/17, 87a/13, 92b/17.

e. it- Buyurmak: 44a/12, 93a/3, 100a/5.

e. ṭut- Buyurulanı yerine getirmek: 17b/14, 21b/13.

Emr-i Ḥaḳḳ Allah'ın emri, buyruğu: 93b/5, 101b/3.

eñ bkz. en

en, eñ [Sıfatların ve zarfların başına gelerek onların üstünlük derecesini yapar] En büyük, en yüksek, en güzel: 19a/3, 38b/2, 52a/7, 76b/11.

enbān *(Far.)* Dağarcık denilen deri çanta, yiyecek çantası, heybe: 5b/12, 6a/11, 10b/7, 18b/4, 13, 24b/5, 34b/10, 48a/7.

e. -a sal- Çanta içine bir şey koymak: 5b/12, 6a/11, 48a/7.

e. eyle- Çanta hazırlamak: 10b/7.

eñse Başın arka tarafının alt kısmı, boynun üstü, kafa: 6a/9, 7b/14, 13a/2.

envā' *(Ar.)* Çeşitler, türler: 45a/14, 88b/13.

er 1. Değerli adam, hakkıyla adam demeye lâyık kişi, bahadır: 10b/10, 25a/2, 30a/14, 34b/16, 17, 35b/4, 35a/6, 56a/17, 68b/16, 87a/12. **2.** Koca, zevc: 21b/2, 21a/17, 41a/10, 14, 45a/5. **3.** Rütbesiz asker, nefer: 22b/5, 7, 27b/14, 55a/17.

er- bkz. ir-

erbāb *(Ar.)* Rabb.

erbāb-ı dīvān *(Far.)* Rabb'in huzuru: 39a/11, 40a/10.

eren Hakk'a yakın olan ve velîlik derecesine ulaşanlar: 4b/4, 7b/15, 35b/6, 7, 35a/2, 38b/11, 42a/11, 87a/5.

eriş- bkz. iriş-

erkān *(Ar.)* Bir topluluğun ileri gelenleri, büyükler, üstler: 43b/16, 58b/16, 100a/3,

erkān-ı salṭanāt Saltanat büyükleri: 100a/3.

erken Vakit geçmeden, "zamanın ilerlememiş olduğu bir sırada": 30b/6.

erlik Bahadırlık, yiğitlik: 7b/9, 7a/5, 16, 11a/3, 25a/2, 28a/7, 58b/2, 59a/10, 65a/3, 87a/4, 5.

es- (Hava) oynamak, (yel) hareket etmek, "yer değiştirmek": 89a/10.

esbāb *(Ar.)* Sebepler: 8a/15, 21, 10a/20, 32a/10, 37a/6, 38b/4, 38a/14, 85b/10, 101b/12.

esbāb-ı ceng Savaş sebepleri: 101b/12.

eṣer *(Ar.)* **1.** Bir şeyin varlığını gösteren nitelik, iz, belirti: 7a/19, 17a/3, 53b/14, 92b/20, 99a/7, 101a/2. **2.** Varlığı ortadan kalkmış bir şeyin kalan kısmı: 74a/9.

eser-i ṭılsım Tılsımın izi, belirtisi: 101a/2.

esīr *(Ar.)* Tutsak, harpte düşman eline düşen: 3a/17, 98b/7.

eski Ortaya çıkışı veya var oluşundan beri çok zaman geçmiş olan: 17b/19, 22b/11, 80a/18, 81a/4, 83a/15, 84a/13, 88b/10, 92b/5.

eşek Yük taşımaya ve binmeye yarayan hayvan: 33b/2.

et Canlının bedeninde kemik ile deri arasındaki madde: 97b/11.

et- bkz. it-

etek Belden aşağı inen elbisenin aşağı sarkan kısmı ve bilhassa köşeleri: 9b/6, 34a/10, 39a/2, 10, 13, 92a/8.

e. öp- Duâ ve selâm yerinde bir büyük kimsenin eteğini öpmek: 9b/6.

eṭrāf *(Ar.)* Taraflar, civarlar: 4a/19, 43a/2, 48b/2, 62b/7, 71a/2, 73b/14, 81a/18, 91a/11, 92b/20, 93a/4, 94b/6, 12, 96a/7, 13, 100b/7, 101b/6, 18, 101a/2, 13.

eṭrāf-ı vilāyet Şehir tarafları: 101b/6.

ev Taş, kereste veya tahtadan yapılan, bir âilenin ayrı olarak oturmasına elverişli yer: 97a/20.

evlād *(Ar.)* Veledler, çocuklar: 2a/14, 21b/2, 5, 53a/18, 90a/18, 101a/17, 18, 19.

evlen- Erkek ve kadın bir araya gelmek, evlenmek: 70b/4, 79b/2, 80a/2, 88b/17, 91b/2.

evliyā *(Ar.)* [Türk dilinde teklik gibi kullanılır.] Velîler: 35b/17, 35a/14.

evṣāf *(Ar.)* Vasıflar: 6b/9.

evvel *(Ar.)* Eski, geçmiş: 7a/17, 8b/4, 8, 13a/10, 18b/3, 18a/14, 23b/17, 23a/9, 24b/8, 24a/2, 25a/10, 29b/13, 39b/12, 39a/3, 45b/7, 47b/9, 51b/9, 67a/4, 73b/4, 73a/4, 99b/3, 99a/11.

evvelā *(Ar.)* Her şeyden önce, en başta: 4a/16, 5a/10, 31b/15, 43b/18, 44a/4.

evvelce Daha evvel, daha önce: 39b/8.

evza‘ *(Ar.)* Hâller: 24b/18.

ey Seslenmeye, yani çağırmaya yarar: 1b/15, 17, 2a/4, 18, 3b/5, 11, 19, 3a/4, 15, 4b/18, 5b/12, 19, 7b/5, 12, 8a/3, 5, 16, 9b/8, 9a/2, 10b/9, 10a/2, 6, 13, 19, 11b/2, 5, 11a/18, 12a/8, 10, 13a/9, 14a/2, 5, 15b/2, 7, 15a/5, 16b/19, 16a/6, 20a/4, 22b/8, 22a/11, 23b/2, 24b/5, 25b/13, 25a/10, 14, 26b/17, 27a/2, 3, 16, 18, 28b/8, 12, 28a/7, 29b/12, 14, 29a/5, 8, 13, 31b/5, 32b/3, 33a/13, 34a/14, 35b/17, 36b/15, 36a/11, 37b/5, 7, 10, 37a/12, 39b/2, 40b/17, 40a/16, 42a/5, 44b/10, 44a/7, 11, 45b/14, 46b/2, 47b/2, 4, 47a/4, 7, 12, 48a/8, 11, 49b/2, 49a/4, 50b/13, 51b/6, 51a/6, 8, 52b/16, 52a/4, 53b/5, 53a/7, 54b/10, 18, 54a/7, 14, 15, 55b/9, 56b/2, 56a/8, 57b/3, 59b/13, 17, 60b/16, 61b/16, 61a/15, 63b/9, 12, 65b/6, 68b/18, 71a/7, 17, 74b/9, 74a/6, 75b/16, 75a/3, 7, 9, 15, 76a/2, 9, 14, 77b/4, 78a/9, 79a/2, 80b/5, 81b/19, 84b/7, 85a/10, 87b/11, 87a/11, 88a/2, 89a/14, 90b/17, 95b/15, 96a/15, 97a/20, 98b/4, 16, 99a/18, 100a/15.

eyit- Söylemek, demek: 1b/6, 17, 2b/2, 3, 14, 16, 17, 2a/2, 3, 4, 5, 14, 16, 17, 18, 3b/5, 11, 15, 3a/4, 5, 9, 15, 4b/8, 15, 18, 20, 4a/2, 11, 21, 5b/2, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 19, 5a/6, 20, 6b/5, 9, 14, 15, 6a/2, 3, 19, 7b/5, 8, 20, 7a/10, 13, 16, 19, 8b/2, 7, 8, 13, 15, 8a/3, 9, 10, 16, 9b/2, 3, 8, 10, 11, 14, 16, 9a/2, 3, 14, 16, 21, 10b/9, 17, 10a/2, 3, 5, 7, 8, 13, 19, 11b/2, 5, 9, 10, 12, 11a/2, 9, 13, 17, 18, 19, 12b/6, 12a/10, 19, 13b/5, 9, 18, 13a/10, 14b/3, 19, 14a/3, 5, 6, 15, 16, 18, 15b/2, 4, 7, 10, 11, 14, 15, 17, 20, 15a/4, 5, 12, 16b/5, 6, 7, 10, 12, 14, 16, 17, 16a/6, 7, 17b/4, 7, 9, 13, 14, 17a/2, 4, 17, 18b/3, 5, 6, 7, 16, 18a/2, 5, 11, 16, 19b/2, 4, 5, 8, 10, 11, 13, 14, 19a/5, 7, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 19, 20b/4, 6, 10, 21b/3, 4, 5, 9, 12, 21a /5, 6, 12, 13, 16, 17, 22b/6, 10, 12, 16, 22a/2, 7, 11, 13, 23b/5, 7, 9, 15, 16, 23a/6, 13, 14, 17, 24b/2, 3, 5, 6, 8, 12, 14, 19, 24a/3, 6, 11, 12, 25a/5, 7, 10, 12, 14, 26b/8, 26a/6, 11, 17, 27a/2, 5, 16, 17, 28b/6, 9, 10, 17, 28a/9, 12, 29b/9, 12, 14, 29a/2, 5, 13, 30b/2, 6, 7, 31b/2, 5, 11, 13, 15, 18, 31a/2, 3, 4, 6, 8, 9, 12, 13, 14, 17, 18, 32b/3, 5, 8, 12, 15, 16, 18, 32a/11, 16, 33b/2, 12, 33a/2, 4, 5, 6, 11, 34b/2, 16, 17, 18, 34a/6, 10, 14, 35b/2, 5, 8, 9, 12, 16, 17, 35a/3, 4, 13, 36b/2, 6, 8, 11, 36a/7, 37b/3, 5, 7, 9, 10, 11, 13, 37a/3, 4, 6, 9, 10, 12, 13, 16, 38b/2, 38a/9, 39b/2, 5, 7, 39a/3, 6, 17, 40b/7, 17, 18, 40a/4, 11, 6, 41b/2, 6, 11, 41a/4, 9, 16, 42b/9, 43b/8, 13, 43a/13, 44b/2, 10, 16, 44a/2, 4, 6, 7, 9, 11, 13, 45b/2, 3, 14, 45a/4, 46b/2, 4, 12, 46a/4, 7, 47b/2, 3, 15, 47a/6, 7, 9, 48b/3, 6, 48a/8, 10, 11, 49a/4, 6, 50a/6, 51b/4, 6, 9, 51a/6, 15, 52b/7, 13, 16, 18, 52a/5, 53b/10, 53a/7, 8, 14, 54b/2, 18, 54a/6, 15, 55b/7, 55a/2, 8, 10, 56b/3, 56a/8, 9, 10, 14, 15, 17, 18, 57b/3, 19, 58a/3, 59b/13, 14, 15, 59a/2, 13, 15, 60b/2, 4, 13, 16, 60a/6, 13, 61b/5, 10, 17, 18, 61a/10, 12, 15, 17, 62b/8, 10, 14, 62a/6, 63b/3, 8, 11, 14, 63a/3, 8, 14, 64b/2, 11, 64a/3, 6, 17, 65b/6, 10, 11, 15, 16, 65a/8, 10, 15, 17, 66a/6, 9, 18, 67b/5, 6, 67a/2, 3, 10, 14, 68b/2, 3, 4, 5, 10, 18, 68a/2, 70b/14, 70a/3, 4, 70b/2, 3, 6, 8, 10, 17, 71b/18, 71a/2, 4, 6, 7, 11, 14, 15, 16, 17, 72b/3, 8, 11, 13, 18, 72a/5, 11, 73b/12, 19, 73a/8, 10, 11, 20, 74b/2, 9, 17, 18, 74a/6, 11, 15, 18, 75b/2, 4, 7, 11, 12, 16, 17, 75a/3, 7, 9, 13, 17, 76b/2, 7, 8, 12, 17, 76a/2, 7, 9, 15, 77b/2, 4, 5, 12, 13, 16, 17, 19, 77a/2, 11, 12, 16, 18, 78b/12, 14, 17, 78a/2, 4, 6, 9, 11, 79b/2, 5, 6, 15, 18, 19, 79a/2, 4, 7, 80b/5, 8, 11, 17, 80a/2, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 81b/2, 81a/2, 16, 19, 82b/8, 10, 11,

12, 16, 17, 18, 19, 82a/18, 83b/2, 4, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 83a/2, 6, 8, 9, 12, 15, 16, 18, 84b/2, 4, 5, 7, 8, 12, 17, 84a/2, 5, 8, 17, 85b/5, 6, 7, 85a/13, 86b/12, 13, 17, 86a/8, 87b/2, 7, 11, 18, 87a/3, 10, 88b/14, 88a/2, 9, 15, 18, 89b/13, 90b/11, 17, 90a/7, 9, 91b/15, 92b/3, 9, 14, 93b/19, 93a/14, 16, 94b/5, 94a/17, 95b/15, 95a/2, 5, 96b/3, 4, 10, 12, 16, 18, 96a/2, 3, 15, 16, 18, 19, 97b/4, 17, 19, 97a/4, 6, 13, 18, 20, 98b/4, 98a/2, 11, 13, 20, 99b/2, 6, 99a/3, 10, 18, 100b/2, 8, 18, 100a/6, 15, 16.

eyitdür- Söyletmek, dedirtmek: 6b/11, 17, 55a/14, 57b/17.

eyle- [Konuşma dilinde az kullanılıp, eski yazıda ‘etmek’ yerine yardımcı fiil olarak çok kullanılır. Arapça mastarlarla birleşik fiiller yapar.] Etmek, kılmak, yapmak, işlemek: 1b/12, 2b/2, 5, 6, 11, 17, 18, 20, 2a/2, 3, 7, 8, 9, 11, 14, 16, 17, 18, 19, 3b/4, 17, 3a/2, 9, 17, 18, 4b/11, 13, 15, 17, 4a/2, 7, 14, 5b/2, 3, 4, 19, 5a/2, 7, 6b/2, 9, 12, 6a/4, 5, 12, 7b/3, 7, 10, 7a/2, 14, 15, 16, 17, 8b/6, 8, 9, 14, 8a/20, 22, 9b/4, 7, 9a/2, 3, 4, 7, 9, 19, 10b/8, 10a/7, 13, 17, 18, 20, 11b/3, 11, 11a/7, 20, 12b/15, 12a/8, 12, 13b/2, 9, 18, 13a/2, 15, 14b/15, 18, 14a/4, 5, 15a/2, 7, 14, 17, 16a/10, 13, 17, 17b/11, 17a/6, 11, 18b/7, 18a/5, 8, 9, 18, 19a/2, 3, 8, 12, 20b/9, 17, 20a/9, 13, 14, 16, 21b/11, 15, 21a/7, 22a/4, 10, 11, 23b/3, 23a/3, 4, 24b/7, 12, 25b/6, 8, 12, 25a/2, 8, 15, 26b/12, 26a/11, 27b/2, 14, 27a/7, 10, 15, 28b/13, 18, 28a/2, 3, 29b/13, 29a/16, 30b/3, 30a/2, 3, 4, 5, 7, 17, 33b/2, 8, 33a/7, 14, 34b/13, 35b/11, 15, 35a/6, 36a/10, 15, 37b/2, 37a/10, 38a/14, 39b/2, 4, 7, 8, 14, 16, 40b/8, 10, 13, 16, 17, 41b/6, 11, 14, 41a/6, 7, 42b/15, 16, 42a/2, 43a/2, 5, 6, 16, 44b/7, 44a/10, 17, 45b/9, 16, 45a/2, 7, 9, 15, 46b/7, 10, 46a/2, 7, 47b/4, 10, 14, 16, 47a/18, 48b/9, 48a/5, 49b/2, 8, 49a/7, 16, 50b/2, 6, 11, 15, 16, 17, 18, 50a/2, 9, 16, 51b/16, 17, 52b/8, 9, 11, 52a/5, 53b/5, 11, 15, 53a/14, 15, 17, 54b/2, 14, 54a/8, 12, 14, 55b/5, 6, 10, 55a/4, 17, 56b/2, 4, 5, 10, 12, 18, 56a/7, 12, 16, 17, 18, 57b/11, 15, 57a/13, 15, 58b/2, 3, 12, 58a/13, 59b/19, 59a/8, 60b/2, 3, 16, 60a/3, 6, 61b/3, 4, 11, 12, 14, 62b/9, 62a/2, 63b/12, 64b/17, 64a/11, 12, 65a/6, 11, 66b/2, 5, 7, 8, 9, 13, 15, 17, 66a/6, 9, 67b/12, 67a/6, 7, 8, 15, 16, 18, 68b/5, 9, 68a/15, 16, 17, 70b/5, 15, 70a/2, 16, 71b/5, 10, 13, 71a/2, 13, 72a/6, 8, 12, 14, 15, 17, 73b/2, 3, 6, 7, 9, 18, 73a/2, 20, 74a/12, 17, 75a/8, 12, 76b/2, 6, 16, 19, 76a/3, 14, 77b/14, 78b/12, 78a/4, 79b/17, 79a/11, 19, 80b/12, 81b/12, 13, 81a/2, 9, 82b/13, 82a/11, 83a/3, 8, 11, 84b/2, 18, 85b/2, 3, 16, 85a/8, 86a/2, 8, 10, 11, 17, 87b/10, 87a/13, 17, 20, 88b/2, 89b/2, 4, 6, 7, 9, 18, 89a/6, 12, 90b/10, 15, 90a/6, 8, 91a/2, 18, 92b/9, 17, 93b/4, 13, 14, 19, 93a/5, 10, 11, 94b/7, 94a/2, 4, 15, 97a/10, 98b/5, 7, 17, 21, 98a/15, 99b/6, 12, 13, 15, 99a/13, 16, 100b/5, 100a/4, 10, 12, 14, 101b/4, 7, 14, 101a/12, 102a/14, 17.

eyü İyi: 3b/18, 5b/16, 7b/8, 8b/17, 9a/2, 3, 10b/20, 12a/8, 18, 16a/20, 21b/18, 23b/7, 24a/5, 25b/4, 25a/15, 28a/3, 36a/10, 15, 37b/13, 17, 38a/11, 43a/13, 46b/10, 15, 49b/9, 50b/18, 57b/14, 63a/9, 13, 15, 64b/16, 65b/15, 65a/9, 71a/6, 72a/6, 78a/4, 79a/6, 89b/12, 95b/17, 96b/19, 96a/2, 3, 99b/2, 102a/5, 14.

e. gözet- İyi gözetmek, dikkatli bakmak: 3b/18.

e. ol- İyi olmak: 46b/10, 49b/9, 57b/14, 63a/13, 15, 79a/6, 96a/2, 3.

eyüce Biraz veya oldukça iyi: 23a/4, 52a/8, 63b/17, 65a/12, 70b/2.

e. ol- Oldukça iyi olmak: 63b/17, 65a/12, 70b/2.

eyvāh *ünl.(Far.)* "Kötü bir haber veya beklenmedik bir kayıp karşısında duyulan acımayı anlatır.": 23b/12, 30a/14, 33b/13.

ezil- Maksadını serbest olarak değil de sıkılarak söylemek, söyleyecek söz bulamamak: 2a/4.

eẕincānib Hemen sonra, daha sonra: 94a/16.

-F-

fā'ide *(Ar.)* Kazanç, fayda: 60a/14, 62a/16, 91a/6, 96a/12, 102a/5.

faḳir *(Ar.)* **1.** Çâresiz, zavallı: 85b/3. **2.** Yoksul, züğürt, malsız servetsiz, parasız: 97b/4.

f. eyle- Çaresiz bırakmak: 85b/3.

fal *(Ar.)* Baht ve tâlihi anlamak için birtakım garip yollara baş vurma, atılan boncuk ve baklaya, tesâdüfen açılan bir kitabın bir satırına, koyunun kürek kemiğine vb. şeylere bakıp bunlardan anlam çıkarma.

f. ṭut- Fal bakmak: 69b/11.

falān *(Ar.)* **1.** 'Vesâire, üst tarafını buna göre anla' gibi bir anlam ile kullanılır: 19a/9, 25a/2, 49a/17, 74a/2. **2.** Adı söylenmek istenmeyen veya 'her kim olursa' yerinde genelleştirmek sûretiyle kasdolunan şahıs veya şey: 46a/8, 74b/5, 82b/15, 84a/10.

fāsıḳ *(Ar.)* Yasak veya kötü şeyler yapan, yasak şeylere karşı düşkünlüğü olan, günahkâr: 90b/4.

f. ol- Günahkâr olmak: 90b/4.

fāsıḳ *(Ar.)* Yasak ve kötü şeyler yapan, yasak şeylere karşı düşkünlüğü olan: 102a/6.

faṣıl *(Ar.)* Belli bir sürede yapılan iş, karşılaşılan durum veya olay 28a/3.
2. Güldürücü, eğlendirici sözler söyleyerek bir toplumu eğlendirme: 83a/3.

f. eyle- Eğlendirme işi yapma: 83a/3.

fedā *(Ar.)* Bir kimsenin uğruna verilen veya harcanılan şey, kurban: 9a/19, 51b/5.

f. eyle- Kurban eylemek: 9a/19.

f. it- Kurban etmek: 51b/5.

fehm *(Ar.)* Anlayış, idrak ve zekâ.

f. eyle- Anlamak: 8a/20.

f. it- Anlamak: 23b/8.

fenā *(Ar.)* **1.** Hoşlanılmayan, rahatsız edici: 16a/7, 30b/5, 48a/6, 61b/15, 71b/8, **2.** Kötü: 101a/16.

f. vir- Rahatsız etmek:16a/7, 30b/5, 48a/6, 61b/15, 71b/8.

ferāġat *(Ar.)* Vazgeçme, el çekme: 7a/11, 29b/4, 33a/7, 44a/16, 52a/10, 72a/6, 89b/17, 90b/10, 100b/5.

f. eyle- Vazgeçmek: 33a/7, 44a/16, 72a/6, 89b/17, 90b/10, 100b/5.

f . it- Vazgeçmek: 7a/11, 52a/10.

ferāmūş *(Far.)* Unutma, hatırdan çıkarma.

f. buyur- Hatırdan çıkarmak: 87b/17.

feryād *(Far.)* Yardım isteme bağrışı, haykırış, sızlanma: 15b/13, 18b/19, 18a/14, 44a/16, 49a/13, 61b/9, 65a/6, 76b/15, 76a/14, 91b/6.

f. eyle- Haykırmak: 65a/6.

f. it- Haykırmak: 18b/19, 18a/14, 44a/16, 61b/9, 76b/15, 76a/14, 91b/6.

f. ḳop- Sızlanmak: 15b/13.

feryādçı Şikâyet eden, ağlaşan, yardım isteyen: 13a/16.

fesād *(Ar.)* Karışıklık, kötülük: 3b/16, 18, 62a/3, 75a/9, 89a/3, 101a/20.

f. it- Karışıklık çıkarmak: 3b/16, 62a/3, 75a/9, 89a/3.

fetiḥ *(Ar.)* Zaptetme, bir şehir ve memleketi düşman elinden alma ve bilhassa İslâm memleketi hâline getirme: 58a/15, 16, 73b/9, 76a/4, 92a/19.

f. eyle- Zaptetmek: 73b/9.

f. it- Zaptetmek: 58a/15, 16, 76a/4, 92a/19.

fettān *(Ar.)* Gönül alan, insanı büyüleyen, sihirbazca bir güçle aşka düşüren: 24a/8.

fetvā *(Ar.)* Bir mesele ve dâvâyı şeraite göre çözmek için veya şeriatin bu konudaki görüşünü açıklamak üzere müftü tarafından verilen hüküm ve bunun yazılı hâli.

f. vir- Hüküm vermek: 50a/17.

fevḳ *(Ar.)* Üstteki, daha yukarı olan.

fevḳ-i ʻālā *(Far.)* Yücelerin yücesi, üstü: 5a/4.

fırla- Birdenbire uçan kuş gibi "fır" diye ses çıkararak atılmak, sıçramak: 6a/11, 71b/4.

fırlat- Şiddetle ve ses çıkaracak şekilde atmak, uçurmak: 13a/2.

fī *e.(Ar.)* İçinde bulunma bildirir. -de, içinde, içre: 10b/7, 10a/3, 35a/18, 47a/17, 66b/14, 76b/5, 80b/5, 7, 87b/13, 97b/8,

fī'l-ḥāl *(Ar.)* Derhal, ânında: 10b/7, 10a/3, 35a/18, 47a/17, 66b/14, 76b/5, 80b/5, 7, 87b/13, 97b/8,

fikr *(Ar.)* Görüş, bir insanın kendi düşüncesine göre kararlaştırıp uygun gördüğü yol: 7b/7, 8b/14, 9a/5, 14b/15, 25b/3, 35b/13, 37b/17, 45b/18, 52a/16, 62b/4, 70b/5, 89b/16, 90b/10, 91a/10, 97b/13, 101b/6, 101a/3.

f. -e var- Düşünülen şey hakkında bir karara ulaşmak: 101a/3.

f. eyle- Düşünmek: 7b/7, 8b/14, 14b/15, 70b/5.

f. it- Düşünce üretmek: 9a/5, 25b/3, 35b/13, 37b/17, 52a/16, 62b/4, 89b/16, 90b/10, 91a/10, 97b/13, 101b/6.

fil *(Ar.)* Bilinen büyük hayvan, Hindistan ve Afrika gibi sıcak bölgelerde yabâni ve uysal bir hâlde yaşar: 4b/4, 7a/3, 11b/18, 13a/2.

filori *(Yun.)* 10b/7, 15a/9, 29a/11, 31a/16, 32b/7, 12.

furṣat bkz. furṣant

furṣat, furṣant *(Ar.)* Uygun zaman, elden kaçırılmayacak vakit: 8b/18, 9a/9, 14b/17, 16a/8, 20, 33b/9, 51b/12, 56b/4, 60b/10, 75a/15.

f. ara- Uygun zaman kollamak: 33b/9, 75a/15.

f. bul- Uygun zamanı elde etmek: 9a/9, 14b/17, 16a/8, 51b/12.

f. gözet- Uygun zamanı beklemek: 8b/18, 60b/10.

-G-

ġā‘ib *(Ar.)* Nerede olduğu bilinmeyen, bulunamayan, kayıp: 75b/4, 93b/7, 94b/4, 99b/3.

g. ol- Kayıp olmak: 75b/4, 93b/7, 94b/4, 99b/3.

ġāfil *(Ar.)* Yapacağını veya başına geleceği önceden düşünmeyip gevşek davranan, gaflette bulunan, ihtiyatsız, dikkatsiz, habersiz: 6b/16, 18, 7b/13, 9a/5, 7, 11b/6, 13b/8, 14a/19, 16a/17, 19a/6, 21b/10, 41b/8, 45b/8, 56a/15, 100a/7.

g. bulun- Dikkat edilmeyen bir anda yakalanan: 19a/6.

g. ol- İhtiyatsız olmak: 6b/16, 18, 9a/5, 7, 11b/6, 16a/17, 21b/10, 56a/15, 100a/7.

ġāfilen *(Ar.)* Habersiz ve hazırlıksız olduğu, beklemediği bir sırada bastırıp istemediği bir duruma düşürmek: 30b/12.

gāhī *(Far.)* Arada bir, bazen, ara sıra: 31a/10.

gāhīce Bazen, bazı kere: 87b/15.

gāh *(Far.)* Bâzen, bâzı defâ, bâzı vakit, kimi vakit: 8b/14, 30a/16, 35b/6, 51a/5, 6, 91b/8, 9.

ġalebe *(Ar.)* **1.** Üstünlük, yenme, gâlip gelme: 1b/6, 4a/21, 8b/5, 17b/5, 19a/12, 42a/11, 70a/16. **2.** Gürültü: 88a/8.

g. eyle- Üstün gelmek: 19a/12, 70a/16.

g. it- Üstün gelmek: 1b/6, 4a/21, 8b/5, 42a/11.

g.-e ḳop- Gürültü olmak: 88a/8.

ġālib *(Ar.)* Yenen, üstün gelen, galebe çalan: 8b/4, 8, 13b/3, 24a/9, 29a/4, 54a/10, 70b/16, 85a/4, 6, 87b/8.

g. ol- Yenmek: 8b/8, 13b/3, 29a/4, 54a/10, 70b/16, 85a/4, 6.

ġāliba *(Ar.)* En kuvvetli ihtimâle göre, görünüşten pek umulduğu üzere, umduğuma göre: 24b/8.

ġaliẓ *(Ar.)* Kaba: 85a/8.

ġam *(Ar.)* Tasa, kaygı, üzüntü, dert: 27a/12, 16b/16, 33b/16, 95a/14.

g. çek- Üzüntü çekmek: 16b/16.

ġam-gīn *(Far.)* Kederli, hüzünlü, gamlı: 15b/14, 40b/2, 54b/6, 77b/10.

g. ol- Kederli olmak: 40b/2, 54b/6, 77b/10.

ġammazlıḳ Gıybetçilik, münâfıklık, koğuculuk.

g. it- Koğuculuk etmek: 29a/14.

ġār *(Ar.)* Mağara: 15a/17, 18a/14.

ġārīm *(Ar.)* Alacaklı, alacağı olan: 52b/15, 53b/5, 79b/19, 81a/16.

ġārāt *(Ar.)* Yağmalar, çapullar: 88b/2.

ġarāyib *(Ar.)* Tuhaf, şaşılacak şeyler: 39a/7.

ġareż *(Ar.)* Gizli düşmanlık, kötü niyet, kin, kötülük istemek: 37b/2.

ġarīb *(Ar.)* **1.** Alışılmış bir şekilde olmadığı için tuhaf görünen, bambaşka: 38b/9, 54b/7. **2.** Yabancı, yabancı yerde bulunan, gurbette yaşayan: 77b/10.

ġarīblik Çâresizlik, zavallılık: 64a/2.

ġarḳ *(Ar.)* Bol bol verme veya alma, boğma veya boğulma.

ġ. ol- Bol para ve eşyaya sâhip olmak: 7a/2, 26b/16.

ġavġa *(Far.)* Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü: 52a/10, 54b/14, 71a/13.

ġāyet *(Ar.)* Çok fazla, son derece: 6b/12, 35b/6, 52b/2, 53b/3, 15, 63b/7.

ġayret *(Ar.)* **1.** Kıskanma, kıskançlık: 12b/8, 28a/2, 40a/8. **2.** Cesâret duygusu: 15a/8, 46b/7, 61a/17, 66b/16, 98b/15, 99a/3, 4. **3.** Sabır, katlanma, bir belâ karşısında erkekçe davranma: 51b/5.

g. çek- Çaba harcamak: 51b/5.

g. -e gel- Çaba göstermek: 28a/2, 61a/17, 66b/16, 98b/15, 99a/4.

g. -e getür- Cesâretlendirmek: 15a/8.

ġayrı *(Ar.)* Başka, diğer: 7b/5, 9b/13, 12b/3, 13b/4, 11, 14b/8, 16a/10, 21a/10, 25a/9, 27b/9, 27a/12, 28a/8, 10, 29b/5, 32a/17, 36a/12, 39b/10, 41a/13, 44b/17, 45b/4, 57b/18, 59a/13, 61a/14, 16, 62b/3, 74b/4, 76b/6, 79a/2, 89a/6, 15, 91b/4, 91a/12, 101b/7.

ġazā *(Ar.)* Din uğruna yapılan savaş ve kazanılan üstünlük, din düşmanlarına karşı kazanılan gâlibiyet: 89b/2, 89a/7, 99a/8, 11.

ġazā-yı ekber Din uğrunda yapılan en büyük savaş: 89a/7.

ġażab *(Ar.)* Kızma, kızgınlık, hiddet, öfke: 1b/16, 2a/6, 5a/16, 6a/5, 7b/17, 12b/18, 13a/12, 28a/5, 42b/9, 66b/2, 66a/11, 86b/17, 87a/9, 99b/13.

g. -a gel- Güçlü bir kimsenin hışmı: 2a/6, 5a/16, 7b/17, 12b/18, 13a/12, 28a/5, 66b/2, 87a/9.

g. it- Öfkelenmek: 66a/11.

g. ḳo- Hiddeti bırakmak: 6a/5.

ġazġır- Kızgın hâle gelmek, kızmak: 4b/4.

ġāzi *(Ar.)* Gazâ eden, düşmana karşı savaşmaya giden, bir memleketi ele geçirerek İslâm topraklarına katan asker, bilhassa kumandan veya hükümdar: 102a/18.

geç- 1. Yer değiştirmek, gitmek, taşınmak: 3b/11, 5a/9, 6a/8, 10a/5, 20b/9, 26a/4, 14, 60a/16, 72a/17, 73a/5, 79b/14, 86a/18, 91a/15, 95a/7, 97b/3, 99b/11, 101a/11. **2.** İlerlemek, ileride olmak: 4a/4, 19b/16. **3.** Nüfûz etmek: 6b/2. **4.** Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek: 8a/13, 9a/19, 32b/6, 84b/2, 85a/13, 16. **5.** Bir şeyin istenilen yere denk gelmesi, isâbet etmek: 11b/10, 28a/16, 33b/4, 5. **6.** Yürüyerek yol almak, bir yerden başka bir yere gitmek, bir yerin bir tarafından girip öbür tarafından çıkmak: 14b/5, 30a/2, 30a/11, 31a/13, 35a/2, 55b/16. **7.** Girmek: 30a/9, 56a/4. **8.** Bir kimsenin veya bir şeyin yolunu kesmek, engellemek: 33b/3. **9.** Bilinci işlemez hâle gelmek, irâdeyi kaybetmek: 40a/13, 61b/9. **10.** Öldürmek: 42a/12, 66a/10. **11.** Taraf seçmek: 54a/18. **12.** Kulak asma, değer verme, ehemmiyet verme: 60b/17.

geçün- 1. Nafakasını sağlayıp yaşamak, yiyip içmek, idâre olunmak: 9b/2. **2.** Bir hâl ve sıfatın kendisinde bulunduğunu iddiâ etme: 25a/8, 37a/15.

geçür- 1. İncelemek: 20a/4. **2.** Sokmak, batırmak: 38a/15. **3.** Yaşamak, hayat sürmek: 83a/9. **4.** Yemeye başlamak: 97b/8.

gel- 1. Beriye doğru hareket etmek: 1b/7, 10, 11, 15, 3b/7, 3a/14, 15, 20, 4b/13, 4a/5, 10, 16, 5b/13, 14, 6b/17, 7b/11, 7a/4, 14, 8b/12, 8a/14, 9b/8, 10, 9a/9, 11, 14, 10a/4, 9, 17, 12a/14, 15, 14b/4, 15b/20, 15a/16, 16a/6, 9, 15, 17a/15, 18b/15, 18a/14, 19b/17, 22b/16, 17, 22a/3, 16, 23b/3, 4, 10, 15, 17, 23a/2, 24b/9, 24a/2, 25b/11, 25a/3, 6, 26b/10, 27b/6, 10, 28b/6, 29b/18, 29a/3, 31b/2, 3, 31a/2, 3, 7, 8, 32a/11, 17, 33a/7, 34b/5, 6, 12, 13, 15, 37b/16, 38b/14, 15, 38a/6, 7, 39b/3, 5, 39a/7, 15, 40b/3, 7, 13, 41b/10, 42a/16, 43a/2, 7, 15, 16, 44b/9, 45b/15, 45a/3, 46b/2, 9, 46a/4, 6, 10, 11, 12, 47b/2, 48b/13, 16, 49b/11, 49a/2, 50b/2, 10, 50a/5, 14, 15, 51b/3, 11, 16, 18, 51a/4, 14, 17, 52b/7, 10, 13, 52a/3, 53b/2, 8, 9, 54b/6, 59b/6, 19, 59a/4, 9, 11, 12, 60b/2, 10, 60a/8, 13, 16, 61b/16, 62b/6, 7, 63b/5, 16, 64b/2, 4, 5, 64a/10, 16, 65b/6, 65b/8, 13, 17, 65a/5, 17, 78b/2, 6, 79b/13, 80b/8, 80a/6, 7, 9, 17, 81b/3, 6, 8, 11, 15, 17, 96b/14, 19, 100b/3, 100a/4, 101b/10, 102a/3. **2.** Yaklaşmak, daha yakına hareket etmek:

2b/2, 6b/7, 6a/6, 7b/4, 5, 12b/9, 16b/2, 20b/2, 15, 24b/12, 29b/15, 36b/7, 10, 42a/5, 47b/3, 59b/12, 80a/11, 101a/9. **3.** Öfkeyle hareket etmek, sinirlenmek: 2a/6, 5a/17, 7b/17, 12b/18, 13a/12, 28a/5. **4.** Tâkip etmek, ardına düşmek: 3b/2, 25b/14, 29a/2. **5.** Denk gelmek: 3b/6, 12b/10, 14, 15, 16, 29b/6, 35a/15, 65b/7. **6.** Savaş açmak, savaşa dâvet etmek: 3a/4, 8, 16, 4a/15, 7b/2, 3, 11b/19, 11a/3, 15, 20a/2, 5, 9, 28b/3. **7.** Geri dönmek: 4b/10, 4a/3, 6b/13, 10b/16, 16a/4, 24a/17, 102a/12. **8.** Birini mağlûp etmek ya da sert bir şekilde cezalandırmak: 5b/5, 7a/12, 8b/3, 10b/19, 13b/7, 15a/5, 7. **9.** Misâfire söylenen güzel karşılama cümlesi: 5a/6, 20b/11, 23a/18, 26b/6, 7, 8, 17, 18, 28b/16, 46b/4, 52b/8, 52a/4, 54b/20, 80b/15. **10.** Makam ve mevkî olarak güçsüz olan kimsenin, güçlü olana gitmesi: 5a/11, 7b/13, 7a/8, 8b/19, 9b/5, 10a/16, 15a/3, 20b/16, 22a/12, 25b/8, 41b/13, 41a/4, 54b/16. **11.** Bir dini kabul etmek: 6b/14, 7b/15, 7a/18, 8a/2, 4, 7, 14b/9, 17b/4, 5, 38b/2, 54a/11, 64b/9. **12.** Kazanılmış bir unvana olumsuz söz gelmesi: 8b/4. **13.** Bir söz, bir davranış bir kimsenin onuruna dokunmak, o kimseye ağır gelmek: 8a/10, 17b/3, 18a/2, 52a/15. **14.** Ziyarette bulunanlar, uğrayanlar ya da gelen geçen kimseler: 10b/2, 35b/3, 35a/2, 97b/3. **15.** Taraf seçmek: 10a/2, 8, 18, 11b/2. **16.** İyilik beklemek: 10a/14, 16b/13, 29a/13, 63a/10. **17.** Baygınlığı geçmek, ayılmak: 12b/8, 36a/4, 46a/16, 50b/8. **18.** Maharetli olmak: 14a/17. **19.** Gerekmek, gerekli olmak: 25a/14. **20.** Belge, mektup, nâme vb. yazılı metinlerin ulaşması: 27a/9, 50b/12, 52b/5, 78b/4, 13, 78a/16, 100a/7. **21.** Bir eylemi bitirmeye ve sonuçlandırmaya çalışmak: 28a/2, 61a/17. **22.** Zor bir durumda kolaylık sağlamak için yetişmek: 30b/5, 46b/11. **23.** Kötü bir durumla karşılaşmak: 33a/9, 48b/5, 51b/4, 78a/6. **24.** Belli veya beklenilen zamana ulaşmak: 39a/8. **25.** Çâresiz kalmak: 41a/6. **26.** Bir kimsenin ölüm vakti: 61b/2, 63b/2. **27.** Bir işi başarabilmek, becerebilmek: 78a/8. **28.** Hatırlamak: 79b/10, 100b/4. **29.** "Beni dinle, benim kararıma uy." anlamında kullanılır: 80b/7.

geliş- İlerlemek: 28b/8.

genç Körpe, yaşlı olmayan: 78b/11.

gene Yine: 3a/8, 8b/2, 4, 15, 8a/20, 9b/11, 9a/16, 19, 11a/11, 12b/13, 12a/13, 14a/16, 15a/2, 16a/13, 17b/19, 18a/6, 19b/2, 15, 20b/2, 20a/10, 16, 22a/7, 23b/15, 24b/8, 29a/12, 17, 30a/3, 18, 31a/2, 32b/13, 33a/3, 13, 34a/15, 36b/4, 14, 40b/11, 46b/16, 46a/17, 48b/2, 51b/4, 55a/2, 56b/4, 57b/15, 57a/14, 59a/9, 60a/2, 4, 5, 61a/7, 63a/10, 66a/6, 70b/2, 5, 71b/11, 72b/10, 75a/16, 76a/9, 77b/7, 13, 78a/10, 79b/16, 79a/7, 86b/19, 86a/11, 87b/20, 89a/7, 13, 90b/6, 91b/13, 91a/16, 93b/7, 94b/2, 94a/8, 17, 18, 99b/16, 100b/4, 15, 101a/10.

ger *e.(Far.)* Eğer: 16b/2.

gerçe *(Far.)* İse de, her ne kadar: 21b/6, 47b/15, 56b/2, 68a/9, 77b/9, 94b/18.

gerçek Sahte olmayan, hakiki, hâlis: 5b/6, 9b/15, 9a/21, 11a/9, 16a/11, 35b/17, 37b/14, 41b/2, 43b/3, 50a/11, 59b/2, 96b/17.

gerdek Zifaf gecesi gelinle güveyin kapandıkları oda: 4a/8, 42b/16, 48a/14, 70a/2, 81a/12, 91b/3.

g. -e ḳo- Gelinle güveyi odaya koymak: 4a/8, 48a/14.

g. eyle- Zifaf eylemek: 42b/16, 70a/2.

g. it- Zifaf etmek: 81a/12.

g. ol- Zifaf olmak: 91b/3.

gerek- Gerek olmak, lüzûmu olmak, lâzım olmak, îcap etmek: 2a/12, 13, 3b/6, 5b/15, 10b/3, 10a/14, 11a/10, 13b/5, 19a/10, 23a/12, 24a/2, 31b/16, 41a/2, 5, 52a/2, 59a/10, 69b/2, 74a/2, 75a/2, 79b/10, 96a/12, 98a/20, 100b/2.

gergedān *(Far.)* Sıcak ülkelerde yaşayan, burnunun üstünde bir veya iki boynuzu bulunan manda iriliğinde saldırıcı bir hayvan: 4b/3, 7a/3.

geşt *(Far.)* Geçme, gezme, seyir: 102a/14.

g. eyle- Seyehât etmek: 102a/14.

getür- **1.** Uzak yerden yakına taşımak, ulaştırmak: 2b/5, 3a/2, 5a/18, 6b/2, 12a/2, 15a/2, 5, 18, 16a/5, 7, 9, 18a/12, 19b/6, 20b/3, 20a/6, 21a/12, 23a/11, 25b/8, 26b/9, 10, 27a/10, 30b/2, 31b/10, 34b/8, 34a/3, 35b/15, 36b/14, 37a/8, 39b/13, 39a/12, 13, 40b/9, 14, 40a/14, 45a/16, 47a/6, 48a/17, 52b/12, 53a/2, 4, 54b/2, 3, 54a/5, 56a/2, 57b/10, 59a/14, 60b/14, 61a/16, 66b/5, 66a/8, 67b/13, 68b/10, 68a/14, 17, 73a/2, 74b/7, 17, 75b/3, 75a/19, 80b/2, 5, 80a/14, 82a/4, 84a/10, 11, 86b/13, 87b/5, 90a/2, 94a/10, 95b/8, 11, 95a/3, 8, 96a/15, 97b/9, 97a/2, 8, 98b/9, 99b/10, 99a/14, 100b/12. **2.** Gerekmek, meydana gelmesine ve ortaya çıkmasına sebep olmak: 4a/10. **3.** Bâzı kelimelerde birleşik fiil yapar: 13b/4, 23a/7, 23a/16, 88b/16, 100a/13, 101a/19. **4.** Ele geçirmek, elde etmek, yakalamak, kazanmak: 14b/15, 20, 15a/7, 17, 16a/10, 21a/11, 39a/2, 10, 42b/6, 52b/14, 53b/12, 54a/4, 84b/3, 86a/6. **5.** Bir işi bitirmeye, sonuçlandırmaya çalıştırmak: 15a/8. **6.** Mağlûp etmek: 22b/13, 23b/6. **7.** Bir şeyi sürükleyerek ya da zor kullanarak bir yere götürmek: 38a/2, 40a/8, 57b/8, 91b/14. **8.** Zarar gördüğü işlerden uslanıp akıllıca davranmak: 48b/2. **9.** Hızlıca koşmak: 58b/6.

getürt- Başkası aracılığıyla geçmesini sağlamak: 74b/10.

gevher *(Far.)* Elmas, cevher, kıymetli taş: 23a/8.

gez- **1.** Yürümek, dolaşmak: 31a/11, 93a/8, 98a/6. **2.** Bulunmak, var olmak: 59b/13. **3.** Dolaşmak, seyehat etmek: 64b/14, 71b/19, 83a/10, 84a/4, 6. **4.** Birini ya da bir şeyi aramak: 79b/8, 94b/11. **5.** Kontrol etmek: 82a/11, 100b/7.

gezdür- Bir şeyi her tarafa gösterip baktırmak: 91b/19, 92a/2.

gibi Benzetme, temsil ifâde eder: 1b/17, 2b/4, 2a/2, 4b/2, 3, 9, 9b/18, 20, 10b/10, 10a/15, 29b/10, 30b/4, 13, 30a/13, 32b/2, 33b/2, 7, 34a/17, 36a/6, 42b/14, 44b/2, 4, 45b/2, 48b/3, 4, 18, 49b/3, 16, 52a/13, 55b/14, 57b/7, 10, 57a/6, 61b/3, 65b/18, 71a/12, 76a/11, 77a/6, 78b/10, 78a/11, 80b/14, 85a/5, 87a/11, 89b/14, 89a/10, 91a/4, 92b/2, 94a/5, 100a/11, 102a/18.

gice Yirmi dört saatlik günün karanlık kısmı: 1b/10, 4a/4, 6b/20, 14b/16, 15a/17, 16a/6, 12, 19b/16, 22a/5, 28b/16, 29b/8, 11, 34a/4, 41b/17, 42b/16, 42a/2, 43b/6, 44b/6, 46b/14, 47a/10, 48a/11, 49b/15, 50b/16, 62b/15, 64a/6, 65a/8, 68a/15, 70b/18, 74a/2, 81a/12, 91b/3, 91a/9, 92a/9, 94b/3, 97a/3, 99a/4.

gider- Gitmesini geçmesini sağlamak, savuşturmak, yok etmek: 55a/6, 86a/16, 89a/17.

gidi Pezevenk, kaltaban: 8a/11, 17a/3, 32b/18, 32a/10, 33b/14, 36b/17, 37a/14.

gir- 1. İçeri varmak, sokulmak: 1b/8, 4b/14, 5a/2, 7a/5, 8, 10b/20, 11a/3, 16b/5, 9, 22a/17, 18, 24b/18, 26b/3, 42b/8, 42a/2, 43b/9, 93a/9, 100b/14, 101b/17, 101a/10. **2.** Ele geçmek, tutulmak: 6a/19, 8b/13, 8a/9, 12a/18, 95a/13. **3.** Dans etmek: 9b/19. **4.** Uyumak: 16a/18. **5.** Fırsat yakalamak: 25b/4. **6.** Bulunduğu şekilden veya görünüşten başka bir şekle girmek, kılık değiştirmek: 30b/17.

giriftār *(Far.)* Tutulmuş, tutsak, esir: 51b/7.

g. ol- Tutsak olmak: 51b/7.

girü Bir şeyin sonra gelen kısmı, son: 6a/4, 8a/4, 22a/2, 32b/8, 33b/13, 34b/2, 34a/7, 42a/11, 47b/7, 51a/12, 54b/12, 54a/10, 57a/12, 63a/6, 70b/6, 79a/8, 86b/19, 88a/19, 91a/16, 102a/12.

girüş- Sokulmak, karışmak, bulaşmak: 20b/7, 49a/12, 66b/14, 95a/15.

girān *(Far.)* Ağır: 30a/16.

git- 1. Çok şaşmak ve telaşlanmak, mantık çerçevesinde düşünememek: 1b/13, 23a/8, 33b/7, 36b/5, 48a/2, 56b/9, 18, 76b/2, 78b/17, 84a/12, 95a/17, 97b/8. **2.** Bir yerden ayrılıp uzaklaşmak, hareket etmek: 3b/18, 4b/17, 5b/16, 7b/14, 8b/2, 13, 14, 18, 8a/16, 17, 9b/13, 16, 17, 9a/16, 20, 10b/10, 12b/3, 9, 14, 15b/9, 15a/2, 16a/12, 21b/16, 22b/17, 23a/15, 16, 24a/15, 25b/5, 6, 14, 27b/2, 3, 27a/9, 16, 18, 31b/2, 31a/15, 17, 32b/15, 16, 17, 18, 32a/9, 33a/3, 4, 12, 34b/4, 35a/10, 11, 36b/13, 36a/8, 37b/4, 5, 6, 8, 16, 38b/6, 38a/5, 40b/12, 18, 40a/8, 41a/13, 42b/2, 5, 9, 12, 42a/17, 45b/15, 18, 46b/11, 48b/16, 18, 48a/12, 49a/9, 50a/12, 51a/9, 53b/16, 53a/3, 6, 57b/9, 57a/3, 58b/12, 58a/6, 8, 14, 60b/6, 60a/12, 61a/2, 62b/15, 62a/6, 63b/2, 6, 9, 10, 63a/11, 64a/8, 13, 65b/6, 65a/3, 66a/5, 67b/6, 68a/13, 14, 71b/11, 73b/13, 14, 15, 73a/7, 76a/5, 78a/15, 81b/2,

5, 81a/16, 82a/8, 85b/14, 85a/12, 15, 17, 86b/19, 86a/14, 87a/7, 88b/2, 5, 88a/8, 89b/15, 89a/10, 91a/13, 92b/5, 12, 93a/7, 94b/8, 13, 94a/6, 97a/2, 98b/9, 99b/17, 20, 100b/10, 100a/2, 101b/7, 15, 102a/13. **3.** Savaş başlatmak için bir ordunun üzerine ilerlemek: 4a/12, 6a/13, 66b/10. **4.** Bir yerden geçmek: 10b/2, 30a/2, 11, 34b/14, 35b/3, 55b/17. **5.** Ölmek: 13a/17, 29b/2, 49b/8, 56a/13, 74b/2. **6.** Bir işte müsbet netîceler alarak ilerlemek: 21b/14. **7.** Birinin ya da bir şeyin peşinden tâkip etmek: 26a/2, 9, 29a/2, 30b/7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 31b/9, 34a/6, 73b/18. **8.** Bir şeyin elden alınması, kaybetmek: 28a/13, 77b/19, 77a/10. **9.** Bir duygunun ya da durumun etkisini azaltmak için beklemek: 34a/9. **10.** İlerleyen zaman: 39a/5. **11.** Bir konunun dedikodu hâlinde duyulması: 39a/6. **12.** Bir konu hakkında ters düşmek: 72a/9. **13.** Faydasız, gereksiz bir şey uğruna yok olmak: 93b/3. **14.** Bir yeri ya da bir şeyi aramak için yol almak: 93a/6, 94b/10.

gideyaz- Git- fiilinin yaklaşma hâli: 25a/19.

giy- (Elbise vb.) Bedene geçirme, bedenin üzerine almak: 3a/2, 6b/2, 16, 6a/16, 26b/15, 54a/17, 92a/4.

giydür- Birinin bedenini elbise, çamaşır, başörtüsü ve ayakkabı gibi şeylerle örtmek: 4a/12, 40a/15, 72a/3, 73a/6.

giyün- (Çamaşır, elbise, zırh vb.) Üstüne alıp bedeni örtmek: 4b/12, 7a/3, 34a/14, 45b/2.

gizli Saklanmış, saklı, görünmez: 20a/12, 53b/2, 85a/15.

göbek İnsanın ve birçok hayvanın karınlarının ortasındaki deliğe benzer şekil: 8a/17, 66b/18.

göç Kendi yerini, yurdunu terk ederek başka bir yere gitme, yer değiştirme: 51a/16, 58b/3, 65a/2, 92b/11.

g. it- Yer değiştirmek: 51a/16, 58b/3, 65a/2, 92b/11.

göç- Yer değiştirme eylemi: 92b/12.

gögüs İnsanın önden gerdanla bel arasındaki kısmı: 32a/4, 92b/2.

gök 1. Yerin göz ile görülebilen ufuklarından başlayarak, yukarıda kubbenin içi gibi görülen sonsuz boşluk: 3b/15. **2.** Olağanüstü bir şekilde ortaya çıkmak: 98b/16.

göm- Yerin içine veya diğer bir şeye sokmak, batırmak, örtmek: 34a/2, 35b/16, 36b/6, 91a/16.

gömeḳo- Göm- fiilinin süreklilik hâli: 34a/3.

gömlek Elbisenin altına giyilip bedenin yukarı kısmını örten ve umûmiyetle dizden yukarı kalıp, bazen de ayağa kadar uzanan beyaz ve yumuşak bezden çamaşır: 33a/2, 3, 35a/16, 47a/9.

gönder- Yollamak, salmak: 3b/9, 3a/7, 12, 5a/18, 17b/2, 22b/7, 12, 23b/2, 23a/7, 10, 12, 26b/6, 45a/11, 12, 46b/17, 50b/11, 50a/15, 51a/4, 52b/3, 54b/16, 58b/5, 58a/13, 60a/2, 65b/4, 67b/11, 68b/8, 68a/5, 70b/3, 71a/15, 78b/13, 78a/14, 80a/2, 5, 13, 81b/4, 9, 82b/7, 87b/4, 89b/8, 92a/2, 100b/5.

gönil, gönül Kalp, gönül: 4b/20, 8a/17, 9a/20, 25b/2, 12, 35b/16, 38b/9, 46b/3, 51b/12, 59b/8, 64a/2, 70b/2, 73b/2, 76a/7, 79b/6, 80b/10, 84a/7, 87b/13, 17, 97a/5.

g. çek- Özlemek: 87b/13.

g. çıḳar- Unutmamak: 87b/17.

g. ḳal- İçinde kalmak: 73b/2.

g. vir- Sevmek: 25b/2, 12.

gönül bkz. gönil

gör- Görme duyusunu kullanarak bir şeyin dış görünüşünü hissetmek: 1b/5, 2b/6, 11, 13, 2a/3, 7, 8, 16, 3b/7, 9, 10, 3a/11, 4b/7, 14, 4a/2, 11, 15, 18, 5b/9, 6b/6, 10, 6a/3, 14, 18, 7b/6, 7a/6, 15, 8b/8, 10, 9b/6, 8, 15, 9a/6, 9, 10, 11, 12, 10b/6, 9, 15, 10a/4, 8, 11b/4, 5, 12, 13, 12a/3, 5, 12, 15, 17, 13b/18, 13a/4, 9, 13, 14b/5, 14a/8, 15b/2, 17, 19, 15a/13, 14, 15, 19, 16b/10, 16a/20, 17b/6, 18, 17a/3, 10, 18a/17, 20b/2, 4, 20a/14, 21b/11, 22b/6, 14, 22a/18, 23b/02, 11, 15, 23a/3, 10, 24a/4, 25b/12, 16, 17, 25a/2, 18, 26b/3, 5, 13, 26a/7, 13, 27b/9, 10, 17, 27a/7, 28b/4, 28a/2, 5, 29b/13, 29a/6, 30b/8, 14, 30a/12, 16, 17, 32a/18, 33b/10, 12, 33a/9, 11, 34b/6, 12, 14, 18, 34a/12, 13, 14, 15, 35a/2, 36b/3, 9, 10, 36a/3, 5, 16, 37b/15, 16, 37a/2, 11, 38b/17, 39b/7, 39a/2, 4, 16, 40a/7, 17, 41b/5, 42a/15, 43b/4, 43a/2, 8, 11, 44b/9, 13, 17, 45b/7, 9, 45a/3, 46b/5, 46a/3, 11, 12, 15, 47a/2, 4, 48b/2, 4, 48a/12, 49b/5, 49a/3, 14, 50a/7, 51b/7, 8, 51a/10, 14, 52b/12, 18, 52a/2, 11, 53b/14, 53a/6, 55b/3, 11, 18, 56b/2, 56a/7, 57a/12, 16, 58b/6, 7, 10, 12, 16, 59b/7, 12, 59a/9, 60b/7, 61b/9, 61a/9, 62b/3, 6, 7, 9, 62a/5, 8, 10, 63b/11, 64b/6, 7, 64a/6, 14, 15, 65b/2, 65a/2, 4, 5, 6, 12, 13, 66b/10, 15, 66a/13, 68b/2, 4, 6, 15, 68a/2, 70b/8, 11, 12, 13, 16, 18, 71b/6, 71a/16, 72b/7, 14, 72a/13, 73b/11, 14, 73a/3, 7, 9, 10, 15, 16, 18, 19, 74b/12, 74a/2, 5, 6, 7, 14, 75b/2, 10, 75a/3, 5, 8, 17, 18, 76b/20, 76a/8, 77a/8, 15, 78a/13, 14, 79b/13, 79a/18, 80b/2, 12, 80a/19, 81b/3, 8, 19, 81a/2, 6, 82b/4, 82a/3, 9, 13, 19, 84a/3, 12, 85a/16, 87b/6, 87a/3, 8, 9, 88a/5, 12, 15, 89b/5, 7, 89a/13, 15, 90b/4, 90a/3, 6, 91a/8, 16, 92b/5, 10, 92a/8, 93b/3, 11, 93a/2, 9, 14, 17, 18, 94b/13, 14, 16, 94a/3, 95b/11, 95a/11, 96b/2, 4, 6, 17, 96a/5, 7, 10, 13, 97b/10, 13, 16, 97a/3, 9, 14, 98b/14, 98a/9, 13, 99b/2, 100b/10, 12, 17, 101b/2, 4, 11, 16, 18, 19, 101a/3, 5, 14.

göre Bakılırsa, kalırsa, sayılırsa, hesâba alınırsa, göz önünde tutulunca, gereğince: 10b/4, 22b/7, 28a/5, 37a/10, 79b/7, 10, 82b/2, 95a/14, 99a/12.

görelik Sence, sana göre: 29a/16.

göril- 1. Yerine getirilmek, gereken iş yapılmak, hâlledilmek: 4a/6, 13, 6b/20, 22a/6. **2.** Daha evvel bir durumla karşılaşmak: 39b/10, 11, 39a/8.

görin-: 15b/19, 35b/6, 74a/11, 79a/5, 94b/14, 101a/7.

göriş- Söyleşmek, karşılıklı konuşmak: 7b/10, 11, 10a/5, 19, 20b/16, 50a/15, 67b/4, 70b/16, 72a/10, 81a/3, 90a/4, 5, 96b/14.

göster- 1. Yardımcı fiil olarak kullanılır: 1b/8, 7a/14, 22b/2, 56a/5. **2.** Gördürmek, görülmesini sağlamak: 4b/6, 23a/3, 8, 24a/17, 31a/18, 39a/4, 87a/8, 98a/4. **3.** Sert çıkmak, diklenmek, karşı durmak: 8a/7, 16b/7, 25a/2, 28a/6, 71a/18.

göt 1. Kıç: 76b/7. **2.** Cesâret, cüret: 79a/11.

g. -üne şok-: Herhangi bir nesne ya da kişiye fazlaca ilgi gösteren, pek değer veren kişiler için, "Onun olsun, ne yaparsa yapsın." anlamında söylenir: 76b/7.

götür- Yakından uzağa taşımak, nakletmek: 2b/18, 15b/18, 15a/10, 17b/10, 19a/10, 23b/5, 37b/7, 53a/2, 64a/4, 71b/18, 71a/5, 76a/3, 77b/7, 85b/4, 98b/5, 99b/8.

göz İnsanlarda ve hayvanlarda görme organı. 2b/16, 2a/10, 4b/8, 19, 6a/4, 9a/8, 12a/16, 13b/10, 20a/3, 21a/16, 27b/6, 33b/15, 34a/13, 36a/17, 38b/12, 41a/13, 45b/2, 7, 48b/2, 3, 51a/11, 52b/16, 52a/7, 59a/6, 62b/3, 73a/14, 75a/3, 6, 7, 76b/10, 80b/13, 84b/16, 85a/12, 87a/9, 91b/8, 96a/6, 11, 12, 97a/18, 100a/16.

g. aç- Dikkat etmek: 48b/2, 62b/3, 75a/3, 96a/6.

g. at- Bakmak: 21a/16.

g. -e şalındur- Gözünde büyütmek, önemsemek: 2a/10.

g. -i ḳorḳ- Korkmak, endişelenmek: 85a/12,

g. ḳarart- Korkmamak, korkmadan hareket etmek: 41a/13.

gözet- Dikkatle bakmak, dikkat etmek: 3b/18, 8b/18, 8a/18, 16b/2, 16a/3, 18, 47a/17, 52a/11, 14, 57a/17, 59b/2, 60b/10, 61b/16.

gözlüce Küçük gözü olan: 81a/7.

ġulām *(Ar.)* Köle: 23b/8, 16.

gūnāgūn *(Far.)* Türlü türlü: 40a/10.

ġururlan- Boş şeylerle övünmek, büyüklük taslamak, kurum satmak: 5b/7.

ġusil bkz. ġusl

ġusl, ġusil *(Ar.)* Cünüplükten veya kadınların âdet ve lohusalık vb. durumlardan temizlenmek için bütün vücûdu dince gerekli görülen şekilde yıkayarak arıtma işi: 4a/9.

gūş *(Far.)* Kulak.

g. bur-Kulağını çekmek, uyarmak, tenbih etmek: 72a/2.

gūşmāl *(Far.)* Azarlama, paylama. 5b/18.

gücen- Darılmak, hatırı kalmak: 34a/8.

güç Kuvvet, tâkat, kudret: 6a/16, 8a/10, 17b/2, 17a/18, 18a/2, 19a/2, 42b/4, 51b/6, 52a/15, 66b/2, 66a/5, 16, 82b/2, 89b/14.

güçlük Zorluk, müşkül olma: 7a/18.

güher *(Ar.)* Varlığı başka bir şeyin varlığı ile sınırlı olmayan, kendi kendine var olan şey: 24a/2, 6, 16, 17, 27a/4.

gül- İnsana mahsus olan bir duygu ile kah kah diyerek sesli veya sessiz, genellikle ağzı açıp dişleri göstererek husûsi bir harekette bulunmak: 1b/16, 2b/15, 6a/15, 9a/2, 10b/8, 14a/14, 18b/13, 19b/8, 19a/9, 22a/7, 24a/14, 29b/4, 36b/14, 15, 39a/16, 17, 40b/16, 40a/11, 12, 49a/6, 50b/13, 51a/8, 61a/10, 76b/2, 20, 77a/2, 7, 18, 81a/2, 82b/11, 83b/2, 14, 15, 16, 84b/6, 7, 90b/17, 96a/18, 99b/2, 15, 99a/17.

gül *(Far.)* Küçük veya dikenli bir ağaçta olup şeklinin ve kokusunun güzelliğiyle meşhûr ve şâirler arasında bülbülün âşık olduğu çiçek olarak dilden dile dolaşır: 2a/4, 27a/4.

gülüş- Birlikte gülmek, birbirini güldürmek, şakalaşmak, latîfeleşmek: 18b/14, 19b/12, 19a/4, 40b/5, 50b/2, 97b/10.

gün Yirmi dört saatlik günün aydınlık olan kısmı: 1b/7, 3b/2, 4b/2, 10, 11, 4a/9, 10, 14, 9b/5, 10b/11, 11b/3, 13b/15, 17, 18, 14b/4, 5, 12, 15a/15, 16b/18, 16a/13, 18a/13, 19a/2, 3, 20b/14, 17, 21a/5, 22a/5, 18, 27b/4, 32a/9, 34b/13, 36b/18, 38a/5, 42b/15, 43b/7, 43a/2, 44b/6, 7, 44a/14, 46a/6, 50a/14, 51b/18, 51a/15, 52a/2, 53b/2, 14, 16, 57b/17, 58b/13, 58a/6, 8, 10, 12, 59b/7, 9, 63b/16, 18, 65a/4, 67b/9, 70b/9, 79a/17, 80a/6, 7, 8, 9, 14, 81a/15, 82a/9, 87b/15, 87a/15, 88b/17, 89b/18, 89a/10, 90b/5, 14, 91b/10, 91a/4, 92b/9, 10, 12, 15, 17, 18, 93a/2, 94b/5, 95b/10, 100b/3, 6, 100a/2, 3, 7.

günāh *(Far.)* Âhiretçe cezâyı gerektiren iş: 2a/15, 18b/5, 27a/2.

g. -a ko- Cezâlandırmak: 27a/2.

gündüz Günün aydınlık olan, yani güneşle aydınlanan kısmı: 29b/7, 10, 91a/9, 92a/10.

günlük Güne âit ve lâyık olan: 58b/4, 87b/15,

gürbüz Yaşından daha ziyâde, gösterişli, serpilmiş, genç irisi, vücûtlu ve zorlu: 34b/18.

gürle- Hiddetle bağırmak: 92b/2.

gürülti Gürüldeyen şeyin sesi, yüksek ses: 93b/11, 98a/8.

gürz *(Far.)* Ağır topuz: 2a/8, 8b/9, 11b/6, 11, 14, 15, 17, 12b/19, 13b/4, 13a/5, 28b/2, 28a/13, 15, 16, 17, 42b/7, 56b/14, 15, 16, 19, 71b/12.

g. -e ur- Gürz ile vurmak: 8b/9, 11b/6, 28a/15.

g. ur- Topuzla vurmak: 11b/14, 71b/12.

güyā *(Far.)* Sanki, diyelim ki: 101a/12.

güzāf *(Far.)* Boş lakırdı, beyhûde söz: 3b/5.

güzār *(Far.)* Geçme.

g. kıl-: 55b/14.

güzel Göze iyi görünen, şekli ve görünüşü beğenilen, sevilen: 11a/2, 23b/7, 79b/19, 80a/2, 5, 82b/9, 95a/12, 96a/2.

güzellik Güzel olan kimse veya şeyin hâli: 20a/8.

-H-

ha Uyarma, hatırlatma ve dikkati çekme anlatır: 21b/16, 47a/10.

hā'il *(Ar.)* Korkunç: 5a/14, 12b/12, 87b/13.

h. ol-: 5a/14, 12b/12, 87b/13.

hāb *(Far.)* Uyku: 3b/19.

h. -a var- Uykuya dalmak: 3b/19.

ḥabbe *(Ar.)* Tane.

h. alako- Tane almak: 35a/5.

h. vir- Tane vermek: 80b/18.

ḫaber *(Ar.)* Olan bir şeyin bildirilmesi, bir şeyin bir hâdise üzerine orada bulunmayanlara verilen bilgi: 3a/13, 5a/6, 7, 6b/13, 17, 10b/16, 17, 14b/12, 15b/20, 19b/13, 20b/2, 20a/2, 21a/10, 22a/3, 13, 23a/15, 18, 26a/12, 27a/4, 30b/15, 41a/4, 43a/14, 45b/15, 45a/11, 12, 49b/13, 49a/17, 52b/14, 54b/6, 55a/2, 13, 58a/13, 59b/2, 6, 11, 14, 59a/4, 61a/3, 62b/16, 62a/9, 64b/8, 15, 65a/14, 74b/2, 15, 74a/6, 12, 14, 17, 75b/16, 75a/18, 77b/3, 8, 78b/4, 13, 78a/16, 79a/13, 80a/3, 81b/18, 82a/3, 84a/7, 86a/11, 88b/9, 89b/9, 89a/6, 94a/6, 99b/9, 100a/7, 13, 14.

ḫ. eyle- Bilgilendirmek: 86a/11, 89a/6.

ḫ. it- Bilgi vermek: 100a/14.

ḫ. ol- Bilgi olarak verilmek: 14b/12, 59b/2, 62b/16, 94a/6.

ḫ. ur- Bilgi vermek: 45b/15.

ḫaber-dār *(Far.)* Bir işten haber ve bilgisi olan, mâlumatlı: 72a/9.

ḫ. ol- Bilgili olma işi: 72a/9.

Ḫabeşī *(Ar.)* Habeş ülkesi halkından veya bunlar ile ilgili yâhut bunların renginde olan: 76a/11.

ḥabs *(Ar.)* Bir suçluyu cezâlandırmak niyetiyle veya dâvâsı görülünceye kadar kaçmaması için bir yere kapama, hapishâneye atma: 2b/18, 15a/2, 17, 19a/13, 60b/4, 68a/17, 94a/2, 95b/4, 99b/4, 102a/19.

ḥ. eyle- Tutma, bırakmama, koyuvermeme: 2b/18, 15a/2, 17, 68a/17, 94a/2.

ḥ. it- Kapalı bir yerde tutma: 19a/13, 60b/4, 95b/4, 102a/19.

ḥācet *(Ar.)* İhtiyaç, lüzum: 88a/6.

ḥadd *(Ar.)* Sınır, derece, mertebe: 3a/4, 8b/6, 9a/5, 25a/19, 89b/16, 91a/14.

ḥadd-i zātında Zaten: 9a/5, 25a/19, 89b/16, 91a/14.

ḥādim *(Ar.)* Hizmet eden, hizmetçi, hizmetkâr: 20b/2, 41a/3, 45b/13, 16, 46a/16, 47a/4, 48a/2, 49b/11, 53a/10, 59b/3, 4, 60b/2, 7, 60a/17, 61b/4, 5, 12, 13, 61a/5, 73a/12, 74b/13, 75b/13.

ḥafta *(Far.)* Zaman bölümlerinden yedi günlük süre, yediden ibâret olan günlerin bir devri: 77a/10.

ḥaḳ(ḳ) *(Ar.)* Doğruluk, doğru ve gerçek olan şey: 5a/11, 14, 68b/15, 72b/15.

ḥaḳḳında Husûsunda, ilgili olarak: 5b/5, 7a/12, 8b/3, 10b/19, 13b/7, 15a/5, 7, 17b/6, 66a/12, 70b/6, 75b/16.

ḥ. -ından gel- Öç almak: 5b/5, 7a/12, 8b/3, 10b/19, 13b/7, 15a/5, 7, 66a/12, 70b/6, 75b/16.

ḥaḳāret *(Ar.)* Hürmetsizlik, itibarsızlık, saygısızlık, hor ve basit görme, aşağılık davranışta bulunma: 18a/2, 50b/10.

ḥ. eyle- Saygısızlık yapmak: 50b/10.

ḥ. it- Hürmetsizlik etmek: 18a/2.

ḥāki *(Far.)* Toprağa âit ve onunla ilgili veya topraktan meydana gelen dünya adamı: 98b/16.

ḥaḳīḳat *(Ar.)* Bir şeyin doğrusu:10a/15.

ḥaḳla- Hakkından gelmek, yenmek: 24b/7, 38b/5, 6.

ḥāl *(Ar.)* Durum, yol: 2b/6, 2a/7, 8, 4b/4, 6a/14, 9b/4, 10b/17, 11b/13, 12a/3, 5, 13a/4, 15b/7, 16a/19, 18a/19, 19a/2, 15, 20a/16, 23a/11, 26a/10, 28b/4, 28a/2, 32a/18, 33b/13, 33a/9, 16, 34a/2, 4, 36b/4, 36a/5, 38b/8, 40b/9, 40a/11, 17, 41b/12, 15, 42a/3, 43b/2, 4, 45b/6, 47a/3, 48a/11, 49b/5, 50b/2, 6, 50a/16, 53b/3, 8, 53a/3, 54a/3, 56a/7, 61b/9, 64a/17, 65a/7, 66b/2, 15, 66a/10, 68b/3, 14, 68a/7, 71b/6, 71a/13, 72b/3, 74a/5, 76b/11, 20, 77b/3, 81b/12, 82a/6, 86a/12, 88a/8, 89b/4, 6, 89a/8, 91b/14, 91a/6, 92a/18, 93b/11, 95a/11, 96a/6, 97b/12, 100b/9, 101b/5, 102a/16.

ḥ. -e ḳo- Bir duruma sokmak: 9b/4, 36b/4.

ḥ. it- Yol bulmak: 92a/18.

ḥālā *(Ar.)* Şimdi, daha henüz: 2a/2, 14, 31a/3, 58a/18, 59a/3, 60b/2, 71a/18, 86b/2, 92a/10, 98b/3.

ḫalāṣ *(Ar.)* Kurtulma: 1b/14, 2b/7, 9b/4, 12a/8, 29a/4, 53b/10, 62b/18, 65a/11, 97a/6, 98b/7, 99a/16.

ḫ. eyle- Kurtulmak: 12a/8, 65a/11, 98b/7, 99a/16.

ḫ. it- Kurtarmak: 2b/7.

ḫ. ol- Kurtulmak: 1b/14, 29a/4, 62b/18, 97a/6.

ḫalīfe *(Ar.)* Vekil, birinin yerine geçen kimse: 8a/22, 12a/5, 17a/13, 38a/7, 54a/12, 13, 54a/18, 73b/12, 19, 74a/5, 81b/13, 87a/17, 89b/10, 18, 89a/5, 12, 16, 90a/2, 99b/15.

ḫ. eyle- Bir kimsenin yerine geçmesi için vekil tayin etmesi: 54a/12.

ḫ. ol- Vekil olarak seçilmek: 89b/10.

ḫalīfe-i İslām İslâm halîfesi: 12a/5, 17a/13, 54a/13, 89a/5, 16.

ḫalḳ *(Ar.)* Belli bir bölgenin veya çevrenin sâkinleri, ahâli: 30a/11, 49b/9, 50a/2, 7, 90b/18, 94a/7, 101b/5.

ḫalḳ-ı ʻālem Bütün insanlar: 49b/9, 50a/2.

ḫalḳ-ı temām Bütün halk: 94a/7.

ḫalḳa Ortası boş dâire, ipten, telden veya mâdenden ufak kangal veya dâire: 30a/13.

ḫalt *(Ar.)* Yersiz ve uygun olmayan bir iş.

h. eyle- Uygun olmayan bir iş yapmak: 46b/10.

hālvet *(Ar.)* Özel oda: 3b/9.

ḥamām *(Ar.)* Yıkanılan yer: 40a/14, 45a/14.

ḥamle *(Ar.)* Saldırma, atılma: 2a/3, 8, 9, 12, 8b/7, 9, 11b/7, 10, 11, 25a/2, 10, 11, 26a/7, 28a/15, 29b/12, 30a/4, 55b/6, 8, 10, 56b/2, 56a/14, 65b/11, 66b/17.

ḥ. eyle- Saldırma eylemininde bulunmak: 2a/3, 8b/7, 9, 11b/11, 25a/2, 29b/12, 55b/6, 10, 56b/2, 66b/17.

ḥ. it- Saldırma eylemini başlatmak: 2a/3, 12, 8b/9, 11b/7, 25a/10, 55b/8.

ḫançer *(Far.)* Ucu sivri, iki yanı keskin kamaya benzer bıçak: 4b/12, 5b/11, 12b/4, 16b/2, 3, 46a/17, 53a/8, 61b/11, 71a/6, 75a/5, 76a/13.

ḫ. al- Hançer almak, hançerlenmek: 61b/11.

ḫ. çek- Zarar vermek amacıyla hançeri göstermek: 46a/17, 76a/13.

ḫ. -e ur- Hançeri almak: 12b/4, 53a/8.

ḫandān *(Far.)* Gülen, şen.

ḫ. ol- Gülmek: 88a/2.

ḫāne *(Far.)* Ev, mesken: 13a/16.

ḫarāb *(Ar.)* Yıkma, bozma, virân etme, vîranlık, bayındırlığını bozma.

ḫ. it- Virân etme: 91a/17.

ḫarac *(Ar.)* Vergi: 4b/16, 5a/12, 15a/14, 86b/5.

ḫ. eyle- Vergi almak: 15a/14.

ḥarām *(Ar.)* Kullanılması dince yasaklanmış, helâl olmayan: 87a/12.

ḥarāmī *(Ar.)* Haram mala el uzatan kimse, hırsız, uğru, haydut, yol kesici: 31a/10, 63a/12, 65b/7, 65a/8, 15, 66b/10, 11, 67a/4, 12, 88b/2.

ḫ. ol- Hırsızlık yapmak: 63a/12.

ḥarāmīlik Hırsızlık, haydutluk, uğruluk: 67a/2, 6, 8.

ḥarām-zāde *(Far.)* Meşrû olmayan birleşmeden doğmuş kimse: 7a/10, 8b/3, 8a/3, 9b/18, 13a/10, 29a/13, 41b/10, 43b/13, 43a/8, 48a/13, 49b/3, 75a/6.

ḥarb *(Ar.)* Ceng, kavga, dövüş, savaş: 22a/15, 78b/10, 88b/15, 100a/12.

ḥarbī *(Ar.)* Harbe mensup, harple ilgili: 1b/9

ḥarç *(Ar.)* Sarfetme, bozma.

ḫ. eyle- Bozmak: 81a/2.

ḥarçlıḳ Günlük masraflara ayrılan para: 10b/2, 85b/9, 11.

ḫ. it- Kullanılan para: 85b/11.

ḥareket *(Ar.)* Tavır, muamele.

ḫ. eyle- Muamele etmek: 36a/10.

ḫ. it- Tavır göstermek: 33b/10, 46a/11, 62a/6.

ḥarem *(Ar.)* Herkesin giremeyeceği, değerli ve saygı duyulan yer: 73a/7, 13.

ḥarīf *(Ar.)* Âdi ve bayağı kimse, alçak ve terbiyesiz kimse: 31a/2, 32b/5, 33b/15, 36b/2, 11, 12, 36a/17, 44b/4, 59a/2, 63a/17, 65b/17, 66b/3, 12, 66a/17, 70b/6, 82b/2, 82a/19, 83b/18, 90a/8, 102a/16.

ḫarlu Ateşli: 31a/2.

ḥaşır *(Ar.)* Saz, kabuk, yaprak vb. bir bitki maddesiyle örülmüş taban veya tavan örtüsü: 76b/9.

ḥased *(Ar.)*Başkasının servet, refah ve üstünlüğünü çekemeyip onun düşmesini arzu etme, kıskanma:14a/16, 15a/10, 17a/4.

ḥ. -e başla- Kıskanma eylemini başlatmak: 14a/16.

ḥ. it- Kıskanmak: 15a/10, 17a/4.

ḥaşım bkz. ḥaşm

ḥasīs *(Ar.)* Cimri: 80b/19.

ḥaşm, ḥaşım *(Ar.)* Düşman: 3b/6, 9a/2, 19a/5, 28b/9, 12, 30b/5, 31b/7, 15, 16, 34a/17, 56b/12, 61b/4, 75b/8.

ḥ. eyle- Düşman olmak: 9a/2.

ḥasret *(Ar.)* Özleme, göreceği gelme.

ḥ. çek- Elde edemeyip üzülmek ve ah etmek, yanmak, yakınmak: 27a/7.

ḥaṣṣā *(Ar.)* Bir kimseye veya eşyâya mahsus olan hâl, kuvvet, tesir: 54b/7.

ḥasta *(Far.)* Sıhhati yerinde olmayan, bir rahatsızlığa uğrayan: 41b/7, 70b/9, 10, 71a/9, 18, 72b/14.

ḥ. ol- Hastalanmak: 70b/10, 71a/9.

ḥāşā *(Ar.)* Kabul etmeme, uzak tutma veya sayma, ayırma gibi ifâdeler taşır: 11a/11, 36b/8.

ḫaṭā *(Ar.)* Yanlış, yanlışlık: 11b/10, 25a/8, 28a/16, 34a/17, 37a/2, 42a/10, 54b/2, 57b/2,

ḫ. eyle- Yanlışlık yapmak: 25a/8, 54b/2.

ḫ. geç- İsâbet etmemek: 11b/10, 28a/16.

ḫ. it- Yanlışlık yapmak: 37a/2, 42a/10.

ḫ. ol- Yanlışlık yapmak: 34a/17, 57b/2.

ḥāṭır *(Ar.)* **1.** Saygı: 10a/9, 11a/18, 80b/3. **2.** Keyif, hâl: 13b/2, 64a/10, 73a/7. **3.** İnsanın düşünme ve akılda tutma kuvveti, fikir, zihin, akıl, hâfıza kuvveti: 79b/10, 100b/4. **4.** Gönül, his ve duygu kuvveti: 87b/16.

ḥ. gel- Aklına gelmek, hatırlamak: 79b/10, 100b/4.

ḥ. sor- Bir hasta ve lohusaya hâline münâsip yenecek veya içecek bir şey götürmek veya göndermek: 13b/2, 64a/10, 73a/7.

ḥaṭ(t) *(Ar.)* Çizgi, çizik, yazı: 93a/19.

ḥattā *e.(Ar.)*Bile, o derecede, bir derecedeki: 7b/10, 9b/17, 88b/6, 17,

ḥavāle *(Ar.)* Bir şeyi birinin üzerine bırakma, ısmarlama: 2a/7, 19, 56b/5,

ḥ. eyle- Bırakmak: 2a/7, 19, 56b/5.

ḫavf *(Ar.)* Korku: 71a/9.

ḫavl *(Ar.)* Korku, korkma: 11b/16.

ḥavuż *(Ar.)* Su biriktirmek için bahçe veya avluda yapılmış, çeşitli büyüklüklerde su çukuru: 94a/6, 97a/8.

hāy Üzüntü ve azarlama ifâde eder, çoklukla sövme ve bedduâ sözlerinin başında kullanılır: 2a/10, 4b/4, 12b/6, 19, 12a/18, 19, 15b/10, 16b/7, 24a/2, 30a/10, 31a/5, 14, 32b/14, 16, 33b/14, 36b/3, 36a/5, 38b/15, 42a/8, 46b/3, 46a/12, 49b/14, 55b/15, 57a/8, 58b/2, 65b/12, 66a/2, 9, 70b/15, 75b/2, 79b/15, 84a/8, 96b/17.

ḥayf, ḥayıf *e.(Ar.)* Yazık ki, heyhat, vah!: 21b/12, 89a/3.

ḫayır *(Ar.)* "Yok, olmaz, öyle değil." anlamlarında olumsuzluk belirtir: 6a/2, 9b/14, 11a/14, 12a/13, 17b/14, 23a/14, 35b/9, 52a/5, 63b/14, 77a/19, 83a/15.

ḫayırlı İyi, faydalı, yararlı: 16b/5, 6, 40b/18, 57b/4.

ḥayḳır- Bağırmak, hay huy diyerek ses çıkarmak, gürültü etmek: 11b/20, 16b/9, 96a/14, 97b/14.

ḥayli Birçok, çok: 6a/2, 43a/6, 47a/2, 78b/19, 82a/2.

ḫayr *(Ar.)* İyilik, iyi iş: 6b/19, 9a/19, 10b/10, 13b/10, 16b/13, 28b/10, 36a/2, 49a/16, 51a/10, 63a/10, 79a/8, 86a/8, 102a/18.

ḫ. gel- İyilik gelmek: 16b/13, 63a/10.

ḫ. ol- Faydalı olmak: 6b/19, 10b/10, 13b/10, 36a/2, 79a/8, 86a/8.

ḫayrān *(Ar.)* Şaşakalmış, şaşkın, hayrette kalan: 4a/18, 22b/3, 30a/15, 36a/16, 48a/8, 49b/17, 50a/2, 58b/11, 78b/3, 81a/10, 83a/3, 89b/4, 7, 90a/3, 96a/7, 97b/13, 102a/14.

ḫ. ḳal- Şaşkın şaşkın kalmak: 6a/15.

ḫ. ol- Şaşakalmak, hayrete düşmek: 4a/18, 22b/3, 30a/15, 36a/16, 48a/8, 49b/17, 50a/2, 58b/11, 81a/10, 83a/3, 89b/4, 7, 90a/3, 96a/7, 97b/13.

ḥazer *(Ar.)* Sakınma, korunma.

ḥ. eyle- Sakınmak: 9a/4.

ḥāẓır *(Ar.)* Sözü edilen yerde var olan, bizzat bulunan: 3a/10, 4a/16, 6b/19, 14b/13, 17b/12, 19a/8, 22a/4, 25a/12, 32a/3, 42a/9, 47a/15, 55a/4, 14, 60a/16, 81a/10, 85a/10, 86b/9, 86a/9, 92a/8, 101b/19.

ḥ. eyle- Bulunmak: 19a/8.

ḥ. it- Bulundurmak: 60a/16.

ḥ. ol- Bulunmak: 3a/10, 4a/16, 25a/12, 42a/9, 55a/4, 14, 85a/10, 86b/9.

ḥāẓırla- Hazır etmek: 15b/8, 19b/3, 102a/2.

ḥāẓırlan- Gerekenleri elde edip hazır olmak: 6a/7.

ḥāẓırlat- Hazır ettirmek, hazır duruma getirtmek: 18a/11.

ḥazīn *(Ar.)* Hüzün ve keder veren, hüzünlü, gamlı, kederli: 44b/14.

ḥazīne *(Ar.)* Para konulan ve saklanan yer, vezne, sandık: 3a/9, 90b/2, 90a/13, 15,

ḥazīne-dār *(Far.)* Bir hazînenin idâresi ve korunması ile görevlendirilmiş kimse: 5b/10, 39b/13, 84a/10.

ḥażret *(Ar.)* Ön, huzur: 64b/7, 10, 64a/10, 93b/4, 5, 95b/3.

ḥaẓẓ, ḫazz *(Ar.)* Hoşa giden bir şeyin uyandırdığı duygu, hoşlanmak: 5a/6, 6b/12, 8a/21, 9b/7, 10a/13, 11a/8, 20a/9, 14, 48b/2, 49b/8, 53a/4, 62a/2, 65a/2, 72a/8, 12, 94b/19.

h. eyle- Hoşuna gitmek: 6b/12, 10a/13, 20a/9, 49b/8, 62a/2, 72a/8, 12.

h. it- Hoşlanmak: 5a/6, 9b/7, 11a/8, 20a/14, 53a/4, 65a/2, 94b/19.

heb, hep Bütün, hiçbiri dışarı kalmamak üzere: 3b/12, 8a/6, 49a/11, 77b/18, 84a/12, 95a/9.

hedāye *(Ar.)* Armağan, bahşiş: 20b/15, 52b/2.

h. düz- Hediye hazırlamak: 20b/15, 52b/2.

ḥekim *(Ar.)* Hastalıkları teşhis edip, onları ilaçlarla veya çeşitli vasıtalarla tedavi eden kimse, doktor: 76a/2.

helāk *(Ar.)* Ölme, geberme: 10a/11, 26b/2, 12, 32a/8, 10, 33b/8, 45a/11, 46b/2, 57a/3, 15, 59b/16, 61b/12, 62b/10, 63a/17, 66b/15, 75b/7, 86a/3, 88b/13, 90b/15, 93b/3, 98b/6, 99b/13, 100a/10, 12, 101b/2.

h. eyle- Öldürmek: 57a/15, 61b/12, 66b/15, 99b/13, 100a/10, 12.

h. it- Öldürmek: 26b/2, 12, 32a/10, 45a/11, 46b/2, 62b/10, 63a/17, 75b/7, 86a/3, 88b/13, 90b/15, 98b/6.

h. ol- Ölmek: 10a/11, 32a/8, 93b/3.

ḥelāl *(Ar.)*Din bakımından kullanılmasına ve yapılmasına izin verilen ve yasaklanmayan şey:14a/5, 14, 33b/2, 33a/14, 16, 71a/9.

ḥ. eyle- "Helâl olsun." diyerek bir şeyi terk ederek hakkından vazgeçmek: 14a/5, 33b/2, 33a/14.

ḥ. ol- "Helâl olsun." diyerek bir şeyi terk ederek hakkından vazgeçmek: 14a/14, 33a/16, 71a/9.

hele Her şeyden önce: 2a/3, 3b/7, 4b/8, 5b/3, 6b/2, 10, 7b/10, 8b/8, 9a/5, 12a/13, 13b/10, 14b/20, 14a/15, 15b/14, 17, 15a/13, 14, 18a/2, 19, 19a/6, 12, 20b/8, 10, 14, 21b/8, 24b/6, 25a/9, 27b/10, 27a/8, 39a/17, 49a/15, 51a/14, 54b/20, 62b/6, 65a/9, 74b/16, 75a/17, 77b/17, 78a/2, 81a/19, 82b/4, 82a/2, 83a/2, 84b/3, 84a/3, 89a/15, 96b/19, 99a/12.

hem *e.(Far.)* İki veya çok şeyin, bilhassa birbirine zıt olan şeylerin birlikte bulunduklarını göstermek için tekrar edilerek kullanılır: 4b/8, 10b/10, 17b/11, 17a/5, 24a/4, 25b/6, 30b/3, 34b/17, 39b /11,43a/16, 44a/17, 18, 46b/12, 50b/17, 50a/2, 51a/2, 59a/16, 60b/17, 60a/9, 65a/3, 72b/14, 16, 74b/5, 75a/2, 77b/19, 77a/3, 13, 14, 79b/2, 80b/9, 10, 81a/18, 83b/8, 9, 90a/12, 13, 92b/7, 95b/2, 95a/12, 96b/2, 99a/19, 100b/3, 101a/2.

hemān *(Far.)* Hemen, âniden: 2b/7, 2a/11, 19, 3b/16, 5b/5, 7, 8, 5a/15, 6a/14, 7b/3, 7a/2, 12, 8b/4, 9, 8a/5, 9b/2, 5, 10b/9, 10a/3, 12b/5, 8, 12a/18, 13a/14, 14a/13, 15a/4, 18b/6, 11, 20b/3, 21b/11, 22a/2, 24b/11, 24a/10, 25a/2, 28b/10, 28a/2, 30b/15, 31b/5, 34b/2, 35b/18, 35a/5, 10, 12, 15, 39b/6, 40a/5, 41a/2, 42b/11, 42a/15, 43a/14, 44b/16, 47a/3, 15, 52a/2, 54a/5, 55b/10, 55a/16, 61b/4, 63a/10, 64b/9, 65a/6, 66b/2, 12, 68b/7, 68a/2, 70b/3, 10, 12, 71b/2, 72a/6, 8, 75a/6, 77a/8, 9, 79a/2, 80b/14, 80a/11, 86b/15, 86a/9, 10, 87b/8, 16, 19, 87a/3, 89b/4, 15, 92b/4, 92a/7, 93b/9, 95b/10, 11, 95a/7, 9, 16, 97b/14, 98b/15, 21, 98a/16, 100b/9.

hemşire-zāde *(Far.)* Kız kardeşin oğlu: 24a/7, 55b/4.

hep bkz. heb

her *(Far.)* Önüne geldiği ismin tamamını bildirir, birer birer olarak hepsi, hep: 3b/5, 4b/16, 8a/2, 9b/7, 9a/7, 13b/13, 14, 14b/13, 14a/17, 15a/8, 16b/13, 17a/15, 18b/7, 19b/2, 20b/13, 22b/13, 25a/14, 27b/12, 34b/2, 35a/18, 38a/13, 39b/15, 39a/14, 43b/17, 47b/7, 50a/12, 56a/12, 59b/5, 60a/7, 63a/7, 70b/2, 7, 16, 70a/9, 11, 74b/2, 76b/2, 77b/3, 78a/5, 79b/9, 20, 80b/12, 18, 84a/7, 85a/2, 87b/19, 90b/8, 91b/16, 91a/14, 92b/6, 92a/13, 93b/8, 93a/5, 19, 94b/2, 96b/14, 96a/9, 98a/20, 100b/7, 101a/6.

herkes *(Far.)* Her bir kimse, bütün halk: 3a/2, 11b/8, 14b/6, 16a/16, 24b/16, 17, 25a/16, 26a/5, 66b/5.

herze *(Far.)* Saçma sapan söz, gevezelik, boş söz: 41a/16, 43b/11.

h. yi- Gevezelik etmek: 41a/16, 43b/11.

ḥesāb *(Ar.)* Alınan şeylerin tutarı: 95a/10.

hey Seslenmek, dikkat çekmek, azarlamak için kullanılır: 2b/16, 7b/20, 15a/12, 19a/16, 20b/6, 21b/10, 31a/6, 8, 10, 32b/8, 89a/2.

heybetlü Görünüşü saygı ve korku uyandıran: 38b/15.

hezār *(Far.)* Bin, binlerce: 25a/14, 40b/17, 100a/9.

ḫınzır *(Ar.)* Pis ve katı yürekli, gaddar, hâin: 71a/2, 4,

ḥışm bkz. ḫışım

ḥışım, ḫışm *(Far.)* Kızgınlık, öfke: 1b/15, 4b/16, 8a/7, 11a/16, 28b/7, 30a/6, 32b/14, 35a/7, 44a/11, 56b/8, 75b/2, 85b/7.

h. it- Öfkelenmek: 35a/7, 44a/11.

ḥıyānetlik Hâinlik.

h. um- Hâinlik beklemek: 60a/11.

ḥicāb *(Ar.)* Utanma, mahçubiyet: 7b/18, 45b/11, 47b/5, 47a/8.

ḥ. -a düş- Mahçup olmak: 7b/18.

ḥ. it- Utanmak: 45b/11.

hiç *(Far.)* Yok olan veya yok denilecek kadar az olan: 2a/18, 9b/9, 15b/19, 17a/2, 23b/14, 29a/12, 15, 34b/14, 35b/4, 43b/12, 65b/10, 77a/2, 79b/10, 84b/4, 88a/5, 95a/2, 96b/2, 96a/5, 10, 99a/14.

hiçbir *(Far.)* Bütünün ve parçanın toptan inkârı: 9b/2, 23b/11, 54b/11, 92a/17.

ḥikāyet *(Ar.)* Olan veya baştan geçen bir şeyi sırasıyla anlatma, nakletme: 1b/3, 3a/18, 40b/4, 58b/2, 66b/2, 9, 78a/7, 87b/2, 96b/16, 98a/15, 99b/15.

ḥ. eyle- Anlatmak: 3a/18, 58b/2, 66b/2, 9, 98a/15, 99b/15.

ḥ. it- Nakletmek: 1b/3, 40b/4, 87b/2.

ḥikmet *(Ar.)* Gizli sır, ne olduğu anlaşılmaz sebep ve hakikat: 90a/17, 91a/7.

ḥikmet-i Ḫüdā Allah'ın hikmeti: 90a/17.

ḫil'at *(Ar.)* Hükümdar ve vezirler tarafından birine hürmet ve mükâfat yerine giydirilen kaftan: 4a/12, 5b/17, 53a/5, 54a/17, 72a/3, 73a/6.

ḫ. giy- Kaftan giymek: 54a/17.

ḫ. giydür- Kaftan giydirilmek: 4a/12, 72a/3.

ḥīle *(Ar.)* Aldatacak yol ve düzen, sahtekârlık: 8b/4, 8a/12, 9b/3, 9a/21, 14a/9, 19b/6, 29b/5, 29a/4, 37a/15, 51b/12, 56b/3, 59b/11, 68a/2, 96b/9.

ḥ. it- Sahtekârlık etmek: 14a/9.

ḥīlekār *(Far.)* Hîlebâz, hîleci, hîle yapan, dubaracı: 8b/13, 9a/4, 12b/6, 29a/8, 52b/2.

himmet *(Ar.)* İyilikle davranma, iyilik, yardım: 7a/14, 16a/10, 35b/11, 35a/6.

h. al- Yardım beklemek: 7a/14.

h. eyle- Yardım etmek:16a/10, 35b/11, 35a/6.

ḥisli Duygulu: 55b/5.

ḫiṭāb *(Ar.)* Birine söz söyleme, sözü bir kimseye söyleme: 89a/4.

ḫ. it- Söylemek: 89a/4.

ḫizmet *(Ar.)* Birinin işini görme: 2a/2, 5b/7, 8b/6, 8a/12, 9b/4, 9a/17, 18, 10b/6, 10, 11, 11b/2, 11a/5, 20, 15a/6, 17b/11, 15, 23a/7, 9, 29b/3, 34a/15, 36b/10, 37a/11, 38a/8, 43a/10, 52a/6, 54b/5, 54a/14, 16, 63a/8, 70b/6, 71a/6, 76b/4, 77a/5, 85a/5, 96b/20, 98b/3.

ḫ. -e gönder- Birinin işini görmeye göndermek: 23a/7.

ḫ. eyle- Birinin işini görmek: 9b/4, 37a/11, 54a/14.

ḫ. it- Birinin işini görme: 5b/7, 9a/18, 10b/6, 10, 11b/2, 11a/5, 20, 36b/10, 43a/10, 54b/5, 70b/6, 76b/4, 77a/5.

ḫ. ol- Birinin işini görmek: 8a/12.

ḫizmet-kār *(Far.)* Hizmetçi, birinin hizmetinde bulunan kimse: 26b/7.

ḥob ḥob Birden hızla ve hafiflikle kalkıp sıçramayı taklit ve tasvir eder: 40a/2.

ḫod *(Far.)* Kendi: 25a/7, 94b/6.

ḫomurdan- Öfke ve kızgınlıkla kendi kendine anlaşılmaz sesler çıkarmak, öfke ve gürültü ile söylenmek: 15a/12.

ḥor *(Far.)* Değeri olmayan, aşağılanmış, alçak, itibârsız, hakîr: 7b/2.

ḫoş *(Far.)* İyi: 5a/6, 7a/13, 10a/14, 16b/14, 20b/10, 22a/14, 23a/18, 24b/14, 26b/6, 17, 28b/16, 28a/12, 37a/8, 38a/2, 46b/4, 52b/8, 52a/4, 54b/20, 68a/3, 76b/18, 80b/15, 80a/5, 87b/16, 98a/2.

ḫ. bil- İyi bilmek: 24b/14.

ḫ. ṭut- İyilik yapmak: 87b/16.

ḫoşça İnce, güzelce, zararsız: 23b/4, 33b/2, 37b/3, 96a/17.

hoy Ses, gürültü.

h. kop- Gürültü çıkarmak: 57a/8.

ḫū *ünl.(Ar.)* Baksana, bana bak, ey, hey: 6b/9, 8b/7,

ḫuḳūḳ *(Ar.)* Haklar: 19a/9.

ḫurd *(Far.)* Küçük, ufak: 13a/2. 56b/19.

ḫ. it- Parçalamak: 56b/19.

ḫ. eyle- Parçalamak: 13a/2.

ḫūri *(Ar.)* Cennet kızı: 26b/15.

ḫuṣūṣā *(Ar.)* Başkaca, ayrıca: 3a/5, 14b/2, 18a/12, 32a/12, 75b/8, 78b/2, 79b/9, 92a/5.

ḫużūr *(Ar.)* Padişah makamı: 5a/11, 13, 47a/8, 80a/15, 88b/3.

ḫ. -una gel- Padişah makamına gelmek: 67b/17.

hücūm *(Ar.)* Harp ederek düşmanın üstüne saldırma, basma: 12a/4, 42a/7, 53a/14, 66a/2, 71b/7, 71a/2, 93b/14, 94a/14.

h. eyle- Saldırmak: 53a/14, 93b/14.

h. it- Saldırmak: 12a/4, 42a/7, 66a/2, 71b/7, 71a/2, 94a/14.

Ḫüdā-perest *(Far.)* Allah'a ibâdet eden, tapınan: 63a/4.

ḫüddām *(Ar.)* Hizmetçiler: 16b/4, 60a/8.

ḫükemā *(Ar.)* Âlimler, çok bilgili kimseler: 10a/11.

ḫükm, hüküm *(Ar.)* Karar, bir dâvâ veya bir meseleyi dinleyip iyice inceledikten ve muhâkeme ettikten sonra sona erdirmek için verilen kesin karar ve netîce, kânunun gerektirdiği karârın verilmesi: 2a/16, 8b/4, 21b/6, 87b/8, 91a/10, 14.

h. eyle- Karar vermek: 2a/16.

h. it- Karar vermek: 91a/10, 14.

hüküm bkz. ḫükm

hüner Ustalık, maharet: 1b/8, 5a/20, 7a/14, 11b/11, 22b/2, 39b/6, 7, 17, 39a/4, 10, 40a/5, 6, 7, 54a/7.

h. göster- Ustalık göstermek: 1b/8, 7a/14, 22b/2, 39a/4.

ḥürmetlü Şeref, yücelik, kıymet, değer sâhibi, hürmet ve yüceltmeye layık olan: 23b/17, 33a/6.

h. ol- Yüce olan: 23b/17.

ḥüsn *(Ar.)* İyilik: 69a/6, 73a/18.

ḥ. gör- İyilik görmek: 73a/18.

-I-

ıfrit *(Ar.)* Cinlerin insanlara zararı ve kötülüğü dokunan bir türü: 96a/10.

ıraḳ Uzakta bulunan, uzak: 6b/7.

ısḳal (sakal) Sakal: 14a/12.

ışlıḳ Dudaklar büzülüp veya parmak dil üzerine konulup kuvvetli nefes verildiği zaman ağızdan çıkan ince ses: 38a/6.

ı. çal- Ses çıkarmak: 38a/6.

ışmarla- Bir işin yapılmasını birine söylemek: 59b/4.

ışmarlan- Bir şeyin yapılması veya getirilmesi birine söylenmek: 78a/2.

-İ-

i- Olma, kılma bildirir: olmak, olunmak: 1b/4, 14, 2a/2, 11, 3b/6, 7, 4b/2, 20, 4a/19, 6b/12, 6a/13, 14, 15, 7b/7, 10, 8a/3, 9b/16, 9a/8, 12, 10b/2, 8, 13, 10a/14, 11b/7, 11a/7, 12b/2, 12a/20, 13b/5, 17, 20, 13a/13, 18, 14b/13, 14a/11, 15a/4, 16a/8, 15, 17a/2, 6, 18a/19, 19b/2, 3, 20b/6, 20a/17, 21a/2, 5, 23b/2, 8, 16, 23a/9, 10, 12, 24a/2, 15, 25b/2, 11, 26b/2, 9, 26a/3, 27a/11, 28b/17, 28a/4, 16, 30b/5, 32a/18, 33b/9, 15, 34b/8, 34a/4, 5, 6, 35a/15, 36b/18, 36a/12, 14, 37b/2, 14, 16, 37a/3, 4, 10, 15, 17, 38a/8, 17, 39b/6, 7, 39a/2, 10, 11, 41b/15, 43b/15, 18, 43a/13, 17, 18, 44b/11, 45b/8, 45a/9, 46b/8, 46a/6, 47b/7, 13,

47a/5, 8, 49b/8, 15, 49a/5, 50a/11, 13, 52b/2, 52a/17, 54b/4, 54a/10, 57a/17, 58b/13, 14, 58a/3, 59b/3, 11, 59a/15, 60b/6, 13, 60a/13, 61b/16, 61a/5, 62b/11, 62a/7, 17, 63b/2, 7, 8, 17, 63a/2, 5, 64b/10, 64a/2, 65b/4, 65a/12, 67a/4, 68b/6, 68a/2, 11, 69b/2, 70b/2, 10, 71a/15, 72b/2, 72a/5, 73b/11, 73a/14, 74b/2, 74a/8, 9, 75b/11, 76b/3, 9, 77b/14, 78b/9, 10, 11, 15, 78a/8, 79b/10, 80b/14, 19, 80a/3, 4, 81b/4, 81a/4, 82b/11, 82a/5, 83b/6, 10, 15, 83a/17, 88b/3, 5, 6, 8, 88a/18, 90b/3, 13, 17, 90a/10, 12, 17, 19, 91b/11, 91a/16, 92b/15, 92a/5, 93b/2, 94b/10, 95b/2, 3, 4, 7, 8, 9, 95a/2, 18, 96b/10, 97b/2, 7, 99a/12, 17, 100b/4, 8, 101a/2, 6, 16, 102a/17, 18.

ise Olunca, olursa, olsa da: 2a/11, 12, 15, 3b/16, 5b/2, 6a/15, 16, 8b/12, 9b/7, 17, 10b/20, 10a/20, 11b/7, 11a/8, 12b/2, 13b/20, 14a/11, 16a/3, 19, 18b/7, 12, 18a/18, 21b/11, 21a/10, 22b/13, 22a/11, 24a/9, 25a/2, 11, 29a/17, 30a/9, 34b/2, 35a/2, 6, 11, 36b/4, 38a/2, 42a/18, 43b/4, 17, 44b/8, 44a/13, 45b/11, 45a/2, 47b/8, 47a/12, 48b/15, 48a/13, 49a/14, 50a/4, 8, 51b/8, 15, 51a/3, 52a/8, 53a/2, 3, 54b/2, 55a/8, 56a/17, 60a/7, 61b/6, 61a/14, 63a/5, 7, 64b/10, 65a/16, 66a/7, 68b/8, 70b/7, 70a/9, 71b/10, 71a/2, 74a/8, 12, 75b/10, 75a/16, 76b/2, 77a/2, 79b/8, 81a/3, 16, 84a/12, 87b/7, 91b/7, 19, 92b/6, 7, 96b/8, 99b/7, 101b/9.

iken Olduğu hâlde, olduğu zaman: 1b/18, 7b/14, 13b/9, 16b/19, 41b/9, 51a/2, 52b/14, 54b/8, 59b/2, 18, 60a/3, 5, 78b/3.

i‘lām *(Ar.)* Bildirme, anlatma.

i. it- Bildirmek: 25b/9.

i‘tiḳād *(Ar.)* İnanma, kalp ile doğrulama, îman: 15a/3, 45a/9.

i‘timād *(Ar.)* Güvenme, emniyet.

i. it- Güvenmek: 81b/4.

ibn *(Ar.)* Oğul veya kız çocuğu: 5a/16, 46b/2, 67b/15, 86b/7, 92a/11, 12, 13, 101b/9.

ibtidā *(Ar.)* Başta, en önce: 44a/5.

icāzet *(Ar.)* İzin, ruhsat, müsâde: 4b/13, 43b/5, 49b/3, 55b/2, 60a/12, 18, 72a/4, 73b/15, 73a/12, 13, 76a/16, 17, 81a/18, 89b/13.

i. al- İzin almak: 55b/2, 72a/4, 76a/17.

i. vir- İzin vermek: 4b/13, 49b/3, 60a/12, 18, 73b/15, 81a/18, 89b/13.

icrā *(Ar.)* Düşüncede olan bir işin yapılması, gerçekleştirilmesi: 5b/2, 51b/13.

i. eyle- Bir işi gerçekleştirmek: 5b/2.

i. it- Bir işi gerçekleştirmek: 51b/13.

iç- Ağızdan içeriye çekmek: 20a/2, 47b/10, 11, 16, 17, 55a/2, 60b/12, 61b/2, 3, 61a/3, 11, 14, 62b/17, 62a/17, 74b/12, 75b/5, 13, 75a/12, 78a/10, 79b/15, 86a/18, 90b/5, 92b/12, 95a/4, 97b/7, 97a/17, 98b/2, 98a/7, 101b/2.

iç İçerideki: 12b/5, 15b/2, 20a/11, 12, 26b/3, 36a/10, 37b/18, 38b/11, 39a/9, 41b/13, 44b/4, 14, 47b/13, 55a/13, 62b/3, 63b/7, 65b/13, 68b/2, 71a/2, 77a/13, 89b/13, 91b/18, 91a/2, 93b/12, 95b/4, 14, 96b/18, 98b/10, 12.

içinde Belli bir zaman aralığında, zarfında: 3b/10, 4b/3, 10b/18.

içerü İçte, içe doğru: 4b/14, 5a/2, 16b/5, 20a/2, 42b/8, 47b/2, 47a/5, 6, 58b/11, 64a/4, 79b/13, 82b/8, 82a/13, 85b/18, 88a/9, 94a/2, 13, 100b/14, 101b/17, 101a/10.

içün Maksat ve gâye bildirir: 3b/12, 6b/19, 10a/9, 11a/18, 13a/20, 15b/2, 16b/16, 17a/12, 16, 18a/5, 17, 20b/2, 20a/6, 18, 21b/13, 22b/11, 24b/2, 25a/3, 30b/11, 31a/11, 32a/15, 45b/13, 75a/9, 76b/9, 78a/5, 79b/4, 80b/3, 85b/10, 86b/20, 93a/16, 97b/3, 5, 99b/18, 99a/19, 102a/2, 3.

idmânlı bkz. iṭmānlı

ihmāl *(Ar.)* Ehemmiyet vermeme, gereken ilgiyi göstermeme, vazifeyi yapmama: 82a/6.

i. it- Vazifeyi yapmamak: 82a/6.

iḥsān *(Ar.)* Yardım etme, iyi davranma, lutuf: 5b/13, 6a/8, 9b/2, 10b/9, 12a/8, 14b/18, 15a/8, 11, 17a/4, 19a/2, 23b/14, 16, 23a/3, 31b/6, 39b/8, 9, 12, 43b/4, 59b/6, 63b/12, 85b/19, 85a/9, 13, 86a/2, 88a/14.

i. eyle- Lutfetmek: 6a/8, 12a/8, 14b/18, 19a/2, 23a/3, 39b/8, 63b/12, 86a/2.

i. it- Lutfetmek: 9b/2, 15a/11, 31b/6, 43b/4, 59b/6, 85b/19, 85a/9.

i. ol- İyi olmak: 10b/9.

iḥtimāl *(Ar.)* Mümkün olma, imkân, akla yakın olma, bir şeyin olabilmesi: 1b/18, 8a/2, 4, 14, 9b/12, 33b/17.

iḫtiyār *(Ar.)* Kabûl etme, katlanma, râzı olma: 2a/2, 8b/6, 46b/7, 46a/2, 49b/2, 67a/6, 8.

i. eyle- Kabûl etmek: 2a/2, 8b/6, 46b/7, 67a/6.

i. it- Kabûl etmek: 46a/2, 49b/2, 67a/8.

iḥyā *(Ar.)* Sevindirme, güzel bir haberle veya iyilik ve cömertlikle sevindirme: 52b/4.

i. it- İyilik etmek: 52b/4.

iḳdām *(Ar.)* Gayret ile ve yılmadan çalışma, devamlı çalışma: 2a/12, 82a/12.

i.it- Çalışmak: 82a/12.

iki Birden sonra gelen rakam:1b/9, 2b/9, 2a/8, 6b/3, 4, 20, 7a/2, 4, 9a/15, 11a/2, 12a/6, 13a/16, 19, 15a/15, 16b/17, 17b/5, 18a/13, 19a/2, 22b/3, 22a/5, 15, 24b/4, 26a/2, 27b/4, 29a/9, 32a/4, 34b/13, 38a/16, 41b/5, 10, 42a/4, 43a/16, 46b/6, 47a/6, 48b/11, 52a/2, 55a/11, 14, 57b/2, 12, 57a/8, 58b/4, 8, 59b/18, 59a/3, 8, 66a/12, 70b/13, 17, 74a/11, 78b/9, 80b/6, 81b/16, 81a/14, 83b/2, 3, 8, 84b/10, 84a/11, 14, 16, 87a/11, 92a/8, 16, 93a/8, 96b/19, 97b/6, 98b/20, 100b/11, 100a/19, 101b/19.

ikinci Birinciden sonra gelen: 13b/17.

ikindi Öğle ile akşam arasındaki namaz vakti: 60b/11.

ikişer Her birine iki veya her seferinde iki: 93b/18.

iḳlim *(Ar.)* Memleket, ülke, kıta, diyar: 1b/18, 4a/19, 5b/19, 5a/17, 7b/13, 10b/3, 25b/7, 31a/4, 45b/3, 4, 56a/11, 86b/3.

ikrām *(Ar.)* Ağırlama, hürmet gösterme, değer verme: 50b/2, 53a/2.

i. it- Ağırlamak: 53a/2.

i. eyle- Ağırlamak: 50b/2.

iḳrār *(Ar.)* Saklamayıp açıktan söyleme: 41a/12, 60a/3, 5.

i. it- Söylemek: 41a/12, 60a/3, 5.

ile Birliktelik, bir arada olma anlatır: 1b/10, 11, 2b/6, 11, 4a/14, 5a/13, 7b/21, 7a/12, 9a/2, 10b/14, 10a/2, 11b/7, 12b/2, 8, 12a/11, 13b/15, 16, 14b/2, 14a/11, 15b/12, 15a/17, 16a/14, 18b/2, 8, 19b/5, 17, 20a/2, 7, 23b/12, 25a/16, 27a/11, 18, 28a/8, 12, 29b/12, 29a/14, 30b/7, 30a/6, 7, 31b/3, 6, 14, 33b/14, 34a/3, 11, 37b/7, 38b/14, 39b/8, 16, 39a/14, 15, 41b/7, 41a/2, 43a/9, 11, 12, 46a/14, 47b/6, 48a/3, 14, 52b/17, 52a/10, 54b/2, 54a/2, 58b/8, 59b/5, 60b/11, 64b/2, 14, 65b/9, 65a/9, 67b/5, 68b/17, 70b/14, 16, 71b/15, 16, 71a/8, 73b/2, 15, 74a/15, 75b/11, 77a/19, 78b/2, 78a/5, 79b/20, 82b/2, 83b/14, 86b/17, 86a/5, 87a/13, 18, 88a/2, 90b/2, 6, 90a/2, 4, 5, 92a/17, 93b/5, 95a/4, 96b/8, 96a/18, 97b/17, 99b/17, 99a/5, 7.

ilerü İleride, önde bulunan, önde giden: 11b/16, 21b/14, 47b/3, 61a/5, 65b/4, 65a/6, 66a/8, 76b/14, 80a/11, 88b/2, 88a/13, 100b/16.

i. gel- Öne çıkmak: 47b/3, 61a/5, 80a/11, 88a/13.

ilet- Ulaştırmak: 37a/7.

illā *e.(Ar.)* Olmadığı hâlde, aksi hâlde, yoksa: 7b/2, 12a/13.

ille *e.(Ar.)* Olmadığı hâlde, aksi hâlde, yoksa: 11a/14, 30b/6.

ilm *(Ar.)* Bilme, biliş, bilgi: 101b/9.

iltifāt *(Ar.)* Sevgi gösterme, hatır sorma, güler yüzle ve iyilikle davranma: 3b/10, 20b/17.

i. eyle- Sevgi göstermek: 20b/17.

i. it- Güler yüzle davranmak: 3b/10.

imān *(Ar.)* Hak dini kabul etme: 7b/15, 17b/4, 17a/3, 54a/11, 67a/2, 12, 68b/18.

i. -a gel- Müslümân olmak: 7b/15, 17b/4, 54a/11, 67a/2, 12, 68b/18.

imdād *(Ar.)* Yardım, darda kalmış bir kimsenin yardımına yetişme: 43a/17, 57b/18.

i. -a gel- Yardıma gelmek: 57b/18.

imdi Bu hâlde, böyle olduğu hâlde, buna göre, özetlemeye ve toparlamaya işâret eder: 2a/7, 3b/16, 4a/11, 7a/12, 13, 8b/16, 8a/20, 9a/19, 10b/5, 10a/8, 15, 11b/13, 12b/11, 12a/12, 14a/17, 15b/10, 16b/14, 17b/13, 21b/10, 23b/10, 24a/13, 25a/11, 12, 27a/13, 16, 28a/12, 29b/3, 29a/12, 31b/8, 31a/15, 32a/18, 34a/8, 35a/18, 37b/8, 38b/4, 39a/2, 40b/18, 44a/7, 13, 46b/11, 54b/12, 56b/3, 13, 56a/15, 59b/17, 60b/7, 15, 17, 63b/2, 63a/6, 9, 17, 64b/12, 71a/7, 75a/15, 76b/18, 80a/2, 19, 85a/13, 86b/18, 86a/10, 87a/8, 88b/11, 89b/2, 11, 92b/4, 8, 97a/9, 98a/3, 99b/2, 100b/2, 100a/20, 101b/11, 102a/7,

imtiḥān *(Ar.)* Deneme, sınama, tecrübe: 54a/9, 92b/8.

in- 1. Yukarıdan aşağı gelmek: 11b/16, 31b/8, 45b/17, 46a/11, 47a/9, 95b/2. **2.** Binek hayvanının üstünden yere ayak basmak: 26b/11, 42b/6, 62a/12. **3.** Bir yerden başka bir yere gitmek: 31a/11. **4.** Mânevî bir güçle yeryüzüne ayak basma: 98b/17.

inan- Doğru diye bakmak, gerçek olarak kabul etmek: 2b/3, 8a/12, 13, 9b/3, 10, 14, 18, 33b/3, 36b/8, 51b/11, 56b/3, 70b/3, 9, 78a/13, 81b/8, 89b/10.

incit- Zarar vermek: 15b/4, 19a/8, 80b/7, 99b/2.

indür- Kibirli bir kimseyi cezalandırmak: 82b/3.

inkār *(Ar.)* Tanımama, kabul ve tasdik etmeme, reddetme.

i. it- Reddetmek: 35a/2.

inle- Acı ve keder ifâdesi olan ve kesik kesik gelen sesler çıkarmak:13b/2, 100b/15.

insāf *(Ar.)* Adâletle, hak gözeterek ve doğrulukla davranma, birinin aleyhinde muâmelede aşırıya kaçmayıp vicdâna uygun hareket etme, ölçülü hareket: 7b/12, 16b/12, 63b/10.

inşa'allah *(Ar.)* "Allah isterse.", "Allah'ın emri olursa." anlamında çok kullanılan bir duâ sözüdür ve gelecekten bahsedilirken kullanılır: 4a/9, 76a/5.

intiḳām *(Ar.)* Öç, acı çıkarma: 7b/8, 21, 7a/9, 9a/5, 33b/2, 9, 40b/2, 52b/2, 52a/16, 56a/12, 14.

i. al- Öç almak: 7b/8, 21, 7a/9, 33b/2, 9, 40b/2, 52b/2, 52a/16, 56a/12, 14.

intiẓār *(Ar.)* Bekleme, gözleme: 47a/5, 7, 53b/13.

i. -da ol- (Birinin gelmesini) beklemek: 53b/13.

ir-, er- Erişmek, ulaşmak: 27a/12, 35b/2.

iriş-, eriş- Eriştirmek, ulaştırmak: 2b/11, 3a/14, 4a/15, 13a/8, 20a/2, 28b/4, 30a/6, 31b/4, 31a/15, 35a/18, 41a/4, 46a/9, 14, 57b/4, 57a/2, 18, 66b/8, 71b/5, 11, 79a/17, 85a/18, 87a/16, 89a/11,

irsāl *(Ar.)* Gönderme, yollama: 5a/13.

i. it- Göndermek: 5a/13.

irtesi Herhangi bir günün, haftanın, ayın ya da yılın hemen ardından gelen günü, haftayı, ayı, yılı ya da belli bir olayın arkasından gelen, sonraki zamanı gösterir: 1b/7, 4b/2, 4a/9, 16a/13, 20b/14, 27b/4, 43b/7, 53b/16, 93a/2, 94b/4, 100b/6, 100a/2.

irtikāb *(Ar.)* Kötü, ayıp görülen veya yasaklanmış bir iş yapma, günah işleme: 44a/10, 50b/15.

i. eyle- Günah işlemek: 44a/10, 50b/15.

iṣbād *(Ar.)* Kanıtlama.

iṣbād-ı vücūd Kendi varlığını kanıtlama: 24b/17.

isim, ism *(Ar.)* Ad: 23b/3, 6, 98a/17, 100b/16.

ism-i 'āẓam İslâmiyet'te bir duâ: 98a/17, 100b/16.

iskele *(İt.)* Deniz kıyısında gemi ve kayıkların yanaştığı, çoğu denize uzanmış rıhtım veya kazıklar üzerine oturtulmuş sal biçiminde olan yer: 83a/12, 13.

İskenderī *(Ar.)* İskender'e âit olan: 93b/2, 19.

ism bkz. isim

iste- Dilemek, talep etmek, arzu etmek: 2b/13, 3a/16, 4b/14, 5b/2, 18, 6b/16, 6a/2, 7b/2, 21, 8a/12, 17, 18, 9b/9, 9a/12, 16, 11b/9, 11a/12, 13, 19, 12a/19, 13b/15, 14b/19, 14a/8, 15b/3, 6, 17, 15a/2, 16b/12, 17b/9, 17, 17a/4, 5, 7, 17, 21a/16, 22b/15, 22a/18, 23b/14, 25b/13, 26a/9, 31a/9, 32b/9, 33a/4, 5, 36b/17, 36a/8, 38b/2, 38a/4, 43b/2, 43a/12, 44a/11, 45a/7, 64a/9, 66a/7, 67b/2, 67a/5, 7, 70b/13, 14, 71a/15, 73a/13, 75b/10, 76b/8, 77a/4, 80b/7, 80a/5, 12, 84a/9, 17, 86a/2, 87b/7, 87a/20, 88b/17, 90b/11, 101b/2, 101a/17.

istiġna *(Ar.)* Yüz çevirip bakmama, naz, kibir.

i. eyle- Nazlanmak: 29a/16.

istiḳbāl *(Ar.)* Karşılama, saygıda bulunmak veya sevgi göstermek için gelmekte olan bir kişinin önüne çıkmak.

i. it- Karşılamak: 86b/4.

istinā *(Ar.)* Ayırma, ayrı tutma, kuraldışı bırakma.

i. it- Ayırmak: 11a/12.

iş Çalışma, uğraşma: 3a/10, 6b/11, 7a/13, 8b/2, 8a/10, 13b/7, 13a/8, 10, 14a/17, 15b/10, 16, 15a/14, 15, 16a/5, 11, 17a/2, 19b/15, 21b/14, 34a/7, 26a/11, 36b/15, 36a/12, 42a/13, 43b/15, 44a/16, 49b/2, 4, 15, 49a/11, 50b/15, 51b/14, 52a/15, 53b/6, 7, 53a/15, 18, 54b/15, 55b/4, 5, 9, 55a/17, 56a/10, 60b/13, 60a/6, 62b/5, 9, 63b/13, 66a/9, 68a/16, 74b/15, 75a/12, 81a/7, 86b/20, 97a/5, 102a/19,

i. eyle- Çalışmak: 26a/11, 53a/15, 60a/6, 66a/9.

i. gör- Bir işi yapmak: 15a/14.

i. it- Bir işi yapmak: 3a/10, 8a/10, 15b/16, 15a/15, 19b/15, 42a/13, 49b/15, 54b/15, 56a/10, 86b/20.

işāret *(Ar.)* Bir nesneyi, bir durumu belirten şey, belirti: 5b/19, 10a/16, 14a/4, 38a/7, 39b/2, 14, 40a/4, 46b/2, 47b/10, 14,

i. eyle- Belirti göstermek: 5b/19, 14a/4, 39b/2, 14, 47b/10, 14,

i. it- Göstermek: 10a/16, 40a/4,

işidil- Duyulmak, haberdâr olunmak: 54b/12.

işit- Duymak, haberdâr olmak: 1b/12, 7b/9, 10b/15, 17, 11a/8, 12b/3, 13a/19, 16a/5, 6, 13, 17a/15, 18a/8, 19b/13, 20a/9, 21b/15, 21a/5, 22a/3, 10, 23b/2, 25b/2, 27a/6, 29b/9, 35b/4, 8, 38a/7, 39a/12, 40a/2, 42a/9, 43b/18, 44a/2, 45a/8, 46a/4, 59a/6, 65a/15, 69b/2, 70b/5, 71b/19, 71a/14, 72a/8, 76a/7, 81b/13, 14, 82b/15, 83a/3, 84b/3, 8, 84a/3, 86b/11, 87a/2, 89b/3, 89a/2, 91b/4, 92b/2, 98b/21, 98a/2, 100a/14, 18.

işkil Kötü bir durumla karşılaşılacağı sanısı, kuşkusu, kuruntu.

i. al- Kuşku duymak: 60a/14.

işle- İş görmek, işle uğraşmak: 43b/19, 46b/6.

işte Bir ifâdeyi bağlarken kullanılır, anlatılan şeyin sonucuna gelindiğini gösterir: 1b/7, 2a/13, 4a/8, 6b/12, 7b/10, 9b/2, 11b/11, 12b/2, 14b/3, 15b/8, 23a/6, 10, 25b/4, 11, 28b/12, 29b/13, 32b/9, 35b/16, 36b/12, 38b/8, 38a/2, 10, 39a/5, 43b/14, 45b/5, 45a/5, 47b/12, 47a/15, 50b/7, 50a/7, 51a/14, 54b/4, 55b/7, 55a/9, 60b/2, 61b/18, 67a/9, 71a/16, 72a/18, 73b/8, 73a/16, 75b/5, 8, 76b/13, 77a/14, 79b/4, 79a/16, 81b/6, 81a/13, 82b/16, 82a/2, 85b/6, 85a/2, 87b/2, 11, 87a/14, 88a/2, 92a/15, 95b/17, 96a/16, 99a/10, 102a/21.

iştihād *(Ar.)* Tecrübe, ustalık: 11b/8.

iştihā *(Ar.)* İstek, arzu: 95a/4, 97b/7.

it-, et- Eylemek, yapmak, kılmak, işlenir hâle getirmek: 1b/3, 5, 6, 10, 11, 12, 2b/17, 19, 2a/2, 5, 9, 12, 3b/7, 10, 13, 17, 18, 19, 3a/8, 11, 13, 18, 19, 20, 4b/10, 4a/7, 11, 16, 21, 5b/5, 7, 9, 5a/5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 18, 6b/2, 3, 4, 7, 8, 18, 7b/6, 9, 17, 19, 20, 21, 7a/5, 6, 10, 11, 8b/5, 7, 9, 10, 15, 8a/3, 4, 6, 11, 14, 19, 21, 22, 9b/2, 5, 7, 13, 18, 20, 9a/4, 5, 7, 8, 17, 18, 20, 10b/6, 11, 10a/2, 16, 18, 11b/2, 7, 19, 11a/4, 5, 7, 8, 11, 12, 12b/8, 9, 14, 12a/4, 13, 15, 13b/5, 7, 8, 12, 15, 17, 13a/12, 14b/6, 16, 17, 14a/8, 9, 15b/2, 3, 11, 12, 16, 19, 15a/10, 11, 14, 15, 16b/9, 13, 16a/16, 17b/2, 3, 4, 5, 9, 12, 17a/2, 4, 18, 18b/2, 7, 10, 18, 18a/2, 9, 15, 19b/4, 10, 15, 19a/13, 14, 17, 20b/2, 8, 18, 20a/7, 15, 21a/2, 4, 22b/2, 9, 23b/2, 9, 23a/2, 14, 24b/16, 17, 18, 25b/3, 9, 25a/11, 12, 13, 16, 26b/2, 12, 26a/8, 27b/12, 27a/2, 3, 10, 11, 13, 14, 28a/7, 8, 14, 29b/8, 10, 11, 29a/11, 14, 15, 30b/3, 4, 8, 30a/2, 17, 31b/5, 7, 14, 17, 31a/9, 32b/7, 12, 32a/4, 11, 33b/2, 10, 33a/12, 34b/4, 34a/2, 11, 35b/5, 13, 35a/2, 7, 8, 17, 36b/11, 15, 36a/9, 11, 14, 37b/10, 17, 37a/2, 4, 5, 17, 38b/7, 16, 38a/4, 39b/14, 40b/4, 12, 15, 40a/4, 12, 41b/7, 9, 17, 41a/11, 12, 42b/3, 8, 14, 15, 42a/7, 10, 11, 13, 43b/4, 5, 7, 8, 16, 43a/3, 4, 8, 10, 11, 44b/15, 44a/10, 11, 12, 14, 16, 45b/7, 11, 13, 45a/8, 11, 46b/2, 7, 12, 14, 15, 17, 46a/2, 10, 12, 47b/2, 6, 11, 12, 47a/14, 16, 48b/7, 14, 18, 48a/3, 12, 49b/2, 4, 12, 15, 49a/7, 50b/5, 6, 16, 51b/2, 5, 6, 10, 11, 13, 15, 51a/16, 52b/4, 12, 52a/3, 9, 11, 14, 17, 53b/6, 11, 53a/2, 4, 6, 54b/3, 5, 15, 13, 17, 54a/4, 6, 13, 55b/3, 8, 55a/14, 56b/2, 19, 56a/2, 4, 6, 10, 11, 57b/5, 12, 18, 57a/5, 10, 15, 16, 58b/3, 14, 17, 58a/5, 7, 15, 16, 59b/5, 6, 8,

10, 16, 17, 59a/8, 16, 60b/4, 9, 11, 13, 18, 60a/2, 3, 5, 7, 10, 16, 17, 61b/9, 61a/3, 62b/4, 8, 10, 62a/3, 6, 15, 63b/18, 63a/2, 7, 11, 17, 64b/14, 64a/7, 8, 13, 15, 65b/5, 10, 65a/2, 4, 66b/14, 18, 66a/2, 3, 16, 67b/18, 67a/2, 8, 68b/6, 12, 18, 19, 68a/2, 5, 7, 9, 12, 15, 69a/2, 70b/2, 4, 7, 12, 13, 16, 70a/2, 3, 8, 11, 12, 15, 17, 71b/2, 7, 12, 18, 71a/2, 3, 4, 5, 12, 72b/5, 12, 72a/7, 73b/5, 16, 73a/17, 74b/5, 74a/9, 15, 19, 75b/7, 10, 18, 75a/9, 11, 13, 18, 76b/4, 13, 15, 76a/2, 4, 10, 14, 77b/2, 6, 77a/5, 19, 78b/13, 15, 79b/4, 9, 15, 18, 79a/2, 80b/13, 80a/4, 7, 12, 81b/2, 4, 7, 11, 81a/10, 11, 13, 82b/2, 8, 82a/7, 8, 12, 15, 17, 85b/11, 19, 85a/2, 4, 5, 6, 9, 11, 15, 86b/4, 5, 9, 16, 20, 86a/2, 4, 13, 87b/2, 87a/2, 19, 88b/2, 7, 10, 13, 18, 19, 88a/7, 89b/2, 16, 89a/3, 4, 14, 90b/6, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 90a/16, 91b/3, 5, 6, 10, 14, 91a/2, 3, 5, 10, 11, 14, 17, 92b/2, 8, 11, 12, 17, 92a/6, 9, 19, 93b/4, 17, 93a/3, 16, 94b/19, 94a/14, 95b/2, 4, 8, 96b/20, 97b/13, 97a/2, 12, 98b/6, 13, 18, 98a/12, 14, 99b/14, 16, 100b/3, 7, 10, 17, 100a/2, 3, 5, 9, 10, 11, 14, 101b/6, 11, 101a/2, 8, 9, 102a/6, 17, 19.

idegör- Et- fiilinin başka bir fiil alarak "Kurallı birleşik fiil" hâli: 74a/10.

itdür- Yaptırmak: 60b/5.

itmek Ekmek 94b/17.

iṭmānlı, idmânlı Beden hareketiyle vücûdu çeviklik kazanmış kimse: 6a/15.

ʻivaż *(Ar.)* Bedel: 35a/8.

iyilik İyi olan şeyin hâli, hoşluk: 11b/5, 32a/18, 59b/16, 60a/2, 63b/10, 63a/7, 65b/9, 82a/19, 85b/13.

i. gör- Bir başkasından hoşluk görmek: 11b/5.

i. it- Bir başkasına hoşlukta bulunmak: 59b/16, 60a/2.

iẓhār *(Ar.)* Açığa vurma, gösterme, belirtme.

i. eyle- Göstermek: 102a/17.

izin, izn *(Ar.)* Bir işte yasağın kaldırılması, ruhsat: 50b/16, 64b/2.

i. eyle- İzin almak: 50b/16.

izn-i Ḥaḳḳ Allah'ın izni: 64b/2.

iżlāl *(Ar.)* Doğru yoldan saptırma, doğru yolu şaşırtma, azdırma.

i. it- Doğru yoldan çıkarmak: 5a/12.

izn bkz. izin

-J-

-K-

ḳā‘ide *(Ar.)* Usûl, nizam, yol: 24b/18, 25a/2, 3.

ḳā‘ide-i dilāver-āne Dilâverce kâide: 24b/18.

ḳā‘il *(Ar.)* Râzı, rızâ gösteren: 6a/2, 17b/6, 37a/14, 44a/9, 51a/3, 78a/7, 79a/12, 89b/12.

ḳ. ol- Râzı olmak: 17b/6, 44a/9, 51a/3, 79a/12, 89b/12.

ḳā‘imḳām *(Ar.)* (ḳâ‘im-maḳâm) Vekil: 58a/7, 9, 11.

ḳ. koy-: 58a/7, 9, 11.

ḳab, kap İçine bir madde sığabilen veya konulabilen oyuk nesne: 94a/7, 99b/19.

ḳaba 1. Terbiyesiz, yontulmamış, sözü ve davranışı nezâketsiz, inceliği olmayan: 33b/14. **2.** Hafif olduğu hâlde kalın veya hacimli: 99a/12.

ḳabāḥat *(Ar.)* Hafif suç, kusur, tekdir cezâsı verilmesini geretiren suç: 15b/6, 46b/6, 13, 54b/3, 75a/8.

ḳ. işle- Suç işlemek: 46b/6.

ḳ. it- Kusur etmek, yanılmak: 54b/3.

ḳabāḳ Çıplak, açık: 65b/18.

ḳābil *(Ar.)* Alan, kabûl eden: 6b/7, 7b/16, 18a/3, 21b/4, 24b/6, 41b/7, 44a/13, 70b/2.

ḳabir *(Ar.)* Mezar, sin: 101a/11.

ḳabūl *(Ar.)* **1.** Râzı olma: 2a/2, 5a/11, 9b/13, 9a/17, 20, 10a/2, 20, 27a/10, 13, 15, 49a/7, 60b/15, 78b/15, 85a/5, 86b/4.

ḳ. eyle- Râzı olmak: 10a/20, 27a/15, 49a/7, 60b/15.

ḳ. it- Râzı olmak: 2a/2, 5a/11, 9b/13, 9a/17, 20, 10a/2, 27a/10, 13, 78b/15, 85a/5, 86b/4.

ḳabu bkz. kapı

ḳaç- Gizlice gitmek, bulunduğu yeri izinsiz olarak terk edip savuşmak: 2b/2, 12, 13, 19, 12b/2, 6, 12a/17, 14a/14, 31b/7, 32b/2, 42b/4, 10, 19, 47a/10, 56b/9, 57a/7, 62b/12, 66a/5, 17, 74b/14, 75b/14, 91b/7.

ḳaç Herhangi bir şeyin sayısını sormak için kullanılır: 80a/5, 83a/6, 18.

ḳaçan "Ne zaman, ne zaman ki, vaktâ ki, -dığı zaman" fonksiyonu ifâde eder: 47b/7, 59b/5, 60a/7, 63a/7, 70b/7, 79b/20, 85a/2, 91a/14, 92b/6.

ḳaçır- 1. Bir fizikî mücâdelede kişinin kendisini savunmak amacıyla yaptığı hareket: 57b/5. **2.** Bir kimsenin korkarak kaçmasına sebep olmak: 58a/18.

ḳadar Miktâr ve nicelik ve benzetme bildirir: 2a/11, 3b/14, 3a/11, 5b/13, 6a/8, 10, 18, 7b/12, 13, 7a/11, 9b/2, 10b/2, 13b/10, 13, 14a/13, 18, 15a/11, 13, 15, 16b/8, 17a/16, 18b/7, 18a/9, 18, 19b/15, 26a/9, 29a/11, 32b/11, 33b/6, 35a/4, 8, 37a/3, 38b/3, 10, 38a/3, 9, 39a/8, 14, 41a/9, 42a/17, 44b/8, 45b/11, 49b/15, 49a/13, 50b/2, 10, 51b/4, 56a/10, 58b/10, 59a/7, 61b/2, 71a/10, 72b/5, 78b/2, 78a/9, 79b/7, 80a/9, 82a/3, 13, 84b/14, 86a/9, 90a/14, 91b/19, 91a/16, 92a/19, 94b/11, 97b/11, 99b/7, 99a/3, 100a/12.

ḳadarca Derece, miktarca: 40b/2, 63b/12.

ḳadd *(Ar.)* Boy, uzunluk: 4b/7, 6a/10, 7a/7, 11b/20, 66b/11, 70a/14, 82a/16, 88b/16.

ḳ. çek- Uzunluğu bildirir: 70a/14, 88b/16.

ḳadeḥ *(Ar.)* Bardak, kâse, su ve şarap vb. içmeye yarayan her türlü kap: 47b/2, 9, 14, 17, 61a/6, 8, 74b/13.

ḳadem *(Ar.)* Ayak: 64b/7, 91a/13.

ḳ. bas- Ayak basmak: 91a/13.

ḳader *(Ar.)* Bütün yaratıkların, Allah'ın ezelî ilmine göre belirlenmiş olan hâllerinin oluş ve ortaya çıkış biçimi: 64b/8.

ḳadın Dişi cinsten olan insan: 95a/2, 5, 97a/15, 18.

ḳādir *(Ar.)* Kuvvet ve kudret sâhibi, muktedir: 16a/10, 19a/17, 23a/11, 35a/9, 11, 36a/13, 50b/9, 51a/13, 56b/2, 64a/2, 76b/5, 80a/15, 87b/7, 12.

ḳ. ol- Kudret sâhibi olmak: 23a/11, 51a/13, 56b/2, 76b/5.

ḳadir *(Ar.)* Değer, kıymet, ölçü: 3b/20, 8a/20, 9a/19, 84b/9.

ḳ. bil- Değer bilmek: 3b/20, 9a/19.

ḳadīr *(Ar.)* Kudret sâhibi, her şeyi yapmaya gücü olan ve gücü yeten: 69a/5.

ḳaf *(Ar.)* Anka veya Simurg denilen hayâlî, büyük bir kuşun yaşadığı yer olarak masallarda geçen bir dağın adı: 39a/2, 10, 97a/8, 99b/17, 100a/9.

ḳafā *(Ar.)* Başın ve boynun arka tarafı, ense: 32a/8, 65b/17.

ḳafādār *(Far.)* Birine uyan, birinin ardından giden, arkası sıra giden:12b/13, 57b/7, 71b/8.

kāfir *(Ar.)* Allah'a ve Allah'ın birliğine inanmayan, Allah'a ortak koşan veya O'na beşerî sıfatlar yükleyen: 3b/12, 8a/18, 10b/6, 18, 15b/2, 16b/10, 18b/17, 18a/4, 33b/14, 35b/13, 15, 49b/4, 50b/14.

ḳaftan Daha çok gönül almak ve mükâfatlandırmak için giydirilen üstlük, süslü elbise: 5b/11, 32b/9, 17, 37b/2.

kāġıt *(Far.)* Yazı yazmak, kitap basmak ve bir şey sormak gibi işlerde kullanılan türlü maddelerden yapılmış yaprak: 21a/6, 13.

ḳahır *(Ar.)* Üstün gelip batırma, mahvetme, yok etme: 29a/6.

ḳāhir *(Ar.)* Kahretmek: 90a/16.

ḳahḳaha *(Ar.)* Sesli olarak ve çok gülme: 83b/14, 96a/18.

ḳahramān *(Far.)* Yiğit, pehlivan, bahadır: 86b/2.

ḳaḳ-(1) İtmek, iteklemek: 46a/13.

ḳaḳ-(2) Ayak üzeri gelmek, yürümek, kalkmak: 98b/4.

kakı- Azarlamak, paylamak: 29b/14, 49a/10, 53a/13,

ḳal- 1. Olduğu yerde ve hâlde durmak, hareket etmemek: 1b/13, 3b/19, 30a/12, 37b/8, 38a/2, 4. **2.** Elde edemediği bir şeye karşı isteği sürmek: 2b/16. **3.** Tekarrüp etmek: 3b/3. **4.** Bununla birlikte, şu da var ki, bundan başka, ayrıca: 5b/14. **5.** Eksik kalmak, dâhil olmamak: 6a/12, 7b/16, 17b/3, 33b/14, 84a/5, 6. **6.** Bir şeyi çok beğenmek: 6a/15, 50a/2. **7.** Israr etmek, elinden geleni yapmak: 8b/18**. 8.** Geride bırakmak, unutmak: 10a/20. **9.** Bir işe ara vermek, bir noktada bırakmak: 13a/5, 7. **10.** Yaşamak, hayatta olmak: 13a/20. **11.** Bir eylemden sonra ortaya çıkan hâl: 14b/6, 33a/10, 35a/17, 49b/7, 64b/12, 76a/13. **12.** Yorulmak: 18b/3. **13.** Neredeyse, az kalsın, anlamı katar: 19a/5. **14.** Bir durum kazanmak, bir duruma girmek: 21b/10. **15.** Bir durum karşısında kararsızlık bildirir: 27b/3. **16.** Bir şeyin tükenmesi ve bitmesi: 33a/2, 99a/7. **17.** Varlığını koruma, tesirini sürdürme: 38b/11, 77b/20, 91a/8. **18.** Cezâsız kurtulmak: 46b/13. **19.** Bir şeye sâhip olma bildirir: 51a/8.

20. Şaşırmak: 54b/9. **21.** Toplum tarafından bir işte saygınlık kazanmış bir kimsenin adının veya unvanının yaşatılması, anılmaya devam etmesi: 57b/15. **22.** Çoktan azalarak varılan nokta: 58b/5, 60a/18, 66b/2, 100a/2. **23.** Yaralanmak, hasta olma: 62a/5, 67a/9. **24.** Konaklamak: 74a/2, 78a/10. **25.** Bir işin uzaması, olması gerekenden daha fazla zamana yayılması: 77a/10, 95a/14. **26.** Bir yerde mahsur bulunma: 102a/4. 73b/2.

ḳalabil- Kal- fiilinin yeterlilik hâli: 27b/3.

ḳal'a *(Ar.)* Kale, hisar: 41b/18, 42b/4, 7, 67b/2, 3, 9, 67a/13, 68a/6, 11, 12, 95b/2, 95b/3, 6, 14, 95a/17, 18, 19, 98b/2, 5, 6, 9, 10, 11, 99b/2.

ḳaldır- 1. Yukarı doğru hareket ettirmek, yukarıda durur hâle getirmek: 1b/9, 6a/17, 61b/4. **2.** İsyân etmek, serkeşlik göstermek: 3a/3, 18b/16, 73b/12, 82a/18. **3.** Toplamak, düzenlemek: 4a/13, 39a/14, 42a/18, 61b/12, 87a/14. **4.** Kendini göstermek, bulunan yerdeki varlığı bildirmek: 7a/2, 86b/11, 99b/5, 100a/4. **5.** Bir yere olabildiğince hızlı hareket ederek gitmek: 8a/8, 43a/15, 52b/6, 78a/15, 86a/14, 87a/15. **6.** Bir hükmü geçersiz hâle getirmek, bozmak: 10a/9, 17b/16, 92b/4. **7.** Bulunduğu konumdan men etmek, yetkileri elinden almak: 72b/19. **8.** Harekete geçmek: 92a/9. **9.** Kapalı bir şeyi açmak: 93b/9, 11, 94a/2, 5, 8, 13. **10.** Allah'a yalvarmak amacıyla yukarıya bakacak şekilde iki elini açmak: 101b/13.

ḳılıçla- Kılıçla vurmak, kılıçtan geçirmek, öldürmek: 56a/3

ḳalḳ- 1. Ayak üstünde dikili duruma geçmek, doğrulup ayak üstü dikilmek: 6a/15, 34a/13. **2.** Bir yerden başka bir yere gitmek amacıyla hareketlenmek: 10a/4, 16, 16a/2, 21b/15, 41a/2, 44b/9, 58a/7, 9, 11, 67a/13, 16, 73a/6, 13, 92b/18, 95b/10. **3.** Uyanmak, yataktan çıkmak: 49a/2.

ḳalleş *(Ar.)* Arkadan vuran, sözünden dönerek bir işi yüz üstü bırakan, dönek: 11a/13.

ḳ. ol- Sözünden dönmek: 11a/13.

kāmil *(Ar.)* Olgunlaşmış, kemâle ermiş: 54a/7, 90b/17, 91a/10.

ḳ. ol- Olgunlaşmak: 54a/7.

ḳan İnsan ve hayvanların vücûdunda damarların içinde dolaşıp canlı kalmalarını sağlayan kırmızı bir sıvı madde: 12a/16, 20b/8, 53a/12, 59a/9,

ḳ. dök- Öldürmek: 59a/9.

ḳanād Hayâli bir kahramanın uçmasını sağlayan uzun tüylü ve açılır kapanır bir çift organ: 78b/9, 98b/8, 98a/9.

ḳ. aç- Uçmak için hazırlanmak: 98b/8

ḳanbur Bir çeşit müzik âleti: 38a/13.

ḳancıḳ Dişi: kancık eşek, katır, köpek: 91b/8.

ḳanda Nerede, nereye: 8a/16, 17, 16b/6, 19a/15, 21a/13, 28b/16, 29a/9, 32b/5, 34b/2, 37b/10, 11, 18, 42a/18, 47a/4, 54a/12, 58b/18, 67b/8, 70b/2, 81b/5, 82b/11, 86a/13, 87b/19, 88a/16, 96b/2, 98b/16, 99b/20.

ḳane ḳane Doyasıya: 97a/17.

ḳ. iç- Bir şeyi doyasıya içmek: 97a/17.

ḳanġı Hangi: 15a/14, 27a/4, 45b/2, 49a/6, 70b/16, 78b/16, 82b/9.

ḳanı Hani: 1b/10, 49a/7.

kānī *(Ar.)* Kanaat eden, eline geçenle yetinen, elde ettiğini yeter görüp fazlaya tamah etmeyen: 3b/4, 35b/5.

ḳanlan- Canlı kalmak: 80a/9.

ḳānūn *(Ar.)* Kâide, usûl, nizam: 5b/19, 6a/2.

ḳ. boz- Kâideyi geçersiz hâle getirmek: 6a/2.

kap bkz ḳab

ḳap- Birden bire elini uzatıp şiddetle almak, çarpmak, kavramak, alıp götürmek: 2b/4, 13, 5a/19, 6b/4, 6a/11, 7b/14, 12b/13, 12a/2, 20b/3, 28b/4, 29b/2, 46a/15, 57b/8, 57a/9, 68b/14, 71b/4, 71a/6, 73b/4, 73a/4, 84a/17, 97b/9.

ḳapa- Açık bir şeyin önünü tıkamak, kapalı duruma getirmek: 44b/5.

ḳapan- Bir şeyin kapısı, kapağı örtülmek, bir yerin veya bir şeyin girişi engellenmek, bir engel ile açıklığı giderilmek: 94a/9, 100b/15, 101a/10.

ḳapu Ev, konak, dâire ve her çeşit binânın girilip çıkılacak yeri: 4b/13, 9a/8, 10a/18, 26b/13, 42b/7, 46b/14, 48b/10, 11, 12, 73a/4, 14, 85a/2, 88a/8, 93b/12, 93a/11, 94a/2, 9, 12, 95b/2, 101a/8, 9, 10.

ḳapucı Bir hükümdârın emir subayı: 22b/11.

kār *(Far.)* Fayda, kazanç: 3b/17, 8b/4, 25a/16, 68b/16, 79a/2, 91a/5.

ḳ. it- Faydalanmak: 3b/17, 91a/5.

ḳara *(Ar.)* Siyah: 75b/2, 97a/3.

ḳaraca Siyahça, esmer, siyahımsı: 81a/6.

ḳaranlıḳ Aydınlığın tersi, gözün göremeyeceği durum: 61b/15, 94b/12.

ḳ. bas- Kararmak: 94b/12.

ḳ. ol- Kararmak: 61b/15.

ḳarār *(Ar.)* Bir görüşme veya etraflıca düşünme sonucu olarak verilen hüküm ve dâvânın çözüm şekli: 3a/2, 20b/9, 43a/2, 50b/6, 54b/14, 73b/7, 82a/15, 99b/11, 100a/4.

ḳ. eyle- Karar vermek: 3a/2, 20b/9, 43a/2, 50b/6, 54b/14, 73b/7, 99b/11, 100a/4.

ḳ. it- Karar vermek: 82a/15.

ḳarart- Sıkıntı vermek, huzurunu kaçırmak: 41a/13.

kārbān *(Far.)* Kervan: 62a/7.

ḳarġa Tavuktan daha küçük siyah tüylü bir kuş: 97b/11.

ḳarı İnsanın dişisi, kadın: 94b/16, 95a/2, 6, 10, 96a/13, 16, 97b/5, 97a/16, 20.

ḳarıcuḳ Karıcık, sevimli kadın: 77a/3, 97a/14

ḳarın İnsan ve hayvanın belden bacakların başladığı yere kadar uzayıp mideyi, bağırsakları, böbrekleri, sidik torbasını ve kadınlarda rahimi içine alan boşluğu: 15b/8, 18b/8, 19b/8, 19a/2, 95a/7, 97b/6.

ḳ. aç- Acıkmak: 15b/8, 97b/6.

ḳ. doyur- Yemek yemek:19b/8.

ḳarındaş Kardeş, aynı karından çıkan: 3b/11, 8a/13, 16b/19, 55b/2, 56a/5, 96b/13, 97b/19, 97a/9.

ḳarış- Birbirine girmek, alt üst olmak, birleşmek: 2b/9, 12a/7, 11.

ḳarış Açık elin başparmak ucundan serçe parmağın ucuna kadar olan ve ölçü gibi kullanılan açıklığı: 57b/2.

ḳarışdır- Birbirine katmak, alt üst etmek: 98a/4, 5.

ḳarşu Bir şeyin önünde ve ilerisinde bulunan yer veya şey: 3b/11, 20b/17, 26b/5, 8, 17, 28b/8, 30b/4, 34a/16, 42b/11, 51a/11, 17, 64a/16, 65a/5, 70b/14, 70a/2, 72a/9, 10, 90a/2, 92a/15, 98b/18, 101b/16.

ḳ. çıḳ- Karşılamak: 72a/10, 90a/2.

ḳ. dur- Muhalefet etmek: 92a/15, 98b/18.

ḳ. gel- Muhalefet etmek: 26b/5, 17, 42b/11.

ḳarşula- Savaş sırasında taraflardan birinin, diğerinden gelen hamleyi engellemeye çalışması: 12a/4, 20b/15, 26b/9, 43a/2, 67b/3.

kār-zār *(Far.)* Savaş, harp, kavga: 47a/2.

ḳ. ol- Savaşmak: 47a/2.

ḳaṣāvet *(Ar.)* Keder, gam, tasa: 19b/13, 27b/7.

ḳ. -e düş- Kederlenmek: 19b/13, 27b/7.

ḳaṣd *(Ar.)* Kötü niyet, garaz, birinin aleyhine bir işe kalkma: 5a/5, 16b/9, 33b/8, 59b/17, 60a/3, 61a/13, 63a/6, 74a/19, 85a/3, 91a/2, 94a/2, 98b/17.

ḳ. eyle- Zarar vermek: 33b/8, 60a/3, 91a/2, 94a/2, 98b/17.

ḳ. it- Zarar vermek:5a/5, 16b/9, 59b/17, 63a/6, 74a/19.

ḳasıḳ Karnın alt tarafı, vücûdun uyluk ile karın arasındaki bölümü:19a/2, 95a/7.

kāşke, keşke *(Far.)* Dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek: "Ne olurdu, olsa idi." gibi hasret ve pişmanlık belirtir: 40b/5, 49b/10, 80a/10.

ḳat Mevki: 16b/9, 35a/8.

ḳat- 1. Bir yolu bir kimse ile birlikte gitmek: 40b/12, 66b/4, 100b/8. **2.** Eklemek, arasına karıştırmak: 47b/13, 48a/5, 68a/16. **3.** Gece gündüz çalışmak: 92a/10. **4.** İkrâm etmek: 95a/11.

ḳaṭar *(Ar.)* Birbiri arkasında sıralanmış hayvanlar dizisi, kâfile.

ḳ. sür- Katarı yönetmek: 66a/14.

ḳatı Sert, pek: 34a/4, 48b/18, 71a/9, 85b/7.

ḳatır Erkek eşekle kısrağın çiftleşmesinden doğan ve kendisi doğurmayan bir yük hayvanı: 62a/12, 91b/9.

kātib *(Ar.)* Bir büyük kimsenin yanında veya bir resmî dâirede yazı yazmakla vazifeli olan memur, yazıcı, bitikçi: 82a/18.

ḳatl *(Ar.)* Öldürme, geberme: 1b/10, 2a/5, 18, 3a/19, 12b/9, 15b/2, 16a/16, 17a/11, 38b/7, 45b/12, 16, 45a/8, 61b/13, 66b/8, 66a/16, 71a/4, 94a/15.

ḳ. eyle- Öldürmek: 2a/18, 45b/16, 61b/13, 66b/8, 94a/15.

ḳ. it- Öldürmek: 1b/10, 2a/5, 3a/19, 12b/9, 15b/2, 16a/16, 38b/7, 45b/12, 45a/8, 66a/16, 71a/4.

ḳatlan- Çâresiz kabûl etmek, ister istemez benimsemek, dayanmak: 85a/16.

ḳaṭre *(Ar.)* Damla: 63a/16.

ḳattāl *(Ar.)* Çok öldürücü, öldürme niteliği çok olan: 3b/2, 49b/14.

ḳavāl Çobanların çaldıkları kalınca sesli büyük düdük: 30b/17, 31a/2, 7.

ḳ. çal- Kavaldan üfleyerek ses çıkarmak: 30b/17, 31a/2, 7.

ḳavī *(Ar.)* Kuvvetli, güçlü, zorlu, metin: 19a/5, 10, 21a/14, 28b/9, 29b/6, 34a/17, 89b/16.

ḳavl *(Ar.)* Söz, sözleşme: 9b/4, 10a/11, 61a/2.

ḳavm *(Ar.)* İnsan topluluğu, aralarında münâsebet olup bir birlik teşkil eden insanlar, aynı soydan gelen ve aynı dili konuşan insanlar veya bunların küçük bir bölümü: 34a/3, 36a/10, 90a/11, 92b/13, 99b/20.

ḳavra- Sıkıca tutmak, kapmak, yakalamak, bütününü avucun içine almak: 16b/3, 56b/6.

ḳavruḳ Çöp: 6a/4.

ḳavurma Yağda kavrulmuş et yemeği: 96a/2.

ḳavuş- Birleşmek, bir araya gelmek, eklenmek: 74b/3.

ḳavuşdur- Öldürmek: 48a/10.

ḳay(y) *(Ar.)* Kusma: 90b/6.

ḳay- Sıyrılıp düşmek: 12b/17, 13a/12, 28b/2.

ḳaya İri ve sert taş: 94b/13.

ḳayd-bend *(Ar.)* Bağlayacak şey, bağ: 5a/13.

ḳaz- Toprağı eşeleyerek delik açmak: 34a/3, 44b/4, 94a/15.

ḳażā *(Ar.)* Her konuda Allah'ın ezelî hükmünün yürümesi, yerine gelmesi: 85b/6, 91a/7, 97a/12.

ḳazan- Gâlip olmak: 7a/6, 11a/4.

kebāb *(Ar.)* Susuz olarak ateşte şişle veya başka bir şekilde pişirilmiş et: 96a/3, 99a/16.

keferet *(Ar.)* Diyet, kefâret: 85a/14.

kelām *(Ar.)* Söz, lakırdı: 44b/15.

ḳ. it- Konuşmak, söz etmek: 44b/15.

kem *(Far.)* Kötü, fenâ: 85b/8.

kemāl *(Ar.)* Olma, erginlik, pişkinlik: 35a/2, 42b/9.

kemān *(Far.)* Yay: 28a/13, 38a/13.

kemāne *(Far.)* Bir çeşit halk çalgısı: 12a/18, 19, 32a/3.

kemend *(Far.)* Eskiden düşmanı ve avda bazı hayvanları yakalamak için uzaktan atılan ucu ilmikli, boyuna geçtikten sonra çekilince sıkışan ip: 45b/16, 46a/2, 10, 14, 47a/3.

k. at- Yakalamak: 47a/3.

kemer *(Far.)* Kuşak: 2b/13, 5b/11, 28b/3, 30a/10, 32b/6, 7, 9, 57b/6, 57a/2, 4, 71b/4, 71a/5, 73b/2, 85b/2, 93a/11, 18.

k. eyle- Kemeri bağlamak: 93a/11.

k. ḳap- Kemeri yakalamak: 2b/13, 71b/4.

k. ṭutuş- Dövüşmek: 73b/2.

kemerlü Kuşaklı: 82a/14.

kemük İnsan ve hayvanın asıl iskeletini oluşturan bazı organlarda bir tek, bazılarında ufak ufak parçalar hâlinde bulunan ve eklem denilen boğumlar, sinirler ve kaslarla birbirine bağlı olarak oynayabilen beyaz ve sert madde: 34b/8.

kenār *(Far.)* Kıyı, çevre: 4a/17, 7a/4, 9a/12, 22a/16, 38a/6, 42a/2, 71a/12, 97a/2, 100a/2.

kendü Öz: 3a/3, 4b/13, 6b/16, 7b/6, 8a/8, 21, 9a/6, 11a/4, 12b/7, 14b/14, 15a/19, 16a/17, 17a/2, 21b/4, 5, 8, 23a/5, 14, 16, 24b/16, 25b/11, 12, 25a/17, 29b/9, 15, 29a/6, 30a/2, 14, 31b/16, 33b/5, 33a/16, 34b/9, 36a/7, 38b/6, 38a/4, 40a/13, 41a/17, 43b/2, 10, 12, 44b/2, 12, 44a/2, 5, 6, 12, 45b/12, 45a/2, 8, 11, 46b/2, 46a/17, 47a/11, 50b/8, 18, 50a/15, 52b/19, 53a/10, 18, 54b/11, 54a/12, 56b/7, 60a/2, 61b/8, 62a/17, 64b/8, 64a/5, 65b/12, 65a/6, 67b/11, 67a/2, 68b/2, 68a/6, 70b/4, 8, 72b/7, 72a/14, 80b/12, 16, 81a/5, 12, 82b/7, 85b/18, 85a/2, 13, 86a/2, 87a/19, 90b/7, 9, 11, 91b/18, 91a/8, 10, 94a/14, 95b/11, 96a/6, 8, 97b/17, 98b/15.

kepe Keçi derisinden yapılmış kolsuz yağmurluk: 33a/2.

kerem *(Ar.)* Soyluluk ve soyluluğun şartlarından ve gereklerinden olan büyüklük, cömertlik: 3b/3, 4b/17, 18b/6, 31b/5, 35b/5, 53b/11.

k. eyle- Büyüklük göstermek: 4b/17, 18b/6.

k. it- Büyüklük göstermek: 53b/11.

kerim *(Ar.)* Büyük, şeref ve izzet sâhibi: 63b/5.

kerīme *(Ar.)* Kız, kız evlâd: 68b/19.

kerre *(Ar.)* Defa, kez, yol: 2b/7, 4a/14, 9b/12, 15b/10, 25b/4, 25a/17, 26b/9, 36a/9, 40a/9, 44b/11, 49a/9, 50b/17, 51a/16, 53b/17, 54a/2, 59a/11, 12, 68b/12, 73b/3, 73a/2, 10, 75b/10, 78b/5, 78a/12, 13, 18, 80b/15, 81a/5, 82a/10, 90b/5, 92a/9, 94b/2, 96a/18.

kes- 1. Var olan umudun bitmesi, umutsuz hâle gelmek: 1b/13, 3a/3. **2.** Ölmek: 3b/16, 17b/18, 49a/12, 52b/15, 59b/19, 67a/2. **3.** Yolmak, yaralamak: 5b/8, 76b/10, 11, 14, 76a/12, 15, 17. **4.** Bir şeyin devam etmesini engellemek: 19b/5. **5.** Bir kesici âletle ayırmak: 19b/7. **6.** Bir kimsenin ya da bir kavmin geçişini engellemek: 20a/6.

kese bkz. kise

kesil- 1. "Her zaman birlikte bulunan, birbirinden ayrılmayan" anlamında kullanılır: 8a/17, **2.** Ölmek: 15a/11. **3.** Yaralamak: 78a/8.

keskin Faal, hareketli, serî: 31a/13.

keşke bkz. kāşke

keşkek *(Ar.)* Döğülmüş buğday ve etle yapılan bir cins yemek.

ḳ. it- Dövmek, dayak atmak: 75a/11, 76a/10.

keyif *(Ar.)* Neşe, mutluluk: 49a/3.

ḳ. boz- Neşesi gitmek: 49a/3.

Keylānī *(Ar.)* Keylân'a âit olan: 27b/13, 18.

Keyyūscı Keyyûs'u destekleyen, Keyyûs taraftarı olan (kimse): 18a/2.

kezālik *(Ar.)* Öyle, öylece, yine öyle: 87b/14.

ḳıble *(Ar.)* Namazda dönülen taraf, namaza duranların yüzünü döndürüp önde tuttuğu yön: 37a/5, 78b/3.

ḳıç Arka taraf, art: 92a/9.

ḳıdem *(Ar.)* Bir rütbe, memuriyet: 65a/10, 68a/4.

ḳıl- Etmek, eylemek, yapmak: 55b/14, 68a/5.

ḳılıç Eğri veya düz pek çok çeşidi olan, kın içinde kayışla bele takılan kesici silah: 2b/2, 42a/12, 54a/5, 56a/3, 6, 57a/11, 64b/13, 71b/3, 8, 89b/12, 89a/2, 91a/5, 98b/20, 98a/10, 100a/19.

ḳ. ḳo- Savaş için kılıcı eline almak: 89b/12.

ḳ. ṭut- Savaş için kılıcı eline almak: 2b/2, 71b/3.

ḳ. üşür- Musallat etmek: 54a/5.

ḳ. vur- Kılıçlamak: 89a/2, 98a/10.

ḳılıçla- Kılıçla vurmak: 71b/2, 11,

ḳılınç Çelikten silah: 2a/19, 5b/8, 12b/2, 13a/5, 6, 14, 15, 14a/11, 42a/8.

ḳ. çek- Savaş için kılıcı eline almak: 5b/8.

ḳ. ṭut- Savaş için kılıcı eline almak: 13a/6.

ḳ. ur- Kılıçla vurmak: 13a/14.

ḳımılda- Hareket etmek: 36a/5.

ḳır- Sert bir şeyi vurarak ve çarparak parçalara ayırmak: 12a/5, 29a/8, 32a/16, 63a/13, 66a/4, 10, 16, 68b/12, 71b/15, 98b/14, 15, 99a/6.

ḳırıl- Sert bir şeyle vurularak ve çarpılarak parçalara ayrılmak: 42a/15, 55b/17, 57a/5.

ḳırḳ Dört kere on: 13b/15, 85a/16, 87b/14, 88b/19, 92a/11, 101b/11, 15.

ḳısmet *(Ar.)* Allah tarafından takdir edilmiş olan şey, nasip, kader: 20a/10.

ḳ. ol- Nasip olmak: 20a/10.

ḳıṣṣa *(Ar.)* Anlatılan, aktarılan doğru veya uydurma vak‘a: 1b/4, 5b/16, 9b/9, 43b/4, 43a/13, 18, 44a/15, 49b/13, 57b/19, 59b/14, 59a/13, 64b/15, 73b/9, 78a/3, 4, 89b/8, 89a/14, 96b/16, 97b/13, 102a/14.

ḳıṣṣa-ı pür-hiṣṣe Faydalı hikâye: 1b/4.

ḳıy- Acımasızca öldürmek: 2a/4, 17b/2, 19b/3, 36a/15, 46b/2, 48b/5, 56a/9, 61b/18, 74b/15, 75a/17, 76b/12, 16.

ḳıyāfet *(Ar.)* Bir kimsenin giyimi, kuşamı, giydiği şeylerin bütünü, giyimce görünüşü: 99a/12.

ḳıyāmet *(Ar.)* Dünyanın son bulduğu zamanda bütün ölülerin dirilip bir araya toplanması, varlığın bozulup dağılması: 17a/13, 86b/20, 102a/6.

ḳ. kop- Dünyâ hayatının bitmesi:102a/6.

ḳıyās *(Ar.)* Bir şeyi başka bir şeye benzeterek veya onunla bir tutarak hüküm verme, benzetme: 7b/19, 13b/16, 20b/2, 21b/17, 30a/2, 45a/7.

ḳ. eyle- Kıyaslamak, karşılaştırmak: 45a/7.

ḳ. it- Kıyaslamak, karşılaştırmak: 7b/19, 20b/2, 30a/2.

ḳıyma Kıyılmış et: 96a/2.

ḳıymet *(Ar.)* Değer: 8a/21.

ḳ. bil- Değer bilmek: 8a/21.

ḳız Genç ve evlenmemiş dişi insan: 20b/11, 13, 20a/5, 9, 21b/3, 8, 21a/6, 12, 14, 15, 17, 25b/9, 17, 25a/19, 27a/5, 34a/8, 11, 41a/9, 17, 42a/17, 43b/2, 4, 9, 12, 43a/12, 44b/12, 16, 44a/7, 18, 45a/4, 16, 46a/15, 47b/4, 47a/14, 48a/14, 49a/11, 50b/17, 50a/8, 18, 51a/7, 11, 13, 52b/19, 53a/2, 3, 54b/11, 13, 55b/2, 55a/8, 60b/18, 67b/17, 67a/5, 10, 69a/16, 70b/2, 9, 12, 70a/6, 15, 16, 71a/5, 6, 9, 12, 15, 72b/5, 6, 12, 13, 14, 72a/5, 12, 73a/8, 76a/4, 79b/3, 81b/7, 81a/11, 12, 14, 88a/4, 90b/2, 3, 91b/2, 3, 4.

ḳ. al- Bir âilenin kızını gelin olarak kendi âilelerine katmak: 21b/8, 21a/14, 41a/17, 44b/12, 16, 45a/16, 54b/11, 76a/4, 81b/7.

ḳ. bul- Evlenecek kız aramak: 70b/2.

ḳ. vir- Bir kızı, bir erkeğe evlilik amacıyla vermek: 60b/18, 81a/12, 91b/4.

ḳız- Sinirlenmek, öfkelenmek: 91b/8.

ḳızar- Utanmak, utanmaktan ötürü kan yüze hücûm edip çehresi kırmızı bir renk almak: 51a/5.

ḳızart- Utandırmak: 24b/2.

ḳızıl Kırmızı, al: 26b/4.

ḳızılcıḳ Dağlarda kendiliğinden yetişen, bahçelerde de yetiştirilen fındık iriliğinde ve uzunca çekirdekli kırmızı ve buruk bir tadı olan meyve: 15b/8, 15a/18.

ki "Tâ, ki, hattâ…" gibi gâye ve sonuç bildirip, kendisinden sonraki cümlede belirtilen faaliyetin öncekine bağlı ve onunla ilgili olduğunu gösterir: 1b/3, 4, 18, 2b/7, 3b/3, 5, 9, 13, 3a/4, 9, 11, 15, 4b/6, 4a/15, 5b/9, 14, 5a/10, 18, 6a/2, 9, 18, 7b/6, 7, 11, 17, 19, 7a/6, 17, 8b/12, 8a/11, 9b/20, 9a/2, 9, 10, 11, 15, 16, 18, 10b/4, 11, 20, 10a/6, 11, 11b/7, 12, 14, 17, 11a/11, 12a/12, 15, 19, 20, 13a/3, 7, 13, 15, 17, 14b/5, 9, 12, 15, 14a/9, 10, 15b/2, 17, 15a/9, 11, 16a/17, 20, 17b/2, 17a/4, 18, 18b/19, 18a/6, 19, 19b/17, 20b/2, 20a/4, 14, 21b/2, 22a/18, 23b/11,

13, 24b/15, 16, 24a/10, 25b/12, 25a/3, 9, 26b/5, 13, 26a/10, 17, 27a/13, 28a/17, 29b/15, 29a/6, 14, 30b/2, 14, 30a/2, 7, 12, 31b/5, 33b/7, 9, 12, 33a/9, 11, 34a/14, 35b/13, 35a/14, 36b/9, 15, 17, 36a/11, 37b/15, 38b/14, 39b/16, 39a/8, 40a/17, 41b/6, 17, 43a/11, 18, 44b/12, 14, 44a/11, 45b/20, 45a/6, 7, 11, 12, 46b/4, 5, 8, 46a/5, 15, 17, 47a/2, 48b/7, 49b/2, 49a/7, 13, 14, 50b/8, 13, 50a/2, 7, 9, 18, 52a/10, 53b/2, 53a/15, 54b/8, 10, 15, 55b/12, 55a/2, 5, 56b/9, 10, 56a/4, 57b/10, 58b/5, 7, 12, 13, 58a/13, 59b/2, 4, 11, 14, 17, 59a/7, 9, 60b/17, 61b/4, 61a/9, 62b/4, 7, 62a/12, 13, 63b/3, 14, 63a/6, 65b/2, 8, 65a/2, 15, 66b/10, 66a/13, 67b/11, 15, 16, 67a/2, 68b/15, 19, 68a/2, 70b/11, 16, 17, 18, 71b/3, 18, 71a/4, 7, 72b/4, 72a/6, 13, 73b/10, 15, 16, 73a/8, 18, 19, 74b/12, 74a/2, 3, 19, 75a/5, 12, 18, 76a/2, 77b/2, 77a/2, 3, 78b/4, 9, 11, 78a/16, 79b/13, 79a/8, 18, 80b/9, 12, 80a/6, 81a/6, 8, 82a/10, 83a/5, 84b/18, 84a/9, 16, 85b/2, 10, 85a/10, 86b/2, 3, 7, 20, 86a/6, 11, 87b/6, 11, 87a/5, 9, 88b/6, 88a/12, 14, 18, 89b/13, 89a/4, 90b/4, 6, 13, 15, 18, 90a/10, 15, 91a/6, 8, 92a/14, 17, 93b/2, 9, 11, 15, 19, 93a/3, 9, 15, 94b/7, 11, 13, 94a/2, 3, 95b/2, 11, 95a/8, 96a/7, 8, 12, 97b/2, 97a/9, 13, 14, 98b/11, 15, 17, 19, 98a/13, 99a/4, 5, 6, 100b/12, 15, 17, 100a/7, 18, 101b/7, 16, 17, 18, 101a/5, 16, 102a/2, 3, 12.

kim “Her kim, rasgele biri” anlamıyla şahıslar için kullanılarak umûmîlik ve belirsizlik bildirir, aynı zamanda “hangi kişi” sorusunu sormak için kullanılır: 5b/9, 7b/4, 5, 7a/5, 6, 8b/8, 9b/11, 9a/12, 10a/12, 11b/2, 11a/3, 10, 16b/5, 6, 10, 17b/16, 17, 17a/17, 20b/13, 22b/6, 13, 22a/17, 23b/5, 24b/13, 14, 25a/9, 26a/16, 17, 27b/7, 9, 12, 28b/18, 30b/7, 31b/15, 34b/16, 35a/18, 36b/2, 11, 38b/16, 38a/12, 13, 39b/3, 40a/2, 49b/2, 51b/2, 51a/13, 53a/16, 55b/3, 58b/18, 61b/10, 62b/5, 8, 9, 12, 63a/11, 65a/12, 13, 70b/13, 70a/9, 71a/18, 72b/4, 73b/13, 77b/5, 6, 79b/17, 80b/2, 80a/9, 83b/13, 84b/4, 13, 86a/12, 88a/16, 17, 91b/16, 93b/8, 93a/19, 96a/2, 3, 4, 8, 9, 98b/3, 98a/10, 99a/14, 101a/6.

kimse Kim olduğu bilinmeyen şahıs ve insan, adam, her kim olursa, biri [ve olumsuz cümlelerde] hiçbir, hiçbiri: 2a/15, 7b/2, 8b/8, 8a/11, 13, 9b/10, 9a/4, 13b/7, 11, 12, 14b/6, 20a/10, 11, 24b/17, 25b/17, 26b/5, 29b/5, 29a/13, 36a/13, 41a/12, 46b/12, 51a/2, 63b/10, 64b/2, 3, 66a/11, 18, 70a/8, 10, 12, 71a/3, 72a/2, 73b/14, 15, 74b/5, 74a/8, 80a/2, 85a/3, 88b/15, 88a/5, 90a/8, 12, 91b/4, 98a/9, 100a/12, 101b/8.

kin *(Far.)* Öç, acı çıkarma: 6b/18, 33b/2, 9, 92b/2.

ḳ. it- İntikâm duygusu beslemek: 33b/2, 92b/2.

kināyī *(Ar.)* Doğrudan doğruya söylenmeyip, dolayısıyla bir anlam ifâde eden söz: 23b/8.

kise *(Far.)* Cepte taşınan, akçe koymaya yarayan küçük torba: 15a/10, 39b/13, 53a/5, 84a/10.

kişi Kimse: 21b/5, 35b/6, 35a/14, 36a/2, 41a/17, 43b/12, 44a/4, 54a/7, 63a/14, 90b/11.

kitāb *(Ar.)* Yazılmış veya basılmış bir kapak içinde bir araya getirilmiş kâğıtların bütünü: 21b/6, 8, 41b/2, 44a/3, 48b/4, 75a/16.

kizb *(Ar.)* Yalan.

k. ol- Yalan olmak, yalanlamak: 80a/15.

ḳo- Bırakmak: 2b/6, 3b/15, 4a/8, 5a/8, 6b/10, 6a/5, 7a/9, 8a/19, 9b/3, 9a/5, 12b/5, 13b/12, 14b/2, 15b/3, 15a/16, 19, 18a/18, 19a/7, 20b/3, 20a/11, 17, 21a/8, 9, 11, 23b/14, 25b/11, 26b/18, 27a/2, 32a/5, 33a/16, 34b/11, 35b/10, 36b/4, 38a/18, 42b/13, 44b/4, 44a/3, 48b/3, 7, 8, 10, 48a/14, 49b/16, 53a/12, 54b/19, 58a/2, 61b/7, 16, 64a/4, 73a/5, 79a/3, 86a/9, 17, 89b/12, 92a/9, 94a/8, 95b/17, 98b/20, 101b/12, 101a/20, 102a/11.

ḳoca- Yaşlanmak: 2a/10.

ḳoca(1) Bir kadının evli bulunduğu erkek, eş: 45a/5.

ḳoca(2) İhtiyar, yaşlı: 6b/17, 58b/2, 59a/9, 83b/2, 7, 19, 83a/2, 5.

ḳocalıḳ Yaşlılık: 83a/3.

ḳoġala- Kovmak: 15b/5.

ḳoġdur- Yanından göndertmek, kovdurmak:17a/9.

ḳol İnsan vücûdunda omuz başından el parmakları ucuna kadar olan bölüm: 1b/9, 3b/4, 11b/15, 20, 49a/15, 56b/16, 57a/2, 73b/4, 73a/4, 5, 96a/2.

ḳolay Zahmetsiz, zor ve güç olmayan, "sıkılmadan ve yorulmadan yapılabilen.": 9a/10, 10a/3, 16a/11, 80b/2.

ḳolcaḳ Kol: 55b /15.

ḳoltuḳ Kolun omuz başının altında, göğsün yanı ile teşkil ettiği açı, köşe: 30a/12, 56b/5, 63b/18, 94b/13.

ḳoma *(Far.)* Kendinden geçercesine sinirlenmek veya çok yorulmak: 66b/12, 97a/10.

ḳ. eyle- Kendinden geçmek: 66b/12, 97a/10.

ḳomşu (Birine göre) yakın yerde bulunan kimse, oturma yerleri yakın olanların birbirlerine göre aldıkları isim: 102a/5.

ḳon- Geçici olarak yerleşmek, yurt edinmek, çadır kurmak: 2b/20, 4b/7, 8b/11, 13a/19, 26a/2, 34a/5, 42b/13, 51b/2, 57b/12, 62a/7, 63b/16, 67b/10, 68a/10, 70b/10, 89b/18, 92b/12, 93a/3, 94b/3, 100a/2.

ḳonaḳ Yolculukta gece konaklanılan yer: 62b/6.

ḳondur- Yerleştirmek, yer tutturmak, oturtmak: 20b/15.

ḳop- 1. Gürültülü veya tehlikeli bir şey meydana gelmek, birdenbire çıkmak: 15b/13, 38b/14, 57a/8, 88a/8, 102a/6. **2.** Kırılıp ayrılmak, bir yerinden ayırıp iki parça olmak: 93b/10, 101a/8.

ḳopar- 1. Öldürmek: 4b/19. **2.** Bir şeyi çekerek bulunduğu yerden ayırmak: 101a/9.

ḳorḳ- Korkuya kapılmak, korku duymak: 3a/18, 20, 4b/19, 9b/3, 23a/13, 29a/2, 31a/2, 3, 32a/14, 33a/2, 35b/14, 41b/4, 44a/10, 46b/15, 47b/10, 48a/10, 56b/2, 57b/10, 75b/14, 75a/2, 77b/6, 85a/12, 90b/14,

ḳorḳu Bir tehlikenin varlığı ve yaklaşmakta bulunduğu düşüncesinden kaynaklanan duygu: 21a/7, 41a/12, 43b/9, 64b/13.

ḳorḳul- Korku duyulmak, korku içine düşülmek: 9a/6, 78b/19, 89b/17.

ḳorḳut- Korkmasına yol açmak, korku vermek: 13b/10, 52b/16, 53a/13.

ḳoş- 1. Yakıştırmak, eklemek, katmak, yüklemek: 3a/12. **2.** Aceleyle yürümek, adım atışlarını sıklaştırıp artırarak hızla gitmek, ivmek: 59b/4.

ḳov- Bulunduğu yerden ayırıp çıkarmak, uzaklaştırmak, sürmek: 5b/15, 49a/16, 70b/13, 89b/14, 100b/8, 11.

ḳoy- 1. Yerleştirmek, bir yere bırakmak: 5a/20, 12a/19, 31b/10, 33a/12, 34b/10, 40b/11, 44b/5, 45a/14, 46a/3, 58a/7, 9, 11, 60b/8, 61a/9, 62b/11, 63a/11, 64b/7, 72b/8, 74b/5, 85b/16, 18, 87a/16, 88b/2, 91a/2, 94b/17.

ḳoyuvir Koy- fiilinin tezlik hâli: 15b/6, 28b/9, 32b/14, 84a/14.

ḳoyun Elbisenin göğüsle birleşmesi ile biçim kazanan kuytu yer, elbise ile göğüs arası: 5a/19, 31a/10, 17, 44a/3, 47b/5.

köçek Küçük şey, yavru, genç, civelek, deve yavrusu: 81a/7.

kök Dip: 6a/9.

köpek 1. Pek çok cinsi olan, ev, sürü koruyuculuğu yapan ve avda kullanılan, sâhibine karşı bağlılığı ve zekâsıyla bilinen ehli bir hayvan, it: 37b/13. **2.** Pis, alçak, aşağılık: 57a/5.

kör Habersiz, gâfil.

ḳ. ṭur- Gâfil olmak: 42a/12.

kös *(Far.)* Çok büyük ve taşınması güç davul: 4b/4, 92b/2.

kös-ü İskender İskender'in davulu: 4b/4.

kötek Baston ve sopa ile dövme, dayak: 18b/11.

köy Bir yere yerleşmiş olan insanların oturdukları evler topluluğunun en küçüğü; kasabadan farkı evlerinin azlığı ile birlikte çarşı ve pazarının olmaması ve halkının daha çok ziraatle uğraşması sebebiyle tarla, çayır, bağ bahçe, ahır, ağıl gibi şeylerle karışık olmasıdır: 37b/16, 82b/9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 83b/19, 83a/2, 92a/2, 94b/14.

ḳubbe *(Ar.)* Yarım küre biçiminde yapılmış kâgîr dam, kümbet: 4a/19, 13a/2, 58b/10, 93b/7, 8, 10, 12, 16, 93a/9, 14, 94a/2, 5, 10, 11, 101a/2, 3.

ḳucaḳ Açık kollarla göğüs arası: 2b/4, 15b/8, 15a/18, 81a/3.

ḳucaḳla- Sarılmak: 10a/2, 27a/2, 87b/10.

ḳuça Kucak: 11b/18, 28b/2,

ḳ. düş- Kucağına düşmek: 11b/18, 28b/2,

ḳudret *(Ar.)* Güç, kuvvet:19a/18.

kūh *(Far.)* Dağ: 3a/6, 58a/14, 99b/16,

kūh-ı ḳaf Kaf dağı: 99b/16.

kūhü'l-berūz Berûz dağı: 3a/6, 58a/14.

ḳul Hizmet için satın alınmış kimse, köle: 2a/2, 5b/6, 7b/11, 8b/5, 6, 8a/4, 9a/13, 17, 10b/18, 10a/8, 17, 12a/3, 6, 14b/2, 14a/2, 16b/8, 21b/12, 22b/11, 23b/2, 23a/2, 24a/13, 29b/5, 29a/11, 32a/13, 37a/14, 43b/10, 15, 44a/2, 3, 45b/2, 54b/5, 9, 54a/10, 55b/7, 55a/8, 62b/11, 63b/2, 7, 64b/15, 64a/5, 68a/4, 71a/5, 72a/12, 14, 80a/13, 19, 88a/19, 90a/15.

ḳ. eyle- Köle olmak: 72a/14.

ḳ. ol- Köle olmak: 5b/6, 7b/11, 8b/5, 6, 8a/4, 10a/8, 17, 14b/2, 16b/8, 29b/5, 29a/11, 54b/5, 9, 55b/7, 68a/4.

ḳ. şal- Köle göndermek: 12a/3, 6.

ḳulaç Kulaç: 38a/16.

ḳulaġuz Yol gösteren: 31a/16, 92b/13.

ḳulaġuzlıḳ Yol gösterme, rehberlik: 32b/6.

ḳulaḳ İnsan ve hayvanda başın iki yanında bulunan ve işitmeye yarayan organ: 39a/5, 70b/15, 76b/9, 11, 14, 76a/12, 15, 17, 77a/10, 78a/2, 8, 87a/2.

ḳullan- Faydalanmak, fayda sağlamak: 13b/14, 28a/10, 32a/15, 91b/9, 95b/9, 96a/17.

ḳulle Kule: 13b/4, 100b/13.

ḳulle-i ḳaf Kaf kulesi:13b/4.

ḳulluḳ Kul olma hâli ve sıfatı, kölelik: 10a/2, 19.

ḳumān Emretme: 57a/12.

ḳ. eyle- Emretmek: 57a/12.

ḳumsal Kumluk yer: 34a/2.

ḳur- Düzenlemek, inşa etmek: 4a/17, 18, 27b/2, 40b/14, 45b/12, 48a/4, 51a/17, 59b/10, 60a/10.

ḳuraca Kuru: 81a/6.

ḳurd Köpeğe benzeyen ve at, eşek, katır vb. ehli hayvanlara zarar veren, oldukça kuvvetli ve yırtıcı hayvan: 78a/10.

ḳurıcıḳ Kuru olan: 18b/4.

ḳurıl- Toplanmak, bir araya gelmek: 4a/19, 20, 26b/4, 58b/8, 77b/11.

ḳurtar- Bir kimseyi ölmek ve yok olmak tehlikesinden, bir tehlike veya zor durumdan, uzaklaştırmak, selâmete çıkarmak: 3b/7, 12a/13, 14a/2, 7, 16a/10, 17b/10, 26b/2, 28b/11, 29b/2, 31b/17, 42a/9, 43b/4, 46b/2, 50a/9, 51a/7, 12, 13, 60a/2, 71b/9, 85b/13, 102a/6.

ḳurtul- Bir tehlike ve zor durumdan veya bir sıkıntıdan sıyrılmak: 14a/14, 29a/6, 32a/12, 36b/4, 40b/6, 42a/12, 49b/9, 11, 54b/14, 54a/2, 62a/2, 66b/2, 66a/17, 68b/16, 71a/13, 78a/12, 87a/6, 90b/6, 91b/7, 98a/5, 99a/18, 101b/2.

ḳuş- Yediğini çıkarmak, istifrâğ etmek: 62b/2.

ḳuş Vücûdu tüylerle örtülü, iki kanatlı, iki ayaklı, yerde yürüyüp havada uçan, yumurtlayarak çoğalan, omurgalı, akciğerli hayvan sınıfı: 78b/10.

ḳuşan- Hazırlanmak: 4b/12.

ḳuşluḳ Sabah ile öğle arasındaki vakit: 1b/6, 2a/13, 4b/2, 62b/2, 65a/4.

ḳuvvet *(Ar.)* Güç: 68b/7, 70a/8, 73a/2, 90a/12, 14, 16, 19, 95b/14, 101b/10, 101a/20.

ḳuvvet-i ḳahire Kahredici kuvvet: 90a/16.

ḳuvvetlen- Güçlenmek: 96a/17.

ḳuyu Kazılmış delik, çukur: 98a/4, 99a/2.

ḳuzġun Çok iri kara karga: 79a/7.

küçücek Küçücük: 81a/8, 99a/19.

küçük Yaşı az, genç: 47a/2.

küffār *(Ar.)* Kâfirin çoğulu: 2b/7, 18, 19, 8b/18, 12a/4, 15b/15, 26a/12, 41b/18, 41a/4, 42b/5, 42a/4, 53b/8, 57a/13, 81b/14, 89b/6.

külāh *(Far.)* Üzerine sarık sarılan eski tarzda bir başlık: 84a/13.

küp Topraktan yapılmış, ağzı dar büyük kap, testi ve kavanozun büyüğü: 2a/7, 95b/11, 12.

küs- Gücenmek, darılmak: 9a/15.

küstaḫlıḳ Arsızlık, edepsizlik, terbiyesizlik, edepsizce atak gösterme: 47b/15, 71b/2.

k. it- Edepsizlik yapmak: 71b/2

küşāde *(Far.)* Açık: 10b/12.

ḳ. ol- Açık olmak: 10b/12.

kütür kütür Tâze, sağlam vb. olmasından dolayı bir şeyden çıkan ses.

ḳ. ḳır- Bir şeyin ses çıkararak parçalara ayrılması: 68b/12.

-L-

la‘bī *(Far.)* Eğlenceli: 82b/17, 18, 19.

la‘īn *(Ar.)* Allah’ın rahmetinden mahrum olan, lânetlenmiş, kovulup uzaklaştırılmış: 3a/6, 6b/12, 7b/7, 8a/10, 15b/4, 15a/13, 20b/6, 21b/3, 9, 41a/15, 43a/11, 44b/2, 10, 46b/6, 46a/8, 48a/10, 13, 50a/17, 52a/6, 56b/2, 3, 56a/8, 57b/3, 57a/17, 61b/17, 75b/5, 12, 75a/7, 9, 11, 86b/13, 87a/2, 88b/7, 8, 17, 89b/9, 96b/2, 96a/8, 14, 97a/6, 98b/6, 98a/19.

la‘īne *(Ar.)* La‘în kelimesinin müennesi: 90b/12, 95b/8.

la‘net *(Ar.)* Allah’ın af ve merhametinden uzak olma, kargıma: 16b/6, 44a/18, 48b/7, 55b/9.

l. it- Lânetlemek: 48b/7.

l. oku- Lânetlemek: 44a/18.

lābüd *(Ar.)* Savsaklanması, geri bırakılması mümkün olmayan, gerekli, kaçınılmaz, zarûrî: 90b/11.

lāf *(Far.)* Söz, lakırdı: 3b/5, 4b/9, 15a/9.

l. ur- Lâf atmak: 4b/9, 15a/9.

lāf-ı güzāf Gereksiz, faydasız söz, boş lakırdı: 3b/5.

laġab *(Ar.)* Bir kimseye asıl adından ayrı olarak, aynı adı taşıyanlardan ayırt etmek için, bir niteliğe dayandırılarak daha sonra takılan ad, takma ad: 98a/2.

lakin *e.(Ar.)* Bir diğerinin şartı olan iki cümle arasında “ama, fakat, ancak, şu kadar var ki, şu şartla ki…” anlamlarıyla kullanılır: 13b/2, 13a/12, 15a/8, 19b/2, 24b/8, 31a/17, 40a/7, 43a/18, 46a/8, 47b/6, 51a/14, 53b/8, 70b/4, 70a/7, 72b/15, 82b/16, 84a/4, 86a/9,

lāl *(Ar.)* Çok kırmızı ve kaliteli bir çeşit mürekkep:12a/16.

lāl-i peleng Aslan kanı: 12a/16.

lala *(Far.)* Bir çocuğu koruyup gözetmek ve gezdirmekle vazîfeli kimse: 45b/14.

laṭīfe *(Ar.)* Güldürücü tuhaf ve güzel söz, şaka, mizah: 2b/17, 30b/3, 31b/5, 65b/10, 77a/19.

l. it- Gülmek için, şaka olsun diye söylemek: 2b/17, 30b/3, 31b/5, 65b/10, 77a/19.

lāyıḳ *(Ar.)* Yakışan, yaraşan, uygun:7b/15, 21b/14.

l. ol- Uygun olmak: 21b/14.

lāzım *(Ar.)* Varlığına ihtiyaç duyulan, elde edilmesi ve sağlanması gereken: 8a/21, 10b/2, 15a/6, 12, 20b/6, 23a/10, 25a/14, 37a/4, 53b/2.

l. gel- Gerekli olmak: 25a/14.

l. ol- Gerekli olmak: 8a/21, 53b/2.

leş *(Far.)* Kokmuş ve murdar şey, hiçbir işe yaramayan, düzeltilmesi imkânsız olan şey: 57b/7.

levāzımāt *(Ar.)* Gerekenler, lâzım olan şeyler: 10b/5.

l. gör- Lâzım olan şeyleri tedârik etmek: 10b/5.

levh *(Ar.)* Üzerine yazı, resim vb. yazılıp çizilebilen düz satıh, "levha": 101a/15.

libās *(Ar.)* Elbise, giyilecek şey, ruba: 26b/14, 40a/15, 45a/15.

licām *(Ar.)* Dizgin, ayan: 62a/6, 74a/3.

l. sür- Dizginlemek: 62a/6, 74a/3.

ligen İçinde el, çamaşır, bulaşık vb. yıkamak, sıvı maddeleri aktarmak gibi işlerde kullanılan metal, porselen veya plastikten yapılmış, çeşitli şekillerdeki kap: 91a/2.

luṭf *(Ar.)* İyilik ve yumuşaklıkla davranma: 1b/15, 5b/4, 6a/4, 20a/13, 26a/18, 27a/3, 13, 43b/3, 52a/13, 53b/6, 68a/12, 74a/17, 76b/2, 16, 76a/14, 79b/16, 81b/2, 86a/11, 97a/12, 98b/5, 99b/6.

l. eyle- İyilik yapmak: 5b/4, 6a/4, 20a/13, 74a/17, 76b/2, 16, 76a/14, 86a/11, 98b/5, 99b/6.

l. it- İyilikte bulunmak: 27a/3, 53b/6, 68a/12, 81b/2.

-M-

mā'adā *(Ar.)* Başka, kalan, geçen, gayrı, fazla: 50a/8, 77b/20.

mā'il *(Ar.)* Hevesli, düşkün: 51b/9, 69a/15.

ma'ḳūl *(Ar.)*Akla yakın, akla uygun, mantıklı: 41b/11, 47b/8, 60b/5, 88a/5.

m. eyle- Mantıklı olmak: 41b/11.

ma'lūm *(Ar.)* Bilinen, bilinmiş, öğrenilmiş, "belli": 40a/17.

m. ol- Bilinmek: 40a/17.

ma'nā *(Ar.)* Uygun, akla yakın sebep: 21b/11.

ma'nen *(Ar.)* Mânevî bakımdan: 6b/12, 25b/8.

ma'nevī *(Ar.)* Şekle bağlı olmayan, cisim ve madde olarak varlığı bulunmayan, görülmeyen, iç ve ruh ile ilgili: 19b/9.

ma‘rifet *(Ar.)* Hüner, ustalık, üstatlık, sanat: 83a/4.

ma‘tūf *(Ar.)* Eğilmiş, bir yana doğru dönmüş: 3a/10.

ma‘ṭuḥ *(Ar.)* Bunamış, bunak**:** 46b/5, 50b/14.

ma‘zur *(Ar.)* Özürü olan, bir kusur ve kabahat işlemekte zorlayıcı sebebi olan, vazifesini yerine getirmesinde kabul edilir bir engeli olan, özürü kabûl edilen: 22b/18, 34a/15.

m. ol- Anlayışla karşılamak: 34a/15.

mābeyn *(Ar.)* Aradaki şey, aralık, ara: 5b/9, 7b/21, 43a/6.

mācerā *(Ar.)* Vak’a, olup biten şey, meydana gelen hâl: 40b/4, 15, 43a/15.

mādem *e.(Ar.)* Çünkü, “…diği için, …diğine göre”: 63b/14.

maġara *(Ar.)* Yeraltındaki oyuk, in: 15a/2, 18b/14.

maġlata *(Ar.)* Karşıdakini yanıltmak için söylenen boş söz: 17a/13, 39a/5.

maġlūb *(Ar.)* Yenilmiş, kendisine üstün gelinmiş, savaş veya bir bahisleşmede kaybeden: 2b/9, 57a/14, 59a/2, 67b/16,70a/10.

m. ol- Kaybetmek: 67b/16, 70a/10.

maġrūr *(Ar.)* Güvenilmeyecek bir şeye güvenerek aldanan: 6b/12, 13b/6.

m. ol- Aldanmak: 13b/6.

maġrūr-u la‘in Lânetlenmiş mağrur: 6b/12.

maḥal *(Ar.)* Yer: 6a/7, 13a/8, 19b/2, 28b/4, 35b/14, 44b/9, 59a/5, 62b/12, 79a/10, 82a/17, 83a/15, 93a/12, 99b/2.

maḥalle *(Ar.)* Bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri: 44b/3.

maḥalli *(Ar.)* Yerli, bir yerin malı veya mahsülü olan, “bir yerle ilgili, bir yerle ilgili.”: 4a/9, 12a/12, 21b/8, 41b/9, 63a/5, 71a/2.

maḥbūbe *(Ar.)* Sevilen, sevgili: 70a/6.

maḥbūs, mahpus: *(Ar.)* Kapatılmış, hapsedilmiş (kimse): 18a/10, 99b/3.

m. ol- Hapsolmak: 18a/10.

maḥcūb *(Ar.)* Utanan, utanmış: 9a/2, 47b/4, 77a/3.

maḥfīce Gizli, gizlice, kimse görmeyecek şekilde: 60a/10.

māhir *(Ar.)* Elinden iş gelir, becerikli, usta: 11b/8, 28a/4, 68a/2.

mahpus bkz. maḥbūs

maḥrūm *(Ar.)* Arzu edip istediğini elde edemeyen, eli boş kalan: 6a/12, 7b/16, 7a/9, 36a/3, 92a/6.

m. ḳal- Eksik kalmak: 6a/12, 7b/16, 92a/6.

m. ol- Eksik kalmak: 7a/9, 36a/3.

maḥṣūṣ *(Ar.)* Yakışır, yaraşır: 58b/2.

maḥzūn *(Ar.)* Tasalı, kaygılı, üzüntülü, istediğine kavuşmamaktan dolayı üzgün: 53b/15.

m. ol- Üzülmek: 53b/15.

maḳām *(Ar.)* Durulan yer, durak: 7b/7, 37a/7.

maḳbūl *(Ar.)* Karşı çıkılmayan, geri çevrilmeyen, uygun ve yerinde görülen: 61a/5, 63a/17.

mal *(Ar.)* Bir kimsenin mülkiyeti altında bulunan taşınabilir veya taşınamaz eşya, hayvan, para vb. gibi kıymetli ve lüzumlu şey, servet, varlık: 2b/19, 3a/9, 6a/2, 14a/18, 15a/14, 42b/14, 42a/17, 48b/5, 50b/5, 59b/19, 60b/9, 62b/12, 63a/13, 64a/14, 65b/2, 5, 8, 16, 65a/8, 16, 66b/4, 6, 66a/5, 6, 8, 67a/7, 77b/19, 78b/8, 81a/2, 88b/2, 11, 90b/7, 90a/15.

mālik *(Ar.)* Elinde bulunduran, dilediği gibi kullanan, tutan, idâre eden: 4a/21, 55a/17, 70a/8, 78b/7, 9, 82a/2, 83a/4, 90a/17.

m. ol- İdâre etmek: 4a/21, 78b/7, 9, 83a/4.

manġır Akçenin dörtte biri değerinde eski bir cins bakır sikke, füls: 9b/2.

manḳāle *(Ar.)* Sözü geçen: 78b/2.

masḫaralık Zevklenme, eğlenme, alay: 39a/16.

maṣlaḥat *(Ar.)* İş, husus, madde, durum: 60a/8.

mecliṣ *(Ar.)* Toplanma, toplantı: 27b/2, 40b/14, 45b/12, 47a/2, 48a/4, 59b/10, 60a/10, 16, 62b/5, 73b/17, 75b/11.

m. ḳur- Toplanmak: 27b/2, 40b/14, 45b/12, 48a/4, 60a/10.

Mecūsī *(Ar.)* Mecûs dînine bağlı, Zerdüştî, ateşe tapan veya bunlar ile ilgili olan: 21b/7, 43b/16, 44a/2.

meded *(Ar.)* Yardım, imdat: 2b/2, 4b/15, 17, 18b/3, 19a/7, 20a/9, 24a/2, 43a/14, 46a/7, 52b/13, 74b/17, 76b/2, 12, 91b/11, 95a/2, 96a/11.

medḥ *(Ar.)* Birinin iyiliğini söyleme, "övgü": 5a/10, 11a/7, 21a/7, 43a/5, 70a/3, 78b/12, 13, 79a/2, 102a/17.

m. eyle- Övmek: 21a/7, 43a/5, 78b/12.

m. it- Övmek: 5a/10, 11a/7, 70a/3, 78b/13, 79a/2, 102a/17.

mefhūm *(Ar.)* Anlaşılan, anlaşılmış, kavranmış: 55a/7.

meger *e.(Far.)* İstisnâ bildirir; ancak, illâ, şu kadar ki: 8b/13, 9a/11, 12a/20, 13a/3, 17b/15, 18a/7, 20a/17, 26b/7, 34a/10, 37b/14, 40b/3, 46a/12, 50a/11, 52a/17, 58b/13, 64b/16, 67b/19, 79b/17, 83a/12, 86a/10, 90b/12, 93b/19, 94b/9, 95a/17, 99a/13, 100b/18.

meḫālik *(Ar.)* Tehlikeli yerler, zarar ve tehlike doğuracak yerler veya işler: 56b/11.

mehmūz *(Ar.)* Çizmeye takılan bir çeşit demir. 100b/10.

m. it-: 100b/10.

mekān *(Ar.)* Yer: 98a/16, 17.

mekkāre *(Ar.)* Çok hîle yapan, düzenci, dubaracı: 53a/7.

mektūb *(Ar.)* Gerek bir iş için, gerekse sevgi ve bağlılık bildirmek, tebrik etmek, başsağlığı dilemek için yazılıp birine gönderilen kâğıt, bitik: 20a/17.

mel'ūn *(Ar.)* Allah'ın rahmetinden mahrum olan, nefret ve lânete uğramış, lânetlenmiş: 5b/6, 8b/10, 8a/2, 9b/18, 13a/2, 17a/8, 16, 28a/16, 33b/5, 37b/17, 40b/6, 40a/16, 41a/15, 43b/12, 44b/2, 48b/3, 6, 48a/16, 49b/8, 49a/14, 51b/6, 13, 53a/13, 56a/4, 6, 57a/3, 59a/6, 7, 61b/10, 61a/5, 8, 76b/3, 18, 76a/10, 77b/4, 77a/7, 88b/5, 11, 14, 20, 90b/3, 10, 13, 91b/13, 91a/12, 92b/3, 92a/4, 14, 16, 100a/16.

mel'ūne *(Ar.)* Lânetlenmiş kadın: 90b/16, 94b/16, 95b/5, 9, 96a/10, 100b/5, 101b/4.

melūl *(Ar.)* Üzgün, boynu bükük: 13a/20, 30b/14, 41a/5, 53b/4, 81b/14.

m. ol- Üzülmek: 13a/20, 30b/14, 41a/5, 53b/4, 81b/14.

meme Vücûdun herhangi bir yerinde gelişmiş olan ufak çıkıntı: 12b/18.

memleket *(Ar.)* Şehir, kasaba, belde: 91a/11.

men‘ *(Ar.)* Bırakmama, savma, durdurma, caydırma, yasak etme: 2a/8, 9, 7a/11, 11b/9, 13a/15, 15b/3, 26a/8, 30a/2, 4, 5, 7, 56a/6, 16, 17, 18, 66b/18, 71b/12, 102a/19.

m. eyle- Engellemek: 2a/8, 9, 13a/15, 30a/2, 4, 5, 7, 56a/16, 17, 18.

m. it- Engellemek: 7a/11, 15b/3, 26a/8, 56a/6, 66b/18, 71b/12, 102a/19.

m. ol- Engellenmek: 11b/9.

menşūb *(Ar.)* Bir kimse veya bir şeyle bağı, ilgisi ve ilişiği olan, âit olan: 4a/12.

m. ol- Âit olmak: 4a/12.

menzil *(Ar.)* Bir merminin eriştiği uzaklık, atım: 87b/13.

merd *(Far.)* Yiğit, cesur: 23a/4.

merdāne *(Far.)* Erkekçe, cesur ve hamiyyetli bir kimseye yakışır şekilde: 1b/11, 7b/11, 37a/15, 87a/6.

merdānelik Erkeklik, cesurluk: 25a/8.

merg *(Far.)* Ölüm, vefât: 47a/12.

merḥabā *(Ar.)* Selâm verip oturan kimseye orada bulunanlar tarafından söylenen iltifat sözü: 23a/17, 75a/8, 96b/13, 97b/16.

merḥamet *(Ar.)* Acıma, acırganma, kötü duruma düşenlere karşı duyulan üzüntü: 40a/11.

m. it- Acımak: 40a/11.

merḥametsiz Acımayan, merhameti olmayan, katı yürekli: 32b/5.

merhem *(Ar.)* Yaralara ve ağrıyan yerlere sürülen yağlı ve yarı donuk ilaç: 6b/2, 14b/10, 57b/13.

m. sür- Merhemle ovalamak: 57b/13.

m. ur- Merhem sürmek 14b/10.

merhem-i Süleymān Süleyman’ın merhemi: 14b/10, 57b/13.

merkeb *(Ar.)* Eşek.

m. kullan- Eşekle temasta bulunmak: 91b/9.

merkez *(Ar.)* Herhangi bir yerin ortası: 55a/15.

mermer *(Yun.)* Beyazı, renklisi ve damarlısı bulunan güzel bir taş, "billurlaşmış kireçtaşı.": 93a/9, 94a/9, 101b/17, 101a/4.

mertebe *(Ar.)* Rütbe, yükselme basamağı: 35a/18, 49b/5, 54a/9, 57a/4, 59b/15, 72b/11, 93a/15.

mes'ele *(Ar.)* Konu, durum, mesele: 44a/4, 45b/8.

mesḫūr *(Ar.)* Büyü yapılmış, büyülenmiş, büyü ile aldanmış: 50a/7.

m. ol- Büyülenmek: 50a/7.

mest *(Far.)* Sarhoş, kendinden geçmiş, esrik: 60b/7, 12, 91b/11.

m. ol-: 60b/7, 12.

meşġūl *(Ar.)* Bir iş ile uğraşan, işte bulunan, iş görmekte olan: 3b/8, 14b/11, 40a/15, 43a/3, 79a/15.

m. ol- Bir işle uğraşmak: 3b/8, 14b/11, 40a/15, 43a/3, 79a/15.

meşhūr *(Ar.)* Ad ve ün kazanmış, şöhreti yayılmış, herkesçe bilinen ve tanınan, adlı sanlı: 13b/14, 24b/13, 28a/11, 12, 70a/6, 92a/11.

m. ol- Ünlenmek, ünlü olmak: 24b/13.

meyān *(Far.)* Ara, aralık: 5b/8.

meyāncılıḳ Araya girme, aracılık: 6a/12.

m. eyle- Aracılık etmek: 6a/12.

meydān *(Ar.)* Herhangi bir yerde bulunan açık ve düz yer, açıklık, saha, kır: 1b/7, 8, 11, 12, 3a/2, 4b/8, 5b/2, 8, 9, 6b/3, 18, 7b/2, 3, 7a/3, 5, 8, 14, 10b/20, 11a/3, 6, 14, 15, 17a/6, 22b/2, 22a/16, 17, 18, 24b/11, 17, 27b/5, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 17, 28b/2, 5, 28a/2, 29b/7, 17, 30a/6, 55a/15, 16, 56b/8, 56a/15, 57a/2, 70b/5, 8, 70a/10, 15, 71a/8, 10, 14, 77a/8, 87a/5, 11, 92a/8.

m. gör- Savaşmak: 77a/8.

m. it- Savaşmak: 7a/5.

m. ol- Savaşmak: 4b/8, 5b/9.

m. vir- Savaşmak: 29b/17, 30a/6, 56b/8, 56a/15.

meyl *(Ar.)* İki taraftan birini daha çok tutma, kayırma, taraftarlık: 3b/13, 11a/11.

m. it- Sevgi duymak: 3b/13, 11a/11.

meyl-i muḥabbet Sevgi meyli: 3b/13.

meyve *(Far.)* Yemiş: 44a/5, 8.

mezāḳa *(Ar.)* Damağı acı, susamış: 98a/13.

mezār *(Ar.)* Kabir: 34b/12, 14, 35b/14, 101b/11, 18, 19, 102a/2, 5.

meẕheb *(Ar.)* Din: 21b/16, 41a/17.

meẕhebsiz Dinsiz olan: 21a/2.

mezīd *(Ar.)* Artma, çoğalma: 27a/3.

m. ol- Artmak: 27a/3.

mezīz *(Ar.)* Az nesne yere ve güç şeye denilir: 100a/2.

miḥnet *(Ar.)* Belâ, âfet, musîbet: 28a/8.

mihr *(Far.)* Sevgi, seviş: 61a/11.

miḳdār *(Ar.)* Değer, kıymet: 3b/8, 4b/9, 6a/14, 9a/7, 11a/12, 16a/16, 22b/2, 25b/10, 25a/18, 29b/13, 29a/16, 47a/8, 13, 60a/10, 62b/15, 65b/14, 66a/2, 98a/8.

millet *(Ar.)* Aynı din ve inançta olan topluluk: 44a/10.

minnet *(Ar.)* "Bana yapılmış bir iyilik ve bağış sayıp memnûniyetle karşılarım." anlamındaki bir söz: 67a/11, 90b/16.

m. it- Boyun eğmek, yalvarmak: 90b/16.

miṣāl *(Ar.)* Benzer, gibi: 6a/7, 11a/5, 12a/6.

miṣḳāl *(Ar.)* Bir buçuk dirhemlik eski bir ölçü; bugün yalnız kıymetli taşları vb. ölçmede kullanılır: 60b/6, 61a/8, 63a/16.

miṣli *(Ar.)* Benzer, eş: 52b/12,

mizāç *(Ar.)* Huy, tabiat: 21a/2, 92a/5.

m. -ı çek- Huyunun benzemesi: 92a/5.

mīzān *(Ar.)* Akıl, anlayış: 29b/17.

mu'āmele *(Ar.)* Bir kimse veya topluluğa karşı olan davranış, tutum, bir yolda davranma, kullanma: 5b/15, 16, 87a/19, 99b/14.

m. it- Bir davranış tutturmak, davranmak: 87a/19.

mu'ayyen *(Ar.)* Belirlenmiş, belli, ayrılıp belli edilmiş: 35a/4.

mu'aẕẓam *(Ar.)* Büyük, iri, kocaman, koskoca: 69b/17.

muallāḳ *(Ar.)* Takla.

m. at- Takla atmak: 5a/2.

mūcīb *(Ar.)* Gerektiren, gerekli kılan, yol açan: 5a/7.

mufaṣṣal *(Ar.)* Uzun uzadıya anlatılan, özlü ve kısa olmayan, ayrıntılı, tafsilatlı bir biçimde olan: 51b/17.

muġāyir *(Ar.)* Başka türlü, farklı, uygun olmayan, uymayan, aykırı: 24b/19.

muḥabbet *(Ar.)* **1.** Aşk, alaka: 3b/13, 24b/9, 27a/7, 73b/6, 73a/20.
2. Dostluk, bağlılık: 18a/8, 24a/9, 51b/10, 59b/15, 68a/9.

m. eyle- Aşk ile bağlanmak: 27a/7, 73a/20.

m. it- Dostluk etmek: 51b/10.

muḥaddiṯān *(Ar.)* Peygamber efendimiz'in (s.a.v.) hadislerini nakledenler, rivâyet edenler ve hadis ilmiyle uğraşan kimseler: "hadis bilginleri".

muḥaddiṯān-ı rūzigār Zamanın hadis bilginleri: 1b/2.

muḫālefet *(Ar.)* Düşmanlık, zıt fikirlilik: 43b/17, 86b/8.

m. it- Karşı çıkmak: 43b/16, 86b/8.

muḫālif *(Ar.)* Uymaz, karşı, zıt, benzemez, aksi olan: 26a/10, 28a/10.

muḥkem *(Ar.)* Sağlam, kuvvetli, dayanıklı, güçlü, sağlamlaştırılmış: 9a/9.

muḥtasarca Pek gösterişli ve tantanalı olmayan, gürültüsüzce: 4a/6, 59b/10, 60a/15.

muḳābil *(Ar.)* Karşı karşıya gelen, bir şeyin karşısında bulunan, karşı: 1b/6, 14, 8b/2, 11a/16, 13b/11, 28a/3, 7, 55b/2, 56a/2, 8.

m. ol- Karşı karşıya olmak: 1b/6, 14, 8b/2, 11a/16, 13b/11, 28a/3, 7, 55b/2, 56a/2, 8.

muḳaddem *(Ar.)* Önde bulunan, ileride olan, önde giden: 33b/8.

muḳādir *(Ar.)* Takdir eden: 7b/11.

muḳāvemet *(Ar.)* Karşı durma, "karşı koyma", dayanma, boyun eğip zayıf düşmeme: 71a/12.

muḳayyed *(Ar.)* Bağlı, bağlanmış: 2b/2, 5b/4, 6b/6, 21b/11, 23b/14, 49a/9, 54a/16, 79a/6.

m. ol- Bağlı olmak: 2b/2, 5b/4, 6b/6, 21b/11, 23b/14, 49a/9, 54a/16, 79a/6.

mum *(Far.)* Aydınlatma için bir şamdana dikilerek yakılan ve içi fitilli olarak erişmiş iç yağından veya bal mumundan yapılan şey: 48a/17.

muntaẓır *(Ar.)* Bekleyen, gözeten, hazır bekleyen.

m. ol- Hazır olmak: 22a/6, 102a/21.

murād *(Ar.)* İstek, istenilen şey, "arzu, dilek": 1b/10, 5b/5, 6a/14, 7b/20, 9b/3, 11, 9a/14, 21, 11a/11, 13b/16, 14b/15, 15b/11, 15a/6, 16a/8, 17b/3, 4, 23b/3, 23a/3, 24a/11, 25b/4, 8, 25a/11, 27a/11, 14, 29a/5, 33b/2, 35b/2, 37a/16, 39b/9, 42b/16, 17, 42a/2, 45a/2, 8, 50b/18, 52a/10, 56b/12, 18, 56a/2, 60b/14, 68b/5, 69a/2, 70b/2, 15, 75b/3, 76b/8, 14, 81a/13, 82b/4, 82a/4, 85a/3, 7, 86a/10, 92b/8, 18, 97b/18, 99b/18.

m. al- Dilekte bulunmak, dilekleşmek: 42b/16, 81a/13.

m. eyle- İstemek, arzu etmek: 14b/15, 42a/2, 45a/2, 8, 50b/18, 56b/12, 18, 56a/2, 86a/10.

m. it- İstemek, arzu etmek:1b/10, 7b/20, 33b/2, 69a/2, 70b/2.

m. ol- İstemek, arzu etmek: 17b/4.

m. vir- Dilekte bulunmak, dilekleşmek: 42b/17.

murdār *(Far.)* Pis, kirli, iğrenç.

murdār-ı aġız Ağzı pis: 41a/8.

muṣāḥabet *(Ar.)* İki veya daha fazla kişi arasındaki konuşma, sohbet etme: 21a/4, 26a/16, 43b/8, 85b/19, 85a/14.

m. it- Sohbet etmek: 21a/4, 26a/16, 85a/14.

muṣāḥib *(Ar.)* Pâdişâhların husûsi hizmetinde bulunanların her biri: 83a/2.

muṣanna *(Ar.)* Uydurma, uydurulmuş, düzme: 9b/18.

mūṭī' *(Ar.)* İtaat eden, baş eğen, dinleyen, "yumuşak başlı, söz dinleyen": 43b/18, 86b/5.

m. ol-: 43b/17, 86b/5.

muẓahhir *(Ar.)* Arka çıkan, arkalayan, yardımcı olan: 79b/16.

m. ol- Arka çıkmak: 79b/16.

mübāḥaṣe *(Ar.)* Bir iş hakkında iki kişi arasında söylenen söz, iki taraftan her birinin diğerinin sözünü çürütüp kendi fikrini ispâta çalışması şeklinde yapılan tartışma: 45b/9.

mübālaġa *(Ar.)* Abartma: 50b/5.

mübārek *(Ar.)* Bereketli, bereketi ve bolluğu olan: 2b/17, 4a/6, 45a/17, 64a/11, 68a/4, 78a/16, 99a/8.

m. eyle- Bereketli olmak: 2b/17, 64a/11.

m. ol- Bereketli olmak: 4a/6, 78a/16, 99a/8.

mübāşeret *(Ar.)* Girişme, tutuşma, başlama: 90a/6.

m. eyle- Başlamak: 90a/6.

mücādele *(Ar.)* Savaşma, savaş: 5b/5, 63b/11, 71a/13.

m. eyle- Savaşmak: 71a/13.

m. it- Savaşmak: 5b/5.

müdārā *(Far.)* Kin ve düşmanlığı gizleyip görünüşte dostluk gösterme, yüze gülme: 45b/9.

müekkil (Ar.) Vekil tayin eden, işine vekilini ikame eden, işleri için başkasını yerine bırakan kimse: 96b/11, 99a/15.

müferriḥ *(Ar.)* Ferahlık veren, gönül açıcı, açık, eğlenceli, iç açıcı: 4a/17.

müheyyā *(Ar.)* Hazırlanmış, elde edilmiş, hazır alakonmuş.

m. it- Hazırlanmak: 59b/10.

mühlet *(Ar.)* Vakit verme, bir süre için müsâade etme, bir işi belirli bir vakte kadar geciktirme: 44a/14.

m. vir- Vakit vermek: 44a/14.

mühre *(Far.)* Cilâ için kullanılan bir nesne: 62b/17, 62a/17.

mühür *(Far.)* Bir kimsenin veya bir dâire ve dâirenin ismi kazılmış bulunan mâden veya taştan yapılma damga; imzâ yerine mektup ve senetlerin altına , mektup zarfına veya bir kapı ve kapak vb. konulan mumun üzerine basılır: 55a/6, 60a/3, 84a/11, 86a/16, 89a/17.

müjde *(Far.)* Sevinmeye yol açan haber, iyi ve sevindirici haber, “muştu”: 4a/2, 10a/6, 22a/7, 61a/3, 62a/2, 67a/16, 18, 72a/13, 81b/9, 11.

m. eyle- Mutlu haber vermek: 4a/2, 62a/2, 67a/16, 18.

m. it- Mutlu haber duyurmak: 61a/3, 81b/11.

m. ol- Mutlu haber vermek: 10a/6.

m. vir- Mutlu haber vermek: 72a/13.

müjdeci İyi bir haber veren kimse: 19b/17.

mükāfāt *(Ar.)* Bir hizmet ve iyiliğe karşı yapılan iyilik, iyilikle karşılama:14a/2, 17b/9, 29b/3, 60a/2.

m. it- İyilikle karşılamak: 17b/9, 60a/2.

m. ol- İyilikle karşılamak: 14a/2, 29b/3.

mülāḳat *(Ar.)* Buluşma, birleşme, görüşme: 25b/2, 87b/14.

m. ol- Görüşmek: 25b/2, 87b/14.

mülk *(Ar.)* Bir devlet ve hükümdârın emir ve idâresi altında bulunan memleket, bir devlet ve hükümdârın ülkesi: 90b/7.

mümkin *(Ar.)* İmkânı olan, imkân dâhilinde bulunan, olabilen, olağan, imkânsız olmayan: 1b/13.

münāfıḳ *(Ar.)* Ara bozan, iki yüzlülük eden: 29a/13.

münāsib *(Ar.)* Yerinde olan, uygun, münâsebetli: 3b/13, 10a/13.

münker *(Ar.)* Kabûl edilmeye lâyık olmayan, makbûl tutulmayan: 35b/18.

mürāca‘at *(Ar.)* Başvurma, danışma.

m. it- Danışmak: 91b/14.

mürūr *(Ar.)* Geçme, bitme, bitmiş olma, sona erme: 14b/11.

mürüvvet *(Ar.)* **1.** Mertlik, yiğitlik: 3b/4, 3a/8. **2.** Bir kimsenin, bilhassa çocukların, yetişip evlenmek, çocuk babası olmak gibi sevinç ve mutluluklara kavuşması ve anne babanın bundan dolayı duydukları bahtiyarlık: 23a/14, 24a/12, 63a/6.

m. eyle- Yiğitlik göstermek: 3b/4.

m. it- Yiğitlik göstermek: 3a/8.

müsā‘ade *(Ar.)* Engel olmayıp serbest bırakma.

m. it- Serbest bırakmak: 2a/12.

müsāfir *(Ar.)* Seyahat eyleyen, yolcu: 72b/9, 79b/5, 6.

müsellem *(Ar.)* Teslim olunmuş, kimse tarafından inkâr veya îtiraz olunamayan, olumlu, inkâr olunamaz, “herkes tarafından kabûl görmüş, yadırganmayan, söz götürmez.”: 90a/12.

müstaġraḳ *(Ar.)* Kendinden geçercesine coşkunluk duyan: 22a/15.

müşāvere *(Ar.)* İki veya daha çok kişi arasında görüş alış verişinde bulunularak yapılan konuşma, danışma: 4a/11, 41b/6, 10, 43b/7, 43a/11, 51b/2.

m. eyle- Görüşmek, kararlaşmak: 41b/6.

m. it- Görüşmek, kararlaşmak: 4a/11, 43b/7, 43a/11, 51b/2.

müşerref *(Ar.)* Şereflenmiş, şerefli, şeref ve izzete ulaşmış: 27a/12, 68a/4, 88a/2.

m. ḳıl- Şeref vermek: 68a/4.

m. ol- Şeref duymak: 27a/12, 88a/2.

müşkil *(Ar.)* Zor, güç, çetin: 48a/11, 101b/5.

m. ol- Zor olmak: 48a/11.

müşt *(Far.)* Yumruk.

m. ur- Yumruklamak: 65b/17.

müṭāla'a *(Ar.)* Okuma, anlamak şartıyla okuyuş: 22a/10.

m. eyle- Okumak: 22a/10.

müyesser *(Ar.)* Kolayı bulunup yapılan, kolay gelen, kolaylıkla meydana gelen, rast gelen: 60a/5.

m. ol- Kolaylaşmak: 60a/5.

-N-

nā *(Far.)* Olumsuzluk bildiren ek, sıfatların başına gelerek anlamı olumsuzlaştırır:

nā-cabalāḳ Teçhizatsız: 36b/12.

nā-çār *(Far.)* Çâresi olmayan, çâresiz, mecbur: 38a/4, 73a/3.

n. ol- Çâresiz olmak: 38a/4, 73a/3.

nā-gāh *(Far.)* Ansız, ansızın: 12a/17, 22a/18, 34b/4, 93b/11, 93a/12.

n. ol- Ansızın olmak: 93a/12.

nā-kīn *(Far.)* Kini olmayan, kinsiz: 36b/18.

nā-ma‘ḳūl *(Far.)* Akla uygun olmayan, akla ters düşen, akla sığmayan: 5a/17, 60a/6.

nā-merd *(Far.)* Mert olmayan: 8a/3.

na‘ra *(Ar.)* Bağırma, çağırma, haykırma, sarhoş bağırması: 1b/10, 11, 2b/10, 4b/4, 5, 7b/2, 11a/14, 13a/8, 16b/2, 4, 22b/5, 28b/5, 11, 30a/4, 40a/9, 42a/5, 7, 55a/17, 57b/3, 57a/17, 66a/3, 71a/14, 93b/15, 98b/11, 12, 21.

n. ur- Bağırmak: 1b/10, 2b/10, 7b/2, 13a/8, 16b/2, 22b/5, 28b/11, 40a/9, 30a/4, 42a/5, 7, 55a/17, 57b/3, 66a/3, 71a/14.

na‘ra-zen *(Far.)* Bağıran, na’ra atan: 3b/5, 6b/11.

nābekār *(Far.)* İşe yaramaz, boş: 1b/17, 2b/6, 7, 14, 2a/4, 10, 18, 3b/3, 3a/4, 4a/21, 5b/2, 3, 17, 18, 5a/17, 6a/17, 7b/17, 7a/19, 8a/3, 6, 9, 9a/2, 3, 10a/14, 12b/19, 12a/18, 13b/8, 13a/9, 14b/8, 14a/19, 15b/2, 10, 16b/19, 18b/8, 18a/16, 19b/10, 19a/5, 8, 21a/10, 15, 28b/12, 28a/5, 7, 29b/14, 33a/13, 16, 36b/15, 37b/7, 10, 37a/17, 39b/2, 42a/5, 65b/12, 66a/2, 9, 71a/18, 74b/7, 79b/8, 15, 79a/3, 9, 82b/2 84b/2, 6, 7, 9, 10, 84a/8, 87a/11, 89b/16, 97b/17, 98b/16, 99a/10, 18, 102a/9.

nāfile *(Ar.)* Faydasız, boş: 63b/2.

nāḳilān *(Ar.)* Aktaran, rivâyet eden, işittiği haberleri ve olup bitenleri başkalarına yetiştiren.

nāḳilān-ı aṣārān Eserleri nakleden: 1b/2.

naḳīr *(Ar.)* Pek küçük ve önemsiz şey: 86a/7.

naḳl *(Ar.)* Anlatma, hikâye etme: 1b/4, 4a/9, 9a/3, 81b/12.

n. eyle- Anlatmak: 9a/3, 81b/12.

n. ol- Anlatmak: 4a/9.

naḳş *(Ar.)* İşleme: 11b/17, 82a/5.

n. ol- İşlemek: 11b/17.

nām *(Far.)* Ad, isim: 4b/2, 4a/8, 5a/11, 10b/2, 17a/5, 22b/9, 13, 14, 24b/15, 16, 24a/8, 27a/6, 35b/4, 40b/8, 52a/17, 55b/4, 55a/3, 6, 57b/15, 58a/2, 63b/8, 64a/5, 67b/16, 67a/4, 70a/17, 84b/14, 95a/8, 100a/10.

n. çıkar- Adı duyulmak: 4b/2.

nām-ı div Dev adı: 100a/10.

nām-dār *(Far.)* Ünlü, meşhur: 4b/17, 6b/5, 8, 7a/18, 8a/6, 14b/9, 62a/13, 100b/6.

nāme *(Far.)* İki kişinin birbirlerine gönderdikleri mektup, bitik: 4b/11, 5a/7, 8, 18, 19, 20, 8a/18, 17b/17, 20a/2, 10, 15, 21a/7, 22a/9, 27a/8, 43a/3, 50b/8, 11, 12, 13, 51b/17, 51a/4, 5, 52b/5, 52a/2, 54b/9, 55a/6, 67b/10, 14, 82b/4, 5, 82a/19, 85b/4, 13, 86b/2, 3, 10, 13, 14, 15, 16, 86a/5, 15, 16, 87b/2, 3, 5, 87a/2, 4, 7, 9, 11, 89b/3, 89a/9, 12, 15, 17, 18, 100b/3, 5, 100a/5,

naşıl "Nice", "Ne gibi", "Ne türlü", "Ne cins"anlamında bir söz: 19b/4, 28b/7, 38b/16, 39b/17, 71a/11, 81b/19, 90a/8, 96a/19.

naşīb *(Ar.)* Allah'ın takdîri ile verilen şey, kısmet, kader: 3b/14, 20, 22a/11, 44a/18, 45a/13, 71a/15, 72b/14.

n. ol- Kısmet olmak: 3b/14, 72b/14.

naşiḥat *(Ar.)* Öğüt: 3b/17, 45b/7, 71b/18, 87b/10.

n. eyle- Öğüt vermek: 3b/17, 87b/10.

n. it- Öğüt vermek: 45b/7, 71b/18.

naẓar *(Ar.)* Bakma, bakış: 7a/5, 58b/11, 70b/16, 73a/17, 80b/12, 84a/8, 101a/2.

n. eyle- Bakmak: 58b/11, 80b/12.

n. it- Bakmak: 70b/16, 73a/17, 101a/2.

nāzen *(Far.)* Cilveli, nazlı: 49b/16.

nāzenīn *(Far.)* Cilveli, nazlı: 3b/11, 27a/2.

nazlı Her istediği yerine getirilmekten şımarmış olan, şımarık.

n. ol- Nazlı olmak: 80b/6.

ne Hangi: 1b/13, 15, 16, 2b/3, 2a/3, 11, 15, 3b/7, 3a/14, 4b/9, 15, 4a/21, 5b/3, 13, 15, 16, 17, 5a/2, 16, 17, 6a/2, 19, 7a/8, 9, 8b/12, 14, 8a/11, 19, 9b/2, 7, 8, 9, 10, 11, 9a/12, 14, 10b/15, 10a/7, 14, 15, 20, 11b/4, 12, 11a/17, 19, 12a/13, 13b/8, 14b/13, 14a/18, 15b/2, 4, 6, 10, 15a/11, 15, 16a/15, 19, 17b/19, 17a/2, 6, 11, 18b/7, 18a/15, 16, 18, 19b/6, 19a/2, 10, 11, 20b/4, 6, 20a/11, 21b/11, 21a/5, 8, 13, 22b/10, 23b/3, 6, 7, 23a/5, 6, 10, 14, 24b/6, 7, 14, 24a/2, 6, 11, 14, 26a/10, 27b/3, 27a/4, 17, 28b/6, 9, 10, 28a/8, 29b/9, 29a/5, 9, 30a/15, 31b/4, 11, 13, 31a/9, 15, 32b/5, 9, 11, 16, 18, 32a/5, 9, 33b/14, 17, 33a/2, 4, 5, 6, 8, 14, 34a/8, 16, 35b/5, 18, 35a/4, 8, 9, 11, 13, 36b/3, 4, 11, 15, 36a/6, 37a/4, 8, 10, 11, 38b/2, 3, 9, 38a/2, 13, 39b/4, 39a/6, 40b/2, 7, 10, 40a/4, 41a/2, 6, 42a/18, 43b/11, 17, 43a/9, 44b/8, 45b/11, 45a/5, 46b/5, 46a/7, 47a/2, 10,

48b/15, 48a/12, 49b/2, 5, 6, 14, 49a/16, 50b/9, 50a/10, 51b/2, 3, 4, 7, 15, 51a/9, 52b/13, 52a/2, 6, 53a/3, 9, 15, 17, 54b/7, 17, 54a/8, 55a/2, 5, 56b/2, 12, 56a/8, 9, 58b/6, 59b/13, 15, 59a/9, 10, 60a/4, 11, 14, 61b/14, 17, 63a/5, 14, 64b/11, 64a/17, 65a/7, 12, 66a/9, 67b/5, 67a/9, 68b/3, 70b/10, 11, 13, 14, 71a/3, 15, 18, 74b/7, 9, 74a/6, 8, 14, 16, 17, 18, 75b/3, 8, 12, 13, 14, 17, 75a/4, 12, 18, 76b/2, 7, 77b/3, 12, 18, 77a/2, 7, 17, 78b/3, 78a/2, 7, 8, 12, 13, 14, 79b/2, 79a/19, 80b/6, 17, 19, 80a/12, 16, 81b/5, 10, 81a/3, 16, 83b/5, 6, 7, 18, 83a/9, 11, 16, 84b/7, 11, 14, 17, 84a/2, 4, 5, 6, 7, 17, 85b/3, 6, 7, 19, 85a/14, 15, 86b/12, 86a/12, 87b/2, 18, 19, 87a/18, 88a/9, 15, 17, 89a/13, 90b/8, 90a/8, 91b/19, 91a/6, 92b/4, 92a/3, 5, 93a/12, 15, 94b/5, 94a/12, 95b/16, 18, 95a/12, 13, 15, 96b/6, 7, 11, 96a/2, 4, 12, 18, 97b/10, 13, 97a/3, 10, 19, 98a/2, 14, 20, 99b/7, 99a/3, 9, 100b/5, 100a/15, 102a/2, 9, 10, 20.

nere Ne'nin datif hâli: 84a/4, 7.

nerede Nere'nin lokatif hâli: 83a/9, 11.

nereden Nere'nin ablatif hâli: 35b/5, 39b/4, 85b/7, 90a/8.

nereye Nere'nin datif hâli: 32a/9, 45b/18.

nesi Ne'nin akkuzatif hâli: 8b/12, 22b/10, 42a/18.

neye Ne'nin datif hâli: 9b/10, 35a/9, 11, 56b/2.

neyi Ne'nin akkuzatif hâli: 38a/13.

neyle- Ne eylemek, ne yapmak: 2a/11, 8b/14, 9b/9, 10a/14, 11a/19, 13b/8, 15b/2, 15a/15, 16a/15, 17a/11, 19a/10, 11, 20b/4, 21b/11, 24b/6, 24a/2, 28b/9, 31b/4, 13, 32a/5, 34a/8, 37a/8, 38b/2, 9, 38a/2, 40b/7, 41a/6, 46a/7, 49a/16, 51b/4, 52b/13, 52a/2, 53a/15, 56a/9, 60a/11, 61b/17, 63a/5, 64b/11, 67a/9, 71a/3, 74b/7, 75a/4, 78a/7, 80b/17, 83b/5, 84b/17, 87b/18, 19, 90b/8, 92a/5, 96b/11, 97a/10, 19, 98a/20, 99a/9, 100b/5.

Necefī *(Ar.)* Necef şehrinden olan, Necefli: 55b/2, 4.

nedāmet *(Ar.)* Pişmanlık, pişman olma.

n. çek- Pişmanlık çekmek: 44a/17.

nefāyis *(Ar.)* Kıymetli ve beğenilen şeyler: 95b/17.

nefer *(Ar.)* Rütbesiz asker, er: 10b/2, 94b/4, 99b/3, 6.

nefer-i dilāver Dilâver asker: 94b/4, 99b/3, 6.

nefes *(Ar.)* Soluk: 76a/7.

nefeslü Soluklu: 79a/7.

nefīr *(Ar.)* Askerin toplanması için çalınan ve büyük bir boynuzdan ibâret olan boru: 4b/5.

Nektāşī *(Ar.)* Nektâş'tan olan, Nektâş'a âit olan: 68b/8.

nesil *(Ar.)* Soy, sülâle, kuşak, göbek: 43a/17, 64b/10, 86b/2.

nesl-i Efrāsiyāb Efrâsiyâb'ın nesli: 43a/17.

nesne Şey: 19b/9, 23b/11, 28b/10, 60b/17, 76b/6, 90b/18, 100b/4, 17.

netīce *(Ar.)* Sonuç: 22a/8.

nevbet *(Ar.)* Sıra: 55b/6, 7, 10, 56b/2, 71a/8.

nevrūz *(Far.)* Tören: 69b/4, 69a/12, 15.

n. it- Tören yapmak: 69a/12, 15.

nezāket *(Far.)* Ehemmiyet, dikkatli davranmayı gerektirme: 18a/4.

nezīr *(Ar.)* Halkı doğru yola yöneltmek için gözdağı vererek korkutan: 35b/2, 35a/3,

nıṣfü'l-leyl *(Ar.)* Gece yarısı: 42a/4, 62a/7.

nice Ne kadar, ne çok, nasıl: 2a/2, 3a/11, 13, 7b/6, 15, 16, 8a/7, 10b/8, 10a/2, 14b/20, 15b/7, 15a/13, 18a/3, 19b/15, 19a/16, 21b/4, 21a/14, 24b/5, 24a/4, 11, 25b/2, 17, 27a/2, 29a/3, 30b/4, 30a/8, 32b/6, 9, 10, 32a/3, 33b/13, 15, 33a/11, 37b/6, 37a/2, 5, 9, 41b/7, 42b/8, 43b/4, 49a/8, 51b/6, 12, 51a/11, 52a/12, 16, 56a/9, 12, 57b/18, 57a/18, 59b/8, 60b/4, 62b/7, 63a/17, 65b/17, 68b/8, 71b/2, 71a/2, 74b/2, 75b/14, 75a/13, 76b/12, 83b/4, 15, 84b/9, 16, 85b/18, 86a/2, 96a/19, 99a/18, 100b/6, 101a/3, 102a/21.

n. eyle- Nasıl yapmak: 71a/2.

niçün "Nedir", "Ne sebepten", "Ne maksatla" anlamlarıyla sebep sorma bildirir: 3b/11, 13, 19, 6b/14, 7a/10, 11b/7, 11a/19, 14a/6, 9, 16b/18, 16a/5, 7, 19a/13, 21b/5, 24b/15, 27a/2, 28a/10, 37a/13, 43b/13, 44a/6, 46b/2, 49a/5, 51a/12, 52a/4, 53a/7, 56b/3, 64a/3, 68b/5, 68a/11, 70b/9, 71a/4, 7, 77b/16, 80b/16, 83b/14, 96a/15, 97b/14, 98a/14, 99a/20.

nidā *(Ar.)* Çağırma, seslenme, ses verme: 6b/11, 17, 22a/2, 5, 27b/12, 55a/14, 57b/17.

n. eyit- Seslenmek: 6b/11, 17, 22a/2, 55a/14, 57b/17.

n. it- Seslenmek: 27b/12.

n. ol- Ses vermek: 22a/5.

nifāḳ *(Ar.)* Münâfıklık, ikiyüzlülük: 7b/20.

nihāyet *(Ar.)* En sonunda: 18a/4, 21b/2, 24a/12, 73a/2, 82a/5.

niḳāb *(Ar.)* Yüz örtüsü, peçe, yaşmak: 50a/4, 77b/12.

niḳāb-dār *(Far.)* Yüzü örtülü olan: 23a/7, 17, 25a/10, 14, 18.

nikāḥ *(Ar.)* Evlenmenin kânuna uygun olarak yapılması, iki tarafın ve şâhitlerinin ifâdeleri dinlenip kaydedilme işlemi: 4a/7, 79b/17, 81a/11.

n. eyle- Evlenmek, nikâh kıymak: 4a/7, 79b/17.

n. it Evlenmek, nikâh kıymak: 4a/7, 81a/11.

nişān *(Far.)* Gösteren, eser ve belge yerine geçen: 7a/5, 16, 11a/3, 25a/9, 93a/16.

nişāne *(Far.)* Eser, iz, alâmet, belirti: 29b/2.

niyāz *(Far.)* Duâ: 54a/4, 59a/8, 64a/8, 93b/4.

n. eyle- Duâ etmek: 59a/8.

n. it- Duâ etmek: 54a/4, 64a/8, 93b/4.

niyyet *(Ar.)* Kurma, bir işi yapmayı önceden düşünme, meram, maksat: 8b/4.

nizā‘ *(Ar.)* Çekişme, kavga, tutuşma, anlaşmazlık, uyuşmazlık.

n. eyle- Kavga etmek: 55b/5, 79a/11.

nīze *(Far.)* Kargı, mızrak, süngü, harbe: 2a/7, 8, 8b/11, 11b/7, 9, 11, 12, 12b/9, 11, 16, 17, 13b/6, 12, 25a/13, 26b/11, 28a/10, 11, 13, 29b/12, 14, 16, 18, 30a/2, 5, 6, 8, 10, 12, 16, 55b/5, 8, 12, 56b/5, 6, 7, 11, 56a/4, 6, 16, 17, 57a/18, 66b/16.

nīze-dār *(Far.)* Kargı ile silahlanmış, mızraklı: 3b/4, 6a/13, 7a/7, 59a/2, 86b/12.

noḫud *(Far.)* Nohut: 81a/6.

noḳṣān *(Ar.)* Eksik, eksilme, azalma, azlık.

n. gel- Eksilmek: 8b/3.

nola Ne ola: 10b/19, 10a/13, 11b/6, 11a/13, 13a/10, 22b/7, 15, 22a/2, 3, 14, 23a/15, 25b/6, 18, 28a/14, 30b/6, 34b/2, 37a/8, 38b/9, 38a/12, 47a/14, 48b/16, 52a/14, 53b/16, 53a/2, 54a/15, 55a/11, 59a/6, 60b/10, 60a/11, 64a/7, 65a/17, 67b/6, 67a/11, 17, 68a/12, 70a/2, 71a/10, 73b/2, 75b/18, 80a/15, 81b/2, 82b/3,

82a/4, 85a/11, 86a/13, 87b/7, 87a/10, 92b/9, 94b/8, 95a/10, 97b/5, 98b/8, 99b/8.

noldı Ne oldu: 4b/15, 28b/10.

nūr *(Ar.)* Işık, aydınlık, ziyâ: 45b/2, 7, 52a/7, 100a/16.

nūrlu Işıklı, aydınlıklı: 71a/3.

nūş *(Far.)* [Birleşik sıfatlar yapmada kullanılır.] İçen, içici: 4a/10, 7a/6, 19b/13, 40b/14, 47b/2, 7, 12, 16, 60b/11, 61b/3.

n. it- İçmek: 7a/6, 40b/14, 47b/2, 7, 12, 60b/11.

n. eyle- İçmek: 47b/16, 61b/3.

nuṭḳ *(Ar.)* Söyleyiş, söyleme güç ve kâbiliyeti: 5a/15.

n. -ları ṭutul- Konuşamamak: 5a/15.

nücūm *(Ar.)* Yıldızlar: 66a/3, 71b/13.

-O-

o (1) Uzakta olan kimseyi veya nesneyi işâret için kullanılır: 14b/4, 5, 32a/9, 61a/3.

o (2) Teklik üçüncü şahsı gösterir: 80b/2, 81b/8.

odun Ateş yakmak üzere kesilmiş ağaç: 19b/7.

oġ-, ov- Elini gezdirip avuçla sıkmak: 32a/7.

oġlan Erkek çocuk, uşak: 9a/18, 83a/7, 86b/18, 90b/11, 91a/3, 92a/5, 7.

oġul Erkek evlat: 1b/18, 3a/16, 19, 4a/9, 31b/2, 42b/17, 51b/2, 55b/2, 58a/2, 3, 59a/15, 65a/2, 78b/19, 78a/18, 81b/17, 81a/14, 83b/11, 13, 84b/14, 85b/16, 88b/19, 88a/3, 89b/15, 91b/15, 17, 92a/6, 11, 95a/2, 6, 97b/2, 3, 5, 97a/20, 100a/20.

oḫşa-, oḳşa- Sevgi veya şefkat ifâdesi olarak bir şeyin üzerinde elini hafif hafif gezdirmek veya dokunmak: 96a/2.

oḳ Ucu sivri demirden, arkası tüy biçiminde ince ve kısa bir değnekten oluşan ve yayla atılan mermi: 12b/2, 5, 12a/19, 13a/4, 5, 7, 10, 13, 14a/8, 11, 13, 27b/16, 28a/4, 32a/6, 7, 48b/18, 70b/14, 91a/5.

o. at- Mermi atmak: 13a/4, 13, 28a/4.

o. çıḳ- Mermi atmak: 48b/18.

o. ḳoy- Mermi hazırlamak: 12a/19.

okşa- bkz. oḫşa-

oḳu- Yazılmış bir şeyi gözden geçirip bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek: 5a/9, 20a/15, 18, 21a/8, 44a/4, 18, 49b/2, 50b/12, 51a/5, 52b/5, 52a/2, 55a/7, 67b/14, 86b/2, 87b/6, 89a/18, 93a/19, 94a/12, 95b/12, 98a/18, 100b/17, 101a/5, 16, 102a/8.

oḳut- Okuma işini yaptırmak: 20a/10.

ol(1) "O işâret sıfatı": Bugün kullanılış sahası daralmıştır: 1b/4, 10, 2b/6, 3b/18, 3a/7, 12, 13, 4a/4, 6b/3, 7b/9, 10b/14, 12a/5, 15, 13b/8, 10, 13a/6, 14b/16, 15a/17, 16a/12, 14, 17b/2, 18b/9, 19b/2, 10, 21b/11, 22b/3, 16, 22a/18, 23b/8, 23a/2, 6, 24a/2, 17, 25a/17, 26b/3, 26a/16, 29b/3, 6, 12, 30b/10, 31b/6, 31a/5, 33b/6, 34b/7, 12, 34a/10, 11, 36b/18, 38a/5, 39b/16, 40b/6, 41b/5, 43b/6, 43a/6, 44b/14, 44a/18, 46a/2, 6, 47b/9, 47a/12, 48b/3, 15, 17, 48a/13, 49a/17, 50b/6, 51a/12, 58a/15, 59b/4, 60b/2, 7, 60a/8, 61b/4, 62a/7, 65b/3, 8, 65a/2, 14, 66b/3, 12, 15, 66a/4, 14, 67a/10, 70b/4, 8, 10, 71b/14, 71a/7, 72b/2, 73a/15, 20, 74b/13, 74a/4, 5, 7, 80a/11, 14, 82b/16, 83a/2, 86b/6, 87a/2, 88b/5, 88a/4, 8, 90b/15, 90a/14, 91b/13, 16, 91a/3, 4, 10, 12, 92b/11, 92a/18, 93b/7, 18, 93a/2, 14, 94b/17, 94a/2, 95b/2, 14, 95a/11, 97b/9, 12, 97a/7, 14, 98b/5, 6, 18, 98a/15, 99b/19, 99a/2, 100b/12, 101b/5, 101a/2.

ol(2) O, kişi zamiri: 3a/11, 12a/6, 18b/6, 21a/12, 25a/5, 35a/7, 36a/7, 13, 45a/10, 13, 49a/8, 61a/2, 7, 70b/16, 75b/12, 77a/15, 78a/3, 80b/3, 86b/18, 91b/2, 15, 97a/6, 98a/11.

ol(3) İşâret zamiri: 5a/12, 39a/6.

ol- Bir hâlden başka bir hâle geçmek, yeni bir durum kazanmak: 1b/7, 14, 2b/2, 7, 9, 2a/13, 3b/8, 14, 18, 3a/2, 7, 13, 17, 4b/2, 18, 20, 4a/2, 5, 6, 12, 16, 18, 5b/4, 8, 9, 18, 5a/12, 14, 20, 6b/4, 6, 12, 16, 18, 19, 7b/12, 16, 7a/2, 10, 8b/10, 15, 8a/2, 4, 11, 13, 21, 9a/5, 7, 8, 10, 16, 17, 10b/3, 4, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 18, 10a/6, 8, 10, 18, 11b/6, 15, 11a/2, 14, 15, 16, 12b/2, 4, 8, 12, 19, 12a/10, 14, 13b/10, 13a/20, 14b/2, 6, 9, 12, 14, 15, 14a/2, 15a/3, 4, 16a/12, 17, 19, 17b/2, 5, 12, 14, 18, 19, 17a/3, 12, 14, 18b/8, 17, 18a/2, 7, 10, 12, 19b/2, 14, 16, 19a/11, 20b/2, 5, 20a/7, 11, 13, 21b/4, 5, 7, 18, 21a/3, 11, 22b/2, 3, 11, 22a/6, 8, 14, 23b/14, 15, 17, 23a/11, 15, 24b/13, 24a/3, 5, 25b/17, 25a/5, 9, 13, 15, 17,

26a/2, 10, 16, 27b/2, 4, 18, 27a/9, 12, 28a/7, 29b/4, 5, 7, 8, 15, 29a/3, 4, 11, 30b/10, 14, 30a/3, 15, 18, 32b/2, 3, 8, 11, 13, 16, 17, 32a/2, 9, 17, 33b/7, 11, 15, 16, 17, 34a/17, 35b/14, 35a/4, 5, 10, 11, 12, 14, 16, 36b/6, 36a/3, 16, 37b/9, 15, 37a/5, 6, 15, 38b/8, 11, 15, 38a/9, 10, 39b/9, 15, 40b/2, 5, 6, 9, 40a/2, 10, 16, 17, 41b/3, 17, 41a/5, 8, 42b/4, 6, 7, 17, 42a/2, 13, 14, 16, 43b/11, 17, 43a/2, 3, 6, 15, 44b/12, 14, 44a/2, 45b/6, 8, 9, 10, 45a/12, 14, 16, 17, 46b/5, 10, 46a/11, 13, 47b/2, 5, 6, 47a/2, 48a/2, 8, 49b/5, 7, 10, 17, 49a/2, 4, 5, 9, 11, 50b/2, 10, 14, 50a/4, 5, 6, 7, 8, 16, 51b/7, 14, 51a/2, 3, 5, 52b/5, 6, 18, 53b/2, 3, 4, 13, 14, 53a/7, 15, 18, 54b/7, 12, 15, 54a/7, 9, 10, 55b/2, 8, 18, 55a/4, 14, 15, 56a/2, 8, 15, 57b/8, 11, 14, 16, 57a/14, 58b/2, 4, 11, 58a/12, 16, 59b/2, 59a/5, 60b/8, 12, 14, 60a/6, 12, 13, 14, 61b/4, 6, 15, 61a/4, 62b/2, 3, 5, 7, 13, 16, 18, 62a/5, 16, 63b/11, 63a/7, 9, 12, 13, 15, 64b/15, 16, 64a/5, 65b/15, 18, 65a/2, 13, 14, 17, 66b/2, 66a/17, 67b/8, 16, 17, 67a/5, 9, 12, 13, 15, 18, 68b/2, 7, 17, 68a/7, 70b/9, 10, 70a/11, 71a/5, 7, 10, 17, 72b/3, 6, 14, 18, 72a/2, 11, 15, 16, 73b/8, 11, 13, 73a/3, 14, 17, 74b/2, 9, 10, 18, 74a/12, 18, 75b/4, 14, 75a/8, 76b/5, 8, 76a/9, 77b/3, 7, 10, 11, 77a/15, 16, 78a/3, 5, 8, 17, 79a/6, 8, 9, 10, 12, 15, 80b/11, 19, 80a/2, 10, 16, 81b/11, 13, 14, 81a/2, 10, 82b/13, 18, 19, 82a/6, 8, 83b/2, 8, 83a/2, 4, 10, 11, 16, 18, 84a/9, 85b/19, 86b/5, 6, 8, 9, 18, 86a/6, 8, 87b/9, 13, 20, 87a/12, 88b/9, 17, 88a/17, 89b/10, 11, 13, 14, 89a/15, 90b/2, 4, 7, 8, 90a/3, 18, 91b/2, 3, 19, 91a/16, 17, 92a/2, 93b/3, 7, 10, 12, 93a/2, 12, 15, 18, 94b/2, 4, 7, 9, 12, 95b/16, 95a/16, 96b/16, 17, 96a/7, 97b/7, 13, 97a/11, 98b/2, 7, 98a/9, 99b/3, 99a/2, 6, 19, 100a/7, 19, 101b/2, 3, 6, 16, 101a/18, 19, 102a/21.

olbir Öbür, diğeri: 61b/13, 65b/18, 66a/16.

olın- Ol- fiiline konu olmak: 1b/4, 4a/9, 8b/19, 10b/9, 22a/5, 30a/2, 35a/9, 56b/9, 73a/19, 92a/18, 101b/17.

omuz Arkanın en yukarısı, boynun iki tarafında kolların uçlarına dek uzanan yer, çiğin: 4b/12, 57b/5, 98b/8, 99b/9.

on Dokuzdan sonra gelen rakam: 27b/18, 52a/2, 59b/18, 63b/7, 70b/8, 71b/15, 76b/17, 77a/8, 82a/16, 92b/14, 92a/16, 100a/8.

ora Yerin uzunluğuna işâret etmek içindir; o yer, o mahal, o cihet: 31a/12, 38b/6, 79b/10.

orman Ağaçları çok, ağaçlık yer, büyük koru: 26b/2, 30b/15, 96a/3.

orta İki uçtan eşit uzaklıktaolan yer veya zaman: 6b/4, 9a/15, 14a/7, 22b/2, 30a/8, 9, 45b/12, 55b/14, 58b/9, 66b/13, 87a/11, 96a/8.

ortaḳ Birlikte iş yapan, ticârette veya başka işte hissesi ve payı olan kimse: 96b/18, 98a/3.

o. ol- Birlikte iş yapmak: 96b/18, 98a/3.

ortalıḳ Çevre: 48a/5, 49a/2.

ot Bitki: 76b/13.

otur- Vücûdun yalnız yukarı kısmı dik duracak şekilde ayakları toplayıp makatın üzerine yerleşmek: 3b/5, 10, 11, 3a/2, 16, 5a/9, 6a/16, 7b/16, 8b/2, 10a/3, 5, 14b/11, 16a/16, 18b/16, 19b/17, 21a/4, 25b/15, 26a/4, 5, 15, 30b/3, 17, 40b/3, 14, 46b/16, 54b/17, 54a/12, 58b/13, 58a/9, 10, 59b/5, 60b/2, 60a/16, 61a/2, 64b/5, 64a/14, 72b/9, 10, 17, 72a/18, 73a/6, 74b/16, 77b/12, 78a/16, 79b/14, 80b/8, 81b/8, 81a/15, 82a/14, 17, 83a/2, 86a/18, 92a/9, 95a/7, 96b/15, 97b/2, 99b/14, 100a/6, 101a/13.

oturavar- Oturur hâle gelmek: 9a/13, 36a/11.

oturaḳ Oturulacak yer, oturulan yer: 4b/10, 58a/6, 13, 63b/18, 92b/17, 93a/2, 100b/3, 100a/2.

o. eyle- Oturmak: 58a/13.

o. it- Oturmak: 4b/10, 58a/6, 63b/18, 92b/17, 93a/2, 100b/3, 100a/2.

oturt- Kondurmak, yerleştirmek: 72b/10.

otuz Üç kere on: 16a/12, 71a/13, 72b/17.

ov- bkz. oġ-

oyna- Sıçramak, hoplamak, sağa sola atılarak oyunlar yapmak: 39b/9, 39a/4, 80b/14.

oynat- Sıçratmak, oyunlar yaptırmak: 39a/2.

oyun Eğlenmek ve vakit geçirmek için bütün vücût ile veya el ile belirli arkadaşlar arasında yapılan şey; çocuklara ve büyüklere âit olmak üzere çeşitleri sayısızdır: 39b/8, 9, 10.

o. ol- Oyun oynamak: 39b/9.

oyuncı Oyun oynayan kimse: 38b/15, 17, 39a/7.

-Ö-

ʻözür *(Ar.)* Bir kusur ve kabahatin elde olmadan ve mecbûren yapıldığını söyleyerek bu kusur ve kabahatin affedilmesi için ileri sürülen bahâne ve sebep: 56b/11.

ödünç Karşılığı geri verilmek şartıyla verilen veya alınan para vb.: 77a/9.

ö. al- Borç etmek: 77a/9.

ögin-, övün- Böbürlenmek: 7b/7.

ögret-, öğret- Bilmediği şeyi bildirmek: 44b/3, 61b/10.

öğret- bkz. ögret-

öküz Çift sürmekte, kağnı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır: 39a/9.

öl- Yaşamaz olmak, can vermek, hayatı sona ermek, göçmek, vefât etmek: 1b/16, 2b/10, 2a/6, 11, 13, 15, 3a/6, 20, 11b/9, 11a/9, 12b/2, 12a/13, 14b/8, 19, 14a/10, 11, 12, 15b/5, 16b/11, 14, 15, 17a/11, 12, 18b/5, 18a/7, 19a/4, 27a/12, 29a/3, 31b/2, 17, 32a/2, 15, 33b/11, 12, 33a/9, 35b/15, 36b/5, 7, 37b/12, 13, 40b/6, 44b/6, 46b/7, 46a/2, 49b/5, 8, 49a/15, 50b/10, 52a/16, 53a/10, 11, 16, 56b/18, 57b/3, 61b/2, 62a/14, 66a/2, 13, 68b/6, 74b/8, 18, 75b/6, 76b/9, 76a/8, 10, 11, 14, 16, 78a/2, 12, 79b/8, 9, 81a/17, 83b/3, 8, 83a/18, 84b/5, 7, 12, 86a/2, 87b/20, 87a/16, 90b/5, 9, 11, 14, 97b/2, 97a/11, 100a/20, 101b/2, 3, 102a/7, 10, 20, 21.

öldürt- Öldürme işini yaptırmak: 36b/17.

öñ Yüze gelen taraf, ileri: 2b/13, 4a/7, 7a/8, 12b/9, 14b/4, 20b/2, 26b/10, 30b/2, 16, 18, 31b/9, 32a/2, 33b/3, 33a/12, 13, 34b/10, 40b/12, 45b/14, 45a/16, 50b/3, 51b/2, 53a/16, 55b/2, 64a/2, 65b/2, 66b/4, 68a/14, 70b/17, 71a/5, 84a/14, 87a/16, 92b/13, 93b/10, 94a/10, 95b/17, 95a/8, 11, 99a/2, 100b/7, 9.

öp- Öpücük almak, dudakları sevgi veya saygı ile dokundurmak: 3b/2, 6a/7, 9b/6, 9a/12, 10a/2, 42b/12, 54a/16, 17, 68a/8, 73b/5, 77b/2, 87b/10, 98a/12, 99b/5, 99a/8.

örget- bkz. ögret-

ört- Üstüne bir şey çekip görünmez etmek: 62b/2.

öte Uzakta, uzakça, ileri, yerin uzaklığını gösterir: 4a/16, 10b/14, 15b/13, 42a/3, 43b/10, 50b/7, 82b/12, 91a/15, 92b/15.

ö. geç- İleri geçmek: 91a/15.

ötüri Sebep bildirir, dolayı, bir şey yüzünden: 8a/18, 17b/2, 18b/17, 19a/2, 33b/8, 38b/10.

övün- bkz. ögin-

öyke Öfke, hiddet, hışım: 6b/2, 15b/17, 20b/7.

öyle O yolda, o biçimde, o tarzda: 2a/17, 6b/15, 6a/9, 7a/13, 8a/3, 9b/7, 11b/5, 12b/3, 13b/2, 15a/2, 17a/6, 16, 22b/16, 30a/5, 7, 35b/7, 35a/17, 43b/14, 44a/12,

14, 47a/9, 50b/13, 50a/6, 10, 54b/3, 55b/12, 56a/4, 8, 63b/3, 65a/15, 69b/2, 71b/2, 3, 73a/9, 74a/3, 76b/18, 80a/10, 85b/3, 8, 91a/17, 93b/2, 15, 98b/11, 100b/5.

öz İç: 77a/6.

özge Bambaşka, bilinen gibi değil: 24a/5.

-P-

pābuç *(Far.)* Ayakkabı: 23b/13, 91b/15, 18.

pādişāh *(Far.)* Hükümdârlar hükümdârı, büyük hükümdâr: 70a/5, 82a/15, 90b/2, 90a/11, 18, 91b/2, 92a/16.

p. ol- Hükümdâr olmak: 90a/11, 91b/2.

pāk *(Far.)* Mübârek, mukaddes: 9b/11, 21a/3, 31a/4, 48a/15, 70b/15, 76b/5.

p. eyle- Mübârek olmak: 70b/15, 76b/5.

pāk-i dārū Etkili zehir: 48a/15.

pāk-i dost Mukaddes dost: 21a/3.

p. ol- Mukaddes dost olmak: 21a/3.

pāk-i taḫt Mukaddes taht: 31a/4.

palāz Semiz, yağlı, pumbal, "tombul": 96b/4, 96a/5, 10, 99a/13.

papara *(Rum.)* Azar, tekdir: 49b/12.

p. it- Azarlamak: 49b/12.

parala- Parça parça etmek, yarmak, yırtmak: 33b/6, 87a/4.

pāre *(Far.)* Parça: 8a/4, 46b/14, 48b/9, 11, 49b/4, 54a/6, 57b/5, 59a/8, 63b/17, 85b/9, 86b/15, 16, 87a/2, 7, 93b/19, 97a/3.

p. eyle- Parçalamak: 48b/9, 93b/19.

p. it- Parçalamak: 8a/4, 46b/14, 49b/4, 54a/6, 57b/5, 59a/8, 86b/15, 87a/2.

pārelen- Parçalanmak: 87a/9.

pāy-i taḫt *(Far.)* Başkent, başşehir: 58b/16, 18, 72b/2, 9, 72a/18, 79b/13, 82a/16, 86b/6.

pāzu *(Far.)* Kolun omuzla dirsek arasındaki yukarı kısmı: 13a/6, 62b/17, 62a/17, 73a/2, 88a/3.

pāzubend *(Far.)* Süs için kola bağlanan gümüşten veya sırma ile işlenmiş meşinden kuşak, çok defa içinde bir muska veya bir sûre bulunur:88a/2, 3.

peder *(Far.)* Baba, ata: 3a/6, 14a/16, 42b/12, 59b/16, 72a/14, 77a/19, 78b/5.

pehlivān *(Far.)* Cesur, yiğit, kahraman: 4b/15, 5b/2, 4, 14, 19, 5a/14, 20, 6b/5, 14, 6a/8, 7b/18, 9a/2, 10b/4, 10a/6, 11b/7, 11a/18, 12a/8, 13b/2, 3, 13, 15, 14a/2, 15a/13, 17, 31a/4, 34a/16, 37a/12, 38b/17, 51a/6, 58b/18, 70a/13, 72b/2, 79a/8, 81a/19, 86a/7, 87b/2, 87a/4, 90a/2.

pehlū *(Far.)* Yan, eyeği: 57b/2.

pek Çok, ziyâde, gâyet: 11a/7, 20b/11, 31a/2, 52a/15, 70b/2, 94b/6.

peleng *(Far.)* Kaplan: 12a/16.

pelīd *(Far.)* Pis, murdar: 2b/15, 4b/20, 6a/15, 7b/21, 17a/6, 20b/18, 33b/11, 38b/2, 46b/14, 50b/14, 55b/9, 91b/7.

pelīd-i la‘net Lânetlenmiş pis: 55b/9.

pençe *(Far.)* Kuvvet, güç: 1b/14, 13a/4, 17b/10, 29a/6, 51a/9.

pençe-i ḳahr Kahredici kuvvet: 29a/6.

perākende *(Far.)* Toplu ve düzenli olmayan, bir yerde bulunmayan, dağınık, perişân: 43a/3.

p. it- Perişan etmek: 43a/3.

perde *(Far.)* Irz, nâmus, iffet: 50a/4, 54b/18, 77b/13.

perest *(Far.)* [Birleşik sıfat yapmakta kullanılır.] Tapan, tapınan, ibâdet eden: 54b/7, 63a/2.

peri *(Far.)* Pek güzel olduğu farzedilen bir cin tayfası ve bilhassa bunların dişi olanı: 96b/10, 98a/11, 99b/16.

perīşān *(Far.)* Kederli, gamlı.

p. ol- Kederli olmak, kederlenmekk: 49b/7, 57b/11.

pervāne *(Far.)* Işığın etrâfında dönmeyi seven gece kelebeği, kepenek: 11a/5.

pes *e.(Far.)* İmdi, bu hâlde, binânealeyh, “şimdi”: 53b/7, 86a/13, 89a/9.

peşīmān *(Far.)* Pişman, pişmanlık getirmiş: 5a/7, 13, 7a/11, 50a/3, 53a/15, 60b/14, 67b/18,

p. ol- Bir durumdan dolayı pişman olmak: 5a/7, 13, 7a/11, 50a/3, 53a/15, 60b/14, 67b/18,

peşīn *(Far.)* Hak etmeden önce ödenen (para).

p. al- Para almak: 11b/4.

p. vir- Para vermek: 10b/5.

peşkeş *(Far.)* Hediye, armağan: 68a/6.

p. düz- Hediye hazırlamak: 68a/6.

peydāh *(Far.)* Belli, açık, peyda: 4b/2, 35b/5, 14, 38a/14.

p. eyle- Belli etmek: 35b/14, 38a/14.

p. it- Belli etmek: 35b/5.

p. ol- Belli olmak: 4b/2.

peyk *(Far.)* Haber ve mektup getiren götüren (kimse): 50b/11.

pinhān *(Far.)* Gizli.

p. eyle- Gizlemek: 47a/18.

pīr *(Far.)* Koca, yaşlı kimse, ihtiyar: 3a/16, 65b/3, 66b/8, 66a/4, 8, 15, 18, 71a/7, 83a/11.

pīr-i nūr Nurlu kişi: 71a/7.

piş- Ateşte, fırında veya kaynayan suyun içinde tutulup, hamlığı gitmek, yenecek hâle gelmek: 19b/7, 81a/10, 95a/8.

pişir- Ateşte, fırında veya kaynayan suyun içinde tutup, yenecek hâle getirmek: 75a/2, 94b/17, 95b/5, 95a/9, 96a/13, 16, 97b/2, 97a/15, 19.

piyāde *(Far.)* Yayan yürüyen kimse: 32a/9.

poḫ Bok: 5a/2, 44b/15, 45a/10.

p. bulaş- Hataya karışmak: 5a/2.

p. ye- Hata etmek: 44b/15, 45a/10.

poşed *(Fr.)* Küçük torba: 58b/17.

puṭ-perest *(Far.)* Puta tapan, puta tapanlardan biri: 21b/6.

p. ol- Puta tapmak: 21b/6.

pür *(Far.)* Dolu: 1b/4, 11b/4, 12a/16, 87a/10.

pür-āteş Ateşle dolu: 11b/4.

p. ol- Ateşle dolu olmak: 11b/4.

pür-hişşe Faydalı: 1b/4.

pür-ḫūn Kanla dolu: 12a/16, 87a/10.

-R-

raḫt *(Far.)* At takımı: 32b/11.

raḫş *(Far.)* gösterişli, yürük ve güzel (at): 2b/4, 7a/7, 11b/18, 11a/2, 22a/15, 25b/14, 27b/5, 28b/2, 28a/6, 37b/5, 15, 40b/11, 56a/15, 57b/6, 66b/18, 71a/14, 87b/13, 93b/9.

r. sür- At sürmek: 7a/7, 25b/14, 28a/6, 71a/14.

raḳṣ *(Ar.)* Hora tepme, oynama, sıçrama, hora, "dans etme": 9b/19.

rām *(Far.)* İtaat eden, kendisini başkasının emrine bırakan, boyun eğen, birinin hükmü altında bulunan.

r. ol- Boyun eğmek: 53a/7.

rast *(Far.)* Tesâdüf, isâbet: 3b/6, 12b/10, 14, 15, 16, 29b/6, 35a/15, 43b/15, 65b/7, 70b/11, 73b/17, 81b/2, 86a/4, 92a/4.

r. gel- Tesâdüf etmek, tesâdüfen bulunmak: 3b/6, 12b/10, 14, 15, 16, 29b/6, 35a/15, 43b/15, 65b/7, 70b/11, 73b/17, 81b/2, 86a/4, 92a/4.

rāvi *(Ar.)* Rivâyet eden, işittiği haberleri ve sözleri başkalarına yetiştiren, hadis, şiir, târih vb. ile ilgili haberleri anlatan:11a/2, 14b/3, 20a/17, 34a/10, 41a/4, 46a/5, 51a/15, 57b/19, 59a/13, 62a/6, 73b/10, 93b/19, 94a/17, 97a/13, 100a/6, 100b/2, 8, 18.

rāviyān *(Ar.)* Rivâyet edenler, hikâye anlatanlar.

rāviyān-ı ahbārān Rivâyet edenlerin söyledikleri: 1b/2.

rāżı *(Ar.)* Rızâ gösteren, izin veren, engel olmayan, hoşnut: 5a/12, 17b/11, 18b/18, 37a/13, 62b/19, 63b/13, 86b/5.

r. ol- Rızâ göstermek: 5a/12, 17b/11, 37a/13, 62b/19, 63b/13, 86b/5.

redd *(Ar.)* Kabûl etmeme, râzı olmama: 10a/18, 11a/20, 18a/5, 30a/2, 3, 38b/7, 55b/8, 56b/9, 56a/4.

r. eyle- Geri çevirmek, kabûl etmemek: 11a/20, 18a/5, 30a/3.

r. it- Geri çevirmek, kabûl etmemek: 10a/18, 38b/7, 56a/4.

r. ol- Râzı olmamak: 30a/2, 55b/8, 56b/9.

ref‘ *(Ar.)* Kaldırma, yükseltme, yukarı çıkarma.

r. ol- Yükseltmek: 47b/5.

remil *(Ar.)* Kumda birtakım işâretler çizerek bilinmeyenden haber vermek iddiâsı, fal: 68b/6, 68a/2, 75b/18, 76a/2, 77a/16, 90b/6,

r. it- Kum falına bakmak: 68b/6, 68a/2, 75b/18, 76a/2, 90b/6,

remmāl *(Ar.)* Kumun üzerine birtakım işâretler çizerek veya başka yollarla gâibden haber vermek iddiâsında bulunan dolandırıcı: 1b/5.

renk *(Far.)* Hîleli davranış, hîle: 7b/8, 8b/16, 17, 9a/2, 3, 11a/12, 17a/9, 24b/10, 34b/7, 36b/18, 46b/15.

r. al- Hîle sezmek: 24b/10.

r. vir- Hîleli davranışta bulunmak: 7b/8, 8b/16, 17, 9a/2, 3, 11a/12, 17a/9, 34b/7, 46b/15.

revā *(Far.)* Lâyık, münâsip, câiz, “uygun, yerinde, yakışır”: 6a/6, 44b/17.

r. gör- Uygun görmek, yakıştırmak: 44b/17.

revān *(Far.)* Giden, yürüyen, akan: 18a/13, 43a/2, 58b/4, 58a/12, 62b/2, 65a/2, 67b/8, 68a/7, 70b/9, 82a/7, 99b/20.

r. ol- Gitmek: 18a/13, 43a/2, 58b/4, 58a/12, 62b/2, 65a/2, 67b/8, 68a/7, 70b/9, 82a/7, 99b/20.

rezm *(Far.)* Cenk, muharebe, çarpışma, savaş: 2b/20.

rıżā *(Ar.)* Râzı olma, karşı koyamama, boyun eğme, kabûllenme, uzlaşma: 5b/17, 7b/19, 8b/2, 51a/2, 91a/8, 97a/13.

ri‘āyet *(Ar.)* Gözetme: 8b/7, 10a/7, 52b/8, 65b/5, 68a/5, 72b/9.

r. eyle- Gözetmek: 10a/7, 52b/8.

r. it- Gözetmek: 8b/7, 65b/5, 68a/5.

ricā *(Ar.)* Yalvarma, niyaz, isteme: 10a/9, 18, 18a/18, 20b/8, 20a/14, 25b/6, 27a/9, 13, 60b/15, 16, 68b/19, 77b/2.

r. eyle- İstemek: 10a/18, 20a/14, 25b/6, 27a/9.

r. it- İstemek: 18a/18, 20b/8, 27a/13, 68b/19, 77b/2.

rikāb *(Ar.)* Büyük, saygın bir kimsenin huzuru, önü: 7b/6, 10a/10, 12, 15, 11a/4, 36b/16, 55b/16, 17, 59b/12, 90a/15.

rū *(Far.)* Yüz, çehre.

rū-be-rū Yüz yüze.

r. dur- Yüz yüze gelmek: 7a/4.

ruḥ *(Ar.)* İnsanda ve hayvanlardaki dirilik kaynağı, can: 101b/14.

ruḫṣat *(Ar.)* İzin, müsaade.

r. vir- İzin vermek: 7b/12.

rūşen *(Far.)* Aydın, parlak, nurlu, ışıklı: 94a/15.

rūyın-ten *(Far.)* Tunç vücûtlu, güçlü kuvvetli.

r. ol- Güçlü olmak: 91a/4.

rūzigār *(Far.)* Vakit, zaman: 1b/3, 102a/14.

rüsvā *(Far.)* Rezil, itibârsız, haysiyetsiz.

r. eyle- Rezil etmek: 56a/12.

rütbe *(Ar.)* Sıra, derece, basamak: 8a/19.

-S-

sa‘ādet *(Ar.)* Mutluluk, bahtiyarlık, kutluluk, mübâreklik: 92b/4, 95a/13.

sā‘at *(Ar.)* Gündüzle geceden oluşan bir günün yani yerküresinin kendi ekseni üzerinde bir kere dönmesi zamânının bölündüğü dilimden her biri: 14b/10, 66a/3, 71b/13.

sā‘ir *(Ar.)* Diğer, başka, gayrı: 7a/12, 8a/22, 37b/2, 58a/4, 60a/18, 71a/4, 85a/5, 90a/3.

sa‘y *(Ar.)* Çalışma, çabalama, emek: 9a/9, 17a/11, 43b/4.

s. eyle- Çabalamak: 9a/9, 17a/11.

s. it- Çabalamak: 43b/4.

ṣabāḥ *(Ar.)* Gündüzün başlangıcı, güneş çıktıktan sonra öğleye kadar olan vakit ve bilhassa güneşin doğuşunun arkasından gelen zaman: 4a/4, 6b/20, 18a/9, 10, 22a/14, 27b/4, 34a/13, 42b/3, 7, 49a/2, 53b/3, 55a/15, 68a/17, 72a/16, 77b/2, 7, 11.

s. ol- Gündüz açılmak, şafak atmak: 4a/4, 6b/20, 18a/10, 22a/14, 42b/7, 49a/2, 53b/3, 55a/15, 68a/17, 77b/7, 11.

ṣabır *(Ar.)* Gelecek ve olacak bir şey için telaş göstermeden, acele etmeden bekleme: 5b/3, 12a/12, 15b/12, 49a/15, 80a/7, 92b/9.

s. eyle- Sabretmek: 5b/3, 12a/12, 49a/15, 92b/9.

s. it- Sabır göstermek: 15b/12, 80a/7.

ṣabırlı Sabrı olan, “sabır gösteren, katlanan”, telaşlanmayan, dayanıklı, çıdamlı: 48a/12.

s. ol- Sabır göstermek: 48a/12.

ṣablan- Batıp kalmak, sokulup çıkamamak:13a/12.

ṣāc Sacdan yapılmış koni ve kubbe şeklinde bir mutfak âleti; içerisinde pişmeye hazır yemek bulunan tepsinin üzerine kapatılan bu âletin üstünde ateş yakılır ve tepsideki yemek pişirilir: 94b/17.

ṣaç İnsan başındaki kılların hepsi, baş tüyleri: 21b/16, 48b/14, 53a/7.

ṣaç- Yağdırmak, harcamak: 10a/11.

ṣaçıl- Dağılmak, yayılmak, perişân olmak: 30a/13, 56b/16.

ṣadā *(Ar.)* Ses: 4b/5, 40a/10, 70b/16, 74a/4, 93b/16, 98b/12.

s. vir- Ses çıkarmak: 40a/10, 74a/4, 93b/16, 98b/12.

ṣadālı Sesli: 38a/15.

ṣaf *(Ar.)* Sıra, dizi: 1b/7, 7b/15, 7a/4, 22a/16, 27b/5, 70a/2.

s. bağla- Sıralanmak, dizilmek: 1b/7, 7a/4, 22a/16, 27b/5, 70a/2,

ṣafā *(Ar.)* Endişesizlik, rahat, eğlence, huzur: 2b/10, 9b/19, 10b/6, 14b/11, 16a/12, 18a/8, 20b/11, 20a/16, 21b/15, 26b/17, 27b/2, 34a/8, 41b/8, 47a/14, 15, 48a/3, 14, 58b/3, 68a/3, 70b/2, 72a/15, 79b/8, 80b/15, 81b/7, 92a/6, 95a/15, 97a/8, 101a/8.

ṣafālan- Eğlenceli vakit geçirmek: 17a/10.

ṣāfī *(Ar.)* Bir şeyle karışmayan, pürüzü ayırtlanmış, sâde: 90a/15.

saġ Diri, canlı, hayatta olan: 3b/4, 3a/20, 13a/18, 20, 14a/15, 16a/15, 32a/5, 33b/4, 33a/10, 34b/2, 36a/17, 41b/7, 48b/8, 51a/2, 57b/2, 62a/13, 15, 70b/5, 74b/3, 75a/16, 76b/9, 76a/2, 81b/4, 7, 82a/14, 87b/20, 88a/14, 101a/7.

s. kal- Hayatta kalmaya devam etmek: 13a/20.

s. ko- Bir kimsenin yaşamasına izin vermek: 32a/5.

s. ol- Hayatta olmak: 13a/18, 14a/15, 62a/15, 70b/5, 87b/20.

ṣağlan- İyileşmek, hastalıktan kurtulmak, kuvvetlenmek: 64a/16.

ṣağlıḳ 1. Vücûdun iyi veya kötü olması: 35a/8, 64a/17. **2.** Dirilik, hayat: 98a/16.

s. vir- Hayat vermek: 98a/16.

ṣāḥib *(Ar.)* Bir mal, mülk, köle vb. şeyin mülkiyet ve kullanma hakkı elinde bulunan (kimse): 63b/7, 70a/5, 85b/13.

ṣaḥiḥ *(Ar.)* Gerçek, doğru, yalan olmayan: 75a/17.

sāḥire *(Ar.)* Büyü yapan kadın, büyücü, sihirbaz: 90b/12, 101b/4.

ṣaḥrā *(Ar.)* Susuz, bitkisiz geniş ova, çöl, yaban: 3b/20, 4a/16, 26b/4, 31a/11, 63b/16, 68a/10, 93b/15.

ṣaḳal Erkeklerde yüzün etrâfında ve alt çenenin üzerinde biten kıllar: 4b/16, 46b/9, 48b/14, 76b/16, 18, 77b/19, 77a/2.

ṣaḳallu Sakalı olan (kimse): 77a/3.

ṣaḳın İyi bak, dikkat et, olmaya ki: 13b/19, 17b/13, 25b/16, 25a/4, 26b/12, 31a/5, 35b/18, 38b/5, 52b/19, 77b/4, 100b/2.

ṣaḳın- Çekinmek, uzak durmak: 6a/8, 25b/9, 37b/3, 44a/16, 57a/18.

sāḳi *(Ar.)* İçki meclisinde içilen şarap vb.ni kadehlere döküp dağıtan kimse, kadeh sunan: 61a/4.

ṣaḳla- Gizlemek, örtmek, söylememek, görünmesine mâni olmak: 16a/2, 20b/11, 21a/13, 47a/8, 10, 53b/2, 53a/17, 61a/12, 62a/4, 64b/11, 74b/5, 80b/16.

şaḳlan- Gizlenmek: 45b/17, 74b/14.

şal- Tutukluluğunu kaldırmak, bir yerde kapalı ve bağlı olma durumuna son vermek: 5b/12, 6a/11, 10b/17, 11b/16, 12a/3, 6, 13a/5, 14b/8, 30a/2, 14, 40b/10, 41b/14, 46b/15, 48a/7, 58b/2, 87b/7.

şalıvir- Sal- fiilinin tezlik hâli: 68b/10, 11, 73a/3, 95a/7.

şalındur- Dikkate almak: 2a/10.

şallan- Düzenli biçimde gidip gelerek oynamak, salınmak: 31b/11, 46a/14.

salṭanāt *(Ar.)* Pâdişâhlık, hükümdârlık: 90b/7, 100a/3.

şamān Çeşitli tahılların tâneleri alındıktan sonra kalan, hayvanlara yem, sanâyide de çeşitli şeyler örmeye ve minder vb. doldurmaya yarayan saplar: 76b/4, 99a/12,

şan- Zannetmek, işkillenmek, saymak: 6a/7, 12a/2, 30a/14, 32b/2, 16a/11, 34a/13, 46b/8, 46a/16, 47b/12, 49a/16, 50a/11, 56a/2, 59b/2, 68a/10, 99a/13, 101a/14.

şan‘at *(Ar.)* Mahâret: 23a/12, 81a/10.

sana “Sen” ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hâlidir: 2b/3, 2a/3, 3b/15, 5a/5, 11, 7a/17, 8b/5, 8a/7, 9b/5, 10a/6, 14a/5, 9, 15b/2, 9, 17a/11, 22a/7, 25a/15, 28a/6, 31b/5, 6, 31a/16, 37b/10, 37a/4, 53b/2, 53a/2, 59b/6, 70b/2, 76b/4, 17, 77a/13, 79a/5, 83b/10, 85a/2, 101b/12.

şandalye Arkadan dayanacak yerleri olup kol koyacak yerleri olmayan hafif iskemle ve oturma eşyâsı: 5a/8, 26a/5, 14, 54a/13, 58b/17, 72a/18, 79b/14, 82a/16, 86b/6, 86a/17.

şanṭur *(Far.)* Şekil ve yapı yönünden kânunu andıran, tokmaklarla çalınan telli bir çalgı: 38a/13.

şapa Yolu kestirme olmayıp dolaşık olan, uzak, semtsiz: 31a/11.

şapan Taş atmak için kullanılan ipli torba; eskiden silah sayılırdı: 6b/7, 31b/10, 32b/2, 33a/13.

şar- 1. Kucaklamak, kolları açıp içine almak: 2a/6. **2.** Bağ ve sargı ile bağlamak: 6b/2.

sarāy *(Far.)* Hükümdârların oturdukları ev, dâire, büyük ve süslü konak: 25a/6, 46a/8, 48b/13, 15, 48a/3, 13, 50a/14, 68a/14, 91b/18.

şarb Yürünmesi ve üstüne çıkılması zor, pek dik: 15a/2, 100a/12.

şarġı Yara veya kırık çıkık bağlamak için uzun kesilmiş bez vb.: 13a/12.

şarı Sarı renkte olan: 31a/12, 43a/8.

şarıl- Birinin boynuna kollarını atarak kucaklamak: 18a/3, 27a/15, 36b/16, 42b/11, 49a/15, 59b/12.

şarş- Bozmak, değiştirmek, dengeyi kaybettirmek: 33b/12.

şarşar *(Ar.)* Pek şiddetli ve soğuk rüzgâr: 30b/13

şarşıl- Hareketlenmek: 2a/10, 28b/5, 62b/2.

şat- Bir malı veya mülkü para karşılığında vermek, para ile değiştirmek: 85b/10, 88a/4, 95a/5, 6.

şataş- Birbirine rast gelmek, bulaşmak: 32b/6.

satır *(Ar.)* Yazı sırası, "Bir sayfada veya bir duvarda yan yana dizilmiş kelimeler": 93a/18, 101a/5.

şav- Kovmak, uzaklaştırmak: 60a/9.

şavıl- Savmak fiiline uğramak: 85b/6.

şay- Sayıları sıralamak: 101b/15.

sāye *(Far.)* Gölge: 98a/7.

sāz *(Far.)* Her çeşit çalgı: 38a/10, 13, 39b/15, 39a/15, 82b/9.

s. çal- Çalgı çalmak: 39b/15, 82b/9.

sāzende *(Far.)* Bir saz çalan kimse, çalgıcı: 82b/7, 8, 85b/18.

sebeb *(Ar.)* Bir şeyin meydana gelmesini, ortaya çıkmasını gerektiren şey, neden: 7b/16, 8a/6, 35a/14, 49a/11, 50a/9, 72a/2.

s. ol- Neden olmak: 7b/16, 8a/6, 50a/9.

şefer *(Ar.)* Muhârebeye, savaşa, harbe gidiş: 25b/3, 87b/12, 89a/8, 98a/14.

segirt- Adımını hızlandırıp sıçrayarak koşmak: 4a/2, 12a/2.

sehīl *(Ar.)* Kolay: 34b/3, 74a/3.

sekiz Yedi ile dokuz arasındaki sayı: 70a/14, 82a/16, 100a/8.

sekizinci Sekiz derecesinde olan, yedinciden sonra gelen: 42b/15.

seksān Sekiz kere on: 71a/12.

sel *(Ar.)* Yağmurdan birikip derelerde ve oyuk yerlerde geçici olarak şiddetle akan su:100a/11.

selām *(Ar.)* Tanıdıklık, bildiklik ve duâ, "Selâmet üstünüzde olsun!" anlamı ile "esselâmü aleyk, aleyküm" diyerek, duâ ve tanışıklık gösterme: 1b/15, 7b/4, 22b/8, 9, 23a/17, 24b/12, 28b/15, 30b/3, 9, 34b/15, 55a/3, 65b/4, 67a/15, 17, 81b/12, 87a/17, 89b/2.

s. eyle- Tanışıklığı belli ederek duâ etmek: 30b/3, 67a/15.

s. it- Tanışıklığı belli ederek duâ etmek: 22b/9, 55a/3.

semek *(Ar.)* Balık: 30a/6.

semiz Yağlı, besili, etine dolgun: 95b/18, 99a/16.

sen İkinci şahıs zamiri: 3b/20, 8b/5, 14a/16, 16b/19, 17b/8, 18a/6, 24b/13, 29a/6, 14, 31a/5, 33b/2, 48b/6, 48a/12, 71a/8, 12, 74b/4, 16, 77a/19, 80b/4, 8, 83b/11, 13, 84b/8, 95a/9, 97b/18, 98b/16.

sencileyin Senin gibi: 4b/16, 6b/8, 29a/7, 32a/2, 15, 84b/9, 97a/20.

sene *(Ar.)* Yıl: 4b/16, 6a/2, 70a/15.

senüñ İkinci teklik şahıs zamirinin ilgi (genetif) hâli: 3b/12, 5b/4, 8b/3, 11b/4, 13a/10, 17b/10, 17a/5, 25b/5, 29b/7, 29a/15, 31b/14, 31a/14, 32a/16, 17, 33a/8, 35b/9, 49b/2, 51a/2, 7, 52b/13, 60b/16, 73b/2, 75b/13, 76b/3, 13, 14, 78a/5, 83b/5, 85a/13, 14, 86b/7, 101b/10.

ser- Yaymak, açmak: 58b/10.

ser *(Far.)* Baş: 78b/3.

ser'asker *(Far.)* Asker ve ordu kumandanı: 58a/5.

serbāz *(Far.)* Korkusuz, cesur, pervâsız: 10b/3.

serçe Birkaç cinse ayrılan küçük kuşların umûmî ismi: 2b/4.

serdār *(Far.)* Askerbaşı, kumandan: 66a/11.

serfürū *(Far.)* Baş eğme, boyun eğme, dinleme: 72a/6, 85a/6.

s. it- Boyun eğmek: 72a/6.

ser-gerdān *(Far.)* Başı dönen, âvâre, şaşkın, sersem: 102a/13.

serḥad *(Far.)* Hudut başı, iki devlet arasındaki hudut boyu: 4a/14, 91a/15.

serkeş *(Far.)* Başkaldıran, itaatsiz, huysuz, inatçı, kimseye uymayan ve dediğinden dönmeyen, "dik kafalı": 31b/3.

serkeşlik Başkaldırıcılık, itaatsizlik, huysuzluk, inatçılık, kimseye uymazlık ve dediğinden dönmezlik: 3b/19.

s. it- İtaatsizlik etmek: 3b/19.

sernigün *(Far.)* Baş aşağı, ters.

s. eyle- Baş aşağı çevirmek: 2b/11.

s. it- Baş aşağı çevirmek: 67a/2.

ses Kulağa gelen sadâ, avaz: 15b/19, 57a/16, 61b/13, 74a/10.

s. it- Sadâ etmek: 57a/16.

sev- Sevgisi olmak, kalpten bağlı olmak: 18b/7, 32b/4, 36a/14, 59b/16, 77a/3, 80b/10, 84b/15.

ṣevāb *(Ar.)* Hayırlı bir işe karşı Allah tarafından verilen mükâfat: 21b/11.

sevdā *(Ar.)* Aşk, vurgunluk, tutkunluk: 3a/7, 90b/9.

sevin- Şen olmak, sevinçli olmak, sevinç duymak, huzur ve ferahlık kazanmak: 45a/8, 77b/9.

sevindür- Birinin sevinmesine sebep olmak, sevinmesini sağlamak, memnûn etmek, hoşlandırmak: 24a/14.

seyr *(Ar.)* Eğlenmek için bakma: 4a/16, 10b/20, 11a/2, 12a/14, 15, 14a/7, 16b/9, 36a/15, 37a/17, 43a/7, 70b/4, 71a/3, 12, 87a/8.

s. it- İzlemek: 4a/16, 12a/15, 14a/7, 37a/17, 43a/7, 70b/4, 71a/3.

s. ol- İzlemek: 11a/2.

seyr-dāş *(Far.)* Seyir arkadaşı: 44b/2.

seyyeḥat *(Ar.)* Uzak yerleri gezip dolaşma, uzun yolculuk, çoğunlukla coğrafya vb. ilimlere hizmet maksadıyla yapılan gezi ve yolculul: 83a/11.

sıcāḳ Yakmayacak derecede kızgın, soğukluğu giderilmiş, üşütmez, ısınmış: 94b/18, 95a/13.

ṣıçra- Havaya kalkıp öteye fırlamak, zıplamak, oynamak: 2b/12, 5a/19, 23b/12, 33a/15, 40a/2, 46a/5, 49b/14, 74a/5, 85a/18, 100b/14, 102a/9.

ṣıçrayagör- Sıçra- fiilinin süreklilik hâli: 32b/2.

ṣıddıḳ *(Ar.)* Pek doğru, hiçbir zaman yalan söylemeyen ve yerine getiremeyeceği sözü vermeyen, sözünde duran: 64b/6, 73a/15.

ṣıġ- Bir şeyin içine girmek, alınmak: 95b/11.

ṣıġād bkz. ṣıḥḥat

şığın- Dayanmak, "Birine kaçıp ondan himâye istemek, kendisine sâhip çıkılmasını istemek.": 75a/6.

şığır Çift sürmede, araba çekmede kullanılan eti ve sütü yenen iri bir ehlî hayvan: 37b/16.

şıḥḥat, şıġād *(Ar.)* Vücûdun hastalık ve salgından uzak ve sağlam olması, sağlık, âfiyet: 14b/11, 64b/2, 6, 64a/11, 12, 65a/11, 73a/15, 77b/8, 9, 79a/14.

s. bul- Hastalıklı hâlden sağlıklı hâle kavuşmak: 14b/11, 64b/2, 64a/12, 73a/15.

şıḳıl- Sıkıntı çekmek, üzülmek, "içi daralmak": 92b/16.

şınar Bildik, tanıdık, bir soydan olan, soydaş: 17a/8.

sır *(Ar.)* Varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey: 74b/5.

şırt Arkanın yukarı kısmı, eğin: 92a/7.

siḥir *(Ar.)* Büyü, büyücülük, efsûn: 90b/16, 91a/2, 95b/12, 14, 100b/15, 17.

s. it- Büyücülük yapmak: 91a/2.

s. oku- Sihirli sözler okumak: 95b/12.

sik- Erkek ve kadının cinsel ilişkide bulunması: 83b/16.

sil- Hepsini yiyip bitirmek ya da alıp götürmek: 48b/15, 48a/16.

silk- Ânî ve kuvvetli bir hareketle sarsmak: 33b/12.

silkin- Ânî bir hareket veya korku ile silkelenmek, sarsılmak: 40a/9, 57a/4.

sille Açık el ile ve el ayası ile vurulan tokat: 6b/2, 6a/9, 12, 7b/14.

s. ur- Tokat atmak: 7b/14.

sindür- Kabûl ettirmek, akla uygun hâle gelmesini sağlatmak: 41b/3.

sīne *(Far.)* Göğüs: 2a/6, 22b/13, 14, 30a/9.

sipāriş *(Far.)* Ismarlama, bir şeyin yapılması veya gönderilmesi için emir verilme: 51b/15.

s. it- Ismarlamak: 51b/15.

siper *(Far.)* Kılıçla düşmanın kılıcını savuşturmak: 2b/2, 2a/7, 11b/17, 12b/11, 13a/11, 14, 29b/18, 30a/7, 8, 12, 55b/13, 56b/2, 56a/4, 18, 57b/5, 14, 57a/6, 66b/18.

s. vir- Savuşturmak: 12b/11, 13a/14.

siper-zāl *(Far.)* Savaş aleti: 12b/17.

sitār *(Far.)* Yıldız: 90b/12.

sivri Ucu keskin ve ince uçlu: 93a/10.

siyāset *(Ar.)* Cezâya uygun görülenlerin cezâsını vermede şiddet gösterme: 3a/2.

siz İkinci teklik şahıs zamiri olup "sen" zamirinin çokluğudur: 13a/18, 15a/6, 19a/11, 21b/6, 35b/2, 4, 39b/4, 39a/4, 55a/12, 60a/7, 63b/4, 63a/14, 65b/9, 65a/9, 87b/5, 88b/2, 9, 97a/6.

ṣofrā *(Ar.)* Başlıca yolculukta kullanılan meşin vb.den dâire biçiminde bir yaygı olup kenarlarında bulunan halka veya deliklere geçirilmiş bir gaytanla toplanıp yere açıldığında üstüne ekmek ve yemek konur: 5a/3, 10b/2, 37a/7.

ṣoḥbet *(Ar.)* Konuşma, görüşüğ laflaşma, birlikte oturup söyleşme, muhabbet: 60b/12.

ṣoḳ- Girdirmek, içeri koymak: 4b/12, 26b/11, 47a/17, 76b/7.

ṣol İnsan ve diğer cisimlere göre iki taraftan biri: 3b/4, 16a/15, 33b/4, 72b/10, 17, 73a/5, 86b/4.

ṣollu Sağ ve sol tarafı olan: 82a/14.

ṣon En gerideki uç, bitim, nihâyet, netîce: 14a/2, 15a/13, 19a/3, 38b/2, 52a/7, 76b/10.

ṣoñra Zamanca gerilik ve sonralık bildirir, son olarak, sonradan: 14b/20, 23b/17, 40b/11, 44a/17, 55a/9, 67b/18, 85a/2, 86b/6, 86a/2, 87a/18, 89b/2, 93b/17.

ṣor- Suâl etmek: 8b/12, 9b/17, 13b/2, 22b/6, 31a/2, 36b/9, 12, 37a/14, 51b/18, 52b/9, 64b/11, 64a/10, 73a/7, 74b/6, 75b/9, 77b/15, 17, 83b/10, 17, 84a/7, 96a/12.

ṣovuḳ Sıcaklığı olmayan, "ısısı düşük olan, üşütecek derecede olan", sıcağın zıttı: 95a/12.

ṣoy- Elbise ve eşyâsını ve üstünde ne var ise çalmak: 31b/16, 32b/8, 13, 15, 32a/10, 38b/3, 59b/11, 65b/7, 65a/8, 76a/9, 81b/6, 84b/2, 85b/2, 86a/5.

ṣoyul- Elbise ve eşyâsını ve üstünde ne var ise çalınmak: 65a/5.

sög- bkz. söv-

sök- Dikilmiş, mıhlanmış, "örülmüş" veya yapışmış bir şeyi "parçalarına" ayırmak: 30a/11.

sökül- Dikiş, örgü veya yapışma (yeri) bozulup ayrılmak: 23b/13.

söv-, sög- Kötü ve çirkin söz söylemek: 14a/5, 6, 9, 48b/7, 49b/10, 81b/10, 85b/14.

söyle- Demek: 20b/10, 24b/9, 25b/15, 44b/2, 3, 51b/8, 55a/10, 63a/3, 71a/12, 74b/7, 77a/7, 85a/10, 86b/18.

söyleş- Konuşmak, karşılıklı danışmak: 23b/10, 24b/10, 26a/3, 41b/6, 43a/9, 70b/11, 96a/11.

söylet- Saklatmayıp açıkça konuşturmak, itirâf ettirmek: 2a/18, 48b/8, 50a/17, 84b/10.

söz Kelimelerden oluşarak isteği anlatmaya yarayan lakırdı: 4b/17, 7b/18, 8a/2, 7, 10a/13, 12b/4, 20b/2, 20a/13, 27a/10, 29a/15, 32b/2, 35b/18, 36b/16, 36a/13, 38b/10, 38a/13, 49a/6, 50b/14, 51b/10, 59a/18, 66a/12, 71a/9, 11, 72b/4, 77a/11, 14, 81b/3, 96a/9.

şu Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, âb: 91a/2, 92b/15, 93b/2, 4, 6, 7, 8, 93a/4, 6, 12, 94b/2, 7, 10, 11, 18, 95a/3, 12, 97b/4, 97a/14, 17, 98a/7, 99b/17.

su'āl *(Ar.)* Sorma: 14b/6, 22b/9, 23b/3, 29a/5, 31a/9, 35b/10, 35a/9, 39b/4, 45a/2, 55b/3, 58b/14, 17, 74a/12, 77b/14, 79a/19, 82b/13.

s. eyle- Soru sormak: 23b/3, 39b/4, 45a/2, 74a/12, 79a/19, 82b/13.

s. it- Soru sormak: 14b/6, 22b/9, 31a/9, 55b/3, 58b/14, 17, 77b/14.

s. ol- Soru sorulmak: 35a/9.

şucaḳ Su: 95a/2.

şuç Kabahat, hatâ: 3a/5, 9, 10a/17, 13b/5, 16b/10, 17a/12, 18a/16, 19, 23b/8, 52a/11, 53a/9, 74b/9, 75b/8, 77a/14.

şula- Su vermek: 99b/18.

şulan- Su içmek: 93b/6, 94a/7.

şulḥ *(Ar.)* Barış, barışık, barışma: 51b/16, 51a/3.

s. eyle- Barışmak: 51b/16.

sulṭān *(Ar.)* Hükümdâr, pâdişâh: 8a/16, 10b/2, 9, 14b/14, 18a/3, 20a/2, 22b/15, 23b/15, 24a/3, 7, 12, 31a/4, 5, 34b/16, 35b/2, 12, 38a/8, 40b/2, 46b/3, 46a/5, 9, 47b/3, 47a/16, 48b/17, 50a/13, 54b/8, 54a/9, 14, 76a/14, 79a/16, 81a/8, 98b/4.

ṣun- Bir büyüğe veya nezâket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek, takdim etmek: 5a/8, 12b/11, 16, 16b/2, 20a/3, 24a/10, 29b/18, 37a/7, 61a/9, 67b/14, 86a/17, 87b/2.

ṣūret *(Ar.)* Dışarıdan görünüş, şekil, kılık: 34b/10, 38a/18, 39a/15, 43a/7, 47a/18, 48a/2, 53b/12, 79b/12, 80a/11, 81a/5, 82b/7, 82a/8, 85b/17, 86a/2, 95a/16.

ṣuṣ- Söz söylememek, ses çıkarmamak:15a/12.

ṣusızlıḳ Susuz durumda kalmak: 94b/9.

Süheylī *(Ar.)* Süheyl'e âit olan, Süheyl taraftârı: 4b/3.

süpür- Süpürür gibi bir şeyin bütününü alıp götürmek: 48b/15, 48a/16, 76b/5.

sür- Bir yerin üzerine doğru gitmek, götürmek, sürüklemek: 8a/8, 17a/5, 28a/6, 32a/6, 37b/18, 42a/11, 56b/8, 56a/2, 58b/15, 90a/12, 97a/8, 101a/7, 17.

süvār *(Far.)* Atlı, ata binmiş, birinci: 1b/12, 7a/3, 11a/2, 16a/13, 18b/15, 22b/2, 3, 8, 10, 16, 22a/16, 23b/13, 23a/2, 24b/7, 24a/10, 14, 25b/16, 25a/17, 26b/8, 26a/6, 27b/5, 29b/6, 30b/10, 37a/16, 40b/12, 42b/10, 42a/2, 56a/2, 59b/8, 66b/3, 71b/10, 93a/7, 98a/17.

s. eyle- Ata binerek gitmek: 71b/10.

s. it- Ata binerek gitmek: 56a/2.

s. ol- Ata binerek gitmek: 1b/12, 7a/3, 11a/2, 16a/13, 18b/15, 22a/16, 27b/5, 40b/12, 42b/10, 42a/2, 59b/8, 66b/3, 93a/7, 98a/17.

süvārī *(Ar.)* Atlı asker: 28b/17.

-Ş-

şa‘şa‘a *(Ar.)* Gösteriş, zâhirî süs: 4b/3.

ş.vir- Gösterişli: 4b/3.

şād *(Far.)* Sevinçli, memnun: 4a/2, 5, 17, 9b/18, 10b/12, 24a/16, 27a/14, 43b/5, 45a/2, 46b/3, 54a/5, 11, 62b/8, 18, 66b/7, 79a/15, 81b/13, 88a/2.

ş. ol- Memnun olmak: 4a/2, 5, 9b/18, 10b/12, 24a/16, 27a/14, 43b/5, 45a/2, 46b/3, 54a/5, 11, 62b/8, 18, 66b/7, 79a/15, 81b/13.

şādırvān *(Far.)* Genellikle cami avlularında bulunan, çevresindeki musluklardan ve ortasındaki fıskiyeden su akan, üzeri kubbeli veya açık havuz: 94a/4.

şādlıḳ Mutluluk: 10b/14, 79a/18.

şādmān *(Far.)* Sevinçli, memnun:10b/14, 41a/6.

şāfi *(Ar.)* Kanaat verici, inandırıcı, gönül ferahlatan: 5a/15, 86b/10.

şāh *(Far.)* Hükümdâr, melik: 3b/2, 3a/12, 5b/10, 7b/10, 9b/3, 9a/11, 13, 10b/14, 15, 16, 12a/7, 15a/2, 17b/10, 17a/4, 20b/12, 15, 21b/18, 25b/6, 8, 10, 26a/15, 27b/13, 27a/8, 28a/2, 30b/6, 32a/14, 39b/4, 39a/16, 40a/13, 14, 16, 41b/11, 41a/5, 42b/2, 4, 18, 42a/15, 43b/11, 18, 43a/2, 4, 5, 44a/7, 11, 14, 15, 47a/2, 5, 48b/10, 48a/2, 49b/13, 50b/14, 50a/2, 5, 51b/3, 51a/9, 17, 52b/9, 54b/10, 55a/7, 56a/11, 57b/16, 58a/5, 6, 8, 59b/2, 60b/17, 70b/8, 17, 71a/16, 18, 72b/8, 72a/7, 10, 11, 73a/6, 13, 77b/2, 78a/13, 79b/2, 3, 80a/2, 4, 9, 12, 81b/3, 81a/15, 86a/15, 88b/14, 89b/19, 90a/5, 12, 14, 17, 91a/10, 92b/7.

şāhid *(Ar.)* Tanık: 14a/4, 16a/4, 17b/12.

ş. ol- Tanıklık etmek: 14a/4.

ş. tut- Tanık olarak göstermek: 17b/12.

şāhin *(Far.)* Doğan çeşitlerinden olup av avlamak için eğitilip yetiştirilen avcı kuşlardan biri: 2b/3.

şāḳ Eni geniş bir şeyle vurulduğunda çıkan ses: 13a/2.

ş. eyle- Ses çıkarmak: 13a/2.

şaḳırdı Şakır şakır edip ses çıkarma, bu şekilde çıkan ses ve nağme: 6a/9.

şākird *(Far.)* Bir sanat öğrenmek için bir usta yanında çalışan genç, yamak: 8a/15, 38a/7, 81b/16.

şamata *(Ar.)* Gürültü, patırtı, yaygara: 38b/14, 39b/15, 40a/5.

ş. eyle- Gürültü yapmak: 39b/15.

ş. ḳop- Gürültü olmak: 38b/14.

şān *(Ar.)* Ün: 6a/6, 10b/4.

şarāb *(Ar.)* İçilecek şey, içki: 48a/4, 60b/8, 12, 61a/11, 68a/16.

şarḳ *(Ar.)* Doğu: 7a/2, 24b/13.

şarḳ-ı ʻArab Arap doğusu: 24b/13.

şarṭ *(Ar.)* **1.** Yemin: 8a/2, 79a/11. **2.** Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul: 69a/10.

ş. eyle- Yemin etmek: 79a/11.

ş. ol- Yemin etmek: 8a/2.

şaş- Tanmak, hayret etmek, hayrân kalmak, garipsemek: 9b/8, 57b/10, 74b/14.

şaşır- Düşünmenin sırasını kaybedip yanılmak, ne yapacağını bilememek, hayrette kalmak: 12a/17.

şāyed *(Far.)* Şart bildirir, eğer, "faraza": 6b/14, 15b/17, 34a/17.

şāyīʻ *(Ar.)* Duyulmuş, herkesin bildiği olan, "yayılmış, yaygın hâle gelmiş.":49b/17.

şeb-ḫūn *(Far.)* Gece baskını, düşmanı gece vakti ansızın basma.

ş. it- Gece baskını yapmak: 41b/9.

şefāʻat *(Ar.)* Bir suçlu veya ihtiyaç sâhibinin affa ve iyiliğe kavuşması için diğeri tarafından edilen aracılık, kayırma: 102a/6.

ş. it- Bir kimseyi kayırmak, affedilmesini sağlamak: 102a/6.

şeh-bāz *(Far.)* Yiğit ve şanlı kimse, kahraman: 97b/2.

şehīd *(Ar.)* Din ve Allah'ın adını yüceltme uğrunda canını fedâ edip Allah'ın rahmetine kavuşan, muhârebede vurulan (Müslümân).

ş. eyle- Şehit etmek: 56a/7.

şehir *(Far.)* Büyük belde, büyük kasaba: 4a/20, 41b/18, 45a/3, 46b/14, 48b/12, 50a/2, 52a/17, 53b/2, 68b/17, 70b/9, 17, 79b/2, 79a/18, 19, 92b/14, 92a/2.

şehr-i ‘aẓīm Büyük şehir: 4a/20.

şehriyār *(Far.)* Hükümdâr: 3b/5, 3a/15, 5b/13, 6a/5, 9b/8, 10b/15, 10a/19, 12a/10, 20a/4, 47b/4, 54b/5, 54a/15, 17, 77b/8, 79a/13, 81b/11, 85b/15, 86a/7.

şehriyār-ı zemān Zamânın hükümdârı: 47b/4.

şehzāde *(Far.)* Hükümdâr oğlu: 1b/18, 59b/13, 17, 60b/16, 61b/17, 61a/15, 75a/3.

şekil *(Ar.)* Biçim, görünüş: 1b/5, 16a/3, 20b/2, 30b/17, 43a/10, 47a/2, 85b/18, 95b/13, 96b/6.

şem‘dān *(Far.)* Üzerine kandil, mum veya herhangi bir ışık kaynağı konulan yüksek tabla, mumluk, çırakma, şamdanlık: 45b/13.

şems *(Ar.)* Güneş, gün: 93a/17.

şenlik Düğün, dernek, ziyâfet: 38a/11, 41a/7, 79b/2, 4, 79a/18.

ş. eyle- Ziyâfet etmek: 41a/7.

ş. it- Ziyâfet etmek: 79b/4.

şerbet *(Ar.)* Çoklukla meyve özsuları ile su ve şeker yapılan tatlı içilecek şey: 15b/8, 20a/2, 55a/2, 86a/18.

şeref *(Ar.)* Fazîlet, cesâret, mânevî yücelik: 17b/6.

şerr *(Ar.)* Kötülük, kötü iş, fenâlık: 9a/19, 26b/2, 30b/11, 74b/18, 89b/17.

şevḳ *(Ar.)* Şiddetli arzu, çok istek ve heves: 23b/12, 39b/8.

şevket *(Ar.)* Büyüklük, heybet, ululuk, şan: 78b/6.

şey *(Ar.)* Mühim bir maddeye işâret eder: 2b/15, 18b/8, 18a/17, 19b/4, 31a/8, 39a/8, 44b/4, 46a/11, 76b/3, 102a/12.

şeytān *(Ar.)* Pek zekî ve kurnaz kimse: 9a/6, 41b/5, 50a/6.

şikār *(Far.)* Avlama:14b/17, 16a/13, 53b/17, 59b/8, 9, 64b/5, 64a/7, 8, 73b/16, 70b/11, 12, 13, 95b/8, 16, 100b/6, 7, 100a/9, 102a/7.

ş. eyle- Avlanmak: 16a/13.

ş. it- Avlanmak: 64a/7, 70b/12, 13, 95b/8, 14b/17, 100b/7, 100a/9.

şikāyet *(Ar.)* Kendi hâlinden veya başına gelen bir dert ve acıdan dolayı sızlanma, yakınma: 20b/18, 37b/9, 52b/3, 9, 77b/5, 78a/7, 88b/2, 88a/11, 17.

ş. eyle- Yakınmak: 52b/9, 88b/2.

ş. it- Yakınmak: 37b/9, 52b/3, 77b/5.

şikem-ḥāre *(Far.)* Midesi büyük olan, çok yiyen: 15b/7, 24b/5, 99a/10.

şimden "Şimdiden" tâbirinden kısaltılmıştır: 6a/4, 8a/4, 13b/10, 22a/2, 32b/8, 33b/13, 34b/2, 34a/7, 47b/7, 51a/9, 12, 54b/12, 54a/10, 55a/9, 63a/6, 70b/6, 79a/8, 87b/8.

şimdi İçinde bulunulan zamânı bildirir: 2b/15, 6b/9, 6a/3, 8b/7, 10b/2, 10, 14a/19, 17b/8, 18b/8, 11, 20b/6, 21a/15, 22a/12, 23b/4, 26a/10, 29b/7, 31b/15, 32a/2, 34a/8, 36a/9, 41b/3, 44b/11, 49a/12, 50b/18, 56b/10, 60b/3, 60a/4, 66a/10, 70b/5, 70a/11, 12, 75a/11, 13, 77a/3, 80b/4, 19, 81a/4, 83b/11.

şimşek Bulutların yüklü oldukları zıt elektrik yüklerinin çarpışmasından meydana gelen parlama olup yakın veya uzakta meydana gelen yıldırımla aynı değerdedir: 80b/14.

şirāne *(Far.)* Arslana lâyık ve yakışır, arslanca: 2a/9.

şiş- Kabarmak, gerilmek: 6a/18, 62a/10.

şol Şu, ol: 2b/6, 5b/17, 5a/18, 6a/17, 7b/7, 7a/17, 8b/16, 8a/11, 10b/18, 25b/16, 28a/5, 31a/17, 33b/11, 34b/7, 37b/17, 41a/12, 45b/14, 48a/9, 82b/2, 89a/3, 95a/8, 97b/17.

şöyle Tarz ve hâl bildirip yakın için "böyle" uzak için "öyle" ikisi arasındaki orta uzaklıkta bulunan şeyleri işâret etmede kullanılır: 8b/16, 8a/11, 11b/17, 13a/15, 26a/17, 28a/17, 34a/14, 38a/10, 44b/2, 82a/6, 85b/2, 87a/9, 88b/20, 92b/3, 95a/12, 96a/8, 99a/6.

şu "Bu" ile "O" arasında orta uzaklıkta bulunan veya aşağıda adı geçen şeylere işâret içindir: 1b/3, 5b/18, 31b/2, 36b/9, 47b/2, 82a/18, 84b/2, 98a/3, 100a/15.

şū'le *(Ar.)* Ateş, ateş alevi: 94b/14.

şūle-dār *(Far.)* Alevli, alevlenmiş: 101a/11.

şura Şu yer, şu mahal: 39b/2, 65b/13.

şübhe *(Ar.)* Bir şeyin olup olmadığı hakkında meydana gelen tereddüt: 61a/13, 63a/15.

şübhelen- Şüphe ve tereddüte düşmek, tereddüt ve vesvese etmek: 20a/12, 18.

şükr *(Ar.)* Görülen iyiliğe karşılık hoşnutluk ve minnettârlık ifâde etme, hamd etme: 3b/13, 13b/2, 27a/11, 50b/6, 64a/17, 88a/14, 98b/21.

ş. eyle- Hamd etmek: 13b/2, 98b/21.

ş. it- Hamd etmek: 3b/13, 50b/6.

-T-

tā *e.(Far.)* Uzaklık bildirip, Farsça "be" edatıyla yâhut Türkçe verme hâliyle ve bâzen fazla olarak "kadar, yâhut, dek" kelimelerinin de ilâvesiyle kullanılır: 24b/16, 25b/2, 27a/6, 29b/8, 50a/18, 63a/11, 92b/14, 93a/15, 101b/7.

ta'accüb *(Far.)* Şaşakalma, hayran olma, hayrette kalma: 23a/2, 34b/13, 57b/15, 83a/8, 89b/4, 7.

t. eyle- Hayrette kalmak: 34b/13, 57b/15, 83a/8, 89b/4, 7.

t. it- Şaşırmak: 23a/2.

ṭa'ām *(Ar.)* Aş, yemek: 18b/9, 11, 12, 13, 19b/7, 19a/2, 8, 14, 15, 16, 18, 63b/17, 95a/4.

ta'ayyün *(Ar.)* Belli bir şeye ayrılmış ve belirlenmiş olma: 9b/5.

t. it- Ayırmak: 9b/5.

ta'bīr *(Ar.)* Düş yorma, rüyâ yorumu: 1b/5, 2a/16, 35b/9, 92a/17.

t. it- Rüyâ yorumlamak: 1b/5.

t. ol- Rüyâ yorumlanmak: 92a/17.

tā'ḫir *(Ar.)* Temiz.

t. it-: Temizlemek: 70a/18.

ṭā'ife *(Ar.)* Bölük, takım, husûsi bir sınıf oluşturan kimseler: 39b/4.

ta'līm *(Ar.)* Öğretme, belletme: 52a/6, 61b/11, 65a/4, 99b/17.

t. eyle- Öğretmek: 61b/11.

t. it- Öğretmek: 65a/4.

ta'rīf *(Ar.)* Ayrıntıları ile açıklayarak anlatma, husûsi alâmet ve işâretlerini de alarak bildirme: 24b/16, 52b/11.

t. eyle- Ayrıntılı anlatmak: 52b/11.

t. it- Ayrıntılarıyla anlatmak: 24b/16.

ta'yīn *(Ar.)* Ayırma, gösterme, belirtme: 9a/7, 50b/5, 54a/13.

t. it- Ayırmak: 9a/7, 50b/5, 54a/13.

ta‘ẓīm *(Ar.)* Büyütme, ağırlama, hürmet ve ikram etme: 8b/19, 40b/9, 13, 43a/2, 81a/9, 90a/2.

t. eyle- İkram etmek: 40b/13, 43a/2, 81a/9.

t. ol- Ağırlamak: 8b/19.

ṭabān Harekete geçip bir yerden başka bir yere hızlıca gitmek: 8a/8, 43a/14, 45a/10, 52b/6, 58b/6, 78a/15, 86a/14, 87a/15.

t. ḳaldur- Koşmak: 8a/8, 43a/14, 52b/6, 78a/15, 86a/14, 87a/15.

ṭabl *(Ar.)* Davul: 4b/4, 5, 10b/14, 13a/18, 41a/6, 57b/11, 81b/14.

ṭ. ur- Davula vurmak, davul çalmak: 13a/18.

ṭabl-arām Davul çalarak eğlenme.

t. çal- Davul çalarak eğlenme: 57b/11.

tāc *(Far.)* Hükümdârların başlarına giydikleri süslü şey, tahtla birlikte hükümdârlık işâreti: 6b/2, 6a/10, 12, 16, 7b/14, 32b/14, 37b/2.

tācdār *(Far.)* Taç giyen, taç sâhibi, hükümdâr: 1b/17, 2b/6.

ṭaġ Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü: 16a/2, 3, 19b/5, 19a/15, 25b/10, 26b/3, 34b/7, 34a/10, 39a/2, 10, 42b/14, 58b/7, 70b/10, 13, 71a/11, 93a/8, 100b/11, 12, 13, 15, 18.

ṭaġıl- Toplu durumdayken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak: 41a/14, 93a/4, 5.

taḥammül *(Ar.)* Ağır bir şeye katlanma, ses çıkarmayarak çekme: 56b/2, 57a/5, 88b/18, 91b/3, 5, 10.

t. it- Katlanmak: 56b/2, 57a/5, 88b/18, 91b/3, 5, 10.

taḥḳīḳ *(Ar.)* Bir şeyin hakîkatini arama, doğru olup olmadığını meydana çıkarma: 36a/11, 70b/9, 72a/2, 5, 83a/5, 88b/15.

t. bil- Doğru olduğunu bilmek: 36a/11.

t. ol- Doğruluğunun ortaya çıkması: 72a/5.

taḥṣīl *(Ar.)* İlim ve bilgi kazanma, okuyup öğrenme, bilgi hazînesini genişletme.

t. eyle- Öğrenmek: 99a/13.

taḥsīn *(Ar.)* Güzel bulup beğenme, alkışlama, övme: 7b/9, 10b/11, 23a/4, 30a/17, 40b/17, 47b/11.

t. eyle- Beğenmek: 23a/4, 40b/17.

t. it- Beğenmek: 7b/9, 10b/11, 30a/17, 47b/11.

taḥt *(Far.)* Hükümdârlık: 7a/7, 9a/12, 10a/5, 31a/4, 54b/14, 58b/16, 18, 58a/4, 61a/2, 64b/13, 72b/2, 9, 72a/18, 78b/2, 79b/13, 82a/15, 16, 86b/6, 101a/11.

taḥte'r-revān Dört kişi veya iki katırla taşınan nakil vasıtası: 62b/3, 5, 62a/17.

taḥte'ş-şerā Toprak altı: 5a/4.

taḥt-ı neşīn Tahta oturan, hükümdâr: 58a/4, 78b/2.

ṭāḳat *(Ar.)* Güç, zor, kuvvet, kudret.

t. getür- Kuvvet yetmek, güçlü olmak: 13b/4, 78b/11, 88b/16, 100a/13.

taḳrīr *(Ar.)* Anlatma, uzun uzadıya tarif etme, anlatış.

t. eyle- Anlatmak: 6b/9, 86a/8.

ṭaleb *(Ar.)* İsteme, dileme, arama: 27b/14, 55a/17, 85a/4, 92b/8, 93b/4.

t. eyle- İstemek: 27b/14, 55a/17, 93b/4.

t. it- İstemek: 85a/4, 92b/8.

ṭāli' *(Ar.)* Kader, baht, tâlih, kısmet: 68b/7, 90b/4, 101a/20.

ṭālib *(Ar.)* İsteyen, arzu eden, talep eden: 29b/15, 47a/11, 70b/15, 70a/7.

t. ol- İstemek: 29b/15, 47a/11,

ṭālim *(Ar.)* İdmân veya meşk ile alıştırma: 68a/2.

ṭām Yapıları dış etkilerden korumak amacıyla üzerlerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm: 57a/5.

ṭanış- Birbirini tanımak, tanışıklık etmek: 88a/6.

tār u mār *(Far.)* Karmakarışık, dağınık: 3a/18, 42b/5, 65b/18, 71b/13, 71a/4, 99a/5.

t. eyle- Dağıtmak: 3a/18, 71b/13.

t. it- Dağıtmak: 71a/4.

t. ol- Dağılmak: 42b/5, 65b/18, 99a/5.

ṭaraf *(Ar.)* Yan: 2b/12, 3b/8, 3a/12, 14b/14, 31a/15, 17, 42b/18, 50a/13, 53b/3, 62a/7, 70b/16, 71a/3, 79a/16, 87a/15, 93a/7, 13, 94a/3.

ṭārīḫ *(Ar.)* Bir hâdisenin olduğu veya bir mektup vb. yazıldığı vakit, gün, ay ve senesi: 94a/12, 15, 102a/8.

t. eyle- Gün, ay ve yılı yazmak: 94a/12, 15.

ṭarīḳ *(Ar.)* Yol: 38b/14, 41b/2, 54a/2, 56b/12, 73b/8.

ṭarṭ- Bir şeyin birim cinsten ağırlığını bulmak: 31b/12, 13.

ṭasa Keder, kaygı, dert, üzüntü, gam: 18b/6.

taṣarruf *(Ar.)* Bir kadına kocalık muâmelesinde bulunma.

t. it- Kocalık etmek: 88b/7, 17.

ṭās *(Ar.)* Çanak.

ṭās-ı pür-ḥūn Kan çanağı: 12a/16, 87a/10.

taṣvīr *(Ar.)* Bir şeyin sûretini çıkarma, resmini yapma.

t. eyle- Resim yapmak: 101a/12.

ṭaş Yer küresinin üzerinde çokça bulunan sert cisim: 6b/7, 31b/10, 12, 32b/8, 13, 32a/3, 6, 8, 33b/3, 4, 5, 33a/14, 46a/3, 13, 58b/7, 84a/2, 92a/2.

ṭ. koy- Taşı bir yere yerleştirmek: 31b/10, 46a/3.

ṭaşra Bir yerin dış tarafı, dışarı: 18b/14, 45b/13, 47a/13, 16, 48a/2, 49b/11, 64a/14, 73b/6, 82b/7, 88a/11, 12, 89a/10, 95b/7, 99b/7, 10, 99a/2.

ṭ. çık- Dışarı çıkmak: 18b/14, 45b/13, 47a/13, 16, 48a/2, 64a/14, 73b/6, 82b/7, 88a/12, 89a/10, 95b/7, 99b/7, 10, 99a/2.

ṭatlu Hoşa giden, lezzetli: 7b/20.

ṭavar İnek, öküz, katır, eşeğe verilen ad: 92a/8, 99b/18.

ṭayan- Güç bir duruma katlanmak, çekmek, sabretmek, tahammül etmek, dayanmak: 91b/6, 11, 16.

ṭāye *(Ar.)* Bir çocuğa süt ninelik etmek üzere çocuğu ile berâber satın alınmış emzikli halayık, dadı: 45b/10, 46b/17, 47b/2, 12, 47a/12, 14, 18, 48a/2, 53a/9, 10, 81a/12.

ṭayı bkz. dayı

tāze *(Far.)* Genç, körpe: 91b/7, 92a/5.

tāziyāne *(Far.)* Kamçı, kırbaç: 8a/5, 19a/3, 49a/10, 13, 98a/18.

t. çek- Kamçı çekmek: 8a/5.

tāziyāne-i Ḫıżır Hızır'ın (a.s.) kırbacı: 98a/18.

te'kīd *(Ar.)* Güçlü: 9a/9.

te'sīr *(Ar.)* İz bırakma, etki etme, içine işleme.

t. it- Etki etmek: 13a/11.

tebdīl *(Ar.)* Değiştirme, başka bir şekil ve sûrete koyma, gizli: 43a/7, 53b/12, 80b/13, 82a/8, 85b/17, 85a/2, 86a/2, 3.

t. it- Gizlenmek, başka bir şekle girmek: 80b/13, 82a/8, 85a/2.

tebdīl-i ṣūret Sûreti gizli olan: 43a/7, 53b/12, 86a/2.

t. ol- Sûreti gizlemek: 53b/12.

teber *(Far.)* Balta: 4b/12, 6a/17, 7a/3, 34a/3, 46a/14, 48b/8, 85a/18, 86a/5, 99a/2.

teber-dār *(Far.)* Balta ile silahlanmış asker veya hizmetçi, baltalı asker: 42b/17.

tebessüm *(Ar.)* Gülümseme: 7b/6, 22a/11.

t. eyle- Gülümsemek: 22a/11.

t. it- Gülümsemek: 7b/6.

tecāvuzlıḳ Diğer bir devletin sınırını geçerek ülkesine girip harp etme, hücûm etme işi.

t. it- Hücûm etmek: 91a/13.

tecessüs *(Ar.)* Yoklama, araştırma, araştırıp inceleme.

t. idegör- Araştırmak: 74a/9.

tedārik *(Ar.)* Araştırıp bulma, elde edip hazır bulundurma: 4a/6, 11, 13, 6b/20, 9a/6, 16a/17, 19a/14, 22a/5, 42a/10, 45a/3, 52a/2, 70b/8, 89b/5, 90a/5, 92b/5, 10.

t. gör- Hazırlanmak: 4a/6, 11, 13, 9a/6, 19a/14, 22a/5, 45a/3, 52a/2, 70b/8, 89b/5, 90a/5, 92b/5, 10.

tedbīr *(Ar.)* Bir işin sonunu düşünerek, o işi meydana getiren sebepleri hazırlama ve başarılı olmak için teşebbüse geçme: 51b/8, 59a/14.

tehī *(Far.)* Boş: 64b/3.

tek Bir çift oluşturan iki şeyden her biri: 5a/2, 13b/20, 14a/15, 27a/15, 51a/8, 60a/5, 77a/11, 89b/15.

tekrār *(Ar.)* Yine, bir daha, defâ: 23b/2, 27a/15, 28b/3, 11, 36a/11, 45a/2, 53a/14, 57a/2, 71b/12, 85a/9, 86a/2, 89a/14, 90b/6, 98b/12.

t. it- Yinelemek: 98b/12.

temām *(Ar.)* Tamamlanmış, bitmiş: 7b/11, 10b/13, 21b/18, 41b/9, 45a/14, 73a/18, 79b/17, 90b/3, 92b/17, 94a/7, 97a/2, 5, 99b/18, 101b/16, 102a/21.

t. it- Tamamlanmak: 97a/2.

t. ol- Tamamlanmak: 10b/13, 21b/18, 45a/14, 79b/17, 97a/5, 101b/16, 102a/21.

temāşā *(Far.)* Bakıp seyretme, gözle görme, bakış, bakma, gözleme: 36a/10, 39b/6, 54b/7, 82a/11.

t. eyle- Seyretmek: 82a/11.

t. it- Seyretmek: 39b/6.

temcīd *(Ar.)* Allah'ın büyüklüğünü ifâde için sabah ezanından sonra minârelerde okunan duâ: 27b/2.

ten *(Far.)* Vücût, gövde, beden: 63b/14.

tenbīh *(Ar.)* Şiddetli olarak emretme, yasak koyma, bir işin yapılmasını veya yapılmamasını tavsiye ve emretme, uyarma: 3b/17, 7b/17, 7a/17, 9a/7, 16a/17, 77b/14, 92b/15, 93a/5.

t. eyle- Uyarmak: 7a/17, 9a/7, 16a/17, 77b/14, 93a/5.

t. it- Uyarmak: 3b/17, 7b/17, 92b/15.

tenezzül *(Ar.)* Gönül alçaklığı, kibirsizlik, kendini rütbe ve haysiyeti derecesinden aşağı tutma: 69a/8.

t. it- Kibirsizlik etmek: 69a/8.

tenhā *(Far.)* Yalnız, tek: 8b/14, 22a/6, 41a/16, 43b/7, 45b/15, 46a/6, 47a/13, 18, 51b/14, 52a/11, 59a/17, 60b/2, 60a/9, 74a/13, 82a/8.

tepe, depe 1. Tümsek yer, küçük dağ: 30b/17. **2.** Bir şeyin üst kısmı: 70b/13.

tepele- Mağlûp etmek: 49b/10.

tepme Hayvanın art ayağı ile vurması, çifte: 99a/2.

t. ur- Çifte vurmak: 99a/2.

terāzi *(Far.)* Bir kolun iki ucuna asılı iki kefeden oluşan tartı, mizan: 31b/12.

terk *(Ar.)* Bırakma, ayrılma, vazgeçme: 9b/20, 10a/14, 29a/11, 15, 64b/14, 72b/4, 12, 88b/10.

t. it- Ayrılmak: 9b/20, 10a/14, 29a/11, 15, 64b/14, 72b/4, 12, 88b/10.

terk-i diyār Gurbete gitme.

t. it- Gurbete gitmek: 34a/2.

tesbīḥ *(Ar.)* Belirli dinî sözleri tekrarlamak veya elde oyalanmak için kullanılan, türlü maddelerden boncuk biçiminde yapılmış, genellikle otuz üç veya doksan dokuz taneden oluşmuş dizi: 34b/11.

tesellī *(Ar.)* Avunma, avuntu, avunç: 3b/5, 3a/19, 13b/2, 53b/5, 87b/11.

t. bul- Avunmak: 3b/8.

t. eyle- Avutmak: 53b/5.

t. it- Avutmak: 3a/19.

t. vir- Avutmak: 13b/2, 87b/11.

teslīm *(Ar.)* Emânet alınan bir şeyi sâhibine geri verme: 2b/5, 8a/22, 15a/7, 40b/8, 66b/5, 66a/6, 71b/5, 73b/2.

t. eyle- Geri vermek: 2b/5, 8a/22, 15a/7, 40b/8, 66b/5, 66a/6, 71b/5, 73b/2.

testi, desti: *(Far.)* Su ve benzeri sıvıların konduğu topraktan yapılmış kuplu kap: 95a/3, 97a/17.

tevābi'in *(Ar.)* Hizmetçiler, yardaklar, kafadarlar: 3b/12.

tevbe *(Ar.)* Günâh ve suçtan dönüp Allah'a yönelme, işlenmiş bir günâh ve suçtan pişmân olup bir daha yapmamaya söz verme: 67a/2.

t. it- Pişmânlık duyma: 67a/2.

teveccüh *(Ar.)* Yüz çevirme, doğrulma, bir yere doğru hareket etme: 28b/13.

t. eyle- Hareket etmek: 28b/13.

tevekkül *(Ar.)* İşlerini Allah'a havâle edip kaderin hükmüne râzı olma: 97a/12.

t. it- Allah'a bırakmak: 97a/12.

tezeyyün *(Ar.)* Süsleme, zînetlenme: 11a/4.

t. it- Süslemek: 11a/4.

tezkere *(Ar.)* Bir şehrin içinde bulunan resmî dâireleri veya şahısları arasında yapılan yazışmalar: 48b/10, 12, 49a/17.

ṭıb *(Ar.)* Hastaları iyileştirmek ilim ve sanatı, hekimlik, tabiplik: 62b/16.

ṭılsım *(Ar.)* Sözde bir defîne vb.nin korunma gücünü üzerinde taşıyan birtakım şekiller ve tertipler; anahtarı bilinmedikçe açılması mümkün olmazmış: 90a/14, 19, 91a/11, 100b/16, 101b/6, 101a/2, 6, 102a/3.

t. eyle- Büyü yapmak: 101b/6.

ṭın- Ses çıkarmak, bir şey söylemek, "aldırış etmek": 49a/14.

tıraş *(Far.)* Ustura ile kılların dibinden kazılması: 48b/14, 76b/16, 19.

t. eyle- Sakalı veya bıyığı kesmek: 76b/16, 19.

t. it- Sakalı veya bıyığı kesmek: 48b/14.

ticāret *(Ar.)* Alışveriş sonucu elde edilen, yararlanılan fiyat farkı, kâr: 8b/15, 8a/14.

t. it- Alışveriş etmek: 8b/15, 8a/14.

tīġ *(Far.)* Kılıç: 2b/11, 7a/3, 13a/15, 14a/13, 57b/4, 9, 57a/10, 66b/14, 93b/17, 94a/15, 98b/13.

t. ur- Kılıçlamak:57b/4.

tīġ-i Żahhāk Żahhāk'ın kılıcı: 2b/11, 12a/4, 13a/15, 57a/10, 66b/14, 93b/17.

timār *(Far.)* Bir hastaya veya yarasına veyâhut hayvana yapılan hizmet, bunlara bakma, tedâvi: 38a/4, 40a/15, 57b/12, 62a/16, 63a/11, 76a/3.

t. eyle- Tedâvi etmek: 76a/3.

t. it- Tedâvi etmek: 38a/4, 57b/12, 63a/11.

tīr *(Far.)* Ok: 12a/18, 28a/13, 32a/3.

tīrendāzlıḳ Elinden her iş gelmek, hamaratlık: 28a/11.

tīz *(Far.)* Çabuk olan, süratli: 2b/13, 9b/8, 33a/8, 14, 34b/8, 35b/2, 38a/10, 41b/16, 42a/16, 45b/15, 46b/11, 48a/17, 49a/11, 59b/6, 65a/12, 68a/2, 74b/7, 75b/5, 77a/9, 89b/7, 89a/4, 94b/6, 98a/19, 99b/8, 100b/16, 100a/14.

tizlik Çabukluk: 47b/6, 74b/4,

t. it- Çabukluk etmek: 74b/4.

tiziyye Tezce, çabucak, hemen: 6a/15.

ṭob Bâzı âletlerde bulunan toparlağımsı parça: 56b/6, 101a/7, 9.

ṭoġ- Doğmak: 38a/5.

ṭoġrı Doğru: 8a/8, 23a/10, 36b/16, 63a/3, 64a/15, 68a/11, 96b/5, 101b/15.

ṭoġur- Doğurmak, doğum yapmak: 91b/5.

ṭokat İnsana el içi ile vuruş: 20b/7.

ṭoḳın- Almak, kullanmak, el sürmek, sataşmak, tedirgin etmek: 7a/17, 11b/17, 13a/2.

ṭoḳmaḳ Kapıya asılı duran ve kapıyı çalmaya yarayan, türlü biçimlerde metal parça: 97a/7, 99a/5.

ṭoḳsān Seksen dokuzdan sonra gelen sayının adı, doksan: 88b/6.

ṭol- 1. Bir yere iyice yayılmak, kaplamak: 39b/16, 59a/6, 84b/17. **2.** Bir yerde pek çok eşya veya kimse toplanmak, kalabalık duruma gelmek: 58b/8.

ṭolaş- Gezmek, gezinmek: 93a/8.

ṭoldur- Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek: 47b/11, 13, 99b/19.

ṭolma Doldurularak yapılan (yemek), dolma: 4b/9.

ṭolu İçki doldurulmuş bardak, dolu: 47b/15, 61a/3, 74b/12.

ṭon Vücûdun belden aşağısına giyilen uzun veya kısa iç giysisi, külot, don: 2b/20, 31b/17, 33a/5, 10, 35a/16.

ṭonat- Süslemek, donatmak: 38a/16.

ṭonuz Hâin, aksi, ters, inatçı, hınzır (kimse), domuz: 29a/7.

ṭopla- Bir araya getirmek: 48a/2.

ṭoy- İsteği kalmayıncaya kadar yemek, açlığı kalmamak, doymak: 18b/16, 95a/14.

ṭoylu Sert, bükülmüş ip: 29b/16.

ṭoyur- Doymasını sağlamak, açlığını gidermek: 18b/9, 19b/9.

ṭoz Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak: 4b/2, 3.

tufāne *(Ar.)* Rüzgâr, rüzgâr gibi: 36a/16.

tuḥfe *(Ar.)* Hediye, armağan: 10b/8, 24a/6.

ṭuġ *(Far.)* Pâdişâhların ve vezirlerin başlarına taktıkları başlıkların ön tarafında bulunan tüy veya püskül biçimindeki süs: 4b/2.

ṭul Eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kadın veya erkek, dul: 91b/5.

ṭulum Bazı yiyecek ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan, önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi: 62a/10.

ṭur- Hareketsiz durumda olmak: 7a/4, 12a/14, 14b/5, 19a/12, 22a/17, 32b/4, 33a/4, 37b/15, 37a/2, 40a/4, 41b/18, 42a/3, 61b/2, 66a/15, 71a/12, 72b/8, 82b/8, 97a/13, 98a/10.

ṭura Kös, davul ve trampet gibi şeylere vurmakta kullanılan ip veya çomak.

ṭ. ur- Çomakla vurmak: 83b/14

ṭurġun Sâkin, durgun: 31a/14.

ṭut- Elde bulundurmak, ele almak: 2b/2, 11b/13, 12b/11, 13a/6, 16b/3, 17b/15, 22b/18, 32a/6, 37a/3, 56b/8, 13, 71b/3, 84a/11, 87b/16, 91b/12.

ṭutdur- Tutulmasını sağlamak: 33a/11.

ṭutul- 1. Tutma işi yapılmak veya tutma işine konu olmak: 5a/15. **2.** Ölmesi amacıyla söylenen bir bedduâda kullanılır: 76a/7.

ṭutuş- Birbirini tutmak, birbirine ilişip dokunmak: 52b/17, 73b/2.

ṭuy- Bilgi almak, öğrenmek, haber almak: 20a/10, 21a/9, 32a/14, 47a/17, 52b/14, 53a/16, 91a/6, 97b/14, 98b/2.

ṭuyul- Duyma işine konu olmak: 4a/5.

ṭuyur- Bir şeyin duyulmasını sağlamak: 97b/18.

tükür- Bir kimseyle barışmak için yapılan hareket: 10a/17.

türbe *(Ar.)* Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yap:ı 101b/17.

türbe-dār *(Far.)* Büyüklerden veya evliyâdan bir kimsenin türbesiyle ilgili hizmetleri görmekle vazîfeli kimse: 102a/10.

türlü, dürlü: 26b/15, 38a/14, 15, 17, 44b/15, 45a/15, 46b/10, 60a/2, 74a/4, 88b/13, 93b/16, 98b/12, 99b/13.

tüvāne *(Far.)* Güçlü, kuvvetli: 92a/14.

-U-

u *e.(Far.)* Ve, dahi, hem, ile: 19b/13, 42b/5, 65b/18, 71a/4, 99a/5, 101b/6.

uç Kenar, taraf, yan: 11b/13, 30a/12, 34b/9, 46b/7, 46a/2, 84a/11, 99a/11.

uç- Havaya kalkıp gitmek: 78b/10.

uçḳur Eskiden şalvar ve iç donuna geçirilip belde bağlanan ince kuşak, şalvar bağı: 33a/5.

uçur- Çalmak, çarpmak: 35b/2.

uġra- 1. Tutulmak, yakalanmak, maruz kalmak: 28b/7, 32b/14, 37b/13, 38b/10, 75b/2. **2.** Geçerken bir yere ilişmek, geçici olarak durmak: 62a/8.

uġru Uğrayıp vuran, hırsız: 16b/7.

uġur 1. Saadet, bereket, hayır, "iyilik": 18b/5, 33b/17, 36a/2. **2.** Yol, taraf: 2b/8, 42b/10, 57a/13, 93b/13.

u. ol- Hayırlı olmak: 18b/5, 33b/17.

uġurla- Giden bir kimseyi veya gönderilen bir şeyi sağlık, sevgi ve hayır dileklerle geçirmek: 8b/17, 16b/8, 16a/9, 24b/4, 30a/10, 11, 52b/19, 53a/3, 55b/15, 74b/17, 74a/13.

ulaş- 1. Bulaşmak, karışmak: 17b/14. **2.** Yetişmek, varmak: 19a/6.

ulaşdırayaz- Ulaş- fiilinin yaklaşma hâli: 19a/6.

ulaşdur- Bir şeyi bir yere göndermek, yetiştirmek: 85b/14.

ulu Büyük, yüce: 70a/5, 101b/16.

ulūfe *(Ar.)* Asker maaşı: 29a/17.

u. al- Asker maaşı almak: 29a/17.

um- Ümit etmek, bir şeyin olmasını istemek: 60a/11.

umut Ümit: 75a/10.

unut- Aklından çıkmak, istemeyerek hatırdan çıkarmak, hatırlamamak: 7a/8, 14b/2, 18a/2, 85b/13, 95a/10, 97b/19,

ur- Vurmak: 2b/2, 6b/8, 7b/14, 11b/12, 12b/18, 12a/2, 19b/12, 19a/3, 32a/7, 33b/3, 4, 5, 6, 56a/4, 83b/15, 84b/6, 85b/2.

urıl- Vurma eylemi, vurulmak: 30a/5.

uşlan- Edep ve terbiye öğrenmek, terbiye etmek: 19b/14.

usṭa *(Far.)* Çok bilir, mahâret ve tecrübesi fazla olan: 80a/16.

uṣūl *(Ar.)* Üslup, tarz, yol: 39b/17, 77a/19, 97b/16.

uṭ İnsan vücûdunun, örtülmesi zarûrî olan yerleri, edep yeri, avret yeri: 33a/7.

utan- Kötü bir iş veya sözden dolayı veyâhut sebepsiz yere kızarmak, mahçup olmak, sıkılmak, çekinmek: 46b/9.

uy- Tâbi olmak, boyun eğmek, dinlemek: 3a/11, 13b/20, 39b/17, 50a/6, 54b/10, 59a/18.

uyan- Uykudan kalkmak, uyku hâlinden çıkmak: 3b/20, 15a/19, 16b/4, 34b/5, 34a/12, 71a/9, 98a/9.

uydur- Kötü bir işe, başka birini dâhil etmek: 41b/13.

uyluḳ Bacağın kalçadan dize kadar olan yukarı kısmı: 12b/12.

uyu- Uykuya varmak, uykuda olmak: 9a/11, 16a/18, 20, 18a/9, 34a/12, 98a/8.

uzat- 1. Bir şeyi almak için yaklaşmak: 5a/18, 84a/16. **2.** Menfî söz söylemek veya iftirâda bulunmak: 36a/7. **3.** Daha uzun yapmak, boyunu arttırmak: 77a/2.

uzun Çok süren, çok devâm eden: 90b/7.

-Ü-

ü *e.(Far.)* Ve, dahi, hem, ile: 4a/10, 15b/19, 32a/3, 53b/6, 78b/10, 79b/8.

ücret *(Ar.)* Yapılan bir iş karşılığında verilen para: 10b/11.

üç İkiden sonra gelen rakam: 10b/6, 17b/8, 30a/3, 36a/4, 50b/17, 53b/17, 54a/2, 58a/3, 60a/5, 63b/16, 18, 73b/3, 74b/12, 81a/15, 83b/2, 83a/7, 90b/5, 100a/2, 101b/2, 101a/17.

üfür- Efsun okuyup üflemek: 91a/2, 95b/13.

üleş- Bölüşmek, pay etmek, paylaşmak: 65b/2.

ümīd *(Far.)* Umu, umma, emel: 1b/13, 3a/3.

ürk- Ansızın bir şeyden korkup birdenbire sıçramak: 40a/2.

üst 1. Saldırmak: 12a/3. **2.** Yukarı, bir şeyin yukarı kısmı: 30a/10, 44b/5, 64b/4.

üstād *(Far.)* Becerikli, sanatında tam olgunluğa ulaşan, usta: 58a/2.

üş- Yığılmak, toplanmak: 8a/16, 63a/2, 71b/9.

üşü- Soğuk hissetmek, soğuğun tesirini duymak: 33a/2.

üzere 1. İçin, niyetiyle, maksadıyla: 9b/4, 17b/19, 23b/4, 39b/9, 45a/12, 48a/6, 52a/7, 82b/4, 92b/18, 99b/18. **2.** Dış taraf, yüz: 9a/13, 101a/12.

-V-

va‘ad *(Ar.)* Bir şeyi vereceğini kesin olarak söyleme, söz verme: 50b/17.

v. eyle- Söz vermek: 50b/17.

vāde‘ bkz. vādi

vādi, vāde‘ *(Ar.)* İki dağ arasındaki uzun çukur, dere: 37b/15, 39b/16, 74a/4, 93b/15, 94b/11, 100b/12.

vāde‘-i ṣaḥrā Çöl vadisi: 93b/15.

vāfir *(Ar.)* Çok, bol: 12a/7, 16a/14, 17a/10, 18a/8, 19a/8, 34b/7, 37b/16, 50b/2, 13, 52b/3, 9, 11, 68a/8, 74a/12, 87b/11, 89a/18, 93a/8, 95a/11.

vāḳ‘a *(Ar.)* Olup biten şey, geçen mâcerâ, hâdise, ortaya çıkmış hâl: 1b/5, 2a/16, 3b/19, 4a/2, 10a/7, 34a/12, 14, 40b/9, 64a/6, 70b/18, 72b/13, 82a/6.

vāḳıf *(Ar.)* Bir işi bilen, bilgisi olan: 20a/13, 16, 18, 22a/8, 30b/11, 53b/8, 84a/9.

v. ol- Bilmek: 20a/13, 16, 18, 22a/8, 30b/11, 53b/8, 84a/9.

vāḳi‘ *(Ar.)* Olan, olmuş: 43b/3, 93a/18.

v. ol- Olmuş olmak: 93a/18.

vaḳt *(Ar.)* Zaman: 2a/13, 3a/10, 9a/14, 10b/15, 23b/6, 85a/10, 86b/9.

vālide *(Ar.)* Ana, anne: 4a/5, 88b/7, 18, 92a/10, 100a/14, 15, 101b/3.

valla *(Ar.)* "Allah için, Allah hakkı için" anlamında kullanılan bir yemin sözü: 36b/16.

var Bulunan, var olan, mevcut olan: 2a/11, 5b/2, 12a/9, 17a/2, 18, 24a/8, 34a/16, 17, 36b/18, 37b/2, 40b/5, 45b/5, 51b/8, 62a/17, 65b/12, 72b/2, 88a/11, 97b/2.

v. ol- Mevcut olmak: 40b/5.

var- Gitmek, yetişmek: 2a/14, 24a/15, 31b/2, 36a/2, 8, 43a/14, 51a/7, 54a/16, 63b/13, 67b/18, 67a/14, 71a/12, 76a/12, 81b/2, 86b/9, 88b/5.

varıl- Ulaşılmak: 32b/10.

vāriṯ *(Ar.)* Ölen bir kimsenin yakınlık veya vasiyeti yoluyla mal ve mülküne konan, miras yiyen: 90b/7.

vaṣf *(Ar.)* Bir kimse veya şeyin taşıdığı hâl ve sıfat: 22a/10, 23a/18, 36a/14, 43a/5, 73a/19, 84b/2, 8.

v. eyle- Sıfatını bildirmek: 43a/5.

v. it- Sıfatını anlatmak: 36a/14.

v. ol- Sıfatının anlatılması: 73a/19.

vāṣıl *(Ar.)* Yetişen, ulaşan, erişen: 25b/4, 51a/5, 52b/5, 6.

v. ol- Ulaşmak: 25b/4, 51a/5, 52b/5, 6.

vaṣiyyet *(Ar.)* Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şeyler hakkında sağlığında verdiği emir, ısmarlama.

v. eyle- Ismarlamak: 2a/14.

ve *e.(Ar.)* Dahi, de, hem, ile: 1b/13, 5b/11, 5a/12, 7a/4, 21a/14, 22b/11, 27b/5, 38b/17, 39a/16, 42a/17, 43a/16, 17, 44a/18, 48a/15, 49b/17, 58b/18, 59b/14, 63a/15, 65a/3, 67b/17, 67a/18, 71b/14, 79a/14, 82b/5, 92a/17, 98a/4, 100b/3, 100a/3.

vebāl *(Ar.)* Yapılan bir iş ve davranışın ahretçe sorumluluğu ve tehlikeli sonucu, günah: 74b/15.

vech *(Ar.)* Üslûp, tarz, biçim: 92a/17.

vedā' *(Ar.)* İki kişinin birbirine: "Allah'a ısmarladık, Allah'a emânet olunuz." deyip ayrılmaları, esenleşme, ayrılık.

v. it- Ayrılmak: 34b/4, 64a/13, 88a/7, 92b/12, 99b/16.

vefā *(Ar.)* Sözde durma, sözü veya borcu yerine getirme ve ödeme: 10a/14, 29a/13.

v. gel- Ödemek: 10a/14, 29a/13.

vefāt *(Ar.)* Ölüm, ölme: 91a/18.

v. eyle- Ölmek: 91a/18.

vekīl *(Ar.)* Başkasının işini görmeye memur olan kimse: 59a/17, 60b/14.

v. ol- Yerine birini bırakmak: 59a/17, 60b/14.

vükelā *(Ar.)* Hükûmdâra vekillik yapan bakanlar: 101a/13.

veled *(Ar.)* Çocuk.

veled-i zinā Zinâ yapılarak meydâna getirilen çocuk, piç: 88b/19.

velī *(Ar.)* Allah'a yakın ve ulaşmış olan zat: 35a/14.

v. ol- Veli olmak: 35a/14.

velvele *(Ar.)* Şamata, gürültü, patırtı: 39b/16.

ver- bkz. vir-:

ves'āir *(Ar.)* Birkaç şey saydıktan sonra buna benzer başka şeylerin de bulunduğunu belirtmek için kullanılır: 3b/12, 4b/5, 4a/17, 20, 6a/14, 17a/14, 39a/11, 40b/16, 40a/13, 66a/18, 67b/7, 67a/14, 71b/16, 81b/11.

veyāḥūd *e.(Ar.)* İhtimâlle anlatma ve isteğiyle seçme bildirir, yâ: 5a/12, 7b/2, 11a/12, 63a/12.

vezīr *(Ar.)* Hükümdârın vekili olup devlet işlerine bakan kimse: 10b/13, 21a/2, 16, 41a/15, 43b/2, 50b/10, 52b/16, 52a/16, 56a/11.

vilāyet *(Ar.)* Memleket, ülke, diyâr: 25b/2, 27a/6, 32a/12, 35b/3, 13, 73b/7, 101b/6, 7.

vir- **1.** Hediye ve ihsân etmek, bağışlamak: 4a/3, 5b/6, 11, 23a/8, 31b/17, 36a/2, 53a/5, 80b/4, 9, 97b/5. **2.** Alınan şeyleri geri teslim etmek: 5b/17, 55a/7. **3.** Birine selâm demek ya da selam işareti yapmak: 7b/4. **4.** Karşılıklı savaş âleti kullanmak: 11b/15. **5.** Karşılık vermek: 24b/7. **6.** Bilgilendirmek: 27a/4, 59b/6, 61b/8, 75b/16. **7.** Canını bağışlamak, öldürmemek: 32b/4, 42b/12. **8.** Bir şeyi zorla istemek, almaya çalışmak: 33a/3, 5, 38b/4. **9.** Bir kimseyi çalıştırmak üzere istemek: 54a/14. **10.** Bir kızı evlenmek üzere âilesinden istemek: 59a/18, 71a/13. **11.** Yasaklı bir konu hakkında izin çıkması: 60a/18. **12.** (Yiyecek ve içecek) İkrâmda bulunmak: 86a/18, 95a/8, 97a/17.

virebil- Vir- fiilinin yeterlilik hâli: 12b/17, 16b/15, 23b/4, 51b/2, 84b/13.

virdür- Yemin ettirmek: 19a/11.

viril- Ses çıkması: 93b/16.

vü *e.(Far.)* Ve: 7a/2.

vücūd *(Ar.)* Cisim, beden, ceset: 2a/10, 16b/13, 24b/17, 30a/10, 33b/6, 36a/17, 38a/3, 44a/8, 55b/15, 62a/11, 64a/11, 85b/2.

vüsūl *(Ar.)* Varma, erişme, yetişme: 67b/16.

vüzerā *(Ar.)* Vezirler: 44b/8, 82a/15, 101a/13.

-Y-

yā (1) *ünl.(Ar.)* "Ey, hey" anlamlarında bir seslenme sözü: 5a/11, 6a/11, 18b/17, 19, 23a/9, 30a/4, 37a/4, 56b/7, 71a/14, 88a/14.

ya(2) *(Far.)* Şaşma, şaşkınlık bildiren bir söz: 11a/10, 17b/8, 19a/19, 22a/12, 37b/10, 80b/2, 17.

yab yab Yavaş yavaş: 63b/5, 15, 66a/7.

yab- Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek: 93b/8.

yabān *(Far.)* Yabancı, el, yerli halktan olmayan kimse:1b/17, 2a/17, 18, 8a/2, 10b/10, 15b/4, 27a/17, 31b/18, 31a/18, 32b/12, 33a/6, 61b/7, 97a/19, 102a/9.

yādigār *(Far.)* Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi, andaç: 4a/3, 48a/6, 16, 56b/13, 78b/7, 88a/7, 90b/2, 101b/12, 102a/11.

y. ko- Hediye bırakmak: 90b/2, 102a/11.

yaġ- Bir malı çokça biriktirerek vermek: 42b/14.

yaġ Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde: 95a/8.

yaġdur- Bir işi aralıksız ve ısrarlı bir şekilde yapmak: 32b/2.

yaġmur Bir yerden çok sık veya düşen şey: 32b/2.

yaḫni *(Far.)* Kavrulmuş soğan ve salça ile pişirilen, sâde veya sebzeli et yemeği: 96a/3.

yaḫşi İyi, güzel, çok güzel: 31a/15.

yāḫūd *(Far.)* Veya, ya da:16a/9, 24b/4, 25a/6, 59a/7, 86b/5, 89b/10, 98b/17, 100b/16.

yaḳ- Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak: 44b/6, 48a/17, 50a/17, 94b/16.

yaḳa Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü: 68b/14, 73a/2, 84b/11.

yaḳın Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı: 2b/2, 2a/14, 7b/4, 13a/18, 17a/14, 24b/12, 42b/3, 42a/5, 58a/12, 66b/11, 70b/10, 73b/11, 74b/3, 84a/2, 92b/14, 19, 93a/19, 94b/15, 94a/12, 97a/15, 101a/2.

y. gel- Yaklaşmak: 7b/4, 24b/12, 97a/15.

y. ol- Yakınlaşmak: 17a/14, 42b/3, 73b/11.

y. var- Yakınına gelmek: 92b/14, 93a/19, 94a/12.

yaḳışıḳlu Güzel, gösterişli (erkek): 55b/3.

yaḳlaş- Arada az bir aralık kalacak biçimde ilerlemek, aradaki uzaklığı azaltmak veya büsbütün ortadan kaldırmak için ileri gitmek: 81b/18, 91a/9.

yalan Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz, kıtır: 8a/2, 12b/4, 14a/12, 31a/6, 50a/11, 79a/9.

y. ol- Doğru olmamak: 8a/2, 12b/4, 79a/9.

y. söyle- Doğru söylememek: 14a/12, 31a/6.

yalancı Doğru olanı söylemeyen kimse: 12a/20, 83b/19, 92a/6.

yalman Kesici ve batıcı araçların kesen veya batan bölümü: 56a/5.

yalñız Yanında başkaları bulunmayan: 29a/3, 60a/15, 71a/5, 72b/16, 93a/7.

yalvar- Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek: 11a/19, 24a/9, 31b/7, 53b/11, 90b/16.

yamān Güç, etki veya beceri bakımından alışılmışın üzerinde olan (kimse): 6b/16, 40b/10.

yan- Zarârlı ve kötü bir durum ile karşılaşmak: 12a/12.

yan Sağ ve solun ortak adı, yön, taraf, cihet, taraf: 3a/12, 6a/6, 9b/13, 30a/2, 32a/17, 36b/7, 44b/5, 48b/10, 59b/4, 62b/7, 17, 65b/13, 76a/12, 84a/2, 85b/9, 93a/18, 94b/15, 94a/5, 95a/8.

yanaş- Bir şeyin, bir kimsenin yanına gelmek: 43a/11.

yanıl- Hata yapmak: 34b/14.

yapdur- Bir işi, bir kimsenin yapmasını sağlamak: 95a/19.

yapış- Bir nesneyi tutmak, kavramak: 13a/5, 73b/3, 73a/2, 84b/11.

yapışdur- Bir nesneyi bir yere tutturmak, koydurmak:38b/12.

yār *(Far.)* Sevgili, dost, arkadaş: 27a/8, 45a/17, 53b/5.

y. ol- Sevgili olmak: 27a/8, 45a/17.

yār-ı ġār Bağlılığı olan dost: 53b/5.

yar- Derin yara açmak, yaralamak: 55b/15.

yara- Bir şey yararlı olmak, yarar sağlamak: 21a/17, 61a/13, 63a/6, 85a/3, 14, 98a/14.

yara Bir şeyin iç veya dış yüzünde herhangi bir etki ile oluşan ve tehlikeli olabilen oyuk, gedik, yarık: 6a/18, 38a/3,

yaralan- Yaralama işinin yapılması:13a/17, 58b/14.

yardım Kendi güç ve imkânlarını başkalarının yararına kullanma: 50a/3.

yardımcı Kendi güç ve imkânlarını başkalarının yararına kullanan kimse: 11a/5.

yāren *(Far.)* Arkadaş, dost: 80b/10.

yarıl- Yarma işi yapılmak: 62a/11.

yarın Gelecek gün, bugünden sonraki gün: 1b/6, 5b/2, 6b/3, 20, 10b/20, 17a/12, 22a/4, 33a/11, 41a/10, 47a/11, 55a/11.

yaş (1) Gözyaşı: 59a/6, 84b/16.

yaş (2) Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, sin: 9a/18, 59b/18, 78b/11, 83b/2, 83a/6, 7, 92a/16. 2

yaş(3) Islak olan, kuru karşıtı: 57b/7.

yat- Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak: 9a/11, 16a/18, 20, 20b/13, 34b/16, 17, 34a/10, 11, 46a/16, 55b/16, 58b/9, 62a/9, 10, 68b/2, 98a/8.

yatıvir- Ver- fiilinin tezlik hâli: 92a/7.

yatur- Yatar duruma getirmek: 48a/14, 17.

yavru Yeni doğmuş hayvan veya insan: 97b/11, 99a/19.

yavuz Kötü, fenâ: 5a/5, 17a/9, 31a/13, 35b/2.

yavuzlan- Sertleşmek, çetinleşmek, kabadayılaşmak: 15b/5, 55b/9.

yavuzlandur- Sertleştirmek, çetinleştirmek, kabadayılaştırmak: 13b/17.

yay Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk: 32a/7, 48b/18.

yayan Yürüyerek, yaya: 37b/6.

yayıl- Bir şeyin herkes tarafından duyulması: 50a/2.

yaz- Söz ve düşünceyi özel işaret veya harflerle anlatmak: 5a/18, 50b/8, 13, 54b/10, 82b/5, 86b/14, 100a/6.

yaz bkz. yaş(1).

yazı Düşüncenin belli işâretlerle tespit edilmesi, yazma işi: 93a/18, 101a/5.

yazıḳ Acınma, üzüntü anlatan bir söz: 62a/15, 92a/5.

yazıl- Yazma işinin yapılması: 22b/13.

yedi Altıdan sonra gelen rakamın adı: 1b/18, 4a/19, 7b/13, 15a/17, 31a/3, 42b/15, 44a/14, 45b/3, 4, 56a/10, 81a/7.

yeg Bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen, müreccah: 17b/18, 32a/2, 66a/13, 97a/11.

yek *(Far.)* Tek, bir:

yekāyek *(Far.)* Teke tek: 25a/16, 30a/15.

yek-dest *(Far.)* Elbirliği ile çalışanların her biri: 100a/9.

yek-pāre *(Far.)* Bir parçadan oluşan, bütün, parçasız: 94a/5.

yel Harekette bulunan hava, rüzgâr: 82b/3, 89a/10,

yemīn *(Ar.)* And: 9b/18, 19a/11, 75b/10, 85a/8, 87a/13.

y. eyle- And etmek: 85a/8, 87a/13.

y. it- And etmek: 9b/18, 75b/10.

y. vir- Andlaşmak: 19a/11.

yenge Düğünde geline kılavuzluk eden kadın: 45b/10.

yeni O güne kadar söylenmemiş, görülmemiş, gösterilmemiş, düşünülmemiş olan: 91b/8.

yer Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân: 45b/18, 58b/4, 9, 84a/6, 97a/19, 98a/14, 100a/2.

yeşil Sarı ile mâvinin birleşmesinden ibâret, daha çok bitkilerde görülen renkte olan: 98a/9.

yet- Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak: 2a/4, 17a/18, 18b/10, 19a/2, 36a/2, 15, 65b/17.

yetiş- Vaktinde tamam olmak, bitmek, hazırlanmak, hazır olmak: 13a/13, 21a/15, 28b/11, 34a/6, 42b/19, 45a/13, 46b/11, 51b/7, 56a/2, 73a/18, 86a/12, 87b/4, 92b/13.

yetişebil- Yetiş- fiilinin yeterlilik hâli: 31b/8.

yetmiş Altmış dokuzdan sonra gelen sayının adı , yedi kere on: 95b/4, 98b/19.

yevmiyye *(Ar.)* Gündelik ödenen para: 9b/2.

yıḳ- Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip etmek: 4b/17, 6b/14, 7a/18, 8a/12, 15, 13b/16, 21a/5, 42a/17, 71b/12.

yıḳa- Su veya başka bir sıvı kullanarak bir şeyi temizlemek: 40a/14.

yıḳıl- Yıkma işi yapılmak veya yıkma işine konu olmak: 7b/14, 32a/8, 33b/10, 48a/2, 55b/17, 61b/8, 75b/14, 95b/9, 95a/17, 97b/8.

yıl Dünyâ'nın, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zaman, sene: 8a/12, 11b/4, 35b/7, 63a/14, 70a/11, 83b/2, 3, 8, 83a/18, 85a/16, 90a/11, 100a/9, 101a/17.

yıldız Çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerjiyi uzaya ışınım biçiminde yayan, ışıklı gök cisimlerinden her biri: 3b/15, 4b/3.

yıllıḳ Senelik: 11b/3, 14a/2, 16b/11, 17b/11, 29a/10, 72b/4, 77a/4.

yırt- Parçalamak, parçalarına ayırmak: 5b/2, 6b/4, 17b/17, 17a/5, 87a/12.

yi- Yemek yemek: 18b/14, 41a/17, 43b/11, 44b/16, 44a/5, 45a/10, 75a/2, 92b/12, 96b/9, 98b/3.

yidür- Yeme işini yaptırmak: 44a/6, 75a/11.

yigin Üstün, fâik, gâlip, kuvvetli, şiddetli, baskın: 31b/12.

yigirmi Yirmi, sayıda yirmi: 1b/2, 102a/21.

yoḫsa, yoḳsa "Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz": 2b/16, 3b/16, 3a/14, 4b/19, 6a/3, 9a/21, 24b/13, 31b/2, 36a/8, 42a/9, 44b/17, 47b/6, 52b/15, 56b/19, 57b/2, 60a/14, 65b/9, 74b/8, 75a/2, 10, 76a/16, 81a/2, 82b/2, 98b/16.

yoḳ Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı: 2b/17, 14b/20, 26a/9, 28b/10, 33b/2, 37b/9, 44a/18, 55a/4, 58b/13, 60a/13, 65b/11, 74a/8, 76b/8, 80b/8, 83b/4, 95b/2.

yoḳla- Bakmak, gözden geçirmek, kontrol etmek: 6a/18, 15b/15, 74b/13, 74a/2, 87b/15.

yoḳsa bkz. yoḫsa

yol Davranış, tutum, gidiş veya davranış biçimi: 4b/20, 4a/13, 9a/17, 16a/19, 31a/18, 57a/4, 65a/2, 67b/8, 70b/8, 73b/2, 85b/9, 11, 12, 85a/18, 86b/19, 95a/14, 97b/2, 102a/12.

yolcı Yola giden kimse: 97b/3.

yorġunluḳ Çalışma vb. sebeplerle bireyin ruh ve beden etkinlikleri açısından verimlilik düzeyinin azalması, bitaplık: 34a/9.

yorul- Yorgun duruma gelmek: 29b/10.

yuduvir- Yut- fiilinin tezlik hâli: 4b/9.

yuḳarı Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı: 47a/3, 93a/10.

yum- Gözü kapatmak: 48b/2, 75a/6.

yumruḳ Parmakların kapanması biçimiyle el ile yapılan vuruş: 20b/7.

Yunānī *(Ar.)* Yunân'a âit olan, Yunânlı: 27b/15.

yutdur- Yutma işini yaptırmak: 60a/4.

yük Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi: 67a/7, 8, 9.

yükle- Bir yükü bir yerden bir yere taşımak: 65b/5.

yüklet- Bir yükü bir yerden bir yere taşıtmak: 68b/9.

yüksek Belirli bir yere göre daha yukarıda bulunan: 31b/4.

yüri- Adım atarak ilerlemek, gitmek: 10a/15, 11a/2, 12b/7, 12a/6, 15b/20, 27a/16, 30a/9, 37b/5, 39b/2, 42a/14, 46b/16, 51a/7.

yüriyivir- Yürü- fiilinin tezlik hâli: 20b/5, 28b/18, 29a/12.

yüz(1) On kere on, doksan dokuz ike yüz bir sayısının arasında bulunan sayı: 4a/14, 17b/8, 20a/2, 29b/3, 35b/7, 42a/4, 67b/7, 79a/12, 81b/16, 83b/2, 83a/7.

yüz:(2) Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sîmâ, çehre, surat: 4a/4, 9b/12, 19, 20, 18a/6, 24b/2, 29a/9, 36a/17, 42b/8, 50b/3, 54b/19, 56a/10, 98b/19.

y. çevir- Konuşmamak, küs duruma gelmek: 9b/12, 19.

y. dön- Konuşmamak, küs duruma gelmek: 98b/19.

y. kızart-Utandırmak: 24b/2.

y. sür- Yüz sürmek aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek: 4a/4.

yüz vir- Bir kimsenin menfî davranışlarını görmezden gelerek iyi davranmak, şımartmak: 56a/10.

yüzden Bir durumun sebebini belirtmek için kullanılır, "o sebeple, ondan dolayı…" anlamı taşır: 1b/3, 11a/11, 38b/5, 50a/18, 87a/19, 89a/15, 99a/16.

-Z-

ẓabṭ *(Ar.)* İdâresi altına alma, sâhip ve mâlik olma, zor kullanarak ele geçirme: 2b/2, 19, 50b/9, 52a/9, 56b/19, 59b/19.

z. eyle- Ele geçirmek: 2b/2, 59b/19.

z. it- Ele geçirmek: 2b/19, 52a/9, 56b/19.

ẓafer *(Ar.)* Düşmanı yenme, üstün gelme, fetih, üstünlük, gâlip gelme:

z. bul- Gâlibiyet: 89b/14.

żaḥḥāk *(Far.)* Çemşîd'in yerini almış olan Îran'ın zâlim ve gaddar bir hükümdârı idi. [Hastalandığı zaman iki çocuk beyni ilâç olarak kullanılırdı. Gâve'nin çocuklarına sıra gelince, meşhûr demirci isyân etmiş ve Zahhâk'ın düşürülmesine sebep olmuştur.]: 2b/11, 13a/15, 57a/10, 66b/14, 66a/3, 93b/17, 94a/14.

ẓāhir *(Ar.)* Meydanda olan, açık, âşikâr: 11a/10, 22b/2, 23b/17, 24b/2, 27a/18, 35b/12, 36a/7, 75b/4, 75a/14, 80b/17, 85a/6, 96b/3.

ẓ. ol- Açık olan: 22b/2, 85a/6.

zaḫm *(Far.)* Darp, darbe, vurma: 12b/12, 14, 18, 13a/7, 27b/16, 28a/2, 14, 57b/2, 6, 59a/2, 3.

z. ur- Darbe ile vurarak yaralamak: 12b/12, 14, 18, 27b/16, 28a/2, 14, 57b/2, 6, 59a/2, 3.

z. yi- Darbe almak: 13a/7.

zaḫm-dār *(Far.)* Yaralı, yaralanmış, yara almak: 12b/15, 13b/2, 9, 14b/5, 7, 10, 27b/18, 55b/18, 59a/5.

z. eyle- Yaralanmak: 12b/15, 13b/9.

z. ol- Yaralanmış olmak: 14b/5, 27b/18, 55b/18, 59a/5.

zaḥmet *(Ar.)* Sıkıntı, eziyet, çile, rahatsızlık: 2b/3, 3b/7, 19b/6, 38b/3, 39a/2, 42a/17, 44b/2, 51a/3, 85b/12.

z. çek- Sıkıntı çekmek: 38b/3, 39a/2, 42a/17, 44b/2, 51a/3.

ẓālim *(Ar.)* Haksızlık ve zulüm eden, haksız, kıyıcı, merhametsiz, acımasız: 89a/2, 3, 92a/17.

żamīr-şinās *(Far.)* Bir şeyin iç yüzünü iyi anlayan, bilen (kimse): 25a/7.

żamīr-şināz *(Far.)* Bir şeyin iç yüzünü iyi anlayan, bilen (kimse): 7b/2.

ẓann *(Ar.)* Sanma, sanı, kat'î olarak, bilinmeksizin, kuvvetli ihtimâlle hükmetme: 17b/2.

ẓ. it- Sanmak: 17b/2.

żarar *(Ar.)* Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, dokunca, ziyan, mazarrat: 6a/3, 13a/9, 18b/18, 36a/9, 37a/5, 63a/2, 10, 68b/7, 100a/10, 17.

ż. gel- Ziyan görmek:63a/10.

ż. gör- Ziyan görmek: 6a/3, 13a/9.

ż. ol- Ziyan görmek: 37a/5, 68b/7, 100a/10.

żarf *(Ar.)* Kap, kılıf, mahfaza: 79a/5.

zārī dārī İnleme, ağlama.

z. ağla- İnleyerek ağlamak: 40a/12.

zāt *(Ar.)* Kişi: 9a/5, 25a/19, 89b/16, 91a/14.

żāy' *(Ar.)* Elden çıkan, kayıp, yok olan: 38b/4, 46b/17, 63b/11, 63a/7, 74a/11, 93b/3.

ż. it- Kaybetmek, yitirmek: 46b/17.

ż. ol- Kaybetmek, yitirmek: 63b/11, 63a/7, 74a/11, 93b/3.

zeber *(Far.)* Üst, üste, üstte.

z. eyle- Üste çıkarmak: 85b/2.

zeber-dest *(Far.)* El üstünde bulunan, âmir, hâkim: 28a/16.

zebūn *(Far.)* Zayıf, kuvvetsiz, hâlsiz, dermânsız: 6b/8, 53a/17, 63b/9, 93a/2, 94b/9.

z. it- Hâlsiz bırakmak: 6b/8.

z. ol- Hâlsiz kalmak: 93a/2, 94b/9.

zehir *(Far.)* Yenilip içilmesi, kullanılması ve kokusu ölüme yol açan şey, ağu: 62b/11, 16, 62a/13, 63a/16, 75b/5, 75a/12, 14, 78a/9, 79b/15, 90b/5, 101b/2.

zehirlü Zehiri olan, içinde zehir bulunan, ağulu: 61a/11, 17.

zemān *(Ar.)* Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit: 1b/8, 14b/13, 33b/17, 40b/14, 43a/6, 47b/4, 62b/4, 71a/3, 73b/10, 13, 74b/12, 78a/6, 80b/18, 83a/10, 16, 88a/4, 102a/19.

zınbā [Argo, mecaz] Erkek cinsel organı: 92a/10.

zengin *(Far.)* Parası, malı çok olan, varlıklı, varsıl, variyetli, fakir, yoksul karşıtı: 85b/8.

zevāl *(Ar.)* Suç, kabahat, sorumluluk: 4b/19, 29b/15.

zevḳ *(Ar.)* Hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu, haz, eğlence: 18a/9, 47b/5, 47a/15, 79b/8.

z. eyle- Eğlenmek: 18a/9.

z. it- Eğlenmek: 47b/5.

zī-ḳıymet *(Ar.)* Değerli, kıymetli: 22b/17.

zihī Zekî: 49b/17.

zil *(Far.)* İşâret vermek, uyarmak, çağırmak için kullanılan ve bir çan ile bu çana vuran bir tokmaktan oluşan, elle veya başka düzenlerle işletilebilen araç: 38a/16, 40a/10.

zinā *(Ar.)* İslâm'a uygun olmayan kadın erkek birleşmesi, nikâhsız çiftleşme: 88b/7, 19.

z. it- Nikâhsız çiftleşmek: 88b/7.

zincir *(Far.)* Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ: 15b/2, 57a/2, 4.

zīrā *(Far.)* Çünkü: 11b/3, 8, 12a/11, 24a/5, 25a/16, 33a/5, 34a/16, 61a/3, 63a/16, 68b/16, 74b/4, 89a/7.

ziyāde *(Ar.)* Artma, çoğalma: 8b/7, 10b/3, 13a/20, 24a/7, 33b/9, 51b/9, 53a/4, 79a/4, 90b/16, 90a/16, 94b/19, 97b/7.

z. ol- Artmak: 24a/7, 97b/7.

żiyāfet *(Ar.)* Eğlenmek veya bir olayı kutlamak amacıyla birçok kimsenin bir araya gelerek yedikleri yemek, şölen, toy: 19b/3, 4, 8, 10, 19a/17, 20b/17, 21b/18, 68a/15, 90a/6.

z. eyle- Eğlenmek: 68a/15, 90a/6.

z. it- Eğlenmek: 19b/4, 10, 19a/17, 20b/17.

ziyān *(Far.)* Zarar: 101b/8.

ziynet *(Ar.)* Süs, bezek: 4b/6, 23a/16.

zor *(Far.)* Sıkıntı veya güçlükle yapılan, kolay karşıtı: 11b/19, 68b/12, 72b/16, 19, 73b/3, 73a/2, 4, 94a/4.

z. it- Zorlamak: 11b/19, 68b/12.

z. eyle- Zorlamak: 73b/3, 73a/2, 94a/4.

ẓuhūr *(Ar.)* Ortaya çıkma, görünme, belirme, baş gösterme, meydana çıkma: 18b/2, 53b/14, 75a/8, 86a/13, 90a/8, 93b/13, 100b/17.

z. it- Ortaya çıkmak: 18b/2, 86a/13, 100b/17.

z. eyle- Ortaya çıkmak: 53b/14, 75a/8, 90a/8, 93b/13.

ẓūlm *(Ar.)* Güçlü bir kimsenin yasaya veya vicdana aykırı olarak başkasını uğrattığı kötü durum, kıygı, eziyet, cefâ: 88b/12, 92b/4.

ẓurna *(Far.)* Ağaçtan yapılan, iki karış boyunda, ağız bölümü yayvan, keskin bir ses çıkaran ve çoğu zaman davulla veya dümbelekle birlikte çalınan nefesli çalgı: 4b/5, 38a/12.

ẓurta Savaş âleti: 57a/7.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞAHIS VE YER ADLARI İNDEKSİ

-A-

‘Abdu’l-Cebbār: 27b/17.

‘Abdu’l-Ḳahhār: 27b/16.

‘Abdu’l-Ḳahhār-i Keylānī: 27b/13.

‘Abdu’l-Muṭṭalib: 67b/15, 101b/9.

‘Acem: 58a/12.

‘Adelān-ı Teber-dār: 42b/17.

‘Ālemşāh Rūmī: 58a/2.

‘Ali: 83a/8, 100a/20, 102a/2.

‘Alḳame: 59b/18.

‘Amrān-ı Cabelḳa: 12b/14, 14b/7.

‘Arab: 2b/13, 2a/10, 4b/8, 6a/9, 7b/3, 14, 3b/3, 14a/19, 21a/10, 15, 22a/7, 24b/13, 25b/9, 29b/14, 34b/7, 34a/12, 41b/4, 16, 42b/5, 51a/15, 54b/9, 78a/14, 79b/7, 80b/15, 88b/20, 92b/2.

‘Arabistān: 84a/5.

‘Aşḳar: 7b/3, 8a/8, 11a/16, 13a/12, 16a/13, 24b/11, 26b/11, 30a/5, 34b/3, 5, 42b/5, 56b/8, 59b/8, 62a/5, 74a/2, 16, 93a/7, 98a/17, 100b/10.

‘Ayyār: 1b/5, 2b/16, 4a/7, 5b/2, 3, 10, 17, 5a/2, 6, 6b/3, 13, 15, 17, 6a/3, 7, 8, 11, 19, 7b/8, 12, 17, 7a/9, 19, 8b/4, 12, 13, 14, 8a/3, 6, 8, 9, 20, 9b/3, 10, 14, 15, 16, 20, 9a/2, 4, 12, 13, 21, 9a/3, 14, 10b/7, 16, 18, 19, 10a/2, 12, 15, 19, 11b/2, 5, 11a/18, 12a/8, 13b/9, 14a/3, 6, 15, 17, 15b/2, 10, 15b/4, 15a/3, 16a/6, 9, 17b/7, 13, 17a/9, 18b/3, 18a/2, 3, 15, 19b/11, 14, 19a/5, 9, 16, 21a/9, 14, 22a/2, 6, 11, 24a/5, 15, 25b/15, 25a/7, 29a/8, 30b/2, 33b/6, 36b/3, 10, 36a/12, 37b/5, 37a/3, 38b/8, 38a/8, 9, 39b/14, 39a/14, 40b/5, 40a/17, 41b/15, 43b/3, 46a/7, 15, 48b/5, 49b/6, 14, 17, 50b/9, 15, 51b/14, 18, 52b/7, 13, 17, 52a/15, 17, 53b/6, 10, 53a/4, 54b/3, 20, 54a/14, 16, 55a/2, 10, 56a/9, 58b/5, 6, 11, 14, 59a/4, 74b/9, 17, 74a/6, 18, 75b/3, 7, 75a/15, 76b/2, 7, 12, 16, 76a/2, 77a/2, 11, 78a/14, 79a/12, 80b/12, 16, 80a/3, 8, 14, 81b/6, 9, 15, 19, 81a/2, 82b/6, 84b/10, 17, 85b/5, 12, 15, 85a/10, 17, 86b/10, 16, 18, 86a/4, 8, 15, 87b/2, 3, 14, 87a/2, 15, 88a/9, 89b/14, 89a/4, 13, 96b/8, 98b/20, 99a/13, 18.

‘Ayyār-ı Cihān: 6a/8, 8a/8, 10b/7, 33b/6.

‘Āẓam: 98a/17, 100b/18, 100a/17, 101b/18, 101a/6, 12, 15, 16.

‘Ömer bin Ḥāris: 56a/3.

‘Ömer Çelebi: 9b/9.

‘Uḳḳāb: 6a/7.

Āhu: 64a/7, 70b/11, 13, 71a/3, 8, 10, 100b/9, 10, 13, 14, 101a/2.

Allah: 2b/17, 37a/13, 61a/12, 62b/18, 63b/5, 12, 71a/8, 97a/12.

Allah-u Te‘āla: 97a/12.

Aydede: 35a/3.

Āyīne Şāh: 43a/18, 51b/3, 59a/1, 92b/7.

Āyīne Şāh-ı Maġribī: 43a/18.

-B-

Babay: 85b/11.

Baḥri: 78b/8.

Baḥtek:3b/2, 3a/6, 11, 12, 4b/14, 15, 20, 5b/4, 18, 5a/15, 6b/5, 6a/11, 15, 7a/10, 9b/8, 10, 14, 18, 9a/3, 10b/8, 13, 10a/2, 3, 5, 8, 13, 16, 14b/18, 14a/16, 15a/4, 5, 10, 16, 16a/6, 17a/8, 20b/2, 6, 18, 20a/3, 12, 14, 15, 21b/4, 9, 14, 21a/2, 3, 6, 13, 17, 22a/9, 26a/17, 28b/6, 36a/13, 39b/2, 39a/16, 17, 40a/12, 16, 41b/2, 41a/7, 8, 15, 42b/18, 43b/6, 8, 13, 43a/8, 44b/16, 45a/2, 48b/13, 49a/13, 49b/9, 49a/3, 4, 50a /4, 51b/2, 3, 9, 13, 52b/10, 13, 52a/6, 54b/17, 18, 57b/12, 59b/2, 3, 59a/14, 18, 60b/2, 3, 5, 60a/18, 61b/11, 16, 18, 74b/10, 16, 75b/11, 75a/2, 4, 7, 13, 19, 76b/2, 7, 15, 19, 76a/6, 13, 77b /4, 5, 11, 13, 17, 19, 77a/2, 11, 78b/14, 78a/2, 5, 6, 9, 79a/6, 11, 81b/15.

Baḥtek-i ḥarāmzāde: 7a/10.

Baḥtek-i la‘īn: 3a/6, 41a/15.

Baḥtek-i pelīd: 20b/18.

Bānū:1b/5, 12, 15, 17, 2b/2, 4, 7, 16, 2a/2, 4, 6, 9, 10, 13, 16, 18, 19, 3b/9, 14, 15, 18, 19, 3a/7, 17, 4a/3, 8, 20a/6, 22a/12, 24b/19, 25b/2, 11, 18, 26b/6, 7, 27a/5, 6, 17, 34b/3, 17, 34a/14, 40b/12, 13, 15, 16, 18, 42b/16, 45b/2, 3, 5, 9, 12, 14, 15, 45a/14, 46b/2, 3, 46a/4, 8, 11, 12, 47b/2, 5, 8, 10, 11, 14, 47a/2, 4, 7, 11, 48b/16, 48a/2, 7, 8, 9, 10, 12, 50b/2, 5, 53a/8, 54b/2, 70b/6, 15, 16, 18, 70a/17, 71a/2, 7, 18, 72a/13, 15, 73b/3, 5, 73a/7, 10, 13, 14, 17, 19, 20, 87b/9, 11, 18, 88a/7, 90b/17, 92b/11.

Bānū-yı ‘ālem: 40b/16, 18, 46b/2.

bār-gāh-ı İsḥaḳ: 4a/20.

bār-gāh-ı Süleymān: 40b/2, 54a/3, 58b/9, 89a/5, 11, 90a/2, 99a/14.

Behmen Şāh: 43b/18.

Behrām: 12b/10, 11, 12, 14b/7,

Belḫ: 52b/12.

Berḳ-i nerre: 100a/11.

Bulġār:62b/14, 70b/9, 71a/2, 76a/3, 79b/2, 9, 79a/17, 86a/14, 87a/15, 89b/5, 18.

-C-

Ca‘fer: 4a/8.

Ca‘fer-i Hicāz-nām: 4a/8.

Cabalāḳ Abdāl: 36b/12.

Cābelḳā: 12b/14, 14b/7, 58a/15.

Cemşīd Şāh: 90a/13.

Cemşīd: 4b/5, 90a/13.

Cenīdpûş: 58a/4.

Cenīdpūş: 58a/4.

Cihān-ı ‘ālem: 42a/8.

-Ç-

Çehre-zen Bānū: 20a/6, 25b/2, 27a/6, 42b/16.

Çehre-zen: 20a/6, 25b/2, 27a/6, 42b/16.

Çelebi: 9b/9.

-D-

Dāl ibn-i Ṣalṣāl: 92a/12.

Dāl: 90a/10, 16, 91a/6, 18, 92a/12, 98b/13, 100b/18, 100a/17, 101b/14, 18, 101a/6, 12, 15, 16.

Dāl-i ‘A‘ẓam: 90a/10, 16, 91a/18, 100b/18, 100a/17, 101b/18, 101a/6, 12, 15, 16.

Dānā: 5a/9, 12a/20.

Danyāl: 12b/19.

Deccāl: 38b/2.

Dede Sulṭān: 34b/16, 35b/2, 12.

Dede: 34b/16, 17, 35b/2, 8, 12, 35a/13, 36b/10, 36a/3, 72b/12.

Deyyūs: 4b/8, 5a/16, 8b/16, 8a/10, 12b/10, 13a/17, 17a/7, 29b/13, 29a/5, 31a/5, 55b/6.

Deyyūs-u la’īn: 8a/10.

Dimurṭāş: 80a/4.

-E-

Ebā ‘Ömer Ḫabeşī: 76a/11.

Ebā: 76a/11.

Ebū’l-Fettāḥ: 6b/17, 8a/15, 22, 11a/9, 12a/2, 15b/14, 15, 18, 24a/8, 17, 41b/15.

Ebū’l-Fettāḥ-ı ‘Ayyār: 6b/17, 41b/15.

Ebū’l-Me‘āni: 1b/3.

Efrāsiyāb: 43a/17, 51b/2, 3, 58a/2, 78b/18, 78a/18, 81b/17, 82a/12, 83b/7, 8, 9, 11, 83a/17, 18, 85b/16, 86b/2, 89b/15.

el-Resūl: 101b/8.

Elvān: 65b/3, 66b/8, 66a/4, 8, 15, 18.

Elvān-ı Pīr: 65b/3, 66b/8, 66a/4, 8, 15, 18.

Emīr: 1b/15, 2b/13, 20, 2a/7, 3a/3, 4a/11, 7b/3, 23a/2, 26b/5, 27a/2, 14, 28b/9, 29b/4, 34a/12, 41b/16, 41a/2, 6, 42b/5, 51a/15, 54b/9, 66b/7, 67b/10, 79a/14, 84b/11, 90a/4.

Emīr: 1b/15, 2b/13, 20, 2a/7, 3a/3, 4a/11, 7b/3, 23a/2, 26b/5, 27a/2, 14, 28b/9, 29b/4, 34a/12, 41b/16, 41a/2, 6, 42b/5, 51a/15, 54b/9, 66b/7, 67b/10, 79a/14, 84b/11, 90a/4.

Emīr-i ʻĀlem: 2a/14, 41a/6, 66b/7.

Emīr-i ʻArab: 2b/13, 7b/3, 34a/12, 41b/16, 42b/5, 51a/15, 54b/9.

Emīr-i Cihān: 1b/15, 2b/20, 3a/3, 4a/11, 23a/2, 27a/2, 28b/9.

Emīr-i Merdān: 27a/14 29b/4, 67b/10, 90a/4.

Emīr-i Ṣāḥibḳırān: 84b/11.

Erc: 81a/14.

Ercesb: 12b/15.

Ercesb-i ʻĀdiyye: 12b/15.

Erc-i Bulġārī: 81a/14.

Esmā Peri: 96b/10, 98b/4, 7, 98a/11, 13, 99b/6, 8, 10, 16, 17.

-F-

Ferāmerz: 65b/2, 66b/2, 12, 15, 66a/17, 67b/2, 4, 5, 7, 17, 67a/3, 11, 13, 15, 18, 68b/2, 13, 19, 68a/3, 16, 70b/3, 6, 71b/14, 16, 17, 80b/2, 3.

Fuzālān Şāh: 81a/15.

-G-

Gerşāşb: 13a/11, 57b/14.

Ġurūra Cāzū: 95b/5, 99b/12.

Gülfehr: 21a/15, 41a/9, 43b/2, 9, 45a/4, 9, 17, 49b/16, 50a/13, 14, 53a/6, 54b/13, 59a/18, 60b/12, 15, 60a/5, 7.

Gülfehr-i Tāc: 21a/15.

Gümrān: 82b/6, 85b/5, 14, 86a/4, 87b/3.

Gümrān-ı ʻAyyār: 82b/6, 86a/4, 87b/3.

-H-

Ḫāce: 3a/19, 4b/15, 18, 5a/9, 19, 6a/11, 10b/8, 10a/2, 13, 12b/4, 12a/20, 14a/4, 5, 6, 10, 12, 14, 15a/5, 17b/12, 24a/13, 39a/17, 42b/8, 9, 18, 43b/13, 44a/15, 16, 45a/11, 12, 46b/2, 46a/6, 7, 9, 49a/2, 3, 4, 6, 14, 50a/4, 53a/14, 55a/7, 62b/6, 11, 13, 14, 62a/9, 63b/4, 6, 12, 14, 63a/3, 8, 64b/15, 16, 64a/6, 7, 14, 15, 16, 65b/2, 65a/9, 11, 66b/5, 66a/6, 67b/2, 6, 67a/14, 68a/13, 71b/14, 74b/2, 74a/13, 14, 18, 75b/2, 7, 8, 16, 17, 75a/19, 76a/2, 77b/2, 11, 14, 15, 77a/16, 17, 78b/17, 78a/2, 3, 9, 11, 79b/18, 79a/2, 4, 11, 14, 81b/3, 15, 86a/16, 18, 88a/13, 18, 19.

Ḫāce-i Bezirgān: 62b/11.

Ḫāce-i Dānā: 5a/9, 12a/20.

Ḥaḳḳ: 5a/10, 8b/2, 19a/19, 50b/6, 54a/3, 64b/2, 64a/8, 91a/7, 93b/4, 5, 98b/21, 101b/3.

Ḫalīlullah: 64b/6, 73a/15, 101b/9.

Ḥamza bin ʻAbdu'l-Muṭṭalib: 67b/15.

Ḥamza: 1b/2, 6, 8, 11, 14, 2b/2, 16, 2a/2, 3, 5, 9, 12, 13, 14, 17, 19, 3b/2, 6, 9, 15, 20, 3a/14, 17, 19, 20, 4a/2, 5, 8, 15, 5b/5, 5a/10, 6b/10, 13, 16, 19, 7b/2, 4, 5, 6, 9, 7a/8, 12, 15, 8b/8, 11, 13, 17, 8a/9, 11, 17, 9b/2, 6, 12, 13, 15, 17, 19, 9a/2, 15, 10b/4, 14, 10a/10, 14, 11b/2, 4, 9, 10, 12, 19, 11a/8, 16, 17, 20, 12b/3, 6, 12a/2, 9, 15, 17, 20, 13b/6, 11, 13, 16, 13a/8, 11, 12, 14, 14b/3, 15, 17, 20, 14a/8, 10, 17, 15b/2, 5, 13, 17, 20, 15a/7, 16b/2, 7, 12, 16, 16a/6, 8, 9, 10, 19, 20, 17b/7, 13, 18, 17a/8, 18b/15, 18a/2, 3, 17, 19b/3, 6, 11, 19a/5, 9, 13, 15, 19, 20b/18, 20a/10, 21a/7, 10, 14, 22b/10, 12, 22a/6, 23b/10, 23a/3, 9, 13, 15, 24b/6, 9, 13, 19, 25b/2, 14, 25a/4, 7, 14, 26b/2, 10, 26a/2, 27b/9, 10, 28b/4, 6, 11, 13, 15, 17, 29b/5, 29a/6, 7, 30b/2, 6, 8, 9, 14, 15, 30a/3, 4, 8, 33b/13, 34b/4, 6, 12, 16, 18, 34a/7, 35b/2, 8, 11, 35a/3, 13, 36b/2, 6, 9, 14, 16, 36a/2, 5, 10,

14, 15, 37b/3, 4, 9, 37a/3, 4, 5, 9, 11, 38b/3, 7, 40b/7, 10, 11, 41b/7, 8, 16, 41a/12, 13, 42b/9, 13, 43b/9, 43a/12, 14, 15, 44a/18, 45a/7, 13, 46b/8, 49b/2, 50b/2, 3, 8, 9, 12, 13, 50a/8, 14, 51b/2, 9, 10, 16, 51a/7, 13, 14, 52a/7, 8, 9, 10, 11, 14, 53b/3, 5, 9, 10, 13, 14, 15, 53a/2, 10, 12, 13, 15, 17, 54b/2, 55b/2, 4, 55a/10, 13, 56b/5, 10, 56a/7, 9, 13, 17, 18, 57b/2, 3, 8, 13, 57a/9, 16, 58b/13, 14, 58a/14, 59b/2, 5, 7, 11, 12, 13, 15, 17, 59a/2, 3, 15, 60b/2, 7, 8, 11, 13, 16, 60a/11, 12, 14, 61b/3, 61a/7, 9, 17, 62b/8, 9, 10, 62a/4, 5, 63b/11, 17, 18, 63a/12, 64b/4, 8, 12, 64a/3, 4, 8, 17, 65b/4, 6, 11, 16, 65a/2, 17, 66a/5, 67b/3, 11, 12, 67a/2, 10, 14, 68b/3, 4, 9, 11, 18, 68a/2, 6, 8, 9, 12, 16, 70b/2, 4, 10, 14, 70a/2, 71b/10, 11, 16, 17, 71a/2, 6, 8, 11, 13, 16, 17, 18, 72b/4, 7, 72a/2, 5, 9, 12, 13, 16, 17, 73b/2, 3, 8, 10, 11, 12, 15, 18, 73a/3, 8, 13, 16, 17, 19, 74b/2, 6, 7, 10, 11, 13, 14, 18, 74a/16, 75b/4, 5, 9, 13, 75a/10, 12, 14, 76b/10, 76a/2, 6, 8, 10, 15, 77b/2, 8, 78b/12, 18, 78a/11, 12, 79b/13, 19, 79a/2, 4, 10, 14, 80b/3, 4, 5, 10, 15, 80a/5, 7, 81b/4, 6, 7, 81a/15, 19, 82b/2, 82a/18, 84b/13, 85b/3, 85a/3, 10, 86a/5, 14, 87b/2, 5, 7, 88b/20, 88a/2, 13, 15, 90a/7, 92b/13, 93b/9, 14, 93a/17, 94b/5, 94a/8, 96b/10, 97a/11, 98b/4, 8, 9, 12, 13, 15, 18, 20, 99b/2, 5, 10, 15, 16, 99a/6, 7, 17, 100b/2, 100a/7, 8, 101b/9, 101a/8, 102a/2, 8.

Ḥamza-yı Bā-ṣafā: 1b/2, 5a/10.

Ḥamza-yı Ṣāḥibḳırān: 98b/13.

Ḥān: 43a/17, 51b/3, 58a/2, 78a/17, 81b/18, 19, 82b/4, 85b/17, 86b/3, 86a/6, 87b/3, 87a/18, 92b/6.

Ḥāris: 55b/18, 56a/3,

Ḥaṭāyī: 70a/17, 71a/13, 18.

Ḥāver Zemīn: 58a/14.

ḥażret-i Ḥaḳḳ: 93b/4.

ḥażret-i Ḥıżır: 64a/10, 93b/5.

ḥazret-i İbrāhīm: 64b/7, 10.

ḥażret-i Süleymān: 95b/3.

Ḥekīm: 21a/2, 3, 4, 12, 49a/7.

Helhel-i ḥıffet:100a/11.

Ḥıżır: 64b/2, 3, 64a/10, 93b75, 98a/18.

Ḥicāz: 4b/2, 4a/8, 41a/13, 48b/18.

Ḥicāz-i Nām: 4a/8.

Hind: 61a/10.

Hindistān: 84a/5.

Hītāl: 83a/12, 14.

Ḫüdā: 8b/2, 79b/16, 88a/14, 90a/17.

Hümāyūn: 63b/8, 64b/5, 64a/5, 8, 65a/2, 3, 66b/4, 7, 9, 66a/5, 7, 14, 15, 67a/14, 17, 71b/5, 9, 13, 16, 71a/4, 10, 87b/9, 18, 92b/11.

Hürmüz: 1b/12, 13, 17, 2b/6, 10, 12, 17, 2a/2, 3b/2, 9, 12, 3a/2, 3, 5, 17, 19, 20, 20a/6, 21a/11, 25b/6, 42b/10, 51b/9, 11, 15, 18, 52a/2, 5, 12, 13, 59b/2, 4, 5, 9, 12, 14, 59a/14, 60b/2, 11, 13, 60a/6, 11, 15, 17, 61b/2, 5, 9, 11, 17, 61a/2, 10, 12, 62a/4, 64b/14, 73b/16, 74b/5, 7, 9, 17, 74a/2, 10, 15, 17, 75b/11, 12, 75a/3, 4, 76b/20, 77b/15, 16, 77a/2, 12, 15.

Hürmüz-ü Tācdār: 1b/17, 2b/6.

-I-

Irāḳ: 79b/6.

-İ-

İbrāhim: 64b/7, 10, 101b/9.

İsfendiler: 91a/4.

İsḥaḳ: 4a/20.

İskender: 4b/4.

İslām: 2b/8, 19, 6b/14, 19, 7b/21, 7a/18, 19, 8a/3, 6, 10b/15, 12a/5, 14b/9, 17b/5, 6, 19, 17a/13, 22b/4, 22a/2, 27b/14, 29b/2, 38b/2, 42a/6, 10, 54a/13, 64b/9, 72a/3, 79a/12, 81b/10, 84b/18, 86b/4, 88b/3, 89a/5, 16.

İstefenos: 27b/15, 16, 28b/3, 11, 14, 28a/2, 6, 9, 14.

İstefenos-ı Yunanī: 27b/15.

-K-

Kābe: 8b/14, 9a/16.

Ḳābil: 59b/3, 60b/9, 61b/10, 61a/4, 7, 15.

Ḳal‘agīr: 67b/8, 11, 19, 67a/4, 68b/4, 71b/14, 79b/18,

Ḳal‘ay-ı Siyāh: 95b/14, 95a/18, 98b/2, 5, 9, 10,

Ḳamerü’l- Ḳavm: 88b/4, 89a/8, 90a/11, 92b/13, 99b/20.

Ḳānūs: 69a/13, 72b/2, 3, 11, 18.

Ḳānūs-ı Ṣaḥrā-neşīn: 69a/13.

Ḳāpūs: 58a/8, 73a/5.

KebābeCinnī: 96b/11, 99a/15.

Keçi Kitabı: 75a/16.

Kemāl Dede: 35b/8, 35a/13, 36b/10, 36a/3.

Kemāl: 35b/8, 35a/13, 36b/10, 36a/3.

Kemerān-ı ‘Ayyār: 85a/17.

Keylān: 20b/10, 12, 15, 20a/2, 4, 8, 21b/18, 21a/2, 6, 25b/6, 10, 25a/4, 19, 26a/15, 27b/13, 27a/5, 28a/2, 41b/10, 11, 41a/5, 15, 42b/2, 19, 42a/15, 43b/2, 5, 43a/2, 4, 5, 7, 48b/9, 49b/13, 50a/2, 5, 51a/11, 16, 52b/6, 7, 9, 52a/15, 54b/6, 56a/11, 58b/3, 7, 58a/18, 89a/11.

Keyyūs bin Deyyūs: 5a/16.

Keyyūs: 3b/4, 4b/7, 14, 18, 4a/21, 5b/2, 3, 7, 12, 16, 5a/16, 6b/4, 9, 11, 6a/2, 6, 8, 10, 13, 16, 19, 7b/2, 4, 6, 7, 7a/7, 13, 15, 8b/2, 3, 9, 11, 16, 17, 19, 8a/3, 9a/2, 5, 8, 10b/4, 8, 13, 20, 10a/2, 4, 5, 7, 12, 17, 11b/2, 7, 9, 10, 11, 16, 19, 11a/4, 5, 8, 14, 17, 19, 12b/7, 9, 13, 12a/2, 13b/5, 13a/20, 14b/6, 14a/3, 6, 17b/10, 17a/2, 7, 18b/19, 21b/18, 22a/18, 26a/14, 27b/7, 8, 27a/18, 28b/2, 13, 14, 28a/5, 9, 12, 16, 29b/9, 12, 29a/2, 8, 30b/4, 7, 10, 15, 16, 18, 30a/2, 4, 7, 10, 12, 31b/4, 9, 11, 12, 14, 18, 31a/2, 3, 6, 8, 12, 14, 18, 32b/2, 4, 8, 13, 16, 32a/4, 9, 11, 33b/10, 33a/2, 4, 6, 8, 15, 34a/2, 17, 36b/2, 3, 7, 8, 36a/4, 37b/5, 9, 11, 37a/11, 12, 16, 38b/9, 38a/2, 10, 18, 40b/4, 8, 15, 40a/2, 8, 11, 13, 14, 41b/7, 42b/2, 42a/9, 51a/6, 8, 55b/2, 6, 11, 16, 55a/9, 10, 16, 56b/4, 7, 9, 10, 15, 56a/2, 3, 9, 14, 16, 57b/9, 12, 15, 16, 57a/2, 5, 8, 9, 14, 16, 59a/2, 75b/9, 78a/9, 79a/2, 81a/16, 86b/11, 13, 14, 15, 87a/2, 8, 89b/9, 16.

Keyyūs-ı Ḥarām-zāde: 8b/3, 8a/3.

Keyyūs-ı Nīze-dār: 3b/4, 6a/13, 7a/7.

Ḳıṭmīr: 86a/7.

Kīş-i Baḥreyn: 78a/17, 83a/12, 84b/2.

Ḳubād: 10b/14, 54b/4, 54a/17, 77b/8, 79a/13, 81b/11, 18, 85b/15, 86a/7.

Kührāb: 95b/15.

Kürrenā-yı Cemşīd: 4b/5.

-L-

Laḳlaḳ-nāme: 75a/16.

Lendühā: 6b/12, 7b/2, 7a/12, 12b/16, 18, 13b/3, 8, 13a/2, 4, 6, 14b/7, 15b/11, 15a/16, 18b/16, 19b/8, 25b/15, 26a/3, 4, 6, 30b/2, 9, 40b/11, 41b/17, 58b/13, 89b/11, 90a/3, 92b/2, 93a/12, 16.

-M-

Ma‘dī: 4a/16, 14b/17, 19, 15b/3, 18b/3, 6, 10, 19, 18a/13, 14, 19b/9, 19a/7, 24b/3, 94b/8, 12, 18, 95b/9, 12, 13, 17, 95a/3, 6, 11, 96b/2, 3, 8, 9, 13, 14, 15, 96a/6, 17, 19, 97b/16, 17, 97a/3, 5, 8, 10, 99a/3, 4, 7.

Maġrib-i Zemīn: 78b/4.

Maġribī: 43a/18, 51b/3, 78b/5.

Māhān ibn-i Ṣalṣāl: 92a/11.

Mālik: 55b/12, 14, 16, 17, 18, 56a/2, 62b/6, 13, 14, 62a/9, 63b/4, 6, 8, 63a/3, 4, 14, 64b/15, 16, 64a/7, 15, 16, 65a/10, 13, 66b/5, 66a/6, 67b/2, 7, 67a/14, 68a/13, 71b/14, 79b/18, 88a/19.

Mecūsī: 21b/7, 43b/16, 44a/2.

Medāyin: 3b/2, 4a/11, 14, 16, 43a/15, 51b/18, 52a/8, 9, 58a/17, 59b/18, 59a/14, 74b/10.

Mekke: 58a/16.

Melik Eşter: 55b/4, 5, 93a/13.

Merdān: 29b/4, 67b/10, 90a/4.

Meyyit: 33b/7, 57b/9, 61b/7.

Meyyit-i Cinnī: 97b/15, 99a/20.

Mihr: 53a/16.

Muḳbil: 2b/5, 4a/2, 17a/14, 22b/5, 7, 10, 15, 23a/2, 6, 24b/3, 57a/18, 73b/14.

Müseyyed: 98a/2.

Müslimān: 3a/17, 4a/2, 8a/2, 17b/2, 54b/4, 64b/16, 65a/14, 17, 66b/6, 67b/17, 67a/10, 12, 15, 18, 68b/17, 72a/11, 15, 73b/8, 73a/5, 17, 79b/3, 88b/9, 12, 92b/7.

Müzrek: 21b/5, 12, 21a/3, 4, 12, 16, 41a/15, 43b/2, 6, 12, 43a/11, 44b/2, 10, 44a/2, 7, 11, 13, 45a/2, 46b/13, 46a/7, 48b/2, 4, 48a/9, 13, 49b/3, 7, 12, 49a/7, 50a/16.

Müzrek-i la‘īn: 21b/3.

Müzrek-i mel‘ūn: 41a/15.

-N-

Nābedīd: 82b/10, 11, 14.

Nār-ı Nūr: 4b/16, 5a/3, 6b/5, 7a/9, 10a/6, 11a/6, 21b/12, 14, 26a/18, 28b/7, 32b/14, 33a/8, 41a/17, 43b/10, 15, 17, 43a/5, 44b/10, 16, 44a/9, 10, 12, 13, 45b/8, 45a/9, 46b/9, 48a/10, 50a/10, 54b/19, 55a/8, 75b/2, 75a/6, 13, 78b/14, 86b/19.

Nektāş: 70b/8, 17, 70a/4, 5, 13, 71a/12, 14, 15, 16, 72b/2, 8, 72a/4, 7, 10, 11, 73a/6, 79b/3, 12, 80a/2, 4, 9, 11, 12, 81b/7, 88b/14, 89b/19, 89a/2, 90a/5, 9, 92b/11.

Nerre-i ‘Arab 92b/2.

Nigār: 1b/8, 13, 14, 2b/10, 4a/3, 22a/10, 26b/2, 14, 27a/3, 16, 50b/4, 53b/9, 88a/2.

Nigār-ı ‘ālem: 26b/14, 27a/3.

Nūş-i Revān: 4a/15, 5a/11, 10b/12, 22b/4, 22a/2, 26a/15, 32a/13, 34a/16, 41b/12, 41a/5, 43b/7, 43a/4, 48b/11, 50b/7, 52b/10, 18, 54b/6, 58b/15, 64b/13, 75a/2, 81a/18, 82b/5, 86b/3, 86a/15, 87a/14, 89b/12, 89a/6, 92b/5.

-P-

Pīr-i Nūrānī: 71a/7.

-R-

Ra‘d-u nerre: 100a/10.

Rāhib: 67b/8, 9, 11, 12, 13, 14, 19, 67a/4, 68b/3, 4, 5, 11, 13, 14, 19, 68a/8, 14, 70a/2, 3, 4, 71b/14, 79b/18.

Rüstem: 3b/5, 4b/2, 6b/11, 20a/6, 26a/14, 58b/2, 5, 58a/2, 59a/4, 5, 9, 82b/8, 11, 13, 17, 19, 82a/16, 83b/2, 6, 7, 12, 13, 15, 17, 83a/2, 4, 8, 11, 13, 15, 17, 84b/2, 4, 7, 9, 14, 16, 84a/7, 13, 14, 16, 85a/8, 12, 86b/7, 87b/2, 87a/7.

Rüstem-i Zāl: 4b/2.

-S-

Sa‘di 54b/5.

Ṣāḥibḳırān: 2b/9, 2a/2, 3b/13, 3a/2, 5, 4b/7, 10, 4a/2, 5a/7, 10, 20, 6b/13, 7b/16, 8b/2, 8a/19, 10b/13, 17, 10a/6, 10, 12, 17, 11b/2, 11a/13, 15, 12a/13, 13b/14, 19, 15b/5, 11, 16b/14, 17b/17, 17a/15, 17, 18, 18b/17, 19, 18a/11, 22b/5, 8, 16, 22a/3, 23b/2, 23a/6, 24a/16, 25a/2, 26a/6, 27b/6, 29b/12, 29a/17, 30b/12, 34a/11, 40b/3, 8, 15, 41a/2, 42b/11, 43b/3, 43a/16, 50a/15, 54b/2, 55b/2, 55a/2, 56b/12, 57a/15, 61b/18, 66b/9, 67b/2, 4, 68a/3, 73b/16, 74a/15, 77b/9, 78a/17, 79b/3, 80b/4, 81b/12, 81a/13, 82a/6, 19, 84b/11, 85a/3, 86b/2, 86a/9, 11, 87b/5, 6, 19, 87a/4, 6, 16, 88b/20, 88a/10, 14, 18, 89b/3, 89a/11, 13, 16, 90a/2, 92b/8, 93b/14, 93a/3, 6, 98b/10, 13, 98a/6, 12, 99b/5, 11, 99a/8, 10, 100b/8, 100a/2, 4, 8, 101b/13, 101a/3.

Ṣāḥibḳırān-ı ‘ālem: 2b/9, 3a/2, 43b/3, 55a/2, 93a/6, 100a/2, 101b/13.

Ṣaḥrā-yı Medāyin: 4a/16.

Sālārı-rum: 59a/10.

Ṣalṣāl: 88b/6, 89b/2, 8, 90a/7, 91a/9, 18, 92b/2, 92a/12, 13, 100a/5, 6, 13, 15, 101b/10, 101a/19.

Sām: 11b/13, 26a/5, 42b/7, 56b/14, 99b/11.

Sāmān ibn-i Ṣalṣāl: 92a/12.

Sāmān: 92a/12.

Semendvend-i hezār-ı yekdest: 100a/9.

Serā-perde-i Süleymān: 3a/2, 4a/13, 18, 6b/13, 14b/4, 16a/14, 41a/3, 54a/5, 85b/15.

Serhenk: 39a/6, 40a/3, 70b/7, 71a/17, 79b/11, 80b/6, 11, 80a/11, 17, 81a/8.

Serküb Türk: 3b/4, 6b/11, 13a/3, 7, 9, 13, 17, 20.

Server: 2b/2, 17, 2a/19, 6b/15, 7b/9, 12, 20, 8b/8, 8a/5, 11b/20, 11a/10, 12a/4, 13b/10, 14b/8, 16a/4, 19b/8, 19a/7, 8, 22a/9, 14, 25b/12, 18, 26b/2, 6, 27b/2, 27a/5, 16, 18, 28b/8, 15, 30b/2, 4, 34b/2, 36b/16, 37a/16, 40b/17, 42b/12, 50b/4, 57a/18, 59b/14, 60a/7, 61b/2, 61a/12, 14, 63b/14, 64b/2, 9, 64a/2, 13, 16, 66b/13, 17, 66a/2, 67b/2, 6, 67a/2, 3, 14, 68b/2, 10, 15, 70b/6, 70a/2, 5, 71a/4, 10, 72a/11, 72b/9, 73b/2, 6, 73a/12, 80a/6, 83a/10, 85a/7, 11, 87b/6, 88b/11, 88a/11, 90a/9, 92b/10, 14, 16, 93a/15, 94a/2, 9, 98b/8, 10, 98a/13, 16, 99b/2, 100b/10, 101a/2.

Server-i ʻĀlem: 2a/19, 8a/5, 12a/4, 16a/4, 40b/17, 50b/4, 66a/2, 88a/11, 92b/16, 94a/2, 9, 98b/10.

Seyf-i zü'l-yezen: 4b/11, 17a/14, 89a/17, 18, 100a/5.

Sincāb: 58a/5, 6.

Sulṭān-ı ʻayyār: 38a/8.

Sulṭān-ı ʻayyārān: 8a/16, 10b/2, 9, 14b/14, 40b/2, 46b/3, 46a/5, 9, 47a/16, 48b/17, 50a/13, 54a/9, 14, 76a/14, 79a/16, 81a/8.

Sulṭān-ı ḳāḳ: 98b/4.

Sunġur: 52b/2, 5, 11, 15, 53b/10, 12, 17, 53a/2, 5, 54b/4, 54a/2, 6, 16, 18.

Sunġur-ı Belḫī: 52b/2, 11.

Süheyl: 56a/5.

-Ş-

Şāh-ı Maġribī: 51b/3.

Şāhmerd-i ‘Ayyār: 9b/14, 16.

Şehbāz: 97b/2.

Şehbūr: 70b/2, 8, 10, 15, 70a/16, 71b/6, 8, 9, 11, 17, 71a/11, 13, 14, 16, 17, 72a/2, 7, 14.

Şehmerd-i ‘Ayyār: 51b/14, 78a/13, 15, 81b/3, 15.

Şehrūz: 43a/17, 51b/2, 58a/2, 78a/17, 81b/17, 19, 82b/4, 85b/17, 86b/2, 86a/6, 87b/3, 87a/18, 92b/6.

Şemāme: 100a/16.

Şemse Bānū: 1b/5, 2a/16, 3b/9, 3a/7, 17.

Şemsiye Bānū: 1b/12.

-T-

Ṭanṭānūş: 58a/4, 78b/2, 83b/17.

Ṭāus: 45a/17.

Te‘ālā: 5a/10, 97a/12, 98b/21.

Tīmūr: 78b/2.

-Y-

Yataġān Dede: 34b/17, 35b/4, 35a/6.

Yemen: 59b/19.

Yezdān: 9b/11, 38b/7, 39b/2, 54b/7, 63a/2, 78b/15, 79a/2.

Yezdān-ı pāk: 9b/11.

Yezdān-perest: 54b/7, 63a/2, 79a/2.

Yunānī: 27b/15.

-Z-

Żaḥḥāk: 2b/11, 13a/15, 57a/10, 66b/14, 66a/3, 93b/17, 94a/14.

Zāl ibn-i Ṣalṣāl: 92a/13.

Żamirān Şāh: 58a/10.

Zemīn: 30a/13, 57b/7.

Zerhīb-i ‘Ayyār: 82b/5, 86b/16, 86a/15, 87a/2.

Zerrīn Kemer: 22b/6.

Zü’l-cenāḥ Beḥri: 78b/7.

SONUÇ

İncelediğimiz metnin yazarı ve yazılış tarihi hakkında kesin bilgilerin olmaması ve metnin de harekesiz olması sebebiyle çeviri yazı sırasında güçlük yaşanmıştır. Eseri okuma aşamasında gördüğümüz bazı ses ve yapı değerleri vasıtasıyla metnin Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil hususiyetlerine göre çeviri yazısının yapılmasınakarar verdik. Bu düşünce ışığı altında 102 varaklık metnimizi Eski Anadolu Türkçesi döneminin yazılış kaidelerine bağlı kalarak günümüz alfabesine aktardık. Metnimizin tamamı nesir şeklinde oluşmuştur.

Metindeki hadiselerde rol alan şahısların dinî hükümlere fazlaca önem vermesi ve bu hükümlere göre davranış sergilemeleri didaktik bir gaye güdüldüğünün göstergesidir. Hazret-i Hamza'nın diğer kaynaklarda anlatılan savaşçı özellikleri burada da mübalağalı bir anlatımla verilmiş ve bu özellikleri doğrultusunda dinleyiciye zor durumlarda bir örnek teşkil etmesi amaçlanmıştır.

Hazret-i Hamza'nın savaşçı kişiliğinin yanı sıra İslâmiyet'i temsil ederek hak, hukuk, adalet, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü gibi kavramlara oldukça önem vermesi ve bu kavramları hakkaniyetle uygulaması üzerinden, dinleyiciye yine bir örnek teşkil etmesi amaçlanmıştır.

23. ciltte Hazret-i Hamza, İran hükümdârı Nuş-i Revân ile sürekli savaş hâlindedir; ancak bilindiği üzere, Nûş-i Revân, İran ve Osmanlı edebiyatının da içinde bulunduğu doğu edebiyatında daha çok adaletiyle anılan bir hükümdârdır.[12] Buradan yola çıkarak Hazret-i Hamza metinde Nuş-i Revân'a ve onun askerlerine en zor durumlarda adaletle hükmederek, Nuş-i Revân'dan bile daha âdil bir davranış sergilemiştir. Bu da Hazret-i Hamza üzerinden Müslümânların nasıl davranması gerektiğini anlatan ve dinleyicinin alması istenen önemli bir derstir.

Metnimizde savaş kesitlerinin fazla olması sebebiyle, savaş terimleri de sıkça geçmiş ve bugün de kullanılan bazı savaş aletlerinin isimleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra savaş öncesinde uygulanan ritüellere de yine metnimizde yer verilmiştir.

Metnimizde diğer dikkati çeken husus ise olayların geniş bir coğrafî bölge etrafında teşekkül etmesidir. Şahıslar zaman zaman mekân değiştirerek, cihat anlayışını dinleyiciye yansıtır.

Metnimiz, Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil hususiyetlerini taşımasından ötürü sade ve anlaşılır bir dil ile yazılmıştır. Eserde yer alan bazı

[12] Dursun Ali Tökel, **Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar**, Ankara, Akçay Yayınları, 2000, s. 244.

kelimeler standart Türkçede yer almamakla birlikte bugün yer yer Anadolu ağızlarında karşımıza çıkmaktadır. Eserde kullanılan Türkçe kelime sayısı diğer dillerden alınan kelime sayısına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuca aynı dönemde yazılmış eserlerle karşılaştırma sonucunda varılmıştır. Metinde Batı dillerinden geçmiş kelimeler de bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Aktunç, Hulki: **Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2015.

Albayrak, Nurettin: "Hamzanâme", **İslâm Ansiklopedisi C.15**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.

Büyük Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts>, Türk Dil Kurumu, (ET: 25.11.2016- 02.02.2017).

Devellioğlu, Ferit: **Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2010.

Dilçin, Cem: **Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

Evliyâ Çelebi: **Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi C.I-II**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2013.

Kanar, Mehmet: **Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü**, Say Yayınları, İstanbul, 2011.

Püsküllüoğlu, Ali: **Türkçenin Argo Sözlüğü**, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2004.

Redhouse, James, W: **Müntahabât-ı Lügât-i Osmâniyye**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2016.

Tökel, Dursun Ali: **Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar**, Akçay Yayınları, Ankara, 2000.

Tulum, Mertol, v.d.: **Temel Türkçe Sözlük I-II-II**, Tercüman Gazetesi Yayınları, İstanbul, 1985.

Türk Dil Kurumu: **Tarama Sözlüğü I-VIII**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

Uçman, Abdullah: "Hamza-name mad.", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi C.4,** Dergâh Yayınları, İstanbul, 1981.

Yelten, Muhammet: "Hamza-nâme'nin Nesir Üslûbu", Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, p. 17-30, ANKARA-TURKEY.

Yelten, Muhammet: “Hamza-nâme’nin Yeni Ciltleri ve Okunma Mekânları”, **Turkish Studies** - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013, p. 151-165, ANKARA-TURKEY.

Yelten, Muhammet: **Târih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (Giriş – İnceleme – Metin – Sözlük)**,Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.

Yelten, Muhammet: **Türkçenin Sözlüğü**, Babıâli Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2002.

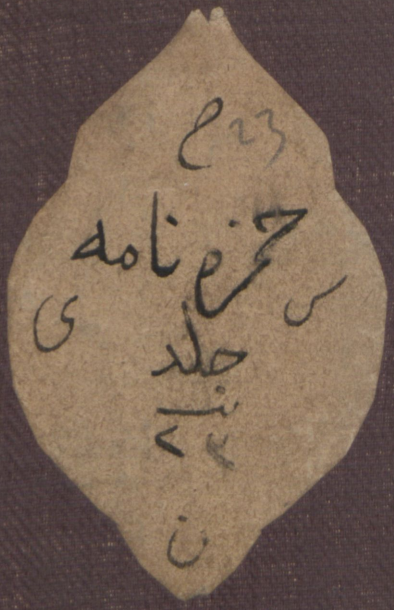
حمزه نامه
جلد

Edebiyat Fakültesi
Ayniyat Demirbaş No 19576
Ayniyat Makbuz No
Kayıt Tarihi 24.5.50
Fiatı 300/62 Lira 00 Kuruş
Satış Hediye

23
3338

حمزهٔ اصفهانك يكيرمى اوچنجى جلدى بيان

راويان اخباران وناقلان آثاران ومحدثانى
روذكار وابو المعانى شويله شو يوزدن حكايت ايدر
لركه قصه پرحصه مز اول ارايه دكين نقل وبيان اولنمش ايدى كى
شمسه بانو واقعه كوروب عمر عيار رمال شكلنده دوشين تعبير ايدروب
يارين قوشلق زمانى حمزه يه مقابل اولورسن غلبه ايدرسين ديدى ايدى
اشته ايرتسى كون اولدقده ميدان يرينه كلوب الايلر وصافلر بغليوب دور
ديلر حمزه ميدانه كيروب نكارين عشقيله بر زمان عرض هنر كوستروب اندن
قول قالديروب ايكى جانبدن جالنان جنك حربيلرى ديندروب وبلند اواز
ايله نعره اوروب قنى اول باركا همزه كلوب كيجه ايله بزى قتل اتمك مراد ايدن
بوكون ميدانمه كلسون انك ايله مردانه جنك ايده لم ديدى حمزه نك نعره سين
شمسيه بانو اشيدوب هرموزه عشق ايدوب اتنه سوار اولوب عزم ميدان ايلدى
هرموزين عقلى كيدوب اغليوب قالدى ونكاردن اوميدى كسدى نه ممكندر
حمزه نك پنجه سندن خلاص اوله دير ايدى جونكى نكار حمزه يه مقابل اولوب
خشميله كلوب سلام ويردى امير جهان لطفيله سلامك الوب ندر اى بانو
بو غضبين بن سنك بابان اولدور مدم يوزيمه بر كوله رك بقسن نه اولور
ديدى بانو ايتدى اى نابكار يبانه سويلمه بنم هرموز تاجدار كبى يدى
اقليم شهرادينك اوغلو برجوان بخت شهزادم وار ايكن احتمالم يوقدر كى

بن سنى

بن سنى قبول ايدم ديدى حمزه ايتدى هرموز كبى نجه شهزاده لر بنم خدمه تم
اختيار ايلمشلردير وحالا صاحبقرانم قولونه ابوجه باقديدى بانو ايتدى
نه اولورسن اول هله حمله ايله كوره لم ديدى حمزه ايتدى بن سنا حمله اتمكه
ليم وارمز وكول ايله اورمغه قيامم ديدى بانو ايتدى اى نابكار يتر اذيلدين
بو ذيلدين شمدى سنى قتل ايده رم ديدى حمزه ايتدى افندم سن بنى جوقدان
اولديردين عاقبت بنده سنى سينه مه صارارم ديدى بانو غضبه كلوب
كور ايمدى حالنى ديوب نيزه سين جويروب حواله ايلدى امير عالم سپر كوبه
ايله چارپوب منع ايلدى اما حلى ذور كوردى ايكى نيزه بر كورز حمله سين
منع ايدوب اوچ حمله ده حمزه ايلدى بانو دخى شيرانه منع ايلدى اما وجودى
صارصلدى هاى نابكار عرب بن بونى قوجه مش ديوب كوزيمه صالندير
مدم اما بوده ديكلرى قدر وار ايمش همان نيلر ايسم ايليوب بونى اولدور
مك كرك ديوب اقدام ايله حمله لر ايدردى حمزه ايسه مساعده ايدردى
اشته قوشلق وقتى اولدى بانو دونوب يا حمزه سنى اولدورسم كركدر
وار اهلنه اولادينه وصيت ايله ديدى حمزه ايتدى بنم حالا سندن يقين
بركمسم يوقدير اولدورير ايسن كناهم بوينه اما بنى اولدوره جكين ندن
حكوم ايلدين ديدى شمسه بانو ايتدى بن بر واقعه كوردوم بر عزيز تعبيرين
اويله ايلدى ديدى حمزه ايتدى اول عزيز يبانه سويلمش ديدى عمر
ايتدى اى بانو هيچ عزيز يبانه سويلرمى سويلتمه بو نابكارى قتل ايله
ديدى بانو همان دپره طتوب حمزه يه بر قلنج حواله ايلدى سرور عالم

سپره مقیّد اولمیوب کلا یقین کلدکده بانونک قلیج طوتان بیله کندن
قاپوب ضبط ایلدی عمر ایتدی بره مدد سرور اور یره بغلیم دیدی حمزه
ایتدی سنانه ذحمت بن بونی سنا دکل بابا دخی اینان مم دیوب شا
هین سرچه قپارکبی بانویی جکوب رخشندن قوجاغنه الوب ات باشین
جویروب علم دیبنه کتوروب بنده جکوب مقبله تسلیم ایلدی امّا بریدن
هرموز تاجدار بو حالی کوروب اه ایلدی واول الم ایله عسکره بره قومان شول
نابکاری اوله کی بانویی خلاص ایده سکز دیدی همان اوج کرّه یوز بیک عسکر
کفّار بر اوغوردن یورویوب جنکه طور دیلر اسلام سرورلری دخی یورو
یوب ایکی عسکر بر برینه قارشوب جنک مغلوبه اولدی امّا صاحبقران عالم
نکارین صفاسیله نعره لر اوروب بین الصّلاتین اولنجه هرموزین علملرینه
اریشوب علم علمداری تیغ ضحّاک ایله چالوب سرنکون ایلدی عسکر کوردکده
برطرفدن قاجمغه بشلدی هرموزین جان باشنه صچرایوب بر آته بنوب
قاجمق استدی امیر عرب کوروب تیز اوکین الوب کمرندن قاپوب
یره اوردی یا عمر بغله شول نابکاری دیدی عمر ایتدی آفرین عرب بغلیه
جق شیء بنا بغلتمزده شیمدی بو پلیدی بغله دیر دیوب عمر کولدی
حمزه ایتدی هی نابکار عیّار یوقسه بانوده کوذون می قالدی دیدی
عمر ایتدی یوق سرور لطیفه ایده رم الله مبارک ایلسون دیوب هرموزی
بنده جکوب علم دیبنه کتوروب حبس ایلدی کفّار عسکری دخی بوذو
لوب قاجدیلر اهل اسلام کفّارین جمله مالّرین ضبط ایدوب دونوب
قوندیلر امیر جهان بکلری ایله رذم طونلرین جقاروب بزم طونلرین

کیوب

کیوب سراپردیه جمع اولدیلر هرکس اوتوروب یرلرنده قرار ایلدیلر اندن
صاحبقران عالم بیوردی بند ایله هرموزی کتوروب سیاست میدا
ننه چوکردیلر هرموز کندندن اومیدی کس دی امیر جهان باش قالدیروب
ایتدی ای نابکار سنک حدّین میدرکه بنم اوزه ریمه کله سین دیدی
هرموز ایتدی دولتلو صاحبقران بو خصوصده بنم صوجم یوقدیر
بختک لعین سیزی کوه البروزده اولدی دیوب پده رم دخی بنی جبراً
کوندردی وشمسه بانویی بنا ویره جک اولدی بنده اول سودا ایله
کلدم دیدی سرور کنه مروّت ایدوب بندین الوب جمله بارکاهین
ومال حزینه سین ویروب اذاد ایلدی وایتدیکی بونده سنک صوچین
یوقدیر وار اتان معتوفه سویله وقتنه حاظر اولسون انا ایشلر
ایده یمکی اولده کورسین بختکه اویماق نیجه اولور دیدی بیک قدر
یاننه عسکر قوشوب کوندردی امّا اولطرفده شاه وبختک عجب
نیجه اولدیلر بر خبر ظهور اتمدی دیرکن اول بوذغون عسکر بر برین
باصوب دیوانه دوکولدیلر بره ندر اصلی یوقسه حمزه کلوب ایریشدیمی
دیدیلر انلرده ایتدیلرکی ای شهریار حمزه جوقدان کلمش بی قیاس
عسکر ایله اوتوروب سیزین اوزه ریکزه کلمک استرمش پیر اوغلو ایله
مسلیمان اولدیلر حمزه شمسه بانو ایله هرموزی اسیر ایلدی وعسکریمز
تارمار ایلدی دیوب بر بر حکایت ایلدیلر شاه آه ایدوب قورقارم
حمزه اوغلوم هرموزی قتل ایدر دیوب المه دوشدی جواجه تسلّی
ایدوب قورقمه شاهم حمزه هرموزی اولدورمز صاغ کلور امّا

حمزه ده ار دنیجه کلور بو مداین صحراسنده عظیم قتال اولور دیدی
بحمدلله شاه المه دوشدیلر برکون هرموز کلوب شاهین الین اوپوب
اغلدی واذ قالدیکی بود فعه باشدن چقه یازدم امّا نابکار عرب کرم
کانیدن مروّت ایلدی دیدی کیتوس نیزه دار صاغ قولده سرکوب تورك صولده
رستم نعره ذن التنده اوتورور دی هربری لاوق کزافی اوروب ایکیلرکی ای شهر
یار الم چکمه دخی حمزه حصمه راست کلمدی بزانده وارسق کرك ایدی اول بوندہ
کلور ایمش بزی ذحمتدن قورتاردی هله کلسوندہ اولده کورسون نلر ایدہ
رند دیدیلر شاهده برمقدار تسلّی بولوب عشرته مشغول اولدیلر بوطرف
دن حمزه هرموزی کوندہ روب اندن شمسه بانو نکه حلوه تنه کلوب کتوری
دیکی بند ایجنده اغلیوب اوتورور سروری کوردکده التفات اتمدی سروردہ
کجوب قرشوسنده اوتوروب ابتدی ای نادنه نین نجون اغلرسین بابان قرنداشین
وسائر نوابعین هب بوندہ دیر واکر هورموزایجون اغلرسن برکافره سنکه
میلی محبّت اتمك مناسب دکلدیر نجون شکر اتمز سنکی بنجیلین برصاحبقرانه
نصیب اولدون دیوب اولقدر سویلدی بانو اصلا جواب ویرمدی آخر
بانو ابتدی یاحمزه بویله سوزلری قوبندن سنا کوکده کی یلذیذ لر یقین
دیر ایمدی همان کس باشیمی کتسون یوقسه الیم یوشانور ایسه جوق فساد
ایده رم دیدی سرور جوق نصیحت ایلدی کار اتمدی آخر بکجیلین تنبیه
ایدوب ایوکوزه دین برفساده باعث اولمسون دیوب کندی بانو اول
اراده قالوب حوابه وارد قده واقعه ای بانو نجون سرکشلك ایدرسین
سن حمزه نکه نصیبی سین دیوب حمزه نکه قدرین بیلدیردیلر بانو اوپانوب

مقبله ایتدی وار صاحبقرانه سویله شویله بر واقعه کوروب سلیمان اولدم
دیدکده مقبل سکیردوب حمزه یه واروب موژده ایلدی سرور شاد اولوب مقبله
جوق یادکارلر ویردی اندن کلوب نکارین بندین الوب بغرینه بصدی بانو
ده سرورین اپاغنه یوز سوروب عزیزین دیلدی جونکه اولکیجه کجوب صباح
اولدی بو احوال طوپولوب جمله بکلر شاد اولدیلر حمزه نکه والده سی کلوب بو
لشوب مبارك اوله دیدیلر اندن دوکون تدارکین کوریلوب برمحتشم جه دو
کون ایلدیلر عمرعیار نکاح ایلدی عمره ده طیافرینز نکاح ایدوب بکلر اوکلرینه
دوشوب هونلری کردکه قودیلر اشنه حمزه نکه بوبانودن جعفر حجازی نام
براوغلو اولور ان شاء الله محلّنده نقل اولنور ایرتسی کون آیین غسلی پرینه
کتوروب بعده دیوانه کلوب بکلر ایله عیش نوشه بشلدیلر اندن برکون
مشاوره ایدوب امیر جهان ابتدی بکلر ایمدی تدارك کورین مداین
اوزه رینه کیدلم دیوب اهل منصوب اولنلره خلعت کیدیروب وعسکرده
بخشیش ویردیلر اندن یول تدارکین کوریلوب سراپردهٔ سلیمانی قالدیروب
بش کره یوز بیك عسکر ایله برکون عزم مداین ایلدیلر برکون مداین سر
حدینه ایریشدکده نوشیروانه خبر کلدیکی حمزه کلیور دیو حمزهٔ کورمینلر
سیر اتمکه حاظر اولدیلر اونه دن عمر معدی اولا صحرای مداینه کلوب
شادکنارنده برمفرّح یرده بارکاهی سلیمانی قوروب وسائر بکلرین
بارکاهلرین دخی قوریلدیلر سراپردهٔ کورنلر حیران اولدیلر اوجیوز
التمش التی قبّه اوزه رینه قورولور ایدی اطرافنده یدی حولوکویاکیم
برشهر عظیم دیر اندن بارکاه اسحق وسائر بارکاهلر دخی قوریلدی
کیتوس ابتدی بره بونابکار نجب دارانه مالك اولمش امّا بونه غلبه ایدرسم

الندن الوب رستم ذال کبی عالمده نام چقاریر ایدم دیدی ایرتسی کون قوشلق
زمانی اولدقده حجاز طره فندن طوزلر پیداه اولوب علملر و بیراقلر وطوغلر
طوز ایچنده ییلدیزلر کبی شعشعه ویروب اتلرین سهیلی کرکدانلرین بوکورمه
سی فیللرین غز غیرمه سی ارنلرین نعره سی های حویی کوس اسکندر طبل حلیله
کره نای جمشید وسائر شاهلرین ظورنا و نفیر وطبل نعره سی عالمی صدا ایله
دولدیردی شویله کی بلوك بلوك زینت ایله الایلر کوستروب واروب باری
کاهلرینه قوندیلر کورنلرین جمله سی بکندی اما صاحبقرانک قدین کیوس
وهم دیوس کوزینه الدیرمیوب ایتدی هله میدان اولسون بن اول عربی
باطلجان طولمه سی کبی یودوویره یم بونک مقداری ندر دیوب لافلر
اوردی اندن دنوب یرلرینه کلدیلر صاحبقران اوچ کون اوتوراق ایدوب
دوردنجی کنی سیف الیزه نه امر ایلدی بر نامه یازوب عمره ویروب شاهه یولادی
عمر دیر کینوب قوشاندی خنجرلرین بلنه صوقوب تبرین اوموزینه اوروب شا
هین دیوان خانه قپوسنه کلوب کندین عرض ایلدی شاه دخی اجازت ویروب
عمر ایچرو کیردی بختك کوروب جهود استمه سی طوتدی کیوس کوروب بره
نولدین خواجه بختك دیدی بختك ایتدی مدد پهلوان بو بزه نلر ایله مش
دیر نار نورین بر بیوك خشمیدیر بزدن هرسنه صقال خراجی الور سنجیلین
نامدارلرین عرظین یقار مدد کرم ایله بر سوز سویلمه اده بیله کتسون
دیدی کتوس ایتدی ای خواجه بختك سیزه اولمش اوله جق بونلردن سیزین
کوزی کز قورقمش الجیبه ذوال یوقدیر یوقسه شمدی چکر باشین قوپاریر
اتار ایدم دیدی بختك کونلندن ایتدی اولماز بو پلیدلره بر یول عرض

لرین پوحه بولشماینجه تك دورماذلر دیدی اما عمر عیار جونکی ایچرو
کیردی معلاقلر آتوب شاهه دعالر ایلدی بقالم نه سویلدی دائما
صفران بولان سون بیننکه آذ اولسون بکیم ٥٥ دستکیرین نار نور عمرین
آذ اولسون بکیم ٥٥ دوستلرین تحت الثراده دوشمانن فوق اعلایه
سنایاوز قصد ایده نکه عمری دیراز اولسون بکیم ٥٥ دیدی شاه
دخی بو دعادن حظ ایدوب خوش کلدین عیار نه خبر دیدی عمر ایتدی
خبر نامه ده دیر صاحبقران موجبنجه عمل ایلسون عناد ایدرسه پشیمان
اولور دیدی دیوب نامهٔ صوندی عمرین التنه بر صندالیه قودیلر اولده
کجوب اوتوردی خواجهٔ دانا ایاغه طوروب و بلند اواز ایله اوقودی
اولا حق تعالی یی مدح ایدوب بعده بنکه صاحبقران عالم حمزهٔ باصفایم
یانوشیروان نامم سنا واردقده کلوب حضوریمده حق دینی قبول ایده
سین ویاخود خراجه راضی اولاسین واول سنی اضلال ایدن جهودی
قید بند ایله حضوریمه ایرسال ایده سین یوق دیرسن صکره پشیمان
اولورسین بیلورسین عنایت حق ایله بنا عسکر و پهلوانلر خائل اولماز
همان شافی جواب ویره سین دیمش شاه ایله بختکین نطقلری طتولوب
نه جواب ویره جکلرین بلمدیلر کیوس بن دیوس اول سوزلردن غضبه
کلوب بره بونا بکار نه سویلر یدی اقلیم شاهنه بویله نامعقول جواب
لری یازه ده کونده ره کتورین شول نامهٔ چاك ایده یم دیوب ال او
زاتدیکی نامهٔ اله عمر صچرایوب خواجه نکه الندن نامهٔ قابدی وقوینونه
قیوب ایتدی پهلوان عیبدیر صاحبقرانلرین نامه سی چاك اولماز هنرین

وار ایسه یارین میداندہ اجرا ایله دیدی کیتوس ایتدی بره نابکار عیار
استر ایسن سنیده برنارم دیدی عمر عیار ایتدی پهلوان دخی سن بنی
بلمزسین هله صبر ایله دیدی کیتوس انلو مبوب بره نه سویلر شول نابکار
عیار دیدی بحتك بیون جکوب پهلوان لطف ایله مقید اولمه سنکه عرظین
بوقمیدر کی بویله مجادله ایدرسین مراد حمزه دیر همان انکه حقندن کلده
بونا التونی چوق ویرسنا قول اولور دیدی عمر ایتدی کرجکدر بو ملعون
التونی همان ویرسین ده اناجوق خذمتلر ایده یم دیدی کیتوس غرور لنوب
بیقلرین بالطکسمز اولدی همان میاندن قلنج جکوب میدانه اتوب ایتدی
مابینمز بوآیرد ایدر میدان اولدقده اولده کورسنکی کیمه دوشن اولدی
دیدی عمر عیار شاهین بوذینه باقوب شاه دخی حزینه داره امر ایتدی
جائزه سین ویروب برقفتان وبرآفتابه وبرکمر وبرخنجر وبیک دخی التون
ویردیلر کیتوس الم جکدی امّا عمر انبانه صالدی کیتوس دونوب ایتدی ای
شهریار ندیر بونکه اصلی آدم بواحمالی دوستدن کلن الجیه بیله بوقدر
اتمز قالدیکی بودوشماندن کلن الجی دیدی شاه ایتدی پهلوان سن بلمز
سین بزم بشقه معامله مز واردیر سنکه تنه کرك قووارسون الوب
کتسین دیدی کیتوس ایتدی ابوقصه دشمان ایله معامله نه دیمکدر بنم
بونارضام بوقدر برخلعت نه یتمز بره نابکار عیار شول الدقلرین ویر
دیدی بحتك عمره باقوب ایتدی اولماز شونابکار براز کوشمال استر دیوب
اشارت ایلدی عمر ایتدی ای پهلوان بویدی اقلیم شاهنکه قانو نیدیر

بزبونی

بزبونی جبلی سنه دیرکی الوریذ سن نه دیمك استرسین دیدی کیتوس
ایتدی خیر بن اول قانونی بوذارم قائل دکلم ویرشول الدیغین مالی
یوقسه شمدی بندن ضرر کورورسون دیدی عمر عیار ایتدی یبانه سویلمه
شمدن کیرو بن آدمین کوذینه قوروق بیله ویرمم امّا لطف ایله
غضبی قو برجومرد شهریاردن احسان ایلدی نره سی اکسلدی وسینه ده
الماق روادکلدیر وشاننه دوشمز دیوب ویاننه یقین کلدی کیتوس الین
اوپه جك صانوب طوتمغه حاضرلندی بومحلده عمر عیار عقاب مثالی
اتیلوب کیتوسین ارذینه کجوب بره پهلوان صاقین دینجه قدر عیار
جهان بونکه اکسه کوکنه برسلهٔ ضربی اویله اور دیکی شاقیر دیسی
دیوانی طوتدی کیتوس بوقدر قدیله بوذی اوذه ذینه یقلوب تاجی
باشندن فرلادی عمر عیار قاپوب انبانه صالدی اندن یاحواجه بحتك
سنده محروم قالمه میانجیلق ایلدین دیوب برسله ده اناوروب تاجین
المادی جقوب کتدی ذیرا جائزه سین الدی ایدی کیتوس نیزه داره
مراد همان مقدارین بلدیرمك ایدی شاه وسائرلر بوحالی کوروب
حیران قلوب کولرلر ایدی بحتك ایسه اطمانلی پلید ایدی تن یه قال
قوب تاجین باشنه کیوب اوتوردی کیتوس ایسه بر ذماندن صکره کو
جیله باشین قالدیردی بره شول نابکار تبر ایله می اور دی دیوب
الیله بوقلدی کوردیکی یاره یوقدر امّا داول قدر شیش مثل
کیتوس ایتدی اولسون بره عیار الیمه کیرسن بنده بیلورم سنانه لر

ایده رم دیدی هله واروب برتاج کنور دیلر کیدی امّا سله نکه اجی
سی جکرینه کجوب هله براذ ملهم صاردی امّا اویکه سندن شاهم امر ایله
یارین جنك اولسون البتده بن اول عیّاری دعوت ایدوب میدانه ایکی عسکر
اور تاسنه بجاغندن قاپوب ایکی پیر تایم اکرا تمز سم آدیم کیتوس اولسون
دیدی بحتك ابتدی سرور نار نور عشقنه اولسون برنامدار پهلوان سین
انا مقید اولمه حمزه ولندها وسائر بکلرین حقندن کل کورمه دمی الی
طوتمق قابل دکلدر سنا یقین کلوب جنك اتمز ابراقدن صپان طاشی ایله
اذدرها اولسان اوده اوده ذبون ایدر سنجیلین بویله جوق نامدارلرین
عرضین یقمشدر دیوب عمرین اوصافین تقریر ایلدی کیتوس ابتدی خوشمدی
هله حمزهٔ کوره لم صکره بن بوکی اناده البتده قومام دیدی شاه دمی جنك
نداسین ایتدیردی امّا سرکوب تورك ورستم نعره ذن کیتوسه بو ایش
اولدوغنه معنًا حظ ایلدیلر ذیرا غایتله مغرور لعین ایدی اشنه بونلر
بونك امّا عمر عیّار سوروب سراپرده یه کلوب حمزه یه احوالی خبر ویردی صا
حبقران ابتدی نجون اول پهلوانکه عرضین یقدین شاید اسلامه کله دیدی
عمر عیّار ابتدی سرور انده اویله علامت یوقدر جائزه می الیمدن المق
استدی بنده کندیمی بلدیردم امّا یا حمزه یمان کیدی غافل اولمه دیدی اولدم
ابوالفتح عیّار کلوب جنك نداسی ایتدیردکلرین خبر ویردی وعمرو دمی قوجه
دایی سنده غافل اولمه سناده ذیاده کینی وارسنی میدانه دعوت ایده جك
دیدی عمرده خبر اوله بزحاظریز دیدی حمزه دمی بیوردی عسکر اسلام ایجنده
یارین جنکدیر دینلدی اویکیجه ایکی طرفدن ندا رکلر کورلدی جونکی صباح

اولدی

اولدی آفتاب عالم جانب شرقدن باش قالدیروب عرض جمال
ایلدی همان ایکی عسکر برلرندن طوروب جبه وجوشنه غرق اولوب
تیغ تبرلرین کیمی نوب ات فیل کرکدانلرینه سوار اولوب میدان
کنارینه کلوب الیلر وصافلر بغلیوب رو برو طورد یلر ایکی ارفدن
نظر برمیدان ایدوب عجب بوکون میدانه کیم کیره ارلیك نشانن
کیم قاذنه اجلد اجل جامن کیم نوش ایده دیرکن انی کور دیلرکی
کیتوس نیزه دار التمش بش اریش قدیله رخشین سوروب شاهن تحتی
اوکونه کلوب شاهم بنی دعادن اونوتمان بوکون میدانه کیروب نه حمزه و
قورم ونه عیّاری قورم اکرانتقام المزسم نار نورین جمالندن محروم
اولهیم دیدی بحتك حرم زاده ابتدی دیلاور نیجون بویله ایدرسین
بوقدر منع ایده رید فراغت اتمزسین امّا چوق پشیمان اولورسون
ایمدی بنم سوذم دنلرسن همان حمزه ایله لندهانکه حقندن کل سائرین
ایشی آساندر دیدی کیتوس ابتدی خوش ایمدی اویله اولسون دیوب
همت الوب عزم میدان ایلدی جونکی میدانه کلوب عرض هنر کوسترروب
جوه لان ایلدی حمزه کوروب بکندی یا عمر کیتوس بومیدر دیدی عمرده
بلی بودیر دیدی سرور ابتدی بوندهارلك نشانی وار عبث ایلدین
شول دیلاورین عرضنه طوقوندین بن اول سنا سویلیوب تنبیه ایلدیمکه
بویله نامدارلرین عرضین یقمه صکره اسلامه کلمه سنده کوجلوك
اولور دیدی عمر عیّار ابتدی سرور اول نابکارده اسلام اثری

بوقدر بنی حود بیلورسین بنده براز ظمیر شناذیم دیدی امّا بریدن کیتوس
نعره اوروب یا حمزه بوکون میدانمه کیمسه استه مم الّا سن کل ویا حودلند
ها کلسون دیدی همان امیر عرب عشقری سوروب عزم میدان ایلدی یقین
کلدکده سلام ویردی کیتوس علیك الوب بلمزلك ایله کیمسین دیدی حمزه
ایتدی ای دیلاور ظاهر آدیمز ایله چاغیر دیکز غیری کیم کلور حمزه بنم دیدی
کیتوس کوردی عمر حمزه نك رکابنده کندینه بقوب تبسّم ایدر سنکی نجه سین
ای کیدی مقامنده کیتوس جوق بیلور لعین ایدی فکر ایلدیکی باری شول
عیاره بر ایورنك ویروب انتقام الهیم دیوب دونوب ایتدی بارك الله
یا حمزه اول سرور سنمسین بز سنك ارلیکن اشیدوب دائما تحسین ایدر دیك
حتّی بر بهانه اولسه ده کورشسك دیر ایدم هله اشته شاه دعوت ایله
دکده جان اتوب کلدیمکه مردانه کوری شلیم تمام مقادیرم بیلندکده قول
اولام امّا انصافمیدر ای سرور بر عیاره بوقدر رخصت ویریرسین الجیلك
ایله کلوب یدی اقلیم شاهی نن دیوانده بوقدر دیلاورلر ارا سنده غافل
ایکن اتیلوب اکسه مزه سلّه اوره تاجمز قاپوب کیده عرضیمز یقیله سیزه
لایقمیدر یا بوندن صکره نجه ایمانه کلوب سنك بارکاهنده ارنلر صا
فنده اوتورمق نجه قابلدر بز محروم قالمامزه سبب اولدی دیدی صا
حبقران ذیاده غضبه کلوب بره نابکار عیار بن سنا دائما تنبیه اتمزمی یمکه
بویله پهلوانلرین عرضنه دوقونمه سوز طوتمیوب بزی بویله حجابه
دوشورورسین بونلرده قیاس ایدرلرکه بنم رضام ایله ایدرسین دیدی
عمر ایتدی هی سرور بوکیدی نن بویله طتلو سوزلرینه بقمه نفاق مراد ایدر
سنك ایله بنی مابین ایدوب انتقام المق استر یوخسه بو پلید اصلا اسلامه

کلمك

کلمك احتمالی یوقدر اکر بو مسلمان اوله جق اولورسه بنم باشم شرط
اولسون وسنك یاننده هر سوذم یلان اولسون ملعون یبانه سویلر دیدی
کیتوس حرام زاده ایتدی ای نابکار عیار اکر اویله اتمسن نامرد ایدم اسلامه
کلمزسم امّا شمدنکیرو چاره یوقدر بنی بیك پاره اتسلر قول اولمق احتما
لیم یوقدر دیدی سرور عالم دیبه لك الم جکوب همان تاذیانه جکوب ای
نابکار عیار هب سن سبب اولورسون بویله نامدارلر عار ایدوب اسلامه
کلمزلر بن سنا کوستره یم سوز طوتمق نجه اولور دیوب خشم ایله اوذه رینه
عشقری سوردکده عیار جهان طبان قالدیروب کندینی الویه طوغری اور
دی حمزه ایتدی اولسون بره نابکار عیار الیمه کیررسین دیدی امّا عمر عیارین
بو ایش کوجنه کلوب ایتدی اولسون بره دیتوس لعین بنده سنا بر ایش
ایده یمکه کیمسیه اولمش اولمیه امّا شول حمزه یه ندر سنکه شویله بر کیدی
نك حیله سنه اینانوب بنم عرضیم یقمق استر بن بونجه ییلدن برو خذ
متنده اولام ده بنا اینانمز بن کجدم انك قرنداشلغندن الحمد لله کیم
سیه احتیاجم یوقدر تجارت ایده رم دیوب سوروب بارکاهنه کلدی
اسبابلرین ده روب دوشوروب بارکاهن یقدی ابو الفتح وشاکردلری
باشنه اوشوب ای سلطان عیاران قنده کیدرسین دیدیلر عمر ایتدی کوبه
کیم حمزه ایله کسلمدی کونلوم قنده استرسه انده کیده رم بن انك عرضین
دائما کوذه دیرم اول بر کافردن اوتوری بنی دوکمك استدی نامه
سین چاك ایتدیرمکه قومادم صاحبقرانك رتبه سی نه کوی نادیر
عیارندن فهم ایلسون دیدم کنه بنم قدریم بلمز ایمدی واریر بر
قیمت بیلور آدمه خذ ایده رم دیوب کندینه لازم اولان اسبابنی
الوب سائرین دفتر ایدوب ابو الفتحه تسلیم ایلدی سن بنم خلیفم اولوب

یریمده اوتور دیوب کتدی اما بریدن صاحبقران کنه کیتوسه مقابل
اولوب ایتدی دیلاور خدا حقیچون بنم بو ایشلره رضام یوقدر بن
انی بولوب حقندن کلورم والم چکمه اندن سنکه بهادیر لغنه نقصان
کلمز عیارلرین دائما کاری حیله در همان کنه اولکی نیتندن دنمه حکم غا
لبندیر سنده بنا غلبه ایدرسن بن سنا قول اولورم بنده سنا غلبه ایدرسم
سنده بنا قول اولوب خذمتم اختیار ایله سراپردهٔ سلیمان ده سنا حدندن
زیاده رعارت ایده ریم دیدی کیتوس حرام زاده ایتدی خوشمدی حمله
ایله هله کوره لم کیم کیمه غالب اولور دیدی حمزه ایتدی سرور بن اول کیمسیه
حمله اتمم وعادتم دکلدر همان طورمه حمله ایله دیدی کیتوس ال کورذه او
روب جنکه بشلدیلر ملعونده عجب ذور کوردی اخشام اولنجه جنک ایدوب
اندن دونوب قوندیلر کیتوس اصلا نیزه یه ال اورمدی حمزه جونکه دونوب
بارکاهه کلوب عمر عیاری صوردی دیدیلر که جمله نسی وار ایسه الوب
کتدی دیدیلر حمزه ایتدی اولسون بره حیله کار عیار مکر الیمه کیرمیه دیدی
اما عمر عیار بر تنهایه جقوب فکر ایلدی عجب نیلسم دیوب کاه کعبیه کیده
جك اولدی انده واروب تجارت ایده یم دیدی اما کنه دونوب ایتدی
شول کیتوس دیدیکلری دیتوس بنا شویله رنك ویردی ایمدی بنده باری
واروب کیتوسی اوغورلیوب انا بر ایو رنك ویره یم حمزه ده بنی بولورسه
بلدیکندن قالمسون دیوب کفار طره فنه کیدوب فرصت کوذتمکه
بشلدی اما کیتوس جنکدن دونوب دیوان شاهه کلدی تعظیم اولنوب

ایتدیلر که

ایتدیلر که ای پهلوان بوکون حمزه ایله ایو جنك ایلدین دیدیلر کیتوس کولب
ایتدی اول نابکار عیاره بر عجب رنك ویردم حمزه ایله خصم ایلدم دیوب
نقل ایلدی بحتك ایتدی آفرین ایو رنك ویرمشسین اول نابکار عیاره بو رنکی
بر کیمسه ایتمش دکلدیر اما زیاده حذر ایله زیرا حیله کار عیاردر سنا بو
انتقامی قوماز هله غافل اولمه دیدی کیتوس فکر ایدوب حد ذاتنده
قور قولور دیوب کندیده جوق بیلور شیطاندیر زیاده تداریکلر کوروب
هر جانبه بکجیلر تعین ایدوب غافل اولمان دیو تنبیه ایلدی و بر مقدار عشرت
ایدوب کوزلری دخی قپوده ایدی عمر دخی اخشام اولدقده دولشوب کیتوسین
بارکاهنه کلدی کوردیکی محکم تأکید واردیر جوق سعی ایلدی اما فرصت
بوله مدی کوردی اولماز دیدیکی باری شاهه واره یم انی الداتمق قولای
دیر دیوب شاهه کلوب کوردیکه بارکاهنده یاتور مکر شاه دخی اویومامش
ایدی عمری کوروب کیمسین ونه استرسین دیدی عیار تخت کنارین اوپوب
عمر عیار قولونم دیدکده شاه بکنلیوب دوشك اوذره اوتوره واردی شاه
ایتدی ندیر عیار بویله بو وقت کلمه دن مرادین ندر دیدی عمر ایتدی
شاهم الم چکمه دوغریسی بودیرکی حمزه یه کوس دم زیرا ایکی عسکر اورتا
سنده بنی دوکمك استدی بنده کعبیه کیده جك اولدم کنه ایتدم کی بر
یول شاهه واره یم اکر خذمتنه قبول ایدرسه قولی اوله یم دیدم زیرا
بیلورسنکه اوغلان یاشمدن برو خذمت ایدوب جان و باشیم یولونه
فدا ایلدم کنه قدریم بلنمز ایمدی کجدم انن خیرندن و شرندن اکر
سنده قبول اتمزسن واریر بر دیاره دخی کیده رم دیوب اغلدی شاه کونلندن
ایتدی عجب کر چکمی یوقسه مرادی حیله میدیر دیوب دونوب ایتدی عیار

حمزه سنا یومیه نقدر علوفه ویریر دیدی عمر ایتدی هیچ بر منغیر بیله ویرمز
همان شوندن بوندن کچو نورم اشته سیزه کلدیکجه احسان ایدرسیکز دیدی
شاه ایتدی بقه عیار قور قارم مرادین حیله دیر بزی چوق الدادوب اینا
نجق حال قومادین اما قولینه طوروب خلوص اوزره خدمت ایله سن
سنا کونده بیک التون علوفه تعین ایدردم دیدی عمر همان کلوب شاهن
اتکن اوپدی شاهم بوندن بویله یولنه جان و باش ویریرم کوره سین حمزه
بکلرینه نلر ایده رم اکر اتمز ایسم هرنه دیرسن اویله ایله دیدی شاه حظ ایدوب
تیز بختکی چاغیروب کلدی عمری کورنجه شاشوب ایتدی ندر اصلی ای شهریار
دوستومز عمر چلبی بونده نیلمک استر دیدی شاه دخی قصهٔ سویلدی
بختک کولب ایتدی شاهم نیه اولورسه اینانورسکز هیچ عمر عیار کیمسیه
دوست اولورمی کیم بیلور کنه مرادی ندیر دیدی عمر ایتدی یاذ دان پاک
حقیچون بوکره حمزه دن یوذ چویردم بر دخی یاننه وارمق احتمالی یوقدر دیدی
اکر قبول اتمز سکز غیری شاهلر یاننه کیده رم ارتوق حمزه یه وارمم دیدی
بختک ایتدی خیر اینانمم سن بزه دوست اولمزسین دیوب شهمرد عیاری چا
غیرین دیدی چاغردیلر بختک ایتدی وار حمزه عسکرینه بق کور بو عیار کر
جک اندن کتمش می دیدی شهمرد عیار ایتدی بلی دون بن انده ایدم چادیرین
بوذوب کتدی حتی حمزه جنکدن دوندکده صوروب بوله مدی دیدی عمر ایسه
مصنع یمنلر ایدوب بختک کبی ملعونی اینانديردی حرام زاده شاد اولوب
صفاسندن رقصه کیردی شاهم حمزه دن دولت یوذ چویردی بنده
بلدیمکه دولت بزه یوذ طوتدی ذیرا عمر عیار کبی عیار انی ترک ایدوب

بزه کله

بزه کله دیوب عمری اوپدی و قوچقلدی اندن عمر عیار ایتدی ای خواجه
بختک چونکه بنی قوللوغه قبول اتدیکز اما کیتوس ایله نیجه بارشدیریرسکز
دیدی بختک ایتدی اول قولای دیر بنم بوینمه ات سن اوتور دیوب همان فی
الحال قالقوب کیتوسین بارکاهنه کلدی کیتوس کوردکده ایاغه طوروب
کورشدیلر بختک کیتوسین تخت اوذه رینه کچوب اوتوردی اندن ایتدی
ای پهلوان سنا مژده اولسونکه عالمه صاحبقران اولدون نارنور سنا
عظیم رعایت ایلدی دیدی کیتوس ایتدی ندن بلدین یوخسه واقعه می
کوردین دیدی بختک ایتدی عمر عیار کلوب بزه قول اولدی ایمدی سنا
رجایه کلدم بزم خاطریمز ایچون عمردن عداوتی قالدیروب دوست
اوله سین سن صاحبقران اول سنکه رکابنده یوروسون حمزه المندن
هلاک اولورسنده بیلورسین باشنه دولت صچدی ذیرا حکما قولی بودیر
کی عمر عیار کیمن رکابنده یورورسه صاحبقران اول دیر دیدی کیتوس
بو سوذدن ذیاده حظ ایلدی اندن ایتدی ای خواجه بختک نوله مناسب
اما اول نابکار عیاردن وفا کلمز حمزهٔ ترک ایدنجه بزه نیلسه کرک خوش
ایمدی اما حقیقت عمر کبی عیار رکابمده یوریمک نه دولتدر دیوب
قالقوب بختک ایله شاهه کلدیلر بختک عمره اشارت ایدوب عمرده
کلوب کیتوسین الینه توکوردی یا صاحبقران صوچومز عفو ایله قول
اولمغه کلدم قپوکزدن رد اتمن دیدی شاهده رجا ایلدی باریشوب
کورشدیلر اندن عمر عیار ایتدی ای شهریار چونکی بنی قوللوغه
قبول ایلدیکز جمله نم وار ایسه چادیرم و اسبابم انده قالدی

شمدی بناجوق حرجلق لاذیمدر ظاهر انده نامم سلطان عیاران ایدی
دورت بیکه نفرم وار ایدی بو قدر کلنه کیده نه صفرام جقار ایدی شمدی
سیزین یانکزده دخی ذیاده اولمق کرك دیر ذیرا یدی اقلیم شاهنکه سربازی
اولدم وبیلوریمکه کیوس حمزه دن ذیاده پهلواندر اناکوره بزمده شانمز
ذیاده اولور ایمدی بر یللق علوفه می پشین ویرین بنده لواذ ماتم
کوره یم صفا ایله خذمت ایده یم دیدی احماق کافرلر اوجیوذ التمش
بیکه چیل فلوری عمره جقاروب ویردیلر عیار جهان فی الحال جمله سین در
انبان ایلدی حواجه کولر ایدی کیوس دخی برنجه تحفلر باغشلدی بختك
ایتدی ای سلطان عیاران دخی سناجوق احسان اولنور همان کوره یم سنی
ارکبی اول دیدی عمرده خیر اوله هم بزه کیدن یبانه کتمز شویله خذمتلر
ایده یمکه سنده تحسین ایده سین بلکی بو ویردیکی کز برکونکی خذمتن اوجره
تی اولمیه دیدی بونلر شاد اولوب نوشیره وانکه دولتی کشاده اولوب
کیوسین صاحبقرانلغی تمام اولدی و بختك وذیرین بختی اجلدی دیرلر ایدی
شاه اول شاذیلق ایله طبل شادمانی چالدیردی اوته دن حمزه و قباد
شهریار و اسلام بکلری اشیدوب نه اوله اصلی بو وقت شاه دوشمی کور
دی اوله دیدیلر اندن شاه عسکرینه عیارلر واروب خبر الوب کلوب
عمرین حالین خبر ویردیلر صاحبقران اشتدکده باشین صالوب ایتدی
بقه شول نابکار عیاره واروب بر الای کافرلر ایچنده قوللری اوله
نوله عیار بنده سنك حقندن کله یم دیوب عمره دیبلك الم چکدی بکلر
ایسه دیدیلرکی ایوسیر یارین کیوس عظمت ایله میدانه کیردکده عمرده

یاننجه

یاننجه یوروب کوذل سیر اولور دیدیلر راوی ایدر جونکی
صباح اولدی ایکی عسکر یرلرندن طوروب رخشلرینه سوار
اولوب میدانه کلدیلر عجب میدانه کیم کیره ارلك نشانده کیم
قاذنه دیرکن عمر کندوسن تزیین ایدوب کیوسن رکابنده
طوروب پروانه مثالی خذمت ایدر دیدی وکیوسه یار
دیمجین نار نور اولسون دردی میدان اجلدقده عزم
میدان ایلدی عمرده مدح ایدوب پك پك جاغریر ایدی
حمزه اشتسون دیو کیوس ایسه حظ ایدردی حمزه بقوب
ابو الفتاحه ایتدی بره کرجك اولدیر دیدی ابو الفتاح ایتدی
ظاهر سرور یاکیم اولسه کرك اما سرور الم جکمن عمرین
کنه بر یوذدن مرادی واردیر حاشاکی انلره میل ایده
بر مقدار سیزه استغنا اتمك استر و یاخود انلره رنك ویر
مك استر دیدی صاحبقیران الم جکوب ایتدی نوله بره قلاش
اولمیه الا خیر دیدی اما کیوس میدانه کیردی نعره اوروب
یا صاحبقیران کل میدانه بوکون سنده ایله ایرد اوله لیم
دیدی حمزه عشقری سوروب مقابل اولدی خشمله حمزه عمره
بقمغه بشلدی کیوس ایتدی یا حمزه نه بقرسین دیدی حمزه
ایتدی ای پهلوان بن سنك خاطرین ایچون بو عیار دوکمك
استدم سن نجون یاننه الدین دیدی کیوس ایتدی نیلیم یالوار
دی حمزه بنی رد ایلدی بنده بر دخی یاننه وارمم سیزه خذمت

اتمکه کلدم دیدی شاهده یانسه الدی دیدی حمزه ایندی ای عیار
کیمه حذمت ایدرسین دیدکده عمر ایندی کیتوس صاحبقیرانه ایده
ریم ذیرا انلر بناکونده بیلك التون علوفه ایلدیلر بریلدق
پشین الدم بونجه یلدیر سنده ننی کورریم دیدی حمزه پور
اتش اولوب ایتدی ای عیار بندن ایلك کور مدین اویله می
نوله غافل اولمان دیوب ال کورزده اوروب جنکه بشلدیلر عمر
ایسه کیتوسه دیر ایدیکی پهلوان نیجون نیزه ایله حمله اتمزسین
ذیرا هرکس بر آلاتده ماهر دیر سنده اشتهادین انده دیر دیدی
کیتوس ایتدی بن حمزهٔ اولدورمك استیم ذیر بنم نیزم منع
اولماز دیدی ارادن بر قاچ حمله خطا کجدی حمزه ایتدی یاکیتوس
نیزه ایله حمله ایله اشنه کورزایله هنزین بلندی دیدی کیتوس
ایتدی یاحمزه سندن نه کورریمکی نیزه ال اورم دیدی حمزه ایتدی
بن سنی ال اوجیله طوتارم یوخسه کور ایمدی حالنی دیوب سام
کورزدین الینه الوب جویروب شویله برکورزاور دیکی اولده
کورزدین برابر ویردی امّا اولمدی قولتری بوکلوب کورزباشنه
اینز کیتوس جان خولیله باشین ایلروصالوب ارقیه الدی
امّا کورزشویله طوقوندیکی سپر ارقیه نقش اولوب بندوکی
فیلین باشنه باشنی برابر اولوب دختین بوینین قوجه دوشدی
حمزه دونوب کیتوسین اوزه رینه کلوب ذورایدوب التمش بش
اریش قدیله قولونه اوزه رینه الدقده عمر حیقبروب سرور

اوریه بغلیم دیدی حمزه ده ابوالفتاحی صنوب بغله دیوب یه
اوردی عمرده سکیردوب قیوب کیتوسی شاهه کتوردی شاه
اولحالی کوروب عسکره قول صالدی عسکردخی سرورین اوستونه
هجوم ایندیلر سرور عالم دخی تیغ صحاکی جکوب کفاری قارشو
لیوب قیرمغه بشلدی بریدن خلیفهٔ اسلام دخی اولحالی کوروب
اولده عسکره قول صالوب انلرده دریامثالی بوروب ایکی عسکر
برببنه قاریشوب جنکه بشلدیلر امّا بریدن شاه عمره وافیر
احسان ایلدی افرین پهلوانی ایوحلاص ایلدین امّا ای عیار
سنده آتش باز لیغنده وار دیر حمزه عسکرینه اتش اورسن
اولماز می دیدی عمر ایتدی ای شهریار انده زمانی دکل
ذیرا انلر بزم عسکریمزایله قاریشمشدیر بزم عسکریمزده
ینار ایمدی اننده محلی وار دیر صبر ایله کورکی بن انلره
نلرایده ریم هله صاحبقیرانی قورتاردیم کنه اولمیه الاخیر
دیوب جنکه اولان یره کلوب براغاجه جقوب سپره طوردی
سپر ایدرکن برده کورزدیکی انسیزدن حمزه اول ارایه کلدی
کوزلری طاس پورحونه دونمش انسان قاننده لعل پولنکه
دونمش عمر شاشیروب قاجه مدی ناکاه حمزه عمری کوردیکده
همان تیرو کمانه ال اوروب های نابکار ایوالیمه کیردین دیوب
کمانه براوقی قیوب عمره اورمق استدی عمرده ایندیکی های
حواجهٔ دانامکریلانجی ایمش سین بنادردنکی عاقبت حمزه سنی

اولدورور امّا قلنج ایله اولدورور دیدی ایدی اشته سن
ایسه اوق ایله اولدوریرسین بویله اوله جاغین بلیدم قاچوب
برغیری دیاره کیدردیم دیدی حمزه بوجوابی اشتدکده یا اویله
می خواجه نك سوذی یلان اولمسون دیوب ال خنجره اوروب
اوقی یرینه قورکن عمرده همان اتیلوب عسکرین ایچنه دوغری
قاچدی حمزه بقوب ایتدی های حیلکار شونی بلورکن بنی ده
الداتدی دیوب برجانبه یوریدی امّا بریدن کیوس کندینه
کلوب بویله اولدوغنه عار ایدوب غیرت ایله اتلندی همان
نیزه سین الینه الوب شویکیم اوکنه کلنی قتل ایدوب کیدرکن
ملك بهرام راست کلوب بنم ملك بهرام دینجه اولده بنم دیوس
دیوب طوت ایمدی بونی دیوب برنیزه صوندی بهرام سپر
ویردی امّا هائل اولمیوب اویلوغنه برذخم اوردی بهرام
بی مجال اولوب قفادارلری قابدیلر امّا کیوس کنه جنك
ایدوب کیدرکن عمران جابلقایه راس کلوب اناده برذخم
اوردی اندن ارجسب عادیه راس کلوب ذخمدار ایلدی اندن
لندهایه راست کلوب انه ده برنیزه صوندی لندها دیر
سپر ذالی برابر ویردی امّا دورست ویره میوب نیزه قایوب
ممه اوذه رینه برذخم اوردی لندها دیر غضبه کلوب النده
اولان دانیال کورذین های نابکار دیوب کیوسه اردندن

فرلتدی

فرلتدی دسته جوبی اکسه سنه دوقنوب شق ایلدی وقبه
فیلن صغریسنه طوقنوب حورد ایلدی ملعون یقلنجه لندها
دیلدیکی اوذه رینه واره مکر سرکوب تورك یقین ایدی اول
حالی کوروب براوق اتوب لندهانك پنجه سندن اوروب
کورذ صالمدن قالدی برالیله قلنجه یاپشنجه وبراوق دخی
اتوب اول قلنج طوتان الین پاذوسندن اوردی لندها
اوج یردن ذخم ییوب عملدن قالدی سرکوب دیلدیکی براوق
دخی اتوب ایشین بتوره اولمحلده حمزه اریشوب نعره اوروب
ای نابکارجك الین اندن ظرر کورورسون بندن دیدکده سرکوب
حرام زاده ایتدی نوله اوّل سنك ایشین بتوره یم دیوب اوقی
حمزه یه اتدی حمزه ده سپر ویردی امّا کرشاصب سپرینه تأسیر
ایمدی لکن قایوب یره صابلندی حمزه غضبه کلوب عشقری
سوروب یتشدکده سرکوب بقوب کوردیکی ارتوق اوق اتلمز
همان ال قلنج اوروب حمزهٔ قلنجلدی حمزه ده سپر ویروب
منع ایلدی اندن تیغ ضحّاك ایله برقلنج شویله اوردیکی
اکرخانه سنه وارنجه ایکی بجدی شاهه فریادجیلر واروب
دیدیلرکی شاهم دیوس یاره لندی سرکوب جهنمه کتدی
سیز صاغ اولون دیدیلر اخشا یقین ایدی طبل ارام جال
دیروب ایکی عسکر اشیدوب دونوب قوندیلر شاه
سرکوب ایچون ذیاده ملول اولدی امّا کیوس صاغ قالدوغنه

شکر ایلدی لکن اولده ذخمدار انلیوب یاتور شاه خاطرین
صوروب تسلی ویردی اویله اولور پهلوان بلکی بر دخی
سنده انا غالب اولورسون دیدی اما پهلوان لندها نک
کوردینه قلهٔ قاف طاقت کتورمز انک ایله بر غیری یولدان
جنک اتمک کرک ایدی دیدی کیوس ایتدی شاهم صوج
بنمدر مغرور اولوب نیزه یه ال اورمدم یوخسه بنده حمزه
نک حقندن کلوردم بوکون بکلرینه ایتدیکیم ایشی کیمسه
اتمه مشدیر اما نیلیم بن اول لندها دیدیکلری نابکار بن غافل
ایکن اردمدن بنی بویله ذخمدار ایلدی دیدی عمر عیار ایتدی
خیر اوله سرور هله اولقدر کوذلرینی قورقوتدین شمدنصکره
سنک ایله حمزه دن غیری مقابل اولور کیمسه یوقدر سنک
ایله ارتوق کیمسه سنک ایله جنک ایده مز اما سن نیزهٔ الدن قومه
حمزه نک بوقدر پهلوانلری واردیر هر بری بر آلات ایله
مشهوردیر اما صاحبقیرانلر هر آلاتی بر قوللنور وبر
پهلوان ایله استرسه قرق کون جنک ایدر استرسه بر کونده
عیرضنی یقار انلره قیاس یوقدیر اما حمزه سنک ایله مرادی
بر قاچکون جنک اتمک ایدی اما سن یاوذ لندیردین ایکنجی
کونده بویله ایلدین ذیراسنی کوردکده بنا ایتدی بودیلا
ورده صاحبقیران علامتی وار دیدی بنا صاقین عرضنه
دوقونمه دیمش ایدی سن ایسه تک طورمیوب بنا اویوب

اولشدین

اولشدین صونی بویله اولدی اما ای پهلوان قولونی بکندیمی
سنی قورتاردیغیم ایچون بر یللق علوفه نک مکافاتی اولمه
دیمی دیدی کیوس ایتدی بلی عیار برخدار اول
دیدی عمرده حواجیه شاهد اول دیوب اشارت ایلدی اندن
عمر ایتدی ای حواجه بوکون سنا سوکدم بنا حلال ایله دیدی
حواجه ایتدی نجون سوکدین دیدی عمر عیار ایتدی کیوسی
قورتاردقدن صکره جنک اورتاسنده بر اغاجه جقوب سیر
ایدرکن حمزه جقه کلدی بنی کوروب اوق ایله اورمق استدی
بنده حیله ایدوب سنا سوکمکه بشلدم بنا دیدیکی نجون سوکر
سین دیدی بنده دیدیمکی حواجه بنا سویلدی حمزه سنی اولدو
ریر اما قلنج ایله اولدوریر دیمش ایدی سن ایسه اوق
ایله اولدوریرسین دیدیم اولده حواجه اصقالیله یلان سویلمز
دیوب همان الندن اوقی براغوب ال تیغه اورنجه قدر
بنده قاچوب قورتولدم دیدی حواجه ده کولب حلال اولسون
عیارتک سن با قورتار دیدی عمر ایتدی هله صاغ اول
سن بنم پدریم سین دیدی بختک کنه حسده بشلدی شاه ایتدی
عیار هر ایش الندن کلور ایمدی حمزهٔ طتوب بنم الیمه
ویرسن نقدر مال دیلرسن ویره یم دیدی عمر ایتدی باش
اوذه رینه شاهم اما نابکار عرب شمدی غافل دکلدیر بنم

ایله حصم اولدی خصوصا سیزه قول اولدوغم بلور امّا بن
انی قومام بو یولده باش ویریرم بنی دعادن اونوتمان دیدی
اشته بونلرده بونده راوی ایدر جونکی حمزه جنکدن دوندی
سراپرده اوکونه کلنجه علم اژدرها بیکره ارقه ویروب
طوردی جمله بکلر اوکوندن کجدیلر برده کوردیکی ذخمدار
اولمادق اذکیمسه قالمش هرکسه سؤال اتدی جمله سی کیّوس
دندیر دیدیلر ملك بهرام وعمران جابلقا ولندهاه ذخمدار
اولنجه غیریسی اولماذمی سرور باشین صالوب شول نابکار
اوله کی اسلامه کلیدی دیوب بارکاهه کلوب اول نامدار
دیلاورلرین ذخملرینه مرهم سلیمانی اوردیلر اوج ساعت
مرورنده صحّت بولوب عشرته اوتوروب صفایه مشغول
اولدیلر اندن خبر اولدیکی شاهین بر قاچکون جنکی یوق
ایمش بونلرده برحاظیر یذهرنه ذمان دیلرسه دیوب
کندی عالملرنده اولدیلر امّا بوطرفدن سلطان عیّاران
فکر ایلدیکی بو بویله اولماذ مراد ایلدیکی حمزهٔ اله کتوروب
براز جفا ایده یم اندن باریشه یم دیوب اولکیجه جوق دولاش
دی حمزه یه فرصت بوله مدی اخیر عمر معدیٔ شکار ایدوب
شاهه کتوردی شاه وبختك شاد اولوب عمره وافر احسان ایلدیلر
اندن طوروب عمر معدیٔ اولدورمك استه دیلر عمر اتدی
یوق شاهم هله حمزهٔ اله کتوره یم اندن صکره نجه دیلر سکز

اویله

اویله ایلین دیوب الوب کتدی برصرب یرده برمغاره
وار ایدی انده کتوروب حبس ایلدی اندن کنه شاه
دیوانته کلدی ارتوق عمر عیّاره اعتقادلری زیاده اولدی
عمر بزه دوست اولدی دیرلر ایدی بختك ایتدی همان برر
برر کتور حقلرندن کله لیم دیدی عمر ایتدی ای خوجه بختك
سیز دیمك لازم دکل بن سیزه خذمتم بلورم بنم مرادم
حمزهٔ اله کتوروب شاهمه تسلیم ایلمکدیر حقندن کلوب جزا
سین ویرسون لکن بنی غیرة کتورن هر دائم شاهین احسانی
دیر دیوب لافلر اوردی شاه بلدیکی عمر فلور استر بیور
دی برکیسه التون کتوروب ویردیلر بختك حسد ایدوب
دیدیکی دخی برینده باشی کسلمدن بو قدار احسان اتمك نه
لازم دیوب خومور دنمغه بشلدی شاه ایتدی صوص بره هی
لعین هله کوره لم صونی نجه اولور بو قدر پهلوانلر جمع
ایدوب مال خرج ایلدیك قنغسی بر ایش کوردی هله
بوکنه ایکی کونده بو قدر ایش ایتدی کوره لم دخی نیلر
دیدی بختك دخی اجماز قودی عمر اندن کلوب لندها
ایله اولکیجه یدی پهلوان اله کتوروب اول غاره حبس ایلدی
اندن واروب بر قوجق قزیلجق دکنکی کتوروب یانلرینه
قودی بونلر دیر اویانوب عمری کوروب وکندیلرین بند

ذنجیر ایچنده کورنجه دیدیلرکی ای عیّار بز سنا نیلدك
عمر ایتدی ای نابکارلر حمزه بنی بر کافر ایچون قتل اتمك
استدی سیز منع اتمیوب اجماز قودیکز دیدی عمر معدی
ایتدی نه بیانه سویلر بو عیّار بر لعنی انجتمش سین اولده
سنی صاحبقیرانه قوغه لدی حمزه یاوذ لنوب سنی اولدیر
مك استدی بزم نه قباحتمز وار بزی قیو ویر اج صوسیز
بزم بونده حالیمز نجه اولور دیدی عمر ایتدی ای شکم خاره
قرنك اجقیرسه اشته بر قوجاق قیزیلجق شربنی حاظرلدم
سنا ایچوره یم دیوب جقوب کتدی بونلر بر برینه بقوب
های نابکار عیّار بو ایشی بر کره دخی ایتدی ایمدی ندیر
سیکز دیدیلر لندها ایتدی عمرین بویله اتمدن مرادی صا
حبقیران ایله باریش مقدر صبر ایده لم دوشما النده دکیلوذ
دیدیلر امّا اوته ده بونلرین بارکاهلرنده فریاد قوپدی حمزه
آکاه اولوب غمکین اولدی ابو الفتّاحه بقوب ایتدی هله
وار کفّار طره فنی یوقله دیدکده ابو الفتّاح ایتدی بس بللو
بو ایشلری ایدن طایمدیر سیزه بو یولدن جفا ایدوب بارش
ماق استر دیدی حمزه ایتدی هله بر وار کورکی شاید اویکه
ایله بکلری شاهه کتورمسون دیدی ابو الفتّاح دخی واروب
جست جو ایدوب کوردی هیچ سس یوق عمرده کورونمز
کلوب خبر ویردی حمزه ایتدی یوری واروب ارایه لم دیدی

اندن

اندن قالقوب طاغ طرفلرنده جوق ارادیلر امّا عمر
بونلری بولو ناجق یره می صقلر جاره اولوب بوله مدیلر
عمر ایسه جوبان شکلنده طاغ باشنده کوزه دیر ایدی اخیر
سرور عالم دونوب کلدیلر امّا بریدن شاهده عمرین بو
اشلرین اشیدوب عجب نجون بزه کتورمدی دیرکن عمر
کلدی بحتك ایتدی ای عیّار اشتدك بو کیجه حمزه بکلرینه
فنا ویرمش سین نجون بونده کتورمدین دیدی عمر ایتدی
بنم مرادم حمزه ایدی فرصت بوله مدم بن انلری بونده
کتورسم عیّارلر اوغورلر یاخود حمزه کلوب دیوانی بصوب
قورتارمغه قادیردر همت ایلن حمزهٔ اله کتوره یم غیری
سنده ایشی قولیدیر دیدی بونلرده کرجك صانوب
صفاده اولدیلر عمر اولکیجه کیدوب اوتوذ دیلاور دخی
شکار ایلدی ایرتسی کون اشیدوب کنه عشقره سوار اولوب
وافر ارادی بوله مدی آخیر اول الم ایله دونوب سراپر
دیه کلدی صاغه صوله بقوب نیله یه جکین بلمز ایدی
بولسه عمری قتل ایدردی بر مقدار اوتوروب هر کسه
تنبیه ایلدیکی غافل اولمان دیوب کندیده تدارك ایله
حابه کیروب یاتدی امّا اویومیوب کوذ تمکه بشلدی
عمرده نحال ایسه یول بولوب حمزه بارکاهنه داخل اولدی
کوردیکی حمزه یاتمش اویور ایو فرصت دیر دیوب یقین

کلوب بر الینه دارو بر الینه خنجر الوب حمزه کربکلری اراسندن
کوذه دیردی عمرده داروی صونارکن حمزه انسوذدن نعره
اوروب خنجر طوتان بیلکندن قوره دی وجود ویرمیوب
بنده جکدی اما صاحبقیرانک نعره سندن خدّاملر اویانوب
ایجرو کیردیلر سرور ایتدی بر خیرسیز طوتدم باقین کیمدیر
دیدی عمر ایتدی لعنت خیرسیزه قنده وارسه کیمدیر خیرسیز
دیدکده حمزه ایتدی های اوغری بن سنا کوستره یم واروب
دوشمانه قول اولوب بنم بوقدر بکلرم اوغورلیه سین شمدیده
بنم سیر قتمه کیروب بنا قصد ایده سین بره جلّاد دیوب حیقیر
دقده عمر ایتدی کورین بونده صوج کیمندیر بر کافرین سوذیله
بونجه یللق یاریمدیر دیمدین عرظیم یقوب بلکی اولدور
مک استه دین انصافمدر دیدی حمزه ایتدی یوق اولماز
سندن خیر کلمز هر زمان بویله ایدرسین دیدی عمر
ایتدی حوش ایمدی بنی بونده اولدوریرسین اما انده
بکلرین آج صوسیز اولورلر صکره آخرتده جوابک ویره
بلورمسین دیدی حمزه ایتدی سن انلر ایجون غم چکمه
بن انلری بولورم دیدی عمر ایتدی عمر ایتدی یا ایکی
کوندر ارارسین نجون بوله مدین دیدی حمزه ایتدی
ای نابکار بونجه زماندن بروسن بنم قرنداشم ایکن

بویله

بویله ایده جک نه وار ایدی دیدی عمر ایتدی بارک الله
هیچ کندی ایتدیکن ایشی بلمزسین بن کیّوس دیدکلری
کیدیده اصلا ایمان اثری کورمدم بد اخلق اولدوغندن
شاهک بنا ایتدیکی احسانه حسد ایدوب الیمدن المق استر
اوذه ریمه سوردی وهم سنک نامنی یرتمق استدی بنده
اویله ایلدم نه وار ایدی بنی میدانده اویله پلیدین سو
ذیله دوکمک استه دین اول کیّوس دیدیکلری دیّوس
واروب صناری بحتک دیدکلری ملعونه حمزهٔ بن الدا
دوب یاوذرنک ویردم عیّارین قوغدیردم دیدی انلرده
وافر صفالندیلر صکره بنی اول درخت اوذه رنده کوروب
قتلمه سعی ایلدین بن سنا نیلدم بابانمی اولدوردم
اولور اولماز صوج ایجون آدم می اولور یارین قیامت
یوق میدر دیوب اغلمغه بشلدی بو مغلتهٔ خلیفهٔ اسلام
وسیف ذوالیزن ومقبل وسائر یقین اولان بکلردن
اشیدوب کلدیلر هر بری عمره اجییوب یا صاحبقیران
اویله بر ملعون ایجون عمره بوقدر جفا جوقدیر
دیدیلر صاحبقیران ایتدی بهی بکلر کیم استر انا جفا
اتمکی اما کی عرض صاحبقیرانی واردیر کوجی یتمدوکنه

قیار بنی کونده ریرظن ایدرلر برده اول دیلاور دیدیکی
بن مسلیمان اولوردم بوندن اوتوری اولمام دیدیکی کوجمه
کلدی مرادم بر بهانه ایده جك یری قالمسون در ایدیم
دیدی عمر ایتدی ایمانه کلجك آدم بهانه استمز مرادی
اولمین بویله ایدر ذیرا اسلامه کلجك آدم بر ایکی غلبه
کوردیکده اسلامده شره فکه انلیوب حقینه قائل اولور
دیدی حمزه عمرین بندینی الوب بارشدیلر حمزه ایتدی عیار
یاسن شاهدن اوجیوذ التمش بیك التون الدین شمدی
استرسه ندرسین دیدی عمر ایتدی بن انك مکافاتن ایتدم
کیتوسی سنك پنجندن قورتاروب شاهه کتوردم و بر
یللق علوفه خذمه تکه ادا ایلدم دیدی وهم شاه راضی
اولدی حواجهٔ شاهد طوتدم دعوا ایدرسه حاظر جواب
دیدی حمزه ایتدی ایمدی عیار صاقین بر دخی بویله بها
دیره اولشمه دیدکده عمر ایتدی خیر اولماذ بن بو امرینی
طوته مام یوق یره باشین اغریدرسین مکر بنی بو خذمتدن
قالدیره سین ذیرا بنم عرظیم واردیر کیمی جائی ذه می ویرمز
کیمی نامهٔ یرتمق استر صاحبقرانك نامه سین یرتمش دیمکدن
باکس باشیم کس مك یکدر دیدی حمزه کوردی اولماذ
کنه اسکی عهد اوذره اسلام علامتی اولان دیلاورلره
بویله

بویله حقارت اتمیه حمزه ایتدی هله عیار اونوتمه بونی
واروب کیتوسجی اولدوغین ذیاده کوجیمه کلدی دیدی عمر
عیار حمزه نك بوینونه صاریلوب سلطانم نجه قابلدیر
سندن ایریلمق نهایت بوده بر نزاکتدیر بر الای کافر
لری الداتمق ایجون ایتدم یوخسه سن بنی رد ایلسن
بن کنه یوذجه ویرمم اما انیده بلوریمکی سنده بنسیز
اوله مزسین بر بریمزدن ایرلماذیذ مکر اولوم آییره
دیوب وافر عرض محبت ایلدیلر اشیدن بکلرده صفا
لر ایدوب اویومیوب صباحه قدر ذوق ایلدیلر جون
صباح اولدی اول محبوس اولان دیلاورلرین اتلرین
وادملرین حاظر لدوب ایتدی یا صاحبقیران بن واروب
بکلری کتوره یم یوق یره انلره جفا اولدی خصوصا دوستو
مز عمر معدی ایکی کوندر یمك ویرمدم دیوب روان
اولوب اول غاره کلدیلر عمر معدی جمله دن اول فریاد
ایدوب بره عیار بن سنك ننی الدم اجلقدن بایلدم
بزم صوچومز ندیر دیدی عمر ایتدی نابکار دخی صو
جنی بلمزمیسین کوردیکز کی حمزه جزئی شی ایجون بنا
نقدر جفا ایلدی سیز ایسه رجا اتمیوب اجماذ قودیکز
اما هله بو صوجکز بغشلدم عهد ایدونکی بویله برحال

ظهور ایدرسه جان ایله دیلك ایده سیكز دیدی بونلرده
عهد ایدوب بردخی جمله من جالشلیم دیدیلر جمله دن
اول عمر معدی ایتدی مدد عیّار بنم در مانم قالمدی
انباندن المك قودی جقلری جقار بیه لم بوخسه اولدم
كناهم بویونه دیدی عمر ایتدی اولورسن اوغورسزلسون
همان طسام اول اولسون دیدی عمر معدی ایتدی برم كرم
ایله هرنقدر سومن ایسكه بویله ایتمه دیدی عمر ایتدی
بهی نابكار شمدی بونده اولور اولماز شی ایله قرنده
طیورور سین بار كاهه وارد قده اول طعامله دن بیه
من سین دیدی عمر معدی ایتدی یتر جفا اندین بو بنا
كوتكدن زیاده دیر همان شمدی بنا طعام ویر اكرانده
واروب طعامله جمله سین بمز ایسم باشمه دوك دیدی
عمر كولب بونلرین بندلرین الوب انباندن طعام جقا
روب طیونجه یدیلر كولوشرك مغارادن طشره جقوب
اندن سوار اولوب بار كاهه كلوب حمزه به بولشوب
یرلرینه اوتورد یلر لندهاباش قالدیروب ایتدی
یاصاحبقیران اولور اولماز كافردن اوتوری عمر جفا
اتمن راضی دكیلوز بزه بیله ضرری دوقوندی دیدی
عمر معدی فریاد ایدوب دیدیكی یاصاحبقیران كیوسدن
اوتوری

اوتوری عمره جفا ایلدیكز انسنده كوجی بزه یتر ایكی كوندر
طعام یمدم قارنم قاسغم نه حاله وار مشدیر احسان
ایلن انا اوره حق تاذیانه بنا اورون انصون بركون
بوبنی اجلقدن اولدوریر دیدی بكلردخی كولوشدیلر
حمزه ایتدی بونا بكار عیّار قوی حصمدیر اذ قالدی بنیده
سینه اولشدیره یازدی هله غافل بولنمدم یوخسه بكون
دخی اجلق جكدیكز دیدی عمر معدی ایتدی مدد سرور قو
انجتمه نابكار بزه طعام یرینه وافر دنلك حاظر ایلمش
حقّی حقوق فلان برطرف دیدی حمزه كولب ایتدی عیّار
بنیده كتورسن نیلردین دیدی عمر ایتدی نیلسم كركه قوی
یمین ویردی ریه دیم دیدی امّا نیلیم اولدی سیز بنا
غلبه ایلدیكز دیدی بكلر ایتدی هله بزعهدی مزطور
دیق دیدیلر حمزه ایتدی جونكی بونلری حبس ایتدین یانجون
طعام تدارك اتمدین دیدی عمر ایتدی بهی سرور عجب
حالیكز وار طاغ باشنده طعامی قنده بوله یم دیدی حمزه
ایتدی هو عیّار سنده طعامكه یانده دیر نیجه بیله عسكره
ضیافت اتمكه قادیرسین دیدی عمر ایتدی یاسرور اول
قدرت طعامیدیر بن انی دوست لریمه یدی ریرم دیدی
حمزه ایتدی یابونلرسنده دوشمان لرین میدیر دیدی

عمر ایتدی یوق سرور هر بری جانمدن عزیزدیر امّا
اول محلده اولماز عداوت وار ایدی لکن انلره بن بر
ضیافت حاضر لدیم ایدی امّا کنه قیامدم دیدی حمزه
ایتدی ناصل ضیافت ایده ایدین سن اقچه ویروب برشیی
الماز سین دیدی عمرده اقچه ایله المام امّا طاغدن کسوب
کتورمکده حیلی زحمتدیر دیدی حمزه ایتدی ندر اول
یوخسه اودونمی کسدین زیرا سنک طعامک پشمشدیر
دیدی لندها کولب ایتدی بهی سرور بونک ضیافتی قا
رین طیوره جق نسنه دکلدیر معنویدر دیدی عمر معدی
ایتدی اکر نابکار اول ضیافتی ایدیدین بر دخی سنک
ایله باریش مز دیق دیدی عمر عیّار ایتدی اکر حمزه بنا
اوریدی بنده سیزه اورور دیم دیوب کولشه رک
عیش نوشه بشلدیلر شاه بو خبری ایشتدکده عظیم قسا
وته دوشوب ایتدی اولمدی بز اوصلنمدق بر عیّار
بزه اولقدر ایشلر ایدر کنه الدانوریذ دیوب نجه ایده
جکلرین بلمدیلر اولکیجه کجوب صباح اولدقده بو الم
ایله اوتورورکن شاهه مژده جیلر کلدیلرکی شاهم

کیلان

کیلان زمین سلطانی یوزبیک عسکر ایله کلوب ایریش
دیکن خبر ویروب الجیٔ ایچرو الدیلر شربت ایچوب نامه
سین صوندی بختک الوب شاهه ویردی شاکوزدن
کچوروب دیمشکه ای شهریار چونکه بن کیلان شاهم یوز
بیک دیلاور ایله کلدم و بر قیزم وار دیر چهره زن
بانو دیرلر و رستم لرین یولون کسر هرموز ایچون کتور
دم دوشمان ایله بر طرف اولدقده دوکون ایده لم زیرا
کوزللکده نظیری یوقدر دیمش شاه کیلان شاهک
کلدیکنه حظ ایلدی امّا قیز احوالین اشتدکده مدد
کمسه طویمسون کنه حمزه یه قسمت اولور دیوب نامهٔ اوقوت
میوب دیذی التنه قودی ایچنده کمسه نه اولدوغن
بلمدی بختک شبهه لنوب ایچنده بر کیزلی سوز
وار دیر واقف اوله یم دیوب شاهم لطف ایله بنده
بر کوره یم دیوب رجا ایلدی شاه بیلور که بختک حظ
ایدر نامهٔ الینه ویردی بختک دخی الوب اوقودی
بو حاله واقف اولوب عظیم صفالر ایلدی کنه دیذی
التنه قودی راوی مکر عمرده انده ایدی اول مکتوب
آشکاره اوقومه دقلری ایچون شبهه لنوب سرّه واقف

اولمق ایچون بر خادم شکلنده بختکن اوکنه کلدیکه بر سوز
سویلر قیاسی ایدوب عمرده خبر اله کوردیکه کنه دیزی
التنه قودی عمرده همان دیزی التندن قاپدی بره کتور
نیلرسین انی دیدکلرنده عمر ایتدی بنده کوره یم نه وارانده
دیوب الوب یورویی ویردی شاه عمر اولدوغن بیلوب
بختکه ایتدی بره هی لعین شمدی نه لازم ایدی انی بندن
المق دیوب اویکه سندن یومروق طوقات ایله کرشدی
بونا اغزی بورنی قانلره بویاندی هله رجا ایدوب
بارشدیردیلر اندن کچوب یرنده قارار ایلدی شاه
الجیه ایتدی هله وار کیلان شاهه سویله خوش کلدی
صفا کلدی قیزین پک صقلسون الندن الدیریر دیدی
الجی دخی واروب شاهن جوانلرین سویلدی کیلان شاه
الم چکوب بنم قیزم یبانده یاتمز دیاریمده بن انی هر کیمه
اولسه ویریردم دیدی هله ایرتسی سون شاهه یقین
کلدکده قرشولیوب قوندیردیلر کیلان شاه هدایاسین
دوذوب شاهه کلوب بولشوب کورشدیلر شاه دخی
قرشوسنده یر ویروب عظیم التفات ایلدی واوچکون ضیا
فت ایدوب بختک پلید بشلدی عمردن وحمزه دن شکایت

اتمیه

اتمیه بشلدی کیلان شاهک بر وزیری وار ایدی مزرک
حکیم دیرلر ایدی زیاده مذهب سیز ایدی بختک عظیم مزاج
الشدیروب پاک دوست اولدیلر بختک مزرک حکیمن بار
کاهنه واردی اوتوروب مصاحبت ایدرکن مزرک حکیم
ایتدی اولکون نه ایدی اصلی اشتدم شاه سنده عرضین یقمش
دیدی بختک ایتدی شاهی کز کیلان شاهن کاغدنده قزینی
مدح ایلمش شاه دخی حمزه نده قورقوسندن نامهٔ دیزی التنه
قودی بنده نه وار دیر دیوب الوب اوقودم احوالی بلدم
بنده دیزم التنه قودم ذیرا عمر دیرلر بر عیار وار دیر طویه
چاق اولورسه حمزه یه خبر ویریر اول نابکار عرب ایسه غیری
قوماز البته اله کتورور بویله بر قاچ اولدی هر موذه
قیز کتوردیلر اول الدی دیدی مزرک حکیم ایتدی بز انی
صقلادیق قنده بولور کاغده نه عمل دیدی بختک ایتدی
حمزه وعیاری نیجه قوی خصمدیر شاهی مزین بر قیزین
الدی شمدی بر قیزی دخی یتشدی کلفهر تاج دیرلر نابکار
عرب اناده کوز اتدی المق استر دیدی مزرک وزیر ایتدی
قیز شمدی بیوک میدر اره یارارمی دیدی بختک ایتدی

بلی جوقدن عاقل اولمش دیر بر اره وارسه اولادی بیله او
لور نهایت بونجه یلدیر شاهن جنکدن الی دکمزکه بر اره
ویره دیدی مزرك لعین ایتدی یا شاهکز قیزین اله ویره
جکنه کندی السه اولمزمی دیدی بحتك ایتدی نجه قابل اولور
کشی کندی اولادین اله دیدی مزرك ایتدی یا نجون اولمز
سیز کتابیکز حکمین بلمزمی سیکز کرچه بزم شاهیمز پوط
پرستدر اولماز امّا بن آتش پرستدم پرست ایم مجوسی
کتابنده کندی قیزین المق جائز دیر هله بر محلّی دوش
دکده بن شاهه انله ده یم دیدی بحتك لعین ایتدی
هی دریغا غافل اولوب بویله جاهل قال مشیم ایمدی
همان کوره یم سنی نیلر ایسن ایله بو معنایه مقید اول ثوابده
بولین دیدی مزرك ایتدی حیف سیزه نار نور قولی
اولوبده بلمیه سکز امرینی طوتمیه سکز انك ایچون سیزین
اشیکز ایلرو کتمز نار نوره لایق اولماز سیکز دیدی بحتك
بو سوزلری اشیدوب صفالر ایلدی اندن قالقوب بار
کاهنه کتدی هاشویله بنده عمرمده بر مزهب صاحبی
بولدم امّا قیاسده بو بندن اذ غنجه دیر دیدی جونکه
ضیافت تمام اولدی کیّوس دخی ایو اولدی کیلان شاه

ایتدی

ایتدی شاهم همان شمدن کیرو جنك اولسون دیدیلر
نوشیروان نوله دیوب جنك نداسین ایتدیلر اسلام عیّار
لری اشیدوب کلوب خبر ویردیلر صاحبقران دخی نوله
بر ده حاظریز دیوب امر ایلدی یارین جنك دیر دیوب
ندا اولندی اول کون اولکیجه ایکی طرفدن تدارکلر
کورولوب منتظر اولدیلر امّا عمر عیّار حمزه نك تنها
سنه واروب کوله رك ایتدی عرب کنه سنا مژدم
وار امّا ارایوب بولوب نتیجه سنه واقف اوله مادم
دیوب بحتکدن الدوغی نامهٔ جقاروب ویردی سرور
ده مطالعه ایلدی اول نکارین وصفین اشیدوب
تبسّم ایلدی بعده ایتدی ای عیّار نصیبمز ایسه ایا
غیمزه کلور دیدی امّا یا شمدی بانو بو عسکرده میدر
دیدی عمر ایتدی جوق ارادم امّا بر خبر اله مادم دیدی
سرورده خوش نوله دیوب جونکه صباح اولدی
ایکی عسکر الات حربلرینه مستغرق اولوب اندن رخشلرینه
سوار اولوب میدان کنارینه کلوب الایلر صافلر
بغلیوب طوردیلر عجب بو کون میدانه کیم کیره دیرکن
اولکون استدیکه کیّوس میدانه کیره ناکاه برده انی کور

دیلر که ایکی عسکر اورناسندن برسوار ظاهر اولدی میدان
اورناسنده بر مقدار جولان ایدوب عرض هنر کوستر
دی ایکی عسکر حیران اولدیلر اندن اول سوار ارقه
سین نوشیروانه ویروب یوذین اسلام طرفنه
دونه رروب نعره اورروب ار دیلدی صاحبقران مقبل
ذرّین کمره بقوب ایتدی وار صورکوره لم یکمدر بزده
اناکوره ارکونده رلیم دیدی مقبل نوله دیوب وا
رروب اول سواره سلام ویردی ای سوار صاحبقران
سیزلره سلام ایدوب نامکزی سئوال ایدر دیدی اول
سوار ابتدی سن حمزه نلر نسی سین دیدی مقبل ابتدی
قپوجی باشی سیم واسکی قولرندن اولدوغم ایچون بنی
کوندردی دیدی اول سوار ابتدی وار حمزه یه سویله
بنم نامم سبنمده یاذیلمشدر هرکیم ارقم یه کتورور ایسه
اول بیلور سینم اوذه رینه جقدقده نامم کورور دیدی
مقبل نوله سلطانم وارروب سویلیم دیوب کتمک استه
دکده اول سوار ابتدی جونکه اویله برصاحبقران دن کل
دین باری بوش کتمه کل دیوب برذی قیمت جواهر
ویروب الشوقی معذور طوت دیوب عزم دیلدی

مقبل

مقبل تعجب ایدوب دعا ایده رك دوندی امیر جهانه
کلوب اول سوارین جوابنده سویلدی وبن قولنده برجواهر
احسان ایلدی دیوب کوسترردی حمزه کورردی بیله التون
دکر اول دیلاوره تحسین ایلدی ایوجومرد دیلاوره
بنذر امانه عجب کندین بلدر مدی دیدی عمرده
بقوب نذر اول دیدی مقبل ابتدی اشته صاحبقران
جواب کتور دیوب خذمته کوندردی اول نقابدار
بنابر کوهر ویردی دیوب کوسترردی عمر بن عقلی کندی
یاحمزه اوّل بو اصل خذمت بنم ایدی بن طورورکن
نه لازم ایدی الی کوندرمك اشته کور برطوغری
جواب کتور مکه قادیر اولمادی بویله حاله بشقه
صنعت وار دیر بنی کوندر مك کرك ایدین دیدی
حمزه ابتدی قورقارم مرادین جرّار لقدر دیدی عمر
ابتدی خیر جرّار لیق انمم امّا کندی مروّه تندن ویرر
المامق اولماذ دیدی حمزه نوله وارسنده کیت برخبر
کتور دیدی عمرده کندینه ذینت ویروب کندی
وارروب سلام ویردی اول نقابدار ابتدی مرحبا
خوش کلدین نه خبر دیدی ذیرا عمرنده وصفین

ایشتمش ایدی کور دکده بلدی عمر ده تکرار دعا ایدوب
ای دیلاور صاحبقران سبزه بن قولون کوندردی سبزین
اسمکز ومرادیکز ندر سؤال ایلدی دمده کلن مراد
اوذره جواب ویره مدی شمدی بن کلدم برخوشجه
جواب الوب کتورم دیدی اول سوار ایتدی کیم بنم
ارقمیره کتورور اول وقت اسمم بللو اولور نه وار
بوندہ بلنمیه جك دیدی عمر ایتدی نه کوزل ایو جواب
صوج اول غلامه ایمش سبزین کنایی جوابکزی فهم
ایدوب انلده مامش دیدی اول سوار ایتدی وار
ایمدی حمزه یه سویله کلسون براز اندن ایلده سویلشه لم
دیدی عمر ده کور دیکه هیچ برنسنه ویرمدی عمر ده
بشلدی ایاغنه یقوب ای واه شوقیله ذیادجه صیچرا
مشیم پابوجیم سوکلمش دیدی اول سوار دویدیکه
بوده احسان ایمش هیچ مقید اولمیوب اجماذ قودی
عمر کور دی کنه اولمدی آخر ایتدی سلطانم اول کلن
غلامه جواهر احسان ایمش سکز دیدی بلی ایتدك
ظاهر اوّل کلن هرمتلو اولور صکره کلن اولماز دیدی

عمر ده های مدد بن اوّل کلمك کرك ایدم عجبا اول
کوهردن دخی وار می دیدکده وار دیر نیلر سین دیدی
عمر ایتدی سلطانم برنده بیزه ویرسکز اولماز می دیدی
وهم اولنجه دعاجی اولوریز دیدی اول سوار کوردی
اولماز ذیرا عیّار اوذکه جرّار دیر بر ایو جواهر ده
انا ویر دی عمر بکنوب ایتدی بارك الله نه تحفه کو
هر اولور عمرون ذیاده اولسون سلطانم امّا بر همنیه
ذادم وار دیر نامنه ابو الفتح دیرلر ذیاده فتّاندر
بنم ایسه انا مجتمع غالبدر شمدی بلوار یر الیمدن
الور همان بوندہ سوندیکم قالور دیدی اول سوار
ایتدی یانجه اولسون درسین بوندن مراد ندیر
دیدی عمر ایتدی سلطانم مروه تنه نهایت بوقدر
الاحسان بالتمام دیمش هواجه لر ایمدی اول قولیکزی
دخی سوندیرین دیدی اول سوار کولب نعجب عار سیز
عیّار ایمش سین سن الده وار کیت دیوب جقاروب
بر کوهر دخی ویر دی عمر شاد اولوب دونوب صا
حبقرانه کلوب اول کوهری کوستر دی ابو الفتح

ایتدی دایی بزه یوقمی ظاهر [illegible]
بلی ظاهر سنده ایچون یوز قزارت دیم [illegible] وار
سه بناویر دیدی عمر معدی ایتدی [illegible] مقبله
بر ویروب سنا ایکی ویرسین اوغورله مش سین یاخود
انباندن چقاردین دیدی عمر ایتدی ای شکم حاره نجه
قابل یلان سویلمک دیدی حمزه ایتدی هله نیلرسن
ایلدین اول سواره حقلدین اما سنانه جواب ویردی
دیدی عمر ایتدی جواب کنه اولکی جوابدر لکن سنا غالبا
محبتی زیاده انجق زیرا [illegible] حمزه کلسون براز انده
ایله سویلشه لیم دیدی دیلاور عالم دخی بوندن رنک
الوب همان بی قرار اولوب عشقری سوروب عزم میدان
ایلدی یقین کلوب سلام ویردی اول سوار ایتدی
سن کمسین یوخسه شرق عربده مشهور اولان حمزه مسین
دیدی سرور ایتدی بلی نه خوش بلدیکز یا سیزلر کیملر
سکز نجون نامکز سویلمز سکز عینی دیلاوران اولدرکه
هرکس کندینی تعریف ایدوب نامن بیان ایدر تا بیله
لرکه اثبات وجود اتمش کیمسه میدر هرکس میداننه
کیروب جنک ایتمیه بوسیکز اوضاعکز قائدهٔ دیلا
ورانه مغایر انجق دیدی بانو ایتدی یا حمزه بن

قاعده

قاعده فلان بلمزم همان ار ایسن حمله ایله وارلک
کوستر اندن صکره قاعدهٔ کوره لم ظاهر سیز صاحبقران
سکز بزده انده ایچون کلدک کی سندن قاعده اوکره نه لم
دیدی حمزه عمره بقوب ایتدی صقین شول کیلان شاهن
دختری اولمسون دیدی عمر بلمم دیدی اما دکمده اول
بونده یوقدر دخی کلمه مشدر یاخود شاهن سراینده
دیر دیدی حمزه ایتدی یوق عیار سن خود ضمیر شناس
کجنورسین اما بونده خطا ایلدین زیرا بونده مردانه لک
نشانی وار یا اولدیرکه بر غیری دختر اولمه لی اما هله کیم
اولورسه اولسون دیوب ایتدی ای نقابدار اول حمله
اتمک عادتم دکلدر ایمدی اکر مرادین جنک ایسه حمله
سن ایدرسین دیدی اول سوار ایتدی ایمدی حاضر
اول دیوب ال نیزه یه اوروب اخشام اولنجه جنک ایتدیلر
جونکه دونمک لازم کلدکده حمزه ایتدی ای نقابدار هر ذار
آفرین سنا بکون بنم ایله ایو اخشام اولنجه جنک ایلدین
زیرا هرکسین کاری دکلدیر بنم ایله [illegible] یکایک جنک ایتمک
باری کندین بلدیر سکز اولماز می دیدی بوکره اول سوار
یوزندن بر مقدار نقابی کیدردی سرور کورنجه
عقلی کیده یازدی حد ذاتنده بو کیلان شاهن قیزی

جهره ذن بانو ایدی تاویلا یتندن بری حمزه نك وصفین
اشیدوب کنول ویرمش ایدی نجه ملاقات اولورم
دیوب فکر ایدردی جونکه باباسی صفره جقدی الیمه
ایو بهانه کیردی اشته بو کره مرادیمه واصل اولورم
دیوب باباسنه بنده سنك ایله بیله کیده رم دیوب
رجا ایلدی کیلان شاه نوله کیده لم هم سنی هرموزه
ویروب یدی اقلیم شاهنه خصم اولوریذ دیوب
معاً برابر کتورمش ایله جونکه کلوب شاهه مرادین
اعلام ایدوب شاه دخی قیزین عربلردن صاقین
سین دیدکده کیلان شاه دخی طاغ اردنده بر مقدار
عسکریله انده قومش ایدی اشته بانو کلوب کندین
عرض ایلدی وکوردیکه سرور دخی کندینه کنول
ویردی ای دیلاور بنی استه یوب دیلرسن اردیمجه
کل دیوب رخشین سوروب برجانبه کتدی حمزه عمره
بقوب عیار وار لندهایه سویله بریمه اوتورسون
بن شول سواری واروب کوره یم اما صاقین بونك
قیز اولدوغن کمسیه سویلمه کوره یم نجه اولور
دیدی عمرده نوله بیورون دیوب سرور بانونك

اردنجه

اردنجه کتدی اما بریدن جونکه ایکی عسکر اخشام
اولدوغن بیلوب دونوب قوندیلر ایکی طرفدن حمزه
نك جنکین سویلشورلر ایدی عمرده کلوب لندهایه
بریمه اوتورسون دیدیکن سویلدی لندهاده کجوب
صام صندالیه سنده اوتوردی هرکس اوتوردقده
لندها ایتدی صاحبقران اول سوارین جنکندن
عاجز دکل دیر بن کوردم جمله حمله سین آسان
منع ایدردی استه سه جوقدان الوردی
وشمدییه قدر دوشمان اردنجه کتدیکی یوغیدی
عجب شمدی نه حال اولدیکه بویله عادته مخالف
ایش ایلدی دیدی بکلر ایتدیلر بلمزز البته
بر اصلی وار دیر خبر الوریذ دیدیلر عمرده کفار
عسکرینه کلوب کوردی انلرده دونوب شاهن
دیواننه جمع اولوب کیوس کجوب رستم صندالیه سنده
اوتورمش کیلان شاه دخی نوشیروانك یاننده
اوتورمش مصاحبت ایدرلر عجب اول کیم اوله
دیلر کمی شویله کمی بویله دیدی بحتدی ایتدی کیم اولورسه
اولسون نار نورین لطفیدر بو کونلك بزی بونك

شرندن قورتاردی بولیکه حمزهٔ هلاك ایده ایدی
دیدی جونکه کرور نکارین ارد نجه کتدی اورمان
کجوب برطاغن ایجنه کیردی برده کورمش اول طاغن
برجانبی صحرا بر قیزیل اطلاسدن بارکاه قوریلمش
برده کور دیکه براز کمدی امیری کوروب قرشو
کلدیلر خوش کلدین کرور بزلری بانو کوندردی
بیورون دیدیلر مکر بانو بارکاهنه کلوب خدمت
کارلرینه ایندی ارد نجه برسوار کلیور قرشو
وارروب الوب کتورین دیمش ایدی بوکره قرشو
لیوب الوب کتوردیلر حمزه بارکاه اوکنه کلدکده
عشقردن اینوب نیزه سین یره صوقوب عشقری بند
ایلدی صاقلنه یانه وارماین سیزی هلاك ایدرم
دیدی اذن بارکاه قبوسندن کیروب کوردیکه
نکار عالم جنك لباسین جقاروب بزم لباسلرین
کیوب جنتدن جقمش حوریه دونمش دورلودورلو
جواهره غرق اولمش جمالی آفتابه بنزر بی نقاب
قرشو کلوب ای دلبری عالم خوش کلدین صفا
کلدین دیوب ایاغنه دوشدی کرور قومایوب

ای ناذه نیتم نجون بویله ایدرسین بزی کناهه قودین
دیوب قوچاق لیوب بغرینه بصدی امیر جهان ایندی
ای نکار عالم لطفیکز مزید اولسون امّا لطف ایدوب
خبر ویر قنغی باغن کلی سین ونه دیار کوهری سین دیدی
بانو ایندی کرور بن جارین کیلان شاهن قزی یم ادیمه
جهره زن بانو دیرلر تاویلا یتی مزدن سیزین نامکن اشیدوب
محبت ایلدم عجب نیجه کورسم جمالن دیوب حسرت چکر
دم هله طالعم یار اولوب شاه طرفندن اتامه نامه
کلدی اولده کیده جك اولدی بنده بیله کیده یم دیوب
رجا ایلدم آخر سوزیمی قبول ایدوب بیله کتوردی وجنك
ایمه دن مرادم سیزین ایله آشنالق ایدی شکر مرادیمه
ایردم جمالن ایله مشرّف اولدم غیری اولور سمحه یم
دکل ایمدی لطفیکزدن رجا ایده ریمکه بنی جاریه لیکه قبول
ایده سکز دیدی امیر مردان شاذ اولوب جان باش
اوزه رینه تك سن بنی قبول ایله دیوب تکرار صا
ریلدیلر سرور ایندی ای نکار بوری ایمدی کیده لم
بویله یبان برده نه ارار سین دیدکده بانو ایندی
ظاهر کیده ریذ امّا ای سرور کیوس ایله جنکه کز برطرفی

اولسون اندن کیده لم دیدی آخیر مجلس قوروب عشرته
بشلدیلر تمجید زمانی اولنجه صفالر ایلدیلر اما سروری
نه کیده بیلور ونه قله بیلور اخیر اندہ قالدی اما
ایرتسی کون صباح اولدی ایکی عسکر یرلرندن طوروب
رخشلرینه سوار اولوب الایلر وصاقلر بغلیوب میدان
اجلد قده عمرین کوزی دورت اولوب صاحبقران کلمدی
کتوس میدانه کیردکده کیم جواب ویرر دیوب قصاوته
دوشدی اما جونکه میدان اجلد قده کتوسه میدانه
کیردیدیلر حمزه بوندہ یوق کیمه میدانه کیره یم غیری
ادم کیرسون کوره لم بلکه حمزه کلور بنده کوره یم هله
براز جنك اولسون دیدی اندن الوی جاوشلری
ندا ایدوب هرکیم جنك عرضوسین دیلرسه میدانه
کیرسون دیدیلر کیلان شاه عسکرندن عبد القهار
کیلانی میدانه کیروب ارطلب ایلدی اسلام بکلرندن
استفنوس یونانی میدانه کیروب برابر اولوب جنکه
بشلدیلر استفنوس عبد القهاره اوق ایله بر ذخم
اوردی انی کوروب عبد الجبار میدانه کیردی
ذخمدار اولدی بر بری ارد نجه کیلانیلردن اون بش

دیلاوره

دیلاوره ذخم اوردی کیلان شاه اول حالی کوروب
غیره نه کلوب همان عزم میدان ایلدی استفنوسه
مقابل اولوب بر فصل ایو جنك ایلدیلر اما استفنوس
اوق اتماده ماهر ایدی اناده بر ذخم اوردی
کتوس انی کوروب غضبه کلدی کوره شول نابکاری
بن سنا کوسترم یم دیوب رخشین سوروب استفنوسه
مقابل اولدی ای نابکار ارلك دعواسین ایدرسین
ندر بو محنت الاتی ایله جنك ایدرسین غیری الاتن
یوق میدر دیدی استفنوس ابتدی یا کتوس یاسن
نجون اول محالف نیزه قوللنورسین ظاهر سنده غیری
الاتن یوقمی اما سن نیزه ده مشهورسین بنده تیراندازلق
ایله مشهورم دیدی کتوس ابتدی حوش ایمدی
بن نیزه الیمه المیم سنده کیدر الندن تیر کمانی کورزن
ایله جنك ایده لم دیدی استفنوس نوله دیوب ال
کورزده اوروب جنکه بشلدیلر بر قاچ حمله خطا
کجدکدن صکره کتوس ذبردست ملعون ایدی برکورزن
شویله اوردیکه بوده کورزین برابر ویردی اما کورز

کورزدن قیوب ارقیه الدقده عقل دائره سندن جقوب
رخشین بوینونه قوجه دوشدی کیوس میدان باشنه
واروب تکرار اوذه رینه کلوب استفنوسین کمرینه ال
اوروب قپاجق محلده حمزه اریشوب اولحالی کوروب
بر نعره شویله اوردیکه میدان صارصلدی شاه بره
ندر اول دیدکده بحتک ایتدی بللویه حمزه کلدی
نار نور خشمنه اوغره سین دیدی بریدن عمرده
قرشو واروب ای سرور بو ناصل کلشدر دیدی
امیر جهان ایتدی نیلیم حصم قوی قیو ویرمز نه وار
ندر نولدی دیدی عمر ایتدی خبر بر نسنه یوق همان
یتش استفنوسی قورتار دیدی حمزه دیر تکرار نعره
اوروب ای نابکار جک الین اندن اشته حصمک بنم
دیدی کیوس دخی ال جکوب حمزه جانبنه توجه ایلدی
بریدن عمرده استفنوسی میداندن جقاردی کیوس
حمزه ایله برابر اولوب سرور سلام ویردی اولده علیک
الوب خوش کلدین دیلاور کیجه دن برو قنده
ایدین دیدی حمزه ایتدی دون بونده اول سوار ایلر
جنک ایلدم اما الوب یورویی ویردی بنده کمسین

دیدم

دیدم بلمک دیلر سن اردمجه کلدیدی بنده وارمسم
قورقدی دیرلر دیوب بنده کتدم دیدی کیوس ایتدی
یانجه اولدی اولدوردنمی یالکز کلدن یوخسه اول سنا
غالب می اولدی الندن حیله ایله می خلاص اولدین
دیدی عمر ایتدی ای دیوس بو سؤالدن مرادین ندر
سن کندی باشین کورکه حمزه نک پنجهٔ قهرندن قور
توله سین بو نا حمزه دیرلر جوق سنجیلین طنوذین بوینو
ذین قیرمشدر دیدی کیوس ذیاد الم جکوب ای حیلکار
عیار نه یوز ایله سویلرسین سن ایکی یوزلی سین قنده وار
سن بو کون بری بش اقجه ویرسه بونجه یللق افندینی
ترک ایدرسین بو قدر فلوری الوب شاهه قول اولدین
الدادوب کنه الوب یورویی ویردین ایمدی سندن هیچ
کیمسیه وفا کلمز دیدی عمر ایتدی ای حرام زاده منافق
سن سنکه بنی افندم ایله غمازلق ایدوب جکشدیردین
هیچ بن افندیمی ترک ایدرمیم اول سنک سوذین ایله
بر مقدار بنا جفا ایلدی بنده براز استغنا ایلدم سنا کور
لک کنه بارشدم واولوفه الدم ایسه سنی صاحبقرانی مک

الندن قپوب قورتاردم اکر بن قورتار ماسم جوقدان
جهنمه کیدر دین ذیراسنده اسلام نشانه سی یوقدر
ایمدی یوز بیک دخی ویرسن اول خذمتک مکافاتی
اولماز دیدی امیر مردان کولب دیلاور فراغت ایله
عمر حمزه دن غیری کمسیه قول اولماز اما دیلاور بن حیله
بلمم اول سوار بر قوی خصمدر راست کلدم دخی ایرد
اولمادم شمدی میدانده سنی بولدم کوندوز سنک
ایله کیجه انک ایله تا ایرد اولنجه جنک ایده رم دیدی
کیتوس بونی اشیدوب کندی کندینه ایتدی نه دیمک
کوندوز بنم کبی ادم اژدرهاسیله جنک ایده یوریلمیه
ده کیجه واروب بر خصم ایله دخی جنک ایده دیدی
اندن صاحبقران ایتدی ای کیتوس اول نیزه ایله حمله
ایله اشته اول کوردین مقدارینی دیدی دیتوس
قاقیوب ال نیزه یه اوروب ایتدی ای نابکار عرب
بلدمکه ذوالین یقین کلدی ذیرا کندین طالب اولدین
دیوب اول یدی طوبلو نیزهٔ الینه الوب ات باشین
حویروب میدان ویروب اندن سوروب میزان یرینه
کلدکده بر نیزه صوندی سرور سپر ایله چارپوب

منع

منع ایلدی یان یانه کجوب کتدیلر کیتوس باش صالوب قیاس
ایدر دیکه کندینک نیزه سی رد اولنمز اما کندی دیدیکی
اولمدی بر دخی اوردی کنه حمزه رد ایلدی جونکه اوچ
حمله سین حمزه منع ایلدی اندن نعره اوروب یا کیتوس
نیزه اویله اوریلمز ارایسن سنده منع ایله دیوب عشقره
میدان ویروب خشمیله ایریشوب نیزهٔ سمک ایله بر نیزه
اویله اوردیکه کیتوس دیلدیکه سپر ایله چارپوب منع ایلیه
اما حمزه نک نیزه سی سپرین اورته آئینه سی نه نجه دوقندی
ایسه اورته ائینه سیندن کجوب سینه سنه یوری دکده
کیتوس های دیوب وجودین اوغورلینجه نیزه کمر اوستوندن
اوغرایوب جبه وجوشن خلقلرین سوکه رک کجوب کتدی
اما سپر نیزه نک اوجنده قالدی کیتوس کوردیکه قولتوق
التی بالق اغی کبی اجیلوب جبه خلقه لری ذمینه صاجلدی
باشن صالوب ای واه بزده جهانده کندیمزی ارصانور
دق امانلر وارمش دیوب حیران اولدی اندن یکایک
جنکه بشلدیلر کاه نیزهٔ جانستان ایله وکاه کوردی کیران
ایله اخشام اولنجه جنک ایلدیلر کورنلر تحسین ایدردی
جونکه اخشام اولدی کنه بولوشلم دیوب دوندلده عمر

حمزه نك اوكونه دوشوب ديلديكه بار كاهه كتوره سرور
ات باشين جوبروب ايندى وار عيار لندهايه سويله برمه
اوتورسون وهم بكاره سلام ايله ديدى عمر لطيفه ايدوب
بهى كرور بويله نجه برجنك ايدرسين فرشونده كيتوس كبى
حصمك وار اكر بوكون كامله ايدى بكاره فناويرردى
بارى اركن كل ديدى حمزه ايندى نوله عيار ان شاالله
كلورم ديوب كتدى امّا كيتوس ايندى عجبا كمين ايله جنك
ايدركيدوب كوره يم ديوب حمزه نك اردينه دوشوب
كتدى بريدن عمرده لندهايه كلوب حمزه نك سلاملك
دكيروب دغى اول سوار ايله ايرداولماش امّا كيوس دغى
سرّينه واقف اولوب بلمك ايجون اردينه دوشوب
كتدى غافلاً صاحبقرانه برالم ويرميه بنده كيده يم
ديوب بادصرصر كبى اردينه دوشوب عمرده كتدى امّا
بكار حمزه نك كتدوكنه ملول اولديلر عمرده بويله كورر
ديكه كيتوس كيدوب حمزه نك خبرى بوق همان عمراوزر
مان ايراسندن كيدوب كيتوسين اوكون الوب برجو
بان شكلنه كيروب برتپه اوزه دينه اونوروب قوال
جالمغه بشلدى امّا كيتوس عمرين اوكونه كلدكده عمرده

قوالين

قوالين پك پك جالمغه بشلدى كيتوس بره جوبان برى كل
سنا صوره جاغم وار ديدى عمر ايندى قور قارم خرلو حريفه
بنزه مزسين ديدى كيتوس ايندى كل قورقمه هالابن يدى
اقليم سلطانى نك پاى تخت پهلوانى بم ديدى عمر ايندى
هاى سلطانم اول ديتوس ديدكارى سن مسين صاقين
بلارن سويلمه ديدى كيتوس ايندى بره بوق هى آدم بلارن
سويله مم برى كل ديدى عمر كنه قوال جالمغه بشلدى
كيتوس ايندى بره هى جوبان برى كل سندن برشى
استمم سنا برين سؤال ايده يم ديدى عمر ايندى نه بيليم
كاهى فرامين بنى طوتوب اقجه مى الوب قيونم دغى الورلر
انك ايجون صپاير لرده كزه رم صحرايه اين مم ديدى
كيوس ايندى اوره لرى طورسون امّا بو ارادن برصادى
اتلو كجد بمى ديدى عمر ايندى كجدى امّا ياوز كسكين
الى وار سنك اقن طورغون ديدى كيتوس ايندى هاى
بنم اتمده بخشى ديرامّا انا ايرشمز ايمدى نه طرفه كتدى
بنم قولاغوزم اول سنا جوق قلور ويره يم ديدى عمر
ايندى بنم قيونم وار براقمم لكن شول طرفه كتدى
ديوب برخلاف يول كوستردى كيتوس ايندى بره بيانه

سویلمه کل دیدی عمر ایندی وار یولنه کیت یوقسه
بن جوبان اوغلو جوبانم بنی اولدوره مزسین امّا شونده
برسرکش جوبان جاغریرم کلور سنی دسته جوب ایله
دوکر دیدی کتوس نیلسون جوبان بوکسکده الی ایر شمز
همان ایندیکه ای جوبان بن سنا لطیفه ایده رم کل کرم
ایله بنا دلیل اول بارکاهه وارد قده سنا جوق احسان
ایده رم دیوب یلوار مغه بشلدی ذرا حصم قاچدی
ار دندن یتشه مدم دیدی عمر ده اشاغی اینوب ایمدی
کل ار دیمجه دیوب اوکنه دوشوب کندی کیوسی بردار
یره کتوردی اندن صپانده الینه الوب برطاش قیوب
صالمغه بشلدی کتوس ایندی ندر اول دیدی عمر ایندی
طاش تراذه سیدیر اغیر بن یکین طار طارم دیدی کتوس
ایندی یا طار توب نیلرسین دیدی عمر ایندی بز جو
باکز بوندایله جنك ایده ریز دیدی کتوس یا سنده
حصمك کیمدر دیدی عمر ایندی اوّلا شمدی سندن بیوك
حصم یوقدر اکر جاندن کندینه کرکسه صیون اندن
طوندن بناویر باشنی قورتار اکر عناد ایدرسن اولنجه
دوکرم سنی دیدی کتوس ایندی یره یبانه سویلمه بن کتوس

اولامده

اولامده سنجیلبن برجوبان بنی صویه اولمك یکدیر
دوشن اوکیمه یوقسه شمدی سنی اولدوریرم دیوب
ال تبر و کمانه اوردی عمر بن النده طاشی حاظر نیجه
اندیسه کوکسندن اوردی کتوس اه ایدوب ایکی بو
کلدی نیلرسین جوبان بنده سنی صاغ قورمیم دیوب
اوذه رینه سورنجه برطاش دخی اتوب اوق طوتان النده
اوردی اوق یای النده دوشوب الین اوغمغه بشلدی
برطاشده انی نده قفاسنه اوروب ات یقلوب هلاك
اولدی کتوس پیاده کیده یم دیدی عمر اوکون الوب نه
یه یه کیدی صیون اسبابلرین ویریوقسه سنی هلاك
ایده رم دیدی کیوس ایندی یه جوبان کل بویله اتمه
صکره الیمدن قورتوله ماذسین حصوصا بو ویلایت
نوشیروانده دکلمیدر بلکه سنده برقولوندی جوبانی
سین قورقمز مسین شاه طویارسه سنی دکل بلکه افندینی
بیله اولدوریریز سنجیلبن جوبان قوللندوغی ایجون
دیدی عمر ایندی بوینوزینی قیره یم سنده وشاهی
نده اکر بنم غیریدن اله مم اولیدی سنده یانده کلمز
ایدم ایمدی کور حالنی سنا ایلك ایله صویون دیدم

سوذم طونماز سین دیوب صپان طاشنی یغموری کبی
یاغدیرمغه بشلدی کتوس قجایم صاندی اولدی صحرایه
کوردی اولدی آخر عاجز اولوب ایتدی ای جوبان دینمنی
سورسن بنا امان ویردیدی عمرده طوردی کتوس
ایتدی بهای ادم نعجب مرحمت سیز حریف سین سنا قندن
صناشدم قوله غوز لقدن کجدم باری کرم ال نیجه
فلور ایدر دیوب کمری ویردی عمر کمری الوب بوق
شمدن کبرو اولمز صیون دیدی کتوس ایتدی به هی
جوبان دخی نه استرسین اشته کرم الدین یا قفتانی نجه
ویره یم جبلاق عکره نجه وار یلور ذیرا ادیمز بیوکدر
باری اتیمده اوذه رنده اولون رهتیده ال اولده نقدر
فولور ایدر دیدی عمر ایتدی بیانه سویلمه انلر جوفدان
بنم اولدی صیون دیوب کنه طاشه طوتدی کتوس ایتدی
های نار نور هشمنه اوغرایه جق باری ناجمیده ال قیو
ویر بنی واره یم کیده یم دیدی عمر ایتدی صیوندی وار
نه نره یه کیدرسن کتدیدی کتوس ایتدی های اولدی بنم
اوله جق دیوب جفاروب قفتانیده ویردی کیده یم
دیدکده عمر ایتدی دور به کیدی نره یه کیدر دیدی

کتوس ایتدی دخی نه قالدی ویره یم دیدی عمر ایتدی
کوم لکیده ویر قورقمه اوشومزسین سنا جوبان کبه سی
ویره یم دیدی کوم لکیده جفاروب ویردی کنه کتمدی
استه دلکده عمر طوردی نره یه کیدرسین دیدی کتوس ایتدی
دخی نه استرسین دیدی عمر ایتدی طونیده ویر ذیرا اوجقور
حرمتلو انجق دیدی کتوس ایتدی به نه بیانه سویلرسین
اوطه یرم اجیلو عیبدر کل فراغت ایله دیدی عمر ده بن
سنده عیبنی بلمم تیز جفار دیدی کتوس یا نار نور بونه
حالدر باشمه کلدی دیوب کور دیکه ویرمسه اولدوریر
بده ننده برصاغ بری قالمدی جفاروب طونیده ویردی
اندن ایتدی یارین بنده سنی طوتدوروب کورکه نجه
ایده رم دیوب برالین اوکونه قیوب برالین قیوب کیدر
کن عمر کنه صپانه ال اوروب اوکون الدی ای نابکار
نه سویلرسین تیز حلال ایله دیوب طاشه طوتدی
کتوس عریان دیبلک بده نی اجیوب صحرا مغه
بشلدی به نابکار حلال اولسون قوبنی کندی حالمه

دیوب اشکار کبی جاغردی عمر ایندی یوق سن بنا کبی
ایندین انتقام المق مراد ایدرسین برحوشنجه حلال ایله
بنی ایتاندیر دیوب اوکونه کجدی اوردی طاشی ارقیه
کجدی اوردی طاشی صاغنه کجدی اوردی طاشی صولنه
کجدی اوردی طاشی ملعون اجی سندن کندینی جالیله
اوروب دیبلك وجودین پاره لدی عیّار جهان اولقدر
دوکدیکه عقلی کیدوب یقلوب میت کبی اولدی زیرا
مقدم عمری طتوب هلاکنه قصد ایلدوکندن اوتوری
عمرین زیاده کینی وار ایدی فرصت ارار دیکه انتقام
اله عمر کوردی کیوس یقلدی ارتوق حرکت ایتمز
اولدی عجب اولدیمی شول پلید دیوب واروب براز
سلکوب صرصدی کوردیکه دوندن اولمش عمر ایندی
ای واه نجه اولور حال ارتوق شمدن کیرو حمزه بیم
ایله بارشمدن قالدی های کافر کیدی نعجب قبا
هریف ایمش دیوب بره نجه اولدین اج کوزینی ده یه
کوردی اولدی برندن دپرنمدی باشین جهنمه
اوغور اولسون نه اولمق احتمالی وار دیر برزمان

ترك

ترك دیار ایده ریذ امّا شوقی بره کوم سم بوحال
دویولمسه دیوب کیوسی ارقه سنه اوروب برقوم سال
یره کتوروب تبر ایله قومی قاذوب بوقی کومه قودی
امّا بوحال کیجه وقتی ایدی زیرا اخشام جنکدن دو
نوب قوندیلر ایدی عمر اندن صکره اردیلرینه
دوشوب کندی بشدی ای ایدنلق ایدی عمر ایندی
شمدن کیرو ایش بتدی حمزه نك اردنجه واروب
نیلیم شمدی بناکوجه نور ایمدی اول قیز ایله صفاده
اولسون بزده براز شوقیله یورغونلغم کتسون دیوب
اول طاغ انکنده یاتدی امّا راوی ایدر مکر اول اراده
صاحبقران اول قیز ایله براز عشرت ایدوب بعده یاتوب
اویودیلر امیر عرب بر عجایب واقعه کوروب اویانوب
کوزینی اجوب کوردی ایدنلق صباح صندی قالقوب
کیندی وایتدیکه ای بانو شویله بر واقعه کوردم
معزور اولسون کنه خدمت باقی واروب کوره یم
عسکرده نه وار زیرا قرشومزده نوشیره وان پهلوانی
کیوس کبی قوی حصملر وار شاید برخطا اولسون

دیدکده بانو ایتدی نوله سرور بیورون همان هر
قنده ایسن صاغ اولون شمدن کیروسن بنم سین بن
سنده دیوب عشقری جکی ویردی اندن بانویه
وداع ایدوب کتدی ناکاه حمزه اول ارایه یقین
کلدکده عشقر سهیل اوردی عمر بکنیوب اویاندی
ای ایدین بقوب کوردی کلن حمزه دیر امان شول
عره به برنك ویره یم دیوب اول طاغن برنده وافر
کیك کموکلری وار ایدی تیز واروب کتوروب باشی
اوجنه ایاغی اوجنه دیکه قودی اندن کندینی برابدال
صوره تنه قیوب انبادن برجراق جقاروب اوکونه
قودی الینه بر تسبیح الوب جاتر جاتر جکمکه بشلدی اندن
حمزه اول ارایه کلوب بقوب اول بوینوزلی مزاری کو
روب تعجب ایلدی ایکی کوندر بن بوارادن کلوب
کیده رم هیچ بویله مزار کورمدم یوخسه یولیمی یا
نلدم دیوب کلوب عمره سلام ویردی عمرده علیك
الدی حمزه ایتدی ده ده سلطان بویتان اره کیم دیلر
دیدی عمر ایتدی بویتان اره یتاغن ده ده دیرلر وهم
کوربوز دیلاور دیر دیدی حمزه ایتدی بن بوارا

دن بر

دن بر قاج دفعه کلوب کجرم کورمدم دیدی عمرده وار
ایسه ارنلری انکار ایدرسین اکر اعتقادین کمالنده ایسه
نذیرین ویر دیدی حمزه ایتدی ای ده ده بونده نذیری
نقدر دیر دیدی عمر ایتدی نقدر اولدوغی معین
دکلدیر همان هرکشی یاننده اولانی ویریر برحبه الا
قوماز اکر ویرمز ایسه بویتاغن ار انا همت ایلمز
بلکه حشم ایدر اما بر ادم جمله وارینی ویرسه اولده
انا بیك قات عوض ایدر صاغلغنده سیزه اداق نقدر
دیوب سؤال اولندقده نیه قادیر اولورسه یاننده
اولانی جمله سین ویروب کتسون دیوب بیوردی همان
نیه قادیر ایسن یاننده اولانی جمله سین ویروب کتسون
دیو بیوردیلر هما سیزده یانکزده اولانی ویرین دیدی
حمزه ایتدی سیزین ادیکز ندر دیدی عمر ایتدی کمال ده ده
دیرلر بو کشنده ولی اولمسنه سبب بو اولمشکه بر اولیایه
راست کلمش بوده سیز جیلین بر بهادیر ایمش همان
اوذه رنده اولان جمله سین ویروب طونن کوملکین
بیله ویروب دیم دیظلاق قالور اویله اتمکله
فی الحال بو مرتبه یه ایرشدی ایمدی هر کیم دخی

بونده تیز نذیرین ویریرسه تیز مرادینه ایرر دیدی
حمزه ایتدی بهی ده ده سلطان سیز بونی یاوذ اوجور
دیکز اما بو ویلایتلره کیدوب کلن آدم جوق دیر
هیچ برندن یتاغن ارنامنده اشتمدك سیز بونی
نره دن پیداه ایتدیکز دیدی عمر ایتدی بهی کرم کانی
بوکشی غایت ارنلردندیر کاه کورینور کاه کورنمز
یوز یلدن بری یاتورمش بیلن ارنلردن اویله
اشتدك دی حمزه ایتدی آفرین کمال ده ده عجب دوش
تعبیرین بلورمی سکز دیدی عمر ایتدی خیر بن سنك
دیدوکن دکیلم جوق سؤالی قو همان اداغن
ویروب کیدین اولیا سیزه همت ایلسون دیدی حمزه
ایتدی بهی ده ده سلطان دردین اقچه دیر ظاهر ویریرز
اما فکر ایده ریمکه بو دیار کافر ویلایه تیدر بونده
اولیا اولمق محلدر قورقارم بو مزاری سن پیداه
ایلدین صاقین بر کافر اولوسی کتوروب بو ارایه
کوم میه سین دیدی عمر ده کونلندن ایتدی اشته
کرجك اصل اولیا سنسین دیدی عمر ایتدی ای دیلاور
نعجب سوز سویلرسین بس بللو منکرسین انجق همان

ویره

ویره جکین ویرده وار اوغرون خیر اولسون کشی
اعتقاد ایله بتر اعتقاد ایله یتر دیدی حمزه ده
کوردی اولماز کمال ده ده محروم اولمسون دیوب
بر اوج التون ویریرکن کیتوسین عقلی باشنه کلوب
قلدامغه بشلدی حمزه اول حالی کوروب های
ابدال ندر بونك اصلی اولیان دیرلدی کبی دیدی
عمر ایتدی ظاهر جوق دیل اوذاتدیکز اولده کندین
بلدیرمك استر اداغن براقده وار کیت یوخسه
شمدی سیزه ضراری دوقنور دیرکن بو کره اه ایدوب
حرکت ایلدی حمزه ایو تماشا دیرکن قوم ایچندن جقوب
اوتوره واردی تکرار اه ایدوب ای جوبان تحقیق بلدمکه
سن عمر عیار ایمش سین زیرا بو ایشه سندن غیری
کمسه قادیر دکلدیر بحتکین سوزین طوتمادم اول
بنا وصف اتمش ایدی اما دینك عشقنه حمزه سورسن
بنا یتر جفا ایلدین قیمه بنا دیدی حمزه ایو سیر
دیوب حیران اولدی بقوب کوردی بر تو فانا
حریف یوز کوز بلورسیز اولمش وجودنده صاغ

بری یوق عریان دیمد یظلاق بر حریف حمزه ایتدی
بره کیمه سویلرسین کیمسین دیدی کیتوس بقوب حمزه
بلدی هلی دیلاور بن کیتوسم کور عیار دین بنی نه
حاله قودی نم وار ایسه ویردم کنه الندن قور تولمه
مادم دیدی آخر عقلیم کتمش بنی اولدی دیوب
بویله بره کوم مش دیدی حمزه ایتدی بره جادو اولمیه
سین یانمه بقین کلمه سنی اولدوریرم دیدی کیتوس
ایتدی حاشا بن جادو دکیلم کیتوسم اگر یالان
سن شو ناصور دیدی حمزه دقتله بقوب کور دیکه
عمر عیار دیر بره کمال ده ده کل بری کوره یم بوخدمت
ایندیکن عزیز کیمدیر دیدی عمر ایتدی بره حریف نه
صورارسین اشته صوره صوره حریفی دیر تدین بونا
جلاق ابدال دیرلر اداغن ویرده وارکیت اول عزیزی
بن کنه یرینه کتوره یم دیدی حمزه بی اختیار کولدی
ای نابکار بونه اشدیر که ایتدین دیدی عمر ده کولیب
حمزه نده رکابنه صاریلوب والله سروری سودین طوغری
سی بودیر که بوکیدی سیزی بنا اولدورمك استدی
اول کوندن برو بونا کینم وار ایدی بویله رنك

ویردم

ویردم اخشامدن کوردم سیزین ار دیکزه دوشدی
وار وب برخطا ایده نجه طوره یم دیدی دیدی
حمزه ایتدی بهی عیار طوتالم عهد انمش سین بو قدر
اتمك نه لازم ایدی دیدی عمر ایتدی یا حمزه بن سنا
ضرر اولجق یرده نجه اتمه یم قابلمی دیدی حمزه
ایتدی اولمش اوله جق باری جمله اسبابلرین ویروب
مقامنه ایلت یوخسه سنك ایله برصفره یه الصونم
ویانمه کتورم دیدی عمرده نیلسون هوش تولمه
ویره یم امابزم امکیمز نجه اولور دیدی حمزه ایتدی
یانه امك ایلدین دیدی عمر ایتدی کوره ایدین بن بونه
نه خذمتلر ایلدم دیدی حمزه کوردی کیتوس اغلر حمزه
دونوب کیتوسه ایتدی ای پهلوان یاسن بنم ار دیمه
نجون دوشدین دیدی عمر ایتدی الله سندن راضی
اولسون اناصوردین بنده بو قوله قائلم ذرا بوکیدی
مردانه کجنوز حیله سی اولمسه ار دیکزه دوشمز ایدی
دیدی کیتوس ایتدی کروز مرادم وار وب اول سوار
ایله جنکی کن سبر اتمك ایدی دیدی امابو نابکارین

بناغرضی وار ایمش انی بهانه ایلدی دیدی اندن
عمرده بونده تاجن قفتانده ویروب سائر الاتده
طورسین جادیرده ال دیدی حمزه ایتدی صاقن برحوشجه
کتور صکره سن بلورسین دیدی اندن حمزه کتدی عمرده
یوری کیده لم دیدی کیوس ایتدی ای عیار یابنم رخشیم
یوقدر نجه کیده یم یایان یورومکه درمانم یوقدر
دیدی عمر ایتدی ای نابکار یابن سنی ارقم ایله کتوره جك
دکیلم قال ایمدی بونده بن واروب کیده رم دیدی
کیوس ایتدی یوق اولماز صکره سندن حمزه یه شکایت
ایده رم دیدی عمر ایتدی ای نابکار یابن سنا بنجك قنده
بوله یم دیدی کیوس ایتدی قنده بولورسن بول اتم
اولدورمکی بیلورسین البته بنی کتورمکیده بلورسین
دیدی عمر ایتدی ایودرده اوغرادق کوپکی اولدورن
سورور دیرلر مکر کرجك ایمش دیوب براز بواراده
طورواره یم کوره یم اوله که شول وادیده بر رخش بوله
ایدم دیوب کتدی برکویه کلوب کوردی وافر صغیرلر
طورور عمر فکر ایدوب شول ملعونه بوندن ایو
بنجك قنده بوله یم دیوب ایجندن برین سوروب
کتوردی

کتوردی اشته بونی بولدم بنرسن حوش بنمز ایسن
سن بلورسین دیدی کیوس نیلسون انده قالور ایسه
بو قدر وجودنده یاره بره سی وار دوشوب بریرده
قالور بارکاهنه دوشوب کندینه تیمار اتمك استرنا
جار اولوب اول کاوه بندی جکلوب کتدیلر کون طو
غرکن عسکر کنارینه کلدیلر عمرده بر اصلیق چالدی
شاکردلری وخلیفه لری اشیدوب کلدیلر ذیرا اشاره تن
بلورلر ایدی بس بللو سلطان عیار انك برخذمتی
وار دیوب بریوز عیار قدر جمع اولدی عمر ایتدی
اشته احوال شویله اولدی تیز برر ساز بولن کیوسی
شاه دیواننه برایوشندکلر ایله کتوره لم دیدی
انلرده نوله دیوب کمی دف کمی دونبلك کمی طورنا کمی
نی کمی صنطور کمی کمان کمی قنبور کمی ساز کمی سوز هر بری
بردورلو جالغی پیداه ایلدی اسبابلرین الوب برات
چولی دلوب بوغازینه کچوردیلر چولی دورلو صدالی
ذیللر ایله طوناتدیلر وباشنه برر قولاج ایکی بوینوز
طاتدیلر یدی دورلو بویه ایله بویادیلر وبوذینه
دخی بویا سوروب برعجایب صورته قودیلر کیوس

ایتدی بره ندر بو ایتدوکن بن دجال میم نیلمك استر
سین دیدی عمر ایتدی اکصون اسلامه کلور پلید
دکلسین سنی بن صوینجه قدر نه زحمت جکدم حمزه
اسبابلرین ویر دیدی ویردم ایمدی امکیم ضایع
می اولسون بو یوزدن شاهی حقلرم اما صاقن بن
شاهی حقلیوب اورادن کتمینجه کندینی بلدرمه
یزدان حقیچون سنی قتل ایده رم حمزه بنی رد ایدرسه
اتسون اشته عیاره اوله شانده حالی بودر دیدی
کیتوس نیلسون نوله دیدی اما کونلندن نه غریب
درده اوغرادم بر سوزدن اوتوری بو قدر عرض
اکسکلکی اولدی ارنلر ایچنده یوزم قالمدی دیدی
عمرده کوزلرینه بر رائینه یاپشدیردی اندن ار
قه سنه بر بیوك جالی بغلدی عمرین النده دنلك
بو طریق ایله عسکره کلدکده بر شماته قوپدیکه
اولماز های اویونجیلر کلمش اما هیبتلو ادملری
وار کمی سیر ایدر کمیده سیز ناصل ادملر سکز دیرلر
عمرده کورمز مسیکز پهلوانلر اویونجیلریز و بونه

عجایب

عجایب کوهی دیرلر قاف طاغنده اتکنده اله کتوردم
اما جوق زحمت جکدم در ایدی ایمدی اوینادین کوره
لیم دیدیلر عمر ایتدی یوق عادت دکلدر اول شاهه
اوینایوب هنریمز کوستره لم صکره سیزده کورورسکز
دیدی اشته کتدیکجه مغلته بیویوب شاهن قولا
غنه کتدی بره ندر اول دیدکده سرهنکلر ایتدیلر
شاهم بر بلوك اویونجیلر کلدی اما غرایب ادملر
اولور شویله که بو آنه کلنجه قدر کوریلمش شی دکلدر
ایچلرنده بر دیو اوکوزه بنمش عجایب کوهی دیرلر
ایمش قاف طاغنده اتکنده اله کتورمشلر و هنرلری
جوق ایمش دیدیلر شاه و سائر ارباب دیوان بونی
اشتدیکلرنده یرلرندن طوروب وارین کتورین
دیدیلر واروب کتورمکه کتدیلر بادکاهن اتکلرین
قالدیردیلر عمرده بو قدر عیار ایله هر بری بر
عجایب صورت ایله کلدیلر اللرنده بر ساز دیزیلدیلر
بحتك و شاه بویله مسخره لغی کورنجه کولمکه بشلدیلر
خواجه بحتکه ایتدی هله جوق کولمه صکره اغلرسین

دیدی بختك ایتدی بره یوری شورادن ای نابکار
یزدان پرست دیدی شاه اشارت ایلدی بونلرین
باشی کیمدر دیدکده عمری جاغر دیلر عمرده کلدی
شاه سؤال ایلدی سیز نه طائفه سکز و نه ره دن
کلورسکز دیدی عمر ایتدی شاهم یولدن کلوریذ
همان هنریمزی تماشا ایدین دیدی شاهده دین
ایدی هنریکز عرض ایلین کوره لم دیدی عمر ایتدی
شاهم اوّلجه احسان ایلین بزده شوقیله اویون
اوینایالم صکره مراد اوذره اویون اولماذ واحسان
دخی کوریلمز ذیرا بزم اویونی من غیریلره بنده
من بو دنیاده کوریلمش دکلدیر وهم عاده تیمز
احسانی اوّل الوریذ دیدی شاه بیوردی واروب
خزینه دارلر برکیسه التون کتوروب ویردیلر
عمرده دعا ایدوب اندن عیّارلره اشارت ایلدی
هر بری اللّرنده اولان ساذلری جالوب برشماته
ایلدیلرکه اول وادیلر ولوه له ایله طولدی بربرینه
اویماذ اوصول یوق شاهده بو ناصل هنردیر

طورین

طورین در امّا کیمه سویلرسین کیم اشیدیر کیّوسین
التنده اولان جاموس اورکوب حوب حوب صچرا
مغه بشلدی سرهنکلر جاغروب بره طورین دیدکده
عمر اشارت ایدوب طوردیلر شاه ایتدی ندر بو
شماته هنریکز همان بومیدر یوخسه دخی وار
میدیر دیدی عمر ایتدی بزده هنرجوقدر بویله
هنر کوردیککز یوقدر لکن الاتلریمز بونده یوقدر
واروب کتوره لم دیوب کتدیلر کیّوس غیره تی عاری
براغوب نعره اوروب برکره سلکندکده اوذه رنده
اولان ذیللر کونا کونا صدالر ویردی ارباب دیوان
کولمکدن بایلدیلر کیّوس ایتدی بنم حالیمه مرحمت
ایتمیوب کولرسکز دیوب زاری داری اغلدی بختك
وشاه وسائرلری کیّوسی بلوب کندیلرندن کچدیلر
شاه بیوردی کیّوسی الوب حمامه کتوردیلر ییقه
یوب اندن اوذه رینه لباسلر کیدیروب تیمارینه مشغول
اولدیلر بعده شاه بختکه بقوب ای ملعون بونده
دخی حالی معلوم اولدی کورکه بر عیّارین الندن

نلرجکه ریذ دیوب غمکین اولدیلر اما سلطان عیاران
جونکه کیوسدن بو قدرجه انتقام الدی اندن با
رکاه سلیمانه کلوب برنده او تورردی مکر صاحبقران
دخی بکلره کیتوس ایله عمر بن ماجراسین حکایت ایدردی
بکلرده کولشوب افرین عیار الدری وار اولسون کاشکه
اول ملعونی اولدیرمش اولیدی الندن قورتلور
دق دیرلردی جونکی عمر کلدی حمزه ایندی نیلدین
کیتوسی شاهه تسلیم ایلدنمی دیدی نعم یاصاحبقران
عجب تعظیم ایله کتورديم دیوب اولون واقع حالی بیان
ایلدی حمزه باشین صالوب نه یمان حصم اولورسین دیدی
بر زماندن صکره حمزه کنه لندهایی برینه قیوب رخشنه
سوار اولوب عمری اوکونه قاتوب عزم بانو ایدوب کندیلر
جونکه بانویه کلدکده بانو بونلری تعظیم ایله بارکاهنه
کتوروب مجلس قوروب اوتوردیلر بر زمان باده
نوش ایدوب صاحبقران کیتوس ایله عمر بن ماجراسین با
نویه بربیان ایلدی بانوی عالم وسائرلری کولمدن
بایلدیلر عمره هزار تحسین ایلدیلر سرور عالم ایندی ای
بانوی عالم ایمدی کتمک خیر لیدر دیدکده بانو ایندی

امر صاحبقر

امر صاحبقران بن جارین دخی سویله سم کرکدر
دیوب همان قالقوب بارکاهلرین بودوب جمله جهاز
ذیله وحادملرین وجاریه لرین الوب سراپرده
سلیمانه کلدیلر راوی ایدر بوخبر کفاره ایرشدکده
کیلون شاه وکرک نوشیروان عظیم ملول اولدیلر
نیلسونلر الرندن نه کلور امیر عالم امر ایلدی طبل
شادمانی جالدیروب شنکلر ایلدیلر شاه وبختک
المندن عیش اولدیلر اخیر بختک مردار اغزین
اجوب شاهه ایندی شول قیزین کلفری بوقدر
زماندر براده ویرمدین عاقبت انیده بوکون یارین
الندن الور بقه قالورسین دیدی شاه نجه ایده لم
حمزه ندک قورقوسندن کیمسیه اقرار ایده مدم اما شول
جنک برطرف اولوب حمزه حجازه کندکده غیری کوز قرار
دوب براده ویریم دیدی جونکه دیوان طا
غلدی بختک لعین کیلان شاهه وذیری مزرک ملعونی
تنهاسنه جاغروب ایتدی سن کجنده شویله برهرزه
یدین نارنور مذهبنده کشی کندی قیزین الق اولور

دیدین کرجك اولورمی دیدی بلی آتش پرست کتابنده
اولور دیدی بحتك ایتدی بونی بر طریق شاهه انلا
دوب عقلنه سندیرملی سین دیدی امّا شمدی اولماز
قورقارم عرب دویوب اناده بر جنکال اتار بو جنك
اولسونده انده تدارکین کوره لم دیوب اول ایکی شیطان
بربریله سویلشوب مشاوره ایلدیلر اندن بونلر ایتدیلرکه
حمزه ایله نجه جنك اتمك قابلدر کیّوسده حسته امّا صاغ
ده اولسه باشه جقامز شمدی حمزه صفاسنده غافل
ایکن باری شبخون ایده لم تمام محلّیدر دیوب اول
ایکی حرام زاده لر کیلان شاهه کلوب مشاوره لرین
بلدیردیلر کیلان شاه ایتدی معقول ایلمش سیکز
وارین بو حالی شاهه بلدیرین دیدی انلرده نوشیره
وانه کلوب شاهیده اویدیردیلر اندن عسکر ایچنده
ادملر صالوب احفادن جمله سین آکاه ایلدیلر امّا
ابو الفتّاح عیّار انده ایدی بو حالی دویوب بلدکده
تیز کلوب حمزه یه بلدیردی امیر عرب بکلری دعوت
ایدوب لندهایه امر ایلدیکه کیجه اولدقده سن وار
شهر طرفنده یوز بیك عسکریله طور کفّار قلعه دن

جقدقده

جقدقده کیرمك مراد ایلدکده قومیه سین دیدی
اندن جمله عسکر سوار اولوب کیجه اولدقده کناره
جقوب طوردیلر بارکاهلر حالی قالدی امّا اوته
دن کفّار عسکری نصف اللّیده ایکیوز بیك عسکر اولوب
بارکاهلره یقین کلدکده نعره لر اوروب ای نابکارلر
دیوب یورودیلر اسلام سرورلری دخی دورت
طرفدن نعره لر اوروب هجوم ایدوب بربرلرینه
اوردیلر قلیجی جهان عالم های هوی ایله دولدی
کیّوس اشیدوب حاضر اولون جان باش قورتاره لم یوخسه
بر خطا ایده ریذ دیوب تدارکه بشلدی امّا اسلام
ارنلری بونلره غلبه ایدوب کیرویه سوردیلر جوغی
قلجدن کچوب اذ آدم قورتلدی شاه کور طورمق
اولماز بولیکه جوق لوق ایله بر ایش ایده رم دیوب
بیوردی جمله عسکر یوری یوب عظیم جنك اولدی
کیلان شاه کوردی عسکرینك جوغی قیریلدی همان
بارکاهنه کلوب یاننده اولان ادملرینه تیز بارکاه
لری یقین کیده لم بو قدر زحمت جکدیك مالدن وقیز
جقدق دیوب نسی وار ایسه قالدیروب قنده سین

كيلان زمين قيوب كندى كيتوسده ديلاور لرين الوب
ار ديلرينه دوشوب كندى بريدن شاهده عسكر يله
صباحه يقين اولنجه عظيم جنك ايدوب عاقبت عسكر
بوزيلوب شاه كوجيله قلعيه قاچدى صباح اولنجه
عسكرى كفار تار مار اولوب كندىلر امير عرب عشقردن
انميوب البتده شاهى اله كتورر مديكجه اولماز ديوب
صباح اولنجه قلعه قپوسنه كلوب سام كور ذيله يقوب
ايجرى كيردى شاه حواجيه يوزطوتوب نجه ايده لم ديدكده
حواجه ايتدى شاهم طور مه كيده لم حمزه نك غضبى كمالنده
در ديوب سوار اولوب براوغوردن قاچديلر هرموز
همان صاحبقرانه قرشو كلوب ايافنه صاريلوب امان
سرور پدرم كندى بنا امان ويرديوب ايافن اوپمك
ديلدى حمزه قومادى اندن دونوب قوندىلر عسكرين
جمله مالن جمع ايدوب طاغلر كبى يغوب عسكره بخش
ايلديلر اندن يدى كون دوكون ايدوب سكز نجى
كيجه كردك ايلديلر جمله ذن بانو ايله مراد الوب
مراد ويرديلر بوندن براوغلو اوله ادينه عدلان
تبريز ديه لر امابرى طرفدن هواجه شاه وبحتك
قاچوب ار ديلر ندن كيلان شاهه يتشديلر كيلان

شاه

شاه قرشولبوب تعظيم ايلديلر اندن كيلان ذمينه
روان اولديلر بركون كيلانه كلوب قرار ايلديلر اطرافه
نامه لر يراكنده ايدوب عسكر جمعنه مشغول اولديلر
امابوكيلان شاه نوشيه وان ايله دين بحثى ايدوب
نار نورى مدح ايلدى كيلان شاه بوتلرى وصف
ايلدى مابينلرنده حيلى بحث اولدى عمرده اولنه
مان تبديل صورت كيلان ذمينه كلوب بونلرى سير
ايدر دى عمر كوردى بحتك برصارى نه شين حرام
زاده ايله باش باشه ويروب سويلشور لر عجب نه
سويلر لر اوله ديوب خذمت ايدر شكلنده بونلره
بنا شوب كور ديكه من زرك لعين ايله مشاوره ايدر لركه
شاهن قيزين شاهه ويرمك استر لر عمر ايله حمزه
دوبماسون ديرلر عمر ايتدى ابو قصه بوده اولور ايمش
بره مدد واره يم حمزه يه خبر ويره يم ديوب همان طبان
قالديروب مدائنه كلوب حمزه يه جمله اولان ماجرالرى
بربيان ايلدى وهم ايكى صاحبقران كلور مش شاهه
امداده بركه شهروز حان نسل افراسياب ايمش وبرينه
ائينه شاه مغربى ديرلر ايمش لكن قصه بوكه شاهه

کندی قیزین کلفهر تاجی الدیرمق استرلر کیلان شاهن
مزرك دیرلر بر وذیری وار دیوب حالی بلدر دکده
صاحبقران عالم ذیاده الم جکوب عیّار لطف ایله وار
کور بو حال نجه اولور بو قصّه اکر کرجکدن واقع
ایسه سعی ایدوب قیز قور تاره سین سناجوق احسان
ایده رم دیدی عمرده شاد اولوب اجازت اولوب عزم
کیلان زمین دیوب کتدی امّا اول کیجه بحتك ومزرك
مشاوره ایدوب ایرتسی کون نوشیروانه واروب تنهاسنه
کیروب دعا ایدوب براز مصاحبتدن صکره بحتك ایتدی
شاها بزلر بو ارایه نیه کلدك قیزین کلفهری حمزه قورقو
سندن اونده بونده قاچوریرسین نار نور قولنجه کندیکز
السه کز اولماز می دیدکده شاه بکنلیوب بره نه هرذه یر
بو ملعون هیچ کشی کندی قیزین الورمی دیدی مزرك
حرام زاده ایتدی بهی شاهم سوز حواجه بحتکندر نجون
اویله سویلرسین اشته سیزلرده دائما بویله جفا جکوب
اشیکز راست کلمه دیکنده اصلی بو ایمش نار نور قولینه
مخالفت ایدرسکز مجوسیلرین عینی ارکانده بلمزسیکز
اکر نار نوره مطیع اولیدین هرنه بدعتلری وار ایسه
اشلردین اوّلا اشتمدنمی بهمن شاه آتش پرست ایدی

کندی

کندی دیدی شاه ایتدی بلی اشتدم امّا مجوسی قولنجه
اولدوغن بلمزدم دیدی مزرك ایتدی بلی مجوسی
قولنجه دیر دیوب قویننندن کتابلر جقاروب قودی
اوقیوب مسئله سین ویردی اوّلا ایتدی شاهم برکشی
بر میوه اغاجی دکسه ابتدا کندیسی می یر یوخسه اله
می یدیریر دیدی شاه ایتدی کندی یر نیجون اله یدیرر
دیدی مزرك ایتدی ایمدی ای شاه اول قیز دخی
سنده وجودین میوه سیدیر غیریه ویرمك معقول
دکلدیر دیدی شاه ایتدی نار نور بونا قائل اولورمی
بن بونی ایده مم بونا بر ملّت ایرتکاب ایلمز قور قارم نار
نور بنا خشم ایدر دیدی مزرك ایتدی ای شاه استرمی
سنکه نار نور سنا کندی امر ایده دیدی شاه اویله اولور
ایسه قابلدیر دیدی مزرك ایتدی ایمدی بن نار نوره
عرض ایده یم یدی کون مهلت ویر دیدی شاهده اویله
اولسون دیدی امّا شاه بو قصّهٔ حواجیه دانشدی
حواجه فریاد ایدوب صاقین شاهم بو ایشدن فراغت
ایله صکره ندامت جکرسین وهم جمله شاهلر سیزه لعنت
اوقور وهم اول قیز حمزه نك نصیبیدر یوق یره

زحمت جکرسین دیدی امّا مزرك لعین کندی کبی بر
سید دانش ملعونه ایندی بن شویله سویلرم سنده شویله
سویله دیوب اوکرندی اندن وارروب بر محلّه بر
جقور کبی برشی قاذدی اول مریفی ایجنه قودی
وصوبون اتمکین دخی قیوب اوستون قپادی ویانی
باشنه براولو آتش یقدی اوجکون اوج کیجه یاقوب
دور دیکجی کون شاهی دعوت ایلدی شاه و بحتك
جمله وذه راسیله ونقدر آتش پرست وار ایسه
جمله سی قالقوب کلدیلر اولمحلده آتشی کور دکلرنده
جمله سی باشی یره اکدیلر مزرك لعین ایندی ای نار
نور سن بنابرکرة دخی سویلدین ایدی شمدی دیلرم
که بردخی سویلیه سین آتش پرست اولدن کندی قیزین
الماق جائز میدیر دیدی بر ده انی کور دیلر
که اول آتش ایچندن برحزین اواز ایله دنیاده اول
مدق کلام ایدوب جائز دیر دیوب دور لو یوحلر
یدی بحتك ایندی نار نور قیزین المانی همان شاهه وی
رواکور دی یوخسه غیریه ده وار میدیر دیدی

مزرك

مزرك تکرار سئوال ایلدی جمله سی الور دیدی
بحتك ایسه کندی قیزین الماق مراد ایلدی اندن شاد
اولوب دوب شهره کلوب دوکون تدارکین کور
مکه بشلدیلر کلفهره دیبالر بجدیلر شاه ایندی قیزم
اشته سنی قوجیه ویردم نه الم جکرسین سنی برا ره
ویر دیمکه اقرانی یوقدر دیدی در دیمند بیجاره
قیاس ایلدیکه همزه ثویروب بارشمق استر دیوب
سوندی صکره اشتدکده کندوسین قتل اتمك مراد
ایلدی ذیرا کلفهرین نار نوره اعتقادی یوق ایدی
یوخ همش اولده واناطباننده دیوب آخر کار
هواجیه خبر کوندردیکه کندومی هلاك ایده م
دیدی هواجه خبر کوندردیکه الم اوذره اولسون
عمرانا یتشور اول همزه نك نصیبدر دیدی جونکه
دوکون تمام اولدی بانوی همامه قیوب انواع
دور لو لباسلر ایله ذین ایلدیلر جونکه اخشام
اولدی شاهن اوکنه دوشوب عزّت ایله کتور دیلر
مبارك یار اوله دیوب دوندیلر کلفهر دخی طاوس

کبی کینوب واروب الین اوپدی بانو ایتدی که بنی
قنغی قولکزه ویردیکز دیدی شاه ایتدی کوذم نوری
سنی الان یدی اقلیم شاهیدر دیدی بانو ایتدی
دولتم اتاسیزدن غیری یدی اقلیم شاهی بردخی
وارمیدر دیدی شاه اشته بن الدم دیدکده بانو
دیبلك شاشوب بیهوش اولدی شاه اول حالی
کوروب نصیحت ایدوب کوذم نوری بن اول بو
مسئله دن غافل ایدم دیوب نار نور ایله اولان
مباحثه لری بیان ایلدی بانو کوردی اولماز مدا
رایه بشلدی یاننده اولان طایه لر وینکه لر شاهم
عجله اتمه نقدر ایسه سیزی بابا بلوب حجاب ایدر
دیوب اورطایه مجلس قوردیلر بانو کندینی قتل
اتمك ایچون طشره چقمق دیلدی برخادم شمعدانی
الوب اوکونه دوشدی بانو ایتدی ای لاله شول
جانبه کیت دیوب برتنهایره کلدیلر تیز بانو برخنجر
اوروب خادیمی قتل ایلدی اندن کمند ایله دیوار
دن اینوب بحجیه کیردی اغاجلر اراسنده صقلندی
اما نره یه کتسون بلدیکی یردکل آخیر فکر

ایلدی

ایلدی آخیر اولمکی اختیار ایدوب اول کمندین براوجین
اغاج دالنه وبراوجین بوغازینه بند ایدوب ایاغی
التنه برطاش قیوب اماده دوردی شاه کوردی
جوق اکلندی کلمدی ارامغه بشلدیلر بانو اشیدوب
جان باشنه صچرادی اما جانده عزیز راوی ایدرکه سلطان
عیاران اولکون انده کلمش ایدی تنهاجه خواجیه بولشدی
خواجه ایتدی مدد عیار شاهه نیلدیسه مزرك دیدکلری
لعین ایلدی لکن سراین فلان طرفنه واروب بانویی
انده بولورسین ایریش دیدی سلطان عیاران خواجیه
دعا ایدوب کلوب برطرفدن اول بغجیه کمند ایله
اینوب بانو اولدوغی یره کلوب کوردی برشی حرکت
ایدر مکر بانو عمرین کلدیکن کوروب های بنی بولدیلر
دیوب ایاغی التنده اولان طاشی قاقوب باشلدی
صاللان میه عمر ایریشوب کمندی تبر ایله چالوب
قیزی قاپدی کوردیکی بیهوش اولمش عیار باشنی
دیزینه الوب یتارق عقلی کلدی عمری خادم صانوب
کنه بنی طوتدیلر دیوب خنجر چکوب دیلدیکه کندینی

هلاك ايده عمر ايتدى اى بانوى عالم بن عمرم خواجه
اشاره تيله كلوب سنى قورتاردم نجون كندينه قيار
سين ديدى بانونك كونلى شاد اولوب هاى سلطان
عيار اتم خوش كلدين ديوب اياغنه دوشدى وايتديكه
اتام اوله جق معطوح آخير عمرنده كوركه نه اولماز
قباحت اشلدى بو ايكى لعينك اغواسيله بنده بلمم
غيرتم اوجندن اولومم اختيار ايلدم بويله ايده
جكين بلمز ايدم صانوردمكه بنى حمزه يه ويروب
بارشه اوتان ميوب اق صقاليله كلدى نارنور بويله
امر ايلدى ديوب دورلو حلتلر ايلدى ايو اولدى
كلوب يتشدين ايمدى تيز اول كيده لم ديدى عمر
ايتدى سنى بنم المدن كيمسلر الاماز وهم ايتدكلرى
قباحت انلرين يانلرينه قالميه اول مزرك ديدكلرى
بليدى بوكيجه دورت پاره ايدوب شهرين دورت قپو
سنه صلب ايده يم شاهده برايورنك ويره يم قورقه
يورى سن كنه شاهن ياننه واروب اوتور بر بهانه
ايله طايه نى بونده كوندر بن انى ضايع ايدوب انده

شكلنه

شكلنه كيروب شاه مجلسنه داخل اوله يم سنده كوره
سنكه عالمده نه كارزار اولور ديدى بانو كوجكدن
برى عمرين حاللرين بلور همان كمندى اتوب يوقارى
جقدى حادملر وجاريه لر كوروب اى بانو سن قنده
ايدين بزلر سنى ارارين ايجروده شاه انتظارده دير
ديوب ايكى اللرندن طتوب ايجرو كتوردیلر شاه ايتدى
اى جكر كوشم بزه حيلى انتظار جكدير دين ديدى بانو ايتدى
شاهم حضوريكزده حجابدن صقلدم ايدى بر مقدار
اشاغى اينوب كوملك دكشدم ديدى شاه ايتدى يا اويله
مى ذيرانه وار بونده بزدن قجاجق ها بوكيجه صقلدن
يارين الشدقده كندين طالب اولورسين ديدى بانو
ايسه جوان مرك اول بابالر جقاره سى ديوب اى طايه
وار بر مقدار طشره جق بن بر مقدار بابام ايله تنها
جه مصاحبت ايده يم ديدى طايه نوله قيزم صفاده
اول اشته دوشك حاظر همان كيروب ذوقى صفا
ايدين ديوب طشره جقدى سلطان عياران طشره ده
كوزه ديردى فى الحال بونى طتوب بوغازين صقوب
بر تنها يره بونى پنهان ايلدى اندن طايه صوره تنه

كيروب ايجرو داخل اولدى بانو ايتدى اى طايه
كل شوندن بر قاج قدح نوش ايده لم ديدى عمر ده
باش اوزه رينه سلطانم ديوب ايلرو كلوب ايتدى
اى شهريار زمان عجله ايلمه زيرا قيزم محجوبدر
بانونك حجابى رفع اولدقده قوينوكن الوب ذوق
ايدر سكز يوخسه بويله تيز لك ايله اولماز لكن
براز باده جك نوش ايدين شمدنكير وهر قجن
ايسه بانو سيزندر ديدى شاهده معقول دير
الوب
ديدى عمر اولدم قده حى البنه اول طولدير وب
بانويه ويردى ايچ قورقه بنم ديوب اشارت ايلدى
بانو عمره تحسين ايدوب ايچدى اندن طولدير وب
شاهه ويردى اشته بونلر طايه صانوب نوش ايدر
لر ايدى عمر بر دخى طولدير وب ايچينه دارو قتوب
بانويه اشارت ايلدى بانو قده حى البنه الوب
ايتدى شاها كرچه كوستاخلق دير امّا المدن برطلو
نوش ايله ديدى شاه دخى الوب ايچدى اندن بر
برى ار دنجه بر قاج قدح ايچدكده شاهن عقلى

سريدوب

كيدوب يقلدى عمر طايه صوره تنده طشره جفوب
انده اولان جاريه لرى وحادملرى طوپلوب شاه بانو
ايله صفا اتمكده بزلرده صفا ايده لم ديوب سراين
ديوان حانه سنده بر مجلس قورروب شرابه دارو
قتوب بونلرى دخى بيهوش ايلدى اندن اورتالغه
فناويروب بلديكى اوزره بولدوغى بادكارلرى
الوب انبانه صالدى بانو عمر چاپكلنه وانبانك
دولمادىغنه حيران اولدى اندن بانويه ايتدى اى
بانو سن بونده دور بن وار وب شول مزرك ديدكلرى
يعنى نار نوره قاوشوب دوره يم ديدى بانو ايتدى قور
قارم كيجه هالى بر مشكل اولور ديدى عمر ايتدى اى
بانو سن صبر لو اول كور نه لر ايده رم ديوب كندى
اولدم مزرك يعنى سراينه وار وب حرام زاده ايسه
شاهى قيزى ايله كردكه قودم ديوب صفا ايله يانور
دى پاك دارو ويروب عقلن الدى وبولدوغى
بادكارلرى الوب سيلوب سپور دى اندن ملعونى
كتوروب بر ويرانيه يانوردى تيز موم ياقوب

عقلین باشنه کتوردی مزرك کوزاجوب عمری کوردی
اطرافنه بقوب کنه کوذبن بومدی بویله دوشون حظ
بوق کبی دیدی عمرایندی بره ملعون کوذون اج او قو
دوغن کبی کتابنده بواحوالری کوردنمی دیدی مزرك
باشنه کلنی بلوب امان عیار قیمه بنا سنا جوق مال ویره
بم دیدی عمرایندی بقه ملعون سن جهانده بر بیدعت
قودنکه عالمده سنا لعنت ایدوب سوکه لر بوندنصکه
سنی صاغمی قورم دیوب ار بوق سویلتمیوب تبر ایله
جالوب دورت پاره ایلدی اندن بر پاره سین کیلدن
شاه قپوسنه اصدی برتذکره یازوب یانده قودی
وبر پاره سین نوشیروان قپوسنه اصدی وایکی پاره
سین شهرین قپولرینه اصدی انلره ده بررتذکره
اصدی اندن سوروب بحتك مردودین سرابنه کلدی
اناده دارووروب صاچین صقالین تیراش ایدوب
اول سرایده دخی نه بولدی ایسه سیلوب سپوردی
اندن بانویه کلوب کیده لم دیدکده بانوده نوله
دیوب سلطان عیاران اولدم ارقه سنه اوروب
قتی یایدن اوق جقار کبی عزم حجاز ایدوب کتدی

جونکه

جونکه صباح اولدی حواجه قالقوب شاهن اولدوغی
یره کلدی کوردی اور تالق بوذوق دوذن شاهدك
وبحتکن کیفلری بوق حواجه کوروب دیبلك کیفلری
بوذولدی بحتك ایندی ای حواجه جونکه بویله
اوله جاغنه علمین وار ایدی بنه نیجون بلدیرمه
دین دیدیلر حواجه کولب ایندی قنغی سوذیمی
قبول ایلدیکز که بونیده ایده سکز قنی مزرك حکیم
نیجه اولدی دیدی انلرده بلمز دیدیلر اولده
جهنمه کتدی بن سنده بیله کره سویلدم مقید اولما
دیکن دیدی شاه قپوب الینه تاذیانه الوب بو
اشاره سبب هب سن اولدین دیوب تیز اول قبزی
بولده بوخسه شمدی باشین کسرم دیوب کیر شدی
اولقدر تاذیانه اوردیکه بحتکین فریادی آسمانه
جقدی حواجه کوردیکه طنماز ایسه ملعونی
اولدوریر هله شاهن قولنه صاریلوب شاهم صبر
ایله نیلسون قورسام سنا خیر صاندی بلکه بونك
خیری بوقدر فلان دیرکن اول تذکره بولوب

اوقودیلر دیمشکه ای شاهی بی دین نه اشدر بو سنك
آخیر عمرنده ایلدوکن بدنامی کیم اختیار ایدر حمزه
اجازت ویرمز یوخسه سنی مزرك حرام زاده کبی
پاره پاره ایدردم وسنا بو ایشی ایدن کافرلرین دخی
حاللری نه اولدی کوردیمش شاه المندن اولوم مرتبه
سنه واردی نه دیمکدر بر عیارین الندن عاجز
قالدق دیوب زیاده پریشان اولدی امّا مزره کین
اولدوکنه ذیاحظ ایلدی بر کیده جك ملعون ایدی
ایو اولمش خلق عالم الندن قورتلمش دیوب بحتکه
سوکدی کاشکه سنی دخی دپه لمش اولیدی سنك دخی الندن
قورتلوردم دیوب طورورکن طشره دن حادملر کلوب
شاهم بیچاره مزره کی پاپاره ایدوب اصمشلر دیوب
خبر ویردیلر اولدم کیلان شاه دخی بو قصّه دن اکاه
اولوب جان باشنه صچرادی های نه قتّال عیّار
ایمش بر کیجه ده بو قدر اشلر ایدوب باخصوص
کلفهر کبی ناذه نیده الوب بونده قومیو جقوب کیده
زهی عیّار دیوب حیران اولدیلر وبو حال شایع

اولوب

اولوب شهره یایلدی خلق عالم حیران اولوب قالدیلر
وعمردن زیاده وهم ایلدیلر کیلان شاه بلدیکه بونلر
ایله باشه جقلمز شاهه یاردیمه وار دوغنه پشیمان
اولدی خواجه بحتك ایسه یوزینه نقاب اصوب اهل
پرده اولدی کیلان شاه المندن شاهن یاننه کلوب
بولشوب ایتدی شاهم اویله بر شیطانه اویوب اولماز
اشته بولندن اشته کورکه خلقه مسخره اولدوغندن
ماعدا برده قیزدن اولدین عقلین وار ایسه حمزه
یه دعا ایلکه سبب اولوب سنی بدنام لقدن قور
تاردی دیدی شاهده بن نه بلیم نار نور اویله
سویلدی بنده کرجك صاندم مکر یلان ایمش دیوب
هر بری بو الم ایله بارکاهلرینه کتدیلر اذین جانب
بو طرفدن سلطان عیّاران کلفهری الوب کتمش ایدی
بر کون حمزه یه کلدی کلفهری حمزه نك سراینه کونده
کونده روب وکندیده کلوب صاحبقران ایله کورو
شوب اولان حاللری بر بر بیان ایلدی مزرك
لعین آتش یاقوب فتوا ویروب و آتشی سویلدوب
شاهی بو یوزدن اذ دیر دوغن تاکه قیزی بولوب

الوب كلنجه قدر اولون حالارى بلدر ديردى حمزه
وبكلر وافر كولشديلر اندن بانو عمزه جوق اكرام ايلدى
اندن حمزه نك اوكنده بوزيره اوروب اياغنه دوشدى
وعذر لر ديلدى اندن سرور عالم نكاه بار كاه وجاريه
لر تعين ايدوب اناره مبالغه مال ويردى بانو ده
اولحالى حقه شكر لر ايدوب اول بار كاهده قرار ايلدى
اشته بونلرده بوندە امّا اوته جانبدن نوشيروان
كندينه كلوب بيوردى حمزه يه برنامه ياذديلركه يا
حمزه بونه ديمكدر بويله برعيارين ضبطنه قادر دكل
سين كلوب بزم وزيرمز اولديردى بوقدر اولماذ حقا
رتلر ايلدى ديوب نامهٔ برپيك الينه ويروب كوندردى
دى جونكه نامه حمزه يه كلدى اجوب اوقودى
وافر كولديلر اندن حمزه اويله برنامه ياذيكه اى
شاه معطوح بركافر پليدين سوذيله بويله اولماذ
ايشه ايرتكاب ايلمش سين عيب دكلميدر اكر عيّار
بندن ايزين اليدى بركيجه جمله كزى بوق ايدر
دى وهم بنا قيزين اوج كرّه ويرمكه وعد ايلديين
عاقبت كندين المق مراد ايلديين امّا شمدى ايو

اليمه

اليمه كيردى وهم بن صاغ ايكن الى بنم اليمدن كيملر
الاماذ وسنه رضان اولمديقجه بنده المم اكر بو
صلحه بويلجه قائل اولماذ ايسن جوق ذحمت حكرسين
ديوب كلن ايله نامه سين ويروب كوندردى جونكه
نامه شاهه واصل اولدى اوقودى كاه قرار دى
كاه بوذاردى آخر دونوب كيتوسه ايتدى اى پهلوان
يورى وار قيز سنده اولسون حمزه نك اندن قور
تار نك انا قالموت ديدى كيتوس كولدى اى
شاه بلمم نه سويلرسين اول شمدن صكره كتدى ارسلان
پنجه سنه كيردى اندن خير بوقدر كور مزمين
كوذو موذه قرشو كيلان شاهن قزين نجه الدى
واروب نجون قور تار مديكز شمدنكير و اول
قيزى حمزه نك اندن قور تار مغه كيملر قادر
اولور لكن هله حمزه كلسون كورلم ديوب اشته
بونلرده بوندە امّا راوى ايدر امير عرب بركون
دورت كرّه يوذ بيك عسكريله كوج ايدوب كيلان
ذمينه كلوب شاه عسكرينه قرشو بار كلرين قور

قوندیلر شاه ایله بحتك مشاوره ایدوب حمزه نك اوكنه
طوروب كیملر جواب ویره بیلور نه افراسیاب اوغلو شهروذ
حان كلدی ونه آئینه شاه مغربی كلدی دیدی بحتك
ایتدی شاهم نیلیم بو قدر جالشورم كنه بنم باشمه كلور
بن سنك غیرتك جكوب جان و باشم یولونه فدا ایده
رم دیدی شاه ایتدی یانجه ایده لیم ای ملعون كوجم
سنا یتشور كورمز مسین بزلر نه بلایه كرفتار اولدق
باری بزه بر تدبیرین وار ایسه سویله كوره لم دیدی
بحتك ایتدی شاهم حمزه هرموذه زیاده مائلدر اولدن
بر و بر برلرینه محبت ایدرلر وحمزه انك سوذینه
اینانور هرموذی بونده دعوت ایدین كلسون انك الیله
فرصت بولوریز نجه زماندر كونلمده بر حیله وار
دیر انی اجرا ایده یم دیدی شاه دخی بحتك ملعون سوذیله
برایش اوله دیوب شهمرد عیاری تنها سنه جاغروب
نه ایسه سپارش ایده جكی ایدوب بنا هرموذی بونده
دعوت ایله كلسون حمزه ایله بزم ارامز بولوب صلح
ایلسون دیوب بر مفصل نامه یاذوب ویردی اندن
عیار بر كون سوروب مداینه كلدی هرموذه بولشوب

نامه

نامه سین ویردی هرموذ اوقیوب عجب نیله سه كرك دیوب
همان ایكی اوجكونده تداریكن كوروب اون بیك عسكر
ایله كلوب شاهه بولشدی شاه عزت ایدوب یاننه
الدی ای جكر كوشم حوش كلدین بن سنی نجون دعوت
ایلدم بلورمسین دیدی هرموذ ایتدی خیر دولتم اتا
خذمت ندیر دیدی شاهده بحتك لعینك تعلمی
اوذره كوذم نوری ان صون بن حمزه ایله باشه
جیقه مام حمزه ایسه سنك ایله ایوجه دیر اكر سن مدا
ینده بولنمسه سن ایدی حمزه مداینی ضبط ایدردی
مرادم بو دیر كه حمزه ایله باریشوب غوغادن فراغت
ایده لم سن كوذت حمزهٔ بر تنها یرده كورورسن بزم صو
جومز دیلیوب بزی باریشدیره سین دیوب هرموذه نجه
بونك كبی لطف یوزندن سوذلر سویلدی هرموذ دخی
نوله دیوب حمزهٔ كوذتمكه بشلدی اما عمرین ایتدیكی
اشلر كیلان شاهن پك كوجنه كلمشدی بو عیار بنم
وزیرم اولدیره بوندن نجه انتقام الورم دیوب فكر
ایدردی مكر بلیخ شهرنده بر عیار وار ایدی نامنه

سنغور بلخی دیرلردی غایت حیلکار ایدی عمردن انتقام
الورسم بونک الیله الورم دیوب براز هدایالر دوذوب
وبر دعوت نامه یاذوب کوندردی عمردن وافر شکایت
ایدوب اکر طتوب الیمه ویریرسن سنی احیا ایده رم دیدی
نامه دیر سنغوره کلوب واصل اولدقده اوقیوب مفهو
مین بلدکده طبان قالدیروب کیلان ذمینه واصل اول
دقده کیلان شاهه کلوب بولشدی شاه ایتدی عیار
حوش کلدین دیوب عظیم زعارت ایلدی اولده عمری
صوردقده کیلان شاه وافر شکایت ایلدی اندن الوب
نوشیروانه کلوب شاهه بحتکه بولشدیروب بونلره
وافر تعریف ایلدی بونا سنغور بلخی دیرلر دنیاده
مثلی یوقدر بلخدن دعوت ایدوب کتوردم کوره
لیم نیلر دیدی بحتک ایتدی مدد عیار عمر سنک کلدوکن
طویمه سون خبری یوق ایکن اله کتوروب باشین
کس یوخسه دنیاده اناغریم یوقدر دیدی سنغور
ایتدی الم چکمه ای وزیر نعجب کوذین قورقتمش
جهانده عیار عمر میدر انک ایله طتوش ماینجه
بللو اولماز دیدی نوشیروان ایتدی کوره بم سنی عمردن
کندین صاقین بو یقنده قیزیمی اوغورلیوب

حمزه یه

حمزه یه کتوردی اکر سنده الوب بنا قیزیمی کتورور
ایسن سناجوق اکرام ایده رم دیدی سنغور نوله دیوب
دیوب کتدی نحال ایسه قیزی بولوب اوغورلیوب
الوب کتوردی شاه زیاده حظ ایدوب عیاره بر
خلعت وبر کیسه التون ویردی سنغور شاد اولوب
شاهه دعالر ایدوب کتدی شاه کلفهری کوروب
ایتدی نجون عمره رام اولدین ای صاجی بجق مکاره
دیوب ال حنجره اوردی بانو ایتدی دولتم اتابنم
نه صوجم وار دیر طیا صوره تنه کیروب عقلم المش
بنده کندیمی حمزه نک یاننده بولدم طیامده وحا
دیمده اولوسون بولمه دیکزمی یاسن بنی اولدو
ریرسن حمزه بنم قانمی سنا قورمی دیدی شاه دیبلک
قاقیوب بقه ملعونه بنی حمزه ایله می قورقودیرسین
دیوب تکراوذه رینه هجوم ایلدی خواجه ایتدی شاهم
نیلرسین بر ایش ایلکی صکره پشمان اولمیه سین اکر حمزه
طویاجق اولورسه اوکنه کملر طورور مهر اولدکده
ذو بونه نلر ایلدی بلمزمسین بونی صقله حمزه ایله
برطرف اولدقده بونک ایشی اساندر کندی اولادندر

بلکه بر کون اوله که سنا لازم اوله دیدی شاهده
شهرده بر کیزلی یره صقلدی عمر کلوب جالمیه اما جونکه
اوته طرفده صباح اولدی حمزه بو حالی دویوب غا
یت الم جکدی و ملول اولدی انده اولان سرورلر
براز تسلی ایلدیلر اما حمزه عمره بقوب ای یار غارم
لطف ایدوب جست جو ایله بو ایش عیار ایشی
میدر یوخسه جادو ایشی میدر دیدی عمر پس چشم
دیوب کفا عسکرینه کلوب حاله وقف اولوب لکن
نکاری جوق ارادی بوله مدی آخیر حمزه یه کلوب
سنغورین احوالین سویلدی حمزه ایتدی عیار خلاصنه
کرم ایدوب بر چاره ایلیه دیوب یلواردی عمرده
تبدیل صورت اولوب سنغوری اله کتورمک
اردنجه اولدی حمزه ده عمره انتظارده اولدی
حمزه کوردی بر قاچکون اولدی عمرین اثری ظهور
ایلمدی حمزه غایت محزون اولوب بکلره شکاره
کیده لم دیدی بکلرده نوله دیوب ایرتسی کون
شکاره جقدیلر اما بو ارالقده اوج کره سنغور

عمری

عمری طوتدی و اوج کره ده عمر سنغوری طوتدی
اما بر برلرندن بر طریقیله قورتلدیلر اما عمرین
بارکاه سلیمانه کلجک حالی قالمدی آخیر حقه نیاز
ایدوب دوردنجی ده عمر بونی اله کتوروب الوب
سراپرده یه کتوردی بکلر شاد اولوب همان قلیج
اوشوروب پاره پاره ایده لم دیدیلر سنغور ایتدی
امان ای دیلاورلر کشی هنرده کامل اولمق عیب
میدر سیزلره نه ایلدم عرضی کزه می دوقوندم بن
سلطان عیاران ایله امتحان اولدم مرتبم بلنمک
ایدی جونکه بنا غالب اولدی شمدنکیرو قولویم
دیوب ایمانه کلدی عمر شاد اولوب بونک بندین
الوب کندینه خلیفه ایلدی بونی قنده اوتوردوب
صندالیه تعین ایده لم دیرکن خلیفهٔ اسلام عمره بقوب
ای سلطان عیاران بو عیاری بناویر خدمت ایلسون
دیدی عمر ایتدی نوله ای شهریار سنک اولسون دیدی
وار عیار الین اوب خدمتنه مقید اول دیدی سنغور
واروب قباد شهریارین الین اوپوب خلعت کیوب
خلیفه طره فنه کجدی سنغور ایاغه طوروب دولتلو

صاحبقران بلمزلك ايله برخطا ايلدم اكر بيورور ايسه كز
واروب بانويي سيزه كتوره يم ديدى حمزه ايتدى يوق
عيار انى عمر اويله قباحت اتمسون ديوب الوب كتور
مش ايدى ديدى اشته سنغور مسليمان اولوب قباده
قول اولدى صكره سعد شهريار دخى خدمت ايدر جونكه
بو خبر كيلان شاهه ونوشيروانه كلدكده عظيم غمكين
اولديلر نه غريب تماشادير بو يزدان پرستلرده نه خاصه
واردير كه بر ادم باشلى باشنه سلطان ايكن واروب
انلره قول اولور ديوب قالديلر اما امير عرب بر نامه
يازديكه اى شاه سن بو احماق پليدلره اويوب عاقبت
باشدن جقارسين هيچ بر ادم كندى قيزين الدوغى
اشيديلمش مى ايمدى اولدى اولجق شمدن كيرو
عقلين باشنه جمع ايدوب قيزين كلفهرى بنا ويروب
غوغادن قورتول واروب تختنده قرار ايله يوق
ديرسن بنده سنا اشلر ايده ريمكه ديمك ايله اولماز ديوب
عمرى كوندردى عمرده اندن ديوان شاهه كلوب
دعا ايدوب يرنده اوتوردى بختكه بقوب ندر اصلى
اى دولتلو اهل پرده اولمش سين ديدى بختك ايتدى
سن بنده بقاجق يوزمى قودين نارنور سندن داد
السون شاهن بيله يوزى يوق هله خوش كلدين عيار

ديوب

ديوب شربت ويرديلر ايجدى بعده ايتديلركه
عيارنه خبر كنه نيه كلدين ديديلر عمر اياغه طو
روب صاحبقران عالم سيزلره سلام ايدر ناممده
اولان سوزلره عمل ايلسون يوق ديرسه حاظر
اولسون بن بيلوريمكه انانلر ايده ريم در ديوب
نامه سين ويردى شاه الوب نامنده مهرين كيده روب
خواجيه ويردى اولده اوقيوب مفهومده بلدكده شاه
ايتدى بن قيزم الدم ايسه نارنور قوليله الدم
شمدن صكره كيتوسه ويردم اشته خصمى جواب
ويرسون ديدى كيتوس ايتدى وار عيار حمزه يه سويله
يارين جنكدير يا الوب يا ويريرم ديدى عمرده نوله
سيز بيلورسيكز ديدى اندن جائزه سين الوب كلوب
حمزه يه خبر ويردى سرورده عسكر ايجنده جنك
نداسين ايتديردى ايكى جانبدن حاظر اولديلر
جونكه صباح اولدى ايكى عسكر ميدان مركزينه
كلوب ميدان اجلدقده همان كيتوس عزم ميدان
ايدوب نعره اوروب ارطلب ايلدى مالك اشتر

نجفی حمزه نك قز قرنداشی اوغلیدر صاحبقرانك او
کونه کلوب اجازت الوب کیوسه مقابل اولدی کیوس
کوردی بر یقشقلو سرور دیر کمسین دیوب سؤال اتدکده
حمزه نك همشیره زاده سیم نامه ملك اشتر نجفی دیرلر دیدی
بر برلریله حیلی نذا ایلدیلر اخیر ملك اشتر ال نیزه یه
اوروب اوج حمله ایلدی نوبت کیوسه کلدکده دیوس
ایتدی اشته نوبت بنا کلدی وار شاهمه قول اول
سنا حمله اتمه یم یوخسه بنم نیزم رد اولماز سنده
بلورسین دیدی ملك اشتر یاوذلنوب ای پلید لعنت
سناده شاهنده همان حمله ایله اکر نوبت بزه دکرسه
سنده کورورسون دیدی کیوس قاقیوب اول عجایب
نیزه سین جویروب بر نیزه اویله اوردیکه بریدن ما
لکده سپرین برابر ویردی اماجه فائده سپره دن
قوندوغی کبی اورته ائینه سندن کذار قیلوب مالك
های دیوب وجودین اوغورلینجه قولجاغن یار
دی مالك رکاب اوذه رینه یاتدی کیوس کجوب
کتدی اما رکاب قیریلوب مالك یقلدی بریدن
عمر بن حارث انی کوروب مالکی زخمدار اولدی

صانوب ١

صانوب ات سوروب کیوسه مقابل اولدی عمر یتشوب
مالکن اتن طتوب سوار ایدوب علم دیبنه کتوردی
اما عمر بن حارث دال قلیج اولوب کیوسی قلیجلدی
ملعون رد ایدوب بر نیزه اویله اوردیکه سپردن کجوب
ارقه سندن یلمان کوستردی قرنداشی سهیل کیروب
اوج قلنج ده اول اوردی ملعون منع ایدوب بر نیزه
اوروب انیده شهید ایلدی حمزه اولحالی کوروب کیوسه
مقابل اولدی ای لعین ندر بو ایتدوکن اویله دیلاور
لرنجه قیدین دیدکده کیوس ایتدی نیلیم یا حمزه بر عیاره
یوذ ویروب بنا بو قدر ایش ایتدکدن صکره یدی
اقلیم شاهنه ایدوب کیلان شاهك وذیرین عالمه
رسوای ایلدی بنده انتقام المق مراد ایلدم هرنجه
اولورسه اولسون باشم کیدینجه جالشورم دیدی حمزه
ایتدی حمله ایله بندن دخی انتقام ال دیدی کیوس
ایتدی نوله ایمدی غافل اولمه دیوب رخشنه میدان
ویروب بر نیزه اوردی سرور منع ایلدی کیوس
ایتدی افرین یا حمزه نیزه می منع ایلدین اما اکر ار ایسن
سپری دوروست ویروب منع ایله دیدی حمزه ایتدی

قور قارم سپر تحمل اتمیه اما ای لعین کرچه نوبت بنمدر
اما بر دخی حمله ایله کوره لم نیه قادر اولورسین دیدی
عمر ایتدی بو لعینک حیله سنه نجون الدانورسین ایمدی
کنه سن بلدوکن ایله دیدی اما کیوس فرصنت دیر
دیوب اول عجایب نیزهٔ حواله ایلدی حمزه قولتوق
التینه کیروب نیزه کلورکن طوب دیبندن قورایوب
جکوب الندن الدی یا کیوس سنده کندی نیزه نی
طوت دیوب عشقره میدان ویروب خشمیله سوردکده
کیوسین عقلی کتدی زیرا بلورکه رد اولنماز قاجمغده
عار ایلدی حمزه یقین کلدکده ایتدیکه یا کیوس شمدی
بن سنی بو نیزه ایله اورسم عزر بهانه اولور مخالفدر
دیرلر صاحبقرانلر خصمین المق مراد ایلدکده نه طریق
ایله اولورسه الور طوت ایمدی بندن شول یاد
کاری دیوب سام کورذین الینه الوب بر کورذ
اوردی کیوسده کورذین برابر ویردی اما کورذ
کورذه دوقندقده علولر آتشلر صاچیلوب قوللری
بوکلوب ارقیه الدقده باشی ات باشنه برابر
اولوب عقلی کتدی اولدورمک مراد ایلمدی
یوخسه خورد ایدردی کرور کورذین ضبط ایدوب

میدان

میدان باشنه جقدی تکرار دونوب ایریشوب کیوسین
کمری ذنجیرینه دست اوروب قولونه الوب علم دیبنه
کتدی یولده کیدرکن ملعونک عقلی کلوب هلاک
مرتبه سنه واردی بر یول سلکندکده کمر ذنجیرلری
تحمل ایتمیوب قیریلدی کیوس کوپک طامدن دوشر
کبی یره دوشوب اندن سپوری طتوب عسکره دوغری
قاجدی عمرده اردندن بر ظورته جکدی قومه کتدی
دیوب ایکی عسکردن های هوی قوپدی بریدن کیوسین
یوز بیک عسکری یورویوب کیوسی قاپدیلر حمزه دیر
تیغ صحاکی عریان ایدوب اول عسکره اوردی قلیجی
عسکری کیرو دوندردی شاه انی کوروب عسکره قو
مان ایلدی کفار عسکری بر اوغوردن یورویوب
جنک مغلوبه اولدی کیوس کنه اتلنوب جوق ادم
هلاک ایلدی اما صاحبقران علملری عرضو ایدوب
کیدردی کیوس کوروب سس ایتمیوب حمزه نک
اردینه دوشوب کتدی توز جهانی بورومش انجق
نعره لرندن انلرلر ایدی لعین کوذه دوب اردندن
ایرشدی نجه بر نیزه اوردیسه مقبل بره سرور صاقین

دینجه حمزه دونوویردی یوخسه خطا اولوردی
صاغ پهلوسی اوزه رینه ایکی قاریش ذخم اوردی
حمزه نعره اوروب ایتدی ای لعین ارتوق سنک اولمن
خیرلودیر دیوب اردیدن ایریشوب بر تیغ اوروب
باشین قاجیروب سپرین دورت پاره ایدوب اوموزی
باشندن کمره وارنجه بر عظیم ذخم اوردی رخشین
باشن زمینه براقدی قفادارلری لش کبی سورویه
رك قپوب کتوردیلر حمزه نك دخی ذخمی زیاده اولمغله
تیغ ایله اوغرین اجوب بارکاهه کتدی کیوسی میت
کبی شاهه کتوردیلر شاه شاشوب قورقدیکه عسکر
پریشان اوله دیوب امر ایلدی طبل ارام چالنوب
ایکی عسکر دونوب قوندیلر بحتك کیوسه تیمار اتمکه
بشلدی حمزه نك دخی ذخمنه مرهم سلیمانی سوروب
اوچ ساعتده ایو اولدی اما کرشاصب سپری دلندی
کنه تعجب ایلدیلر بونك ایله کیوسین نامی قالور دائما
انارلر اما بریده کیوسین ذخمی زیاده اولمغله شاه
بر قاچکون جنك یوقدر دیوب ندا ایتدیردی
والمه دوشوب غیری ایمدادده کلمدی نجه ایده
جکلرین بلمدیلر اما راوی ایدر بزم قصه من

رستم

رستم علمشاه رومیه کلدی اوستاد ایدر چونکه دیلا
ور عالم نامن افراسیاب اوغلو شهروذخان قودی
ایدی افراسیابك اوچ دانه اوغوللری ودورت تخت
نشین شاهلر وطنطنوش وسائر دیلاورلر وجنید
پوش کر عسکر اولوب عزم دیار سنجاب شاه ایدوب
کتدیلر برکون سنجاب شاه دیارینه کلدیلر اوچکون او
توراق ایدوب اندن یرینه قائمقام قیوب قالقوب
کتدیلر برکون کاپوس شاه دیارینه کلدیلر اوچکون
دخی انده اوتوروب اولده یرینه قائمقام قیوب قالقوب
ضمیران شاه دیارینه کلدیلر اوچکونده انده اوتوروب
اولده یرینه قائمقام قیوب اندن قالقوب یوللرینه
روان اولدیلر برکون عجم دیارینه یقین کلوب انده
اوتوراق ایلدیلر بعده جاسوس کونده روب خبر الدیلر که
حمزه شاهی حاور زمنده براغوب اندن کوه البرزه کیدوب
فتح ایدوب اندن چابلقایه واروب اول دیارلری
جمله فتح ایدوب واندن مکیه واروب انده اولان
جنکلری اندن مداینه واروب شاهن بوذوب شاهی
قاجیروب کیلان زمینه کلوب حالا انده جنکده

اولدوغن بر بر حکایت ایلدیلر رستم باشین صالوب
های قوجه بابا عالمده ارلك سنا مخصوصدر دیوب
صفا ایلدی اندن امر ایلدی عسکر کوچ ایدوب کیلان
زمین طره فنه روان اولدیلر ایکی اوچ کونلك یر
قالدقده اولدم رستم عه عیاری کوندردیکه وار
کور اتام نه عالمده دیر دیدی عیار دیر طبان کتو
روب کیلان دمینه کلدی کوردیکی طاغ طاش
عسکریله طولمش ایکی جانبدن بارکاهلر قوریلمش
عسکر دوشه نوب یاتور اورطه یرده بارکاه سلیما
نی بو قدر قبه اوزه رینه کوروب افلاکه سرجکمش
عیار حیران اولدی بعده ایجرو دیوانه کیروب نظر
ایلدکده بر عظیم جمیعت کوردیکه عقلی کتدی اما
حمزه یرنده یوق لندها اوتورمش مکر اولکون ایدیکه
حمزه یاره لنمش ایدی عیار برندن سؤال ایدوب احوالی
بلدکده اندن سوروب نوشیروان دیواننه کلدی
انلرنده عینی ارکانلرین کوردی اما پای تخت
صندالیه سنه پوشیده جکلمش برندن سؤال ایدوب
شاهن پای تخت پهلوانی کیمدر وقنده دیر دیدی اول

حریف

حریف ایتدی کیتوس نیزه دار دیرلر حمزه ایله جنکده
باشه جقامیوب اخیر جنك مغلوبه ده حمزه یه زخم
اوردی حمزه ده انا بر زخم اوردی حالا ایکسیده یاتور
لر دیدی عیار بو خبرلری الوب کلوب رستمه خبر
ویردی رستم بو محلده اتاشنك زخمدار اولدوغن
اشیدوب کوزلری یاد ایله طولدی نوله بره ملعون
دیوب شولقدر الم جکدیکه یاخدا اول ملعونی
ایکی پاره اتمینجه جانم المه دیوب نه نیاز ایلدی
کورکه قوجه رستم کنه کلدی نه قانلر دوکوب
نه ارلکلر اتسه کرکدیر سالاری روم عظمتله دورت
کره یوز بیك عسکریله کلمکده و بر طرفدن ائینه شاه
دخی اوجکره یوز بیك عسکریله اولده کلمکده اما بزم
قصه مز بر غیری یوزدن دنله راوی ایدر جونکه
شاه بختك تدبیری ایله هرموزی مداینندن کتور
دی ایدی شمدی شاه ایتدی اوغلوم بنی حمزه ایله
بارشدیر بنم سویلمکه یوزوم یوقدر وهم عار ایده
ایلرم بر تنها یرده بوله سین بنم وکیلم اولوب
کلفهری ویر ارتوق بختك سوزینه اویمام دیدی

امّا شاه بوسوذی بحنك بوق ایکن سویلدیکه بحنکن
خبری اولمیه هرموذکر جك صانوب حمزهٔ کوذتمکه
بشلدی امّا بحنکن برحادمی وار ایدی قابل دیرلردی
انی هرموذین یانینه قوب قشوب اول حادمه اصمر
لدیکی هرفجن هرموذ حمزه ایله اوتوروب عشرت ایدر
کن تیز کلوب بناخبر ویر سناجوق احسان ایده رم
دیدی حمزه دیر کور دی بر قاچکون جنك یوعدر
کونلی شکار عرضواید وب عشقره سوار اولوب برنجه
بکلر ایله شکار جقدی هرموذ ده اولکون شکاه جقوب
بر محتصرجه بارکاه قوروب مجلس الوتن مهیّا ایدوب
سوینور ایدیکه حمزه ایله بار شالر اول حیله دن خبری
یوق هرموذ حمزهٔ کور دکده یقین کلوب رکابنه صا
ریلدی حمزه ایندی نذرای شهزاده بوار الرده نه کزرسین
هرموذده قصّهٔ خبرویردی وایدیکه سروربیلورسین
سیزه نه مرتبه محتبم واردیر دیدی حمزه ایتدی بنده سنی
سورم امّا بده بینه ایلك ایده رم اول بلمیوب بنم هلا
کیمه قصد ایدرسن ایمدی ای شهزاده بن اول حمزه دکلم
یمکه اون ایکی یاشمده ایکن علقمه بهودی وار وب مدا
ینی ظبط ایلدکده بن یمندن کلورکن باشین کسوب مالنی

سرندینه

کندینه کوندردم وبونابنذر، اتانه دورلو ایلکلر ایدوب
بلالردن قورتاردم اول کنه بونلره مکافات ایده جك
ایکن باشمه قصد ایلدی بعده مهری اقرار ایدوب ویر
میوب بنانه ذهرلر یوتدیردی بیلورسین وکنه شمدی
اوج دفعه کلفهری اقرار اتمش ایکن کنه تك انا میتر
اولمسون دیوب نامعقول اشلر ایلدی دیدی هرموذ ایندی
سروربیزانله ایتدیکنه بقمان هرفجن ایسه کلفهر
سیزندن بنده اول مصلحتنه کلدم یانکزدن حدّ املرین
صاون سینه برتنهایرده برقاچ جوابیم واردیر وهم
محفیجه مجلس قوردم برمقدار عشرت ایده لم دیدی
حمزه ده نه بلسون هرموذدن حیانت لك اوم ماذ نوله
دیوب یانده اولانلره اجازت ویردی انلرده کندیلرحمزه
ایتدی اخشام اولنجه کلورم دیدی حمزه اندیوق ایدی
یوفسه اشکل الوردی امّاچه فائده اوله جاق وارحمزه
یالکز هرموذ ایله کندیلر اول محتصرجه بارکاهه
کلدیلر مجلس حاظر ایدوب کجوب اوتوردیلر بشلدیلر
باده نوش اتمکه هرموذین دفی یانده بش التی حادم
قالدی سائرینه اولده اجازت ویردی امّا اول بحنکن

ویر دیکی حادم اولدم کلوب بحتکه ایتدی اشته حالا
هرموذ ایله حمزه برتنها یرده اوتوروب عشرت ایدرلر
دیدی بحتك دخی شاهه واروب اعلام ایلدی شمدی
نجه ایدلم دیدی شاه ایتدی دارو ویرلم که حبس ایده
ریز عهد ایندیروب بار شالم دیدی بحتك معقول
دیوب کیدوب بر بحق مثقال ذهری واریدی
اول هادیمه ویروب دی ایمدی کوریم سنی حمزه مست
اولدقده بوینی شرابه قیوب حمزه ویره جك اولورسن
سنی اذاراید وب جوق مال ویریم دیدی قابله
نوله دیوب اول ارایه کلوب فرصت کوزتمکه باشلادی
امّا هرموذ ایله حمزه عیش نوش ایدوب ایکندیه دکین
شراب ایچوب مست اولدیلر اکثری صحبتلری کلفهر
ایدی هرموذ ایتدی یاحمزه اتام ایتدوکی اشلردن
پشیمان اولدی بنی بوندن کتور مکدن مرادی وکیلم
اولوب کلفهری ویر دیدی ایمدی بورجامز قبول
ایله دیدی حمزه ایتدی ای شهزاده سنك رجان جانه
کجر دکلکی بواصل نسنیه ایمدی الم جکمه همان شاه
بزم ایله عهد ایدوب قیزین ویرسون بن دیاریمه

کیده یم

کیده یم اولده واروب تحتنده اوتورسون دیدی هرموذ
ده قولیمز بوندن اوده رینه اولسون بن واروب
شاهه مژده ایده یم امّا اوجر طولی دخی ایجه لم ذیرا
اهتمام اولدی دیوب ساقیه بیور دی اول قابل
دیدکلری ملعون مقبول حادم ایدی ایلرو کلوب
قده حی الینه الوب دولدیروب هرموذه ویر دی
اندن حمزه یه ویردی کنه اوجنجی ده اول قابل
دیدکلری ملعون بر بحق مثقال ذهری قده حه
قیوب حمزه یه صوندی حمزه الینه الوب کور دیکه
بندی بوذقدر کولب ایتدی یاهرموذ دیار
هندده مهر عشقنه بر ذهر لو شراب ایجدم بوده
انا بندر دیدی هرموذ ایتدی سرور الله صقلسون
بنم سنا بر امر قصدم یوقدر امّا جونکه شبهه
واریسه ایجمه سرورانی دوکوب غیری ویر
سونلر دیدی قابل ایتدی ای شهزاده اندن
غیری یوقدر اکردخی الکلور سکز واروب کتوریم
دیدی حمزه غیرته کلوب ایتدی اکردخی ذهر لو اولورسه

بیله ایچرم دوندورمم اکر اجلم کلمدیسه اول مم
دیدی هرموز بره طور سرور ایچمه دینجه قدر
حمزه بلا جرعه نوش ایلدی امّا ایچدوکی کبی اه
ایلدی بلدیکه اول حادمدن اولدی همان جامی قال
دیروب حادیمه دوغری اتوب ایتدی یا هرموز
بنا اولدی اولاجق اکر بنا دوستلوغن وار ایسه
بنم میتم بویله یبان یرده قومیه سین بکلریمه خبر
ویر دیوب ارقه سی اوزه رینه یقلدی کندندن
کچدی هرموز اولحالی کوروب فریاد ایدوب بره
ملعون بونی سناکیم اوکرتدی دینجه قابل ایتدی
بحتک تعلیم ایلدی دیدی هرموز دال خنجر اولوب
حادمی هلاک ایلدی اندن بارکاهی قالدوروب
سس چقمسون دیوب اول بر حادملری دخی قتل
ایلدی زیرا عمرنه قوی خصمدر اکر دو یارسه عالمی
فنایه ویرر اخشام قرانلغی اولدقده بارکاهنه
کلوب اجماز قودی امّا بحتک کوزه دیر ایدی ای
شهزاده نیلدین دیدی هرموز ایتدی بره لعین
بر صاحبقرانه قیدین دیدی بحتک ایتدی اشته
دوشماندن

دوشماندن قورتلدق یاسن نیه الم جکر دیوب
واروب شاهه مزده ایلدی اولده حظ ایلدی امّا
عمردن الم جکدیلر اکر دو یارسه جوق فساد ایدر
دیدیلر و هرموزی صقلدیلر امّا جونکه بریدن حمزه
دوشوب قالنجه عشقر کوردی اخشام اولدی حمزه
حرکت اتمز آخیر لجامن سور ویرک کتدی راوی ایدر
اولطرفده بر کاربان قونمش ایدی نصف اللیلده قالقوب
کیدرکن اول ارایه اوغرایوب کوردیلر بر دیلاور
یاتور بونلرین خواجه مالک دیرلردی انا خبر ویر
دیلر کلوب کوردی بر ادم یاتور شیشوب طلومه
دونمش وجودی یاریلوب صاری صولر اقار اولدم
قاطردن اینوب یاننه کلوب بلدیکه ذهر ویرمشلر
بس بللو بو بر نامدارکی ذهر ویرمشلر عجب صاع
میدیر دیوب اغزینه ائینه طوتدیلر دخی اولممش
دیری دیر یاذقدر شول دیلاوره علاج ایده لم اکر صاغ
اولورسه بزه فائده سی اوله دیوب سروره تیماره بشلدی
یاننده پاذو مهره وار ایدی ایچردی کندینک تحت الرّه واننه

قیوب اورتوب بصدیروب یوللرینه روان اولدیلر
سرور صارصلنجه قوصمغه بشلدی قوشلق زمانی اولنجه
کوز اجوب کوردی غیری عالم اولمش و تحت الرّوان ایچنده
بر ذه مان فکر ایدوب عقلی نی جمع ایدوب بلدیکه بو
ایش مجلسده اولدی امّا تحت الرّوان کیمده اوله دیوب
هله قوناق یرینه کلدیلر خواجه مالك سروری کوره
یم نجه اولدی دیوب یاننه کلدی کوردیکه اطرافنه
بقوب اه ایدر شاد اولوب ایتدی سن کیمسین و بو
ایشی سنا کیم ایلدی دیدی حمزه کوردی بلدوکی دکلدر
اکر حمزه یم دیسه بلکی بنی هلاك ایدرلر دیوب ایتدی
بن بر خواجه باذیرکان ایدم قوللرم ذهر ویروب
مالم الوب قاچمشلر امّا سیزلر کیملرسیکز بویله محلده
در دیمه درمان اولدیکز دیدی خواجه مالك
ایتدی بنا خواجه مالك دیرلر بلغار دیارنده نم
بو کیجه کیدرکن سنی یولده بولدق بنم بر مقدار
علم طبطن خبرم اولمغله اثار ذهر اولدوغن
بلوب یانمده پاذو مهره بولندی سیزه ایچوردم
الم جکمه خلاص اولدیکز دیدی حمزه شاد اولوب الله
سیزدن راضی اولسون دیدی بنده سیزه بونده

عوضنی

عوضنی ایده رم دیدی اول باذرکانلر بونده باشنه
اوشوب دنلرلر ایدی بره بویزدان پرسته بکزر بزه ضره
ری دوقنور دیدیلر خواجه مالك ایتدی طوغری سویله
خدا پرست مسین دیدی بلی خدا پرستم دیدی مالك
ایسه اتش پرست ایدی نیلسون عداوت محلی دکلدر
ایمدی مروّت دکلدیرکه شمدن کیرو بونا یرامز قصد
ایدم هر قچن ایسه ایلك ضایع اولماز دیوب جان
ایله خذ متنه بل بغلدی اول بر خواجه لر ایتدیلر
ایتدی اکر بو ایو ادم اولیدی بویله اولمازدی ایمدی
بوندن بزه خیر کلمز بلکه ضرر کلور همان کنه بونی
بونده قیوب کیده لم تاکیم بری دخی بولوب تیمار ایده
دیدیلر زیرا بو بر حمزه بکلرندن اوله و یاخود بر حرامی
اوله ایو اولدق بزی قیروب مالیمز الور دیدیلر
مالك ایتدی بلمم سیز نه سویلرسکز بو کشی بر ییله
دك ایو اولماز و اولمه سنده بیله شبهه وار دیر
زیرا بونا بر بچق مثقال ذهر ویرمشلر بر قطره سندن
نجه ادم هلاك ایدر ایمدی بو حریف بر مقبول

قول ایمش واجلی دخی کلمه مش ایمدی بن بونی
براغوب کتمم چاره بوقدر نا فله یوق یره سویلمن
دیدی بونلرده ایتدیلر که جونکه اویلدر بن ده
سندن ایریلورین دیدیلر حواجه مالك سیز بلور
سیکز بنده ار دیکر جه یاب یاب کلورم الله کریمدر
دیدی انلرده اخیر ایریلوب کتدیلر حواجه مالك
اون بش قول صاحبی ایدی ایجلرنده بری غایت
بهادیر ایدی نامنه همایون دیرلردی مالکه ایتدی
ای افندی الم جکمه وار سونلر کتسونلر بن بویله ذبون
کیمسهٔ براغوب کتمك انصاف دکلدیر جهانده ایلك
ضایع اولماز دیدی حمزه ده بو مجادلهٔ کوروب ایتدی
ای حواجه بنا بوقدر جه احسان ایلدین الله سندن
راضی اولسون وار یولدا شلرندن ایریلمه بنی بونده
براق دیدی حواجه ایتدی خیر سرور مادمکه جانم تنده
دیر بنده سنی براق مام دیوب یاب یاب چکلوب کتدیلر
اوجکون کیدوب برکون بر صحرایه کلوب قوندیلر
حمزه بر پاره ایوجه اولمش ایدی طعام یمکه بشلدی
اوجکون انده اوتوراق ایدوب حمزه نك قولتوغنه

کیروب بارکاه اوکنه جفار دیلر امّا انه بنمکه قادیر
دکل ایدی کونلنه بر غریب لك جکوب اغلدی سرور
نجون اغلرسین دیدیلر حمزه ایتدی اصلی وار امّا بنی
ایجروکتورون دیدی حمزهٔ ایجروکتوروب قودیلر
انلرده کندی عالملرنده اولدیلر همایون نام قولی
حواجیه ایتدی بوکیجه بر واقعه کوردم واروب
بر آهو شکار ایده یم دیدی حواجه مالکده نوله دیوب
همایون شکار کتدی امّا بریده حمزه حقّه نیاز ایدوب
در دینه درمان استدی یوذین یرلره سورروب اغلدی
بعده حضرت خضر کلوب سرورین خاطرین صوروب
اغزی یارین ویروب مبارك ایله وجودین صغادی
دعا ایلدی سرور ده امین دیوب صحت بولدی اذن
وداع ایدوب کتدی اذن سرور دخی بارکاهدن
طشره جقدی کوردی حواجه مالك اوتورمش عشرت
ایدرانلره طوغری یورودی حواجه مالك کوردی
سرور صاغلنمش کلوب حواجه مالك قرشو واروب
شکر صاغلغنه بوله حالدیر دیدی حمزه ایتدی

عالمده حضر دير لر بر كسه وار دير اذنى حق ايله
كلدى صحبت بولدم ديدى بونلر ايتدى لر سرور
سن تهى كسه دكلسين بو خسه حضر دكمه كسيه
كلمز ديوب حمزه اوست يانلرينه الوب عشره ته
اوتور ديلر بعده همايون شكار دن كلوب سروري
صحبتنده كور نجه صدق ياخليل الله ديوب سرورين
قده منده باش قيوب دوشنده حضرت ابراهيمى كور
ديكن وحمزه نك قدرين كندينه بلديرد وكن خبر
ويردى همان اسلامه كلوب ياغنه دوشدى سرور
سز ايسه حضرت ابراهيم نسلندن ايمش سكز نجون
صاقلر سكز ديدى سرور ايتدى نيليم ادم صورمدكز
شويله قالدم ايمدى بلين واكاه اولون بن حمزه
يم كى نوشيروان بنم قلبمجم قورقوسندن تحتين
ترك ايدوب ديار به ديار كزر ديوب هرموذ ايله
اولان قصه خبر ويردى حواجه مالك دخى جمله قولى
ايله مسليمان اولدى مكر حواجه مالكن برابر اتى
وار ايلدى اول اتى كروه بغشلدى بر بريله اتا

اوغول

اوغول اولديلر اندن اول ارادن كوچ ايدوب يوله
روان اولديلر حمزه ده حظ ايدوب همايونده كور ديكه
ارلك علامتى وار هم كيدرلر وهم همايونه جنك علمنى
تعليم ايدر دى بركون قوشلق ذمانى كور ديلر قوشو
دن بر الاى صويولمش ادملر كلور بونلرى كور دكده
فرياد ايلديلر همان ايلرو واروب كور دى كنديلرندن
ايريلان ارقاداشلريدر بره بونه حالدر ديدكده انلر
ايتديلر بوكيجه هرامىلر بزى صويوب جمله مالينى الديلر
ايوهله سيزده بزم ايله بيله بولنماديكز ديديلر حواجه
مالك ايتدى الحمد لله بو ديلاورين قده ميدر بنك
خلاص ايلدى ديدى اول حواجه لر سروري صحبتنده
كور دكلرنده بو ديلاورين كيم ايمش نه تيز ايوجه اولمش
ديديلر مالكده سرورين كيم اولدوغن ودوشكورولب
مسليمان اولد قلرين خبر ويردى بونلرده اول خبرى
اشيدوب ايتديلركه جونكه اويلدى اول هرامىلره
جواب ويروب مالينى الوويرايسه بزده جمله من
مسليمان اولالم ديديلر حمزه ايتدى نوله كلن بنا

كوستربن ديدى حواجه لرده اوكلرينه دوشوب كور ديلركه
الدقلرى مالى اوله شورلر امّا بونلرين باشلرينه فرامرز
ديرلردى الّى التمش ادم ايله الوان بيرى اول ارايه
كوندرمش ايدى حمزه ده ايلرو وارروب بونلره سلام
ويردى بونلرده كروه رعايت ايدوب مالى يوكلدوب
يوللرينه كيدركن حمزه ايتدى اى ادملر بولده كلورکن
براز آه جبلاق ادملره راست كلدم بزى حرامىلر صويدى
ديديلر بنده اول دعوا ايله كلديمكه اول مالللرين الم
ايلك ايله ويرين يوخسه سز بيلوسكز ديدى بونلر
ايتديلر هيچ بواولورمى لطيفه مى ايدرسين ديديلر
حمزه ايتدى بوق اكر ويرمزسكز جمله كزى قرارم ديدى
بونلرده هاى برهنا بكار عجب كتدينه اعتمادى وار
ديوب ايجلرندن برى ياننه كلوب اجيل شورادن
بن بونا مقدارين بلديرهيم امّا طيوم لغى بنم اولسون
ديدى برى دخى ايتدى التنده اولان الى ايوايله
بنذرديدى حمزه ايتدى برهنده مال جوقدر جمله كزه
يتر ديوب ياننه كلن حريفده قفاسنه نجه برمشت
اورديسه باشى قباق كبى نارمار اولدى اول برلرى

هاى

هاى نابكار آدم اولدير دى ديوب التمش مقدارى
ادم كرورين اوزه دينه هجوم ايتديلر كرور عالم
تيغ ضحاكى قربان ايدوب قعره اوروب نجوم سما
عتده بونلرى قيروب الوان پيرايله بش ادم اول
مالى براغوب كوجيله قجوب كتديلر حمزه همايونه
ايتدى وار بومالى حواجه مالكه تسليم ايله كنه
استر ايسن كل بن ياب ياب كيده يم ديدى همايون
مالى كتوروب كيدركن الوان پير ايلرو وارروب
ايتدى هاى نابكار بزه نعجب ايش ايلدى جمله مزى
قيروب كجوردى نجه اولور حال شمدى بزبويله
وارسق سردار بمز بزه غضب ايدر الّى التمش كسه
ايكى ادمله حقندن كلمه ديكز ديراول سوزدن
اولمك يكدير ديوب اردينه دوندى كور ديكه
همايون قطارى سوروب كيدر اوكون الوب بنم
الوان پير ديوب جنكه طور ديلر همايون الوان پيرى
قتل ايدوب اول برلرنده قيروب برى كوجيله
قاجوب قور تلدى اول حريف باشلرى اولان قرا
مرده كلوب ايتدى الوان پير كتدى وسائر لرى كيمسه

فالمدی بن کوجیله قور تلدم دیوب اولان حالی
حکایت ایلدی فرامرز غضبه کلوب همان یرندن
طوروب بش یوز ادم ایله سوار اولوب اول حریفی
اوکلرینه قاتوب کلمکده بریدن همایون دخی مالی
هواجه مالکه کتوروب تسلیم ایلدی اولده هرکسین
مالین ویروب انلرده سلیمان اولوب جمله سی
شاد اولوب امیر عالمه دعا ایلدیلر همایون دخی
کلوب سوره ایریشوب الوان پیری قتل ایله دیکن
حکایت ایلدی صاحبقران دخی آفرین ایله یوب هما
یونی الوب هرامیلرین اوزه رینه کتدیلر برده کور
دیلرکه بش یوز حرامی کلوب لری برده یقین کلدکده
اول حریف فرامرزه کوستردی همان اولده قومه
ایلدی بش یوز ادم بونلری اورتیه الدیلر سرور
تیغ ضحاکی عریان ایدوب بونلره کرشدی فی الحال
اللی التمش ادم هلاک ایلدی فرامرز اولحالی کوروب
غیرته کلوب التمش دورت اریشن قدیله ال نیزه یه
اوروب حمله ایلدی سرور بونده بر قاچ حمله سین
منع ایدوب برسپر کوبکی ایله چار یوب رخشندن

سرنکون

سرنکون ایدوب کندیده اتیلوب دیلدیکه باشین
کسه حمزه ایتدی سرور حرامی لکی توبه ایدوب ایمانه
کلوب مسین دیدی فرامرز اغلیوب ایتدی سرور بن
اولدن حرامی دکل ایدم راهب قلعه کیر نام
برشاهن قیزینه عاشق اولدم استه دم ویرمدی
اخر بو حرامیلکه اختیار ایله دم واروب جنك
ایلدم باشا جقا مادم بندن یوزیوك مال استدی
آخر حرامیلکی اختیار ایدوب اللی یوکن جمع ایلدم
اللی یوکی قالدی نیلیم اشته احوال بویله اولدی دیدی
حمزه ایتدی کل سلیمان اول عهد اولسون اول قیزی
سنا الوویرم دیدی فرامرز نوله جانمه منت دیوب
ایمانه کلدی ویانده اولان حرامیلر دخی سلیمان
اولدیلر اندن قالقوب فرامرزین قلعه سنه کلدیلر
حمزه همایونه ایتدی سرور وار حواجه مالکه وسائر
حواجه لره بندن سلام ایله فرامرزین سلیمان اولدوغن
مژده ایله انلرده قالقوب بونده کلسونلر دیدی
همایون نوله دیوب واروب سرورین سلامله دکیروب
فرامرزین سلیمان اولدوغن مژده ایلدی وسیزی

صاحبقران استر دیدی حواجه مالکده یر ندن طور وب
وسائر حواجه لر ایله فرامرذ ین قلعه سنه کلدیلر سرور
بونلری قرشولیوب قلعیه الدی بونلرده حمزه ایله
کورشوب فرامرذ ایله دخی کورشدیلر اندن صاحب
قران فرامرذه بقوب ایتدی نه دیرسین بزم ایله بله
کیدرسین دیدی اولده ایتدی نوله سرور دیوب حوا
جه مالك وسائر لری و فرامرذ دورت یوذ ادم ایله
قلعه سین راهیب قلعه کیر دیوب یوله روان اولدیلر
کونلرده برکون راهب قلعه سنه کلوب برجانبنه
قوندیلر اولدم امیر مردان برنامه یازوب برقاج
ادم ایله کوندردی انلرده وارروب کندیلرین عرض
ایلدی لر بوابلرده راهبه کلوب حمزه دن الجی کلدی
دیدیلر اولدم راهب بکندیوب وارین کتورون دیدی
انلرده کلوب نامه صوندیلر راهبده اجوب اوقودی
دیمشکه بنکه حمزه بن عبد المطلب سنکه راهیب قلعه
کیرسین نامم وصولنده معلوب اوله کی حضوریمه
کلوب مسلمان اوله سین و قیزینی فرامرذه ویره سین
اکر عناد ایدرسن صکره پشیمان اولورسون واران
ادمه جواب ویره سین دیمش مکربو راهب قلعه کیر

علم رمیله

علم رمیله ماهر ایدی تیز رمل ایدوب کورديکه
حمزه ندن طالعی قوتلده همان حیله یوذندن ایتدی
حوش کلدی صفا کلدی جونکه فرامرذ صاحبقرانه
قول اولمش مبارك قده میله دیار یمزی مشرف
قیل سونلر دیوب الجیه رعایت ایدوب کوندردی
کندیده بزاذ پشکش دوذوب قلعه دن جقوب حمزه
طرفنه روان اولدی الجیده کلوب حالی بیان ایدر
کن راهبده کلوب حمزه ندن الین اوپدی و اغز
عرض محبت ایدوب یا حمزه بلمدك کرجه اوج دورت
یوذ ادم صحرایه قوندی دیدیلر بزلر یاذیر کان صاندق
جونکه سیزلر ایدیکز نجون طوغری قلعه مزه کلمه دیکز
لطف ایدوب قلعه مزه بیورون دیدی حمزه ده نوله
دیوب برقاج دیلاور لر ایله کندیلر امّا حواجه مالك
کتمدی راهبدیر بونلرین اوکونه دوشوب سرایه کتورون
عزّت ایدوب بونلره اولکیجه ضیافت ایلدی بعده
ثرابلرینه دارو قاتوب بیهوش ایلدی حمزه ایله فرامرذی
بنده جکوب کتورروب حبس ایلدی جونکه صباح

اولدی بونلر بتاراق عقلاری کلدی کندیلرین بند
ایجنده کوروب فرامز ایتدی سرور بونه حالدر
دیدی حمزه ایتدی بلمم نه حالدر دیرکن راهیب
قلعه کیرجیقه کلدی حمزه بونی کوروب ایتدی یارا
هب نجون بویله ایلدین دیدی راهب ایتدی مرادم
سیزی اولدورمك ایدی رمل ایدوب کوردیم
سنده طالعین قوتده دیر بناضرار اولمسون همان
سنی نکتاش شاهه کونده رم اول نجه بلور ایسه
ایلسون دیوب اولدم امر ایلدی حمزه انلره یوکلدوب
کتورلر اولدم سرور الم جکوب ایتدی کل بنی صالی
ویر دیدی راهب دنلمیوب صالی ویرمدی حمزه دیر
برکره ظور ایدوب بند لرین کتور کتور قیروب بعده
اتلوب فرامز دین دخی بندین الوب اندن راهبی
یقاسندن قاپوب یره اوردی راهبدیر اولحالی
کوروب امان سرور بنده بلدیمکه دینلمه حقدیر
ذیرا بویله بند دن قور تلمق دکمه ارین کارک دکل
دیر دیوب جان ایله مسلمان اولدی بعده شهری
دعوت ایدوب انلرده ایمانه کلدیلر حمزه ایتدی ای
راهب بنده سیزه رجا ایده یمکه کریمه کرمی فرامزده

ویروب

ویروب برمراد ایده لم دیدی راهب دخی توله سرور
دیوب دوکون ایدوب کردك ایلدیلر اندن حمزه
باش قالدیروب ایتدی یاراهب مدح ایتدیکن
نکتاش شاه نجه دیرخبر ویر دیدی راهب ایتدی
سرور نکتاش براولوصاحب قدیر پادشاهدر
وبرمحبوبه قیزی وار دیر اول دیاردہ حسنی ایله مشهور
دیر وطالبلری بی نهایه دیر لکن اول دختر زیاده
قوتنه مالکدر دکمه کیمسه تنزل ایدوب باش اکمن
هرکیم بنم ارقمی یره کتورور ایسه بن اناعورت اولورم
دیرجوق کیمسه بوشرط ایله میدانه کیردیلر مغلوب
اولدیلر عناد ایده نلر باشین کسدی شمدی هربیل
نوروز ایدر امّا شمدیيه دك کیمسه اناجواب ویره
مدی نکتاش شاهه برپهلوانی وار دیر قانوس
صحرانشین دیرلر اولده النمش سکز ارشین قدچکر اول
قیزه مائلدر کجن سنه نوروز اندکده میدانه کیروب
قزایله جنك ایلدی قیز اناغلبه ایلدی شمدی شهبور
خطایی نام بر دیلاور کلمش بانو انلك ایله جنك ایسه

کرك ایمش اویله اشتدك دیدی حمزه کونلندن
ایتدی کنه می صفا هر قنده وارسم بر قیز بولنور دیدی
اندن دونوب فرامرزه ایتدی دیلاور بن کیده رم
اول نوروزی سیر ایده یم لکن سن دخی یکی اولندین
بونده قال اکر صاغ اولورسق کنه بولشوریز دیدی
فرامرز ایتدی خیر سرور بن شمدنکیرو سیزدن ایریلیم
بیله کیده رم هر قچن ایسه اهلیم بنمدیر دیدی بونلر
تدارك کوروب اون بیك ادم ایله یوله
روان اولدیلر برکون بلغار زمینه کلوب شهره
یقین بر طاغ وار ایدی اول اراده قوندیلر همان
حمزه شکاره بندی بر آهویه راست کلوب فال
طوتدی اکر بو آهویی شکار ایده بیلورسم قیزیده
شکار ایده رم دیوب آهویی قوارق طاغن دپه
سنه جقدی اخیر اوق ایله اوروب بوغازلیوب
پاك ایلدی عسکره کیده یم دیرکن قولاغنه بر های
هوی صداسی کلدی اول طرفه نظر ایدوب کوردیکه
بر معظم شهر دیر اوکنده ایکی بلوك عسکر بر برینه

قرشو

قرشو الایلر وصف وصافلر بغلیوب دورمشلر حمزه
ایتدی وار ایسه بلغار زمین بو دیرنجه ایلسم ایو محلنده
کلمشم واروب سیر ایده یم اما شول آهویی نیلسم دیوب
طورورکن همایون جیقه کلدی ایتدی که سرور نجون
یالکز کیدرسیکز قولونی بیله کتورسن اولماز می دیدی
حمزه ایتدی ایو زمانده کلدین بوندن ایو خدمت
اولماز ایمدی بن واروب انده بولنه یم بلکه بناده
نوبت دکرسه میدانه کیرم اما سن بو آهویی بار
کاهه ایلتوب اندن عسکری الوب کل ذیرا سوز وقتی
دکل دیدی همایونده نوله سرور دیوب آهویی
کتوروب کتدی حمزه اول طاغدن اشاغی اینوب عسکرین
کنارینه کلدی سیره طوردی سکسان بیك عسکر نکتاش
شاهن اوتوز بیك عسکر شهبور خطایی نك اولمحلده
شهبور رخشین سوروب میدانه کیردی نعره اوروب
ایتدی یا نکتاش شاه قنی قیزین کوندر کلسون دیدی
حمزه کوردی نکتاش شاه طرفلرندن بر سطا بر
سرهنك کلدی شهبوره ایتدی ای
شاه خطایی حالا بانو خسته دیر واریکز تأخیر

ایدین ایوجه اولسون کنه بولشمق قابلدیر اکر پك
مراد ایدرسن سناده جواب ویریر دیدی شهبور
اینانمدی خیر اصلی یوقدر وار سویله همان کوندر
سون یوخسه کندی بلور دیدی حمزه ده اول جوابی
اشیدوب فکر ایلدی بن شمدی میدانه کیروب شول
حریفده حقندن کلسم بانویه واتاسنه بر خدمت
اتمش اولورم دیرکن سرهنك واروب شاهه سویلدی
اولدم نکتاش شاه کندی میدانه کلوب ایتدی یا شهبور
نجون اینانمزسین قیزم تحقیق حسته دیر دیدی
شهبور ایتدی ندن حسته اولدی دیدی حمزه ده
بونلره یقین کلدیکه کوره یم شونلر نه سویلشورلر
دیو بونلرده کوردیلر بر اتلو همان یقین کلور
بره کورون کیمدر ونه استر دیدیلر بر ایکی ادم
قرشو واروب نه استرسین دیدیلر حمزه ایتدی
بنده بانویه طالبم مرادم شهبور ایله جنك ایلمکدر
هر قنغیمز غالب اولورسق بانو ایله اول کوریش
سون دیدی نکتاش شاه ایتدی دوغریسی یودیرکه
بانو بوکیجه واقعه سنده شکاره جقارانی کورورکه

بر الای

بر الای خنزیرلر اطرافن الوب اوذه رینه هجوم ایدر
لر ایچلرندن بر بیوك خنزیر کلوب بانویی چلاجق
زمان بر طرفدن بر یوذی نورلی کیمسه کلوب اول
خنزیری قتل ایدر دخی سائرلرین تارمار ایدر اندن
قیزین اوکین الوب جنك ایدر آخیر قیزین کمرندن
قاپوب یره اورور قیزده المندن خنجره دوشمك دیلر
اولدم بر پیری نورانی کلوب ایدرکه ای بانو نجون
الم جکرسین اول دیلاور حمزه دیر الله امری ایله سن انده
حلالی اولورسون در قیزده اول خوفیله او یانور حسته
اولدی اکر اویله اولمسه شمدی یه قدر جوقدان میدانه
کیرردی دیدی شهبور ایتدی بو ناصل سوز دیر
وار قیزه سویله اکر مقاومت ایده مزسه اللر کبی سنده
ویرغوغادن قورتول دیوب مجادله ایلدی حمزه
اول جوابلری اشیدوب ایتدی یا نکتاش شاه سنده
قیزین بنا نصیب ایمش دخی سن نه استرسین دیدی
شهبور ایتدی حمزه مسین دیدی بلی اشته بن دللرده
مشهور اولان حمزه یم دیدی شهبور ایتدی بقه
نابکاره حمزه کیمدر وبونده نه ارار بن سنا کوستره یم

اویله کستاخلق اتمك نجه اولور دیوب همان دال
قلیج اولوب سروری قلیجلدی سرور دخی ال ارقه
سیله قلیج طوتان بلکنه اویله اوردیکه قلیج الندن
فرلدی اندن بونی کمرندن قپوب یره اوروب بنده
جکدی اولدم همایون ایریشوب تسلیم ایلدی بریدن
شهبورین عسکری ~~اولحالی~~ اولحالی کوروب سرورین
اوذه رینه هجوم ایتدیلر سرور دخی بونلره اوردی
قلیجی بردمده فنا ویردی برده شهبورین قفادار
لری همایونك اوذه رینه اوشوب شهبوری قورتار
دیلر اندن سوار ایلدیلر حمزه ایسه علملره سوروب
کیدرکنه شهبور ایریشوب سروری قلیجلدی حمزه
منع ایدوب تکرار برکورز اوروب یقدی بنده
جکوب همایونه ویردی نجوم ساعتده تارمار ایلدی
اول دم فرامرز وراهب قلعه کیر وخواجه مالك
اون بیك عسکر ایله کلوب باقسین انلر قیر دیلر اندن
حمزه فرامرز همایون وسائر دیلاورلر ایله دونوب
فرامرزین بارکاهنه کلدیلر حمزه بیوردی شهبوری
کتوردیلر سرور نصیحت ایدوب ایتدیکه دیلاور
ظاهر اشیدیرسین بوآنه کلنجه جوق دیارکزدم و

جوق

جوق کیمسلرین کوشن بوردم بو دیاره بر سبب
ایله کلدم دیدی شهبور دخی تحقیق حمزه اولدوغن
بیلوب اسلامه کلدی بندین الدیلر وخلعت کیدیر
دیلر بعده اجازت الوب نکتاش شاهه واروب
ایتدی تحقیق اول دیلاور حمزه ایمش بن اول قیز
دن فراغت ایلدم همان ایوسی بودرکه انا سرفرو
اتمکدر دیدی جونکه نکتاش شاه شهبوردن بونی
اشیدوب حظ ایلدی همان یرندن اعیان دولت
ایله حمزه یه قرشو کتدکده بریدن حمزه ده خبردار
اولوب قرشو جقدی نکتاش شاه ایله کوروشو جمله
سی مسلیمان اولدیلر نکتاش شاه ایتدی سرور
قلونم قیزم جاریه دیر دیدی حمزه ده حظ ایلدی بریدن
بانویه مزده ویردیلرکه دوشده کوردوکن حمزه
کلدی شهبوری بصوب کندینه قول ایلدی پدرنده
مسلیمان اولدی دیدیلر بانو صفالر ایلدی جونکه
صباح اولدی حمزه یرندن طوروب بکلر ایله دیوانه
کلدیلر شاهدر حمزه یه عزت ایلدی حمزه ده کجوب
پای تخت صندالیه سنده اوتوردی اشته بونلرده

بونده امّا نکتاش شاهن بر پای تخت پهلوانی وار ایدی
قانوس بلغاری دیرلردی بونده دکل ایدی اولدم جیقه
کلدی بونا اولان حالی سویلدیلر قانوس الم جکوب ایتدی
حمزه کیمدر که انک سوذیله بونجه یللق دینک ترک
ایدوب انک دیننه کیره بن بو قدر زماندر قیزه عا
شق اولمده بن طورورکن قیزین اناویره دیوب دیوانه
کیردی بقوب حمزهٔ کندی یرنده کوردکده شاهه باش
قیوب ایاق اوذه رینه طوردی نکتاش شاه ایتدی
دیلاور اوتور ذیرا بو سرور مسافریمز دیر رعایتا پای
تخته اوتور تدق شمدی سن صولده اوتور کنه سنک
مرته بن بللو دیر دیدی قانوس ایتدی شاهم سن اتان
ده دن دینک ترک اتمش سین و بن طورورکن قیزین
بونه ویره سین دیدی شاه ایتدی دیلاور قیزیم واقعه
سنده بونا نصیب اوله جاغن کورمش وهم قیز حسته
یاتور لکن بنده بلدم بو دیلاورین دینی حقدیر
وهم ویرمه سم ذور ایله دخی الور ذیرا یالکز باشیله
اوتوز بیک عسکری بوزدی وار صولده اوتور
عیبدیر دیدی قانوس ایتدی یوق اولماز البته
بن سنی یرمدن ضربیله قالدیریرم دیوب سرورین

یقاسنه

یقاسنه یاپشوب وار قوّه تک پاذویه کتوروب بر
ظور ایلدی امّا اله مدی نهایت اوج کرّه ظور ایلدی
کوردی اولماز آخیر ناچار اولوب صالی ویردی حمزه
دخی ظور اوّلده قاپوسی قپوب قولنه الوب بعده یره
قودی قابوس دخی مسلمان اولوب کچوب صول قولده
اوتوردی نکتاش شاه خلعت کیدیردی بعده شاه قالقوب
حرمنه کتدی کوردی بانو دخی یتور خاطرین صور
دی وایتدیکه قیزم الم جکمه اول حمزه دیدکلری دیلاور
کلدی امّا بن اویله دیلاور کورمدم وسنی اناویر
دیم دیدی بانو ایتدی بر کرّه کورسم عجب دوشمده کور
دوکیم کبی میدر دیدی شاه ایتدی وار رین اول دیلا
وری جاغرین دیدی خادم کلوب بیورون سرور سیزی
شاه اجازه تیله بانو استر دیدی حمزه قالقوب حرمه
داخل اولدی بانونک کوذی قپوده ایدی سروری
کورنجه صدّق یا خلیل الله دیوب اولدم صحت بولدی
حمزه نک ایاغنه دوشوب اشته بنم کوردیکم حمزه بودیر
دیوب مسلمان اولدی حمزه ده بانویه نظر ایدوب
کوردیکه تمام یتشوب چاغن بولمش بونده بر حسن
کوردیکه وصف اولنماز حمزه بانونی کوردکده جان
ایله محبّت ایلدی بانو دخی اولدم دونوب ایتدی

سرور کنول قالسون یول قالمسون سنده ایله کمر طتو
شالم دیدی حمزه ده نوله دیوب کمرین تسلیم ایلدی
بانو دیر اوجکره ظور ایلدی الامدی بعده حمزه یا
پشوب ظور اولده قپوب قولنه الوب یره براقدی
بانو افرین ایدوب سرورین الین اوپدی بربر
لرینه عظیم محبت ایلدیلر اندن سرور طشره چقوب
کلوب یرنده قرار ایلدی بعده اهل ویلایت جمله سی
مسلیمان اولدیلر اشته حمزه بو طریق ایله بو دیارلری
فتح ایلدی اندن دوکونه بشلدیلر سن قصه اول
طرفدن دنله راوی ایدر اولزمانکه حمزه شکاره
چقدی ایدی اخشام یقین اولدی بقوب کوردیلر
حمزه کلمدی خلیفه باش قالدیروب ایتدی حمزه ایله
بیله کیم کتدی بو زمان اولدی کلمدی دیوب اطرافه
بقوب کوردی عمر مقبل جمله بکلر بونده کمسه کتممش
اما حمزه ایله بیله کیدوب اجازت ویردیکی کیمسلر
ایتدیلر که صاحبقران شکار اوزه رنده هرموزه
راست کلدی بر یرده چادیر قوروب مجلس دوشه
یوب حمزه دعوت ایلدی حمزه ده بزه کیدین بن کلورم
دیدی بزده دوندک دیدیلر خلیفه ایتدی عجبا

کیجه

کیجه قالورمی اوله یوقلمق کرکدر زیرا هرموزده
بزه دوشماندر فلان دیرکن برده کوردیلر که عشقر
لجامن سورویه رک جیقه کلدی بر سهیل اویله اور
دیکه اول وادیلر دورلو دورلو صدالر ویردی بونلر
اولحالی کوروب جان باشلرینه صچرادی خلیفه عمره
ایتدی ای عیار نه طورورسین وار کور بزه بر خبر
کتور دیدی عمرده جان اتوب اول یره کلدی کوردی
کمسه یوق زیرا اقار صووار ایدی جمله نه وار ایسه
انده اتمشلر ایدی اصلا بر اثر یوق سوروب شاه دیوا
ننه کلوب تجسس ایده کوردی بر سس یوق اما هرموز
کورنمز عمر ایتدی عجب بونلرین ایکی سیده می ضایع
اولدی دیوب وافر سؤال ایلدی اولمدی بر خبر المدی
آخیر خواجهٔ اوغورلیوب بر تنها یره کتوردی عقلین
باشنه کتوردکده خواجه عمری کوروب نه خبر دیدی
عمر ایتدی دون صاحبقران هرموز ایله عشرت ایدردی
عشقری کلدی حمزه کلمدی بن جوق ارادم نه حمزهٔ
ونه هرموزی بولا مادم لطف ایله بر خبر ویر
نه اولدی دیدی خواجه ایتدی بهی عیار دوستلق
بویله می اولور که بنم باشمه قصد ایدرسین دیدی

عمر نجه دیدی خواجه ایتدی بن سنا هر اوله نی خبر ویره
ایدم باشم جوقدان کیدردی دیدی اما الم جکمه حمزه
صاغدیر یقنده بولشورسین اما عسکره بو یقنده قاوش
ماذ ذیرا اراده غیری عالم اولمشدیر اما سن تیزلك
ایدوب کیمسیه قیمه وهم بو سری صقله هرموذ فلان
یرده دیر وار حمزهٔ اندن صور دیدی عمرده واروب
هرموذی بولوب کتوردی تیز سویله نابکار حمزهٔ نیلدین
یوخسه سنی اولدورورم دیدی واوذه رینه یورودی
هرموذ ایتدی ای عیار بنم صوجم یوقدر نه اولدیسه
بحتکدن اولدو بنی مداینذن کتوردوب بزی حمزه ایله
بارشدیر دیدیلر بنده کلوب حمزه ایله بولشوب اوتور
دیق کیده جك ذمان اوجرطلو ایجدك برده انی کوردم
که حمزه قدحی اول حادمده یوذینه اوروب یقلدی
بنده شاشدم حمزهٔ انده براغوب بنده قاجوب صقلندم
اکر بنا قیارسن و باله کیررسین ذیرا بو ایشدن خبرم یوقدر
دیدی عمر دیر هله سن اوتور دیوب واروب بحتکیده
اوغورلیوب کتوردی هرموذ ایتدی مدد عیار بونی
اولدیر شرندن امین اوله لم دیدی عمر ایتدی حمزه دن

قورقارم

قورقارم یوخسه وهم عهدم واردیر بونی کشکك
پشوروب نوشیروانه یدیرسم کرك دیدی بحتکده
کوذ اجوب هرموذی کوروب ایتدی ای شهزاده بن
سنا نیلدم دیدی هرموذ ده اردینه بق دیدی بحتك
اردینه بقوب عمری کوردیکه دال خنجر اولوب طورور
همان حرام زاده کوذلرین یوموب یا نار نور صناصغندم
دیدی عمرده ایتدی ای لعین اج کوذین دیدی بحتك
کوردی اولماذ مرحبانه قباحتیمز ظهور ایلدی سنده باشین
ایچون بلمم دیدی عمر ایتدی ای لعین فسادی ایدرسین
دونوب بلمم دیرسین اما بنمده حمزه ده اومیدم وار یوخسه
شمدی سنی کشکك ایدوب شاهنه یدیریردم بره لعین
بو ایشی نه ذهره ایله ایلدنکه حمزه یه ذهر ایچوردین
شمدی سنی نجه ایده یم دیدی بحتك ایتدی عیار نار
نور حقیچون بن حمزه یه دارو ویردم ذهر دکلدیر ظاهر
دوشمان دوشمانه فرصت ارار ایمدی ای عیار الم جکمه
اکر صاغ ایسه کنه کلور ذیرا بن کجی کتابنده ولقلق نامده
کوردم بنا قیمه دیدی عمر دونوب ایتدی هله بر صحیح
خبر الایمده سنده کورکه سنانلر ایده رم دیوب واروب
خواجهٔ الوب بونلرین یاننه کتوردی بحتك خواجهٔ

کوردکده ایتدی های نار نورین خشمنه اوغره شمدی
یوذومز قاره اولور دیدی جواجه ده بونلری کور
دکده ندر عیار بزی بونده کتورمکدن مراد نه دیر
دیدی عمر ایتدی ظاهر بلورسکز حمزه غائب اولدی
اشته بو لعین دهر ایجوردی دیدیلر تیز حمزه نك
اولوسین و دیریسین بولون یوخسه دینم حقیجون
جمله کزی هلاك ایده رم دیدی حواجه ایتدی عیار
بنم بو خصوصده صوجم ندیر اشته خصمك النده وار
اناصور اکر دیرسن بن حمزهٔ کیوس ایله جنك ایده لیدن
بری کورمدم استر ایسك بیك کره یمین ایده یم دیدی
بحتك ایتدی اشته هرموز انك ایله بر مجلسده ایدی
اول بیلور دیدی هرموز ایتدی بره لعین بن نه بیلو
ریم سنك حادیمك باده ایله بلمم نه ایجوردی حمزه
یقلدی بنده قورقوب قاجدم نه بیلیم نجه اولدی
دیوب بشلدیلر بر برینك اوذه رینه اتمیه آخیر عمر
ایتدی ای حواجه سن خبر ویر بن بونلرین حقلرندن
کله یم دیدی حواجه ایتدی یا بن نه بیلورم الیمی
جوذ رمل ایده یم دیدی عمرده نوله دیوب حواجه

نك الین

نك الین جوذ دی حواجه رمل ایدوب ایتدیکه ای
عیار الم چکمه حمزه ~~صاغدیر بر~~ صاغدیر بر حکیم
بولوب تیمار ایلمش بلغار ذمینه کتورمشلر اول
دیاری دخی فتح ایدوب شاهن قیزین الورسن
دخی اول جانبه کیدرسین انشاالله دوکون اوذه
رینه واروب حمزه ایله بولشورسین دیدی اما بحتك
بو جوابی اشتدکده کونلندن ایتدی بهی نفسی طتوله
سی کوردونمی حمزهٔ دیریلدی ویردی بن اولدی دیوب
سوینورکن اما کنه اولمدی دیدی عمر ایتدی ای
ملعون بودم حمزه اولیدی سنی کشکك ایدردیم
جونکه اولمه مش بنده سنی ابا عمر حبشی کبی بورنك
قولاغن کسه یم بر دخی ادم یاننه واره جق یوذین
قالمسون دیوب خنجر جکوب اوذه رینه کلدکده بحتك
فریاد ایدوب ای سلطان عیاران لطف ایله اولدور
بنی بورنم قولاغم کسمه دیدی عمر ایتدی حمزه دن
اجاذت یوقدر یوخسه جوقدان اولدوریردیم
اما بورنك قولاغن کسمکه اجاذت الدم دیدی

بحتکن دیبلك عقلی کتدی مدد لطف ایله عیار بار
کاهمده هرنم وار ایسه ال دیدی عمر کولب ایتدی بهی
ملعون بن انده ایدم سنك جادرنده برشی یوقدیر
بلکه صمان چوبی بیله یوقدر بن سنا عجب خذمت اتدم
اللی ادم سپورمکه قادیر اولمدوغی یری فی الحال پاك
ایلدم بارکاهنده جادیر دیره کندن غیری نسنه یوقدر
انی ال کتونه صوق دیدی بحتك ایتدی عیار دخی نه
استرسین ویره یم دیدی عمر ایتدی یوق اولماز بنم مرادم
سنی اولدورمك ایدی انك ایچون حاصره وارنجه
الدم جونکه حمزه صاغدر البته بورنده قولاغن
کسرم ان صون کوذینك بریده یوق دیر باری بورنده
قولاغنده کسرم ادم یوذینه بقاجق حالن قالمسون
دیدی بره مدد قیمه عیار دیدی عمر ایتدی یانجه
ایده یم سنك بصدوغن یرلرده اوت بتمز اشته بنم
مرادم سنك بورنده قولاغن کسمکدر دیوب ایلرو
واروب بورنونه ال اوردقده بحتك فریاد ایدوب
لطف ایله عیار بنا قیمه باری صقالم تراش ایله الیمه
کیردکده سنا اون بیك التون ویره یم دیدی عمر ایتدی
خوش ایمدی اویله اولسون دیوب ملعونك صقالن
تراش ایلدی هرموز بو حالی کوروب کولدی بحتك

نه کولر

نه کولرسین دیدی هرموز ایتدی انا کولریمکه بو عیار
سنك صقالین هیچ اوذتمز دیدی بحتك ایتدی عمر
محبوب دوست دیر وهم شمدیکه قاری جقلر صقاللو
سومزلر جوان استرلر عمرده اللی التمش یللق دوست
دومز دیر جوقدن بری خذمت ایدر دیدی عمری
قالبدن دوکمه کبی اوذون اولسون دینجه عمرده
بی اختیار کولدی بهی ملعون نه سویلر ایسن سویله
همان اون بیك التون میدان کورسون بن انی سندن
تیز الورم همان وار شاهدن اودونج ال یوخسه
اکر حفتیه قالورسه کتدی بورون قولاق دیدی
بحتك ایتدی عیار بیلورسین بن سوذمدن دونمم تك
سن التون ال دیدی عمر دونوب هرموز بقوا ایتدی
جره منده جوغی سنا دوشدی هم ایچنده بولونورسین
هم صوجم یوقدر دیرسین اشته بو سوز دکلدر دیدی
هرموز کوردی اولماز اولده بیك التون ویره جك
اولدی دونوب حواجیه ایتدی سیزه رمل اقچه سی
دوشدی بیورون نه ویره جك سکز دیدی حواجه
ده کولب ایتدی بنده بیك التون ویره یم دیدی
عمر اوصول ایله خیر لطیفه ایده رم سن بنم پده رم سین

دیوب البن اوپدی اندن ایندی ای حواجه سندن
دجا ایده رمکه صباح شاه دیوانده حمزه ندن احوالندن
وسیزدن حالیکزدن هرنه اولدیسه بر برخبر ویره سین
دیدی اندن دونوب بحتکه ایندی ای ملعون صاقین
بندن شکایت ایتمه دیدی بحتک ایندی شکایتی کیمه
ایده یم سن کیمدن قورقارسین دیدی اندن عمر بونلری
کنه برینه کتوردی بعده دونوب صباح اولدقده باب
کاهه کلوب قباد شهریار و بکلره حمزه ندن صحت خبرین
ویردی بونلرده کرجه صاحبقران صحتنه سوندیلر
اما غربته دوشدوکنه غم کین اولدیلر اما بریدن جونکه
صباح اولدی شاه دیوانی قورولدی حواجه بحتک
یوزنده نقاب کلوب اوتوردی شاه ایندی ندیر
اصلی کنه اهل پرده اولمش سین دیدی بحتک ایندی
بزه تنبیه ایلدیلر حواجه دن سئوال ایدین دیدی
حواجه صوردیلر هرموزه صورون دیرکن هرموز
کلدی بره نجون کلدین دیدیلر هرموز ایندی بزعمر
ایله بارشدق هله بحتکه صورین دیدی شاه ایندی
بهی جانم ندر اصلی هب بر پرده میدیکز دیدکده
بحتک ایندی هم صفالدن جقدم وهم جمله مالم کندی
اندن ماعدا بورج ادندم قالدم اکرویره من سم

بورون

بورون قولاق دیدی شاه ایندی هله سویله ندر
اصلی دیدی بحتک ایندی بن سویلیه م حواجیه اصمار
لندی اول سویله سین دیدی حواجه ده اولدن قصه
بر بر بیان ایلدی شاه ایندی ایو قصه در دیمند
بحتک سنده انلر ایله عداوتده اولدوغی ایجون هر
زمان باشنه بویله بلالر کلور دیدی بحتک ایندی
شکایت دکل حکایتدر نیلیم بونلره قائلم بورنوم
قولاغم کسلمش اولیدی الیمدن نه کلور ایدی دیدی
کبوس ایندی ای حواجه بحتک برادم بوقدر ذهر
ایجه ده یباندی قله کنه انی البتده قورد لر بمشدر
دیدی حواجه ایندی حمزه سیزدن بلدوکی کزکبی دکلدر
جوق کره اولومدن قورتلدی حمزه ندن اولدوکن نه بن
ونه شاه کورور دیدی بوکره شاه اینانمیوب شهرمد
عیاری کوندره روب وارکور عربلرده نه وار دیر
دیدی شهرمد طبان قالدیروب کتدی شاهده اول الم
ایله اوتوروركن برخبر کلدیکه شاهم بلالر مبارك
اوله کیش بحرین صاحبقرانی اولان شهروزخان
افراسیاب اوغلو دیر دوت کره یوزبیك عسکریله

ودورت تخت نشین شاهلریله وبو قدر منقاله
دیلاورلریله کلیور خصوصا ملك طنطنوس تیمور
جبه سر قبلا نیدیر دیدیلر شاه بو ناخیران ایکن
بر خبر دخی کلدیکه مغرب زمین طرفندن ائینه
شا مغربی پدری عملاق شاه اوچ کره یوز بیك
عسکریله کلیور اما اننده عجب شوکتی وار جان بیك
جان طلسمك بو ذوب عظیم یادکارلره مالك اولمش
وبی حساب مال اله کتورمش وذو الجناح بحری
دیرلر ایمش براته مالك اولمشکه ایکی قنادی وار
ایمش قوش کبی اوچار ایمش وضربی حربنه دیو جنی
طاقت کتوره مز ایمش بو کنج یاشنده یرلره وار
مشکه حمزه ادین بلمز دیوب مدح ایلدیلر شاه ایتدی
بزه جوقدان مدح ایتدیلر الجی کوندر دم خبر کلمدی
دیدی بختك ایتدی شاهم نار نور اندن دار السون
الجی قبول اتمدی اولده یزدان پرست ایمش جمله
سی بزه دوشماندیر بلمم قنغی سنه جواب ویریرید
دیدی شاهن عقلی کتدی جواجه ایتدی شاهم
الم جکمه حمزه انلره جواب ویریر اما افراسیاب
اوغلوندن قورقولور سیزه حیلی الم ویریر

دیدی

دیدی کیتوس ایتدی ای خواجه همان یزدان پرستلری
مدح ایدرسین غیری کارین یوقدر اول حمزه دن
زیاده میدیر شول نابکارلر قون کلسونلر دیدی
خواجه ایتدی دیلاور حمزه دن زیاده دکلدیر اما
جوقده اشاغی دکلدر بلکه اندن سنا بر ضرر کوری
نور جنکنه مقید اولماسن ایو اولور دیدی بختك
ایتدی بره قوزغون نفسلوکنه اغزین اجدنمی
شمدن کیرو بو پهلوانلردن خیر اولماز اوله کی
بو نابکارین سوزلری یلان اولیدی باشن الدیریر
دم دیوب بو محلده حمزه اولدی یوق اولمدی دیوب
نزاع ایلدیلر خواجه باشین شرط ایلدی بختکده کو
تونه بش یوز دنلکه قائل اولدی اسلام عیار
لری دنلیوب کلوب قباد شهریاره خبر ویردیلر
امیرین صحتنده اولوب وخواجه نك حمزه انلره جواب
ویریر دیدوکنه شاد اولوب دعایه مشغول اولدیلر
اشته بونلر بونده اما بو طرفدن سلطان عیا
ران برکون کلوب بلغار زمینه ایرشدی اولدم
بقوب کوردیکه شهرده عظیم شنلکلر وشاذلقلر
وار اولدم بر آدمدن سؤال ایلدی بو شهره نه دیرلر

وشاهنده ادی ندر وهم بو شنلکلرین اصلی ندر دیدی
اول ادم ایتدی بو شهره بلغار ذمین دیرلر وشاهنه
نکتاش شاه بلغاری دیرلر مسلیمان اولوب قیزین صا
حبقرانه ویردی اشته انده ایچون شنلکلر ایدر
دیدی ودونوب عمره ایتدی مسافرمسون دیدی عمر
ایتدی بلی مسافرم ایراقدان کلورم دیدی وکونلندن
ایتدی کوره شول عربی بز بو قدر ذماندر انی ارایوب
کزه لیم بو نابکار ایسه ادیم باشنه اولنور ذوق صفا
ایدر خصوصا هر اولندکده بنیده برابر اولندرسه
کرک ایدی اما کوره هیچ اورالر خاطرینه کلورمی
دیدی نوله بنده سنا بلدیره یم دیوب بر سرهنک
صوره تنه کیروب اول ارادن سوروب نکتاش شا
هده دیوانه کلدی ایچرو کیروب کوردیکه حمزه پای
تخت صندالیه سنده کچوب اوتورمش دورمیوب عشرت
ایدرلر عمر ایتدی های نابکار ذهر ایچن ادم بویله می
اولور کنه خدانده لطفنه مظهر اولمش دیوب دوروسن
مکر دوکونده تمام اولمشدی کیم نکاه ایلسون دیدکلرنده
راهب قلعه کیر ایتدی هواما حواجه مالک اتسون
دیدی حمزه ایتدی کوذل اما بنم بر یار غارم واردیر
عمر دیرلر انده ایله عهدم واردیر بن هرقچن اولنسم

انیده

انیده اولندیری رم ایمدی اول بونده اولما ینجه اولماذ
دیدی نکتاش شاه ایتدی کوذل ایمدی بر کیمسه کونده
ره لم واروب خبر ویرسون دیوب بر عیاری وار ایدی
دیمور طاش دیرلر ایدی نکتاش شاه انی دعوب ایدوب
کوندرمک استدی حمزه ایتدی حوش کوذل اما قاچکونده
واروب کلور دیدی ایتدیلر که سرور یدی کونده
واریر یدی کونده کلور اکر صبر ایدرسکز دیدی حمزه
دونوب ایتدی بو عیار انده وار دیغی کونده عمر بونده
کلور اما یدی کونه قدر کیم قنلنور دیدی نکتاش شاه
کاشکه اویله بر ادم اولیدی بیک التون ویریردم دیدی
اولدم همان عمرده ایلرو کلوب سرهنک صورت نکتاش
شاهه دعا ایدوب نکتاش شاه ایتدی ندر ادم نه استر
سین دیدی عمر ایتدی شاهم بن قولونی کونده ریرسن
بر کونده واروب اول عیاری کتوره یم دیدی شاه ایتدی
نوله اما قادیرمسین دیدی بلی شاهم حضورنده کذب
اولماز دیدی ادین ندر دیدی ادیمه اوسط اغادرلر
دیدی سرهنک باشی جاعرین دیوب کلدکده شول سرهنکی
بلورمسین دیدی اولده بلور بلمز بلی شاهم اسکی
قولیکزدر دیدی ایمدی کوره یم سنی دیوب بیوردی

بیك التون كتوروب ویردیلر عمر فرامرزی كوروب یاشو
كیمدر اوده ویرسون بیك التون بو یولدر قولای دكلدر
دیدی فرامرز دخی حمزه خاطریچون بیك التونده اول ویر
دی حمزه یه بقوب یا صاحبقران سنده ویر شمدی
واروب فی الحال عمری كتوره یم دیدی حمزه ایتدی ای
سرهنك سن نه نازلی اولورسین ایكی بیك التون
الدین دخی استرسین كل بنی انجتمه واروب فی الحال
الوب كلورم دیدی عمر ایتدی یوق سن یرنده اوتور
وهم اصل بیك التونی سن ویركی بودوكن سنك دیر
وهم یارانك بویله می سورسین دیدكده حمزه كونلندن
ایتدی بره بو سرهنك عمر اولمسون دیوب دقت ایله
نظر ایلدی كوردیكه كندوسیدیر زیرا عیار هر
یرین تبدیل ایدر اما كوزلرین ایده مز زیرا كوزلری
همان شمشك كبی اوینار دی دقت ایدن اندن بلور
دی بو كره حمزه عرب دیلنجه حوش كلدین صفا كلدین
عیار دیدی ونجون بزدن كندونی صقلرسین دیدی
عمر ایتدی یا ظاهر نیلیم بنی بلمه ینلر بینر
التون ویردی سن برحبه ویرمزسین هر زمان
جومرد ایدین شمدی بلمم نه اولدی یوخسه حسیس می

اولدین

اولدین یوخسه ذو كورتلدنمی دیدی سرور كلوب ایتدی
عیار كورمزمسین اولانجه مالم خرج ایلدم دیوب عمر
ایله قوجاق قوجاغه كلوب كورشدیلر شاهلر ایسه ندر
اصلی بونلر اسكیدن دوستلر ایمش شمدی بلشدیلر دیر
كن عمر بر كره جرح اوروب كندی صوره تنه كیرنجه جمله
اهل دیوان بقوب كوردیلركه بر قره جه قوره جه نخود
بورنلوجه وكوجك كوزلوجه یدی ایش بویلوجه بر
كجوجك آدم دیر جمله سی بلدیلركه بو سرهنك سلطان
عیار اندر یرلرندن طوروب تعظیم ایلدیلر بو اراده
اتدوكی صنعته حیران اولدیلر اندن حاظر پشمش اش
عمرده قیزین اتاسندن جائزه سین الوب عقد نكاه ایدوب
كندینه دخی طایه قیزین ویردیلر اولكیجه بونلری كردك
ایدوب بر برندن مراد الدیلر اشته صاحبقرانك بو
قیزدن ایكی اوغلو اولور برینه ارج بلغاری ویرینه
فضلان شاه دیرلر انده عمر اوجكون اوتوروب حمزه یه
ایتدی سرور كیده لم زیرا بیلورسین كیوس نه غریمدر
عسكرده انا جواب ویریر یوقدر اولدورمكه دخی
اجازت ویرمزسین وهم دخی نوشیروانه اطرفدن
عسكر وپهلوانلر كلمكده دیر دیدی حمزه ایتدی هله سن

وار بنده ار دنجه وار یرم دیدی عمر ایتدی نوله امّا
لطف ایدوب اکلنمه دیوب کتدی یولده بر ادمه راست
کلوب کوردی شهمرد عیّار دیر شاه خواجه نك سوذینه
اعتماد اتمیوب کوندرمش ایدی حمزه صاغ میدر دیو
عمر بونی بلوب قنده کیدرسین و بو یوللرده نه ارارسین
دیوب طتوب صویدی بقه عیّار اشته بن حمزه دن کلورم
حمزه صاغدر نکتاش شاهك قیزین الدی صفا ایدوب
اوتورور اینانمزسن وار کور اوده کلجك دیر بن
مژدیه کیده رم دیوب کتدی در دیمند عیّار کونده
ره نه ده عمره ده سوکرك کتدی عمرده اسلام عسکرینه
کلوب قباد شهریاره و سائر بکلره مژده ایدوب اولان
حالی نقل ایلدی و صاحبقرانك سلامك دکیردی جمله سی
اشیدوب شاد اولدیلر اندن خلیفه امر ایلدی
طبل شادمانی چالدیلر کفّار اشیدوب ملول اولدیلر
شهمرد عیّار کلدکده خواجه دعواجی اولوب بحتکه
بشیوز دنلك اوردیلر عمرین شاکردلرندن بر ایکسی
چاسوسلقدن کلوب افراسیاب اوغلو شهروز
خان کلوب یقلشدی دیوب خبر ویردیلر قباد عمره
بقوب ای عیّار وار کور بو شهروز خان ناصل

دیلاور

دیلاور دیر ذیرا حیلی ذماندر کلیور دیرلر اشته
شویله دارانه مالك سرور دیرلر سنده هله بر وا
روب کور اولده کلری قدر وار میدر بر خبر الوب
کتور دیدی عمرده نوله بنمده مرادم جوقدن وا
روب انك نقشن چقارمق ایدم نهایت بریدن
صاحبقرانه شویله بر حال واقع اولمغله اهمال
اتدم بنی دعادن اونوتمان دیوب یوله روان
اولدی تنهایره کلدکده صورتی تبدیل ایدوب کتدی
بر کون رستمك عسکرینه کلوب کوردی بارکاهلر
دنیایی طوتمش دورت کرّه یوز بیك عسکری وار شویلکه
جالقنوب یتور عسکری کزوب تماشا ایلدی اندن
اقدام ایدوب افراسیاب بارکاهنه کلدی بعده
ایچرو کیروب عظیم دارات کوردی و بو قدر آهن
کمرلو دیلاورلر صاغلو صوللو اوتورمشلر دورت
پادشاه تخت اوذه رنده وذه راسیله قرار اتمشلر
و رستم ایسه اون سکز اریش قدیله پای تخت صندالیه
سنده اوتوروب عشرت ایدرلر اول محلده باشین
قالدیروب کاتبلرینه ایتدی بره شو حمزه دیدکلری
حریفه بر نامه یازین کوره لم الاتی صاحبقرانی ایلك

ایله ویرر می بوخسه عنادایدر می دیدکده عمر بن
کوجنه کلوب کوره شول نابکادی حمزه یه شول حریف
دیسون نوله بن سنده بورنده یلین اندیره بم دیوب
یقوب کوردی هله شهروذهان مرادی اودنه نامهٔ
یازدی وبر نامه ده نوشیروانه یازدی بر بن
ذرهیب عیّاره ویروب برین کمران عیّاره ویروب
کوندردی عمر طشره جقوب کندینی برساذنده صورت
ایدوب ایجروکیروب طوردی رستم ایتدی ساذنده
مسین دیدی بلی کوزل ساز جالرم دیدی قنغی کوی
دن سین دیدی عمر ایتدی نابدیدکویندن اولورم
دیدی رستم کولب ایتدی نابدیدکویی قنده ایمش
دیدی عمر ایتدی بره کتلوکوبن اوته یانده دیر دیدی
رستم دونوب یانده اولنلره سئوال ایلدی بوارا
لرده نابدیدکویی وار میدر دیدی انلرده یوقدر
اشتمدك فلان کوی فلان کوی وار دیر دیوب بر
قاچ کوی سویلدیلر عمر ایتدی اشته اول کویدر لکن
بر کتلو کویدیر دیدی رستم ایتدی برای جانم
بعبی بر کتلو کویدیر می دیدی عمر ایتدی اولور آدمله
کوبن بعبی اولور می دیدی عمر ایتدی اولور آدمله کوبن بعبی اولماز می دیدی رستم ایتدی

اول

اول آدمدر عمر ایتدی اولده کویدر رستم ایتدی بو
قوجه مصاحب انجق هله اوتور دیدیلر عمر ده اوتوردی
بر فصل ایلدی اشیدنلر حیران اولدیلر سویله قوجه
لقده بویله معرفته مالك اوله دیدیلر اما رستم
بلدیکه بو تحقیق عمردیر آفرین قوجه بابا عجب
قاچ یاشنده وارسین دیدی عمر ایتدی دخی دونکی
اوغلانم انجق اوچ یوز التمش بش یاشنده بم
دیدکده تعجب ایلدیلر رستم ایتدی بقه بابا علی یا
بونجه عمرده نره ده کجور دین دیدی عمر ایتدی نه
بیله بم سروری بر ذمان عامل اولدم بر ذمان کزوب
سیاحت ایلدم دیدی رستم نره ده عامل اولدین پیرم
دیدکده عمر ایتدی کیش بحرین اسکله سنده مکر اول
اسکلهٔ هیتال قوتاردی دیدی رستم هیتالین بوذینه
یقوب دیلاورسن بوقی بیلورمسین دیدی هیتال
خیر بلم بو میحالدن اسکی انجق دیدی رستم ایتدی
یاسن اندنر زمان عامل اولدین عمر ایتدی سنده
بابان افراسیاب ذمانده عامل ایدم دیدی رستم
ایتدی افراسیاب اوله لی قاچ یل اولدی عمر ایتدی

ایکی بیک یل اولدی دیدی رستم کولب ایتدی بهی
بو نامش قوجه یاسن اوجیوز التمش یاشنده بم
دیر سین ایکی بیک یلدن بری اولن آدمده زمانده
نیجه سنه عامل اولور سین دیدی عمر ایتدی یوق
یا نیلدم بن سنده بابان زمانده عامل ایدم دیدی
رستم ایتدی یا بنم بابامده ادی نه ایدی دیدی
عمر افراسیاب دیدی رستم ایتدی نه سویلر بو قوجه
هم افراسیاب اوله لی ایکی بیک یل اولدی دیر
وهم بابان افراسیاب در دیدی افراسیاب بنم
جدیم ایدی بن سنا بابامده ادین صورارم دیدی
عمر ایتدی یاسن شمدی افراسیاب اوغلو دکل
مسین دیدی رستم ایتدی ظاهر دکلم دیدی عمر ایتدی
یاسن کیمك اوغلو سین دیدی رستم ایتدی سن بیل
بن نجون سویلیم دیدی عمر قهقهها ایله کولب طوره
وار دی رستم ایتدی نه کولرسین دیدی عمر بانجه
کوله یم انانی سیکن بابانك ادینی بلمز سین
بنا صورارسین دیدی رستم الم جکوب طنطوشه
ایتدی نه دیرسین شول حریفه دیدی اولده عجب
یلانجی قوجه انجق دیدی اندن ایتدیلر کوین

یقین

یقین میدر دیدیلر عمر ایتدی بلی طاش اتسله بری
یانینه دوشر دیدی یاسنله ادین ندر دیدیلر صکره
کورهسین دیدی بز بویله آد اشتمدك دیدیلر هله
عامل لکن بلندی امانه لری کن دین دیدیلر عمر
ایتدی نه بیلیم نه عربستان قالدی ونه هندستان
ونه چابلقا قالدی بنم دنیاده کن مدیکم یر اذ قالدی
هر نره صورارسن خبر ویره یم دیدی رستم کولدن
ایتدی هاى نابکار بلورم سیاه عالم سین نظیرین
یوقدر امّا استم که سریمه واقف اوله سین دیوب
حزینه دارینه بنا فلان کیسه کنور دیدی اولده وار وب
کتوردی مهرین اجوب ایکی اوجیله الوب عمره طوت
دیدی عمر ایسه التونی کورکده عقلی کتدی عجب هب
ویریر می دیوب باشندن اسکی کلاهی چقاروب رستمك
اوکونه قیوویردی رستم ایکی اوجیله دوکوویردی
عمر بردفی دیدی ویردی بردفی ویردیوب اوجنجی ده
عمرال اوزاتدیکه اله رستم ایکی الیله عمرین بلکندن
قابدی عمر ایتدی دولتلو بندن نه استرسین التوندن

کجدم جانم اذاد ایله دیدی امّا رستم بونی بنده جکوب
ایتدی صویله شول نابکاری بن سنك وصفین کیش
بحریده اشیدوب طوروردم هله اله کتوردم
دیدی عمر بنی کیمه بنذتدین دیدی رستم ایتدی هیچ
امان ویرمم اولدورورم دیدی اندن ایتدی بره
جلّاد اور شول نابکارین بوینون دیدی عمر کولدی
رستم ایتدی ای نابکار نه کولرسین اوله جك ادم کو
لرمی دیدی عمر ایتدی سن بنم وصفم اشتمدنمی سن بنم
قدریم بلمیورسین دیدی رستم نجه نابکار بنم سنجلین
ایکی عیّارم واردیر اورون شول نابکارین بوینون سویلتمه
دیدی جلّادلر عمرین یقه سنه یاپشوب امر صاحبقرانندیر
دینجه عمر ایتدی بقه دیلاورسن بنی اولدورور
سون امّا افندم حمزه یه کیم جواب ویره بیلور حمزه نك
بر اوغلو واردیر نامنه رستم دیرلر اول بنی نقدر
سورشمدی بونده یوقدر صکره کلدکده سن انا
نجه جواب ویریرسین دینجه رستمك کوذلری یاشیله
طولدی اندن دونوب ایتدی بقه عیّار نیلیم
سنده اسلامدن سین امّا عهد ایلکه بر دخی بنا

کندونی

کندونی تبدیل ایدو کلمیه سین صکره سنا قیارم
هر قچن کلورسن اشته قپو اجق آشکاره کل بنم
کیمسیه یرامز قصدم یوقدر مرادم حمزه دن الات
صاحبقرانی طلب ایده رم اکر اول بنا غالب اولورسه
بنده سائرلری کبی خدمه تن قبول ایده رم اکر بن
انا غالب اولورسم ظاهر اولده بنا سر فرو ایدر
دیدی عمرده بلی سرور اننده مرادی دائم بونك
اوذه رینه دیر دیوب غلیظ یمین ایلدی رستم دخی
بونك بندین الوب تکرار عمره جوق احسان ایدوب
دیدیکی ای عیّار وار حمزه یه سویله وقتنه حاظر
اولسون دیدی عمرده نوله سرور دیوب دعا ایده
رك جقوب کتدی امّا رستمدن کوذی قورقدی
کندی کندینه ایتدی ایمدی کجدم بن سنك احسا
نندن بنم نه کفره تیمه یرار سنك ایله مصاحبت
ایتمك نه کیزلی کیده رم ونه اشکاره کیده رم سنك ایله
آشنالقدن کجدم قرق یل یوذین کورمسم قتلا
نورم دیوب اول الم ایله کیدوب کمران عیّارین
اردندن ایرشدی بر یول صحرا یوب بر تبردوك

دوکی شویله اور دیکه بیجاره کمرانی یقوب ذیری ذیر
ایلدی بعده وجود ویرمیوب اویله صویدیکی بیجاره
فقیر ایلدی واوذه رنده نه یولدیسه الدی حمزه یه
کتوره جك نامه سنده الندن الدی اندن دونوب
کمرانه ایندی بقه عیار بنی بیلور مسین دیدی کمران
ایندی اشته نکر بنك برصاولمز قضاسی انجق نه بیلیم
نه خشم سین نره دن کلدین دیدی عمر ایندی بن قتی
کم ادم دکیلم اویله اولور افندین ذنکندیر بنم بوکون
برپاره ذوکور تلکم وار یول هرجلغی یانمده اذ المشیم
انده ایجون اسبابلرین الدمکه بریره وارد قده صانوب
یول هرجلغی ایده رم ذیرا بنا بابای عمر دیرلر بن عمر
عیارم وارسن کیرو دون بن سنی یول ذهمه تندن
قورتاردم ایلکیم اونومه بن بونامهٔ صاحبینه
اولشدوریرم دیدی کمرانده سوکرك دونوب کندی
امّا عمر عیار سوروب کراپر دیه کلدی قباد شهریاره
باش قیوب دعا ایلدی اندن افراسیاب اوغلو
شهر وزهانه واردم تبدیل صورت ایله وارد و
فن نجه کندینی سازنده شکلنه قیوب ایجر کیر دیکن
ونه یوزدن اولان مصاحبتدی واحسان ایدوب

نجه

نجه طوتدوغن واولدومك استدوکن وصکره اذاد
ایدوب تکرار احسان ایله دیکن وکندی سنه تبدیل
صورت کلمه دیوب اکر تبدیل کلور سن سنی هلاك
ایده رم دیدیکن ویوله کمران عیاره راست کلوب
تبر ایله یقوب وصویوب حمزه یه کلجك نامهٔ الندن
الدوغن وشهر وزهانده اولان دارانتن واله کتور
دیکی پهلوانلری نقیری قطمیر بالجمله قباد شهریاره
وبکلره تقریر ایلدی بکلر دونوب ایندیلر عیار خیر اوله
همان قوکلسونلر بزلر حاظر یذ لکن صاحبقرانمن کلنجه قدر
بزلر جنك جدال ایلمیوز مکر انلر مراد ایلیه ایمدی همان
سن لطف ایله کنه وار وب صاحبقرانه خبر ایلکه انده
اکلنمیوب کلوب یتشسون اول کلمدن کیم بلور نه حال
ظهور ایده دیدیلر عمرده نوله پس چشم دیوب قنده سین
حمزه دیوب طیان قالدیروب بلغار ذمین دیوب کندی
امّا ذرهیب عیار دخی شاه نوشیروانه کلوب نامه سین
ویردی شاه دخی نامهٔ الوب مهرین کیده روب حواجیه
صوندی اندن امر ایلدی التنه صندالیه قودیلر
کجوب اوتوردی شربت ویردیلر ایجدی حواجه ده

نامهٔ اجوب او قودی دیمشکه بنکه حالا عصرین صاحب
قرانی ودهرین فهرمانی یم افراسیاب نسلندن شهروز
هانم سنکه یدی اقلیم شاهی نوشیروان عادل سین نامم
وصولنده کلوب استقبال ایده سین اندن اسلامی قبول
ایده سین یاخود خراجه راضی اولوب امریمه مطیع اوله
سین اندنصکره اول دیوانلنده اولان پای تخت صندا
لیه سین رستم بن ذالندیر الی بناویره سنکه بن سنده دوست
تونه دوست دوشمانده دوشمان اولم اکر بوق دیوب عناد
مخالفت ایده جك اولورسن وقتنه حاضر اوله سین وران
عیاریمه برشافی جواب ویره سین دیمش شاهدر نامه ده
بوجوابلری اشتدکده اولدم باش قالدیروب دونوب کیتوس
نیه دارین بوذینه یقوب ایتدی بونلره نه جواب ویره لم
دیدی کیتوس لعین دونوب ایتدی شاهم کتورین نامهٔ بن
اناجواب یازه یم دیدی شاه بیوردی نامهٔ کیتوسه ویره
دیلر کیتوس جونکه نامهٔ الدی همان لعین نامهٔ دورت پاره
ایدوب نامنده پاره لرین ذرهیب عیارین اوزه رینه
الی ویردی اندن غضب ایله دونوب ایتدی بقه
عیار وارایمدی اول افندین اوله جق اوغلانه سویله
کنه کیر وکیدوب کلدیکی یوله کتون یوخسه نار نورین
جانی ایجون انابرایش ایده دیمکه قیامته دك دلرده

سویلنه

سویلنه دیدی امّا جونکه ذرهیب عیار کیتوس لعندن اول
جوابلری قولاغبله اشتدی ونامهٔ پاره پاره ایدوب اوزه
رینه اتدوغن کوروب همان ایاغه طورروب ایتدی بقه
پهلوان بویله صاحبقرانده نامه سین پاره لمق ارلك ودیلا
ورلك دکلدیر جهانده ارلك اولدرکه ارنلر میدانده
صاحبقرانه مردانه جواب ویروب اندن قورقوله سین
دیوب جقوب کتدی رستمه کلوب نامه نده پاره لرین
کوسترروب کیتوسین جوابلرین سویلدی کل ایمدی کورسیرك
نامه نده پاره لندوکن کورنجك شویله غضبه کلدیکه کوز
لری طاس پورحونه دوندی اندن دونوب ایتدی نوله
ای نابکار اکربنده سنی نامه کبی میدان اورته سنده ایکی
پرنمز ایسم جهانه ارپلندن حرام کلمشلردن اوله یم دیوب
یمین ایلدی اندن بوالم ایله امر ایلدی جمله عسکرین
قالدیروب اشته بوده نوشیروان اوزه رینه کلمکده
امّا بوطرفدن عمرعیار دخی طپان قالدیروب برکون بلغار
زمینه ابریشوب بعده صاحبقران اوکنه کلوب باش قیوب
دعا ایلدی خلیفه نده وبکلرین سلامنده دکیردی
اندنصکره شهروزخانه وارد وغن وانلر ایله نه
یوزدن معامله ایدوب انلرده کندینی طتوب اولدیر
مك استه یوب بعده اذاد ایلدیکن وجمله دارا تده

وبهلوانلرین حکایت ایدوب بعده رستمك نامه سین
جقاروب صوندی حمزه یه بوعیار دیدکده عمر ایندی اشته
بو نامهٔ بن انده وار دقده شهر وذهان کمران عیار ایله
سیزه کوندرمش بنده ار دندن یتشوب الندن الوب
سیز صاحبقرانه کتورم دیدی حمزه دیر نامهٔ الینه الوب
اجوب او قودی سرور بقوب کور دیکه الات صاحبقرانی
استه مش حمزه باشین صالوب ایندی نوله قادیر ایسه السون
ظاهر حکم غالبندیر دیوب همان شمدن صکره بونده
طور مق اولماز دیوب برندن طوروب همایون بانویه
کلوب اوپوب قوجاق لدی وبراز نصیحت ایلدی بعده
وافرنلی ویروب ایندی ای بانو اشته بلور سنکه بن
بر اهل صف آدمم برای بر پرده طور مغه قادیر دکیلم
امّا بنم رخشمه منزل هائل اولمن کنول جکدکده فی الحال
کلوب ملاقات اولورز عیارم دخی کذلك قرق
کونلك یولی برکونده الور کاهیجه بز سیزی بوقلار
ریز الم جکمه حاطرین خوش طوت همان سیزده بزی
کتولدن جقار میوب دعادن فراموش بیور میه سکز
دیدی همایون بانودخی نیلسون دونوب ایندی دولتلو
صاحبقران نیلیم همان بوندن صکره هرقنده اولورسکز
جهانده صاغ اوله سیکز اکر اولمز سك کنه جما

لکن ایله

لکن ایله مشرقی اولوب شادحندان اولوریذ دیدی
اشته حمزه بونا بر پادو بند ویروب ایندی ای نکار
اکر اوغلوم اولورسه بوپادو بندی پادوسنه بغله
اکر قیزم اولورسه اولنه مان صانوب الچه سیله
جهاذین کوروب بر معقول کیمسیه ویره سین هیچ بزه
طانشمق حاجت دکلدر دیوب اندن جقاروب براز
یادکار دخی ویردی اندن بانویه وداع ایدوب
کیده یم دیرکن اولحلده قپوده برغلبه قوپدی
بره ندر اصلی دینجه عمر عیار ابجروکیروب ایندی
دولتلو صاحبقران بر الوی ادم کلدی امّا عجب
شکایتلری وار بیورون طشره ده دیدی سرور عالم
برندن طوروب طشره جقدی برده کور دیلرکه
بر الای حواجه لر ایلروکلوب حمزه نده ایاغنه دوشوب
دیلر یاصاحبقران شکر خدایه کی سیزی سالغ آسان
کوروب بونده بولدق دیدیلر حمزه ایندی ندر
ادملری سیزلر کیملر سیکز وقندن کلورسکز بزم ایله
ندن آشنا اولدیکز وشکایه تیکز کیمدندر بیان
ایدین دیدی اول حواجه لر ایتدیلرکه دولتلو صا
حبقران بز قولوکن ده حواجه مالك سیزی کیروده

اله قیوب بزلر ایلرو کتدکده بزی حرامیلر غارات اتدکده
کلوب سیزه شکایت ایلدوکیمزده سیز دخی کلوب مالیمزی
الیویرمش ایدیکز بزلر دخی حضوریکزده اسلامه کلوب
بعده بونده بیله کلدک بعده واروب دیاری قمر القومه
کتدک ایدی انده واردیغیمزده اول دیارین بر ملعون
شاهی وارکی ادینه صلصال ابن ذال دیرلر ایمش حتی
اول لعین والده سین تصرف ایدوب ذنا ایدرمش
بویله اذغون لعین ایمش بز انده وار دیغیمزده
مسلیمان اولدوغیمزی خبر الوب سیز مسلیمان اولوب
اسکی دینوکزی ترک اتمش سکز دیوب بزی طتوب
مالیمزی الدی ایمدی سرور بو زمانده اول ملعونک
ظولمی جوق واردیر الینه بر مسلیمان کیرمسون کیردکده
انواع دورلو عذاب ایله هلاک ایدر دیدیلر اولدم
نکتاش شاه دونوب ایتدی سرور اول ملعون ادم
دکلدیر تحقیق دیو دیر انک ضرب حربنه کیمسلر
طاقت کتوره مزلر ذیرا طقسان بر اریش قدجکر
حتی لعین بر کون اولنوب عورت المق استر اولماز
بونا بر عورت تحمل ایده مز آخر کار والده سین تصرف
ایدر اندن قرق دانه ولد ذنا اوغلو اولمشدیر
شویله بر ملعوندر دیدی حمزهٔ عرب اول صاحبقران

جونکه

جونکه نکتاش شاهدن بو جوابی اشیدوب المندن
اغلدی هی دریغا بونجه جهانده قلیج اوروب ظالم
ارادیذ بقه شول ظالمه بویله فساد ایده حیفلر بزه
دیوب عمر عیاره خطاب ایدوب دیدیکه یا عیار تیز
وار بارکاه سلیمانی قالدیروب خلیفهٔ اسلامی وجمله
بکلره خبر ایله نوشیروان وغیری دوشمانلریمز طور
سون ذیرا بونک اوذه رینه غزای اکبردر شاهی صکره کنه بلوریذ
شمدیکه حالده بنم قمر القومه سفرم واردیر دیوب اندن بر
نامه یاذوب ویردی عمرده پس چشم دیوب یرندن طوروب
طشره جقوب یل کبی اسوب جکلوب کتدی کونلرده بر کون
کیلان ذمینه ایریشوب بعده بارکاه سلیمانه کلوب صاحب
قرانک نامه سین خلیفیه ویردی ودعا ایلدی بونلر عمر
عیاری کوردکده ندر عیار صاحبقران کنه کلمه دیمی
دیدیلر عمر تکرار دعا ایدوب ای بکلر قصه
بر غیری یوزدن دخی اولدو هله نامهٔ کورن دیوب
جقاروب ویردی خلیفهٔ اسلام دخی صاحبقرانک
نامه سنک مهرین کیده روب سیف ذوالیزن النه
ویروب سیف دخی نامهٔ اجوب اوقودی جمله بکلره وافر

سلام دنصکره صلصالن احوالن بیان ایلیوب ایمدی بو
جانبه کله سکز واروب بویله برغزای اکر ایده لم دیمش
بونلرده صاحبقرانده نامه سندن بوجوابلری اشتدکلرنده
جمله سی بوحاله خیران اولوب تعجب ایلدیلر اندن همان
یرلرندن طوروب جمله تدارکلرین کوروب عزم بلغار
زمین ایلدیلر بریدن جونکه کفار عسکری بقو بوحالی
کوروب خیران اولوب تعجب ایلدیلر تین جاسوس
کوندرر دیلر جاسوس دخی واروب صلصال قصه سین
خبر الوب کلوب شاهه بیان ایلدیلر امّا کیوس لعین
اینانمدی انده اصلی یوقدر یاخلیفه اولدی یاهود
لندها اولدی ایمدی بن البنده واروب بوعسکری ار
دندن برابو قلیج قوریم دیدی امّا نوشیروان قائل
اولمیوب اجازت ویرمدی وایتدیکه بوعسکرین ایجنده
عمر عیّار کبی برعیّار اوله اناظفر بوملق کوجدیر قوی
کتوتلر تک سن همان افراسیاب اوغلونه جواب ویر
دیدی کیوسده فکر ایدوب حدّ ذاتنده نابکار قوی
حصمدر انده شرّندن قور قلور دیوب فراغت
ایلدی بونلر بونده امّا خلیفه ایله بکلر برکون بلغار
زمینه کلوب قوندیلر بعده نکتاش شاه اعیانیله

قرشو

قرشو جقوب خلیفهٔ تعظیم ایله کتورر دیلر امّا بونلر
دیر صاحبقرانده بویله دارائین و پهلوانلرین وبار
کاه سلیمانی کورب حیران اولدیلر اندن لندهاسائر
بکلر بره کلوب امیر مردان ایله بولشوب کورشدیلر
اندن نکتاش شاه ایله کوروب بعده نکتاش شاه تدارک
کوروب بونلره ضیافت ایلدی بعده عشرته مباشرت ایله
دیلر دونوب همزه ابندی شاهم بوصلصال دیدکلری
حریف ناصل کیمسه در ونره دن ظهور ایلدی بلورمی
سیکز دیدی نکتاش شاه ابندی سروربزم بلدیکمن
بودیرکه بونده باباسنه دال اعظم دیرلرایمش اول
قرالقم دیدکلری دیاره بونجه بیل پادشاه اولوب عمر
سورمش وهربرعمله مسلم برکیمسه ایمش علم قوّه
تیله الینه جوق حزینه وبارکاه کیرمش وهم جمشید
شاه طلسمین علم قوّه تیله بوذمش امّا الینه اولقدر
حزینه مال کیررکی جمله قوللرینه بیله دکابلرین صافی
التوندن ایدر وبودال اعظم زیاده قوّت قاهره یه
مالك برشاه ایمش امّا حکمت خدا بوشاه جوق عورت
الور اصلا برندن براولاد اولماز آخیر برپادشا
هن برطلسمی وار ایمش علم قوّه تیله بوذار الینه

جوق حزینه و یادکار کیرر اندن بو پادشاه ایله
زیاده دوست اولمق ایله قیزین الور اول پادشاهك
ادینه تمام دیرلر ایمش اول قیزدن بو ملعون اولور
طالعین طتوب کورورکی بویله فاسق اوله جقدر
باری اولسون دیوب اوج کره ذهر ایچرورر اوچکون
قی ایدرکنه قورتولور تکرار رمل ایدرکه بونك عمری
اوزون وکندندن صکره وارث مال ملك سلطنت اوله
جقدر اما نیلسون چاره یوق اوله جق اولور هرنه
ایدرسه کندینه دیوب اولدورمك سوداسندن
فراغت ایلدی اما اناسی دیدکلری ملعون فکر ایدوب
کندی کندینه ایدر بو کشی بو اوغلانی استمز لابد اول
دورر دیوب مکر بو لعینه نك سناری بر ساحره
ملعون دوستی وار ایمش انی دعوت ایدوب دیدیمشکه
قورقارم باباسی بونی برکون اولدورر بونا بر چاره
ایلکه باباسی بونی هلاك ایده میه دیوب اول چاذویه
زیاده منت ایدوب یلوارر مکر اول ملعونه سحرده
کامل ایمش کولب ایدر ای بانو الم جکمه بن انا بر
نسنه ایده یمکه باباسی دکل جهان خلقی بر یره کل سه

اولدورمکه

اولدورمکه قصد ایلسه لر چاره ایده میه لر دیوب
بر لیکن ایچنه صو قیوب بر سحر ایدوب اوفورور
اوغلانی عریان ایدوب اول صویه باتورور اوغلان
اول کوندن برو اسفندیلر روین تن کبی روین تن
اولور اصلا قلیج بچاق اوق کار اتمز اولور صکره
دال اعظم بو حالی طیوب الم جکر امانه فائده بلور
دیکه بونده حقدن بر عظم حکمتی واردر قضایه
رضا دیوب قالور کور دیکه کندینك دخی آخیر عمری
یقلشور اما دائم کیجه کوندوز بو صلصالن احوالن
فکر ایدر آخیر اول کامل شاه فکر ایدوب کندینك حکم
ایتدوکی مملکتلرین اطرافنه دائره چزوب بر طلسم
بغلمش بو ملعون اول دیاردن جقوب بر غیری
دیاره دخی قدم بصمیه جقوب آخیر یرلره کیدوب نجا
وذلق اتمیه حد ذاتنده هر قچن حکم ایتدیکی دیارین
سرحدندن بر آدم اوته کچه جك اولورسه بلینه
قدر یره کومولور ایدی کورور اولماذکنه کیرو
دونر یوخسه اکر اویله اولمسه دنیایی خراب ایدر
دی جونکه دال اعظم وفات ایلدی بو صلصال انده

برینه پادشاه اولدی اناسنه بنی اولندر دیدی
اولده واروب بر پادشاهن قیزین الی ویردی اول
کیجه کردك اولوب جمع اولدیلر قیز تحمل ایده میوب
جان ویردی غیری کیمسلرده اشیدوب قیز ویرمدیلر
بر قاچ طول عورتلر بز طوغوردق تحمل ایده ریذ
دیوب کلدیلر انلرده طیانه میوب فریاد ایده رك
قاچوب قورتلدیلر اما بو پلید ایسه تازه دلی قنلو
کوزلری قیزمش ینی بلوغه کیرمش کاه قانجق
قاطر قوللنور کاه مرکب قوللنور اما انلرنده بعض
سی تحمل ایده مزدی آخیر بر کون الینه الوب اناسنه
وارور زیاده مست ایدی مدد انا بنم عمو دیمه طیا
نوب بر عورت بول یوخسه سنی طوتارم دیمکه بشلر
اناسی ملعون عاجز اولوب آخیر کنه اول جاذویی
کتوردوب انا مراجعت ایدوب حالی بلدیردی
اول ایدر اوغلونك پابوجن الوب عورتلری کذر
سین هر کیمین ایاغنه اولورسه اول عورت انا طیا
نور دیدی اولدم اناسیده یرندن طوروب اوغلو
نك پابوجن الینه الوب کندینك سراین ایچنده
نقدر عورت وار ایسه کز دیرر برینك ایاغنه اولماز

طشره

طشره کونده روب کویلری شهرلری کز دیررلر اصلا
بر عورتك ایاغنه اویماز اناسی بیزار اولوب
باشندن ارته قالسون نه بیوك ایاغن وار عجب
بنا اولورمی دیوب کیدکده راست کلور ملعوننده
مزاجی جکر ایمش خصوصا تازه اوغلان نیلیم یاذقدر
یلانجی دنیاده اوغلوم بو صفادن محروم قالمسون
دیوب همان کلوب صرتی اوذه رینه یاتو ویرر اوغلان
کورور حاضر طوار میدانده ایکی اتکلرین درمیان
ایدوب بر کره قجلرین قالدیروب اوتورده قور کیجهٔ
کوندوزه قاتوب اورور ذنبایی حالا والده سندن
قرق دانه اوغلو اولمشدر مشهورلرینه ماهان ابن
صلصال و برینه سامان ابن صلصال و برینه دال بن
صلصال و برینه ذال بن صلصال دیرلر بونلرین هر
بری برر توانا ملعونلر دیر شویلکه دکمه بر دیلاور
بونلره قرشو طورمغه قادیر دکلدر اشته شویله
بر ملعون اون ایکی یاشندن بری اول دیاره پاد
شاهدر ظالم و بر بی دین دیرکی هیچ بر وجهیله تعبیر
اولنماز بونی بر حال ایدوب ~~ایدوب~~ اول دیاری
فتح اتمك بوتون دنیایی فتح اتمك قدر واردیر

دیدی نرهٔ عرب بوجوابلری اشتدکده صلصاله کین ایدوب
کوکسی جیفته کوسلر کبی کور له مکه بشلدی اذن لند
هایه بقوب ایتدی بکلر شویله بر ملعونده بو اصل
ظلمی دنیادن قالدیر مق نه سعادتدر ایمدی همان
تدارك کوروب اول دیارك کیده لم نوشیروان اسکی
حصمی مزدیر هرفجن ایسه الی بولورم شهر وذهان
ایکینه شاه ایسه انلر مسلیماندر وهم انلر بزدن الوتن
صاحبقرانی طلب ایده بورلر ایمدی انلرین مرادی امتحا
دیر بر فاجکون صبر ایلسونلر دیدی بکلر ایتدی نوله
سرور امر سیزندر دیدیلر اذن تدارك کوروب برکون
اول ارادن کوچ ایدوب نکتاش شاهه وهمایون بانویه
وداع ایدوب کندیلر بیه ایجبه قونه کوجه برکون
قرالقمه کلوب بخشدیلر قولاغوز حمزه اوکنه کلوب
ایتدیلر سرور بوندن اونه تاشره یقین وارنجه اون
بش کونه دك صوبولنماز عسکر تعبیه ایدین صولری
جوق السونلر صکره صقیلوریذ دیدیلر سرور عالم دخی
امر ایلدی اول ارادهٔ اوجکون اوطوراق ایدوب تمام
مرادلری اوزره صولرین الوب قالقدیلر برکون
یقین کلدکلرنده بونلرین صولری دوکندی جوق
ارایوب اطرافی دولشدیلر اصلو بر برده صودن اش

بوله

بوله مادیلر ایرتسی کون اولدقده دیبلك ذبون
اولدیلر کور دیلر اولماز آخیر اول کون اوطوراق
ایدوب قوندیلر صاحبقران امر ایدوب بیورر
دیکه شول اطرافه طاغلین ارآیین صوبوله سیکز
دیوب تعبیه ایلدی جمله عسکر هربری برطرفه طا
غیلوب صوارامغه کندیلر اندن صاحبقران عالم
دخی عشقره سوار اولوب یالکز برطرفی طتوب کندی
وافریرکزوب طولشدی آخر بریه کلوب ایکی طاغ
ارآسنه کیردی برقبه کور دیکه چارکوشه بیاض مرمر
دن بنا ایلمشلر اشاغسی جوق یوقاروسی سیورمی دورت
کمر ایلمشلر وبرقبوسی وار سرور اول قپویه کلوب بونه
اوله دیرکن ناکاه اولمحله لندها اول ارایه صوارامغه
اولطرفه جیقه کلدی ارنجه ملك ازدره کلدی
انلرده بقوب اول قبهٔ کور دیلر دونوب ایتدیلر
سرور عجب نه اوله بوکی تابو مرتبه املك جکمشلر
دیدیلر لندها ایتدی بلکه برنشان ایجون اتمشلر
دیر دیدی اما حمزه بقوب کوردی شمس طرفندن
بناواقع اولان کمرده برسطر یازو کوردی یقین
وارروب اوقودی هرکیم بونده کلوب بوحطی اوقو

دقده اویله بله سنکه بنکه اسکندری ذوالقرنین
ایدم بونده کلوب صو بوله میوب جوق ادم
هلاك اولدی کوردم جمله مز ضایع اولوب کیده
رز آخر حضرت حقه نیاز ایدوب صو طلب ایلدم
امر حقیله حضرت خضر جیفه کلدی عصا ایله اوروب
یردن صو جفار دی صولندق برادیم کتمدن صو
کنه غائب اولدی بنده اول صو جقدوغی یره بوقبهٔ
یابدم هرکیم بو اراده صو دیلرسه بوقبهٔ یرندن
قالدیره دیمش خضر همان رخشندن انیلوب دیله دیکه
اول قبه نده اوکنده اولان عمودی یرندن قوبارق
قالدیره ناکاه برده انی کوردیلر که اولمحله برکو
رولدی اولدی قبه نده قپولری اجیلوب ایچندن
دورت دانه دیو ظهور ایلدی دوردیده براوغور
دن حمزه نده اوذه رینه هجوم ایلدیلر اولدم صاحب
قران برنعرهٔ جانستان اویله اوردیکه اول واده
صحرالرواول قبه دورلو دورلو صدالرویریلدی
اندن صکره تیغ ضحاکی عریان ایدوب امان ویر
میوب اول دیولری بری بری ارد نجه چالوب ایکیشر
پاره ایلدی راوی ایدر که مکر اسکندر بو دیولری

اول

اول اراده حبس ایلمشدی اندن سرور عالم قصد
ایلدیکه اول قبهٔ قالدیره برده اول قپودن ایچره
بقوب کوردیکه عظیم صولر اقار دورت طرفدن
شادیر وانلر ایلمشلر ال اوروب دوریلدی عمودی
جکوب قالدیردی قبه دریك پاره کبی بریانه
دوریلدی اندن عسکر خبر اولوب اول حوضه کیدوب
خلق تمام صولندی قایلرین دخی دولدیریلر اندن
کنه حمزه اول عمودی قالدیروب یرینه قودی کنه
قپولر قپاندی سرور عالم اول اراده برمرمر عمود
بولوب کتوروب اول قبه نده اوکونه دیکه قودی
ونه زمان اول اراده کلوب صویه بونالوب اول قبه
یه یقین وار وب تاریخ بولوب اوقودوغن وقپو
سنه ال اوروب قالدیر دوغن ایچردن دورت دانه
دیو جقوب کندینه هجوم ایتدیکن تیغ ضحاك ایله
قتل ایلدوکن دوشن تیغ ایله قاذوب تاریخ ایلدی
اندن دونوب یوللرینه جکلوب کتدیلر. اذنجانب
راوی ایدر بونلر براذکیدوب کنه صولری دو
کنوب اذالمغه بشلدی کنه بریه یه دوشدیلر

بوکره کنه هر بری بر جانبه جکلوب صو ارامغه بشلدیلر
جوق ارادیلر بوله مادیلر آخر اخشام اولدقده دو
نوب قوندیلر اولکیجه اول اراده عسکردن بللو
باشلولردن اللی نفر دیلاور غائب اولدی ایر
تسی کون حمزه عمره بقوب ایتدی یا عمر نه طورور
سین سن حود جابك سین تیز اول شول اطرافی
دور ایله اوله که بر یرده صو بوله سین دیدی عمر
ده نوله دیوب بر جانبه جکلوب کتدی مکر عمر معدی
دخی صوسیزلقدن زیاده بونالوب ذبون اولدوغی
اجلدن اولده بر جانبه جکلوب صو ارامغه کتمش ایدی
بر وادیه دوشوب اولقدر صو ارایوب کزدیکه کلوب
اخشام اولدی قرانلق بصدی عمر معدی اطرافنه بقوب
کیدرکن برده کوردی بر قیا قولتوغی دیبندن آتش
شعله سی کورینور عجب بو اراده کوی می وار دیوب
آتشدن ینا جکلوب کتدی جونکه یقین کلدی بقوب
کوردی بر قاری ملعونه آتش یقوب اوذه رینه
بر صاج قیوب اول صاجن اوذه رنده دور ماذ اتمك پیشو
ریر عمر معدی کرجه صو ارار دی اما سیجاق
اکمکدن دخی حظ ایدردی اما صودن زیاده بو

نالمش

نالمش ایدی مدد اناقادین هیچ صوجاغکز وار
میدر دیدی قاری ایتدی وار اوغول دیوب بر
بیوك دستی ایله صو کتوردی عمر معدی الوب
عشقله ایجدی اندن طعامه اشتها سیده اجلدی
اندن ایتدی اناقادین بو اکمکدنده صتارمسین
دیدی قاری بلی صتارم اوغول دیدی عمر معدی
همان قارین قاسیق صالی ویروب کجوب اوتوردی
و دیدیکی شول پشمشلری کتور اوکومه یغ و بریاندن
سن طورمه پشور هب جمله سین الورم همان سن
حسابن اونوتمه دیدی قاری نوله بیورون دیدی
اوکنه وافر اکمك قدی عمر معدی اول حالی کوردکده
بره نه کوذل هم شویله صوق صو بوله سن هم بویله
الینه سیجاق اکمك کیره بره بونه سعادتدر اخشامه
قالدیغمه کوره غم دکل شویله بر یول اوذه رنده
ندر بو صفا دیوب عشقله کرشدی براذییوب
طویار صوره تنده اولدقده همان دوریلوب عقلی
کیدوب یقلدی مکر اول ارایه یقین بر قلعه
وار ایدی نامنه قلعهٔ سیاه دیرلردی اول
قلعهٔ زمانیله سلیمان یاپدیروب دیؤلره بنا

اتدیرمش ایدی وهم اول قلعه نك اصلا قپو
سی و بجاسی یوغیدی شویلکه اوذه رندن انیلور
چقیلور ایدی وحضرت سلیمان اول قلعه نك
ایچنده یتمش دانه دیؤ طتوب حبس اتمش ایدی
بو اکمك پشورن ملعونه نك ادینه غروره جاذو
دیرلردی اول قلعیه واروب دیؤلر ایله آشنا
اولمش ایدی انلر اصلا طشره چقمزلردی بو جاذو
لعینه انلره ادم شکار ایدوب کتورور ایدی انلر
ده بو ملعونهٔ قوللنورلر ایدی عمر معدی یقلدقده
همان قالقوب بنده چکوب اندن واروب برکوب
کتوردی اما کوردیکه کوپه صغماز همان کندوسی
کوپه بنوب اندن بر سحر اوقیوب عمر معدیه
اوقوردی عمر معدیده بر عصا شکلنده اولوب
الینه الوب سحر قوه تیله اول قلعهٔ سیاه ایچنده
اولان دیؤلره کتوروب ایتدی بقه ای کهرابلر
بن سیزه نه شکار کتوردم دیوب چقاروب عمر
معدیٔ اوکلرینه قودی اشته بن سیزه ایو نفا
یس کتوردم دیدی انلرده نه سمن ادم اولور

دیوب

دیوب کمی بالدیرین وکمی قولنی اوخشایوب نه کوذل
قاورمه اولور کمی ایدر بونك قیمه سی ایو اولور
کمی ایدر یحنی سی ایو اولور کمی ایدر اورمان کبابی
اولور دیرلردی کیمیده بره بلمم نه سویلرسکز بو دیؤ
پلاذ میدر هیچ بویله ادم کورمدك دیرکن
اولمحلده عمر معدی کوذ اجوب کندینی اول حالده
کوروب حیران اولدی اطرافنه بقوب کوردیکه
بر الای لعینلر کندوسن اورطیه الوب کمی شویله کمی
بویله دیوب هر بری بر سوذ سویلر کمیده بو ادم دکلدر
عفریت پلاذی میدر هیچ بویله ادم کورمدك دیوب
سویله شورلر کوذین اجوب بره مدد بنا بویله دوش
کرکمز درکن کوردیکه دوش دکل نه فائده بر دخی کو
ذین اجوب اطراف بقوب اکمك پشورن قاریٔ کوروب
بلدکده اولدم جاذو لعینك یوذینه بقوب حیقیروب
ایتدی ای ملعونه بنی بونده نجون کتودین دیدی
قاری ایتدی اشته بو دیؤلر سنی پشوروب یسونلرده
قوت لنوب بنی بر حوشجه قوللن سونلر دیدی عمر معدی
بر کره قهقها ایله کولدی بونلر ایتدیلر بره ادم نه کولر
سین دیدیلر عمر معدی ایتدی ناصل ادم بن نجه آدمه

بنده رم هیچ دیو دیوی برمی وهم قنده کور دیکز بر
احمق لعنلر دینجه بونلرده بر بزینه بقوب عمر معدی یه
ایتدیلر یاسنده دیو مسین دیدیلر عمر معدی ظاهر
کور مز می سکز دیو پلاذی یم دیدی بونلرده ایتدیلر
طوغری سویلر سین دیوه ده بندز سین امّا بن سنی سلیمان
دیولری ارا سنده کور مدك سن نه شکل دیو اولور
سین دیدیلر و نه برین عفریتی سین جنّی مسین یوخسه
دیدیلر امّا عمر معدی ایسه عمر عیّار ایله برارا ده
المك یدی بعض حیله بوزین بیلور دی عمر معدی
ایتدا سما یری بنی حمزه یه ویردی ایدی دیدی اندن
نیلر سین دیدیلر سلیمان بارکاهنده مؤکلیم ادیمه کبابه
جتی دیلر بلمز می سکز دیدی بونلر ایتدیلر بلی بیلور بز
مرحبا دیو قرنداش دیوب عمر معدینك بری بندین
الدی اندن هر بری کلوب عمر معدی ایله کورشدیلر
اندن عمر معدی اوتوروب بشلدی سلیمان زمانندن
بری اولان قصه لرین حکایتنه بر قاچ دیو ایتدیلر
هاری بر سن اولمسین کرجك بز سنی اندکور دك
دیدیلر اندن ایجلرندن بری ایتدی بره بو بنم اوی
تا عم اولسون ایو هله کلدی دیر اسلیمان زمانندن ایکیمز
بر برده حذمت ایدر دك بوده سلیمان حذمه تیدر

تمام ایدی

تمام ایدلم اندن قافه کیدوب صفا سوره لم دیوب
عمر معدی الوب بر حوضده کنارینه کتوردی عمر
معدی کوردی بر قره کیجه پاره سی طوروردی
بودیدی دیو ایتدی اغار نجه دوکه ریذ اغار
دقده ایشیمز تمام اولور دیدی عمر معدی کونلندن
ایتدی بهی احمق لعنلر اولده اغاروب ده سیز خلاص
اولور سکز دیدی امّا اول دیو واروب بر طوقماق
بولوب کتوردی عمر معدینك الینه ویردی ویدیکه
دیدیکه ایمدی دیو قرنداش کوریم سنی بو ایکی شونی
اغارده سین دیوب قومه ایلدی عمر معدیده نیلسون
اولمکدن دیری اولمق یکدیر بولیکه حمزه بوارالره کله
دیوب الله تعالی نده لطفنه توکل ایدوب قضایه
رضا دیوب طوردی امّا راوی ایدرکه بر یدن عمر
دخی صوار ایوب اول ارایه کلوب کوردیکه بر قاری
چق طوره مه المك پشوریر یقین کلوب بره انا قادین
صوین وار می دیدی قاری وار دیر دیوب جقاروب
بر دستی صووردی عمر ده الوب قانه قانه ایجوب
کوزلری اجلدی اندن دونوب ایتدی بره قادین بو
المکلر ندر بویله یبان برده بوتی پشوریب نیلر سین
اوین یوقمی دیدی قاری ایتدی ای اوغول بنمده سنجلین

شهباز اوغوللرم وار ایدی اولدیلر بنده بویله یول
اوزه رنده اوتوروب اکمك پشوری دیمکه بو ارادن
کلوب کجن یول جیلره اوغوللرم جانی ایچون داغدیرم
وصو ویریرم دیدی عمر ایتدی انا بنده بر فقیرم
اوغوللرین جانی ایچون بناده ویر دیدی قاری نوله
دیوب عمره ایکی دانه اکمك ویردی عمرنده قارنی
اج ایدی صویی ایچدی اشتهاسی زیاده اولمغله
فی الحال حوره کچوردی بعده عمرنده عقلی کیدوب یقلدی
اول جاذو عمریده قپوب دیولره کتوردی اما دیولرده
بقوب عمری کوردکلرنده کولشدیلر بره بز بونده نره
سین ییه لم قرغه قدرات یوق بوده جین یوروسی
میدر بلمم دیدیلر عمرده عقلی کلوب کندینی اولحالده
کوروب حیران اولدی فکر ایدوب قصه نه اوله
جاغن طویدی همان حیقیروب بنی بره نجون بغلدیکز
بن جن دکلمیم بنم ادیمه مسیت جنی دیرلر دیرکن
عمر معدی کوروب مرحبا یا عمر دیدی اوصول ایله
عمر ایتدی بقه شول نابکاره بن سنی ادین ایله جاغر
مدم سن بنی جاغریرسین دیدی مرادین طیورمق
میدر دیدی عمر معدی ایتدی امان قرنداش اونوت

مشیم

مشیم دیدی دیولر اشیدوب عمر دیمه ندر دیدیلر
عمر ایتدی لغب دیر بنم ادیم مسیبدر دیدی حوش
ایمدی کل سنده شو دیو ایله اورتاق اول دیوب
بر قیو کوستردیلر والینه بر صرق ویردیلر شونی قارشدر
قیولدقده قورتولورسین دیدیلر عمرده قارشدر
مغه بشلدی بونلر بونده صاحبقران دخی کزه رك
بریره کلدی صو بولوب ایچدی بر درخت سایه سنه
کلوب یاتدی بر مقدار اویودی اندن بر کورولدی
اولدی اویانوب کوردی بشل قنادلو بر کیمسه کلمش
طورور ال قلیجه اوروب طوردی کیمسین دیدکده
اولده ایتدی سرور بیاندن دکیلم اسما پریم دیوب
صاحبقرانك الین اوپدی بر برین دیر اغوش ایتدیلر اندن
اسما کوردی سرورین صویه مزاقه سی وار ایتدیکی سرور
نجون بویله یرده یاتورسین ونه یرامز سفره عزم اتمش
سین دیدی اندن اول غروره جانك احوالین حکایت ایلدی
ومکانن صاغلق ویردی همان سرور یرندن طوروب
عشقره سوار اولوب جاذونك مکاننه واروب اسم اعظم
اوقیوب تاذیانهٔ حضری چقاروب اول جاذویی تاذ
یانه ایله طتوب بنده چکدی تیز سویله بره لعین بنم بکلرم
نیلدین دیدی جاذو ایتدی نیلسم کرك هر بری کلوب

بو قدر صو بم ایجوب و الکیم یبوب برا قجه ور مدیلر
بنده انلرک طنوب قلعهٔ سیاهده اولان سلیمان دیو
لرینه کتورردم کمین یدیلر کمین حالا خذ متده دیر
دیدی اولدم حمزه دونوب اسمایه ایتدی ای سلطان
قاچ لطف ایله سن بنی اول قلعهٔ سیاهه کتورکز
بنده اول قلعه یه وارروب اول لعینلری هلاک ایدوب
الترنده اسیر اولان بکلری خلاص ایلیم دیدی اسما
دخی نوله سرور دیوب حمزهٔ اوموذینه الوب قناد
اجوب کتدی حمزهٔ اول قلعهٔ سیاهه کتوردی جونکه
صاحبقران قلعهٔ سیاهن ایجنه کیردی اولدم سرور
عالم برنعرهٔ جانستان اوبله اوردیکه اول قلعه ندن
ایجی دور لو دور لو صدا لر ویردی اندن حمزه نعرهٔ تکرار
ایدوب بنم حمزهٔ صاحبقران دیوب دال تیغ اولوب
دیولری قرمغه بشلدی امادیولر بقوب کورمیلر
کی حمزه کندیلرین قرار همان انلرده غیرته کلوب
ای نابکار هالکی سنده قندن کلدین بوخسه کوکدنمی
اندین یاخود یر دنمی جقدین دیوب قصد ایلدیلر که
حمزه یه قرشو طورروب جنگ ایده لر امادحمزه اول حمزه
میدرکه التمش یتمش دیودن یوز دوندوره بولنده
اوردی قلیچی ایکسینی برده قومه دی عمر عیار حمزه ندن
نعره سین اشتدکده حق تعالی یه جوق شکر لر ایلدی همان

اول یانلنده

اول یانلنده اولان دیوه بر دیمه اورروب اول قیویه دوشور
دی طشره جقایم درکن بر تیر اورروب باشین اوکونه دوشور
دی اندین عمر معدیه ایتدی بره طورروسین بن قدر غیبه
تله یوغیدر دیدی عمر معدی دخی غیرته کلوب کیجه دولدو
کی طوقاق ایله باشنه برطوقاق اوردیکه باشی تار مار
اولدی امابریدن حمزه ده دیولری قیروب شویلکه دیو
دن اثر قالمدی اندن عمر ایله عمر معدی کلوب حمزه نده
الین اوپدیلر سرور غزان مبارک اولسون دیدیلر صاحب
قران بونلرین یوزلرینه بقوب بره عمر سن بونده نیلرسین
دیدی عمر ایتدی دولتلو صاحبقران اشته بو نابکار شکم خاره
بوغازی اوجندن بندن اول کلمش بنده بونی بونده بولدم
امامهله قیافتنه کوره دکل ایلمش بن بونی قبه صمان جوالی
صانوردم مکر بزدن عیار لق تحصیل ایلمش بنده دیوپلر
زیم بنی بونده کیم کتورمش هیچ دیودیوب برمی بنده بار
کاه سلیمانده موکلرنده نم ادیمه کبابه جتی دیرلر دیوب
بو بوزن خلاص ایلمشلر بوخسه جوقدان بویله سمز کباب
یمه مشلر دیر بوخسه بونی برلر ایدی دیدی حمزه کولب
ایتدی ای نابکار عیار سن نجه قور تولدین دیدی عمر ایتدی
بن اریق ایم وهم کوجوجك اولدوغم ایجون بوده جین بوروسی
دیرکن بنده نجون بنی بونده کتوردیکز بن مسیت جتی دکلیم

دیدم بنیده انجتمدیلر اما سرور ایو محلنده کلدیکز دیدی
حمزه کولب ایتدی ده ایمدی بو قلعهٔ ارا ین کورین دخی
محبوسلر وارمیدیر دیدی اول غائب اولان اللی نفر دیلا
ورلری بر یرده حبس بولدیلر انلریده جقاروب کلوب
حمزه نک الین اوپدیلر بعده صاحبقران باش قالدیروب
اسمایه ایتدی یا اسما لطف ایله دیولره بیور بو اللی نفر
دیلاورلری طشره جقار سونلر و بزیده نقدر ایسه سیز
کتورورین دیدی اسما نوله دیوب تیز واروب دیولره
خبر ویردی اللی التمش عفریتلر کلوب اوموزلرینه الوب
طشره جقار دیلر اندن اسماده حمزهٔ کتوروب طشره جقاروب
عسکره کلدیلر صاحبقران کجوب سام صندالیه سنده قرار
ایلدی بیوردی غروره جاذولی کتوردیلر سرورده عمره
ویروب عمرده دورلو عذاب ایله هلاک ایلدی اندن
بونلرده یرلرینه اوتوروب دیولر ایله اتدکلری معاملهٔ
حمزه یه و خلیفیه بکلره بر بر حکایت ایلدیلر بکلرده کولمکدن
بایلدیلر اندن اسما پری حمزه یه وداع ایدوب کنه کوه
قافه کتدی اندن اسمانک تعلیمی ایله بر یرده صو بولوب
تمام مراد اوزره ایجوب عسکر و جمله طوارلرین صوله دیلر
بعده اول صودن قابلرین طولدیروب اندن یوللرینه
روان اولوب قنده سین قمر القمه دیوب کتدیلر اندن
بر قاجکون

بر قاجکون کیدوب اوج منزیر قالدقده صاحبقران
عالم بر صوین کنارنده اوتوراق ایدب قوندیلر ایرتسی
کون دیوان ایدوب جمله اعیان دولت و ارکان سلطنت
کلوب یرلرنده قرار ایلدیلر صاحبقران باش قالدیروب
امر ایدوب بیوردی سیف ذوالیزن صلصاله برنامه
یازدی راوی ایدر صلصال آهن بدنده یرنده اوتو
روب بر کون خبر کلدیکه غافل اولمه اوذه رینه حمزه
ادلو بر صاحبقران کلیور اول حمزه دیدکلری اون سکز
یل قاف دیارین شکار ایدوب سمندون هزار یکدست
نام دیو ایله جنک ایدوب هلاک ایلمشدر و رعد نره
و برق نره و هل هل حفت سرکبی دیولری جنک ایدوب
هلاک ایلمش و بوانه قدر بر کیمسه انده ضرب حربنه
طاقت کتوره ممشلر دیدیلر اولدم صلصال بو خبری
اشتدکده تیز والده سنه خبر ایدوب دعوت ایلدی کلدکده
صلصال ایتدی ای والده نه درسین شوندن بنا ضرر اولور
می دیدی شمامه ملعون ایتدی کوذم نوری الم جکمه
بوندن ستا ضرر یوقدر ذیرا سنده اتان دال اعظمدن
اشیدیر دیمکه اولده علم ایله جواب ویرمش دیرکه
سنده حصمک بلنده ایکی جتال قلیج اوله انا ذوالفقار
دیرلر ادینه علی دیه لر ایمدی اوغول سنده اولو من انده

النده اولسه کرکدر دیدی ایمدی صاقین حمزه دن
الم چکمه دیدی امّا راوی ایدر چونکه حمزه اول ارایه
کلوب اوچکون اوتوراق ایدوب وهم نامه یازمق
بیورمش ایدی کنه خاطرینه بر نسنه خاطرینه کلوب
نیلر اویله ملعونه نامه کوندرمک دیوب فراغت ایلدی
اندن ایرسی کون برنجه نامدار بکلریله شکاره بندیلر
اطرافی کزوب شکار اتدکلرنده هر بری بر شکاری اوکنه
قاتوب قوار ایدی امّا راوی ایدر صاحبقران عالمنده
اولمحلده اوکنه بر آهو جقه کلدی همان اتیلوب برجانبه
چکلوب کتدی سرور دخی اهولی کورنجه عشقره مهموز ایدوب
اردینه دوشدی قوارق عسکردن ایریلدی ایکی طاغن
اراسنده بر وادیه کتوردی بقوب کوردیکه اول طاغلرین
قلّه لری بر برینه بتشمش آهودر اول ارایه کلوب طاغ
لر بر برندن ایریلدی آهو دیر صچرایوب ایچرو کیردکده
طاغلر کنه بر برینه قپاندی سرور شویله انلدیکه بو یا سحر
دیر یاخود طلسمدر تیز ایلرویه یورویوب اسم اعظم
اوقیوب کوردیکه بر نسنه ظهور ایمدی بلدیکه سحر
دکلدیر زیرا راوی ایدر مکر بو طاغلر دال اعظمده

بغلدوغی

بغلدوغی طلسمدر وهم اول آهو دخی اثر طلسم ایدی
چونکه سرور یقین واردی اطرافه نظر ایدوب بر قبّه
کوردی قپوسی وار صاحبقران فکره واروب بونجه
اچیلور دیوب بقرکن بر مرمر دیرک اوذه رنده بر قاچ
سطر یازو کوردی اولدم یاننه واروب اوقودی
دیمشکه بنکه دال اعظم ایدم بو طلسمی بغلدم هر کیم
کورمک دیلرسه صاغ طرفنده بر طوب کورینور انی
قوباره سین قپو اچیلو دیمش حمزه صفا ایدوب یقین
کلدی ظور ایدوب چکوب طوبی قوپاردقده قپو اچلدی
ایچرو کیردکده کنه قپو قپاندی اندن دورت قپو
کچوب بر قبره کلدی بعض یری شعله دار بر تخت وار
اوذرنده دال اعظمک تصویرین ایلمشلر کویا جانلو
دیر اوتورمش اطرافنده وذه را وکلاسی جمله سی
یرلو یرنده کورنلر دیری صنورلر بقوب کوردی
دال اعظمک قالبنده بوینده بر لوح وار الوب
اوقودی دیمشکه بنکه جهانده دال اعظم ایدم بو فنا
دنیاده اوچیوز یل عمر سوردم اولاد استه یوب بونجه
عورت الدم وجاریه لر توتدم اولمدی دنیایه بر اولاد
کتوره مدم اخر عمرمده بر اولادم اولدی ادینی صلصال
قودم امّا طالعین طتوب علم قوه تیله بر بخت اهل فساد

اوله جغین کوروب انلدم اندن بونده هلاکین
استه یوب اوج دفعه ذهر ایچوردم اولسون قور
تولالم دیو اما امر حقله اولمدی والده سی اوله جق
ملعونه بر ساحره الیله بده نده اهن ایلمش کوردم
دیبلك حال مشکل اولدی خلقده باشنه بر بلا
اولدی آخیر فکر ایدوب اطراف ویلایته طلسم
ایلدم تاکه طشره جقوب غیری ویلایته کیدوب
بر کیمسیه ذیانی دوقونمسون دیو اما آل رسولدن
ابراهیم خلیل اللهدن حمزه بن عبد المطلب ایسك علم
قوه تیله سنده بونده کله جکین بلدم وصلصال ایله جنك
ایده جکین کوردم ایمدی قرق ادیم یرده مزارم
وار دیر انده سنا بعض اسباب جنك یادکارلری قو
دم الاسین دیمش صاحبقران عالم ال قالدیروب
اول اراده دالك روحنه دعا ایلدی اندن اول
دیدوکی یره طوغرو ادیم صیارق کتدی جونکه قرق
ادیم تمام اولدی بقوب کوردیکه قرشوسنده بر اولو
تربه وار شویلکه مرمردن بنا اولنمش ایچرو کیروب
کوردیکه دال اعظمك مزاریدر اطرافنه بقوب
کوردی ایکی جانبنده دخی بر مزار حاظر قزیلمش

طورور

طورور واوزه رنده یازمشکه بو مزارین بری حمزه
بوندر وبری علی ایچوندر بونلری انك ایچون حا
ظر لدم که بو طلسمی انك ایچون بغلدمکه بونده کل
دکده ارتوق جقمیوب اولنجه بونده قاله سین زیرا بر
آدمك ایو مزار قوم شوسی اولسه فائده سی اولور بلکه
قیامت قوبدقده شفاعت ایدوب فاسقی قورتاره
ایمدی بو دیارده صید شکار جوقدر اولنجه بو اراده
اکلنه سین دیمش حمزه بونی اول تاریخده بونی اوقودی
جان باشنه صچرادی الم جکوب بره نه یبانه سویلر بونا
بکار اولنجه بونده طور نه دیمکدر یا بن سنك تربه
دارین میم قورسام بنا یادکار قومش باشنه جال
دیوب برشی المدی اندن کیرو دونوب کلدوکی یوله
کتدی اما یولی بوله مدی حیران سرکردان اولوب
قالدی ایو قصه بونجه روزکارده عالمی کشت ایلدم
باشمه بویله حال کلمدی بو حریف عالیم وعاقل
ایدی دیوب مدح ایدرلر ایدی اما اصلا عقل یوق
ایمش زیرا بو ارالقده جهل اظهار ایلدی بنم کبی غازی
سروری بویله حبس ایدوب حیر ایشلردن منع ایدوب
نه زمان اوله جکیم بللو دکل ویارانه الیشان ادم
اولومه منتظر اولمق نیجه اولور دیوب اغلدی
اشته بنم افندم یکرمی اوچنجی جلده تمام اولدی

اشبو کتاب عرب جامع شریف جواب محمودیه

جاده سنده طاشه خانه حاسدك قربه شوقه قازان

قوجه اوغلی بهه قیلیق علی اوغلی یالاییق حین اقف

قرائت ایتدیر